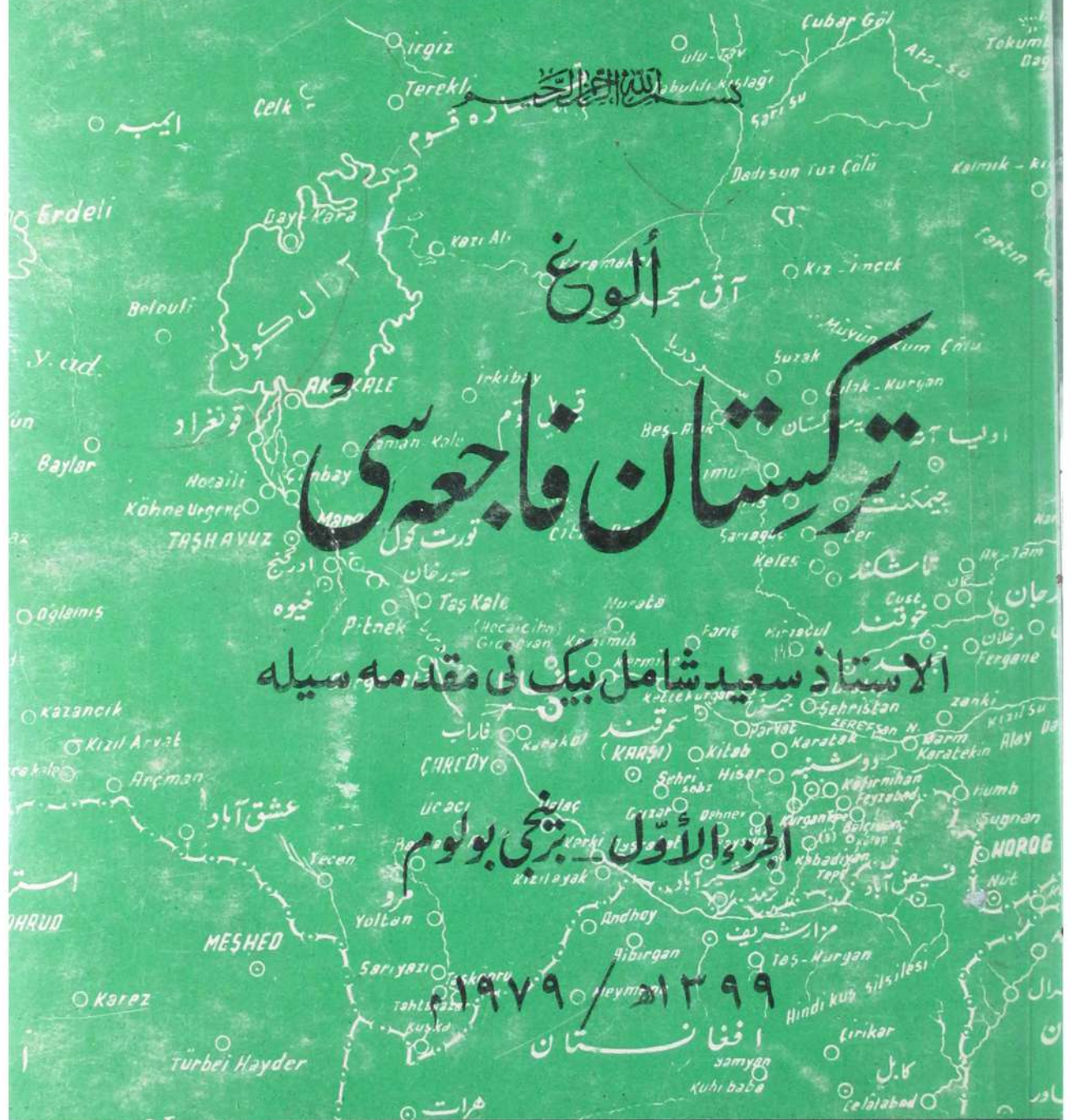

موسى ترکستانی

مطابع الرشيد

بالمدينة المنورة، تليفون: ۸۳۳۲۰۴۹

لقد غرسوا حتى أكلنا واننا
لنغرس حتى يأكل الناس بعدنا

فاية ميزه
سلف دن آلتان قرضم في خلف که تو لاشر
شونی بلان ظیفه شنا سلیکم بولنمفدر

طبع حقى و ترجمه حقى - مؤلف که داوغل لریکه محفوظ دور

ھدیہ

فی سبیل اللہ عزیز جان لرینی فدا قیلغان، اوز کفن لرینی
 اوز لری کیلغان، شهادت شہرتی فی نوش جان قیلغان یگیت
 لریمیز، شهید بابا لریمیز داستانی واجداد واقعہ لرینی احتوی ایتمکان
 بو "کتاب" الوغ ترکستان افرایدن هر بر فرد که برار تاریخی ارمغان،
 خلق میز اوچون بر یادگار دور، کیلا جک نسل لر که عبرت لوحه سی، آتالر
 تحفه سی دور، عبرت صحنه سی بابا لر ھدیہ سی دور .

بو ھدیہ : آتا لریمیز، بابا لریمیز نک، دین و هم وطن اوچون توکان
 قان لریدن، خوجلاغان جانلریدن، بیرغان قربان لریدن گوده لیک
 برتمثال، جانلیک کوزغه کورینار لیک شاهد، عبرت آمیز بر
 هیکل دور. تاریخی بر خاطرہ، بدیعی بر آبدہ یعنی الوغ ترکستان
 فاجعه سیدور .

مستعد قیل یوق ایسہ لطفکہ استعدادم
سنگا کو چلیک می وار، ای شاہ کرم مقامم

وطن ما لوف اولان لر بی سبت ک دیار ایتمز
ضرر تسز جهانہ کمسہ غربت اختیار ایتمز

سبب تالیف

۱ : الوخ ترکستان اها لیسى نک شجاعتی، قهرمان لیغی، غیرتی وطن پرور
 لغی، ملت چیلیگی دین و دیانتی، سیاری وجه لری، استقلال مفکوره سی، اسلام دینی
 که قیلغان خدمت لری فی سبیل الله جهاد یولیده ملیون لایب بیرغان قربان لرینی،
 شهید لرینی تاریخ صحیفه لریده کورساتش دور.

۲ : روس لرنک مسلمان لرنی ضرر یغیه باخاصه تورکستان علیهنده بیش.
 اودن عصر لردن بری قوتکان یول لری، سیاست لری، حیل و نیزنگ لریدن وینه بیزنی
 زمانه میزگیر منجی عصرده بولغان پولیتیتقه او یون لریدن برنبزه بحث ایتوب روس
 لرنی فریب کر لیکده گی مهارت لرینی یوزه که چقاریب ییگی نسل لرکه تلقین ایتیشش،
 دین و هم وطن دشمن لرینی ترکستان صحنه سیده اویناغان رول لرینی ترکستان اولادلیغیه،
 کیلا جک نسل لر یغیه بیلدیریش دور.

۳ : دینی وظیفه لرینی، ملی حق لرینی لایقیله ادا قیلغان ترکستان لیک
 لرنگ دینی مجاهده لرینی، ملی مجادله لرینی، اونکه عاید حادته لرینی، الیم واقعہ لرینی
 عیناً یازیب تاریخ که مال قیلیب، واقعہ لرنی اصلی فی صحنه که چقاریت یوزیدگی
 مسلمان لرغه عامه، تورک عالمیغیه خاصه خاطرہ اولارق تقدیم ایتیش دور.

کیریش

ترکستان فاجعه لری او قدر قارشیق، او قدر آرا لاش - قورالاش دور که هیچ
 نرسه که اوختاتب بولمایدور، زیرامشلی تارنجد کورولغان دور. شونک اوچون ادنی تنظیم
 و تنسیق آتیش، مرجان کبی بر ایف که چیز کاندیک شه ده - شه ده قیلوب سطر لکه جایلانیش
 صحیفه لرنی تزیین قیلیش آسان ایمدور چونکه اویغ ترکستان ده پیدا بولغان قارشیق حادثه لر،
 حادثه لر اوستیغه توغولغان حادثه لر بمنزله شولکه چیکه لری کورونمایدور غان. بحر محیطی، چوقور
 لیغی که وکناره سینه یسب بولغان شور دریانی اوزکنه سیدور.

قوت لیک برشامال کیلغانده بودریانی قوت طرفیده پیدا بولادور غان پورطنه که
 اوختایدور سونی موج لردن توغولگان آق تولتون لرنی دریانی هر طرفیده حکم فرما بولغانیک
 بربر لرلیه چار پیشکان هر قور باشی هر بر پانصد، هر بر زعیم وینکونی تلام لرنی تمثیل ایتادور.
 باش باشداق سیز لیک، ههمجان، تالان - بولان، قوزغالان، اختلال، قتل،
 قتال، جور و ستم فی انواعی، بونی اوزه سینه قوشوچیه اولارق یکدگیر لرلیه بولغان مناسبت
 سیز حال، آچار چلیک، قحط چلیک قوشولوب بوفلاکت لرنک بربر لرلیه رشته
 سیز لیغی فی اندیشه قیلنسه بر شئی یازیش امکان تختیده ایس دور.

منکا اوختاب جسمی چار چلغان، حس لری و فکر لری چار چاغان، وجودی بوتولای

چار چاب اوزی، کوزی و سوزی هم چار چاغان بری اوچون خصوصاً غربت دیاریده دچار بولگان، مهاجرت حیاتیته چار و ناچار مینگ تورلیک مشکلات لر سبب لی سنه لردن بیری توپلاغان ماده لر، تاریخی واقعه لر نی اوز و قتیده یازیلیب کیلگان خاطره دفتر لری یوقالیب همالایا تاغ لریده، لداخ یول لریده هر زمان ده هر مکان ده آسیا چول لریده قالیب نسیاً منسیاً بولغانه اوچون بو خدمت نی تمام لاش منکاز و رکیلدی. اما یورتدش لریم نی تشویق و ترغیب لریله و باشقه قلم اهلی نک بارها توصیه و تشجیع لری بونی اوزه سیفده ارجمندیم محمد امین نی جدی طلب لری قلم تیراشش گه منی سوق ایتدی. کامیاب بولنماغان تقدیرده تکمیل قیلوب طبع و نشر گیه همت قیلیش گه دوست لریم سوز و یردی منکا هم اطمینان حال بولدی. بناءً علیه یورتیمز نی مهم فاجعه سینی یازدم. قصدیم: وطن اوچون ملی خدمت ده بولغان لرنک اسم لرینی احیا قیلیش دور.

بو حقه حمد اولسون اوللاً حافظه ده قالغان واقعه لر مایه (خمر توش) بولدی، صونکرا، کیلکسه یورتدش لر دن ایشیتکان حکایه لریار دچی بولدی، قالاویر سنه بیلم لیک ذات لر نی ارشاد لری و دلدار لیک لری بزرگه قوت باغیشلادی خلاصه کلام ترکستان حادثه لرینی فاجعه لرینی یازیب بر نوح رشته گه چیزیش ممکن بولدی.

بو موضوع ده خدمت لری سبقت ایتکان استاذ لر گه، فاضل هم شهر لریمز گه منت دار لیغیم باقی دور. نچوک منت دار بولما یلوک که الر نی تشویق و تحریک لر لیه یایمخ تیل گه کیردی، قلم یازدی، وطن فاجعه لر ی جانلاندی، خلق نی استفاده سی اوچون کتب میدان گه چقدی فیللہ مزید الحمد.

هدف میز: فقط دینی۔ ملی موجودیت میرا یله ترکستان نی مدافعه سیدور،

ترکستان دور، دین که اخلاص، وطن که محبت دور.

غایه میسر: جنت دن بر پارچه و یا خود آسیا جنتی دیلسته زید و زغان فیض
لیک، برکت لیک تفراق لر، تور لیک معدن لر، آقار سولر، باغ لر یله - باغچه لر یله
شهرت لاندغان، جنت آسمان ده بولسه آستی ترکستان، اگر جنت یر آستیده بولسه
اوستی ترکستان بولغان عزیز وطن میزنک مدافعه قیلیش دور.

بز اول عاشق لرز معشوق کوئیدن چکیلگانزا	بز اول مجنون لرز لیلی آراب هر سوده سر سارز
بز اول فرهاد لرز شیریں غمیده تلخ کامانز	ایماس یوسف ملی یوسف کبی مشتاق کنعانز
وطن آزاد، ملت راحتینه جان فدا یانز	اوشفق مادرک یعنی وطن هر یله دل قانز
بزه دور فلک ادبارینی بودم شعارا ایتسه	بوکون ابرسیا هن سوق ایله دور مدار ایتسه
بوکون باران ظلمیله جهان فی تار مارا ایتسه	نه مشکل دورا قبالی یاریں دولت شار ایتسه
اودمده هر بر میز دشمنه گویا برار سلانز	وطن قصد یله دشمن قارشی سیده شیر غزانز

ایچار میز سویرینه و قتیله دشمن لک قان

آلور میز انتقامه بیگمان بر جانه مینگ جان

مکافاتن ویرور میز بویله قیلغان ظلم طفیان

کیسار میز بونی بیگلینغ بیخ نخل باطل ایمان

بز اول دشمن شکن اول قهرمان تورک لکه اوغلانز

بز اول اولاد ترکستان که ترکستانه قربانز

وطن خاکی بزه هر ذره سی گویا عزیز جان دور

که هر بر ذره ملت قانیله یا قوت مرجان دور

چکیلیماز انتقامک یولیدن هر کسه افغان دور
 او یون دور حرب شمن، باغ راحت صحن میدان دور
 وطن شوقی ایله هر لحظه هر دم جان سپارا تنز
 بو یولده قان توکولسون، جان قیرلیسون شاد خندانز
 وطن جنت وطن احت وطن عیش وطن عشرت | وطن باغ وطن گلشن وطن غیرت وطن دولت
 وطن شان شرف نوع بشر که باعث رفعت | وطن سیز ملته باقی ایل قاشنده باری بر قیمت
 وطن عشقی کونسل ده وار ایکان تاتنده بو جانز
 وطن سومکن نیم چه دین ایرور بز اهل ایمانز (★)

چید المای کوزدیم حقسنز لیکه ترک وطن قیدم
اوروس ظلمیلده جیمیم یاره دور قطع چین قیدم

ترکستان فاجعه سیغنه عاید یازلیغان تورلی اثر لر، مقاله لر داخله بولسون،
 خارجه بولسون خیلی بار دور، صونگ عصرده ترکستان حادثه لر مطبوعات عالمنده
 تورلیک تیل ده دنیا بویونجه تارقالدی، اما یازلیغان واقعہ لر، یازلیغاندن کوب،
 خصوصاً فرغانه فاجعه لر، فرغانه مجاهد لر نک فعالیت لر، خوقند مختاریتی حقیقه
 تفصیلات لیک بر اثر یازلیمادی، یازلیکان لر باسملای قبرستان که کومولوب کیتدی.
 بیز ترکستان فاجعه سیدن بحث ایتارکن بعض اندیشه لر ایله بو حقهده باسلیغان،
 یازلیغان اثر لرده گی واقعہ لر تکرارلارنا سن دیب محترم او توچی لر که عرض اولنور که: ترکستان
 فاجعه سینی بخارا و شرقی بخارا قسیمیه عاید حادثه لر نی، اویرده گی انور پاشا حرکت
 لرینی عبداللہ رجب بالیون نک "ترکستان ملی حرکت لر" اسملی 1945 م ده
 استنبول ده باسلیغان کتابیغه اکتفا قیلندی، شوندا ی بولسه هم انور پاشا تک
 ترکستان (آنا یورتی) که قدم باسما ی توریب ماسکا وده و باکودده گی فعالیت لرینی
 مختصر قیلیب یازلدی سمرقند که و مضافاتیغه عاید بعض حادثه لر یازلیسه ده بعض لرینی
 واقعہ نویس پروفیسور زکی ولیدی نک 1969 ده استنبول ده باسلیغان خاطره
 لر م اسملی کتابیغه حواله قیلندی، قومنل، قاره شهر آق سودهم اطرافنی اوچون فولاد قادری نک
 "اولکه تاریخی کیم" ختن قوزغالان لرینی و اولکیمه عاید واقعہ لرینی مفصل یازلیغان ۱۳۹۱
 نجی هجری ییل ده کشمیر ده باسلیغان "شرقی ترکستان نک ملی انقلاب تاریخی" اسملیک محمد امین
 بوغرانک کتابیغه کوز تا شلاش لرینی صواب لیک کورولدی.

واقعہ نویس (KRONIK) لڑکے معلوم دور کہ ترکستان گہ عاید خاطرہ
 لڑکوں دور او واقعہ لرنی ہر قہچہ یازیلے سہ نینہ آزدور، زیرا واقعہ لرا لیم دور، حادثہ لری
 صریح دور. قلمی کو چلیک معلوماتی تیار لیک فاضل لرمیز ہمتیلہ نقد یازیلے سہ حقیقہ
 یازیب تمام لاش ممکن ایمس دور.

ترکستان فاجعہ لریغہ عاید یازیلغان کتاب لر، بشقہ لرفقط فقط مکمل بر تاریخ
 فی وجود کہ چہار پلیدی او چون زمانہ سینک تاریخچہ لریغہ برار منبع اولابیلادور، اوشنداق
 مؤرخ لرمیز کہ آزدور سہ دہ بر خدمت دہ بولیش نیئی ایلہ بو فاجعہ قلم کہ آئیندی، شاید
 فایدہ سی بولور. هیچ بولما غاندہ عصر لردن کمین یازیلادور غان کاتہ تاریخ کتاب لریغہ
 مقدمہ بولسہ کیرک، یعنی کاتہ براوینی کیچیک بر کلید آچیب بیر غانہ یک بعض مجهول
 واقعہ لرنی، تاریخ دہ اونو تولکان حکایہ لرنی انکشافیغہ برواسطہ بولار.

ترکستان دہ ظہور کہ چقغان الیم فاجعہ لرنی یازیش کہ جسارت قیلغان برادیب ہم
 یازغان حادثہ لری او چون دہم یازماغان حادثہ لری او چون ایکی طرف لیک تہمت کہ،
 زبان دراز لرنی ہجو میغہ او چہ راشی احتمال دن اوزاق ایماس دور. خردمند لر؛ مَنْ
 صَنَّفَ فَقَدْ اُسْتُهْدِفَ، یعنی کتاب یازغان نشانہ کہ آئینا در دیر لر. اما
 ینہ بر ناحیہ دن باقلسہ، فاجعہ زمانی نک بیشیکہ گی گودک لری بوگون یگیت بولدی،
 اودقت دہ گی نوران لرنی ساچلری آقاریب اختیار بولدی، آزادن بو قدر اوزون مدت
 کیچدی گی حالہ ہنوز وطن آزاد بولمادی، وطن نک اسارت دن قور تولغانی فی کورش
 بیر کہ نصیب بولمادی، اود دولت کہ یتا لمدوک شاید سیز لرتیار سیز دیب کیلا جک
 نسل لڑکے آتاب بابا تاریخ لرمیز فی یازیب ہدیہ قیلندی

دادیم ترا از گنج مقصود نشان

مگر ما نرسیدیم تو شاید بری

معنای: بیزله مرادیمیز که تیا لماساک ده، شاید سیزله تیار سیزله دیب مراد
فزینه سیدن نشانه لر بیردوک.

ذاتاً ترکستان تاریخی حقیقی چهره سیله میدان که حقماسه، ترکستان فاجعه لرینی
بیری آجیلما یور او حالده روس لرنک پروپاغانده لری، ناحق دعواری تکرار ترکستان
لی لکه حاکم بولا باشلایور، تایخ میزهم آلدانغان بولادور، دروشت! تایخ آلدانسه
نیما بولادور؟ دیکان سوال کیلادر جواباً عرض اولنور که: اوز تاریخی فی حقیله بیلمان لسل لر،
آتاری. بابا لری توشکان چوقور که توشادر تاریخنیدن اوز اقلاشغان برملت نک
ایاقده توروشی کوچ دور. زور دور. شو حالده دشمن اوزی نک خجاست لرینی میدان
مچه چقارادور، وطن فی بوندن بدتر راق حال که، استعمار که معنوی خرابلیک که خواهلانغانید
قیلیب سور و کلایدور، ترکستانلیک لر هم قیسی زمانده بولسه بولسون اولوک اولقوسیده
مرقد لریده یا تکان بولادور (خدا سا قلاسون)

تایخ که آشنا بولیش ضرور دور. تایخ فی تعریف قیلیب بن خلدون ایتادور:
تایخ عوام فی اوتکان فاقعه لکه واقف قیلادور، خواص فی یا شیرین سر لکه عارف قیلادور.
تایخ ده آلدانماسلیک فی آلدینی آلیش کیرک دور ضرور دور. شونی او چون ترکستان تاریخی
فی، فرغانه فاجعه سینی، شرقی بخارا واقعه سینی، خوقند مختاریتی فی یازیلشیه ایله برابر کاشغرده
واقع بولغان دهشت لیک قتل و قتال لرینی ییگی حصارده گی تونجکان حیله لرینی، توکولکان
قان لرینی ختن حادثه لرینی، یار کند حصیان لرینی آلتی شهر قوزغالان لرینی یازیلشیه لازم دور،

ترکستان منور لری بونک مسئول لریدن دور. فقیر هم مسئولیت فی مدرک لریدن دور من. بوموضوعه قلم لرینی تبراتماغان اهل قلم فی، ادیب لر فی ملت عفو ایتما سه حقی دور.

تاریخده هر ملت نک افرادی فقط اوز دینی که، اوز وطنی که، اوز ملتی نک فایده سیغنه خدمت قیلب کیلگان دور، باشقه لر یغنه خدمت میلایدور، اگر قیل سه غرض لیک دور. چنانچه برفرانسوز، برآلمان، برأمیرکان اوز ملتی، اوز دینی منفعتی فی تاشلا باشقه بر ملت فی منفعتی که ایشلا مایدور، اگر ایشلا سه منافع مشترک بولگان تقدیر چالیشادور. بر انگلیز نقد را و قوش بولسون، مدنی بولسون برفرانسوز لیغ فی انگلیز لیکه اوستون کور مایدور بر آلمان هر قنچه بیلم لیک بولسون آوستریا. ماجارستان فایده سی اوچون آلمان منفعتی نک فایده سی ایل مایدور، بر اورو س هر قنچه او قوشون مدنی بولسون، دنیا مدنی که لیکه بولسون، ماسکا و فایده سی فی تاشلا ب ترکستان فایده سیغنه تأیخ یاز مایدور.

خلاصه: هر ملت اوز تاریخی فی اوزی یاز گانید یک ترکستان تاریخی فی حقیله، حقیقی ایل بر ترکستانلی یازادور.

کفن کیب آت غه مینگان فدایی شهید لر میز نک اقع سی، بشریت نک بیشکی بولغان اورته آسیا فاجعه سی، ترکستان فاجعه سی همه میز فی فاجعه میز دور. تورک لر آنا یورقی اوچون، ترکستان لی لرجان جانانی وطنی اوچون او حادثه لر فی میدان که چقار سه لر، دنیا که بیلدیر سه لر تأیخ که مال قیل سه لر، همت قیل سه لر اریز دور، فرد لر فی غایه سی مفکوره سی شول دور، شول سبب لی دینی که وطنی که خدمت قیلش فی ترکستانلی لر اوزی التزام ایتادور، اوز تاریخی نک اوزی یازادور، شونی بلان ترکستانلی لر اوز ملت یغنه خدمت لری سبقت ایتکان فداکار لر نک سم لرینی تبجیل ایتادور، زنده قیلا دور.

ترکستان نڪ حزين حزين فاجعه لريني تاريخ صحيفه سيدن، ملت في کونگي دن،
 بتون دنيا دن يا شيريش اوچون روس لکوب غيرت قيلدي لر، حقيقت گه يقين کيلنر اسل
 ترکستان نڪ دهشت ليک فاجعه سيني جزئي برشکلده قيليب دنيا گه اوز وقتيده تمام لانب
 کيتکان قيليب کور سادي لر. حالبوکه مدهش فاجعه لر سبيله هر بر فردني توک لري
 تيگه تيگه بولوب کين گي نسل لر که هم درس لر، عبرت لر بار دور. اچينار ليک چاي شولکه
 روس لر نڪ يوندی خور لري، قلم لري ساتيلخان يازوچي لر نڪ غيرتي بلان بيزني تاريخي
 ميز، فاجعه ميزني بولدي. بولدي، اوتدي کيتدي، باسدي. باسدي قيليب تاريخ
 في بورچاک لر يغه آتدي لر، حق و حقيقت داووشي في بوغدي لر.

و حالانکه آرادن عصر لر کيچکان ليغيفه رغما حقاني تاريخ لر کوز آلدي مرزده محسم که وده سيله
 ميدانده کورينب تورادور. عقلي. هوشي باشيده بولغان لر اوچون انکار که مجال يوقتور.
 دشمن نڪ اويون لريني تاريخدن، ملت دن مخفي توتکان لر هم بولدي، تاريخ نڪ صلي في
 ياشردی لر، کيف لر سچ تصوير ايتدي لر قلم لريني ساتکان ميرزا لر که حيف، کاتب
 لر که حيف.

روس لر ترکستان فاجعه سيفه عايد تاريخ في تحريف ايتدي لر، مجاهد لر ميزني
 و ملي قهرمان لر ميزني باسمة چي ديدی لر، تاريخ، هيچ بر زمان ده و هيچ بر مکانه موند اق
 تحريف قيلنمادی و تحقير قيلنمغان در روس واقعه نويس لري، ترکستان فاجعه سيده رول
 اوياناغان مجاهد لر ميزني بر توپ قارقي باسمة چي شکلده کور سادي. ذاتا روس لر مغالطه
 قيليش سياسي ده کوب ماهر دور لر (★)

(★) مثلاً؛ 1956 قوس آينده بر شمش ملت لر ده گي روس دليگه سي، ماجارستان نڪ حریت چي قهرمان لريني باسمة چي
 ويب تعريف قيلدي. روس لر طر فندن بولغان سورگون سياسي في هم انکار ايتدي لر.

روس لرشونه اق پروپاغانده لرینی آوروپاگه واوزینی متفق دوست دولت لرگه
 توری تیلده تارقاندی لرمکت میزنی مشروع حق، طبیعی حق بولغان استقلال دعوا
 سیننی پرده پوشش قیلدیر، بونکا وجدان سیز واسطه چیلر سبب بولدی بخلق جاهل
 سیاست دن خبری یوق. بوجهالت دن فایده لانب اوسا تلقین لر دشمن رأی لرینی خلق
 گرتلقین ایتدی لر، سطرخ فی تاش لری دیک ظیفه کوردی لر. روس لرکه ساتلکان لر
 ایچیده هرخیل طائفه دن موجود دور. بوطائفه لر نک تاریخی خطا لرگه فرغانه گیکی
 لرینی مبارک قان لری دریا - دریا بولیب آقدی. مسئول لر حیا قیلسون، اویاتسون
 روس لرینی فایده سیغه توزاق بولوب ایشلاگان لرشرم قیلسون، حیا قیلسون بوآچینار
 لیک واقعه لر، بیز لرکه عبرت بولسون. اونو توملاز واقعه لر دن بری شول دور که: روس لر
 مدنیت کیلتر دیک دیب دعوا قیلا دور لر، کیلتورغان مدنیت لرینی باشیده داریا غاچ
 لری گپونی زندان لری قلعه لر (کریمپوست) اطرافنده کاولنگان چوقور لر که باطریکیست
 لریمزنی تریک تریک کوموب اوستیغه آحاک توککان قبر لری، کوزغه کور و نماغان لحد
 لری همه سی ماسکا و دن کیلغان مدنیت دور.

باسمه چي ديگان اسم حقنده برايكي سوز:

بروقت لرده بعض يمان نيت ليک، بيزاري گيگيت لر قولیغه سلاح قوتوب
يانیغه بیش آلتی اوغری نی آلوب فرصت دن فایده لاندی لر. اوقی یوق، قدیمی
میلتنی لی بلان خلق نی قور قوتوب مالینی آلوب یورت نی بی سرانجام قیلدی لر؛ اوی
لر نی، دکان لر نی باس دی لر بونداق واقعہ لر دنیا بو یونجه هر زمانده هر دولت ده همه قوم ده
بولوب کیلغان در حالاهم موجود دور. شونداق بی باش بیش اون کشیلیک اوغری
لر دن توپلانغان اشقیانی باسمة چي دیسه بولادور بونداق شه یکده نک عمده سیدن
چقغالی بولادور.

اما 50,000 و 60,000 عسکر لریله مکمل سلاح لیك، قوت
لیک بر اور دوگه ایگه بولغان مختاریت حکومتی نک قورابیلکان ملی مجادلہ قهرمان لرینی
باسمة چي دیمک حقسنز لیك دور، آشکار دشمن سوزی دور.

بر زمان لر آسایش نی خللدار قیلغان یمان لر نی یمان لیکده دوام لری اوچون
روس لر کوز یومدی لر ایدی، شول وقت لرده اوغری لر نی اشقیا لر نی قاراقچی لر نی
همه لرینی باسمة چي لر دیب آت قوینان، عین زمانده مجاهد لریمز نی هم باسمة چي
(REZBAYNIK) دیب پرویاغاند قیلدی لر. آوروپاگه باشقه دولت لر
روس لر نی مطبوعاتی دن آلمان خبر لر نی عیناً نشر ایتدی لر ترکستان مجاهد لر ی
دیب یازیلادورغان یرده گزیت لرده، مجموعه لرده باسمة چي دیب یازیب

تار قادی ل. حالبوکه ترڪستان ده سڪيز سنه دوام ايتڪان مٿي مجادله دؤريده مليون لاپ
شهيد بيرخان مجاهد لر يمزنگ مثالي: آنقره ده چقخان مٿي مجادله قرمان لر يغه اوختايد
ينه بر مثالي جزايرده فرانسه حڪومتيفه عصيان قيلوب سنه لر چه محاربه دن كمين اتقلايفه
ايكه بولغان جزاير مجاهد لري كبي دور. فقط نتيجه اعتبار ليه آنقره مٿي مجادله حركتي وهم جزاير
مجاهد لري موفق بولدي لولكن ترڪستان ناكام بولدي.

مجاهد لر يمزني گر چه روس لردنياكه با سمة جي ديب اعلان قيلسه هم بركت ويرسن
آوردپانك بعض محرر لر يدن حقيقت ني ميدان كه چقار ييب ترڪستان مٿي مجادله حركت
لر يني، مٿي قوزغالش ديب يازغان يازوچي لربولدي، جمله دن ميخائيل ريفكين
(MICHAEL RIWIKIN) ”آسياده گي روسيه“ اسملي كتابيده
روس لرنك با سمة چيليك ديجان ملي مجادله حركتي، مسلمان ملت چي لري فرغانه دؤر
كيتد كچه ياييلدي ديب حقيقت حال ني آجتي يازيب نشر قيلدي (★)
بوندن شقه اثر لرههم كوب دور اوز مقاميده يازيلسه كيرك.

خلاصه كلام: با سمة جي ديجان افتر ايجسز ليك ني مدافعه قيليش بيز ترڪستاني
لر كه توشادور، تاريخده اوز حقيقي اوزي حمايه قيلماگان، اوزي طلب قيليب آلمانان
بر قوم، وقتي اوتكاندن كمين مدافعه سيدن مطالبه سيدن عاجز قالا دور، زماني كچكاند
كمين دشمن لرايمز اوز يمز دن بولغان لرههم ناحق فكر كه قوشولوب كيتا دور لربونلاق اوز لرنز
هجوم ني دفع قيليش اوچون ترڪستان ليك لرنی افراديدن هر بر فردني كوشيش قيليشي لازم

دور ضرور دور.

(★) ”آسياده گي روسيه“ ميخائيل ريفكين كتابي ”نور تولوش اوچون مجادله“ نصلي صحيفه 34 دن
40 نجي صحيفه سيفه قدر با قلسون.

ترکستان فاجعه سینی تیکشرب یازیب بتون دنیا که ونگی نسل لرگ پشکش قلیش
 وظیفه سی بوگون گی موجود نسل لرگه توشادور ترکستانلیک له اوز ماضی لرینی اوز لری تحقیق
 قیلا دور لر، الرنی کوروش لری دها اصابت لی دور منبع لری صحیح دور، مشرق علمی
 غرب لیلر که ایماس، مشرق لیلر که دها زیاده سیله معلوم دور.

بوسبب لردن فاجعه نک ایچ یوزینی بیلگانه چه تاریخ که بیلدیش فی حیات
 ده ایلکن بر وظیفه دیب بیلدم. دشمن نک فتنه، فساد، ادیون لرینی افکار عامه گمه
 کورساتش فی ادنک نقابی فی آچیب دشمن لیک چهره سیله میدان که چقارشش فی وقتی
 زمان فی کیلدی.

اندیشه قیلا درغان بر نرسه یوقدور، معارف عصری دور هر کس حریت بلان قلم
 تهراتا بیلا دور شوندا ی بولغان صورتده شاید اولوم ادیقوسیدن ادیغان گان
 بولامیز.

ترکستان لی لر نک نینی مجاهده لری، ملی مجادله لری روس لر طرفندن باسسه
 چیلیک صفتی ایله دایما یوزیمز که سورولکان سیاسی برطمغه بولدی. بوداغ فی برمره
 سیلب دشمن فی یوزیغه سور تولسه شونده گنه دشمن فی مخفی و آشکار تشکیلات لری زبون
 و مغلوب بولادور.

الوغ ترکستان افرادیدن هر بر فردنک ذمه سیغه توشکان وظیفه سیدور که، یاش
 لر فی قلب لر یغه او شبو مفکوره فی اکیسون، سوغارسون، کوکارتسون چونکه او شل
 قهرمان اجدادنک اولادی دور لر.

کلمه شکر

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

اوسکان تارینده کی حکمدار لیغزنی ایضا حیلہ نقین تار بخیمزده بولغان انقلابی حادثه
لرنی، مختاریت دورینی، فی سبیل اللہ جهادیمزنی جانلاندیریپ، ترکستان لیک لرغه
روس لرنک خطای لرنک قیلغان دهشت لیک سیاستی، کامونیست لرنی جور و
ظلم لرنی آچقلاپ بر تار یخ یازیشنی پیش قیلوب بواثرنی حاضر لاش وظیفه سینی
بو عاجز لرینف تفلویض ایتکان ادیب لریمز که وینه اوشنداق بر خاطر که رغبت لرنی
بیلدیریپ کیینه که علمی - تاریخی روایت لرلیه یاردمده بولغان یورت ته اشس لریمز که
خاصه استاذ لرنک تشکر لرم ومنت دار لیغزنی واجب دیب بیلامن -

یارت توفیق فقط سندن دور. یارت اوزونک آسان قیلغیل.

إِنَّكَ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ

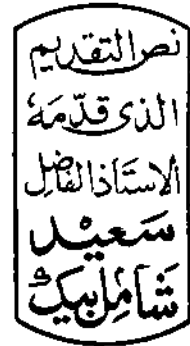
مقصدیم : دین که، وطن که، وطن خلقیغه بر خدمت

ماخذیم : معتبر اسلامی کتاب ل

رهبریم : آلتمش بل لیک تعلیم و تجربه لرم دور

عجز و نقصانیم سبب لی واقع بولغان خطا لرنی تصحیح قیلش لری ارباب کمال دن مطلوب

توفیق فی استرسه خدا راهبرایله

تقديم

إن تربة ارض تركستان الخصبة الممتازة كانت لها
 آثاراً عميقة تستحق الدراسة والبحث لا في تاريخ الأتراك
 فحسب بل وفي تاريخ المسلمين بصفة عامة . تلك الارض
 الطيبة هي جذبت الأتراك الى صدرها بعد أن عرفوا -
 لأول مرة في التاريخ - كيف يسخرون الخيول للاستفادة
 منها حيث كانوا يأكلون لحومها ويشربون من ألبانها كما
 كانوا يقومون على ظهورها بغزواتهم وفتوحاتهم التي شملت
 جميع الأراضي الواقعة في شمالي آسيا وشرقي أوروبا بأكملها .
 ومما لا شك فيه ان خصوبة أرض تركستان هي التي
 دفعت بهؤلاء الغزاة الفاتحين الى ترك خيولهم وسيوفهم
 والمرابطة في تلك الارض التي أحببوها فأقاموا فيها يزرعونها
 ويستغلون خيراتها التي لا تنفذ لو فعل هؤلاء كما فعلوا في
 تركستان في سائر الأقاليم الواسعة التي سيطروا عليها والتي
 أقاموا فيها مراكز تجارية كثيرة لكان عدوهم الآن أكثر من

الصينيين وكان نفوذهم اعظم وأقوى من السلاف في تلك من العالم .

إن سيطرة الاتراك على آسيا واوروبا دامت قرناً طويلاً وإستمرت إلى أكتشاف البارود هذه المادة المتفجرة التي اعتمدت عليها صناعة الاسلحة المختلفة فيما بعد ولا سيما في الدول الغربية فقلبت هذه الاكتشافات أساليب الحروب القديمة وفنونها رأساً على عقب فأصبح من الصعب على هؤلاء المحاربين الشجعان على ظهور الخيول مواجهة الرصاص الذي يطلق عليهم من بنادق الاعداء المختبئين في الخنادق وكانت هذه الفترة بداية التراجع والانحسار بالنسبة لهم أقول : إن هؤلاء القوم الذين بسطوا نفوذهم في مناطق شاسعة من الغرب لو تركوا خيولهم وسيوفهم وارتبطوا بها ارتباطاً قوياً لمانحجت عملية قاربات التي قام بها الجرمن ولا حملة السلاف التوسعية في تلك المناطق . من أجل هذا فإن تمسك العناصر التركية بارض تركستان - حتى ولو كان في ظروف قاسية جداً - لهو حدث هام يستحق منا كل اهتمام ودراسة وتحليل .

إن الحملات التوسعية الهائلة التي قامت بها روسيا الحمراء في عهد الماركسية الملحدة هي نفسها التي تمت

على ايدي قياصرة الروس بل هي امتداءً لها بدعم وتأيد من الدول الغربية فإن مأساة سيبريا وقازاقستان لمي اكبر ماموس على ذلك . وعلى الرغم من هذا كله فان وحشية روسيا العنصرية ما تزال مستمرة إلى يومنا هذا وهي لا تتورع ولا تكف عن إبادة الطورانيين وهدرد مائهم . وحسب ما وصل الى علمنا هنالك مساع محمومة - الآن - من قبل زعماء موسكو لاستثمار رؤوس الأموال الغربية لإقامة مصانع جديدة في كل من شرقي سيبريا وقازاقستان . وهكذا يسدل الستار على آخر مرحلة من مراحل السيطرة وسيتم تنفيذ آخر مخطط من مخططاتهم الجهنمية وهي مأساة أخرى بل الأخيرة بالنسبة للعناصر الطورانية القاطنة في الشرق الأقصى . ولكن لا تسمع أى صوت يرتفع بالاحتجاج من دنيا الاتراك .

في الدراسات التي أجريت في تاريخ الفتوحات الإسلامية تبين بوضوح ان المجاهدين العرب عند ما وطئت اقدامهم على المناطق المتاخمة على حدود خراسان وذلك بعد فتح البلاد الفرس أدركوا ان مصلحتهم تقتضى اتباع سياسة المسامحة والمجاملة مع الاقوام التركية المقيمة هناك . رغبة في ضمان عدم إثارتها ضد هم . ولكن دخول الاتراك

المقيمين في خراسان في دين الاسلام كان سبباً في ولادة فكرة غزو الأراضى التركستانية عند الحكام الأمويين في بعد وعندما تجددت الحروب التقليدية التى ما كادت تنتهى ابداً بين الصينيتين والأتراك علم الأمويون انه قد حان الوقت لغزو تركستان فانتهزوا هذه الفرصة فأرسلوا قتيبة بن مسلم إلى خراسان لتحقيق أهدافهم وكان تحت قيادته مائة ألف مقاتل واستفاد هذا القائد العربى الفذ من اتراك خراسان وجعلهم فى مقدمة جيشه كمرشدين فاجتاز بهم نهر جيحون وأخذ يتوغل فى أعماق البلاد التركستانية واستولى على المدن الرئيسية الواحدة تلو الأخرى. ولجأ فى تحقيق مآربه هذا إلى إجراءات عسكرية قاسية مما ترك آثاراً سيئة فى نفوس التركستانيين فى هُينيه ولولا ولاية عمر بن عبد العزيز الخلافة - فى الوقت المناسب وتطبيق الشريعة الاسلامية الغراء فى جميع الممالك الاسلامية تطبيقاً عملياً ودقيقاً مبنياً على العدل والمساواة بين جميع الرعايا لأسفرت طرف الأمويين وتعصبتهم للعروبة عن عواقب وخيمة فى تاريخ الاسلام. وعلى الرغم من قصر مدة ولاية هذا الرجل العظيم فإنه استطاع ان يملك قلوب التركستانيين ويفتح أمامهم آفاقاً جديدة. حيث دخلوا فى دين الاسلام أفولجاً

فأصبحت تركستان بلداً إسلامياً بالمعنى الصحيح .
 قبل فتح تركستان كان وادي النيل يعتبر رديحاً من
 الزمان - أعظم مصدر ومستودع للحاصلات الزراعية
 أما بعد الفتح فقد أصبح في المرتبة الثانية . والظواهرات
 التشابه الكبير بين مناخ العراق وتركستان وخصوبة تربتهما
 هو الذي لفت نظر أبي عبيد الله الذي كان وزيراً للمهدي
 العباسي في ذلك الوقت إلى ضرورة العناية بالشئون الزراعية
 في العراق واستقدم عدداً كبيراً من المزارعين التركستانيين
 من ذوي الخبرة في الزراعة والري إلى العراق لاستيطانهم
 فيه كما فتح قنوات على نهري الدجلة والفرات وبذلك أصبح
 الطرق مصدراً ثالثاً لتأمين المواد الغذائية في الدولة العباسية .
 إن عظمة تركستان في عهد العباسيين - فتمثل في
 الشخصيات الإسلامية التي توثقت بها المصادر الإسلامية
 ومراجعها . كان العلماء التركستانيون يسافرون من أقصى البلاد
 إلى أقصاها لتنقيح تفاسير القرآن الكريم من الأسرانيات
 والأحاديث النبوية الصحيحة من الموضوعات كما برعوا
 في علم الجدل وعلم الكلام وما يتعلق بالعقيدة الإسلامية
 الصحيحة فلو أجريت دراسات أو بحوث - حتى في يومنا
 هذا - فيما يتعلق بالتراث الإسلامي في هذا المصدر فإنها

تثبت بلاشك ان معظم المراجع الاسلاميّة الاصليّة وامرت
الكتب قد كتبت بأقلام هؤلاء العلماء الأفاضل. وفي هذا
المقام لا يفوتني أن أشير إلى ان علومهم لم تكن محصورة في
المسائل الدينية فحسب بل تناولت جميع العلوم والفنون
المعروفة في عصرهم. كالرياضيات والفلكيات والطب والفيزياء
والفلسفة. تلك المؤلفات كانت وما زالت فعلاً مضيئاً أثار
الطريق أمام المسلمين في مختلف الأزمان والأماكن حتى
العلماء الغربيون شعروا بحاجتهم إليها واستفادوا منها
استفادة عظيمة في نهضتهم الفكرية والعلمية.

والذي يدعوا إلى العجب ان هؤلاء العلماء على الرغم
من انهم كانوا ينتمون إلى اصل تركي مائة في المائة فإن المؤرخين
المعاصرين يجدون راحة نفسية في نسبتهم إلى اصل فارسي.
هنالك حقيقة لا أحد يستطيع اغفالها أو إنكارها
وهي أنه لولا السلاجقة الأتراك الذين نزحوا من تركستان
والذين سيطروا على شئون البلاد السياسيّة والاجتماعية
والعسكرية في عهد انحطاط الدولة العباسية لتشوه وجه
الاسلام الحنيف تشوهاً مخيفاً بنتيجة ميول عدد من الأمراء
المسلمين إلى التشيع - الشيعة - وتأيدهم له. ولولا وقوف
الأتراك السلاجقة، ثم الأيوبيين، ثم المماليك ثم العثمانيين على التوالي

في وجه حجافل الصليبين الفرة إلى العالم الاسلامى تسعة قرون
 كاملة لكان من المملكة ان تغيرت اليوم جغرافية العالم الاسلامى
 تغيراً كبيراً . لقد سجل هؤلاء المجاهدون الابطال صفحات
 مشرقة مليئة بالبطولات في تاريخ الجهاد في سبيل الله والاعلاء
 كلمة الله في كل مكان من حوض البحر الأبيض المتوسط والبحر
 الاحمر وبلاد الهند وغيرها وهم بعيدون عن أوطانهم
 آلاف الفراسخ ولكن من المحزن حقاً أن زى اليوم ان بلادهم
 ومن بينها تركستان ترزخ تحت نير الاستعمار الصينى والرسمى
 ووحشيتهم التى لا مثل لها في التاريخ وبهذه المناسبة لابد
 من الاشارة إلى ان القليل جداً من مفكرى وعلماء تلك البلاد
 التركية التى انجبتهم بسخاء تطرقوا - وقد يكون ذلك بسبب
 تواضعهم الشديد - إلى تاريخهم وأمانيتهم القومية وما يهدد
 كيانهم والاطار التى كانت تحيط بهم .

أما المؤرخون من العرب والفرس - لاكتفائهم بما يحضهم
 فقط في مؤلفاتهم - وجدوا انفسهم مضطرين - أرادوا ذلك
 أم لم يريدوا - إلى الرجوع إلى المصادر الصينين لمعرفة ما يتعلق
 بما حنينا إلى المؤلفات الروسية فيما يتعلق بحاضرنا وهذا
 ايضا لا يخرج عن إطار ما نقله الغربيون من المعلومات
 التاريخية - وبما عن اعدائنا وخصومنا لا يذكر شيئا في

مؤلفاتهم مما جنته أيديهم من الجرائم والاعمال الوحشية
 فإن الأتراك غافلون لا يعلمون شيئاً عنها وبالثاني فالشباب
 محرومون عن المفاهيم القومية التي لا تتعارض مع التعاليم
 الإسلامية بمعناها الواسع. ومحرومون أيضاً عن الشعور
 بأخذ الثأر. وهو أمر مقدس. من أعدائهم وخصوصاً منهم
 ولهذا كله فإن ما يكتبه وينشره فضيلة الأستاذ موسى
 التركستاني يستحق منا كل ثناء وتقدير وهو يضع أمام
 الناس ما لقرض له الشعب التركستاني من المظالم الروسية
 قبل الانقلاب الأحمر وما شاهده هو بنفسه وعاش أحداثه
 المضجعة في شرق تركستان وغربها بعد ذلك في عهد الماركسية
 البغيضة وهنا أخص بالذكر قدرة المؤلف الفاتكة في تصوير
 الأعمال البطولية التي قام بها مجاهد وفرغانة لأداء واجهم
 نحو دينهم ووطنهم وإني إذا وصي الشباب بقراءة بهذه الجمالة
 التاريخية - فاجعة تركستان - التي صورت بدقة متناهية
 الحركات القومية في الوطن الأم أرجوان تكون مفيدة للأجيال
 القادمة. وكذا أرى من واجبي أن أقدم شكرى وامتنانى للمؤلف
 الفاضل على ما بذله من مجهود عظيم وهممة عالية له براز الحقائق
 التاريخية التي ظلت رديحاً من الزمن في عالم الإهمال والجهل والنسيان.

سعيد سامي

١٠ محرم ١٣٩٤ هـ
 المدينة المنورة

شمالی تفقاس نکشہور مجاہدی امام شامل نکشہور ونی الاستاذ المحترم سعید شامل بیک افندی قلمیلہ تقدمہ

بسم اللہ الرحمن الرحیم

تورکستان طوپراق لریک فک العاده برکتی، تورک تارسخنه یا یعنی تاثیر قدر اسلام
تارسخنه ده تدقیقه شایان درین ایزلر بر اقدی. هر کسدن او کچه بیگیر دینلن حیوانی کند
رام ایدن، سوتندن، ایتندن فایده لندیغی کبی اوستنه مینه رک آسیا اولکه سنگ قوزه نی
وآوروپانک دغوسنی باشند باشه سوردره ن عامل لردن بری شهبه یوق که ترکستانک
چوق دیرملی طوپراغی اولمشدر.

اگر تورک قوامی حاکم اولدوق لری دیکر واسع اولکه لرده، تجاری مبادله لرایچون
تاسیس ایتدیک لری مرکز لرده تورکستانده یا پدقیلری کبی طوپراغه باغلانک کولنمیشنی
بیلسه لردی، نفوسی اعتبارلیه بوکونکی سایلیری چینلیلردن چوق دهاقالاباق، حیات
باقمندن نفوذ منطقه لری اسلاولره نظر آکچ چوق دهاکینش اولاجقدی.

کیرک آسیاده کیرکسه آوروپاده جنکا ورتورک کک حاکمیتی اوزون عصر لردوام ایتدی.
وقتاکه بارود کشف اولندی، بالخاصه باطی ده برپا طلاجی ماده یه دایانان بر صرب
صناعی قورولدی. بویکی بولوشلر ایسکی صاواش تعبیه لرنی آلت اوست ایتدی.

یرده سپرله نن پیاده لک تورشون یا غمورینه هدف اولق آتلی آقینجیلر اوچون آغسیر
کلدی. چیکیمه مجبوریتی بوضورتله باشلاندی.

اگر بوتورانی وارلقلر باطیده حاکم اولدو قلری دینیستر، دینیسر، دون ایدل
حوضه لرنده آتلردن اینوب طوپراغه صمیمیتی باغلان بلیسه ایدی لر، نه جرم لک قارپات
عملیه سی، نه ده اسلا ولرک اورالره قدر یا پقلری یا یلیمه جمله سی تحقیق ایده بیلیردی.
تورک عنصرنک ترکستان طوپراق لرنده جفالی ده اولسه ثباتی بزرلر ایچون بو باقمندن تحلیل
تدقیقه شایان برواقعه در.

وقتيله باطلی لیلرک یار دیمیله ایوان لک یا پقلری تور قونج استیلا عملیه سی
اللی یل لق قیزیل حاکمیت دورنده مارکسیست قیزیل روس لر عیناً تطبیق ایتمکدن
چکنمندی لر. سبیر یا قازاغستان فاجعه لری بونک شخص برر دلیل لریدر. بوکار غما وحشی
روس لق حالا تورانی عنصر لری ازمک قانلرینی هدر ایتمکدن داز کیچمپور. نته کیم، ستر یار
لرله آکلا شتمق صورتيله دوغوسبیر یا ویا قوتستان ده یکی صنایع مرکز لری تورق هوسنده درلر.
اوزاق ددغوده گی تورانی اقوامک فلاکتيله نتیجه لنه جاک اولان بو عملیه ایلر روس لق استیلا
پلاننک اک صوک مرحله سینی تحقیق ایتدیش اولاجقدر. بوکار غما خاموش تورک دنیا
سندن هیچ بر اعتراض یوکسلمه مکده در.

اسلام فتوحات تاریخی تدقیق ایلدیگی زمان، عرب مجاهد لرینک ایرانی استیلا
ایدوب خراسانه کلدی کلرنده، هم حدود تورک وارلق لرینی تحرکیه وسیله ویرممک ایچون
برچوق تسهیلاته کیتد کلری کوردلری فقط خراسان ده کی تورک لک اسلامیتی خوا هشد
بنمسه مری زمانله امویه رجالی نک مطامعنی تحرکیه وسیله اولدی. نته کیم بونک نتیجه سی

زنکین تورکستان اراضی سینک استیلاسی فکری اور ته یہ چھدی .

نوقت چینیلیرله تورکلر ارسنده عنعنوی صواش یکی دن علولندی ، بوفرصتی
 قاپرماق ایچون قیتبیه بن مسلم ک امرینه یوزبیک کشیکلک بر قوت ویرلیه رک خراسان
 کوندریلدی . بوقورناز قوماندان در حال خراسان تورکلرینی سفر برایتدی . اون لری
 اردوسنه اوکچو یا پارق جیچون نهرینی کچدی . بوسورتله ترکستانک درین لکلرینه الدی .
 پلانی ترکستانک مرکزی شهر لرینی اله کچر مکدی . چوق خشین احرار اته باش وره رق
 بونی تحققت ایتدیر مکه موفق اولدی .

اوزمان بوتدهیش ترکستان خلقنه چوق آغیر کلدی . اگر عمر بن عبدالعزیز خلافت
 مقامنه کچوب اسلامی عدالتی بوتون ایجا باتیله تطبیق ایتسمه یدی ، اموی هیگه مونیه سی
 اسلام تارنخنده دهافجیح صوکلرله منجر اوله بیلیردی . واقعا بو یوک انسانک اداره
 دوری قیصه سوردی . فقط بوقیصه سوره ترکستان ده روحی باقمدن درین بر انقلابه قاپو
 آچدی . بوسایه ده ترکستان باشند باشه تام معنا سیله مسلمان بر اولکه حالنه کلدی .
 اسکیدن نیل وادی سی عربستانک زخیره انباری صایلیردی . تورکستانک
 فتحندن صوکره وریم باقمدن مصر دیاری ایکنجی صفه دوشدی . طوپوغرافیک باقمدن
 عراق اراضی سینک تورکستانه بکزه مسی ، خلیفه المهدی نک عقللی وزیر ی ابو عبید
 اللهک دقتنی جلب ایتمش اوله حق که تورکستان دن تجربه لی اکینجیلر کیتیره رک عراقه
 اسکان ایتدیردی . دجله وفرات دن قتاللا آچدیردی . نهایت عباسیلر دورنده یاسیلان
 بو همت لر عراقی اوچونجی زخیره انباری درومنه کیتردی .

عباسی لر دورنده تورکستانک عظمتی تیشدیردکی رجا لک قه سال دینی اساسلرک

تو شمعنده تجلی ایتدی. دینی اینا نجلرینی کلشدریر مک یچون اسلام اوکده لرنیک اک
هجر اکوشه لرینه قدر کیده رک، قرآن کریمک اسرائیلیا تدن عاری تفسیرینی یا پانلر،
احادیث نبویه تک صحیحینی موضوعندن ایرانلر وعقیده دی قونلرده اک مغلق مسئله لره
چوزوم یولولونا نلر هپ تورکستانک تیشدریردکی بواصل شخصیت لردر. بوکون دخی
اسلامی آثارک تدقیقی یا پلدیغی زمان اک بوپوک آنا مولفاتک تورکستانلی علما تک
قلمندن چقدیغی کورولور.

بومنا سبتله شونی ده بلیرتمک کیرک که، بوبلیکینلرک علمی احاطه سی یا لکز دینی
موضوعاته انحصار ایتیموردی. اودورک؛ ریاضیات، فلکیات، فیزیک، طب
فلسفه کبی برچوق موضوعاتنه ده شامل اولدی. نته کیم براقه قلمری بوکرانها علمی میرا
دن بالآخره دوغوقدر باطی ده استفاده ایتمه احتیاجنی دویدی. بوایشک اک غریب
طرفی بوبلیکینلرک کینه لی تورک اوغلی تورک اولدوقلرینی توشیق ایتدکی حالده،
شمدی تیشنه ن عرب منورلری، هر نه دنسه بونلری فارسی کوستره مکدن ذوق
دومیقده درلر.

شونی کسه انکار ایده مزکه، عباسی خلیفه لرینک انحطاط دورنده ترکستان
دن قوپ کلن سلجوقیلر درومه حاکم اولماسیدلر تشیعه قایان طوائف ملوگک کسفی
طو توملری نتیجه سی اسلامیتک حقیقی چهره سی تشوشه اوغرایه بقدی. نهایت باطیلیلرک
خاچیلرله باشلایان تعرض لرینه قارشى اولاسلجوقیلر، اونلری تعقیباً مملوکلرده
صوکراده عثمانی لیلرک کوسلرینی کیروب توقوز عصر متقاومته بولنمه سیدلر یقین دوغونک
اتنیک درومی بوکون بامباشقه برمنظره عرض ایده بلیردی.

بوکون آرتق تارینه مال اولان بوشانلی غراک اک حزیں طرفی، بوتورک قه مان
لر وطن لردن بیک لرچه فرسخ اوزاقده، آق دکیز، قیزیل دکر، هند دکر ی قیسیلرنده
دینی وجیهه لری اوغرنده مجاهده ده بولنورکن، تورکستان ده داخل بوتون تورک یورد
لری، چین و روس کبی امانسراکی خصم طرفندن قانلی و فجیع برشکلده استیلایه
اوغرامه سیدر.

بو وسیله ایله شونی ده اعتراف ایتمه لیزکه، تورک دنیا سنک جو مردیکله
یتیشدیر دیک بوبلیکینلر ارا سنده - تواضع اثر می ندور بیلمم - تلاینج لردن وارقلری
تهدید ایدن تملکه لردن و بالخاصه باشلرینه چوکن فلاکت لردن بحث ایدنلری یوق
دینه جک درجه ده آزچشمشدر. فارس و عرب مؤرخ لری ده آنجی کندلیرینی علاقه دار
ایدن خصوصاً تله اکتفا ایتدیکلرندن، ایستراسته مز - ماضیمزنی چین منابعندن،
حالمزنی روس مولفاتندن اوکرنمه مجبور تینده قالیورز. اوده باطلی معقبکر نقل
ایتدیکلری معلومات لرچر چو سنده قالمقده در خصملر ارتکاب ایتدیکلری جنایتلرک
و تطبیقنی روا کوردوکلری فجایعک دهشت فی تشهیر ایتیمیه جکرینه کوره تورکلر باشلردن
کچن مصیبت لردن عاداتی خبر در لر. بوند نطولای تورک کنجکی کنیش وطنی مفکوره دن مجرور
قالمقده، هله مقدس صاییلان انتقام دو یغوسندن بر شعور باشا مقده در.

بوند نطولای صاین استاد موسی ترکستانی حضرتلرینک قتیله روس لک مظالمده
معروض قالان ترکستان لی لک احوال پرمالال لرینی تفصیلاتیه بیان ایتدیکلری،
قیزیل روس انقلابی صره سنده تورکستانک غربنده و شرقنده کوردوکلرینی و یا محله ده
بالفعل یاشا دیقده یینی عیناً تشبیه ایدوب یا اینلاما لرینی تقدیر و تبجیل ایله

قارشیلماقده ایم. خاصه فرغانه مجاهد لرینک، دینی و ملی وظیفه لرینک ایفا سنده
 اوینا دیققری رول لر، شایان ذکر فعالیت لری لایق قیله تصویر و افاده ایدن
 آنا یورتده باتیلان؛ قیامک قیصه بر تاتار پنجه سنی اولدو عوکی کوسترن "ترکستان
 فاجعه سی" اسملی بو کتابی کنج لره توصیه ایدرو کیلا جک نسل لره بالوکاله فایده لی. بر
 ارمغان اولماسنی دایرم.

آیریمجه صاین استاده یاپدیققری بوتارنجنی همتمدن طولای تشکری کن دیمه
 وظیفه صایارم.

سعید رشید

۱۰ محرم ۱۳۹۴ هـ

وَلَا تَقُولُوا لِمَنْ يُقْتَلُ فِي سَبِيلِ اللَّهِ أَمْوَاتٌ

بَلْ أَحْيَاءٌ وَلَكِنْ لَا تَشْعُرُونَ

سُورَةُ الْبَقَرَةِ (۱۵۴)

مَآلَآ تَرْجَمَہ سَی :

اللہ یولیدہ اولدیر یلیغان کشیلر فی اولوک دیما نکزلر . الر ترکی دورک

اما سیز لر شعور ایتما یڈر سیز لر .

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ وَالْعَاقِبَةُ لِلْمُتَّقِينَ
وَالصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ عَلَى أَشْرَفِ الْمُرْسَلِينَ سَيِّدِنَا
مُحَمَّدٍ صَلَّى اللَّهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَعَلَى آلِهِ وَأَصْحَابِهِ
إِلَى يَوْمِ الدِّينِ

جهان تاریخی بویونجه یوزیده تورلیک تورلیک انقلابی یوزه که حقیقی جمله دن
اسلام انقلابی یتینجی میلادی عصرده ظهور ایتدی. اما تأیید ده وجود که کیلکان انقلاب
لردن هیچ بریسی اسلام انقلابی کبی هم حسن قبول ایله، هم سرعت ایله دنیا که یایلادی.
بو: فکری، دینی، اجتماعی و حقوقی اولان هدش انقلاب نظام لری حرمت ایله قبول
ایلدی، سرعته انتشار ایتدی، اونک مثلی دنیا تاریخنده کورولماغان درشونداق که
آزکونده رسول الله که بولغان فداکار لیغ لر، قربان لر، شهید لر نی غیرت لری ساه
سیده مدینه منوره ده اسلام دولتی قورولدی. آزمدت ایچنده اسلام دینی عربستان
یایلدی. عربستان دن آسیا، افریقه قطعه لرکیه تأثیر نی حقیله اجرا ایتدی، همان آوروپا
که هم نفوذ ایتدی، دی فی اندس ده آلدی.

اسلام فی احکامی، اُمر لری همه جایده تطبیق قیلا باشلاندی. اسلامیت
فقط وحدانیت فی مدافعه ایتمادی، بودین انسان اوغلیغه انسانیت فی قدر نی ده

اور کاتدی، فرد لکه حق و حریت فی تائیدی، بشر فی سلامتی او چون مجتمعه سوکیو و تساند
 فی واجب قیلدی، ترقی سی او چون چالیشمتی فی فرض قیلدی. اسلام فی بوجاذب
 اصول لرینی رد قلیب سلمان لر فی بو دین (حق یول) دن قایتاریش او چون دشمن لر هر قنچه
 اوریندی لر سه ده آلدینی تو سالما دی لر. عکسجه: اندلس دارالفنون لریده آوروپا لیلر
 و طلبه لر ی اذ تیل لرینی یو قاتب فقط عربچه تحصیل ایله اکتفالا نیش زورنده قالدی لر.
 بوالیسه: اسلام فی عنایتی و شرفتی دور که کافر لر بی اختیار لبتیک ای اسلام، لبتیک
 یا اسلام دیب فوج فوج اسلام دینی که کیره باشلادی لر.

چراغی فی که حق یاند یردی قویدی

انی کیم پوپ دیدی سقالی کویدی

خلاصه: مسلمان لر قسقه بر زمانده، زمانه سینک مدنی دنیا سی فی فتح ایتدیلر،
 آق دینگز فی مسلمان لر او چون برکول حال یخه کیلتردی لر نیمه ایله قیلدیلر؟ جهاد ایله، اعلاء
 کلمه الله قصد یله قیلدی لر.

پیغمبریمز ﷺ یگرمه اوچ یل لیک سعادت لیک زمانی، تورث خلفا، راشدین
 دوری، شامده اموی حکمدار لر ی، بغدادده عباسی خلیفه لر ی، مصرده شیعی خلیفه لر ی،
 فاطمی لر حکومتی، اندلس ده قورولغان اسلام دولتی و سائر دبدبه لریدن غیر مسلم اولکه لر ی
 زلزله که توشدی لر، مسلمان لر مأمور بولغان آلهی قانون لر ی، جاذب اخلاق لر ی، کافر
 لر فی شاشیر تب قویدی. آزمدت ده اسلام فی شهر فی بتون دنیا که یایلدی، اسلام
 ایمپر طور لغی تاریخ نک سلیماس صحیفه لر گیه نقش قیلندی.

و قتا کہ عرب لر ذوق و صفا کہ بیر ملیب کیتدی لر، بو فرصت دن فائده لانب
 شیعه حادثه لری اسلامی مؤسسه لر که حکم ایته باشلادی. زمان بو حالده ایکان خلافت
 مقامی نیک مدافع و محافظت قیلیش وظیفه سینی سلجوق تورک لری ذمه لر یغ آلدی لر،
 بولر نی آرقه سیدن عثمانلی لر حقیب خلافت دورینی عثمانلی تورک لر تعقیب ایتدی لر.
 بو آرا ده تیموری لر نی دغدغه لری، مغول لر نی ایمر اطور لغی، مسلمان لر نی دنیا چا اینده گی ظفر
 اوستیغه بولغان ظفر لری سایه سیده، دیگر طرف دن اسلام نی جاذب حکم لری قارش سنده
 کلیسه لر هم دنیا ده گی حاکمیتی دن اجرا دی لر، هم مذہب بر لگی نی غیب ایتدی لر. اسلام
 کافر لر نی ایسکی کولتوریرینی ایگه للادی، هر طرف که حاکم بولدی. بر طرف دن علم، فکر حرکت
 لری باشلاندی خلق نی علم تحصیل کی ترغیب ایتدی، قدیمی دین لر دن زیاده راق علم و
 عقل ایله تفاهم قابلیتی نی اثبات ایتدی، فیلسوف لر، متفکر لر تیتش دیردی، یگی یگی
 کشف لر که امکانیت بیردی تور لی اختراع لر ایجاد قیلدی.

قبل الاسلام دنیا نی سیاسی رفتارینی تیز گن لاک لغان کافر لر، مسلمان لر نی
 بو دشتی دن اندیشه که توشدی لر، شوناق که: آلتون اوردہ قمران لریدن جو جی خان
 نی اوغلی باطو خان انی یاردچی سی سو بوتای خان ایله شرقی آوروپانی اشغال ایتوب،
 دیگر طرف دن آوروپانی اوردہ سینخه چه باسب بارغان عثمانلی لر طرف دن فتح قیلنغان
 مملکت لردہ بر لشمک اوزره ایکان، آوروپانی ینه بر باشیده اندلس مسلمان حکومتی اثبات
 وجود ایتیپ، اوچ طرف دن اورالوب قالغان کافر لر نی کوردش لر کیچ: آوروپانی
 قلب گاهیده قوتلیک اوچ بیوک اسلام دولت لرینی بر بر لر یله سلام لاشب، قوچا غلاب

ہم آغوش بولوش لریہ گئی کافر لری ضرر یغہ تو غولادورغان اوچ طرفدن سانچیلادورغان
نیزہ تہلکہ سین اوراک ایتوب فرصت پایلار ایردی لر۔

وقتی کہ بیز مسلمان لر بربریمز ایله یاقلاشدوک، خانہ جنگلی حالکہ توشدوک،
مثبت علم لر بلان علاقہ دار بولما دوکی، فقط بشقہ علم لر بلان گنہ مشغول بولوب شور
بلان اکتفا قیلدیک۔ بیزنی بو حالده کورغان قارشی مزده گی دشمن لر ایسہ باشده پایا
اولارق غرب ایمر طورلق لری حرکت گہ باشلادی لر مسلمان لری ہم داخل دن، ہم
خارج دن اوروش گہ حیلہ لر توزدی لر۔ عرب نی عجم گہ، شیعہ نی سنی گہ، تیمورنی بایزید گہ
توختامیش گہ صفوی لری عثمانی لر گہ، حاصل کلام شولکہ نوبت ایله برینی دیگر یغہ
سالوب فتنہ اوقی نی تو تاشدیر دلیہ کافر لر مسلمان لر نک شاراه ترقی ده کیتب بارشی
نی کورالمادی لر آلدینی آلیشغہ کیرشیدی لر، نہایت دنیا بونیچہ موجود کافر لر اتفاق
بولدی لر، تشکیلات قوردی لر، جمعیت لر گہ یهود لری ہم توشدیر یهود۔ نصار دشمن
لیغی نی اورتہ لریدن کوتاردی لر، اسلام دولتی نی ضرر یغہ حرکت قیلیش اوچون قراقیلدیر
کافر لری ہمہ سی برلاشب مسلمان لری علیہغہ صلیب عربی نی چقاردی لر، تور
طرف دن مسلمان لر گہ هجوم باشلاندی اما اللہ تعالیٰ فی نصرتی ایله مسلمان لر دایما غالب
کیلدی لر۔ صلیب نی مقابل یغہ چقغان ”هلال“ عربی اوزون مدت دوم ایتی،
برکت ویرسن اوزمان ده گی مسلمان لری غیرت لر یلہ، فداکار لیغ لر یلہ کافر لری بوینی
ایگیلدی، صلیب سیندی، کافر لر ماتم توتدی، شرک، کفر قارہ کیدی، قارہ جبہ گہ
اورالدی، قولیغہ قارار و مال ایله عصا توتدی اسلام نوری ایله بتون دنیا روشن بولدی۔

بوتار یخن کیین کافر تنیچ تورمادی لر، ایمپر مالیزم نیگی - نیگی اویون لر
 چقاردی. مستشرق لر، میسیونیر لر، یتشدیری دی لر، مسلمان لر نی ایچیغه زنگارنگت میسیونیر لر
 کیر کوزدی لر: دوختور لر میسیونیر، مهندس لر میسیونیر، معلم لر میسیونیر، پروفیسور
 میسیونیر، حاکم لر میسیونیر، خلاصه قیسے وظیفه و قیسی اداره ده مأمور بولغان
 برکافر (غیر مسلم) محقق بر میسیونیر دور (★)

مستشرق لر ایسه اوشبو میسیونیر لیک دن درجه بدرجه یتیشا دور لر، بولر علمی
 خدمت لر ایله ممتاز موقع لر نی اشغال قیلادور. قرآن کریم آیت لر نی تحریف قیلیش،
 ترجمه لر ده خطا قیلیش، تفسیر حدیث لر نی مغالطه قیلیش، اسلام حقوق لر یغیه تیل
 اوزاتش و شونکا اوشاش قلعه نی ایچیدن بوزا دورغان وظیفه لر بلان مشغول دور لر.
 الرنی اویناغان اویون لر نی اوز فصلیده بیان قیلنادر ان شاء الله.

نصارا لر، ایمپر مالیزم قوتی که سویانب، پاپا باشده اولارق دنیا پاپس
 لر نی توپلاب اتفاق ایله یریوزیده گی همه کافر لکه اعلام نامه تار قادی لر مضمونی:
 ای خرستیان لر! ای نصارا ملتی!

آگاه بولونک لر اسلام اسمی ده نیگی دن بر انقلاب دنیا که توغودی. بو
 انقلاب سرعت ایله افریقا و آسیا که یالیدی، حتی آور و پا که قدر کیلیب یرلاشدی.
 اسلام دینی که منسوب بولغان مسلمان لر، بزنی حاکمیت میزنی محو ایتدی، پریشان

(★) میسیونیر، میسیونیر نی قیلا دور غان ایلی؛ بر مسلمان نی قیسی بول بلان بولسه بولسون کافر قیلش، چرتدی
 قیلش دور. الرنی شکاری ایسه خرستیان مالیمه خدمت قیلش دور. اما ظاهر ده گی توتکان سیاست لر نی فقط
 حضرت عیسی علیه السلام نی خوشنود لیغی اچون بر فدا کار نی دور.

قیلیدی. بیلینگ لکه مسلمان لر حضرت عیسیٰ که دشمن دور لر، مسیحی دینی که مخالف دور لر. مسلمان لر نی پیغمبری حضرت محمد (ﷺ) نی مقام و مرتبه سینی بزنی حضرت عیسیٰ نی مرتبه سیدن یوقاری دیب تانید دور لر. حضرت عیسیٰ نی تحقیر ایتا دور لر. درجه سینی تصغیر ایتا دور لر. شول سبب لی بز نصارا دولت لری، نصارا دین آدم لری تو پلان دک حضرت عیسیٰ نی طرفی نی توتب، مسیحی دینی نک حمایه قلیب مسلمان لر بلان حرقتیش که قرار بیردوک. بو محاربه اهل صلیب محاربه سید دور.

ای خریستان لر! یسوع مسیح که تابع بولغان ای نصارا ملتی! بیلینگ! آگاه بولونگ لر هر کیم بو حرب که اشتراک ایتسه حضرت عیسیٰ اندین راضی بولاد دور. هر قندای گناهی بولسه عفو قیلا دور، آنادن تو غفاندیک پاکیزه بولاد دور. عیسیٰ رضا سی او چون، عیسیٰ او چون فدایی بولسه میدان که حقسون، مسلمان لر بلان جنگ قلیسون، مسلمان لردن آلینغان اولجہ لر، غنیمت لر بولسه آلمان آلمان نیکی دیب پر و پاغاند لرینی تو گاتدی لر. بو تشویقات ترغیبات نی ایشکان کافر رهیمان که کیلیدی، ایرکک خاتون قوز عالدی، کاته کیچیک حرب که حاضر لاندی. بونداق خوشخبری مرزده نی ایشکان قاتل لر، فاجر لر، فاسق لر، اوغری لر، قمار باز لر حبس خانه ده یانکان خلیث لر، آدم خور لر، بدمعاش لر بر چه سی آسان گناه لریدن بری بولیش او چون عسکر لیک که یازلیب سابقه لرینی داو لگی ایفلاس تارنخ لرینی پرده پوش قیلیدی لر نهایت اوروش باشلاندی بر طرف صلیب (کافر لر) بایرا غیلده، اینه بر طرف مسلمان لر (هلال) بایرا غیلده حرب که کیریشدی لر. محاربه قیزیدی، حرب اوزاق دوام ایتدی نتیجه ده کافر لر ۶۰ هجری یل ده فجیع بر مشکله قدوس نی آلدی لر تاللا

تاراج، قتل عام اوچ کچه کوندوز دوام ایتدی، شول درجه ده که مسجد لر نی شمع دان
 لی، قنديل لرینی تالاب بولاب آلدی لر. اهل صلیب مسلمان لرنگ ایرگک
 خاتون، اوغل-قیز، یاش-قری دیما سدن همه سیننی یکسر اولدیردی لر، حسابی یوزمینگ
 آشدی، اسیر لر بی حساب آکیندی مسجد لر، معبد لر ویران حتی یهود لر نی حاورا (عبادت
 خانه لر یاقلدی) تاراج نک شدت لیک کونلریدن بری وقوع که کیلیدی.

بوفاجعه نک انتقامی نی آلیش اوچون مسلمان لردن تورک لر قسم ایچدی لر،
 بارک کوچ قوت لر ی، غیرت و همت لر ی سایه سیده آزمدت ایچنده حرب حاضر
 لیک لرینی تمام لاب سلجوق تورک لر ی باشده اولارق صلاح الدین ایوبی کبی تاریخه
 مشهور (۱) مجاهد لر میدانده اوزینی کور سادی اوزمان نک مسلمان لرینی غیرت و
 بسالت لر ی، ایله کافر لر نی اوروب اولدیریب، سوروب اولدیریب، المقابله
 بالمثل قلیب الله تعالی نی عون و عنایتی ایله قدوس شهرینی قایتیه باشدن مسلمان

(۱) صلاح الدین ایوبی: بوزانت فی تاریخده قاده المسلمین و داخل صلیبین دیرنی کر قیلنا در داخل: تبعید طرد معناه
 صلاح الدین ایوبی، زاهد و تقوی ده سلطان نورالدین دن مقدم در. زاهد و مقتصد ایدی ماترک سی ۴۷ ۴۸ درهم بر دینار
 دی اوغل قیز اولارق ۱۶ فرزند ی وار دی. تاریخده فاتح لر مه سیدن سانا لا دور. دمشق ده شایع حمیدیه ده مدفون
 رحمه الله. برنجی جهان حربی ده فلسطین فی اشغال قیلغان انگلیز نوامانی مارشال (ALL EN BI) قدس
 گی مقدس تاشن (صخره) گرجقوب اطرافیده عرب شیخ لر ی، عبد الله بن شریف حسین، انگلر عسکر لر ی حاضر
 اولدوق لر ی حالده برجه ره خطاب: ای صلیب اهل! عصر لردن بری اوغراشب، صلیب حرب لرینی چقاریب
 قولیمز که کیلتورالماغان مقدس فلسطین (قدس شریف) فی تورک لر نی قولیدن بوگون آلودی دیدی.

مارشال شام که کیلیدی، ایوبی فی قبریغه یاقین لاشب قبرنی ای اغیلد تورتب یانیده گی انگلر عسکر لر یغه خطاب:
 وقتیل صلیب عسکر لرینی توختا تکان، او شهرنی عصر لرجه محاصره قیلغان بوزمینک لاب سخی رقا لرینی آقیر لگان
 شخصس فی قبری (مازاری) شول در دیدی. سوکر اقرجه قاراب ایوبی گر خطاب: اوز زمانه سیده قدس فی
 بیرمای، سن پریشان قیلغان بو عسکر لر، استاسه لر سنکا قبر تفرغی فی هم بیرمایدر لر. لحد لیک بیر هم
 بیرمایدر لر دیدی شواشاده عرب لر نک شیخ لر ی مارشال ایله برابر ایدی لر.

راشغال ایتدی لرتائیکج بهجری نک (۵۸۳) نجی یلی ۲۷ رجب کونی قیزیل آی
 بایراغی، اسلام بایراغی، تورک بایراغی قدوس شهریده، قلعه اوستیده اهتراد
 ایتدی. بوندن صونکرا، ایمپیریا لیزم فی سلاح قوت لرینه، داهی لرینی سیاسی
 او یون لرینه سویانکان پاپا، و دنیا مستشرق لرینی، میسیونیر لرینی کیچه لاب کوندوز
 لاب سلمان لرعلیمنده قیلغان فتنه، فساد او یون لرینی یازیب سلمان لرینی بولرینی دیسه
 لریدن آگاه قیلش کبی بونداق مقدس و آخیره وظیفه لرایله مشغول بولیش فی اوز اهلینفه
 تافشرامیز. بیز بولساک اوزیمز کورگان، بیلگان، جور و تم لرینی، اچینغی فی تاتیکان،
 آولاً: آق اوروں دیدگیمز چار روس لرینی، صونکرا انی حقیقی وارثی اولان
 قیزیل روس، قیزیل ایمپیریا لیزم فی استبدادی دن، تارخیده مثلی کورولماغان رحم سیز
 لیک قیلغان ظلمدن وینه روس مستشرق لرینی رول لریدن، وطن میز ترستان میسنر فی
 فلاکت چو قورینه سودراگان، اسارت که گرفتار قیلغان روس میسیونیر لریدن، روس
 مظالمی دن بحث ایته میز بو حقه گنه قلم تبراتامیز.

ثانیاً- ترستان فی مشرق طرفیدن ترستان لیک لرینی کوسینغه نیزه سین،
 بغریغه خجری سا پنج ظلم و تعدی ده بولغان سرین چین قارشی سیده بالمقابله عصر لر
 چه قتل- قتال ایتوب حرب میدانیده ثبات کورساتب وطن فی مدافعه قیلغان، گاه
 غالب- گاه مغلوب بولغان قهرمان پهلوان گیت لریمز فی، باطر- شاطر بابا لریمز فی،
 قاره خطای لرایله نیزه لاشب، پیچاق لاشب برجان که برجان بولوب قلغان ادروش
 لرینی مدافعه لرینی ملت که، اُمت که یگی نسل لکه بیان قیلا میز. اونک تشایعنده سرین
 چین نک میراث خوری قیزیل چین نک ظلم لرینی، خیانت لرینی، رزالت لریدن آرزاق

بولسہ مویا زیب کیلا جک نسل رنی آگاہ لا شرماچی میزہ توفیق اللہ دن دور
 مستعد قیل یوق ایسہ لطف کا استعدادیم
 سنکا کو چلیک می وارہ ای شاہ کرم معنادیم

روس لرنی اصلی و نسلی

مسلمان لرنی ترقی دوری باشلانې دنیایې اوچ قطعه سیخه حاکمیتې او نسلانې
 کیمین یو یو سی قیسی قطعه سیده بولسه بولسون، مسلمان لرایله کافر لرایسیده قانلی محاربه لر
 باشلاندي. بو شدت لیک محاربه لرتوختامای دوام ایتدی. مثلاً: آورو پاکافری
 ایله عرب لرایسیده اندلس وادنی اطراف لریده، تورک لرایله نصارالر، تورک لر
 نی پینه برطرفیده تورک - ماسکا و آراسیده آراکونده آلتی مرتبه اوروش بولادیردی.
 او جمله دن، روس لر بلان ترکستان مسلمان لری آراسیده آلتون اوردده ایله ماسکاو
 آراسیده باشلانغان حرب خیلی اوزاق مدت دوام ایتدی. مثلاً: قازان - قریم
 مسلمان لری، باشقردلر، نوغای لر، قفقاس مسلمان لری برطرف، او برطرف روس
 بولوب محاربه لرتوختامادی. بو حقه هم واقعہ لردن نمونه اولارق یازیش که باشلاش
 آلدیده انکا مقدمه اولارق.

اولاً - روس لرنی کیم ایکانلیغی نی، قیدن کیلیب چقغان لیغی نی، اصلی
 نی نسلی نی آزدورکوب دور یازیب محترم او توچیلر نی آگاه لانتیش فائده لیکوولدی.
 روس لرنی، عرب لر، فارس لر، تورک لر که اوخشاش قدیمی برتاریخی یوق دور.
 روس لر، یقین زمانده تاتلغان شمال منطقه سیده ساوق اقلیم نی تاثیر ایله نه پتی.
 بشره سی ساوق برتیف اولارق تیوشکان اسلاو لردور.

اسلاو لر: زراعت نی بیلایدور، صناعت دن خبری یوق فقط بالیقی،

آوچی، قایچی دور لر. زراعت فی مغول لردن اورگاندی لر، سیاسی - اداری حکومت قوروش طرز لرینی آبا و اجداد میز تورک لردن اورگاندی لر. روس لر فی یتنجی میلادی عصر کچه سیاسی موجودیتی یوق ایدی. اؤل لری اسلا و لرده روس دیگان براسم یوق ایدی. بواسم فقط نورمان لر فی اشغالیدن کیین پیدا بولغان دور. نورمان لر، اجرت لیک عسکر لرگه "ویریگ" (VEREG) دیر ایدی لر. ویریگ لر، شمال گه یوریب اسلا و لر فی اطاعت گه کیلتورغان، نورمان لی گروه لر هم بو ویریگ لر طائفه سیدن اولدوغو حالده لرگه روسی دیر ایدی لر.

بوروس (RUS) کلمه سی فی اصلی "RUSI" دور فین لانیده گی (RUOTSI) دن کیلفاندور. فین لر مالیر (MAELLER) کول سا حلنده گی اسوتچ لیلرگه "روسی" یعنی قایچی یا خود کوراک چی دیر ایدی لر بو کلمه اسلا و چرگه روسی (RUSI) اولار ق کچکان صوکرادن روس (RUS) شکلینه سوتولغان دور.

اؤل لرده اسلا و لر، اسویچرن کیلغان لر فی بولر روس لر دیب روسل سمیل ذکر قیلور ایدی لر صونکرالری، نورمان لر حاکمیتی دوریده بواسم عموم لاشتریلیب زمان له اسلا و لر فی هم شامل قیلوب نینه هم کینکامیش دور. برمدت نورمان لر و اسلا و لر آراسیده اسم ده فعل ده فرق بولسه هم مرور زمان الیه بو فرق لر اورتده دن کوتاریلیب کیتخان دور. (★)

روس لرنی فعل لری، خوی لری

نورمان لرنی استیلا دورینده یاشاغان اسلاو لر غایت ده ابتدائی تورموش ده ایردی لر. گف و سوز لری ساده، یازو لری یوق، کوچوب یورا دورغان، بدوی حیثیت ده یاشار، بوت گتاپینار بر حالده ایردی لر. وحشی، قوپال مزاج لیک، اخلاق دیگان بر نرسه یوق. اگر همان کیلسه اوزیده بر نرسه یوق ایسه قوشنی لریدن اوغلا ب آکولر، بو هنر لری اوز آرا لری ده عیب سانالما س ایردی.

سلاو لرده عائیله وی رشته لر نهایت ده ضعیف ایدی. چشمه باشیغه سوگمه کیلخان قیز لرنی آلوب قاچار ایردی لر. یگی توغولگان قیز باله لرینی اکثریت اولدیرور ایردی لر. عائیله وی تورموش آغیر لیغیگه و چار بولغان لرایچلریده کی قری خاتون لرنی اولدیریر ایردی لر ذاتا سلاو لرایچنده خاتون لر بر سیکر حالنده ایدی لر. عائیله ده دوام لی حیات یوق کبی ایدی عائیله ده بخت نیمه؛ سعادت نیمه؛ بیلر ایدی لر. اورمان لرده گی اچتیخ. چوچوک، ساسینغ گیاه لرنی، ایشک قولاغی گه اوخشاش یا دایگی گیاه لرنی یر ایردی لر. اولوک لرینی کوید وروب کونی نی توپلاب مراسم بلان مناسب جای لرگه قویاردی لر. (۱)

روس لرنی عادت لری و ناموس سیز لیل لری

روس واقعہ نویس لری دن "NESTOR" نی قولیغ کوره سلاو لرنی سکی دنیغ صوقوش اوچون کوب زحمت چیکان آندری اسمیده بر راهب سلاو لرنی عجایب فعل خوی لریدن بحث ایتا دور. زمین مساعد بولمفانی اوچون یازیش نی روا

کورمادوک . باوجود آن قیزلیق راق واقعه لریدن بر - ایکی حکایه فی نقل قیلش فی ضرر سیز کورولدی .

(۱) روس لرنی تاریخی اثبات وجود قیلغان لریدن باشلاب کیناز دیب شهر تلری چقدی روس کیناز لرینی مشهور لریدن بری مدھش ایوان دور . بو مدھش ایوان فی اخلاقی طرفدن پست یعنی هم مدھش دور ، عجیب دور . مثلاً بو ایوان فی آناسی (ELENA) فاحشه لیکده شهرتی چقدی ، عاشق لریدن برنجی سی وخیشتی کورغانی ” ایوان فیادراوتچ ایله آشکار عشقبازلیک ده دوام ایتدی ، شو درجه ده که مدھش ایوان شرم قیلما دی ، اما ملت و دولت کشیلدی شرم قیلدی لر عاشق و معشوقه فی اعدام ایتدی لر ، شرمنده لیک غه خاتمه بیردی لر .

(۲) ایوان دن کیین کیلغان یکنجی یکا تیرینه بولسه 64 اوده (خانه) سیک ایشیک لری بربریغه توغری آچلغان 64 دولت فی طرزیده گی لینن غرادر دن نیوه دیا سیله باریلادورغان ویتیسکی سیلا ده گی قصر نی میدانیده عسکر لرینی کوردک قیلور . نمائش ده سلام بیرگان عسکر لری تار شیم کیگان لری برقیافه ده قولیده میلتن صف در صف تورار ایردی لر . یکا تیرینه عسکر لر که کوز تاشلار ، قیس بر عسکر فی قدوقاتی فی یا قترسه او شل عسکر فی مولجال که آلوب یاور لرینه اشاره ایله کیچه لیک ضیافت که دعوت قیلار ، قصر ایچیده هفته لر چه او عسکر ایله بزم قیلار ، عیش و عشرت دن سیراب بولغان دن کیین او عسکر فی اعدام ایتار ایدی . قیداق بولسه بولسون یکا تیرینه فی سیاسی ظفر لری تاریخده ثابت دور ، اما غریبی ، یازیب توکاتیلما س بر تاریخ دور .

(۳) آق اور دوس ديجان روس لرنی آخرگی پادشاه لری اکینجی نیکالای فی خاتونی (قرانیچہ فی) مشهور اویناشی۔ ره سپوتین فی صورتی و تارخ فی کورساتیشی چه نهایت ده جسم لیک گاوده لیک برروس پاپاسی دور۔ قرانیچہ بوعاشتی دن هیچ آیریلامادی، نیکالای هم منع قیلادی یاقیلامادی، ره سپوتین اسملی بوپاپاس (پوپ) ملکه فی آرزو سیلغه کوره هر وقت قصر فی آرقه طرفیده گی باغن کیلور باغ که آپلغان خاص ایشیک دن کیریب ملیکه فی آماده قیلغان مہمان خانہ سیلغه حاضر بولور اوئل عشرت خانہ ده عیش و نوش دوام ایستار۔ 1927 م۔ ده سیاحتم اُشناسیده بوجای لرنی سیرایتیکانده ره سپوتین بلان ملیکه (قرانیچہ) الیکساندرہ فیادراونہ فی انواع رسم لرنی کورولغان ایدی۔ بوحکایہ لرمیدالین فی بریوزی در، میدالینونک اکینجی طرفیغه باقلسه بونی سینہ هم عجیب راق دور۔

اکینجی نیکالای فی معشوقہ سی باردور محبوبہ مغاده FEVARITKA ویلادور
او خاتون نک صورت لری بلان پرچه اوی لر، حجرہ لریا سالمشدور بو خاتون نیکالای فی
رسمی اویناشی (میتره سی) دور۔

روس لرنی اخلاق سیزلیک غے عاید حکایہ لری کوب، بو قدری کافی دور۔ سودیجانہ
دریالر کوز آلدیده نمودار بولیشی بدسی دور۔ روس لرنی بونداق یا قمسز، حیا سیز عادت
لری مسکاونی ذاتی وصف لرنی اثباتی اوچون تیار لیک بولسه کیرک۔ روس پادشاه
لرنی عائیلہ وی تورموشی بودر چه ده ناچار لغی فی سیلکان او قوچیلر، باشقہ روس طائفہ سینن
اخلاق و آداب فی شونکا قیاس قیلسون لر۔ ترکستان که مدنیت کیلتور دیک دیب ادعا
قیلغان روس آغابیک لرنی نخشی تانیسون لر، نخشی بیلسون لر روس لرنک یقین تأریخ
لریدن بیر، الرده کورولغان قان، وحشت و ظلم لرنی عرقی و ذاتی میل لر یغہ عطف

قیلنسہ یرینده بولادور .

راسپوتین نک عاقبتی

راسپوتین بر پاپاس دور مسیحی دینی که خدمت قیلا دور . پوپ لرنی عائیلہ سی ، اولادی بولمایدور ، حیاتیدہ اولیلانمایدور . شونداق پوپ لردن بری راسپوتین دور ملک اَلیکساندرہ فیادراوندہ بلان بولغان علاقہ لرنی ، مناسبت لرنی کورغان بیلغان دولت کشلری هضم قیلامادی لر ، نہایت ادعاشق فی اعدامیغہ قرار بیردیلر . کیناز یوسوفوف فی ریاستی ده بر قاقچ اصلسزادہ لرتوپلانندی . کیچہ لیک برضیافت کہ دعوت لی بولدیلر ، راسپوتین هم صحبت کہ چاقریلدی . صحبت ده راسپوتین کہ زیاده راق لیرچربست قیلدیلر . شوخالندہ تاپانچہ ایلہ آتب اولدیردی لر ، اولوگی فی نیوہ دریاسیغہ تاشلادیلر . بوندن خبردار بولغان قراییچہ (ملیکہ) راسپوتین فی اولوگی فی دریادن چقارتدی ، قوردوق لیکده فارا تفرق غہ کومدیردی .

روس لردہ حکومت قورولوشی ؛ سلاولرنی دولت تشکیلہ کیرکالینغی کینا لرنک سعی و حرکت لریلیمیدان کہ حققان دور . روس لرحکومت اداره ایشلرنی برآزولغہ قویغان دن کیین کینازلرنی یریدہ تسہر (TSAR) چارکلمہ لرنی قوللادی لر . تسہر کلیمہ سی رومانک مشهور ایمپراطوری سیزارنی اسمیدن آلینسب ماسکاولہجہ سیدلہ تسہر تشکیلہ قویولغان ایمپراطور معناسیدہ دور .

ذکری کیچکان صفت لریلہ ، روس لراوز لرنی برآزوتب آلغان دن کیین همکہ غیرت لرنی خرجلاب .

اولا - کیف شہرنی ، صونکرا ناوکاراد شہرنی قوردی لر . روس تاریخچی سی

نیستورنی ایتکانیدیک روس لرنی اثبات وجود قیلغان تأریخ لری سنه (862) م دور . روس لرنک نصارا دینی نک قبول قیلغان تأریخ لری (سنه 980) م ده ولادیمیر طرفندن رسمی اولارق یوزه که حقمشدور .

مغول لر

موغول لر؛ انتظام لی (ڈیسیپلن لی) تشکیلچی بر قوم ایردی لر، لهستان (پولشه) دن سرخ دینگز که چهرایت اردن بی اجازت هور الماس ایردی. منتظم پوسته لری ایشلار، تجارت ایش لری مرتب یولغه قویولغان، اوزدن مسافه لیک سفرلرده گی یولچی لرنی راحتی اوچون هریرده کاروان سرای لر، سویول لری، ذخیره آمبار لری، خزینه لری، باج خانه (حمرک) لری بارایدی. آلتون اوردده یعنی مغول لرنی تحت اداره سیده، روس لر اوج عصر قالدی لر، بونی تأریخ صحفه لریدن سلیش فی امکافی یوق دور. وینه آلتون اوردده طرفندن بلغارنی فتح قیلنغان تأریخی (1236) م. ایدی.

اوقتای خان فی وفاقی دن کیمین، باطو خان فی ادن ایکی یل لیک تقدی نتیجه سیده کیسف فی آغاندن کیمین "غالچی یه" (GALICIA) ماجارستان غچه حتی ویانه محاصره ده ایدی. آلمانیه بولسه بو تهدید ایله سقوط عرفه سیده ایدی بمغول اوردو سیغمه مقابل کیلا دورغان هیچ قندای بر قوت یوق ایدی.

اما قوماندان اوقتای خان فی وفاقی مناسبتیله یعنی قدر فی قدر فی ایله آلمانیه فی فقی تأخیر بولدی، بو طرف ده روس لرنی وضعیت لری ضعیف، ناچار

ایدی . بناءً عليه روس کینازلری، مغول دولتیغه اطاعت قیلیش، امر لر نیغه فرماں بردار
بولیش شرطیله تک . تک اولارق خاقان امیر تیمور نی حمایه سیغه کیر ا ایردی لر .
شو حالده ماسکا و شهری و دولتی قیداق قور و لیدی ؟ دیگان بر سوال کیلادور ؟
عرض اولنور که : اصلیده فین لر ایله مسکون بولغان بوساحه لون بیرنجی عصرده
روسدن باشقه ملت لر ایله آرا لاشب ، روس لر هم کیلوب یرلشمگک باشلا
دی لر . بو حال ولادیمیر توماق نی دقتی نی جلب ایدی ، بونک اوستیغه اوچونجی
اوغلی یوری وولغروق نی ماسکا و که کیلتریب اوتقوزدی بولردن یوری دانیلوتیج
موغول اصلزاده لریدن بر قیز ایله اولیلان ب خان سرانیده اعتباری آریدی ، بوسایه
ده روس بولغان رعیت لرنک وضعیت لرینی تعقیب ایتوب خان که بلیدریش
و نطیفه سی تافشریلیدی باره - باره باج و خراج لر نی توپلاش صلاحیتی هم بونکه
قوشونچیه اولارق بیرلیدی .

بو هنگام ده ، کات یول لر نی ، کات دریا لر نی قوشولوشی ده گی بوماسکا و شهر نی
روس بتخان سی نک میتر و پولیدی (روحانی رئیس) پیتر ، آیاق با سیشی بلان
ماسکا و مسلمان لر که قارشی روس لر نی هم مرکزی ، هم مدافعه قلعه سی شکلی نی آلدی .
شو حالده : آلتون اورده خان لری ، اوز لر نی قیلغان خطا لر نی مسامحه
لر نی تهلکه لیک عاقبتی نی کوروب ماسکا و نی اورده دن کوتاریش که قرار بیر دلیر بوتاریندن
باشلاب برچه مسلمان دولت لر نی غایه سی هد فی ماسکا و نی یوقاش بولوب لیدی ،
فرصتی کلد که همان ماسکا و که هجوم قیلوب ماسکا و نی آلیش اوچون مسلمان دولت
لری بار قوتی نی خرج قیلور ایدی لر ،

ذکری کیچکان واقعہ لڳه کوره اکثر وقت لڳه مسلمان لڳه ماسکاونی محاصره
قیلار، روس لڳه بولسه بتخانہ لرینه صیغینا رحضرت مریم (BOJI MATERI)
دن امداد سوار نہایت مسلمان لڳه جزیرہ بیروب مصالحہ ایلہ محاصره دن، هجوم دن
تو تور ایردی لڳه .

روس کیناز لرینچہ (۱) قلم ویدہ گی رعیت لرینہ امر لینی نافذ بولیشی،
امثالی واقرائی ایچندہ صاحب نفوذ بولوش، غایہ لریدن ایدی بشونی اوچون
کیناز لرہمیشہ مسلمان دولت لری ایلہ مراسا - مدارا قیلیش گہ مجبور کی ایدی
او عصر لڳه روس لڳه مسلمان دولت لریدہ سیاسی علاقہ لرینی برنظام گہ
قویوب اقتصادی علاقہ لرینی توزاتب برنوع خاطر جمع بولیشہ مایل برسیاست
تحقیب انیمکده ایدی لرہمیشہ برچوقوب اون قاراب یاشار، جزئی برخطا گہ
توشوب قالماسلیک لری اوچون دایما احتیاط لیک بولوب مسلمان دولت لرینہ
تولاید ورغان جزیرہ لرینی تأخیر قیلما ی، وقتیدہ تولاب، قرض لرینی ادا قیلوب
تور ایردی لڳه، ہمدہ مناسبت کیلغاندہ خاقان (۲) گہ ہدیہ لڳه، خان لڳه پیشکش
لرینی ہر نوع فی تقدیم ایتوب الرنی محبت لرینی اوز لرینہ جلب ایتار، عداوت
قیلوب، غضب لانیش لریدن حذر قیلور ایردی لڳه، اوزون زمان لڳه، عصر لرچہ
ماسکاونی حالی شونداق کیچدی . کیلا جک صحیفہ لڳه بیان قیلنا دورغان واقعہ
لڳه، حادثہ لڳه تاریخن برنبذہ اولارق محترم او قوچیلر نظر دقت لرینہ .
توباندہ ذکر قیلنا دورغان ماسکا و کیناز لری و بشقہ لری مغول لڳه

(آلتون اورده گه) باج و خراج، تورلی جزیره لر اضمینات لر بیردب جان سا قلاب
یا شادی لر. بومدت نی مؤرخ لر اوج عصر دیب کورساتا دور لر، وینه بونی تاریخ
سیلیب بولماید و ردیب تائید قیلا دور لر.

تاریخه باق بیلور سن شان قدیمینگ ای جان
قاج کره امریزده روس و خطا مسخر^(۱)

۱۳۸۹ م. سنه ده کیناز دیمتری دوسکی دفات ایتدی. بابا سینی اورنیغه
دایسلی دیمتری یوچ کیناز اولارق تخت گه اولتوردی. دایسلی بابا سینی وفاتین
آلتی آی کین اظهار اطاعت، تجدید بیعت قیلوب خان توختمش گه مراجعت
قیلدی. دایسلی توختمش خان نی التفاتیغه مظهر بولدی، بعض امتیاز لر
حاصل قیلدی دایسلی بعض تعهد لرده بولندی. لازم بولغان ده عسکری یاردم
ده بولیش ماده سی هم عهدنامه سیده مذکور دور (★)

تاریخدن ینه برنبذه: (۱۴۰۰) م. ده روس کیناز لریدن تویرمینگ ایل
اولکاندن کین اولادی آراسیده تخت تالاشب اختلاف بولدی. ایچ لریدن
فراسست لیک ایوان، قریم خان لریدن تیمور قوتلوغ خان گه مخفی صورته مخصوص
مخص یباردی. مخص نی قریم گه کیلگان تاریخی، قوتلوغ خان نی وفاقی مناسبتله
اورنیغه تخت نشین بولغان شادبیک خان نی جلو سیغه تصادف ایتدی. مخص
شادبیک خان نی زیارت ایتدی، ایوان دن سلام ایتدی، سلام دن صوکر

(۱) خطا دیک خطای دن مخفف در، چین دیک. چنگیز خان نگ چین پاشخی پیکین گه استیلا قیلغان

تاریخی (۱۲۵۵ م) دور

(★) م. م. رمزی تلفیق الاخبار و تلخیص الآثار. ۱۹۰۸. قازان.

کلام شول دور کہ: قیسی اصولده قیسی شرط بلدان بولسه بولسون کینا زلیک فی ایوان اوز نامیده قالیش فی خواهش قیلا دور. سیز جنابخان حضرت لریدن یارم طلب قیلوب منی حضور نیکز غه یباردی دیدی.

شاد بیکخان، ایوان فی طلبی بنی قبول ایتدی، تیارلیک یاردم ده بولندی. ایوان هم آغان قوت لرنی اوسلا ح لرنی بیر یلغان تعلیمات که کوره ایشلاتدی. برادر لرینی، مخالف لرینی، امیر لریدن بعض لرینی اعدام ایتدی. حکومت فی قولیغہ آلدی. اقتدار که کیلیدی. بابا سیلنی اور نیغہ کینا ز بولوب اولتوردی (★)

مشهور مؤرخ خیر الله افندی وقایعنامه سیده: یلدریم بایزید زمانیده گی روس لرنی وضعیتی دن بحث ایدرکن، الرنی ماسکاوشهریده اقامت ایتوب تاتار لر فی حاکمیتی آستیده یاشاب جان ساقلان بر پر نیسلک (خان) لیک اولدوق لرینی یازادور. (★★)

(1475) م. ده قریم ده گی جینويز و آزا ق شهر لری عثمانلی لرنک نفوذی آستیده اکیمنجی بایزید دوریده ایدی. روسیه - تورکیه نک اولگی سیاسی علاقه لری، دیپلوماسی مذاکره لری بوتاریندن کین باشلانمشدور.

او چونجی ایوان فی اکیمنجی بایزید که یازغان رجانه سینی 31. 8. 1492. تاریخی ایله عیناً واقعه فی یازغان مؤرخ کالامزین فی یازووی: عثمانلی لر، روسیه که تاتار لرنی اسارتیده یاشان کچیک بر پر نیسلک (امارت) نظریه باقیوردی، روس لرنی تورک لر ایله بولادورغان علاقه سی فقط قریم خان لری نک واسطه لرلیه

کورو لوردی. علاقه لر زیاده لاشب نهایت تورکیه. روسیه سفیر لری 1497 ده
قرار گیر بولدی. (۱)

روس کیناز لری نکمئیس لری یاراسلاو باشده اولارق آلتون اوردده که
باریب یوزد کوز لری سوروب یارلق (فرمان) آلور ایردی لر، اما چیرنیکا کینازی
مینا ئیل ایلده غالیچ کینازی دانیال رومانو کچ باش تارتسه لرهم کین راق بولرهم
مجبور بولدی لر. که حایوز سورگان لردن یاراسلاو، چنگیز خان نی پاتختی قارا تورام
که چه کیتدی. برمه ادنی اوستیدن شکایت قیلنوب عریضه توشکانده مرکزه
محاکمه سی بولدی نتیجه آقلاوب اوز تختیغه قیتدی.
الحاصل: کوراک چي روس لرنی حیاتی شوندن عبارت ایدی.

۱۱۵۵ م. ده توغلخان چنگیز خان نی اسمی "تموچین" دور.
چنگیز خان نی پاتختی قارا تورام ده بولخان دقت لرینه توغری کیلسه کیرک انی
دشمن لریدن یعنی روس لردن بری، چنگیز خان نی رقیب لردن جاموکا دن: تالاده
قوی لرنی آغل لرگه قدر توغلا ب کیلگان بوری لرکه اونخشاب بیز لرنی قولان لار
کیم لردور؟ دیب سوراب دور. جوابیغه جاموکا ایتب دور: منکا و تموچین گمه
تابع آدمیزادنی گوشتی بلان باقلخان تور ت کوپک باردور،
تموچین الرنی تیمر زنجیر که باغلار ایدی؛ او کوپک لرنی پیشان لری میس دن،

(۱) قدیر مصر ادغلو. ماسکاد مظالمی استنبول 1970.

تیشلری اوتکور، تیل لری کفش دوزنی بیگیزیکه اوخشایدور، یورک لری تیمردن ،
 قمچی اورینده قول لیده ایگری قلیچ لری باردور. قاریب، قارایچا دور، آت لری
 شامال دور، اوروش کونلریده آدم کوشینی ییدورلر، حالالرزنجیردن بوشاغان
 دورلر، قوشوق ایسب نشه لاناور، کیف لاناورلر، بوتورت کوپک لری: جبهه، قوبلای،
 سوبوتای، جیلمه دورلر. (★)

چنگیزخان فی اوغلی جوجی خان در، انی اوغلی باطوخان شرقی آوروپاگه
 اوروش غه جونارایکان، سوبوتای خان انکایارمچی بولیب 1336م. ده
 یولغنه چقدی لر. بوسفرده: دشت قیلچاق بوتونلای، بلغاراولکجه سی تمامیله، قریم،
 دربندرکه قدر اوزاینان، قفقاس حدودلری و ایران مغول لرنی قولیغهدی.
 1238م. ره زن، ولادیمیرکبی برطاقم روس خانلیک لری مغول لر طرفدن
 اشغال قیلندی 1240م. ده کیف شهری آلیندی بوندن صونگرا آهسته
 آهسته نوبت بلان ناو و گاراد، راستاف، سوزدل، یاراسلاو شهرلری ضبط
 ایلدی. بو آراقده روس لر بر عصیان چقاردی لر، عصیان باشی الیک اندر
 نیوسکی ایدی، اما عصیان نتیجه سی عقیق قالدی بوتاریندن کیین غرب یولی باطوخان
 اوچون آچتی بولدی 1242م. ده باطوفان فی عسکر لری لهستان (پولونیه) مجارستان
 و الماچه فی خراب قیلدی لر (دالمایچه، اوریاتیک دینگزینی مشرقنده تریتا

(★) B.Y. VLADIMIROV, a y, o i s. gizli tarih,

P.KAFAROV TERCumesi, 106 s.

S.A. Kozin TERCumesi, 147 s.

اطرافیده آلبانیه که یقین در) (*)

روس کیناز لری آلتون آورده که تابع بولغان مدت لریچه باج - خراج
بیرغان حالنده مختاریت کبی حریت که، مختاریت لری نسبتی ده قوت که ایگه بولور
ایردی لر (**) *

آلتون آورده نی آلتون دوریده؛ باطو خان و برادری بز که خان نی
1255 م. دن 1266 غچه وینه اوز بک خان نی 1312 م. دن 1340 غچه
اوتکان زمان لری بالخاصه شایان ذکر دور. اوشبو دورده بلغار اولکه سیدن
روس کیناز لیکه یدن، قریم دن، والگه (ایدل) نی پست طرف لیدن تاخوازم
غچه اندین اورته آسیه که چه، اندین چین که قدر مذکور خان لرنی امری، یارلیق لری
نافذایردی.

مغول لرنی اسلام دینی که کیره باشلاغان زمانی هم بز که خان دن باشلانغان
ایدی. آلتون آورده خان لر یغیه مصر حکمداری الملک الظاهر طرفندن یبارلیغان
هدیه لرنی ابتدا اسی بز که خان نی زمانیده ایردی. مغول لر بلان مصر لیکه نی قودا
لاشغان تأریخ لری 1320 . 5 . 10 میلادی ده الملک الناصر مغول لر که
داماد بولدی، مغول قیزی مصر نی قصر گیه کیلن بولوب مصر ملکه سی بولدی،
زمان - اوز بک خان نی زمانی ایردی.

(*) A.Y. YAKUBOVSKIY. ZOLATAYA ORDA 42, 5

(**) A. YAKUBOVSKIY ZOLATAYA ORDA S. 45 ISTANBUL 1955.

آلتون اوردہ فی مستقل حیاتی (۲۲۵) ایک یوزگیرمہ بیش یل دور.

بوسنہ لردہ شرقی آوروپانی جنوبیدہ ؛ ذمیر دریاسی نک آتہ سیدہ گی یرل
قریم ، بلغار ساحہ لری ، اورتہ و ہم دالگہ فی پست طرف کنارہ لری ، جنوبی اورال سا
سی ، قفقاسیہ نک در بندگہ چہ اوزایغان قسسی ، شمالی خوارزم ، آشاغی سردیا حوضہ سیدگی
یرلر ، سردیانی شمالیدہ و ہم آرال کولی ایلہ اشیم و سرغ سوریالری آراسیدہ گی بوزقیلر ،
تاغ لر ، تیغہ لری ۱۴ - ینجی عصر نک آخریغہ چہ آلتون اوردہ حدود لری ایچندہ ایردی .
او قوچیلر نظر دقت لر یغہ ؛ مسلمان لرنک بو قدر غالب بولیش
لری نک حکمتی شولکہ اُلر بر چہ حرکت لرینی محاربہ لرینی اللہ یولیدہ ، اللہ رضا سیچون
قیلغان لریدن ، اللہ تعالیٰ اُلر گہ ظفر اوستیغہ ظفر احسان ایتدی . او مؤمن لرنک فعالیت
لرینی حقیقلہ بیلدیرغان قریم لیک بر شاعر فی اوز زمانہ سیدہ قلم گہ آبنغان اشعاریدن
بر نمونہ اولار ق محترم او قوچیلر گہ تقدیم :

رایتہ میل ایدرز قامت دلبریرینہ	توغہ دل باغلا مشنر کا کل خوشبوریہ
هوس تیر و کمان چقادی دلدن اصلا	نادک غمزہ ولسوز ایلہ ابرویرینہ
سودہ میز تیغ مرکز فوق و صفاسن دم	یکم تن لرلہ اولان لذت پہلویرینہ
سودہ رزاسب هنرمند صبارفتاری	برپری شکل صنم برکوز و آھویرینہ
گردن توس زیادہ کوتاسی ^(۱) ولبند	باغلا دی کونکلو میزی زلف لک گیسویرینہ
کونکلو میز شاہد زیبای جہادہ ویرنیک	دلبرماہ رخ و یار پری رویرینہ
سفر کجری چوخ ، امید و فاسیلہ ولی	اولدک آشفٹہ سی بر شوخ و جھابویرینہ

اولمش سزجان ایله باله غزالی تشنه ایچه رز دشمن میزنک قانیخی سویرینه

نیزنی ناوگارا دنی فتحتی؛ 1377 ییخی م. ده عرب شاه فی غیرتی ایله
نیزنی ناوگارا دآلیندی. اونک عجائب واقعه سی باردور: روس لرنک ایچندن
ماردوه پرینسی، تاتار لرگه سآلیدی، اوز دولتیغه خیانت قیلدی، مسلمان لرگه تیل
بیروب هجوم کیچه سی فی تعین ایتدی.

کیچه لردن برکیچه سی، روس عسکر لرینی اولون کولکی، بایرام قیلغان کیچه سی، شرآ
ایچیپ، کباب یب، عیش نوش ایله عاشق لر معشوق لرلیه، مفتون بولغان دردمنلر،
محبوبه لرلیه برلاشب بولغان بزم جمشید اثناسیده خاین فی اخباری بلان تاتار عسکر
لری، روس لرگه بردن هجوم ده بولدی لر. روس عسکر لرینی بزمگاه ده توتدی لر، سلاح
لرینی آلدی لر عسکر لر فی اولدی روی لر، بعض لرینی اسیر آلدی لر. شهر بولسه هیچ مدافعه
قیلماسدن تسلیم بولدی. چونکه شهر ده گی لر فی بعض لری قاچکان، بعض لری یاشینگان
ایردی، اکثریت والگه دریاسینی یوقارتی قیمیغه جوناغان ایدی، حکایه سی اوزون دور
آرزو قیلغان لر، یا قوباوسکی فی آلتون اورده اسم لیک کتابی فی 181 ییخی صحیفه
لرلیقه مراجعت لرینی توصیه قیلمیز.

نقیجه اعتبارلیه بو شهر آسانلیک بلان مسلمان لر فی تولیغه اوتدی.

(۱) نیزنی یادگاراد: بو مشهور شهر، تجارت نقطه نظرندن هم موقعه دور. صونگ زمانده هرل بو شهر ده
"یارمارک" یعنی معرض (کورگازمه) بولادور. خارجدن - داخلون کوب تاجر لرکیلا دور، کات تجارت
معاملاتی رواج دور. 1926 م. ده سده شهرمدین واپور ایله والگه دریاسیدن جوناپ، قازان شهرتی
کوروب نیزنی گه قدم نهاد بولدم، آغوست ده کورگازمه ده حاضر بولوب زمان تک مساعده سی نسبتنده
مال آلوب قایتکان ایردیم (مؤلف)

امیر توختا میش فی آلتون اوردده تختیغه چقغانی و ماسکا و که هجوم قیلغانی
توختا میش خان، آلتون اوردده نکت فی قیلغان اینک نخشی زمان لریده هم
روسیه دن آلا دورغان جزیره لریدن واز کچیدی. روس لر ۱۳۶۵ م. که حتی ۱۳۷۵ م
غجه خراج تولا ب تور دی لر.

توختا میش خان آلتون اوردده فی تختیغه چقوب جلوس مراسمی فی اوتکازغان
یلی فی کوز فصلیده، ماسکا و کینازی ایوانا و کوچ که و باشقه شهر لرده گی روس پرنیس
(امیر) لرینه ایلچی یباردی، اوزینی و الکه خالیغ تختیغه چقغانلیغنی فی، خان
بولغانلیغنی فی اعلان ایتدی، اوزینی و هم روس لر فی دشمنی بولغان "مامای" فی نیگانی
فی بیان قیلدی.

بوکون لرده ماسکا و باشده اولارق باشقه شهر لرهم "کولیکاده" محاربه سیدن
ینگی بوشاغان محاربه فی توغدی رغان هرج و مرجیدن و آغیر عراحت لریدن هسنوز
توزالماغان بروقت ده، و هم روس عسکر لرینی اذن آلوب تارقالغان برزمانی ده
توختا میش خان فی بونداق اخطاری روس لر که آغیر کیلیدی، اندیشته که و خوف که
توشدی لر.

روس لر توپلاندی لر مشورت لر فی نتیجه سیده توختا میش خان نک مرخص
هیئتگی که نخشی و دیلوپ ماسی معامله ده بولندی لر، یعنی "تالبوکه و ماکشتی یه اسملیک
ایکی کشینی ایلچی لیک صفتیلر، قیمت بها هدیه لر، لایق جزیره لر ایله توختا میش خان
فی مرخص لر گیه توشتوب یباردی لر. همه لر ی بر لیکده قریم که کیلدیر، توختا میش خان
فی زیارت قیلدی لر هدیه لرینی بیروب ایکی دولت نک دوستانه علاقه لرینی تأیید

تحکیم ایکیب عذرو نیاز لرایله روس مخص لری ماسکاو که قایتدی لر (★)
 توخا میش خان، آلتون اوردده تختیغه چقغاندن کین، لیتوانیا آلتون
 اوردده فی امتیاز لیک مستعمره سی بولدی. اما روس کیناز لری ظاهرده آلتون اوردده که
 بویون ایکیکان بولوب کورونسا لرم ایچلریده تو قوم فی قارنی که آلیش اوچون پیت
 کوتار ایردی لر. روس لرنی بوظاهری اطاعت لری دن توخا میش خان فی کونگی
 توق ایماس دی. توخته میش خان ایسه روس لردن مطلق اطاعت استار ایدی.
 ماسکاو کینازی دیمتری دانسکای هم خان فی بو آرزو سینی حس ایثار (سیزار) ایدی.
 شونی اوچون یا شرخیه اولارق دیمتری عسکر توپلاش، قوت جمع لاش اوچون ماسکاو دن
 «ماشقار یغه چقغان ایدی.

بوفرصت فی غنیمت بلیغان توخا میش خان ۱۳۸۲ م. ده تیز لیک
 بلان او قادیاسینی کیچدی، ماسکاو یول یغه توشدی ۱۳۸۲. ۸. ۳۰ ده ماسکاو
 محاصره قیلندی. مسلمان لر ماسکاو فی آلیش اوچون شهر ایچ یغه اوق یاغدیردی لر،
 سور لکه چتدی لر، هجوم نردبان لرنی قوردیلر. مقابل لریده گی روس لر، ماسکاو فی
 مدافعه قیلدی لر مسلمان لرنی باش لریدن قیزتی موم توکدی لر. آتشین میلتنق لرایله
 و بشقه سلاح لرایله لایق قیلده اوردوشدی لر، روس لر حیلده که باش اوردی لر، بو حرب
 توخا میش خان فی باش قوماندانی شهید بولدی. بو حادثه فی کورغان توخا میش خان
 هم المقابله بالمثل قیلیب ماسکاو تسلیم بولسه هیچ کف یوق همه فی جانی امان دیب
 اعلان قیلدی. ماسکاو فی قوماندانی "OSTEY" بو اعلان که کوره ماسکاو

(★) یا تو بادگی؛ آلتون اوردده کتابی فی روسیجه دن فرانسوزچه غه بولغان ترجمه سینی مفتی دور. تورکیه ترجمه سی؛ حسن
 ایرن ص ۲۱۴/۱۵. اشتبول معارف مطبعه سی ۱۹۵۵ م.

شهر دروازه سبزی آچدی. خان عسکر لرلیه شهر که کیردی. عسکر لر قوماندان OSTAY
 فی اولدیردی لر شهرنی تالاب بولاب تاراج ایتدی لر. شهرنی بعض محلله لریده اوت
 تو تاشدی، کوب آدم هلاک بولدی. شهر هم خرابه گریز تو تدی؛ خان بیوک غنیمت
 آلدی، جزیه تو پلادی، کینا زلردن کوزی اوزی تو یغودیک آلتون آلدی چارچاغان عسکر
 لرلیه قریم که قاتیدی (۱)

تو خا میش خان آلتون اوردده تختیغه اولتورغاندن کین هر طرف غم یانغان
 ایلچی لر قتلیده لهستان که هم ایلچی یوللادی. قرال YAGELLO اوز یغنه
 مناسب براصولده ایلچی فی احترام بلان قبول ایتدی.
 وینه ۱۳۹۳ م. ده لیتوانیا کینازی، ویطوفت نک برادری VITOLD
 طرفندن هم تو خا مش خان فی ایلچی سی چرایلیک استقبال ایله قبول قیلندی.

خاقان امیر تیمورنی ماسکاوکه هجومی

ماسکاو فی فتحی اوچون دوام لیک صورتده؛ خان لرینی، قوماندان لرینی ماسکاوکه
 هجوم قیلشکه فرمان بیریب تورغان خاقان امیر تیمور نک بالذات اوز قومانداسیده
 ماسکاوکه هجوم قیلغانلیغنی فی مشهور مؤرخ لردن؛ نظام الدین شامی، شرف الدین
 علی یزدی نک قایینامه لریده یازیلغان دور. خاقان امیر تیمور ماسکاوکه قیلغان
 بو هجومیده ماسکاو شهرنی اطرافیده گی تورغان که، قلعه که یقین منطقه لردن معظم
 بر غنیمت آلوب قایتغانلیغنی ثابت دور.

(۱) یا قوباوسکی؛ عین اثر؛ ۲۱۶ نجی دن ۲۱۸ نجی صحیفه لر ZOLOTAYA ORDA

بوشہور واقعہ فی روس تأریخ چی سی یا قوباوسکی، آلتون اوردہ اسملی کتابیدہ
 257 نجی صحیفہ مفصل یازمشدور، ماخذ لرنی ہم دلیل لر بلان اثبات قیلو کوب سانشد
 صونکرا۔ یازغان یعنی کہ پشمان قیلغان دیک او شہو سطر لرنی علاوہ قیلیب:
 بیز بو خبر گہ ایشانمای میز۔ روس تأریخ لریندہ ماسکاونی اطرافیدن بحث قیلنماغان
 دور۔ روس کرو نیک لری (واقعہ نویس لری) بوجادشہ لرنی (سکار قیلا دور لر۔ روسیہ
 جغرافیاسی حقیقہ صحیح معلوماتی بولماغان شرق منبع لری۔ رہ زن تفراق لرنی ماسکا
 کیناز لرنی حدود لری ایلہ قاریشدیر مشدور لر، بوسبب دن روس منبع لری دهاصحیح
 دور دیب اولگی اوزی یازغان، اعتراف قیلغان جملہ لرنی اوزی تکذیب قیلا دور۔

استطرا د: بوتضاد جملہ لرنی غریب یعنی فی کوروب جوا با عرض اولنور کہ:
 روس مؤرخ اولان یا قوباوسکی، "آلتون اوردہ" اسملی کتابیدہ ایک یوزدن زیادہ
 منبع دن مصدر دن ذکر قیلا دور، واقعہ لرنی او ماخذ لر کہ نسبت بیرادور، شرق
 مؤرخ لرنی ایچیدہ ممتاز موقع آلفان لردن بارها ذکر قیلغان لریدن نظام الدین
 شامی و شرف الدین علی یزدینی شهرتشار و ممتاز واقعہ نویس لردن قیلو کوب ساتا
 دور و بو مؤرخ لرنک یازولرینی تحسین و تقدیر ایتا دورده اما خاقان امیر تمورینی
 بالذات ماسکا و کہ هجوم قیلغان یعنی فی، وارش لرنی (۱) اشغالیکہ کتہ اولجہ و غنیمت
 و جزئیہ لر آلوب قایتکان یعنی فی اوللا یازیب، صونکرا دن نقض ایتوب بو خبر لر کہ بیز
 ایشانمای میز دیدور۔ دلیل اولارق: شرق منبع لری روسیہ جغرافیاسی حقیقہ

(۱) وارش: شہر یا قلعہ نک اطرافیدہ گی محلہ لر، منطقہ لر۔

توغری معلومات صاحبی ایماس دیدور .

یا قوباوسکی نی کیسین گی سوزیچہ محاکمہ قیلنغانده هم بزنی مقصد ثابت بولوب
چقادور . بزنی غایه میزد قصد میزد فقط فقط مسلمان لر ایله روس لر نی محارب سیدن
بحث قیلش ، او تاریخ لرده مسلمان لر نی متمادیا غالب کیلغان لرینی ، روس لر نی
همیشه مسلمان لر گه باج - خراج بیریب ، او شل زمان ده آلتون اوردده گه ، تیموری
لر گه (تاتار لر ، مغول لر) گه اطاعت ده بولغان لرینی اثباتی دور .

اصلنده - مسلمان لر برطرف ، روس لر برطرف ، تیموری لر مسلمان لردن
برفرد ، ماسکاوا ایسه روس لردن برفرد دور . یا قوباوسکی نی یعنی روس لر نی اقراری غه
قاراغانده خاقان امیر تیمور نی هجومی ره زن حدود لریده بولوب کوب غنیمت آلوب
قایغانی بالاتفاق ثابت دور . روس تاریخ لریده مقید دور شو حالده بو اقرار
لری بزنی دعوا میز گه ییار لیک درجه ده شاهد دور . کفایت قیلا دور . نتیجہ
اعتبار یله خاقان امیر تیمور نی ماسکاوا که قیلغان هجومیده مسلمان لر غالب بولدی لر ،
کافر مغلوب بولدی لر .

یوقاریده استطراد ایدش جمله لر ، یا قوباوسکی نی اورن سیز ، دلیل سیز ادعا
لرینه بالمقابلہ یازیلدی . بزنی دلیل میز مثبت (یتار لیک) بولغان یعنی او چون
یا قوباوسکی طرفدار لری حق غه باش اکیب عرب عجم (شرق) مؤرخ لری یازغان
دقایع لرینی اولدوغو کی قبول قیلسه لکیرک . بو طر فی او توچیلر محاکمہ سیغده

جایی ملاحظه : مادام ، روس کرو نیک لری ، مشرق منبع لری روسیه
جغرافیایی حقیده توغری معلومات صاحبی ایماس دیدور لر ، قاعده کلیه اولارق

المقابلہ بالمثل قلیب : روس منبع لری شرق جغرافیائی و شرق حادثہ لری حقیقہ و صحیح معلومات صاحبی ایمزدیساک عجبا۔ ! بونکا معارض چقاری ؟ چہماس و چہماس . اما بز یا تو با و سکی کہ صرمتہ بونی یازمای میز۔ یو قاریدہ گی یازولر کفایت قیلنہ کیرک .

خاقان امیر تیمور طرفندن قریم کفنی، آزا ق و سائر لری اشغال قیلغان تارخی میلادی سنہ ایلہ ۱۳۶۲ نجی و ۱۳۶۳ نجی یل لرکہ توغری کیلا دور . بوزمان لردہ ایردیکہ خاقان، توخا میش خان کہ کوب یاردم لردہ بولندی . توخا میش خان ایلہ اور از خان فی آراسی آچلکان وقت لردہ خان توخا مش کہ بیش مرتبہ تیار لیک عسکری یاردم دہ بولندی . بویاردم لر بسیلہ توخا مش خان دشمن لرگیہ غالب بولدی، رقیب لر یغہ ہم غلبہ قیلدی .

آز مدت دن صونگرا، توخا مش خان بویاردم لر فی یخشلیک فی اونیودی، خاقان کہ خیانت قیلدی، توخا مش خان اوز باشم چہ لیک ایلہ تبریز کہ هجوم قیلدی سلطان احمد کہ شکست بیروب تبریز شہرگیہ کیردی شہر فی تالان۔ بولان قیلیب آستی بلان۔ اوستی فی برابر قیلدی (۱) واقعہ میلادی حساب ایلہ ۱۳۸۳ شمسی حنا کہ توغری کیلا دور .

بو واقعہ فی ایشکان خاقان امیر تیمور در غضب بولوب اوز بیلارمند توخا مش فی تونج و تاویب اوچون امر صادر قیلدی . توخا مش خان قیلغان ایشین پشیمان بولوب قاجدی، خاقانی حدودی دن چقیب اوشل زمان دہ گی کییف

(۱) نہب تبریز قتل غارت او = بود تاریخ نازنین تبریز (۱) مجد حسابیلہ ۷۸۷ ہجری سندر (روضۃ الصفات تاریخی، محمد خاوندشاه تالیفی)

(بوگون اوکراینا فی مرکزی) کینازی ویطوفت که التجا قیلدی.

بو حادثه دن زیاده سیله ممنون بولغان کینازی ویطوفت فرصت دن استفاده قصدیه عسکر توپلاب قریم خانلیغی که هجوم قیلدی، اورته لیقده کاته بر جنگ واقع بولدی. قریم خانلیغی غالب بولدی، روس لر تضمینات حرب تولادی، هرلیده (30,000) او توز مینگ صوم آلتون جزیه تولایدورغان بولیب حرب توختا تلدی. معاهده که کوره ویطوفت توختا مش خان فی اوز مملکتی دن چقاریت باردی روس لرینه مسلمان خانلیغی فی تحت رحمتی قالدی.

خاقان امیر تیمور که تابع، تاتار خان لیک لری

مسلمان حکمدار لریدن امیر ایدگیو، اراده سی قوتلیک، اینیرژی (ENERGY) که مالک، هوشیار بر شخصیت بولوب شرقی آوروپاده تاتار لر حاکمیتی فی میدان که چقارغان غیور، جسور بر گیت ایدی مد فی همسایه لری (قوشنی) لری؛ روس لر، پولشه، لیتوانیا دولت لرینی راحت سیز قیلادورغان قوت که جرئت که ایکه ایردی. امیر ایدگیو، همیشه تیتیک تورادورغان عادتق بار ایردی. روس لر ایلده لیتوانیا آرالرینده گی ظاهری علاقه لرینی دوام لی تعقیب ایتاردی. ماسکاو کینازی واسیلی دیمیر یوتیچ ایلده لیتوانیا کینازی ویطوفت فی بربر لر یغیه سالیش که عریص ایردی. فرصت تافیب 1409 م. ده واسیلی که خط یازدی مضمونیه واسیلی فی حرب که قیز یقتردی، عسکری یاردم بیریش که وعده قیلدی، نهایت واسیلی ایدگیونی سوز لر یغیه ایشانوب لیتوانیا که عسکر جوناتدی.

واسیلی نک لیتوانیا کے خصوصی آشکار میدان کے حقیقی ملینگی دن امین بولغاندن
 کیمین امیر ایڈمیکو؛ لیتوانیا کینازی ویطوفت کے ایچی یباردی؛ حرب کے سرشت
 کوروب حاضر لائب تورغان ویطوفت ایچی نی چرالیک صولده قبول قیلدی. مذکرہ
 لریدہ ایچی ایتدی؛ سن بیزگہ دوست بول؛ بیز ہم سنکا دوست بولامیز. ماسکا و
 کینازی واسیلی، اطرافیدن بعض شہر لری آئوب یرقی نی کینگا تیماچی، سنی تفرق
 لرینگہ ہم کوزی بار. بیزگہ وخاقان گہ آلتون۔ کوش و قیمت لی ہدیہ لری بار
 عسکر لریمزنی یارومی بلان سنی یر لرینگ نی آلمان، شہر لرینگنی خراب قیلماق، کولی
 نی کوک غہ ساور ماچی دیب ترناق اور وشد یردی.

امیر ایڈمیکو نی دوطرف لیک اویناغان بونداق رول (او یون) لریدن کیمین
 ماسکا وایلہ لیتوانیا (ایکی طرف) پنجه۔ پنجه تو تو شدی، حرب آتشی یاندی، واسیلی
 گہ بیرلیغان تاتار عسکر لرینی یاردم لری ایلہ واسیلی اور وشدی، قان لرتو کوکوب
 قیامت تو پدی. شہر، قیشلاق لری ویران بولدی، ہر طرف دہ خراب لری، خسارہ لریوز
 یردی. ماسکا و ہم ضعیف، لیتوانیا ہم ضعیف لاندی رلصلح ایلہ ایکی طرف نی
 یاراشتر ایلدی. بو باسدی باسدی نی نتیجہ سی، فایدہ تاتار لری گہ بولدی (۱)

بو او یون لردن کیمین امیر ایڈمیکو تیئچ اولتور مادی، مخفی و آشکارا حرب حاضر
 لغی گہ باشلادی، ماسکا و کیناز لغی گہ نہایت بیریش قصد لیہ، تو پلاغان بیوک
 قوت لری بلان ۱۴۰۹ م. دہ ماسکا و گہ هجوم قوماندا سینی یردی عسکر لرلیہ ماسکا و
 اطرائی نی قوشاندی، اوراب آلدی. مقابلیدہ، روس لری ہم بار قوت لرینی تو پلا

(۱) یا تو بادسکی فی آلتون اور دہ کتابی نک فرانسوز چہ سیدن، تور کچہ ترجمہ سی حسن ایرن ۱۹۵۵، استنبول.

داخل دن وخارجدن لایققلید مدافعه قیلدی لر نتیجه ده نه اورا نظرونه اورا خطر
هرا یکی طرف برابر بولدی ده یکی طرف هم متار که غه موافقت ایتدی لر، نهایت
اوج مینگ (3000) آلتون جزیه آلوب ایدگیو، محاصره نی ترک قیلوب
قریم که قایتوب کیتدی.

خاقان امیر تیمورنک قوماندان لریدن امیر ایدیگونی روس کینازی واسیلی گه یازغان دیپلوماسی خطابی نک ترجمه سی

تاریخ شناس کارامزین ایتادور؛ امیر ایدگیو ماسکاؤ واقعه سیدن قایتوب
آلتون اورده مرکزی غه کیلگانیدن برمدت صونگرا، ماسکاؤ کینازی واسیلی گه یازغان
خطابی (نوطه سی) نک کوفیه سی.

واسیلی گه و اوغل لر یغه و امیر لر یغه ایدگیو دن سلام، سلام دن صونگرا
بیلغیل که! سن توخا میش خان نی حمایه قیلیب، ملتجی لیک صفتیلده اون شهنشیک
ده محافظت قیلغان لیغینگ اوچون الوغ خاقان، منی سلاحشور عسکر لرم ایله
سنی اوستونگ غه یاردی، آرامیزده نخشی محاربه بولدی، سخت واقبالینگ
یاری بیردی ینه دن کیناز لیک ده قالدینگ.

بیلغیل که بیزنی ایلچی لریمزنی تجار لریمزنی، سیاح لریمزنی، زیارت
اوچون ماسکاؤ که کیلغان رعیت لریمزنی لایققلید اعزاز و اکرام قیلما بدور سن.
سابق روس کیناز لری، خاقان لریمز ایله بو طریقہ معاملہ ده بولمناس ایردی لر.

سن روسیه دولت کشیلیدن سوراب بیلغیل الرنی معاملہ لری قیداق بولور ایردی.
 بیلغیل که روس کیناز لری اوّل دن بیز لر بلان گوزل علاقه ده بولوب، حقیلہ اطاعت
 ده بولور ایردی لر. بزرگہ منسوب بولغان اشخاص فی عزّت و صرمت قیلور، جزیرہ لری
 خراج لری اوز و قتیده قوت قوللانماسدن ادا قیلور ایردی لر. بونداق معاملہ
 لریدن سنی خبرینگ یوق ایمیش کبی کورونور سن. اوتکان تیمر قوتلوغ خان فی سن
 زیارت قیلماغان خدمتیدہ بولنماغان دور سن، امیر لرینگ دن برار تہ سی رنی
 یبار ماغان سن. اوغلی شاد بیک خان آتاسی فی تختیغہ اولتوردی، جلوس یغہ یتی.
 سیکز یل بولدی، زیارتی غہ شتاب قیلما دینگ، یا خودمخص یوللاما دینگ. وینہ
 فولادخان فی تحت کہ اولتورغانیغہ اوچ یل بولدی، حضور یغہ مثل یبار ما دینگ. سن
 ایسہ روس کیناز لری کاتہ سی دهم رئیس دور سن. بشقہ کیناز لری صواب لی خیر لی یول
 لرگہ، صلح جو ایشلر ده بولیش لری اوچون سندن لرگہ ارشاد یخشہ تعلیمات لر لازم
 ایدی، حالبوکہ کیناز لری فتنہ یول لر یغہ باشلاما قده سن.

والی حاصل: سنی قیلغان ایشلرینگ نخشی ایماس دور. سنکا لازم شوکده:
 اوتکان لرنگ توتکان آداب اصول لرینی اورگانب الرنی یولیدہ بولغای سن، الرنی
 نصیحت لری وصیت لر یغہ کورہ عمل قیلغای سن.

اگر کیناز لیک فی سنکا تافشیریشی فی استاسنگ، حالاً فلائی، فلائی لری آچی
 قیلوب یبار غیل. جانی بیک خان فی زمانیدہ تولا ب کیلغان جزیرہ لرینگ فی
 بی کم و کاست ایچی لر قولیدن یبار غیل.

هر دایم الورغ خاقان کہ یازغان مکتوب لرینگده، روس اها لیس فی کوب

فقیر دیب کورساتورس حالبوکه من اوزوم - کوزوم بلان کوردوم هر بردهقان ن بجوم
دن درعیت لردن هم پول توپلاب آلوب پول لرنی خزینه لرده آمبار قیلماده سن سنی
بوالش لرینگ نی یخشی ایما سلیغی نی تنبیه قیلامن، سنی بو قاجاماق لیک اویون لرینگ
خو به سیدن قاجکان قل که او خشایدور. تحریر ۸۱۳ هـ = 1409 م. (۱)

1416 م. ده امیرایدیو قریم که حکمدار بولدی. اوشو سنده کیف
شهرنی و اطراف لرینی اشغال ایتدی. شرایچی نی و تشقاری سی نی یاقدی، خانان
لرینی یغما ایتدی، تالادی، بولادی، بر خرابه زار شکلیغه سوقدی (۲)

امیرالوخ محمد مسلمان لرنی قهرمان گیت لردن بریدور، یار اولیکت قومان
دور. ماسکاو که یقین مسلمان دولت چیکه ره لریده یا شایدور. مناسبتی ایله بعض قوت
لرده ماسکاو که هجوم قیلار بیک خساره لکه یول آچار، روس لکه کاتیه ضرر لیر ارایدی
کوب غیرت لیک ایدی.

1439 م. ده ماسکاو که بر هجوم قیلدی، وارش لرینی یانیردی ماسکاو
نی سورتیغه سیغنه چتوب ماسکاو اهلی نی خوف هراس که توشوردی. سورتیغه سیده
اون کون قالب ماسکاو نی خیلی تهدید قیلدی، عاقبت ده مصالحه ایله توینوندیک
خراج آلدی ماسکاو دن اوزا قلاشدی.

(۱) م. م. رمزی، تلفیق الاخبار و تلخیص الآثار فی وقایع قازان و بلغار و ملوک التتار جلد الاول ص ۶۴

طبع اورینبورغ 1908 م.

(۲) یاقو بوسکی، آلتون اوده - ترکیه ترجمه سی حسن ایران ص ۵۵۳ استنبول 1955 م.

1450 م. سنه لری امیر سید احمد خان لیتوانیا که آقین قیلار، گاهاماسکاو که
 هجوم قیلوب روس لرنی شایر تب تورار ایدی. 1451 م. فجائتا (قوقودن)
 ماسکاو که بر هجوم قیلوب شهرده و اطرافیده بولغان ویران لیک لرغه سبب بولدی.
 نهایت 1455 م. ده لیتوانیا که قیلغان بر هجومیده دشمن که اسیر توشدی. ولکن
 1457 ده لیتوانیا ده کی اسارتدن قاجوب تور تولغان مردگییت ایدی.
 1480 م. ده امیر احمد خان ماسکاو که شدت لیک بر هجوم کیلتوردی
 ماسکاو بخشی مدافعه قیلدی ساوق نی قیتغ لیغندن محاصره نی ثمره سیز قالیشی
 احتمالی نی ادراک قیلغان امیر احمد خان، ماسکاو کینازی ایوان ایله
 سیاسی محاصره باشلادی، بر طرف دن هجوم نی دوام ایتدیردی، مذاکره نتیجه سیده
 (60,000) آلتمش مینگ صوم / روبل / جزیه مقابلنده احمد خان آشکار
 صورتده عسکر لرنی توپلاب اوز قرارگا هیغه قیتدی (۱)

صاحب کرای خان نک ماسکاو که شدت لیک هجومی

1541 م. ده قریم خان لریدن صاحب کرای خان، تونه نهری (راستاف-
 دون) دریاسی نی کیچیب اوتدی، صونکر ماسکاو که هجوم باشلادی. هجومی خیلی شد
 تللیک بولدی، روس لر مقابلده دن عاجز قالدی لر. ماسکاو کینازی ایوان برادری
 یوری امید سیز لاندی لر.

اون یاشنده گی پادشاه ایوان، دشمن نی بونداق هجومی قارشی سنده
شاشب قالدی آکا۔ اوکا شهر نی تاشلاب قاچیش که حرکت ده بولدی لر، بتخان
که کیریب یعنی وزاری قیلدی لر، خلق هم پادشاه لر یغده قوشولوب یغلادی لر، زار و
نیاز ده بولندی لر.

مسلمان عسکر لر نی ضرر یغده طاقت کیلتور الماغان ملت سراسیمه ده
قالدی خلق ده هیجان که کیلدی، بو حال نی کورغان دولت کشیلری توپلاندی لر،
مشورت قیلدی لر، ایکی کشتی عسکری قوماندان ییغ تک عهده سیغده آلدی لر همه
لری اتفاق لاشب پادشاه نی حضور یدیه بر مجلس ده بولندی لر. اهل مجلس کانه
کیچیک برچه بر آواز دن: ای پادشاه میز! سیز ماسکا و دن قاچانگ، خار
چقمانگ، ماسکا و بولسه اولیا لر نی روح لر ی صرستی دن محفوظ دور، همه میز
فداکار میز، تاتریک میز تنده جانغز بار سیز که ضرر تیکوزمای میز همه میز قربان میز
دیب عهده و پیمان قیلدی لر، یعنی۔ زاری باشلاندی، پوپ لر آلدیده، قوماندان
لر و بشقه لر آرقه ده همه لر بتخانه که کیردی لر، مریم آنانی مقدس صورتی و هیکی
قارشینده اگیلدی لر، زار۔ نیاز ده بولندی لر و عاقیلدی یغلادی لر.

دعاری بوتور: يَا إِلَهِنَا كَمَا إِنَّكَ أَنْجَيْتَ آبَاءَنَا
مِنْ قَهْرِ تَيْمُورْ كُنْكَ نَجِّنَا أَيْضًا مِنْ هَذِهِ الْفِتْنَةِ فَإِنَّ
تَبَعْتَنَا وَرَعَايَانَا مُنْتَظِرُونَ الْمَدَدَ وَالْمَعُونَةَ مِنَّا.

مالاً تَرْجَمَه سی: ای خدایا! و قتیلد آبا و اجداد میز نی امیر تیمور
نی قهر ین قوتقازغاندیک بیز لر نی هم اوشبو بلادن قوتقازغیل.

چونکہ اھالی و رعیت لر میز بز دن مدد تیلاب یار دم لر میز گز
منتظر دور لر .

روس لر بو تنخا زده آلہ لریدن نجات تیلاب تضرع بلان دعا قلییب
تورغانده بعضی دانالری صاحب کرای خان بلان صلح مذاکرہ لرینی یورگوزوب
تورغان ایردی لر . دعا لری بتار . بتمز مصالحہ ہم اکی طرف فی رضا و رغبتی
ایلہ تمام لاندی . صاحب کرای خان قناعت قیلغودیک خراج فی روس لر
تافشردی لر . صاحب کرای خان ، محاصرہ قیلوب تورغان عسکر لرینی توپلاب
قریم گز قیتدی ماسکاو ہم آرام و آجتی هوادہ نفس آلیشغہ باشلادی (*)

اوروس کیلدی ، - او روس

روایت لر ، واقعہ لر ، حادثہ لر کوب دور ، بی حساب دور ، خلاسی :
اوزون زمان لر روس لر بر طرف - مسلمان لر بر طرف دوام لیک محاربہ ایلہ
مشغول بولدی لر ، مسکاو ، عصر لر چہ مسلمان لر (آلتون اوردہ) فی ، آق اوردہ فی
ہجومینغہ معرض قالدی ، کزات مرآت محاصرہ قالدی . ماسکاو ایلہ - قریم خان
لر ، باشقرد ، تا تار مسلمان لر آراسیدہ عصر لر چہ جنگ جدال دوام ایتدی .
مرور زمان ایلہ خاقان امیر تیمور دار البقا گز رحلت قیلدی ، اور فی فی
باسکان لر تیمور دیک مضبوط ایش قیلا لمادی لر ، امیر تیمور دہ گز شجاعت ، بستا ،
دیانت ، غیرت بشقہ لردہ کورولمادی مسلمان لر فی بر طرف دن شاخی سیندی ،

اولگی ترقی لر، تقدم لرايمدی تدنی گه تنزل گه یوز تودی خانه جنگلی فی کشتافی
دن مو؟ اتفاق سیز لیکدن مو؟ اراده الله شونداق تعلق تا فکان دیساک مو؟
قصه شولکه: 1552 م. ده قازان شهری دشمن قولیغه توشدی بوتاریندن باشلا
روس لر غالب بولا باشلادی لر قازان شهری و تابع لری کیتکاندن بیش بل صونکرا
باشقردستان هم قولدن کیتدی. آهسته آهسته روس لر مسلمان اولکه لر یفه
کیرا باشلادی. بواراده قریم کفه کیتدی 1735 اورنبورغ قولدن کیتدی.
بوندن صونکرا روس لر فی هدی فقط ترکستان گنه بولوب تورت کوزی
ترکستان بولیب قالدی (۱)

روس لر ایله مسلمان لر آراسیده المقابله بالمثل شکلنده یوزیل لاب،
عصر لر چه دوام ایتکان محاربه لر فی عاقبتی: ترکستان نیک شمالی دروازه سیده
(حدودی ده) واقع بولغان آخرگی اوروش میدانیده، خدایارخان قوماندانی علیم
قل فی شهادتی دن کیین روس لر:

1865 م. ده تاشکند گه آیاق باسدی لر.

1875 م. ده فرغانه خالغی نیک پاتختی خوقند شهرینی آلدی لر.

1885 م. ده اورگنخ خالغی خوارزم فی ضبط ایتدی لر (بشقه چه وایت هم بار)

1868 م. ده زیره بولاق معاهده سی گه کوره بخارا خالغی نیک خودنخا لینی

(۱) بعصر لیده روس لر اوچون فاخره سیاسی هم برسلر بولدی، زیرا امریکانک 1863 م. ده کی داخلی سبب بیل فخره جقمادی
ایسیغ و یگور لر گه، روس واپور لری آزاد چقالما دی، شونی اوچون روس لر فخره استقبالی لینی ترکستان ده قیدیریش گه مجبور کی کونوی
روس لر خود لری کیدنگایب، خطر حجت لر فی محکم لاش بهان سید، آج کوز لرینی ترکستان گه تیکدی لر. روس داعی لری کوروش لر کیم
ترکستان ده: عمل فی ایلخ، سوت دن انهار آقا دور قیمت لیک معدن لر فی کوسیده سا تلافان تغراق لر گه اگیه بولیش، آلتون تلغ
لر گه مالک بولیش ممکن ایکان، روسیه ده، اوکرا نیا ده سفاهت ده باشا ش نیمه کیرک؟ ترکستان لیک لر فی خانه جنگ لیک ایل مشغول بولغان
وقت لیده فرصت فی قاجار مالیک کیرکی دیب روس لر مادی معنوی جیب قوت لرینی توچاب ترکستان گه یورش قیلدی لر، هجوم قیلدی لر ایلان عربیلید.

فی تائب داخلی استقلالینہ اعتراف الیہ امیر مظفر فی خان تعین قیلوب برہونچہ شرط
ایچندہ ماسکاونی حمایہ سیدہ قالدیریلیدی، شونی بلان بخارا خانیغنی گہم خاتمہ
بیریلیدی۔ بوتاریندن کین روس لر ترستان گہ حاکم بولغان لرینی اعلان ایتدی لر۔

اسباب سقوط

ترستان فی قولدن چقیب کیتشی عرفہ سیدہ اسباب تنزل ظاہر بولا باشلادی،
چنانچہ: اوز آراجنگ، اورتہ ده گی اختلاف، اختلال لر نتیجہ سیدہ توغولگان افتراق،
برطرف دن اقتصاد تاثیرینہ برطرف دن دولت وارداتی فی آزلیغی، یردن چقغان
حاصل فی کفایت سیزلیغی، مستعمرہ لدن کیلا دورغان باج خراج لر نی کوندن کونگہ
آزالیشی، تجارت فی کسالیغی سبب لی مگر کی باج خانہ درآمد لرینی نقصانی وغیرہ
وغیرہ۔

مسلمان لر نی گرفتار بولغان بو حال لریدن آنا فائدا آگاه لانب خبردار بولوت
تورغان دشمن فرصت دن فایدہ لاندی بار قوتی ایله برچہ قوتی ایله ترستان گہ سالدیردی،
اوروشدی۔

روس لر، فرغانہ گہ کیلوب خوقندنی، مرغلان فی آلمان کونلرینده، اندجان
خلقی توپلانقباضی اسرار باشده اولارق جان و دلدن فدا بولوب مدافعہ گہ حاضر
لیک کوردی لر۔ یورتمیز گہ اوروس ایاغی فی باستورمای میز، جان گہ جان قان گہ قان
دیوس لر نی باسب کیلا دورغان یول لر فیقہ سدیلوب لی فی توسد طرہ چیم باسدی لر (۱) روس لر

چیم سدی دن آشب اوتامادی لر، چونکه قهرمان لر، پهلوان لریول بیرمادی. روس
لردن کو ب عسکر هلاک نا بود بولوب قیریلدی روس لر، ناچار حیلده گه باشی اوردیلر.
قازاق لردن بای ترسون قازاق فی نافدی لر، اونی واسطه سیله آرزو قل
بیک فی قولغه آلدی لر بواکی سآملغان رهبر لر، روس لرنی آت چقماس یولی بلان
ایلا نتریب شهر ایچینه کیلتریب کول تیغه دیجان جایدن چقاریب قویدی لر. چیم
باسلب، مسد قیلنغان مافعه خطی جای جاییده قالاویردی، شونداق قیلیب جان
شهری هم قولدن کیتدی.

استیلا دوری

روس لر تورلیک یول لر بلان وطن گه (ترکستان گه) استیلا ایتدی آهسته
آهسته تیل گه استیلا صوکرادین گه هجوم قیلش گه باشلادی لر. اول لرده ییگی کوزه.
سوی تازه دیگان دیک هر بر توغریده خلق غه کینگ چلیک ساتیلدی چنانچه:
تجارت سربست، یول لر توز اتمدی، تیمریولی و باشقه یول لر توز اتمدی، خلق فی
ماسکا و تجارتی ایله مشغول قیلدی. بر طرف دن فاخته چلیک ایشیغه رولج بیردی
فاخته کیسیون چلیگی ترقی قیلدی خلاصه روس لر، اوز یغه تیغ، دستی وراز کشیلر فی
قولغه آلوب، ارنی واسطه لرله دهقان لردن لایقیده فایده لانیش ایشی فی ایش
خانه لر گه باغلاش خلق فی حکومت گه باغلاش سیاست لرینی قویدی لر. بوایش لرنی
کوبراق: بانک شرکت لر آرقالی عمل گه آشیردی.

بانکه لر، ربا گه فل بیردی PRATSENT اصولیغه باغلادی

آق کيسل گه امضا قيليش رواج بولدى خصوصاً فاخه ايكان دهقان لرقرض گه باتدى، فاخه اوچون قيلغان محنت مشقت لر يغه لايق راحت كورمادى لرشركت لرو بانكه لرنى قورغان نظام لرنى نتيجه اعتباريله روس لرنى ماسكاونى فايده سينه بولدى. روس لرنى، تركستان گه بيز مدنيت كيلتر ديك، تركستان نى آباد قيلدك يك ويكان ادمالرى بوش سوزدن عبارت بولوب قالدى. پاخه گه پول بيرادورغان دايره لرنى مشهور لرى دن برى پاخه زاودلرى دور.

ظاهره: توغرى گه اوختاب كورينايدى، شركت لراچق، تجارت بردوام، بانكه لرنى گه قرض گه، بونك غه پول بيردى، اما يوزگه مونجه ديب آلا دورغان رباسى (سودخورلى) بار بونظام لراكرشيت نى ضرر يغه چقدى، خلق فقير لاشدى، سيندى - سيندى كوپايدى، خلاصه: همم ايش بانكه نى وشركت لرنى فايده سينه حل بولدى مثلاً:

بركشى نى بانك دن (1000) مينگ صوم قرضى بار، وقتيده تولايالماي، هفته ليك آلييك اوسكان سودى (ربا) سى بلان اوقرض نى (3000) صوم بولغانلىغى، او بىچاره قرضدار وفات قيلوب وارث لرى تولايالماي نهايت حولى. جايلرى، باغ لرى، بوستان لرى ساتيلا دور فلى نى بانكه گه تولانا دور. بوايش لرنى عيب بولماي ايل ده - يورت ده عادت لانب قانون لاشب قالغانى معلوم دور. يروسولرنى غير منقول زسه لرنى غصباً ساتب بانكه نى نانا روس نى حق لرنى تافشيش اوچون روسيه نك فونى ايجابى مخصوص براداره بار دور اسمى "تنفيذ اداره سى" ديب ترجمه قيلنسه فنا اولمز SUDEBNI ISPALNITEL ويگان رجم ميز بر داتره دور

مقام که مناسب فاخته دن المزده بولغان قرضدار بولوب تولایا لماغان بیچاره
دهقان لر، زمین دار لر حقیقه سوز لافغان اشعار دن نمونه لر:

فاخته نی کوب یکیشب چقدی الر نی فخته سی

گرا یگر سالدیر مسه باشیه وکیل نقطه سی^(۱)

فخته که فل چقه مردم - آج بوریدیک چا پار

بیریشین فکر ایلامای پیشک تو قماق غه قچار

بو موضوع ایله علاقه دار بولغان دوختور طاهر شاکر لیک نی ۱۹۳۴ م ده

بیرلین ده باسلغان "تورکستان فاخته خوجه لیغی" اسم ده گی کتابی نک ۱۲۲ نجی

صحیفه سینی عینا کو چریب محترم او قوچیلر دقتیغه تقدیم نی فایده لیک کورولدی:

شونقظه ده یاش باله ایکان فرغانه لی برپاخته چی دهقان دن اوز قرضی

اوستیده ایشیتدیک لیم نی نقل ایتما سدن کیچا لما ی من . مرغلان نک یکه توست

دیگان قیشلا غی دن بولغان بوکشی برکون بز که کیلوب آتام بلان سوز لاشب اوتورار

ایدی . من ده اویرده برایش بلان مشغول ایدیم . مصاحبه اوکشی نک اوز ایشلریگه

کیلیدی . هیچ اوکما دیغندن شکایت ایتدی . سببی نی سورا غانده برپاخته چی نک

اسمی نی سویلاب منه بوکشیدن برنیچه یل اول بو قدر پول قرض آلتان ایردیم . اوزما

دن بری بیرگان پول لرم نی حسابلا سم قرضم نی ایکی مثلی دن ارقی پول تولاکان من .

فقط خوجا ین نک دفتر یغه قارا سانگیز ، قرضم ایسکی سیدن یوز صوم قدر آرتمشدور

ایمیدی بز قایدق قیلیب اوکغار میز (اوزنگلانا میز) دیدی .

(۱) وکیل ، محبت ، سند معاهده ناتار یوس دن بیر یلا دورغان مصدق بروشقره در ، ناتار یوس : روسیه ، رسمی براداره
بولوب حکمی نافذ در تورکجه سی نوز ، عربجه سی "کاتب عدل" دور

دینه عین یزاده یزادور: ترکستان دهقان لری نمک دولت بانک سیدن
 و باشقه بانقاردن بولغان قرضی 1912 م. ده 156,712,000 صوم آلتون
 بولیب کوردن فرغانه دهقان لرینی حصه سیغه توشکانی % 51 یعنی 80,797,000
 صوم آلتون دور.

ترکستان فاخه سی اوچون ماسکاو دن پول کیلادور. توغری دور. اماروس
 پاخه اوچون کیلغان پول لری تورلیک - تورلیک یول لر بلان قایتاریب مسکاو گه
 آلوب کیتادور. مثلاً: اوت عرابه، آتش عرابه، شیطان عرابه، آت عرابه سی
 (پایتون، دل جان و باشقه او یون یول لری ایله: آت او یونی کرتینه) (سینما)
 ایلیکیتیریک اسباب لری، تیلیفون و آلت لری چای، شکر، گزلامه، ایش طبق لر،
 عمارت اسباب لری، زراعت ضرورت لری، صنعت ماشین لری معارف
 احتیاج لری و شورگه او خشاش ضروری اشیاء لری روسیه دن کیلتوروب، ترکستان
 گه یاغدیریب هم پاخه نی پولنی سوروب آلا دور، هم ملت ده گی موجود بایلیغ
 نی شیمیریب آلا دورغان بولدی. بولریتماس ایمیش ده ایچکیلیک، قمار،
 فحوش، سود خورلیک یول لری بلان خلق نی بساطی ده بار نرسه لرینی شیلیب
 آلا دورغان بولدی.

انسان لری حیاتیده احتیاجی توشا دورغان ضروری اسباب اشیاء و زینت
 نرسه لرینی بشقه دولت لردن کیلتیریش نی منع قیلدی. قوشنی دولت لردن: ایران
 افغانستان، هندستان دن چین (خطای) دن کیلتیریش گه توسقونلیک بردی
 فقط همه نرسه نی روس لر، روسیه دن کیلتیریب فاخه نی و بشقه معدن پول لرینی

اوزی قایتاریب آلوب استعمارده هیچ قصور قیلماس بولدی بونی اوستیغنه ترکستان
کم یافت برنوخ میوه لر، گل لر نی روسیه دن کیلتوروب بیز لر گه ساتوب قیو میزده
وصندوق لر میزده گی نقدینه لر میز نی شوپوروب آلا دورغان بولدی. بینه ترکستان
کرای گه مدنیت کیلتر دیک، ترقی سیغنه سبب بولدی بولدی قیلغان اِدْعالی
آشوقچه بولدی.

روس لر نی ملایم سیاست لریدن بر نمونه: روس لر خلق میز نی سیاست ایله
داغ لاب تورار ایکانینه بر طرف ده والی لر، حاکم لر، خلق نی جلب قیلماق قصدیه
یوموشاق سیاست نی قولدن بیرماس ایردی لر. مثلاً: تاشکند ده گی گیرال گو بیر
ناطور، آق پادشاه نی ترکستانده گی حشمت و سلطنتی نی تمثیل ایتار کن اردن بعض
لری: چیرنا یوف، سرین ساقال ایواناف، کورا پاکلین گه اوخشاغان لری ملایم
سیاست لری بلان خلق نی یاغلاب اوز لر یغنه رام قیلا دورغان یول لر گه باش
ادرار ایردی لر. چنانچه، آبر دلیک، شرفلیک یورت نی کتہ لر نی ضیافت
لریغنه کیلیب عرف و عادت مزچہ کور فہ تو شا ک ده اولتوروب صحبت قیلار، بیک
ایچمک ده یر لی اصولیغنه تابع بولوب بی تکلف حیلک ایله اھالی نی آولار ایدی

رُوس لرنک اِدْعالی

روس لر ترکستان گه کیلوب تختی تامر آت اور نیلا شکاندین کین قیلغان
تشویقات لری ترکستان نی قاره چراغ لری، جن چراغ لری اور نیده فانار لر کتر دیک
موم شمع لر نی بدلیده ایلیکتریک لر کیلتر دیک، بوز خام اور نیغنه چیت لر تیسث لر،

چکمن ليک لر ير يځه مروت - يون گزلامه لر کيلتر دیک چرخ، چيفير تي، جواز لر اور نيځه ماشينه لر کيلدي، تيگر مان گه چه ماشينه لاشدي، تو قومه فابريکه لر تور لي ماشينه لر ايله خلق رفاه وسعادت گه اير ليشدي ديب پر و پاغانده قيلادورغان بولدير (*)
دوست - روس لر قوليله تور ليک ز او دلر قورولدي ايسه، هر خيل شرکت لر:
چنانچه کوز نيتسوف پراخراف، گومبور (GUBNER) کبي شرکت لر قورولسه
تيمر يول لر اوزاق مسافه لر گه قدر تمديد ايتدي ايسه بونده سوز يوق بولرني وجودي
ترکستان ني بايليغي ني سورش اوچون، معدن لر ني آسان ليک بلان ماسکاو گه
جونا تش اوچون برو سيله دور. لر ومنده روس عسکر لر ني مشتاب ليک ترکستان ني
بر باشيدن ينه بر باشيځه تيگوز دوش اوچون فقط فقط روس لر ني استراتيجي
(سوق الجيش) منفعتي اوچون بولغان پلان / ريجه / دور .

قورولغان شرکت لر قوليله دور که ترکستان ني فاخه سي، ايڤک لر ي،
آلتون کان لر ي معدن لر ي، پيترول - اورانيوم لر ي تما ميله روس لر ني تيگر ماينه
آقتار يلدري .

(*) حاله که او عصره بتون دنيا بو يونجه ترقي دور ي باشلا فغان، روس لر گنه ايماس، دنيا ده گي همه ملت ني کوز ي
آچلغان ايش لر ي آلدنيه باستان کوب ايشلر ماشينه لاشغان بر دودر باشلا بخش ايردي . بو طبعي ترقيات ني
ميچ بر يول بلان توختاب بولماس ايد ي. ممکن هم ايماس ايد ي. بر ملت، زمان ايجابي ترقي قيلمسه بشقه لر ي
بو ترقي بو ييگي ليک قارشيسيده تسي رجي بولوب قالماس ايد ي. روس لر کيلماسدن بورون راق ترکستان هک
اخراجات مال لر ني خصوصاً آق بير يلاننه فاخه سيئي عشقيد ه، هندستان، افغانستان يول لر ليه ترکستان
هر گه آورو پاني تور ليک ل لر ي کيلاباشلا فغان، ترکستان ياش لر ي اذغلاب يا تما غان ايردي . تاريخه ثابت
دور که: چين قراغني ترکستان غه هم ديوار بولغان ي اوچون چين ني ممتاز مال لر ي ترکستان بازار يده، معرض لر يده
سو بولور ايد ي.

روس لرنی کو چرمہ سیاستی

روس لرنی ترکستان گریلاشخان لریدن کیسین توتکمان سیاست لری ایجابی
 اوکر اینادن قافلہ۔ قافلہ روس دھقان لری: موژیک لرنی خاخال لرنی کیلتر
 غہ باشلادی موژیک لرنی ایفلاس لیک لریلہ۔ کوتک عرابہ لری، اوزوں اوزوں
 ادراق لری باشده اولارق پادہ پادہ تونغوز لری ترکستانلی لرگہ جودہ ہم آغیر کیلی۔
 موژیک لرنی، فرغانہ فی اینگ سولیک، اونوم لری لری گہ جابلاشدی لرنی۔
 اندجان مضافاتی گہ تابع جلال آباد فی اوست طرف لری: اوزگند تابع لری۔
 قورشاب، کمفر آباد اطراف لری گہ ییلاشدی لرنی۔ دخی اسکا بیلوف (سیم)
 اطرافی دہ روس موژیک لری اورن لاشدیر لری خصوصاً قازاغستان فی
 اونوم لیک جای لریغہ روس لرنی ملیون لارب اورن لاشدیر یلیدی۔
 بولریتماز ایمیش دہ بشقہ طرفدن معقول یول لربلان دین دالشمز، عقد شمر
 نوغای تاتار لرنی تورلی باہانہ لرایلہ ترکستان گہ یاغدی ریدی۔ بولرنی اکثر یسی اوقوغان
 کشتی دور لرنی۔ الر: اش خانہ لرگہ، یازو خانہ لرگہ، اداره لرگہ، فاختہ زاود لریکہ بعض
 لری کاتب، و بعض لری تیلماچ، معلم، ترازو بان و تورلیک تورلیک وظیفہ ایلہ
 اورنیلاشدیر لری۔

بولرنی تعریفی مختصر ایتلگاندہ: اوقوتوب، عادتلاندیریپ تیشدیر یلغان،
 مستعمرہ حیاتیغہ، سیاستیغہ راضی قیلوب تربیہ لانگان قول بالہ قل بچہ لری دور
 (مأمور لری دور) بولردن بشقہ تاتار لردن کیلترغان عسکر لرنک ترکستاندہ اویلا

جایلائب یرلیک - سولیک بولیش لرینه، یرلیک لرایله برتگیزده بولیش لرینه
ماسکاو نی مساعده سی بولدی.

شول اصول ایله که: ترکستان گینزال گوبیرناطوری، ماسکاو دن
چقارلغان قانون (زاکون) که رعایت قیلما سلیک حقی نی حائز دور. بوکشی یم
پاشا دور. ترکستان که فرمان فرما دور. شونی اوچون ماسکاو که بارغان داد -
فریاد شکایت لری ایشتمای دور.

حیله کار روس لر - تا تار قرداشلریمیزی ترکستانده گنه ایماس؛ روسیه -
چین حربی ده و هم روسیه - ژاپونیه حربی ده اولگی صف لرده اوروشدیردی.
تا تار عسکر لری پیش جنگ لیک لیه قرمان لیک لیه اوز لرینی کورسا کان دور
چونکه اصلاً چنگیز خان که منسوب بر قوم دور لر.

محترم او قوچیلریمیز که تاریخی برحکایه تاریخی برشا:

آنقره نی ماسکاو ده کی سفیری گینزال علی فواد پاشا (GEBESOV) "ماسکاو"

خاطره لری "اسم لیک اثرینده 1941 نجی صحیفه ده *Tatarlara gelence*
فصلنده یازا دور:

فقط نه یازیق که استقلال امل لری قالمامشدی. روسیه دا غلنه گی
عنصر لدن باشویک لیک اک چوق خدمت ایدن اونلر اولمشلردی. ساویت
اداره سی، ایسکی روسیه داخل وخارجنده گی مسلمان لری اونلرله قازانمک اداره
ایتمک استه مشلردی. (*)

دینہ دوختور رضا نور حیات و خاطر اتم کتابی ده ایٹا دور کہ: تاتار لری بر قسمی بالشویک اولش روس لری آلتیدر بوملت تأیخ لرینی شانلی زمان لرینده، آلان اخلاق بوزوق لیغی ایچکندہ در، روسلر، آلت اولور لر. ترکستان تورک لرینی اضلال اوچون روس لر، بوتاتار لری قوللانیر لر. تاتار لری بر قسمی ایسہ دیندار و ملتیی روس لری سویور لر. (★)

معارف

ترکستان لیک لر معارف گہ محتاج، معارف گہ تشنہ، عصری علوم فنون لرینی اوزتیل لریدہ اور گانیش فی حقلی اولارق استایدور۔ لکن روس استبدادی بونگہ یول بیر مایدور۔

روس لر ایسہ ہر قندای علم فی روسچہ اولارق روس لسانیدہ اور گاتش فی دروسچہ گہ حصر قیلش بلان معارف ایش لرینی اطلاقیلہ شور ویشدہ یور و تادور۔
روس لر فی قاعدہ لری :

1۔ ابتدای مکتب روسچہ دور، او قوچیلر روسچہ او قویدور (۱) روسکا۔

توزیمینی شکال (RUSKO TUZEMNI SHKOL)

2۔ اور تہ مکتب روسچہ دور. (VIŞE NAÇALNAYE UÇİLİŞÇE)

بو مکتب ہنگ طلبہ لری 400 گہ بالغ طلبہ سیدن 2 مسلمان طالب بار

(★) DR. RIZANUR, HAYATVE HATIRATIM III CILD S. 798

ISTANBUL 1969.

(۱) اندجان دہ گی عین مکتبہ غیر رسمی سورندہ موقتہ ہفتہ دہ ابتدای 2 درس مسلمانچہ او قو تونورایدی .

ایدی بری اند جان دن ینہ بری اوشدن بومر حلدن کین او قوچی نی مقدار قی فقط
اینسپیکتور و دیر کیتور نی اختیار یدہ دور .

او قوچی معلوماتی نی آر تدریش او چون گیننا زیہ کہ یا خود تا شکندہ گی سیمنا ریہ کہ
پیتر بوغ ده گی آکادمیہ کہ جایلا نیشتی میسیونیر لرنی قولیدہ دور .

علم تحصیل او چون حاج کہ حقیقیش کہ اذن یوق . دینی بولسون ، فنی بولسون
هرقندای علم او قوچیلر روسیہ نی داخلیدہ علم او قویدور . بونی مسکا و پیتر بوغ تائین
ایتا دور . اما نوغای لردن مصرده ، حجازده تحصیل کورغان عالم لر چقدی ایسده
جوده هم نادر دور . بارماق حساب لری کفایت قیلا دورغان درجده دور . بزنی
ترکستان دن خارجی تحصیل کورگان فلانی دیب ذکر قیلیش کہ هیچ رقم یوق دور .

تیل گه استیلا

۱- مسلمان لر اولتورغان شهر لردہ قنچہ دَہہ بولسه ، هر دَہہ ده بر روس
مکتبی بولادور ، نفقه سی دولت گه عاید دور .

۲- روسچہ مکتب چیلخان جای لردہ ، مسلمان لرنی مبی سالیس مدرسه
قیلش لری ممنوع دور .

۳- مسلمان مدرس لرنک ، معلم لر و امام لرنک و بشقه دینی خدمت چیلرنک
روسچہ نی یخشی بلیش لری شرط دور .

۴- اہالی طرفندن آچلگان دینی مکتب لرنی نفقه سی خلق گه عاید دور ،
روسچہ تعلیم کورمکان بالار بونداق اسلامی مکتب لردہ او قوش حتی دن محروم دور لرن .

۵۔ یریلر طرفین روسچہ مکتب آچلگان تقدیرده معلم فی معاشی دولت گه عاید بولوب بشقه نفقه لری مصرف لری بانی لرنی گردنینه دور .
یوقاریده گی شرط لرنی تحتق ایتوب۔ ایتماسلیگی توغزالیک میسیونیر لرنی فعالیتی ثابت دور؛ میسیونیرلر، معارف نظارتی، پولیس اداره سی همه لری کرشیڈ گهرچه اداره لری بشقه، اسم لری بشقه دور، اما آنا وظیفه لری بر دور میسیونیر لیک خدمت دور .

ذکر قیلنغان تور لیک شرط لرایله آچلگان مکتب لرنی دوام لیک صورته کانترول قیلش (سوروشتریش) اوزی میسیونیر، وظیفه سی اینسپیکتور بولغان لرنی حق دور .

تفتیش نی کیفیتتی : ذکر کیچکان روسچہ مکتب لرده فقط روسچہ اوقولور مو یا خود باشقه علم هم اوقولور مو؟ معلم لر، مسلمان روحانی لریدن مو؟ روس روحانی لریدن مو؟ مکتب لره هر دهه ده مو؟ بعض دهه ده مو؟ آچلگان مکتب ده گی باله لر اوقوش گه مجبور مولر۔ اختیار لیک مو؟ لر۔ طلبه لرنی روسیه سی روس لرنی معارف نظامیغه موافق مو؟ یوقمو؟ درس نی اوقولوش معارف نی لایحه سیغه مطابق مودشونکا اوختاش بحث لرسوال لر دوام لیک صورته بولیب تورادور .

معارف نظارتی دن چقغان ینگی فرمان لردن یری

• ابتدای مکتب فی معلم لری، یر لیک تیل فی نخشی بیلگان براوروس دن بولادور . هر قچان یریلر دن روسچہ فی نخشی بیلگان بیر چقسه روس علمی نکث اونریغه

ایکے بولادور۔ / اور فی فی تو تا بیلادر۔

• یر لیلر فی بالہ لری روسچہ ابتدای مکتب کہ قید سیزہ شرط سیزہ آلینا ویرا دور۔ نفقہ لری ہم دولت کہ عاید دور، و لکن اور تہ مکتب، عالی مکتب لرگہ قبولی او چون روس لغتی نکت بخشی میلیشی شرط دور۔ بولر فی نفقہ لری طلبہ فی ولی لرغیزہ عاید دور۔ یا خود مسلمان لری بودجہ سیدن تولانا دور۔

• حساب علمی فی او قوش۔ اور گانیش ہر بر مکتب طلبہ سیزہ ضروریدور۔ بو علم فی براوروس حساب معلمی دن روس تیلیدہ ادقوب اور گانا دور۔ ہر قاچان روسچہ فی مکمل بلیب حساب علمی فی ہم بخشی اور گانگان بریر لی چقار سہ، طلبہ بو مسلمان معلم دہ حساب نک قاعدہ لرینی روسچہ اور گانا دور لر۔

• اسلام دینی کہ منسوب یر لی مکتب طلبہ لریدن ہیچ کسہ فی روسچہ مکتب کہ قبول قیلنما یدور، قطعاً ممنوع دور۔

• روسچہ مکتب لری زیارت قیلو چیلر کہ درس وقت لریدہ؛ معلّم فی یا خود ناظر فی رفاقتی بلان مکتب فی و طلبہ لری کوروش او چون مانع لیک یوقتور۔ روسچہ مکتب آچلماغان بر محلہ دہ مسلمان لر طرفین اسلامی مدرسہ یا مکتب

سالیشفہ اذن یوقدور، مبادا بوسالینا دورغان مکتب دہ روسچہ او قوتیلادر۔ دیب رخصت آلینغان بولسہ میلی شونده ہم مکتب فی نفقہ سی فی اہالی تأمین ایتا دور دیکان شرط رخصت نامہ دہ یازیلغان بولسہ۔ اما اجازت؛ قانوناً۔ فقط ناچالنی نارادنی اوچلیشچہ نک اینسپیکتوری دن آلینادور۔

عزیز محترم او قوچیلر میز کہ عرض اولنور کہ: بولردن بشقہ عجائب شرط لر

بار دور. اگر یازلیسه، بی شک الرنی مرتد ل مکتبی، عفریت ل مکتبی، کافر ل فاجر ل مکتبی دیگای سیز. بو مکتب فی تمام لاب شهادت نامه قندای بولسه بولسون امتها دن کیمن او قوچینه: فلانی روسچہ فی بیلا دور، او قوش - یازیش گه ماھر، علم حساب فی قاعده لر گیه عالم دیکان شهادت نامه بیر یلا دور.

بونداق شهادت نامه گه صاحب بولغان مسلمان ل فقط دینی وظیفه لر گه تعیین لانا دور لر، اداره ایشلر دین محروم دور لر.

شهادت نامه دن باشقه؛ بوطلبه، روس لر فی بخشی کورادور، تنقصر (کافر بولیش) گه مایل، کیلا بکده بو او قوچی فی نصارا دینی گه کیریشیگه امید بار دیکان میسیونر لر فی هم اوز آرا رمز و اشارتی، شهادت نامه ده بر علامتی بولیش کیرک دور. (۱)

معلوم میزدور که؛ مکتب ده او قوش دوریده، امتهان وقت لریده و باشقه مناسب فرصت لرده میسیونر لر، او قوچیلر فی اوز لر یغرام قیلیش اوچون دایمی صورته مخفی و آشکار فعالیت لریده بر دوام دور لر.

جناب حق اوزی هدایت برسون برچه مسلمان لر فی او شنداق میسیونر لر فی شتر دین ساقلاسون، طلبه لر یز فی اسلام دینی ده پائدار قیاسون آیین. زمان - زمان اوروس زمانی کیلیدی. روسچہ او قوش و او قوشش رواج بولدی هر یول ایله روس کولتوری، روس تیلی فی او قوشکه اورگانیشکا مسلمان لر فی قیز یقتریلیدی، بو حقه رسمی بو یوروق لر، تور لی تشویق ترغیب لر

زیادہ لاشدی .

روسچہ بیلغان لرنی امتیازی بولدی . رسمی تیل ، دولت تیلی روسچہ بولغانی
 اوچون خلق نی اداره وی معاملہ لرنی روسچہ بولشی مجبوری ایدی . بناءً علیہ خلق چا
 ناچار قازاق دورہ نوغای دور ترجمان لرنی واسطہ لرلیہ ایش لرنی کورور ایردلیز
 ترجمان لرهم رحم سزلیک بلان ایل نی سورور برعریضہ نی یازیش یا ترجمہ قیلش
 اوچون اون صوم آلودی لر . (۱)

لسان

اسلام نظریہ اجنبی لسان لرنی اورگانش کہ مانع یوقدر ، فقط اونی
 اورگانش نی اصولی و ترتیبی بارودور .

عصر سعادت دہ دشمن لرنی تیل لرنی اورگانش کہ مأمور بولغان لر ، اورگان
 صحابہ لر بارودور ، اما لرنی طریقی بشقہ چہ ایدی . لراوز رغبت لرچہ ، دشمن نی مکری
 این بولش اوچون اورگانندی لر . زمانہ سیکہ کورہ : فارسی ، یهودی (عبرانی)
 یونانی ، عجمی ، ہندی ، ثریانی تیل لرنی اوقوب اورگانگان ایدی لر .

اماروس لر بولسہ لسان لرنی ایمپیریا لیزم سیاستی کہ اولغونلاشتیش
 اوچون ، تیل کہ لغت کہ استیلا ایتیمک اوچون مسلمان لرنی روس لاشدیش
 اوچون ، اوز لسان لرنی یوقاتب روس لغتی ، روس تیلی بلان سوزلاشسون لراوچون
 روس لراوز اصول لرلیہ مجبوری صورتہ اورگانندی لر .

(۱) برمسکاؤ آلتون نے اون صوم دیلا دور . انگلیزنی جورج آلتونی ، تورک لرنی عثمانی یا خود رشاد آلتون =
 ماسکاؤ آلتونینہ معادل دیلیسہ یقین کیلا دور .

بزرگہ لازم یعنی، اوز آرزو میزایله، اوز نفقہ مزایله اوقوشمز کیرک یدی کیرک دور. دینہ اعتقادیمز گہ خلل تیمای دورغان برطرزده اورگانیشمز کیرک دور. خلاصہ شولکہ: کافرلنی لسان لرینی اورگانشدن مقصد فقط اسلام دینی گہ، عزیز وطن گہ فایده نیکو زوش، مسلمان لرینی فایده سیغہ خدمت قیلیش، اسلام دولتی، اسلام سیاستی فی محکم لاش اوچون اوقوش۔ اورگانش کیرک دور. دخی مستشرق لرینی اسلام فی ضرر نیہ یازغان اثر لرینی اوقوب تحریف قیلغان خطا لرینی تاپیب مسلمان قردا گہ بیلدیریش، کافرلنی علمی ادبی یولدن قیلغان هجوم لرینی رد قیلیش اوچون شونی بلا کافرلایله برابر قلمی جہاد قیلیش دور. عکس حالده نتیجہ سی ہم عکسی چہ بولا دور.

نصرانی لاشدیریش سیاستی

صونگ عصر لردہ۔ روس لرینی قازانده۔ قریم دہ۔ اورمنبوغ دہ و باشقہ جا لردہ تأسیس قیلغان تاریخ النصرانیہ اداره سینک لاسی لرینی ترکستان دہ ہم عمل گہ آشریش گہ باشلانندی. هریر دہ ناوہ کریشچینسکایہ کانتورہ یعنی نیگی نصرانی لہ اداره سی NOVO KRESCHENSKAYA KONTORA محکمۃ النصرانیہ الجدیدہ اسمیدہ بر محکمہ قورولدی.

بو محکمہ اولایکرمہ عدد خطیب ناطق تیشدیریب الرنی مسلمان لہ رایچیدہ تشویقات قیلیش بلان وظیفہ لاندیردی. بو ناطق لہ؛ شہر وقیشلاق لردہ۔ رستہ و بازار لردہ۔ محلہ کوی لردہ ایلانب یوریب وعظ قیلا دور لہ، مسلمان لرینی نصہانی قیلیش گہ اورنیادور لہ، ترغیب قیلا دور لہ، نصرانی بولغان لہ گہ مکافات لردہ

قیلا دور - مثلاً: اسلام دینی دن چقبوب فرستیان دینی که گیرگان کشتی لرنا لوگ
(آیغ - سایغ) دن معاف بولادور اداره لر که وظیفه که آسان لیکت بلان قبول قیلنا دور.
تور لیک تور لیک امتیاز لر که صاحب بولادور - دولت فی التفاتیغہ
منظر بولادور و شو نگه او خشاش آدم لر نی قیز یقیدیر ادور غان سوز قیلا دور لر.
ینگلی نصرانی لر اداره سی فی ۱۱ نجی سینتا بر ۱۷۴۵ تاریخی چقار عنان
بو یوروغی ۲۳ ماده دن عبارت بولوب مجبوری صورتده عمل که آشیریلیدی. بو
تاریخن بریل اوتکانده تاتار لر دن اسلام دینی دن چقبوب نصرانی بولغان لر نک
حسابی ۱۷۳۶۲ گه میتدی بولردن جان و دل بلان کافر بولغان لر ی اداره
دن نشان آلدی لر، بولر نی عددی ۷۴۸۰ گه.

برمیسیونیر نی قولی چه ۱۷۴۹ یلده گی احصائیہ بویونچه زور لابل
مسیحی لاشتر لغان لر تور لی قوم لر دن ایرکک خاتون اولارق ۲۵۸ ۱۷۲۶ گه باردی.
روس لر؛ مسیحی لاشتریش سیاستی ده کوب شدت قیلدی لر. اکینجی یکاتیرینه
دوری، ۱۷۶۲ م. دن کین الیکساندر اکینجی الیکساندر، اوچونجی الیکساندر
لر تخت نشین بولدی لر بولر نی بری اولسه بشقه سی اورون باسادور قانون لر ی او شل
قانون دوز میسیونیر لر متشرق لر قولیلہ اداره قیلنا دور.

بوتایخ لرده BRATSTVO SVIYATAY GORI جمعیتہ الولی الغوری

دیب بر جمعیت قورولدی بودورده روس لاشغان لر نک حسابی ۲۸۱۷۶ دن

آشدی. (۱)

ایکینجی نیکالای فی دوریدہ روس لرنی نصرانی لاشتریش سیاستی، خیلی شدت
 ننگان ایدی چنانچہ: روسیہ مکتب لرنی کو پاتریش، خلق فی روسیہ او قشغہ مجبوریش
 روسیہ بیلکان داملا لرنی دینی وظیفہ گہ آلماسلین، کیچیک شهر لردہ وقیشلاق
 لردہ ایکی تیل (روسیہ - مسلمانچہ) ده، اما - ینگی شهر لردہ فقط روسیہ او قوشی گفرما
 لر چقدی.

خلق فی نصرانی قیلش او چون میسیدو نیر کیچہ لاب - کوندوز لاب چالیشا
 دور لردہ کاتہ مبلغ خر جلایدور، مسیحی دینی گہ کرگان لردن باج خراج آلمایدور، جالہ
 لی گہ مکتب ده کینگ چلیک باردور معاش بیرلادور، یر - سو، اوی - جای
 شرف - نشان لر بیرلادور. ینگی کافر لرنی نکاح لری مسیحی اصولیدہ و هم تمید لری
 رسمی اولارق قیلنادور که ینگی کافر غه آبرو بولسون، شهرتی چتسون دیب روس لاشتریش
 سیاسی ده روس لر، آچلق ده اولنگان بیش ملیون تاتار اولاد لرنی بر ایکی جایگہ توپلا
 همه سینی روس چه اسم بلان آت قوید لیر. روس قیلدی لر. (۱)

مسلمان لرنی روس لاشتریش سیاستی ده روس لرنی تاریخده قالدیرغان
 وثیقہ لریدن تورکیہ واقعہ نویس لری یازادور. جمله دن عجایب بر حکایہ:
 تورکیہ فی استقلال حربی زمانیدہ آنقرہ دن - ماسکاو گہ مرخص صفتیلہ
 بارغان دوختور رضا نور، وظیفہ لرنی تمام لاب قایتدی.

سیواستاپول دن برغواصہ ایله 21/22 1922 ده تورکیہ، قارہ دینگز حل
 لیدہ گی سینوف (SINOF) شهر کیگیلیدی.

بو شہرہ خواصہ فی مرتبائی (عسکر لری) گہ گوزل بر ضیافت بیروی ضیافت
 دہ بخشی کیف لانسکان، روس ضابطہ لری و یوز باشی لری آراسیدہ خلی مناقشہ لری
 بولدی. ضیافت فی نہایتیدہ دوختور رضانور، روس یوز باشی لریدن او اوزون
 و غوغالی مناقشہ فی سببی فی سورا دی.

جواباً یوز باشی ایتدی. مذاکرہ و مناظرہ میزنی ہمہ سی بیز روس لرنی اصلی
 میز، نسل میز گہ عاید بولدی. خلاصہ سی شوککہ بیز روس لرنی تہ گیمزنی کا و لانسکے
 تنگی میزدن یا تا تار چقادور، یا خود تورک چقادور دیدی دہ۔ بیز لرتا تار لردن۔
 روس لاشکان انسان لرمیز، بیزنی ایچ یوز میز چہرہ میز شولدر دیب حقیقت
 فی آچدی. (۱)

حج یولی توسولدی

مسلمان لر گہ فرض بولغان حج عبادتی فی ادا قیلیشن ۱۹۰۳ء نجی یلدہ
 روسیہ ایمپراطور لنی بر فرمان ایلہ منع قیلدی. بونی سبب لری کو بدور مشلاً:
 حج گہ بارغان بر ترکستانلی او سفر مناسبتیلہ چیت دولت لرنی ہم کورا دور،
 سیاحت دن فایده لانا دور، کوزی آپچیلادور مسلمان دولت لرنی خصوصاً
 تورکیہ سلطنتی فی اسلام فی شوکتی فی، اسلام فی قوتی فی کورادور۔
 کوزی آچق ضیادلی لربولسہ استبداد گہ قارشی چقیقیش فی اور گانا دور
 معلومات لری زیادہ لانب ذہن لری آپچیلادور. اوروک۔ اوروک فی کوریب
 آلا یادور و یگانیک حج گہ بارغان ترکستانلیک، مستقل۔ حر دولت لرنی کوریب

هوس لانا دور . خلاصه مبارک سفر۔ حج سفرینی نتیجہ سی اولارق ترکستانی لراوز
 حقوق لرینی، استقلال لرینی طلب قیلا دور لر، عصیان چقارادور لر دیب
 منع قیلدی اندجان ده گی دوکچی ایشان حادثه سی روس لر نک شونداق اندیشه
 که توشورا دورغان بر نمونده دور .

روسیه نی آجی سیاست لریدن ینه بری : تورکیه سلطان لریدن عثمان
 اسمیده شهرت لنگان عثمان لیلر دیکان کلمه لریدن پرهیز قیلغان روس لر، ترکستان
 لیک لردن عثمان دیب اسم قویغان لر که نفرت نظریه باقدی، دولت علیه دیکان
 جمله لر نی کتاب لردن سیدریش که، اوشنداق اسم لر، کلمه لر نی یگی تالیفات
 لرده استعمال قیلما س لیک غه چاره کوردی لر . شونداق قیلوب ترکستان لیک لر نی
 قلب یغنه جایگیر بولغان تورکی محبتی نی تورک رشته سینی تورک لردن اوزوش که
 قولیدن نیمه کیسه قیلدی . بو حقه باش رول فی ادیناغان میسیونیر لر بولدی
 بو موضوع ده مخصوص مفتش لر تعیین بولدی .

مطبوعات

روس لرنی بویروق لری چه۔ مسلمان لرنی مطبوعات دن استفادہ سی
محدود ایدی۔ آزادلیق، استقلال، حریت، حاکمیت موضوع لریدہ خلق گہ
تلقین قیلنا دورغان کتاب لر، رسالہ لر، مقالہ لرنی نشری ممنوع ایدی۔
خلق نی فکر نی آچا دورغان وعظ ارشاد لر، مسلمان لرنی تنویر ایتا دورغان
نطق لر قطعیا ممنوع ایدی۔

خلاصہ سی: بوحقہ گہ تعلیمات و تلقینات لرنی ہمہ سی اینسپیکتور لر
نی اذنی ایله میسیونیر لرنی چیغریغیدن اوتکا زلییر ایدی۔

میسیونیر لر چه: وطن۔ ترکستان لیک نی وطنی، لیکن وطن گہ اگیه لیغی
نی سویلاگان برنی جزا سی اولوم، یا خود سبیر یا دور۔ چونکہ وطن (ترکستان)
روس لرنی امریدہ، یریم پادشاه نی فرمانیدہ، سلطہ کاملہ سیدہ دور۔

ترکی قاموس الاعلام: روسیہ ده گہ مسلمان لرنی یازوچی آتاری۔
بابا لری دیساک مبالغہ بولمسه کیرک قریم لیک سماعیل مرزا غاصغری لری نک
قلمیلہ براینسکلا پیدیہ کتابی یازیلدی، اسی هم ترکی قاموس الاعلام قویلدی۔
شونداق هم و مفید بر اثر، میدان گہ حقیب مطبعہ گہ حاضر لاندی، انجی جزئی تمام
بولدی دیب ترجمان غزیتہ سینی 1331 نجی سانی ده ۲۰/۴/۱۳۲۴ هـ تأریخی
نسخہ سیدہ نشر قیلندی مزده لاندی مسلمانلر گہ بحر العلوم۔ عین زمانہ۔
قیرغیزدالا غزیتہ سیدہ هم شول مضمون ده اعلان چقدی۔ صونگر اکتاب نی

اسمى نى ”بحر العلوم“ دىب آت قويلىدى ، طبع قىلىش گە رخصت سوراپ
بوكتاب نى پيتر بونىخ گە سىنزور گە يوللاندى .

علمى وادى بواثر نى طبعيگە اذن بىرلىشى اوچون مسلمان لرنى دلى توق ايدى ،
زيرا بونداق بر كتاب نى اوتكان زمان لردە مشى چقماغان ايدى . شونى اوچون
بوكتاب نى يوزە گە چىقىشنى مسلمان لرنى ادبىياتى گە يىڭى برىخىمىت ، يىڭى برايجاد
بولور ايدى ، سياست بلان هيچ علاقه سى يوق ايدى .

هميشە تىتىك داوران ب تورگان روس لرنى مشهور مستشرق لرنى
ايلينسكى نى قولنغە مذكور غەرتە كىترىلدى . غەرتە نى اوقوب كورغان ايلينسكى
بحر العلوم اسم ليك كتاب نى اسمى نى ايشيتار . ايشيتماز عقلى باشىدن اوچتى .
اوقوب كوردى . اودقيقە دە قولنغە قلم آلدى پيتر بونىخ دە گى باش وزير (رئيس
الوزراء) پوبيدانتسوف گە مفصل ، سرعت لى مکتوب يازىپ ناندى مضمونى :
بوكتاب باسليب تارقالسە روس لر گە يتادورغان معنوى ضرر لرنى بيان قىلدى
حالە ، استقبالە . مسلمان لرنى آراسيدە بونداق علمى ، اثر لرنى بولوشى اوز
آرالديده نشرى ، روس لرنى كتە ضرر لر گە اوچراتادور . روس لرسياست دە
يوتقوزگان بولادور . بوايسە محقق دور غفلت ايتماسدن كتاب نى باسماسدن
مناسب بر تدبير جارى قىلنسۇن دىب مکتوب نى مەرلادى .

مستشرق (باش وزير) پوبيدانتسوف بوخط نى اوقوب در حال كتاب
مصادره قىلنسۇن طبعيغە رخصت بىرلىماسۇن دىب فرمان چقاردى .

خزينة الاخبار : كتاب نى طبع قىلىش غە رخصت بىرلىماغانى برودى ،

کتاب فی مصادره قیلنغانی ایکی درد اولارق مسلمان لراوچون درد اوستیغه درد بولدی، کاتت تاثیر قالدیردی، ایش فی ایچ یوزی هم آشکلاشدی شوندا ی بولسه هم غیرت لیک مسلمان لرقاراب تورمادی لر. تور مسلمان منور لری باشینی برجاگیه توپلادی لرقاب فی اصل نسخه سیدن یزنه بر نسخه کوچردی لر بونکا خزینه الاخبار دیب باشقه چه یگی برآت قویدی لر.

بوکتاب فی تیفلیس (کفکان) معارف انجمن که جوناتب بردی لر، اوتکان واقع فی بیانله ایددی بوکتاب فی طبع قیلش، نشر قیلش فی، بو حقه قول لرین کیلکان فداکار لیغ فی دریغ توتماسلیک لرینی رجا قیلدی لر باذن الله کامیاب بولاجی لر یغیه خیر لی دعا ده بولدی لر.

تیفلیس ده گی قفقاسیه معارف انجمن نک سعی واقدا میلده استاد صغر علی ولی بیکوف اسمیدن "خزینه الاخبار" کتابی باسلی نشر قیلندی.

بوکتاب دن بر نسخه سینی کورگان روس لر فی جانی چقنودیک غضب لاندی لر خلی شاو - شو بولدی. علم کشیلرینی مدافعه سیله مطبعه قاپا تیلما دی تیگشیش دوم ایتدی اما کتاب ده علم دن، ادب دن، لغت دن بشقه موضوع یو قلیغی اوچون کسه مسؤلیت که تاریلما دی روس لرتارته آلمادی لر. غیرت لیک مسلمان لرشوناق چالیشدی لر. اوشوناق دین دشمنی، وطن دشمنی میسیونیر قارشى سیده شوناق ایاغ لرینی تیره دی لر. الله رحمت ایلاسون. **اللَّهُمَّ اغْفِرْ لَنَا وَلَهُمْ وَلِلْمُؤْمِنِينَ أَجْمَعِينَ**

1892م ده اسلام عليه بنده روس لرنی چقارغان (پریکه ز) ینگى بویروق لری

- روسیه ده گى مسلمان لرنی خارجه ده علم تحصیل قیلیشی اطلاقیه ممنوع دور.
- روسیه حدودی خارجه ده باسلگان کتاب لر، قول یازمه اثر لرنی ادخالی ممنوع دور، مذکور کتاب لر روسیه نی قیسی منطقه سیده و قیسی اولکده سیده تاپلسه مصادره قیلینا دور، الرنی تعلیمی، اوقوشی هم ممنوع دور.
- روس لرنی بایرام لرینه حرمت، بایرام کونلری، یکشنبه کونلری مسلمان لردگان آچمايدور لر، مسلمان لر، جمعه بایرام لرینی یکشنبه غه ایلاندير ا دور.
- تورکستان لیلر و تاتار لر که بولغان تورک لرنی مادی و معنوی یارم لری.
- روس لرنی بونداق اذیت لرینی، ستم لرینی ترکستان دن بشقه روس که تابع اولکه لرده اویناگان اولون لرینی یازیش که زمین مساعده ایس دور. روس لرنی تورلی اولون لرینی بزلردن نینه هم بخشیراق بیلغان قریم تاتار لری - قازان نوغای لری، اورینبوغ، سمارا، اوقا مسلمان لری هیچ چاره تاپامادی لر، روس لردن یتکان اذیت نی دفعی اوچون، بر مناسبتی ایله ملا آخون جان حضرت نی وکیل قیلوب اذات نی واسطه سیله استنبول دنیا ده گى مسلمان لرینی خلیفه سی سلطان لرنی سلاطی که عرض - داو تقدیم ایدی لر.

اوسلطان ابن سلطان نی توسطی ایله تاتار مسلمانلریدن خیلی عائیله تورکیه که هجرت قیلوب کیتدی لر 1894 ده تورکیه تفر اغیغه سلامت داخل بولغان مسلمان لر که دولت علیه طرفیدن ملاطیه شهرینده یر - سو، اوی - جای بیرلری

همه لری اسکان ایدلری .

دینه جهان عربی ده روسیه که اسیر خوشکان تورک لری نی سبیر یادن قایتکانه ،
الردن بعض لری ترکستانه قالب عرقداش لری که قیلغان رهبریغی ، معلم لری ارشاد
آز یاردم ایمسور . ذکره لایق دور .

تورکیه سلطان لرینی ، بزنگ همسایه دولت لر که چنانچه افغانستان که قیلغان
یاردم لری بیرغان تیکنیسیون لری ، مساعده لری ، امان الله خان دوریده گی کابل
که کیلیب کابل نی تولدیرغان تورک دوختور لری ، تورک عسکری قوماندان لری ،
ارکان عربیه نی رئیس معاون لری ، مکتب لری تعلیم بیرغان معلم لری ، تعلیم -
تربیه اداره لری رهبری آزایمس دور .

آنقره حکومتی هم اوزینی توتار - توتماز روس لری ایل قیلغان معاهده لری
اثناء سیده ، ترکستان تورک لریدن آنقره که هجرت قیلوجیلر که روسیه طرفندن خصیت
بیریشی نی مخصوص بر ماده اولارق ذکر قیلغاندر اما بوماده نیمه دندور عمل که آشیر
بلمادی ، بوحقده سور اغوجی هم بولمادی ، ماسکا و هم سکوت بلان اوتکازدی .

دقتا که آوروپا سیاسی محفل لرینده گی تورکیه نی تقسیم ده دار دانیل دیلیسه
آرغز لریدن سولر آقار ، بوسفور دیلیسه یوتقونار ایدری لر . ایکی (انگلتره - روسیه)
دولت آراسینده آلتون آلمه آتیشی سلطان عزیز نی کوبت بخشی رولی بولغان ایدی .
سلطان عبدالعزیز خان برچه احتیاط لرینی ، تدبیر لرینی ملاحظه قیلغان دن کین
روس لری استنبول سفیری ایگناتیف که برپیشنهاد تقدیم قیلشدور : اکثریتی
نصاراخرستیان بولغان روم ایلی ده روس سیاستی حاکم بولیب ، قیزیل دینگز

بندر لریده روس بحریہ سی بولنور ایسہ ہندستان یول لرینی توسوش ممکن بولور. بونگا
مقابل ترکستان وہ تورکیہ سیاستی حاکم بولیب ایجا بنده افغانستان و ہندستان
اتحادینی تائمین اوچون خلیفہ صلاحیتدار بولور ایسہ سیزنی و بیزنی مقصد لریمز
عمل کہ آشکان بولادر دیش. یعنی سلطان عبدالعزیز خان، بالقان لر مقابلیدہ
بتون ترکستان فی آماق فکرینی سولیمش دور لر.

ایگنا تیف حساس برداھی کشتی دور سلطان عزیزنی فکرینی تقدیر ایتمش
حالاً پیتربورخ کہ جو نامش دور. حکومت دن لازم کیلخان تعلیمات فی آتوب ایکی
آیدن کیمین استنبول کہ قایتوب کیلخان دور.

بوتایرخ لردہ سفیر ایگنا تیف ایلہ سرای علاقہ سی حرارت ایلہ دوام ایتدی.
امارقیب سفیر لر بوایش فی کورالمادی لر انگلیز سفیرینی رولی نینہ ہم سرعت ایلہ دوام
ایتدی. شایعہ لر، تکذیب لر استنبول هوا سینی تولدیری دی. نتیجہ وہ تورکیہ فی
شایان تقدیر بولخان، تائرخ میزنی آق صحیفہ لر گیکہ زینت بیرادورخان پیشنہادی
عقیم قالدی. کاشکی اوحقہ بر اتفاق نامہ امضالانب، تورکیہ فی افکری میدان

کہ چقسہ ایدی بوگون کی ترکستان، بیوک بر ترکستان بولار ایدی. ہم تورک قومی تورک ملتی بر
قوت، برجہہ بر دولت، بر اور دو کلینی آورا ایدی. دنیا شرطیہ سی ہم باشقہ بزرگ بشقہ بر
شکل کہ کرگان یولور ایدی. کیلا یلوک صد کہ، بیگی فرمان غہ قارا غاذہ؛ سلمان لر اوروس لر دن
بی اجازت مسجد مدرسہ بنا قیلا لمانیڈر لاند جان دہ مدرس لرینی عزلی نصبی، برینی یرغینہ برینی.
تعیین قیلش فی کلی و جرنی اختیاری اوزی میسیونیر، وظیفہ سی اینسپیکتور بولخان پیتروداکیما
دیج کوزیستوف فی تولید ایدی. اندجان شہرینی قوت دہر سید قوت قاضی بار دور. بوتایک لہمہ

اسلام شریعتی نی کورساتکان یولی ایله فقہانی قوی ایله مسلمان لرنی محاکمہ قیلا دور لر.
 بو قاضی لرگه اینسپیکتور لر واسطه سله حکومت دن تافشرلیغان "اینزنک" ZNAK
 بار دور بو اینزنک دیکان نرسه آپاق کموش دن برهت (صلیب) دور .
 قاضی لر شریعت اسلامیہ نی حکم لرنی اونگه منسوب سلمان لرگه اجرا قیلا دورغان
 اُشناده او شل صلیب (زنک) نی بوینیغه تاقب توریب حکم قیلا دور لر؛
 مبادا - قاضی حکم وقتی ده بوینیغه زنک نی تاقمای حکم قیلسه، او حکم نی بطل
 دیب بیلنا دور، او حکم اعتبار دن ساقط دور .

ترکستان اولکە سیننی همه شهر لری ایگی تقسیم قیلنغان دور: ینگى شهر - ایسکی
 شهر دور. ایسکی شهر ده مسلمان لر اولتورادور. ینگى شهر ده اوروس لر اولتورادور لر .
 ینگى شهر نی امتیازی بار دور. کوچه لری آزاده بلدیہ بخشى قارایدور. ایسکی شهر نی
 بودجه سینى آلوب ینگى شهر گه خراجلايدور. ینگى شهر نی همه جاده لری گه تاش یا تقوزلیغان
 لای یوق، تازه و منتظم دور. کوچه لری ریجہ لیک توپه توغری دور .
 اما ایسکی شهر نی بواکی بیوک جاده لریدن بشقه سیده تاش او تقوزلیغان
 تفرق لای، بالچیق سوآرالاش دور قش فصل لریده تعریف قیلیب توگاتب بولمايدور
 قارامایدر شونداق بولسه هم بلدیہ اداره سی (KAMUNALNI OTDEL) باقمايدور
 غم بيمایدور، بلدیہ نی قاش - کوزی ینگى شهر - کوز نوری ینگى شهر. آی توغسه ینگى شهر گه
 کون توغسه ینگى شهر گه توغسون دیدور. ینگى شهر نی امتیاز لریدن بری فساد اخلاق
 اوچون آماده قیلنغان فسادخانه لر، فاحشه خانه لر، قمارخانه لر، سینما لر و بشقه لر

موجود دور. خصوصاً ایچی لیک سیتلا دورغان دکان لہ، آش خانہ لہ بار دور. ذکر
قیلنغان جای لہنی مشتری لہی ایسکی شہردن ہم چقا دور لہ دیب یازیلیسہ قلم مسئل
بولادور مو؟ اما اور سو خانہ لہ ایسکی شہردہ یوق دور.

روس لہنی نوبت دہ گی تو تکان سیاست لہیدن بری.
یگی شہرنی کوچہ لہنی اسم لہی ہمہ سی روس میسیونیر لہنی، روس قوماندان
لہنی روس فاتح لہنی اسم لہی اسم لانغان دور. مثلاً
اُبرہ ماوسکی جادہ سی. کورافا تکیں کوچہ سی، ژوکاوسکی کوچہ سی..... الخ
کاتہ مغازہ لہ: وارشاوسکی، باکالیوباف، روبا، اونیویرسالنی..... الخ
روس لہنی بونگہ اوخشاش سیاست لہنی تاثیر لیک اغی، ترکستان فی غربی
حذر دینگزیدن کیلکان تیمریول منزل لہی (استانسہ) لہنی شہر لہنی تاشمال
غچہ بوطرفی مشرق اقصی غچہ اسم لہنی بشقہ قیلدی لہ. ہر ہر منزل فی اسمی فی برگینرل
فی اسمی بلان اسم لاندیری دی لہ. بو خصوصہ تیمریول نک یولچی لہنی دچار بولغان
مشکلات لہنی یازکان بلان تو گامایدور یولچی لہ چیفیتہ آلیش اوچون یگی اسم
لنکان شہرنی اسمی فی ایتا لمایدور بیش ارغ کہ چیفیتہ دیسہ اوروس او قمایدر یا خود
تولاغیکہ فاختہ تیمقلغان دور مشکلات او ستیغہ مشکلات، عرض۔ دادہ فریاد
لہنی مسکاو (آق پادشاہ) ایشتمایدور بیرلغان عریضہ لہنیز یریم پادشاہ یکان
تاشکندہ گی گینرل گو بیرنا طور کہ حوالہ بولادور. اندجان دن جوناب، اسم لہی
اوزکار تیلغان استاسیون لہدن بزنی بیلگان لہیز چنانچہ

VERYAVKIN	قراچی قوم	FEDČENKO	قبانی اسمی
HILKOV	بیک آباد	GARČEKOF	مرغلان فی اسمی
ČIRNAÏF	هو اس	SKOBILOF	سم
URSATEVİSKİY	هو اس فی کچی اسمی	VANNOVSKAYE	آلتی اریغ
LAMAKIN		SİROVO	بغداد
MILUTIN		POSETOVKA	بیش اریغ
KAGAN	بخارا	MELNIKOV	کافی بادام
GOLADNİY STEP	میرزا چول	PALTERETSKİY	عشق آباد
KAUFMANN	قادیچی	GENSBURG	قمقمہ
PIROVİSKİY	آق مسجد	KRESNOVODSKİY	قیزیل سو
GEZELİNİSKİY	قاضی علی	SEMIREČNSKİY	یتی سو

چار (آق) اور روس لرنی فرمان لریدن ینہ بری .

تاشکندہ چقادورخان ترکستانسکی ویداماستی گزتیہ سنده

167 نجی صانی ده رسمی بر فرمان (پرکیه ز) نشرایتلدی: بوتائرخدن اعتبار ایرلی

اهالی گه تیمہ یول عرابہ لریده سفر قیلش ممنوع دور دیب .

• دیندروس ضابطہ لرکیه و مأمور لرکیه کورولغان یرده حالاً یرلیرلر تعظیماً

سلام بیرادور دیب قطعی صورتمده امر نشر قیلندی .

ترکستان اهاالیسی فی روس لامشدرش سیاتی نک تائید ایتوچی بیوک مستشرق لردن آستراموف

روسیه ده گی مسلمان لرنی مادی - معنوی ترقی لری توغرائیق روس مستشرق
لری، روس میسیونیر لری نک حکومت لربانی نک توشونچہ لری - شوکک مسلمان لرگه
علم و فن، صنعت و مدنیت نی اولچاب بیریش دور.

سوه رمی اهل استبداد ملت هوشیار اولسون

بونه راضی اولورمی برنیچه وجدان لرانسان لر (۱)

بوهم موضوع میزنی اثباتی اوچون مشهور مستشرق آستراموف نی دقتیلہ
مقام عایدیکه یازغان 1884. 2. 15. تاریخی شکایت نامه سینی عینا کوچرش
بلان اکتفالا نامیز کتاب خوان لر اوزلری ملاحظہ قیلسون اوزلری اوراک قیلسون.

آستراموف نک راپورطی نی خلاصہ ترجمہ سی :

..... گه، سیز لرنی نظر دقت لرینگلرنی اینگ مهم برزسه گه جلب ایتہ
من که جداً مهم دور مسئلہ شولدور: ترجمان غزیتہ سی نک محرر لری، ناشر لری
والرگه ایرگاشکان بشقہ اولکه لرده گی مسلمان لر، عصری علوم فنون نی آور ویا طریڈ
روسیه ده گی مسلمان لرگه نشر ایتمکده دور لر.

نشریات لریده: اسلامی غایة و مقصد ایله هرخیل کنایه لر، قاجرم لر
اشارت لر ایله مسلمان لرنی آگاه لانترا دور لر. بو امل لری شونگا مبنی دور که:

روسیه ده یا بښاگان توری قوم که منسوب، لهجه لری آیری بولسه ده لغت لری بر بولغان مسلمان لرنی بشقه بشقه ولایت لرده، اولکه لرده یا شاش لرینه رغماً، همه لرینی بر لغت ایله سوز لاش لری اوچون سعی و حرکت قیلماقده لر. اولغت ایسه عثمانلی لرنی لغتی، تور کچه شیوه سیدر ترجمان گزیتیه سینک تلقین ایتکان غایه سی ذکر قیلنغان هدف که بنا قیلنکان دور. بومفکوره نی عمل که آشراق اوچون ترجمان گزیتیه سی بار قوتی نی برچه فکر لرینی خرجلا ماقده دور. (۱)

بیلدگیمه کوره تورکیه دولتی نک معارف ایشلری، مجموعه لری، غزیتیه لری، مکتب مدرسه لری ترکچه اولارق دوام ایتدیگی حالده - یل دن یل که ترتیبگه توشوب ترقی لاشب آوروپانی ینگى اسلوبیده تیشدیر لمک اوزره دور. بونکه اوخشاش آوروپا طرزنده روسیه مسلمان لری ایچنده نشر معارف فی متصدی لری غاصفر نیسکی اسماعیل بیگ امثال لری دور. بو آوروپا طرزیده گی نشریات، روسیه - ماسکاو واسطه سیله بولمای باشقه لر (تورکیه) قانا لیلده، تورک لرنی تعلیماتیلده بولیشی معقول ایما س دور.

مسلمان لرنی بونگی اسلوب ده گی رفتار لری اساسلیک بر تدبیر و اوزاق اندیشه لر که بنا قیلنغان دور مسلمان لر بالاتفاق بعض منبع لردن آغان الهام لری چه، روس لرنی کوز یغه عجایب بر پرده نی آچیب، بو پرده نی آرقه طرفیه مسلمان لرنی مقدراتی نی بخشی بر اصول که اساسلاندیریپ قورماقچی دور لر. بونداق ایشلرده کامیاب بولیش رولی نی اوفاده گی "اسلام جمعیتی"

(۱) ترجمان غزیتیه سی ۱۲۹۹ هـ ۱۸۸۲ م ده قریم ده چقا باشلادی. ۳۵ یل دوام ایتدی. صونکرا تعطیل بولدی.

اوینا ماقده دور .

بوجمیت : باشقرد، تاتار، قریم، کفکاز، قیرغیز، قازاق، اوزبک و بشق
قوم که منسوب همه مسلمان لرنی مرکزی دور، مرجعی دور .

بوسلمان لر قوم - قوم اولارق یا شاسه لر هم دینی موضوع ده همه لری یک مل
یک وجود دور لر . قدیمی - ملی عادت، تورک لیک عنعنه لرنی ایجابی اولارق تأیید
ثابت در که روس لرنی علیهنده همیشه متفق دور لر، گرچه بکون جمیعت ده صلاحیت
لیک ذات لر، بیوک شخصیت لر که کوز که کورینما سه ده، قویوب بیر اویرساک باره -
باره قابلیت لیک دم لری چتار کیلا جکده روس لرنی صیقیشدیره / ازعاج آیت
بیلا دور .

بوقلم صریتی فی مسلمان لر که کیم بردی؟ قیدن آلدی لر؟

بونداق سیاسی قورولوش قرآن ده یوق، شریعت ده مونداق جمیعت یوق،
نظارت دینی دیگان سوز لر یوق، حدیث ده یوق دور .

بعض سیاسی اندیشه لر ایله اکیئنجی یکاتیرینه بواسلام جمیعتی که اجازت
بیرغان بولسه زمان اقتضاسیدن بولسه بولغان دور، پاپاس لرنی جمیعتی مقابلند
مسلمان لر که بیرغان امتیاز بولسه احتمال دور .

ختاماً قطعی اولارق شونی دمیگ استرم که :

بوتاریندن کیین عصر فی تقاضا سیچه بونداق جمیعت لر که رخصت یوق .
حاضرگی موجود مفتی وفاتیدن کیین - اورنی بوش قالسون .

یہی دن مفتی سایلانماسون .

پادشاہ طرفندن مساعده قیلنماسون . بشقہ چہ تدبیر جاری قیلنسون دیب :

آستراموف نی امضاسی^(۱)

آستراموف نی مقام عایدی کہ سراولار ق تقدیم قیلغان راپورطی دن کونینب
تورادور کہ : روس لرمسلان لرنی عصری علم ومودیرن تیخنیک بلان تربیہ لانیشتی کہ
تمیش وترناق لری بلان قارشی درلر ،

مسلمان لرنی علم وفن دن حیات نی انسان لر کہ بخش ایتکان علم وعرفانی دن
ممکن قدر اوزاقده قالیشی ، شونی بلان غفلت ده بولیشے روس لرنی مراد لری دور
ینہ برمثال :

مشهور روس مؤلف لریدن (FADRENZEW) YADRENTSEV "سیبیر"

اسم لیک کتابیدہ :

اساس مقصدیز : مستمرہ میزدہ گی خلق نی ایزیب قهریز ایلہ حکمدار لیغزنی
پایدار قیلیش دیدور .

ارزنی بشقہ بر فصلیدہ :

یرلی خلق نی ضعیف لاتیث ، نفوس لری نی کم قیلیش ، اگر کہ علوم فنون نی اولچا
بیش غایہ آمال میزدن دور دیب آچتی یازادور .

واقعہ ہم روس لر ، بونظریہ لری نی عملدہ کور سادی لر قول دن فعل کہ چقار دلر .

چنانچه قریم، ایدل اورال، باشقردستان، قازاقستان، شمالی قفقاسیہ صحرائہ کوکوزلی.

روس ل، ترکستان گہ و باشقہ غیر روس اقلیم لر گہ آور و پامدنی تی نی کیلتر دیک
 دیب ادعای قیلا در ل. بوادعاری صحیح ایس دور، زیرا روس کولتوری حقندہ مشہو آلمان
 دانشمندی GEHEMRAT ALFRED WEBER دیور کہ: روس لرنی غرب
 کولتور یغہ منسوب ایما سلیغی آشکار دور حقیقت دور کہ روس لیک بشقہ و غرب لیک
 بشقہ بر عالم دور. بیز گہ یقین و بعض خصوص لردہ تاثیر ی بولغان روس لر کیر یل صرف
 لیک یازولری بلان بیز آور و پالی لرایلہ ادبی کاممونی کہ سیون باقمندن جودہ اوزاند
 قالغان براقربا انسان در لردیب قیمت بیرا دور. (۱)

مفتی لرنی انتخابی

اسلام مفتی لرنی مقدار تیدہ روس لرنی تار کوروش لری نی درجہ دہ
 تعصب لیک و نی درجہ دہ عداوت لیک ایکان لیغی نی یازیب بیز یغہ لمایور.
 فقط مثال اوچون ایکی مستشرق نی بو موضوع دہ گی کتابت الیہ آرا ریندہ واقع
 بولغان مناقشہ لرنی یازیش بلان اکتفا قیلا میز. او طرنی نی او قوچیلر اوزی گولہ
 کوتاروب کیرک لیک حکم لرنی بیرسون ل.

عجایب برواقعہ

1885 یلی ینوار آئیدہ اسلام جمعیتی گہ منسوب مفتی حضرت دفات

(۱) ترکستان دہ توکجه چلیک خلج چلیک، یاش ترکستان نشراتی. ناشری دؤختور اوقای بیک استنبول 1954 II. بوم.

ایتری . اوفاشهریه دفن قیلندی رحمة الله علیه . اورنیغه اوتوروش که کوب کشیلر رغبت قیلدی لر . اما مفتی لر نی تعیین قیلیش صلاحیتی فرمان شاهانه ایله حکمی نافذ مستشرق لر نی قولیده ایدی . بناء علیه مستشرق لر بربر لر یله کوروشوب مشورت لاشب صونگرا اوز لر نی مرام و مقصد لر یغه مایل بولغودیک ، دوتار لر یغه اوینا غودیک دسیسه لر نی یورگوزا دورغان ماشینه لر یغه آلت بولغودیک برنی تعیین قیلیش عادت لر ی بار ایدی بوخصوص ده باش رول نی اوینایدورغان دن بری مستشرق نیکالای ایواناویچ ایلمینسکی ، ینه بری کانتانیتن بیتراوچ پابیدانتسوف دور . بوایکاوی اسلام ملتگی که زمانه سینک برنجی ضرر بیر وچیلیری در بوایکاو لر ی هیچ فرق سیز بری فرعون ینه بری ابو جهل فی تام اوزی دور . بوایکی ابلیس فی آرا لر ینه بولغان خط و کتابت فی نمونه اولارق یازیلدی ، شاید بوایکی اسلام دشمن لر ینک فکر لر یدن روس لر نی مسلمان لر که قیلغان و قیلادورغان عداوت لر نی ملون لیک لر نی محترم دینداش لر یز اوقوب کویگنه معلومات کسب ایتسه لر عجب ایز دور . سابق مفتی نک فاتی فی متعاقب مستشرق ایلمینسکی فی مستشرق پوبیدانتسوف که یازغان 1885 . 2 . 18 سنه م . تاریخی مکتوبی فی عینا ترجمه سی .

سنگا بر سر نی بیلدیر ما قچی من ، شول شرط بلان که جوده هم احتیاط قیلاسن ممکن قدر یا شراسن . بلیغیل که ییگی مفتی فی انتخابی اوچون گزرتیه لر نامزد یازیشد آت چاپیشما قدره دور .

اسلام جمعیتی نک ریاستی ده مفتی لیک که بولغان نامزدلر ایچیده قازان عالم

ریدن مفتی سایلش معقول ایماس، زیرا المرتعصب دور لر. اما چنگیزنی مفتی بولیشی نسبتاً بر درجه فرقی دور و لکن بشقه چه ضرر لری بار دور.

مثلاً: او متمدن، نسب صاحبی و هم حسب مشهور دور، صاحب منصب و صاحب ثروت دور، بوجہت لردن سلمان لر گرہ شرف فی میراث قیلا بیلادور. ینہ بر طرفدن قیرغیز و قازاق قوم لر یغہ تأثیر قیلیشدن، تقویٰ اسلام ایلہ نفوذ ینی آر تدریشدن اندیشہ قیلنا دور.

اگر حکومت، جمعیت اسلامیہ فی لغو قیلہ ایدی نہایت سختی بولور ایدی. اولگی انتخاب لردہ گی مفتی المرتعصب ایردی لر.

منی فکریم چه: روسیہ فی وروس ادبیاتی فی بیلگان بر نی مفتی بولیشی، گرہ چه متعصب بولہ ہم، روس تیلی فی واو نی مدعی فی بیلخان بر لیسندن افضل دور خصوصاً اهل شرف، اهل نصب بولہ بونداق لریدن قور قولوق. اگر سلمان لردن دارا لفنون فی بتریب چقغان بولہ الحذر - الحذر. بوندن یمانی یوق دور یلمینسکی، امضاسی مستشرق یلمینسکی گرہ جواباً - صدر اعظم پو بیدانتسوف فی 21.4.1885 تاریخندہ یازغان جوابی.

خطینگ فی 12.4.1885 ده کیچ آلدیم، جوابی فی یازیشده ہم کیچ قالیم. معلومینگ بولسونکہ او فادن ۱۲۵ ویرسبت (یوز کیلومیر) اوزاق لیغوگی سلطانوف عائیلہ سی اوز قیشلاق لریدہ بر قانج برادر دور لر. محبتی قیشلاق لریدہ یر - سولری، مال - ملک لری بار، اورتہ تور موشده یاشایدور لر. بای ہم آیس - کمبغل هم آیس، عالی منصب صاحب لری هم آیس نافذا الحکم کشیلر هم آیس دور.

بولردن دارالفنون فی بترگان لری یوق دور. فقط روسیچہ او قوش۔ یازیش فی بخشی
بیلادور لر.

بیلدگیچہ کوره بوعائیلہ تعصب دن اوزاق دور. شونی اوچون اسلام جمعیتی
ده مفتی لیک گه لایق دور زیرا۔ قوزغالان، توپالان قیلش لریدن خوف یوق دور،
اوندن امین دور میز. بولردن افضلی تا پیلایدور. شونی سی هم بارکه؛ الر بلان قان
لیک لر نه آرالینده قرابت یوق دور. اختلاط لری یوق، بربرلیغہ اعتبار لری هم
یوق دور.

اما صالح بکچورین بونداق ایماس نیم چه. اونی مفتی لیک دن اوزاق لاشیریش
صواب دور و فایده لیک راق دور. بونی معارف ناظری گراف تا اسقوی گه تبلیغی
لازم دور. هر حالده سلطانوف فی اهون شترین تلمی ایدلسه بولادور. بزنی
دینمده بولمغان برینی مدح ایتوب بولمایدور. (۱)

مفتی بولوچی شخص فی بیلگیسی اوزیغہ کافی کیلسه، رهبان (مسیحی حاکم)
لردن علمی عرفانی توبان بولسه. بزرگه کیرک لینی شولدور که قازان اهلی و قریم لیک لر
مفتی لیک منصبی دن اوزاقده بولسون لر، چونکه الر علم فی دوست تو توچی، حمیت لیک
وملت چی کشیدور. پوبیدانتسوف امضاسی

صدراعظم پوبیدانتسوف فی 29.4.1885 ده بلینسکی

گه یازغان ۲ نجی مکتوبی نک ترجمه سی

12 اپریل تاریخی بکچورین ایله سلطانوف لر حقیقه گی مشوره آمیز مکتوبینگ

(۱) پوبیدانتسوف فی مقصدی: اگر سلطانوف غیر مسلم بولسه ایله البته ما خاش گه لایق برکشی درد بیکچی.

کچ کيلدى ايدى، جوابى 21 اپريل ده يازلدى ايدى شايد بيكان دور .

او مکتوب ده مفتى ليک غه سلطانوف نى ترجيح قيلنغان ايدى . علاوه
اولارق سيلغيل که وقتيلا شاه مردان ابراهيموف ايله پيتربورخ دن قايتوب
تاشکند که کيلار کن قازان ده اوچراشكان ايدوک . بلند بوى ليک ، خوب رتليک ،
هيئت ليک مدنيت نى اثرى يوزيدن هويد ابرکشي دور .

ايشکانلر ميگه کوره : اوکشي علم و معرفتي سايه سیده آسا لغت لريني و لهجه لريني
انواع نى بيلغان ليغيدن و ميه سياست ليک ، مهارت ليک بولوب هر قنداي ايلده
سوزى علاج پذير بولغانليغي اوچون گينرال کا و فمان دوریده صاحب تصرف صاحب
اختيار بر شخصيت اميش . بونى اوستيغه ابراهيموف نى مستشار (دوستو يتيلنى
استامسكى ساويت نيک) بولوشى ، افاده مرام ده فصيح سوز لريله ، نطق تامه سيله
روس روحانى لرگيه هيچ شبهه سيز غلبه اصرار ايتا دورغان ليغي ثابت دور .

اندیشه قيلنا دورغان طرف لر يميز شول دور که ؛ ترکستان اولکه سى نى مرکز
اداره لرينده شاه مردان نى اوزاق مدت بولغانليغي نى دور . بوشخص عقليده ، در پتيلا
او اولکه مسلمان لريني احواليدن خبر دار دور . او ير نى اداره وى ايشلر نيغه واقف دور .
دنيا مسلمان لريني وضعيت لر نيغه ، مقصد لر نيغه زياده سيله آگاه دور . عقل ميزانى
ايله اولچا نادورغان بر آدم دور . مونى اوستيغه کوب اختلاطى نتيجه سیده آسياده گي
قيرغيز لر ، افغان لر ، هندو لر و بشقه لر نى نخشي تانيدور ، نخشي بيلادور .

شونى بلان برابر اتحاد اسلام مفکوره سيغه حقيده عالم دور . روسچي نى
کتابى و شفاهى اولارق ادا سيغه ، کمال فصاحت ايله سوز لاشغه ماهر بر کشيدر

عصری علم لرون خبردار دور. بو شخص علميغه عامل دور.

ضرورت وقتیده افاده مرام قیلار ایکان علمی و معلوماتی ایله، حریت ایله سوزلارکن هر قندای حاکم فی کف بلان اوراب کیتب اوز یولیغه یورگوزه آلا دورغان قدرتی بار دور بوا ایسه او ذات فی یا شریب بولما ییدورغان خصلت لریدن دور.

دینه حاکم لریمز فی حضوریده هر خیل باب دن و هر خیل فصل لرون بحث آچیب، حاکم لریمیز فی مقام و درجه لریمیز کوره تعظیم ایله کوز لرینی پرده له یه بیلادورغان، حاکم لرینی زکاسینی ذهن لرینی اوتماس قیلادورغان برداشتمند دور. خلاصه کلام سابق مفتی بو شاه مردان فی آلدیده برشی ایمسدور.

سوزیم فی مختصری شولکه: بونداق آدم لروا و خشاش لرینی بیز فی یولیمیزگه مایل قیلش ممکن ایماسدور.

بزرگه - شونداق آدم بولسه که؛ تیلیمز بلان، قولیمیز بلان اوز طرف میزگه بورا بیلک شونداق آدم بولسه که؛ روسچہ سوز لاغانده سوز آراسیده بعض خطا سی چقوب خجالت لیغیدن یوزی قیزارسه؛ خط یا زغانده غلط یا زیب محبوب بولسه؛ کیچیک راق رتبه ده گی حاکم لریمیز فی کورغانده، حاکم فی هیئتی دن قورقوب، والی فی کورغانده گی حال دن زیاده راق، بلکه سی تیراب تورسه.

من بو کوروش لریم فی، تجربه ایله ایماس - عقل تقاضا سیچہ یاز دوم، مگر صواب دن هم اوزاق ایماس، ضرر هم کیلاس. بو قدر له اکتفا قیلندی.

پوبیدانتسوف امضای

ایکی روس مستشرق لرینی مکاتبه لری تمام لاندی بو عجیب عبارت، غریب

تعلیمات دن عبرت آلیش حکم چقارش محترم او قوچیلرکه عاید دور. قسقه چپ تلکاند
روس لر فی استاغان مفتی لری و باشقه مأمور لری فقط کور کشیدیک آچی کور بولسون
روس لر همیشه تیا کلاب یورسون. شونداق باقار کور بولیشی لازم. (روس مدتی
شول دور)

روس مستشرق لری نک سیاسی فعالیت

لریدن ینله بر نمونه

مرغلان شهریده آق پادشاه ترکستان دن عسکر آلار ایش دیکان سوز
خلق ایچنده تارقالیب همه برابر قوزغالان که حاضر لنگان مذذب بر زمان ده.
سیم (اسکابیل) ده کی والی (گو بیروناطور) دبدبه لیک محافظ عسکر لری بلان
مرغلان که توشدی.

والی، عسکر لرینی اورده تکیغه توختاب یادری بلان قاضی خانه که کیردیر.
یاور قاضی داملا که آداب بلان سلام بیر غاندن کیمین قاضی داملانی زیارت
لری او چون گو بیروناطورنی کیلغان یعنی فی میدان لیقده کوب تورغان لیمی فی
بیلدیردی. بوزیارت فی دهشتی دن تیراگان قاضی، همیش لری توختاب
چاقیر لیغان همان نک استقبالیغه یوگوردی.

گو سپادین گو بیروناطور دن قورقوب قورقوب عزت و اکرام ایله قارشی لادی.
قاضی خانه فقط ایکا و لری خالی صحبت که باشلادی لر خوش آمدی مراسمی دن
صونکر قاضی نک هیجان لرینی باسیش او چون گو بیروناطور سوز که باشلادی: قاضی
داملا! مونجه اضطراب چیکه سیز، تشویش قیلما نک منی تانیمادینگزدیدی.

قاضی جواباً؛ اوزلری فرغانه ولایتی تک گویر ناطوری دورلر، لطف بوپورلر،
 التفات قیلدی لریدی. گویر ناطور، باشیدن شغه بکە سینی آلوب منگاقارانگ
 ایمی دی تانیغان دور سیز جنابلری تک بخاراده تحصیل زمانکزه مدرسه ده سیز بلان
 شریک بولوب اوقوغان مدرسه آرقداشینگز، ختم کرده شریک لرینگز دن فلانی
 حضرت من دور من، سیزنی زیارت قیلغالی کیلیم، گرچه من وظیفه اعتبارلیه
 بوگون سیزلرنی گویر ناطور لکز بولسم هم، قدر دان لیک اعتبارلیه سیزنی درس
 شریک لرینگز دن فلانی دور من دیب اوزینی تانیتمی ایسکالری هم برابر ون
 لریدن توریب قوچا غلاشب باشقه دن کوروشدی لر شریک لری حقیده قاضی املا
 همان نواز لیک ده بولدی صحبت اشناسیده نزاکت لیک بعض جمله لر گویر ناطور
 طرفین سوزلاندی نهایت همان قوزغالدی.

اصولاً اعزاز و اکرام بلان همه برابر دست الف لام توریب گویر ناطور اوز
 ایتلیدی کیتار چاغده گویر ناطور، قاضی داملاکه خطاباً اوزلرنی هم بزطرف که تشریف
 لری لازم، گاه گاه کوروشوب تورایلیک دیب وداع لاشدی لر.
 گویر ناطور بلان قاضی داملانی قیلغان تاریخی صحبت لریدن کیین آق
 پادشاه نی فرمانیده گی عسکر لیک اسمی یوق بولدی حکومت مردکار آلا دور دجان
 گف لر تارقالدی شونی بلان خلق نی عصیان غوغالری هم باسادی.
 روس لر، ترکستان و باشقه اولکه لرنی و علمالرنی اداره قیلش و هم الرنی
 نفوذین استفاده قیلش یول لرینی بخشی بیلور ایردی لر.

روس لر کیلاجهک زمان اوچون تیشدر یادورغان مستشرق لر و میسیونرلری

بخارای شریف ده اسلام علمینی اوقوآ دور لر. روس طلبه لری اوز اسم لرینی نوغای
 چه عنایه الله، هدایه الله، زینة الله، خیر الله دیب ساخته ام بلان اوز لرینی
 نوغای قیلیب کورساتب بخاراده بخشی تحصیل کوریب ختم کرده ملا بولیب یورتیغه
 قایتا دور لر. بونداق ساخته مسلمان، ختم کرده ملا لر، مستشرق بولیب ماسکاونی
 امری بلان روس مستعمره لرکیه والی، حاکم اولار ق ویا باشقه وظیفه لرکه تعیین بولادور لر.
 بونداق بولوب تیشدیر لغان مستشرق لر، میسیونر لر هم بولغان وظیفه لرینی
 حقیله بجا کیلتورا دور لر.

روس لریری مستشرق لر چقاریشده ما هر دور لر. اولاً مسلمان لرینی چوقندیر
 دور (مرتقلا دور) اونی تربیه قیلوب باره، باره اونی لیاقت و صداقتی که غه قاراب
 میسیونر قیلوب چقارادور. قابلیت لیک لرینی مستشرق قیلوب توشدیرا دور لر
 اوز مقصد لری که رام قیلوب فایده لانا دور لر. چنانچه اصلاً قیرغیز بولوب قیرغیز
 چوقندی لریدن چقغان مستشرق نالیفکین (NALIVKIN) روس لرکه صادق
 بر خادم بولوب توشکان بری دور. ترکستان نک فلاکت چوقورینه سودراگان باشا
 عامل لردن بری شونداق چوقندی لر نک تکان یول لری دور.

روسیه مستشرق لرینک بعضا یشلرینده مسلمانلرکه

فایده لیک طرف لری هم بولغان دور

نته کیم مستشرق لرینی تأریخده قالدیرغان عجایب فعالیت لری بولغان دور که
 بو حرکت لری سایه سیده یورک لریده گی مسلمان لر حقنده ساقلان غان کین و عداوت

لری یوزه که چتوب قالغاندور .

دنیا بونیچه معلوم دور که ؛ آلتون اوردده نک آلتون دوری غه عاید بتون دنیا
واقعہ نویس لری طرفندن جلد - جلد کتاب لری یازیلدی . عربی بخ لری ، فارس تاریخ
چیلری کوب اثر یازدی لر . تورکیه یازیلغان تاریخ لری حساب دور . بو اثر لردن اقباب
قیلغان آور واپاچه تاریخ لری حسابی دها کو بدور .

همه تاریخ چیلری یاز و لرینه کوره آلتون اوردده که روس لری اسیر بولوب یاشانغان
زمانی اتفاقله اوچوزیل که بالغ دور ، بونی روس کرونیکی لری هم اعتراف ایتد دور لر .
چغتای (موغول) دولتی ایله روس لر آراسیده گی محاربه لر اوز زمانه سیده
اوقدر رشدتلیک بولغاندور که عصر لر اوتکاندن کیین هم ، موغول لری مسکا و که و بشقه
شهر لر که قیلغان غلبه نظر لرینی ، روسیه که بولغان سيطرة لرینی روس لر هضم قیلما دیلر .
تاریخدن سیلیب بولمایدور غان ، مسلمان لر نک استیلادورینی ، مسکا و که
بولغان هجوم لرینی اعتراف قیلما سلیک اوچون روس مؤلف لری کوب غیرت صرف
ایتدی لرده روس لری بر تو قوز مستشرق لری توپلانب مغول لر نک تاریخی هجوم لرینی
نیم ونیم کاله تشبیتی اوچون هیئت لر قوروب مسابقه لر اعلان ایتدی لر و نشریات
اوچون حیرت انگیز بودجه لر چقاردی لر تورلی ملاحظه ده بولندی لر .

جمله دن 1826 ده پیتر بوخ ده روس علم لر آکادیمی سی تور و لدی بمشرق
اعضایریندن شمید ، کروگ ، فراخن SCHMIDT, KRUG, FRAHN اسم لیک
اوچ لیک بر هیئت سایلاندی . بو هیئت اسمندن روسیه ده مغول لر طرفندن
بولغان فتوحات فی آچقلاب علمی و تاریخی بر اثر یازیشی اوچون ، روسیه و آور واپا عالم

لرینی مسابقه که چاپ قیلیدی.

مسابقه ده اوزگان مؤلف که مکافات اولارق یوز آلتون، کتاب فی یازیلیشی اوچون اوچ یل مدت تعیین قیلندی. بومدت ایچنده موضوع که عاید هیئت که کیلگان کتاب لر، یازولر، آکادیمی هیئتی چه مقبول بولمادی، اعتبار قیلنمادی، رد قیلندی.

آکادیمی هیئتی نک بوشبشی اوز آراکو تو لگان نتیجه فی بیرمادی، مع مافی هیئت وظیفه سیده دوام ایتدی.

آلتی یلدن کیین 1832 ده هیئت مذکوره تکرار مسابقه که کیرشیدی بودفعه "شرقی آوروپانی مغول لر طرفدن فتی" دیکان موضوعه مسابقه اعلان ایتدی.

بومسابقه ده هم موضوع کینگا تیریلیدی هم مکافات (جائزه) زیاده قیلندی. اثرده برخی کیلگان لرکه (200) ایکوز آلتون مکافات تعیین قیلندی. اثر فی موضوعی: آلتون اوردی فی تنقید قیلیب تاریخی فی یازیش.

بونک اوچون بر طرفدن شرق تاریخ شناس لرگه، بالخاصه اسلام مؤرخ لرغیه، بوسلانه نک خان لرغیه، امیر لرگه عاید سکه لرکه، دیگر طرفدن قدیمی روس مابارلستان (پولونیه) دباشقه واقع نويس لر نک، وهم معاصر آوروپا عالم لر نیک اثر لیده راست کیلغان معلومات لرکه مراجعت قیلش کیرک لیغی فی، بورگر اعتنا قیلش لازم لیغی فی بیلدیرغان هم بر بیان نامه (راپور) هیئت نک

رئیس FRAHN طرفدن نشر قیلندی. (۱)

(1) V.G.TIESENHAUSEN SBARNIK MATERIALOV OTNASYAŞIXCYA K İSTORİ ZALATAY ORDİ I c. II ILAVE (FRAHN'İN RAPORU 557s)

• راپورده همه نرسه که دقت قیلندی اما آلتون اوردنه فی تأریخی حقیقه اوردنه که
قویولغان مسئله لر آسیده اجتماعی و اقتصادی مسئله لر بوتولای اهماال قیلندی.

اوج یلدن کیمین مسابقه که کیریشکان آلمان مستشرقی هوومیر پوراستال
HOMMER PURGSTALL طرفندن 1272 صحیفه لیک معظم بر اثر حاضر
لانب پیتر بورخ روس علم لر آکادیمی سیغه تقدیم ایدلری، هیئت بو اثر فی قیمتی فی
مزیتی فی قبول ایتدی و لکن اکیوزر آلتون مکافات فی بیر مادی.

روس علم لر آکادیمی هیئتی دن حسن قبول کورمگان آلمان مؤلفی نک همتیله
قورت یلدن کیمین - GESCHICHTE DER GOLDENEN HAROE IN KIPTS-
CHAK VON HOMMER PURGSTALL - اسمیده، روس علم لر آکادیمی
هیئتی نک راپوری ایلده و هم مؤلف نک شدت لیک مدافعه سینی محتوی بر کتاب
باسلیب بتون دنیا که تارقاتیلدی.

بو کتاب فی تقدیر و تحسین قیلغان مشهور مؤرخ یا قوباو سکی نک "آلتون اوردنه"
اسم لی کتابیده او شبو جمله جمیله سی مسطور دور:

بو مسابقه ون یوز (100) لی کیچکاندن کیمین، کوب کمچیلیک لر گیه رغما هوومیر
بو اثری نک بر انکشاف تشکیل ایتکان لینی فی وینه فراهن (FRAHN) کبی بر علم
آدمی نک ریاستی دن بولغان علمی بر هیئت نک تصویب بیغه لایق ایکان لینی فی
بیان قیلش که حقی میز. (۱)

روس علم لراکادیمی سی ذکر قیلنغان اکی مسابقه ده کامیاب بولا آلمادی مرادگی
 تیمادی اوجونجی مسابقه که جسارت قیلا آلمادی، شوندا ی بولسه هم آلتون اوردده
 (مغول) تاریخی که عاید جستجو لریده دوام ایتدی؛ هرخیل مجبوره لر، رساله لر، کتاب
 چقاریب یازوچی لرنی تشجیع قیلیب تورودی.
 بو آرا ده آلتون اوردده نک اکیینجی پایتختی سرای بر که خان اطرافیده
 باشلانغان حفريات نتیجه سیده قولغه کیلغان آثار صقیقه لر، یادگار لر، یادگار لر
 واسطه سیده کوب معلومات لکشف ایتلدی، دیگر طرف دن روس مستشرق لر نیک
 اجتماع لر یله آلتون اوردده تاریخی که واقف بولیش اوجون سخی و حرکت لر دوام
 ایتدی لر.

اومستشرق لرنک مشهورلری وانگشت نالری:

GRIGOR' EV.

مستشرق گیر یگاریوف

SAVEL' EV.

مستشرق سه ویل یوف

BEREZIN

مستشرق بیر یازین

VEL' YEMINOV.

مستشرق ویل یمینوف

ZERNOV.

مستشرق زیرنوف

SABLUKOV.

مستشرق صابلوکوف

PATKANOV.

مستشرق پاتکانوف

TIESENHAUSEN

مستشرق تیسن هاوسین

VESELOVSKIY

مستشرق ویدلاوکی

خلاصه : روس متفكرلى نك ا هتام لرى ، متشرق لرى نك اعتنالى
 ايلاخىلى كتاب لى مجموعه لى ، رساله لى نشر ايتلىدى الردون شايان ذكرى :
 عمرى نك قسم اعظمى نى شرق اخبارىنى توپلاش كى حصر قىلغان بيوك مستشرق
 تيسن هاوسين نك - SBARNIK MATERIALOV OTNASHIASHÇIXSI
 -YA K İSTARIİ ZALATAY ORDİ T.İ. İZVELEÇENİYA İZ-
 SAÇINENİY ARABSKİX - اسملى اثر بولدى . بومم كتاب 1884 ده
 باسلىپ چىقلى .

بو كتاب آلتون اوردى (اورده زرين) حقيده گى عرب (مصر) مؤلف
 لى نك قلم لى يازىلغان تارىخى مهم واقعه لىنى احتوا ايتكان دور .
 مذكور مؤلف نى بوندن باشقه توپلاب باسماغان يازولرى يوزىل دن
 بير پيترا گراد روس علم لى رآ كادىمى سىنى شرقىات اينستيتوتو ارخيف (ارشيف) ده
 ساقلان ب كىلىدى بركت وىرسين 1941 ده روما سكيوتچ وس . ل . والين طرفىدىن
 نشر ايتلىدى . (۱)

روس لى هر قىچى احتياط قىلسى لى هم بعض وقت لى ده بى اختيار مسلمان لى رگى
 اسير بولوب ، عصر لى بونىچى مسلمان لى نى تحت رحمتى ده قالغان لى نى كتاب لى رى ده
 تارىخ لى رى ده يازىلادور زىرا حقيقت نى بولوب اوتكان واقعه نى يا شىرىن بولمايدور
 تارىخىدن سىلىپ بولمايدور .

(۱) V.G. TIESENHAUSEN, A.Y. II C. (İZVELIÇENİA İZ PER-
 -SIDSKİX SOÇİNEİY, SABRANNİE V.G. TIESENHOSENOM
 İ OBRABOTANNİE A.A. ROMASKEVİCEM İ S.L. VALİN-
 -İM) MOSKVA - LENINGRAD 1941.

(۱) جمله دن؛ ذکر کیچکان آکادمی علمی هیئت رئیسی متشرق فراخن نک
بر مناسبت ایله ۱۸۳۲ ده سوزلاغان تاریخی راپورندن برپارچه سی؛ بیر زده
آلتون اورده، مسلمان لرده جوچی اولوسی اسمیله تانلغان مغول سلاله سینی هما همان
ایکی یریم عصر سورگان حاکمیتی روسیه اوچون بر آفت بر فلاکت تشکیل ایتیش دور.
اونی (روسیه نی) قید سیز، شطرسیز برأسارت آلتنه آلاق اصلزاده
لرینی حیاتی و مقدراتی ایله اوینا مشدی، بو حاکمیت نی یو تیزم نی مقدار ایتیفه،
مؤستسایتیفه، تشکیلاتیفه، عادی غه، لسانیفه چوق تاثیر قیلغان لیغی
حقیقت دور. (۱)

۲ نیچی مثال: ۱۲۲۳-۱۲۲۴ سنه لیده مغول لر نی دشت قپچاق
که قیلغان هجوم لر ی و اشغال لر ی تأیخ لده ثابت دور، ابن الاثیر دن اقتباس
قیلوب یازغان تیسن هاوسین (TIESENHOUSEN) نک کتابی ده مذکور
دور مکرر دور، شدت ایله ثبت ایدلشدر. جبه و سوبوتای نی قوماندا سیده گی
مغول لر نی آغنه با سیشی واضح یازیلغان در دیب حقیقت که اعتراف قیلگان
لر ی هم بار دور. (۲)

بونی شاعر بر بیت ایله افاده قیلادور چنانچه:

تاریخه باقی بیلور سن شأن قدیمینگ ای جان
قاج کره آمر میز ده روس و خطا مسخر

(۱) V.G. TIESENHAUSEN A.Y. IC. II ILAVE FRAHI. IN RAPORU 555 s.

(۲) YAKOBOVSKIY, ZOLATAYA ORDA.

مستشرق صوبلوکوف

دنیا ده گي مستشرق لري همده سي متعصب دور، ايتکائيني قیلا دور لر؛
 اما روس مستشرق لري جوده هم متعصب دور، خود رأي دور لر (*)
 شونداق روس مستشرق لري دن صوبلوکوف ني قرآن کریم ني ترجمه سيده گي
 خطاري دن بر نمونه اولارق سوره اسراء ني ۱۳ نجی آيت کریمه سيده قيلغان
 يانگلش لري يا خود تحريف لري؛

آية جلیله شول دور: **وَجَعَلْنَا اللَّيْلَ وَالنَّهَارَ آيَتَيْنِ
 فَمَحَوْنَا آيَةَ اللَّيْلِ وَجَعَلْنَا آيَةَ النَّهَارِ مُبْصِرَةً**

(*) وقيله دنيا حسابلريني بر نظام ده دوام قیلسون ديب شرق و غرب عالم لري طرفدن خلق ني قايله لایمیشی اوچون
 تقویم لر حقا بلدی. مورد زمان ایلده تقویم ده کورسا لنگان حساب لر فصل لرگه توغری کیلمای قابوب = بهارده
 قیش بولیب قار یا غدی، یازنی آخری کوز آی لرینه دوغ کیلدی، دهقان لر هم ایکن - تیکن لریده حسابی نی
 یوقا تا باشلا دی.

بو مشکلات نی دفعی اوچون زمانه سینک حکمدار لري یا شلیغ، فلکیون لر چاره ایز لادی. نهایت شمسی حساب
 ایلده لنگان تقویم ده کیسه حسابیده سهو بولغان لیقی، عصر لردن کین تقویم نی ۱۳ کون آرتقده قانعا لیمینی میدان گه
 چقدی (قری حساب ده هیچ خطا قعما یور، مبادا بر کون یریم کون خطا کور و نسیلگی آینی چقیقی بلان او خطا
 اوزر آلیغی لیمین قیصیح لانا دور، چونکه نص وارد دور - بنا علیہ اسلام ده حج، رمضان، زکوة و بشقه عبادتی امر لر قری
 حساب کور و لادور) بویوک یا مجلس نی تعدلی اوچون روماده بر تو نفر انس قور و نوب بتون دنیا دولت لریدن خصل
 / دیلگست / چا قزلیدی. پایا باشده اولارق دنيا مستشرق لري، دولت کشیلری علم آدم لري قولاندی. بو قولانقید
 چنگی دن ایشلاب حاضر لنگان ضیح تقویم لردن جلالی تقویم و گرگوری تقویمی معتبر بولیب دنيا مرقص لري طرفدن
 قبول و تصدیق قیلندی بو قرار ایلده قیش آئینده گي ۱۶ نجی حوت نی، او شل کونی برنجی حمل ديب سطرخ نی پیا ده تاش
 نی ایکی گه سورنما ندیک تقویم نی یریم آی آلدیله سور دی لر، اما روس مرقص لري؛ متعصب پوپ لري متعصب
 مستشرق لري قبول قیلدیله ایسکی بوزوق تقویم ایلده عام ایتدیله. بوندن کین هم روسیه نی حسابی بتون عالم حسابیله
 تقریباً یریم آی آرتقده قالدی.

بوندن بل لرگنه ایماس عصر لر کچیدی. نهایت روسیه ده ۱۹۱۷ یلده واقع اولان اوکتوبر انقلابی مناسیله
 او انقلاب نی دنيا بونجه پسند بولسون، آورو باگه مایل بریریشیم گر یا لنگان لیغی نی اعلامی اوچون روسیه انقلاب
 چیلری سیاسی براد یون قیلدی لر؛ سطرخ نی آت او یونجه او خشتاب تقویم نی اوکتوبر دن آلوب نو یا بر گه آتایدی
 لر، شول کون نی حرجی نو یا بر ديب دنيا گه بیان قیلدی لر حالبو که روسیه ده 25 نجی اوکتوبر ایدی. بو تاریخ دن

باشلاب روسیه نی تقویمی دنيا تقویمی گه مطابق لاشدی. مؤلف

صوبلوکوف نی ترجمه سی :

13- NACH İ DEN PASTAVİLİ MİY DVUOMYA
ZNAMENİYEMİ: KOGDAPRKRESHCHAYİMZNA-
-MENİE NACHİ, STAVİM TAGDA ZNAMENİE DN-
-İYA.

بونک ترجمه سی :

بز قویدق کیچه وکوندوزنی ایکی علامت لرایله . قاجان کیچه
علامتی نی بترساک شول وقت ده قویار بزکوندوز علامتی نی .

صوبلوکوف نی ترجمه سینی عربچه که ترجمه قیلنسه شونداق بولادور . (وضعنا اللیل
والنهار مع آیتین اذا محونا آية اللیل فنضع آية النهار)
صوبلوکوف نی ترجمه سیغنه کوره بویریم آیت قرآن کریم آیت یعنی دن چقنا
بولادور (العیاذ باللہ)

ایمیدی بویریم آیت ده گی ترجمه سینی تحلیل قیللا یلوک - مجبافچه خطاسی
چقادور .

(۱) وجعلنا کلمه سینی PASTAVİLİ MİY بز قویدق دیب قیلغان
خطا ترجمه سید عرب تیلی ده جعل فعلی ایکی مفعول که تعدی قیلادور ، تغیر و تحویل
معناسیله ترجمه قیلنشی کیرک ایدی .

بو تقدیرده یرده ، اقل کیچه کوندوز بولماغان ، صونکرا تبدل و تحویل قانون
ری بونیچه ، یرده کیچه کوندوز بولیش حالینجه کلمش مفهوم نی آنکلا اتقان قرآن کریم نی

صاف و اصل معنای آنکلا شلورایدی .

اما صوبلوکوف بونک یریفه وضعنا معنایینی افاده ایتهکان پاسته ویلی
PASTAVILI ترجمه سیله بومعانی بوسهوتون یوقاتخان و تحریف ایتهکان دور .

(۴) آیتین کلمه سینی DVUMIYE ZNAMENIYEMI ایکی علامت له

ایله دیب عربچه مع سوزینی زیاده قیلیب ترجمه ایته دور . بوالیسه فاحش غلط دور
چونکه قرآن کریم که سوز آرتدیرغان بولدی .

(۳) الله تعالی نیک یرکه کیچه نی قومیا قلینی ، کیچه علامتی بولغان آی ایله
برگه مشارک اولغان بولوب بتولای قرآن نی تحریف قیلنغان معنا چقادور .

(۴) فمحونا کلمه سیده گی فاء تعقیبیه نی ترجمه سیدن توشروب قانغان ،

بوالیسه ترجمه ده بیوک خطا ، معنا چه بیوک تحریف دور .

(۵) محوفا فعلی نیک اولیفه کاگده (KOGDA) و یگان عربچه (اذ)

اداتی نی آرتدیرغان دور ، و حالانکه بوا دات آیت ده یوقدور .

(۶) فمحوفا جمله سی ، وجعلنا فعلیغه معطوف ایکان صوبلوکوف

اذا محوفا قیلوب فعل شرط یا سایدور ، بوالیسه معنا چه بیوک جنایت دور .

(۷) وجعلنا آیه النهار سوزندن ” و “ حرف عاطفه سینی ترجمه ده

توشروب قیادی ، هم جزاء شرط یا ساب تاگده ستاویم (TOGDASTAVIM)

دیب قیادور . بوالیسه ایکی جنایت دور ؛ بری حرف عاطفه نی توشرو . ینه بری

شرط یا ساش دور .

(۸) جعلنا کلمه سینی سته ویم (STAVIM) قویامیز (عربچه) ایتهکانده

(نَضَعُ) دیب فاحش صورتده معنای تحریف ایستکاندور .

ایمیدی اوشبویریم آیت فی ترجمه سیده - صرف، نحو، لغت بهمت لردین سیکز
فاحش غلط و خطا لکوز آلدیمزده کورینیب تورار ایکان بتون قرآن ده برینچه میتنگ لر
خطا قیلغان لیغیره شبهه قیلنماسه کیرک .

قصد اوندای فاحش غلط ترجمه قیلنغان بر اثر ذوق صحیح معلومات آیینماس .
وندای خطا متر یال دن آلوب یازیلوب ، اسلام بونداق دیدور ، قرآن ده بونداق
یازیلغان دور دیب محاکمه یور و توش فی عقل سلیم شاید توشونورده هیچ قبسول
ایتمایدور (★)

تأیخ بویونجه مستشرق لرنی خطا لرنی کورساتدن مقصد : کافر لرنی اویون
لرنی علمی خیانت لرنی ، قلمی جنایت لرنی میدان که چقارلش دور . هر برؤوس و مسلمان
شونی بلیسونکه کافر - کافر دور . کافر احقیده قرآن فی حکمی حق دور . وَلَکِنْ تَرْضَوْنَ
عَنْکَ الْيَهُودَ وَلَا النَّصَارَى حَتَّى تَتَّبِعَ مِلَّتَهُمْ (۱)

مال شریفی : یهود لرونصاری لر ، لرنی دینیغه (ملتییغه) تابغ بولما غونچه
سندن هر گیز خوشنود و راضی بولماس لر .

روس لرگه قارشی قوزغالان

اوروس لرني ترکستان تفرانگیگه قدم باسقانیغده اوتوزیل چه بولدی. ییخشی
اورنیلاشدی، یوقاریده ذکر قیلنغاندیک روس لرني ظلمی و تعدی لری کوندن کونگه
زیاده لاشدی. خلق هم زیریکدی. مخفی صورتده هجرت گه تشویق باشلاندی: حزبی
نک قصیده سندن نمونه.

کونسل نی ای برادر باغلامه دنیاغده هجرت قیل
تریک لیک بیل غنیمت کیتماين عقیقی گه هجرت قیل
یکچب فرغانه ملکی نی بیریب ترسانه هجرت قیل
آیلب اهل عیالینگ ایمی دی بیت اللهغه هجرت قیل

مدینه روضه پاک رسول اللهغه هجرت قیل..... الخ

بعض لر وطن نی ترکی ایستوب خارجه جوناغده باشلادی و بعضی لری. او
روده پانی یلکادن آیتلماغونچه اوندن قوتولوب بولما سلیغنی نی ادراک ایتدی.
بعض دیندار و جسور کیشیلر نی غیرت لری جوش که کیلا باشلادی. جمله دن
فرغانه ولایتی انجهان شهرگیه تابع مینگ تیغده لیک محمد امین ایشان (لقبی دوپچی
ایشان) عصیان اوچون حاضر لیک کوره باشلادی. بو آدم بای ایماس دور که پول
قوتی بلان قوزغالان قیاسه، حسب نسب اعتبارلیه اصلزاده لردن امیس که امری نافذ
بولسه، منصب دایمیس که خلق گه حکمی یوزسه، دارالفنون دن چققان بر طلبه امیس که
تشکیلات توروب، اطرافیده گی طلبه نی توپلاب اوز مفکوره سیغده موافق لردن
فایده لانس، اوزون اندیشه دن کیین تیوه ره گیده گی یولداش لرلیه مشوره قیلیب

نتیجه ده: ابراهیم ایشان دیکان زمانه سینک برشیچی که باریب قول بیردیر، حلقه سیده چوک توشدی لر.

حضرت ایشان نک خانقاه سیده بر قاج مدت بولندی، نهایت خلیفه لیک مقامیغه ایرشدی حضرت ایشاندن ارشاد آلوب اوزینی یورقی مینگ تیغه که کیلوب ایشان لیک دستکاهی نی قوروش که موفق بولدی. ایشان لیک که لازم بولغان اسباب نی حاضرلاب سلوک تبراتمک ایله طریقت که بشلادی.

ترکستان عنعنه سی، عرف و عاداتی حبسیله، یولداش لری واسطه سیله ایشان نی اطرافینغه مرید لر، مخلص لر، فدایی لر توپلاندی. کوندن کون آسمی و شهرتی دوکچی ایشان بولوب هر طرفه یاییلا باشلادی. آدم لر هم توپ - توپ بولوب کیلیشب دوکچی ایشان که قول بیروب ییگی ایشان نی خانقاه سی آباد بولوب، ایش لری هم رواج لاندی. هر دو شنبه کونی: کاته قازان لوده شیلان (۱) پشکان، هنکامه بلند، دستکاه کاته مرید لر خدمت ده، فدایی مخلص لر امریده، فرمانیده، صوفی لر، ذکر الیه مشغول، خانقاه تولدیر ذاکر لر، حجره لر تولدیر قاری لر، حافظ لر باره هدیه اوچون ایشان که کیلغان آت لر تیوه لر، قوی لر، مال لر بی حساب، ایشاندن ظاهر بولغان کرامت لر هم انکار قیلنماس بر واقعه کبی مرید لر آراسیده گفتگو بولادور خلاصه سابق ایشان لر دن کم جایی قالمادی.

دوکچی ایشان خلق دن - حددن زیاده عزت و حرمت لر کوردی. بولوب ایله خیلی نفوذ قازانمش بولدی ایشان - مسلکداش لریدن تورتن کشتی ایله خصوصی

(۱) شیلان: مرید لرین ایشان لر که کیلغان هدیه لر بر قازان که سولوب پشیرلا در او فی شیلان دیلادر.

کورو شدی۔ ایدری نیمہ قیلامیز، الیش یو لگہ قویلدی، آنا مقصد فی پنجو کہ میدان گہ
چقارامیز دیدی لر۔ بوتورت بیش ہیئت اعضا لری قرار ی شو نکہ بولد کی ایشان
جج گہ بارسون هر طرف فی کورسون تورکیہ فی هم کورادور، کیرک لیک تعلیمات، مادی
و معنوی حاضر لیک کوروب قایتادور۔

قرار بویونچہ قورت فدائی لر معیتیدہ ایشان جج گہ باردی، حجازدن بعض
سلاح لری آلوب مصر و تورکیہ فی کوروب مینگ تیفہ گہ قیتدی۔ ایشان فی مرید
لری، مخلص لری باشدہ اولارق بتون ملت طرفیدن اشتیاق بلان، نمایش الیہ
قارشی لاندی۔

بوتاریندن باشلاب

حاجی لیک ایشان لیک صفت لری بی جمع لاب بوسلطہ لری بخشی استعمال
قیلدی، عقلی یتکانیچہ اطرافیغہ مادی و معنوی قوت توپلادی، بونگہ اعتماد حاصل
قیلغاندن کیمین قوزغالان فی باشلاش گہ قرار بیرلیدی۔

1896 نچی میلادی سنہ سی برکون خانقاہ دہ عادت بونچہ بولغان فکر۔

سماع صلوة و سائر عبادت لر بتارہتمز خلفہ لردن بری ندا قیلدی؛ برادر لر !
هیچ کیم ناشقاری گہ چقما سون، حضرت ایشان فی سیز لر گہ قیلا دورغان خطابی بار
دیدي۔ همه..... یر۔ یرندہ، کمسہ دہ مجال یوق کہ اورنیدن قمر لاسون، همه وجود
لری قولاق بوبوب ایشان گہ تیکیلدی لر۔

دوکچی ایشان فی خطابی

محترم برادر لر ! ای مسلمان لر !

همه نگیز که معلوم دور که پور تیز مسلمان یورقی ؛ ایل مسلمان ، خلق مسلمان ،
خان مسلمان شریعت فی حکمی جاری ، امری نافذ ایدی . حکمتی فی اللہ تعالیٰ اوزی بیلا^{۱۰۰}
کافر فی مسلط قیلدی یور تیز که اوروس کیلدی . خدایار خان فی اور نیغہ کا دفمان ،
عمر خان فی تختیغہ چیر نایوف اولتوردی . فرغانہ فی خانیغی یرنده ماسکا و خانیغی
آق پادشاه حکمداریلدی .

اوروس لر وطنم که استیلا ایتدی ، صونکر ایتلی میز که استیلا قیلدی ، سیکن
سیکن دینی میز که استیلا قیلما که باشلادی ، بیلا سیز لر که چوقندی لر کو پایدی ،
کو پایما قده

آق پادشاه فی نامیدن یگی فرمان کیلدی ، نیکالای فی یعنی بر اوروس
فی نامی فی جمعه نمازینی خطبه سیده خطبه که قوشوب او قوسون دیب دینه کو چرمه سیاتی
ایله وطن میز که موژیک لر نی یرلاشدیردی ، هر طرف فی تونغوز زار قیلدی .

قبانی - فیدچینکا ، مرغلان فی - که رچه کوف ، سم فی - اسکا بیلوف ، -
بغداد فی - سیراده ، کان بادام فی - میلنیکاف دیب همه شهر لر میز که برار روس گیرال
لرینی اسمی فی تاقدی . هر شهرده هر قمشلاق ده بو تخانه لر نک قونفر اغی فی جرنگ -
جورینگ آوازی کو پایدی .

بانکه دیگان بر ربا خان قورولدی ، دین مزده یوق سودخور لیک ، حرام خور لیک
رواج بولدی ، همه فی حلقی بولغاندی هر شهرده یگی شهر دیکان بفسق خانه قیلدی بفسق فی

همه نوعی حاضر لاندی بمسلمانرنی یولدن آزدیردی. اکثر مسلمان لرینگی شهرده گی ایچکی
 لیک دکان لرینغ، آش خان لرگه، قمار خان لرگه، مشتری بولدی، فاحشه خان لرگه
 اورگانندی، مسلمان لرنی اخلاقی بوزولدی. اوروس نی کیلغانینغ او توزیل تولمای
 مسلمان لر رشوت گه، ربا گه عادت لاندی، حلال - حرام نی فرق قیلماس بولدی
 قاضی لریمیز بوینیغہ بُت (زنه ک) آقا دورغان بولدی، خلاصه شریعت میز
 خوار بولدی. مسلمانچیلیک غریب بولدی، حریت میز غیب بولدی، استقلال میز
 محو بولدی اوزیمیز اوتماس - سوزیمیز کیچاس بولدوک ای واه..... ای مسلمان
 بونگه سبب اوزیمیز بولدوک، بو حالز گه الله هم راضی ایمس، رسول هم راضی ایمس.
 بواسارت و بو محکومیت گه کسه راضی ایمس انس هم جن هم راضی ایمس ای برادر
 تیک تور اویر ساک بو کافرینه بدتر قیلا دور، وای بزنی حالز گه. تأریخده جهانگیر
 اوتکان معظم بر سلطنت قورغان.

قهرمان - پهلوان لرنی اولادی میز - بو ذلت گه هیچ قندای ذی روح چیدا
 مایدی قنی بزده گی شجاعت، قنی اجداد میزده گی بسالت سیزلر گه نیمه بولدی. بو قدر
 (تعلیقات کبی بر شیح ایلہ یازیلیک)

• اگر جایلا شسه کو اکب مضیئہ کتابندن نقلاً خیوه ده تربہ محمدین
 ده مدفون توریتوز عالم لریمز بار دور همہ سی مسلمان، همہ سی تورک همہ سینی آسی محمد
 همہ سی حنفی مذهب دور بر اسم ده، بر مذهب ده، بر قبرستان ده بو قدر عالم لرنی
 توپلانیشتی ترکستان نی دینی تقدم ده دین آدم لرینی تیشدیریشده نہ درجده خدمت
 لری سبقت ایتکان یعنی او توچیلر نی دقتیغہ عرض اولنور جهان تأریخنده یریوزنده

کوک یوزنده بونی مشلی کورلماغان دورتر کستانی لهر قنچه افتخارا ایتسه ارزیدور بجادو
ای برادر لر بزر شونداق اجدادی نبیره لری دور میرز .

اولوک اولیقوسیده اوخلایمیز مو؟ دیب حضرت ایشان فی سوزی بوجایغه
کیلغانده یعنی - زاری باشلانندی حاضر تورکان لرهونگ - هونگ یفلاش بلان
ایشان نک امریغه آماده ایکنایلیخ لرینی بیلدیردی لر الزنک هیجان لرینی بشت اوچون
حضرت ایشان سوزیده دوام ایتدی :

ای مسلمان لر، ای خدای بنده لری، ای پیغمبر امتی چن مؤمن بولسانگیر لر
سیر لر که جهاد لازم دور جهاد - جهاد الله یولیده جهاد قیلامیز اولساک شهید،
اولدور ساک غازی بولامیز جهاد قیلا غونچیکه میز که مینکان بوروده پا اوروس دن
قوتلوش یوق، ای مؤمن لر، کوز نیکزی آچینگ! غفلت دن بیدار بولونگ!
کافر لدن حقوق میز فی آلالوک .

ای برادر لر حریت میز فی آلالوک، اوز وطن میز، اوز یورتیمزده اوز میز
حکومت تور ایلیک . بونی اوچون بزدن غیرت استایدور، همت استایدور، جهاد
استایدور، فی سبیل الله جهاد وقتی کیلیدی .

حَتَّى عَلَى الْجِهَادِ حَتَّى عَلَى الْفَلَاحِ

شو حالده خانقاه تولدیر مسلمان لر بر آواز دن جهاد..... جهاد.....
جهاد..... جهاد که حاضر میز، مالیز، جانمیز فدا بولسون . حضرت ایشان سیر
فی امر نیکر که حاضر میز دیب بر آغیز دن بلند آواز لر لیه باغیردی لر .

حضرت ایشان سوزگه آغز آچدی بارک الله۔ بارک الله، شونداق همت لازم الله بولیده شهید بولغان لرا اولوک ایسدورالتریک دورلر بونی اکثر خلق آنکلاما میدور دیکان او شیو آیت کریمه نی اوقودی وَلَا تَقُولُوا لِمَنْ يُقْتَلُ فِي سَبِيلِ اللَّهِ أَمْوَاتٌ بَلْ أَحْيَاءٌ وَلَكِنْ لَا تَشْعُرُونَ (۱)

ای برادرلر اجل بردور. قرقیل قرآن کر لیک بولسه اجل یتکان اولادور۔ خدا رضای او چون جهاد که حاضر بولونکر، حتی علی الغزاة، حتی علی الفلاح، حتی علی الجهاد. الله اکبر، الله اکبر، الله اکبر همه براتکرار لادی حضرت ایشان نی آخرکی نطق لری ده، همه نگیز حاضر لاکت بوکیچه خفتن دن کین هجوم دیدکی یقین قیشلاق لر که هر طرف که چا پار یوللاندی حضرت ایشان امر لری چه جهادنی سبیل الله اعلان قیلندی بو انشام دن قالمای مسلمان بولسه جهاد که حاضر بولسون دیب منادی ندا قیلدی.

1896 نجی یلی یاز فصلیده حاضر یعنی تمام لانکان دو کچی ایشان مرید و مخلص لری ایله باش آلامان مینگ تپه دن حرکت قیلدی. کیچه لاب یوریب حکان قیشلاق طرفین اندجان شهر نی روس لرایله مسکون ییگی شهر قسیمه هجوم قیلدی لر.

بوکیچه لیک هجوم ده یعنی شبا خون ده (قلج بازلیک) ایله کوب اوروس لری نی اولدیردی لر مجاهد لری قبری که زه ربه (عسکر خانه) که هجوم قیلوب صالدا ت لردن کوز لری غفلت ده اولیقوده باسب اولدیردی لر.

توقوس دن بولغان بوجوم دن روس لرسراسیمه لیکده قالوب اولگی وهله
مغلوب بولدی لر. تاگنگ آتقونچه خیلی قان لر توکولدی .

تاگنگ تب دنیا روشن بولدی ایکی طرف بربر لرینی کوردی . ایشان قوماندا
سیده گی فدائی لرنی هر سی آق دوپی لیک ، آق دوپی رسمی قیافه شکلی نی آنگان
هر طرف ده آق دوپی لیک ایشان نی عسکر لری روس لرنی عسکر خانه لرینی احاطه
قیلوب اوراب آنگان .

بو حالده روس لر عقل لرینی توپلاب قلعه (کریوست) ده گی قوت لرینی
سوروب کیلتردی ، ایشان نی قوت لرینی یان طرفیدن هجوم که باشلادی مجاهد لر الیه
بالمقابلده آتیشدی ، نیزه لاشدی ، خنجر لاشدی . ایکی طرفدن خیلی کشتی لر اولدی ، نتا
ایشان طرف شکست تاپیب سورولوب ، سورولوب شهر دن اوزا قلاشدی شهر که
روس لر حاکم بولدی . آق دوپی لیک ایشان نی مرید لرینی قوتدی . شهر ده گناه لیک ،
گناه سز آق دوپی کیغان که قران کیلیدی . همه نی قوتب قاما قغه آلدی .

حادثه نی اندجان شهر نیک حاکمی . طرفندن تیگلگرام الیه ماسکا و که مرکز گه بیان
قیلندی . ماسکا و دن کیلغان فرمان ده اندجان نی آوگه (قتل عام) قیلنسون
دیب حکم کیلیدی .

تورت دهه نی تورت مینگباشی سی توپلانب بر هیئت اولارق ده اوز آرا
مشوره قیلدی لر ایشان بولسه مغلوب بولدی دیب انقلاب عقیق قالدی حاکم گه
عرض و نیب زده بولدی لر ؛ خلق ده گناه یوق اهاالی نی بوایشدن خبری هم یوق
همه گناه قوز غالا پنچی ایشان ده مرید لریده دور خلق نی عفو قیلسه لر بخشی بولادوریم

اوغل تول خاتون که ظلم بولدی دیدی لر. حاکم اهالی فی آقلاب بولر ده عیب
 یوق ایکان دیب ماسکا و که نه نخی تیلگه ام بردی. آق پادشاه دن تکرار فرمان
 کیلدی مضمونی: آتو حکمی توختا تلسون. ایشان هجوم قیلیب کیلغان طرف ده گی
 قیشلاق و محله لر تک آدم لرینی کوچه یلسون. بشقه لر که عبرت بولسون دیب
 اوی لری، مال و ملک لری بوزولوب تالان ویران قیلنسون (۱) ایشان
 خروج قیلوب چقغان مینگ تیغه که روسیه دن موژیک لر کیلتریب یرلاشدر
 یلسون یرلری اوی لری موژیک لر که ملک قیلیب بیرلسون لر که مرحمت قیلنسون.
 قیشلاق فی آتی فی هم بوتار یخدن اعتباراً مرحمت دیب آت تو یلسون.

مینگ تیغه و بشقه جایلدن کوچه یلغان عائله لر خرطوم که تابع زاولاق
 که یقین جایده یرلاشدر یلیدی اوجایدن هر عائله که تیوشلیک برچیک و چیک
 یر بیر یلیدی اوش فی ادری که چیقیشده گی اوجاینی اسمی چیک دیب شهرت لاندی.

ایشان شکست یب قاچکاندن کیین، روس لر بار قوت لریده ایشان
 فی قولالغانی تورودی لر حدود لر که تیلفراف لر بیردی لر. ایشان فی توتب کیلترغان
 که مکافات وعده قیلدی لر ساقلانغان که جرادیب اعلان چقدی.

(۱) اندجان فی استانه طرفیدن عسکر که کتیا دورغان کون باآر طرف و حاکمان که کتیا دورغان طرف لر فی آبی ویران دور. اوغل ایشان
 توپالانی دن قاتلان ویران اسم هنوز باقی دور. مشهور دور (بیرکامل ایستی و بشقه لر اوشو ویران ده اعدام قیلنغان
 دور. بالشویک لر شول جایده کومغان دور لر) بوالیش تصادف ایس. ظلم دیره منطقه و ظلم قیلش روس لر چه ده
 ذوق فی اولمشدر. آق روس لر فی مدعش ضرر یسینی تهدیدلاب ۱۹۱۸ یلدن کیین ییگی دن دهشتل برستم فی قیزل روس
 هم همین منطقه ده تطبیق ایتمشدر لر.

ایشان مرید لرله اند جان دن چقوب ، خوقند قیشلاق دن او توب بازار قورغان
 طریقیله ارسلان باب که قاراب یورغان ایدی . تاش کوپرک که بارغانده ایشان
 مینگباشی نی گیت لری طرفدن تو تولدی ایشان نی فدائی لری ، یاران لری دن
 اون ایکی صوفی برابر اوشلاندی مینگباشی نی آدم لری ایشان نی قول وایاغ لرینی
 باغلاب خوقند قیشلاقده کیلترغان لریده روس عسکر لری کو توب تورغان ایدی .

ایشان نی اوزینی تنه ابر عرابه که او تقوزوب 12 مرید لرینی تقسیم لاب هر
 عرابه که ایکی کشیدن او تقوزوب 6 عرابه که بولر نی جایللاب جمعیتی عرابه نی عسکر لراورته که
 آلوب اند جان که جونا کدی .

دودور که کیلگانده تماشا که چقغان خلق که ایشان سو-سو-سو دیدی خلا
 دن بری برکوزه ده سواوزاندی عسکر باشی تو سهادی ایشان سوگو سیراب بولغونچه
 عرابه لر توختاب تور دی صوکر ایلینغه دوام ایتدی .

اند جان که کیلگان ده قلعه (کریپوست) نی یانباشیه روس تولیده آسلدی . اولوکی قتییه
 کومولسه ده دار یا غاچ لری سیاست اوزاق مدت بوزولمای تور دی .
 ایشان نی توتب بیر گان مینگباشی نی رتبه سیننی ترفیعا دومه که (۱) اعضالیک
 رتبه سی بیرلدی خوقند قیشلاق دن کیلتریب اند جان ده وظیفه تعیین بولدی .

ایشان تو پالانی ناکام لیک ایل تو گادی ، بو حقه ده ایشان نی تدبیر سیز لیک

قیلیدی اٹرافینہ قلم کشیلرینی توپلامادی ایش فی غور قیلیدی، وقتی دن ایلکاری خروج
 قیلیدی شونی اوچون کامیاب بولالمادی دیگان لبولسده، روس استبدادی تنک
 او تونینچی یلی ده استبداد که قارشی چقب، عصیان بایراغی فی کوتاروب مسلمان لرنی مفکوره
 سینی میدان که چقاردی، حمیت ملیه، غیرت دینی لرنی اثبات ایتدی. ترکستان
 لیک لرنک غایه آمال لیدن بر نمونه اولارق دینداش لرینغه یولباشچی لیک قیلیدی
 نسل لرنکه عبرت درسی قالدیریوی شاید انکا قاراب یول سالور لر.

روسیه - ژاپونیه حربی (1905)

اوروس لرنی ترکستان غه کیلغانیغه قرق یل تولدی. روس لقانون لری تدبیری
 صورته شدت لاندی. جور و حفار لری، اتم لری حدیدن آشدی مسلمان لر صبر سیز لانا
 هر چاره که باش اورو ش که حاضر لاندی لر.

بو اثناده روسیه - ژاپونیه حربی چقندی، همه بالاتفاق بو حرب فی
 مسلمان لرنی فایده سیغه حل بولیشی که فال نیک قیلیدی. حرب دن اول دهم عرب
 باشلانیشیده روس لر ژاپون لرنی کوز که الیمادی، پسند قیلادی ایسه ده، ژاپون
 لرنی امیرال طوغو قومانداسیده گیرمه بیش حربی واپور ایله قیلغان برهجمی ده پورت
 آر تور فی سقوطی، روس ادمیرال لرنی شاشیر تب قویدی (★)

مغلوب بولیش لرنی ادر اک قیلغان - و بو حرب ده حرب کیمه سیله سوگه

چو ککان روس ادمیرال مکاروف (MAKAROF) فی کھانتی (قولی) کوب

(★) ژاپون کلنک لرنی تاثیر ایله باش که ره گنگ بولغان روس لرغه بخارا امیری عبدالاحد خان طرفندن بیر لیغان یاردم
 نفذ سینه بیش قیلون رولیا لتون اییدی. (برآ لتون اون رولیدر)

تأثیر لی دور، حقیقت دور:

ایلیک (50) یل دن بیری مملکت تک اداره سینی میسیونیر لر گه بیلیغنی
نی کسافتی دور که: بشقه ملت لر - علوم، فنون و صنعت ایله واپور لر یاسادی،
غواصه لرینی کوپایتدی. بیز روس لر مملکت میزنی جیلادینی میسیونیر لر گه توقوزدیک
اونی نتیجه سی ده روس ایمر اطور لیغی اوشبو پوچوق ژاپون لردن مغلوب بولادورغان
بولدی، من بیلامن که ژاپون لر محقق روس لر گه غالب کیلا دور دیدی.

بوکون لرده ژاپون لرنی غالب بولیشی که طرفدار بولغان ترکستان لیکه قندای
خرسند لیک علامت لرینی اظهار قیلسه لر تورک لر هم شونداق ایدی. بوحرب ده صمیمی
تیلک لر روس لرنی مغلوب بولیشی ده ایردی بومنا سبت ایله عجایب حکایه:
1905 ده ژاپون لر ایله روس لر بربر لرلیه فحاق لاشب خنجر لاشب حرب
میدانیده قیزیشب تورکان زمان ده استنبول ده بر مجلس ده بولغان صحبت ده
یاشی الوغ برکشی برکیچیک باله غه خطاب قیلوب او علوم! روس لر طرفنده موسن؟
ژاپون لر طرفنده می سن؟ دیب سورادی. اوغل بی توختا و - من ژاپون لر طرفنده
من دیب جواب بردی اهل مجلس دن رضابیک اُفندی بلند آواز بلان
آج هاو چونگ نی دیدی باله نی آچلکان هاو چیغه بر طبق چه ده گی آلتون نی توکدی،
باله نی قول لر تو لوب آلتون نی زیاده سی یر گه توکولدی باله اور تاغی نی یاردی
بلان یر گه توشکان آلتون لر نی هم توپلا ب لری لر عثمانی لر نی سونو سکان لریدن
بر نوز اولارق تارینجه قالدی.

1967 ده استنبول ده باسلفان نظام الدین نظیف نی اوردو و بوتلیغ

آت لیک کتابی دن .

ژاپون - روس عربی ده روس لرنی سقوط عرفه سیده ، پورت آرتو رنی
 کیتغاییدن کوب متاثر بولغان روس لر ، ماسکاو ده گی کار دینال لرنی رستیده
 لوه لر گه چرایلیک قیلیب چیز یلیکان بویاغ لیک بوت (صورت) لرن بواگون
 گه یو کلاب ژاپون - روس حرب میدانیده گی باش قوماندان کورافا تکیس گه جوتلیدی .
 شاید بوت لرون استغاثه ایتادور لر و هم او بت لرنی حرمتی دن روس لر بوحرب ده
 غالب چقادور لر دیب .

ولکن - سو حفظ لری (قسمت لری) بوت لربارگونچه روس لر مغلوب ،
 ژاپون لر غالب بولیب روس عسکر لری اسیر توشکان و - اسارت حیاتیده ایلیر .
 بت لر یو کلانغان واغون ، ژاپون گینزالی مارشال " او یامه " نی قولیفه
 توشدی . ژاپون لر او بت لرنی روس اسیر لری گه اولاشدی ، اگر گه خطاباً - مارشال
 " او یاما " ، نصره و طفر امیدیه وسیله قیلغان بت لر یکنز کیلیدی . اَلَه لر یکنز نی
 آلینگ لر بولر سیز لرنی خوار ، زار ، اسیر قیلیدی ، رسوا قیلیدی - ایمدی الر بلان
 اُنس - الفت بولوب بر لیکده یاشا یکنز لر دیدی (۱)

روس لرنی عقیده لر یکنچه حضرت مریم آنا میزنک صورت و هیکل لری دن
 یاردم و نصرت طلب قیلش عادت لری بار دور . مثلاً : دیمیتری دانسکی نی

(۱) اوزمانده غلنی ایکنده شهرت بولدی . ماری نی کلاس فی صورتی ایله بشقه صورت لرنی هم قوشوب یارطینا فی او چون ، ماری نی کلاس
 روس لر گه غضب لاندی ده روس لر مغلوب بولدی لر . (فراشوزچه براژدن عربچه گه چورالنگان ترجمه دن ترجمه دور)

مهای لر بلان بولغان محاربه سیده امیر تیمور اوردوس شهر لرینی اورا بک لغان تائیرخ
 لوده ، امیر ایدیکونی ماسکا وگه قیلغان قیتنخ برهجومیده ۔ همه روس لر بت لرینی
 حضوریده چوک توشوب ، از تحت دل یا واریب یاردم سوراغان ، دعا لرینی آرقه
 سیدن روس عسکر لری جانلانب غیرت گه کیلیب دشمن لرینی قایتارلیشغه موفق بولغان
 ایردی لر ۔ جمله دن روس ۔ قازان محاربه سیده ایوان گرازی هم شونداق مدد ۔
 استعانه طلب قیلغان ایدی ۔

روس لرنی تاریخیده ینه برواقعه بولغان دوراوالیسه XIII قاروس

واقعه سی دور :

پیتر ویلیکی (بیوک پیتر) ایله بولغان روس ۔ اسویچ محاربه سیده
 روس لرنی هزیمیتی یقین لاشب کوز آلدیده کورنیب قالدی ماسکا ولی لر بونی
 سیزدی گمان قیلدیرکه اسویچ لی لوده ساحر لر باردیب ، بورای لرگه مبنی مقدس
 ماری نیکالاس دن امداد استادی لر ؛

استغاثه لرینی ترجمه سی :

ای ماری نیکولاس ! ای غم و غصه لریمیزدن توتقازوچی ! ای قیغون
 لردن اوزاق قیلوچی ! ای بی نهایت قدرت صاحبی ! ۔ عجباسنکا قیلادورغان
 عبادت لریمیزده رکوع ۔ سجودیمیزده ، قربان لریمیزده و یا خود خشوع میزده ، سنکا
 ایفای شکرده کچمیلیک ایله گناهکار بولدوک مو ؟ شول سبب لی بزر
 درگا هیسنگدن اوزاق بولیش غه مستحق بولوب قالدک مو ؟

ایمیدی بس ، بیز سنکا زار و نیاز ایتیمیز ، شاید بزرگه او مخلوق لرنی

شریدن ، اویمان لرنی خونی دن ، کسه که باش ایگماید ورغان طائفه لردن بزرگ نجات
 بیرغیل او خون خوار لردن بیز لرنی قوتقاز غیل . الر - بیز لرگه درنده لر ، بوری لر
 کبی قیلغان هجوم لرله بیز لردن اکثریمزنی قتل و بعض لریمزنی مجروح قیلوب بزرگه
 کاته مصیبت آرتدیردی لر بو غلبه لری سحر باز لیک دن بشقه ایمس دور .
 عرض و نیاز ایله بیز لر سنکا یا الباریب ، بزرگ یار دم و نصرت بیر شینگ نی
 رجا ایته میزای ماری نیکا لاس !

ای ماری نیکا لاس ! سن اوزینگ بزرگ یار دچی بولنیل ، باری اغمز نی
 حاملی سن اوز دنگ بولوب اوسا هر دشمن لریمزدن بزنی - سن اوزینگ قوتقاز غیل .
 شهر نیمزدن ، حدود لریمزدن الرنی هایداب چقار غیل و هم الرنی مستحق
 بولغان جزا لرنی بیر غیل

روس لرنک دعا لرنی متعاقب اسویچ لیلر مغلوب بولدی ، روس لر
 نظریاب بولدیر ایدی شوندا ی پوچ اعتقاد لرنی یوزه سیدن روس - ژاپون
 حربی ده گینزال کورافا تکین که آکه لر ، صورت لر هیکل لر ایله ماری نیکا لاس نی
 جونا تلخان ایدی . اما بو دفعه ده روس لر غضب آلی که او چرادی لر عسکر لری
 اسیر ، اوز لری مغلوب بولدی لر .

کوراپانکین فی تعصبی

روس لرنی مغلوب بولیش عرفه سیده ماسکا و نی ایشا نچلیک قی مانذانی
 کوراپانکین ایله موقدین ده بر بانکه چی باتویوف آرا رینده مذاکره باشلانندی خلاصه سی :

باتویف روس لږگه یار دوم اولارق جنگاور خانخوز (خطای) لردن قسرق
مینگ مسلح فدای عسکر بیرادر، اگر روس لر مغلوب بولسه برزسه طلب قیلمایدور.
روس لر غالب کیلسه لر 8,000,000 سیکز میلیون آلتون روبله روس لر باتویف
که تولایدور لر. بوشروطی کوراپانکین قبول قیلمادی مذاکره فشل بولدی.

پورت آرتورنی محافظی استوسییل فی خاتونی مادام استوسییل صرکوبلریه
سوت فروش لیک ایله مشغول بولدی. بیگ سوتی فی تدارک قیلوب شیشته لږگه
تولدیریست خسته خانه لږگه یارب یاره دار عسکر لږگه سوت فی برشیشته سی فی ایکی
صوم (آلتون روبله) دن ساتب ایکی میلیون آلتون روبله توپلاب بای بولدی.

پورت آرتورده گی استحکام (قلعه) زمانه سیده (۱۱۵) بریوزاون ملین
آلتون روبله که مال بولغان ایردی. ژاپون توپ لری اوقلعه فی ویران قیلدی
عجبا! امیر تیمورنی وچنگیز خان فی خراب قیلغان بنالری نک مجموعی شوپنجه کیلیرمی؟

روس لر ژاپون لردن مغلوب بولغاندن کیین مظلوم لرنی آواز لری کوازیلی؛
خوب بولدی، روس لر نک ترکستان لیک لرغه قیلغان ستم لری مقابلهنده روس لږگه
جناب حق اوز شیوه سیله ژاپون لرنی مسلط قیلدی، آتی انتقام بولدی. بوالیسکه
اسلام دینی که قیلغان عداوتی نک نتیجه سیدور خوب بولدی، عجب بولدی دیجان
الم زده لرنی تیلی چقدی. زیراشاعر نقد رتوغری سویله مش دور:

حق قولندن انتقامی بینہ عبدلیہ آلیر

بیلیمین علم لدن نی آنی قل یا پدی صانیر

زیرا روس لرنی ظلمی، مسلمان لرگه بیرغان اذیت لری او قدر حدی دن آشدی
که، آژگنه برایشنی باهانه سیده سیر یا که سورگون قیلش عادت شکلیغه کیلیب قالدی.
سیر یا که سورگون بولغان لرنی جوده آخیر و مشقت لیک ایش لرگه سالادورغان
بولدیر مثلاً آخیر محنت ده گی لردن بری، کومورکانی ده ایشلایدورغان شچی لرنی
یوز لری هیچ سوکور مغانی دن الرنی تانیب بولمایدور، الرنی یوزلیغه قارالسہ انسان
که عجائب بر خوف پیدا بولادور. او بیچاره ایشچی لر عادتاً انسان هیکیلغہ کریب
قالغان بروحشی حیوان غمه او خشاب قالغان دورلر، انسانلقدن و انسان لق
صفقی دن فقط اسم لری قالغان در. بولر حیوان لر قیلا دورغان ایشلر نی قیلا
دورلر، حیوان لر تاشیدورغان یوک لرنی تاشیدورلر، بونی آسمی روسچہ ده
قانون و ژرنه یه ره باته (KATURUJNAYE RABATA) دیرلر.

شوهنگام ده روس لرنی باشیغه تو شوب تورگان طوکیو تو قماق لرنی ضربه
سیدن دونی سی تارکیلگان روس لردر حال آرقه لرگیه او چتورت قدم قایتوب
ترکستان ده و سائر مسلمان اولکده لریده 17.10.905 تاریخنده دین خسرتی
اعلان قیلدی لر.

آهسته آهسته روس قانون لری اوزگار تیریلدی؛ 17 ثور 1906 م.
لی روسیه ایملر طوری بر فرمان چقاردی بو پر یکاز ایله روسیه قلمرویده مجلس
مبعوثان و مجلس نواب قورولدی دین ده حریت، تیل ده حریت، قلم ده حریت

وہدان مرتبی اعلان قیلندی بونی بلان نظام ارتیشدی روس قانون لری
اوزگاریلدی .

بوفرت دن استفادہ ترکستان دہ جدید ارتشیکلاتی طرفین بالاتفاق
۱۹۰۶ م. دہ تاشکندہ ترقی و خورشید گزیت لری چقا باشلادی .

۱۹۰۷ م. دہ تاشکندہ شہرت چقدی .

۱۹۰۸ م. دہ تاشکندہ آسیا و تجارت چقدی .

۱۹۱۲ م. دہ بخارا دہ بخارای شریف و توران گزیت لری چقدی .

۱۹۱۳ م. دہ سمرقندہ گزیتہ سی ، آینہ مجلہ سی چقدی .

۱۹۱۴ م. دہ تاشکندہ صدای ترکستان ، خوفندہ دہ صدای فرغانہ
چقدی .

۱۹۱۵ م. دہ تاشکندہ اصلاح مجموعہ سی چقدی (۱) جدید ارتش

نشریاتی موجود قانون علیہندہ ، چارلق سیاستی کہ مخالف متلی مجادلہ گتشویق
استبدادون قور تولوش ، حر و مستقل فکر طرفدار لغنی شونگہ اوحشاش آزاد یاشاش
مفکوره سیغہ ترغیب دن عبارت ایدی بوندن کین روس لرنی سیاستی
آہستہ آہستہ بوشاشدی . اولگی شدت لریوق بولدی .

۱۹۰۸ / بنجی ملی کوز آیلزندہ روسیہ دہ تاسیس قیلنغان محکمہ شرعیہ لری ،

روحانی اداره لری بر وجه آتیدور :

۱۔ اورینبوخ دہ محکمہ شرعیہ قورولدی ۔ مرکزی اوفادہ .

۲۔ قریم ده دوخاوناى پراولسینی (SIMPROFOL) مرکزی
آق مسجد .

۳۔ ماورای کفکاز مفتی لگی مرکزى تيفليس .
۴۔ ماورای قفقاس شیخ الاسلام لینی (شیعی لگه مخصوص)

مرکزی تيفليس .

اورینبورع ده گى محكمه شرعيه فی قورولوشیده باش عامل ایکنجی
یکاتیرینه دور . بوملکه فی قصدی : قریم فتح بولغان دن کیین نوبت استنبول گه
کیلا دور ، روس لر باریب استنبول فی فتح قیلا دور ، تورک لرنی هایدا ب چقارا
دور اونی اوچون روس لر آرقه دن اورولماسون دیب ، مسلمان لرنی آرام آساشی
فی تأمین ایتوب لرنی لله لاب اغفال لازم ، مشرعییت لینی قول لر یغنه
بیروب مفتی وقاضی لرنی اوز لریدن بولیشی شونی بلان مسلمان لردن برنوع خاطر
جمع بولیش ایدی . اراده الله بشقه چه تعلق تا پدی یکاتیرینه فی فکر لری سقیم
غایه لری عقیم چقدی . قورولغان محكمه شرعیه سی ۔ اسمیغه موافق شرعیعت گه ، استلا
گه خدمت قیلدی .

پورت آرتور فی سقوطی دن کیین آدمیرال مکاروف فی کشف ایتکانیده
ژاپون لرنی بحری قوماندان لری نکث أمیرال لری نکث مسلسل هجوم لرنی نتیجه سیده
ظفردن ۔ ظفر گه اولاشکان ژاپون لر غالب بولدی لر ، حرب بتدی .

اماروسیه ده مغلوبیت فی تاثیرى آز بولدی . روس لر چه تضمینات حرب فی
تولایشی ، عسکر فی قایته باشند تنظیمی ، داخلی ایشلر فی ترتیبی ، روس ملتیه و گى

هیجان فی تسکینی و بشقہ ضرورت لرمم ایشلردن ایدی . روس لرمم از تحت دل
بوایشلردن بر آن اول توزاتیش گه کیر لیشکان ایدی .

بوتاریندن کیین دنیا بونچه همه ملت فی کوزی آپلیدی . جمله دن ترکستان
لیک لرمم کوزینی آپلیدی ، ضیاء لیلری تیتیک راق داورانب ، قدم لرنی هم
ایلدم باسا دورغان بولدی لر . اوروک - اوروک فی کوروب آلایه دوردیجان
بابا لرسوزی دیک ، ژاپون لر گه اوخشاش جسور قوم لردن عبرت آتوب اسارت
دن تور تولوش گه همه ملت لر غیرت گه باشلادی .

الوغ ترکستان فی اوچ مستقل خانلیک امارتی ۱۸۶۵ یلان باشلا
۱۸۸۵ ده روس لر گه قارام بولغان ایدی . مذکور تاریخ لردن بیر ی پست
پایلاب ، فرصت کوتوب تورغان ترکستان لی لرنی ایشک باشلاش گیزی کیلغان
دیک ، یلکه ده گی روده پانی آغدارایش فی تام وقتی تیکان دیک ایدی شونی
ادچون ترکستان ضیاء لیلری فرصت دن بالاستفاده قول لریدن کیلغان سنی و
حرکت فی دریغ توتما دیر : خارجی دولت لرمم و شام بلان خصوصاً ترکیه بلان
علمی و سیاسی علاقه لرنی کوندن کونفہ آرتیردی لر . عصری ، فنی علم لرنی اورگان
ینگ ییگی مطبوعات ایشلرنی یورت گه داخل قیلیش کبی چیت دولت لردن هر
خصوصه هر توغریده نمونه و درس آلیش گه باشلادی لر .

مثالاً : ترکیه ده چقادوغان گزیت لر و رساله لردن :

علوم، نبیره، بصیرت مخبر، ممیز و بشقه لری کیلیب تور دی.

باکوده چقا دورغان: حدیقه، وقت، اکینجی

تیتفلیس دن ضیا، قفقاس، کاشکول چقا باشلادی، اماچار حکومتی طرفین
بواکی سی قاپا تیلدی. امتیاز صاحب لری شماخی قاضی سی انسی زاده و جلان بیک
لر محاکمه گیریلدی ایکی سی هم قاجیب تورکیه گه التجا ایتدی لر. بولر نی جنایتی:
آذری تورکجه سینی عثمانلی تورکجه سینغه یاقین لاشدیریش اوچون قیلغان همت لری
و غیرت لری دور.

ترکشان بیک لرنی ترقی گه قدم قویغان دوری تورک سلطان لرنی انحطاط
دوری گه، بالقان حربی نی عرفه لرینغه دوچار کیلدی شونکت اوچون تورک لراوز لری
بلان اوز لری مشغول بولوب آنا یورت لرینغه یاردم قول لرینی اوزاتا آلمادی لر.
ترکستان نک اویغانیشی الحاد و ترقی فرقه سینی ایش باشینغه (اقتدار گه)
کیلغان ینگ ریژیم لری قورولغان اوز لری بلان اوز لری آواره بولغان ینگ زمان گه
تصادف ایتدی.

شوندای بولسه هم ذکرینی فایده بیک کوروب بعض واقعه لرنی یازیلدی.
چنانچه سلطان عبدالعزیز خان یعقوب بیک (بادولت) نی طلبینغه کوره کاشغر گه
مأموریت مخصوصه ایله استنبول دن اون سکر ضابطه و ایکی معلم یوللادی. روس لر
ترانزیت حق تانیغان ایدی، اما عجایب براصولده اوضابطه لرنی عبورینغه
مساعده ایتیش ایدی لر شایان حیرت برایش بولغان ایدی.

او معلم لروضا بطرکاشغر شهزیده و اطرافیده سنه لرحه قالغاندن کیین سیاست فی اوزگارشی بلان هدف گه یتا لمدی لرنهایت سلطان عبدالحمیدخان بمش دوریده بیش ضابط استنبول گه قایتوب کیلگان ایدی لر. اردن بری الیه استنبول اُنقیقه خان سیده ملاقاته بولغان لیغی فی قاضی عبدالرشید ابراهیم عالم اسلام ویکان کتابیده یازیلی در سلطان لرنی بالخاصه ترکستان لیک لر گه قیلغان بونداق التفاتی کیچیک لیش ایمس دور. بیوک بر مظهریت دور. ینه برواقه:

تورک سلطان لری سیاسی معاهده لری ایجابی همسایه دولت لرایله خصوصاً روسیه ایله بعض لیش لرده آغیر داورانسه لهم، عمومیتله تورکیه حدودی خارجنده گی مسلمان لر و تورک لرایله نجشی علاقه دار بولدی لر.

مثلاً: روسیه فی پیتر و پاولو لیسکی شهریدن بولغان عبدالباری حضرت فی ۱۸۷۱ نجی یلیده حج مناسبتله استنبول ده بولغان وقتیده - سلطان دن کورغان نوازش لری، وینه حج دن قایتار وقتیده او حضرت فی قولیده قازان مسلمان لر گیه آتاب یبارغان اون صندوق تولدیر کتاب هدیه سی کمال محبت دن وموده ناشی دور. بشقه پیه تعبیر جائز ایمس دور بوبولسه بیوک شاهانه بر التفات دور.

جدید لر

اصول جدید دن الهام آلمان ترکستان منور لرینی حرکت لری، مطبوعات و مکتب لری، تعلیم و تربیه لری بشقه بشقه لرینی همه سی ینگی ترتیب، ینگی اسلوب ده گی عصری علوم و فنون گه مبنی بولغانیدن مو؟ بوضیاء لی لر گه جدید دیب آت قویولدی جدید کلمه سی عربچه در معناسی ینگی و دیمک در .
بو کتاب ده صفت لرینی ضیاء لی، ملت چی دیب یاز یلا دورغان ملی مجادله قهرمان لرینی و بولر گه منسوب شخص لرینی عالم لریمز جدید دیب
ایتادور لر .

چونکه بوضیاء لی لر ملت ده گی ایسکی تعلیم، ایسکی اصول لرینی یغیه، ینگی اصول ده تعلیم قیلش گه حریص، ینگی فکر لی عصری متفکر لر دور ترکستان نکت آزاد لیغی او چون کورا شاد رغان قدیم مکتب لر ده مکتب باله لر؛ یرده بور یاده، اوزا ویندن آنوب کیلغان اوز یغه لایق توشاک چه لر ده اولتور و شوب اوقور ایردی لر . *

ینگی اصول ده (اصول جدید) ده مکتب باله لر کرسی ده اولتور ادور، کاغذ و قلم لر میزنی اوستیده تور ادور. حمایل لر میزنی غله دانیه کوزدن اوزاق ده تور ادور. اوقوش ترتیب لر هم ینگی چه دور - مثلاً: طلبه نی اوقوش ساعت لر تعیین لانغان وقت لر - ساعت لر، کونلری منتظم کونلیک - هفته لیک درس لریدن حساب بیرادر اوج آیلیک، یل لیک

او قوش لریدن امتحان بیرادور، بو حقه مفتش لر فتیش ده بردوام و دردرس لرینی بیلیم صنف لرینی کیچکان لر که مکافات بیرلادور، بیلکان لر که جزا اولارق تنبیه توخی قیلنادور.

بو معقول حرکت، خلق نظریه مقبول بولدی آرزمانده ترکستان فی تورت طرفیده اصول جدید مکتبی آچلدی، رسمی اولارق دوام ایتدی. ایل - خلق بوندن راضی و خوشنود بولدی. اون یل لاب مدرسه که باریب اسمی فی یازیش فی بیلکان کور خاطر ملا بچه لر، بریل اوتار اوتماز او قویازونی بیلادورغان اصول جدید طلبه لریدن نجات بولیشغه باشلادی.

ایسکی لرایله ییگی لر آراسیده بولغان بیش - اون سنه لیک کشمکش، اوز آرا بولغان اختلاف نتیجه سیده: طرف لرایکی که آیریلدی:

بری: دینی علم بلان مشغول بولیب قدیم اصولده مکتب مدرسه لده اوقویورغان و اوقوتادورغان عالم لر و تابع لر "قدیم چی بولوب قالدی لر. یینه بری: عصری، فنی، علم لر و سیاسی ایشلر، حاکمیت ایله علاقه دار بولغان استقلال مفکوره سیله، حریت عاشق لر بولغان یاش لر، اوپیرن لر والرنی رهبر لر، استاذ لر، مرشد لر "جدید" چی بولوب نام کوتاردی لر.

ادیب اول

ادیب ثانی و ادیب ثالث

نصائح الاطفال

معاملات

منتخب گلستان

حسن خط

یریوزی جغرافیا

حساب کتابی و بشقه شونکا اوخشاش کتاب ردور.

اتحاد اسلام

ترکستان ده جدید لرنی اثبات وجود قلیب ترقی که باشلان زمانیه
تورکیه ده تورولغان اتحاد اسلام جمعیتی نی شعبه لری ترکستانده هم روبردی
نماینده لری، اعضا لری، فدای لری وظیفه شناس لری۔ وظیفه باشنده بولدی.

استاذ موسی جارا الله حضرت اند جانده بولغان تاریخ لرده اتحاد
اسلام جمعیتی تورولغان، کاته کاته ذات لردن کوب کشیلر اعضا بولغان،
مولینا شاه حسین ده گی صحاف عبدالله حاجی جمعیت نی اند جان شعبه سینه رئیس
(رکن) ایدی. اتحاد اسلام جمعیتی که جدید لردن۔ قدیم لردن همه هفتوت
ایتوب اعضا بولغان امریغه اطاعت مجلس لر یغه اشتراک ایتکان لیغی دن
یخشتی گنه باش کوتاردی.

استنبول دن، آذربایجان دن، قریم دن چقادورغان غزیه لر (۱)
مجموعه لر (۲) اورینبویخ دن (۳) اوفادن (۴) باکودن (۵) بیرلین دن،
مصر دن چقادورغان تورلی تورلی مطبوع اثر لرنی دوام لی صورتده ترکستان
یا مغوردیک یا غیلیشی، اردن اقتباسا چشید لی ترتیب ده ملت نی عقلیغه،
آنکلاش طریقه کوره حاضر لانب تاشکننده باسلیب ترکستان نی تورت

(۱) ترجمان غزیه سی (۲) عصری سلماتق مجموعه سی (۳) شورا مجله سی، مرآة رسالسی (۴) اسلام مجله سی (۵) ملا نصر الدین.

بورچاکیفه قدرتمار قاتیلادورغان: گزیت لر، مجموعه لراثر لر، کتاب لر، هرخیل
مقاله لر، لطیفه لر، کولدریه دورغان حکایه لر، ولستان لر، ترکستان لی لرنی یل دن
بیری کوب تورغان غایه لر یغه امل لر یغه ترجمان بولاباشلادی.

ترکستان متفکر لیچه یقین زمانده رویرادورغان جهان حربی نی قیسی برالهام
بلان ویاظاهری علامت لر، معنوی و سیاسی دلیل لر بلان کشف ایتکاندیک
بوحرب نی عرفه سیده، ترکستان نی استقبالده استقلال یغه قادوشدیریمک اوجون
اینگ ضروری چاره لرکه باش اوروش، قولدن کیلغانیچه مقدورینی خرجلاش اوجون،
هرقندای فداکار لیک که حاضر بولیش بلان ملت چیلرکیچه نی کوندوزغه اولاب
چالیش دیر، که در لریتوشدیریلدی، تورلیک - تورلیک مکتب لر آچیلدی،
کیچکی قورص لر دوام ایتدی. دارالمعلمین لر آچلدی هر حالده غایه امال گه
اسباب حاضر لنمش بروضعیت که کیلندی.

شواشناده حرب پاملادی یعنی برنجی جهان حربی باشلاندی.

۱۹۱۴ - ۱۹۱۵ نجی یل نی همه ادراک ایتمش بولدی.

جدید لر که خدا بیردی، رقیب سیز میدان جدید لر که حصر قیلندی جدید لر نی
مکتب لر ی رواج لاندی کتاب خانه لر، مغازه لر آچلدی تورلی - تورلی کتاب لر،
مجله لر، معارف لوازماتی ساتیلادورغان بولدی حقیله دوام ایتکان نشریات
نتیجه سنده اولدن مایل بولوب کیلغان.

ترکستان لی لرنی محبت لر ی ورغبت لر ی استنبول (تورکیه) که آرناماق
که باشلادی مثلاً انور بیک، محمود شوکت نی رسمه لر ی بلان اکثر دکان لرده

اصول جدید مکتب لرننگ چھو سی

یارب ترحم ایلامانگ حالیمز خراب

ایضاً:

یہ بشفقہ بر مکتب فی زیارتی: توپراق خانہ یولیدہ عبد الجبار بای فی مسجد گیه
یا پیشکان جدید مکتبی فی معلمی ملا محمد رسول داملا اوچ صنف طلبہ لر گیه شرقی
اور گاتیلور ایکان کور ولد ی. شرقی لری: مکتب (عنوانی)
مکتب اوی دار الامان مکتب حیات جاودان مکتب صفای قلب جان غیرت قیاد قونک اوغلان
مکتب سیزه جنت آچار مکتب دُر گوهر ساچار مکتب جمال الدن قاجا
مکتب دور علم و کمال مکتب دور حسن و جمال مکتب دور ملی خیال

مکتب سیزی ملا قیلو مکتب سیزی طلا قیلور مکتب سلیق سلقیلو غیر قیلو اب قیلو غلان
مکتب دور علم و ادب مکتب ایر و گلزار عجب

ایضاً :

يَا رَسُولَ سَلَامٍ عَلَيْكَ يَا نَبِيَّ سَلَامٍ عَلَيْكَ صَلَوَاتُ اللَّهِ عَلَيْكَ
مَرْحَبًا يَا مَرْحَبًا يَا مَرْحَبًا مَرْحَبًا يَا جَدَّ الْحُسَيْنِ مَرْحَبًا

ادب الدین کتابی نکت باشلامشی :

من بر بله من که اوز گنم یاشس یاشیم که یراشدی اوشبو کینکاشس
بیکار یورشنی تاشلام من ینگى او قوماق نی باشلام من

اخطار :

کورگان لرم نی اندخان ده گی جدید مکتب لرنی بعض لردن نمونه اولار
یوقارنده ذکر قیلندی ترکستان اولکه سیده آچلغان جدید مکتب رهمسی شوطر
دور . یورت ده مقبول ، خیل رواج تاپقان دور . خوفند ، تاشکند ، سمرقند
ده گی مکتب لر بولسه عدد اعتبار یله ینه هم زیاده راق دور ، زیرا اوشهر لرنک
مرکز بولیشی اعتبار یله اورتیه مکتب ، عالی مکتب لر اوشل شهر لرده دور . رهبر
استاذ لر ، منور لرنی اکثر لری مرکز ده دور لر .

اصول جدید نشریاتی ده - زمانه نکت احوالیدن بر نمونه :

شراره قیلدی هوا که بیز نیک^(۱) شرار تمیز اوچار قوشین قفائین کویدور در صراطیمز

(۱) "بیزیم" دیه یازیلسه دها چسپان اولوردی .

کور و نمک که بر نیچیل لر بازار لر اولدی کسا^۱ همیشه قیلدی ضرر ایلا گان تحب^۲ اریتمیز

قبول نه اوتمدی و کیسل، مملکمرگ و بولدی یریم بهاغه سالتدی، اوی و عمارتیمیز
کوتاردی برنی، ایکیغنه عجب همه حقان هنوز او نماین ایک کان آکین زراعت میز

فقیر لیک ایلده سته تاراج بولور مو انجا علاج قیان که کیتدی بو قول دن بیزیم همارتیمیز
طواف کعبه دن اوتدی، بزه ندن بیلمم کیمیکه بانکه چیلانی^(۱) انی زیارتیمیز

نیچه نی دولتی آرتدی، بو بانکه آرقه سیدن پنچوک ضرر کورامیز، یاک یوق فراست میز
مدام بانکه اوتار مو و کیسل دیب کو توب اوتور گانیمز عین بر ریاضت میز

اگر خدا کرم ایلا ب بو قولغه پول تیکسه همان انی یوقا تیش بیزنی ایکی عادت میز
عرا به پایتون ایلده یول گیزیب سکند دیک ایشما نمانگیز پولی کوب دیق بوق طر اوت میز
بس ایمدی یازمه تولا، قیل سوز منگی تمام اگر ده کوب یازار ایرنگت تیکار کسافت میز

دقیقه تور تمزده بولا درغان تویده گی اسراف، حدین تاشقاری عادت

لریزنی تنقید قیلغان جدید لرنی شرقی لری - لطیفه لری .

او قوسون یا شلر میز، بدعت فی تاشلار میز کیتسون غفلت، کیلسون همت^{ملت} تاشلار

(۱) چیلان - روسچه کلمه دور، اصلی چیلین دور، اعضا دیک دور = (بانکه اعضا سی)

توی باشیده مصلحت آشیده سامه بیلان کباب قیلیم بدعت ایس مو؟
 بای لکیلیشه، توی که کیریشده تو رکیه دیب عزت قیلیم عادت ایماس مو؟
 او قوسون یا شلریمز، بدعت فی تاشلار میز کیتسون غفلت کیلیسون همت یا شاسون ملت
 کبغل کیلیشه، توی که کیریشده کیت - کیت میان قولا وایک ایات ایماس مو؟
 حاکم لکیلگانه، آتش یب بولگانه کنخاب چاپان، اطلس کیمیک شوت ایماس مو؟
 او قوسون یا شلریمز، بدعت فی تاشلار میز کیتسون غفلت کیلیسون همت یا شاسون ملت
 توی او تنکانیده، پول کیتکانیده قرضدار بولوب سینیوب قالمک ذلت ایماس مو؟
 توی چی کشیک، بدعت ایشیک مینگ مینگ صوم لاسراف قیلیم جنت ایماس مو؟
 او قوسون یا شلریمز، بدعت فی تاشلار میز کیتسون غفلت کیلیسون همت یا شاسون ملت
 بیلگان کشیک، توی قیلموشیک مولود قیلیب ختنه قیلیم سنت ایماس مو؟
 باله لیک کشیک، علم او قوشیک پول صرف ایتوب تربیه قیلیم دولت ایماس مو؟
 او قوسون یا شلریمز، بدعت فی تاشلار میز کیتسون غفلت کیلیسون همت یا شاسون ملت
 عاقل کشیک، دین نکش ایشیک هجران بولوب غیرت قیلیم خدمت ایماس مو؟
 هر برکشیک، ملت ایشیک عالم بولوب خدمت قیلیم نعمت ایماس مو؟
 او قوسون یا شلریمز، بدعت فی تاشلار میز کیتسون غفلت کیلیسون همت یا شاسون ملت

ایضا

اوسان ملت - اوسان ملت

کوزینگ آج یا تر غفلت دن اوسان ملت اوسان ملت

تا پار، سن برلا اولادینگ امان ملت امان ملت

قنی آؤله گی علمینگ فنوندن اعتراض ایتدینگ
 جهالت یاری بولدینگ آشنالردن اعتراض ایتدینگ
 بیلیدوستینگنی دشمن، دشمنینگ فی سرفرازا ایتدینگ
 کمریب غفلت فی خوا بیغه اوزینگنی انقراض ایتدینگ
 کوزینگ آج یاتمه غفلت دن اوسان ملت اوسان ملت
 تاپار، سن برله اولادینگ امان ملت امان ملت
 زمان که باقاسنگ سنکا زمان اصلا نظر قیلما س
 کیتار همراه لرتا شلاب سنگا اصلا خبر قیلما س
 یتب غیرت بلان بریورما سنگ اصلا حذر قیلما س
 ترا زوغه قاراب تاشینگنی قوی اصلا ضرر قیلما س
 کوزینگ آج یاتمه غفلت دن اوسان ملت اوسان ملت
 تاپار، سن برله اولادینگ امان ملت امان ملت
 آریب تعلیم سندن اوزگا لرایلکاری کیتدی لر
 فنون تأیخ لرینگ فی شرح ایتب اصلیکه یتدی لر
 فلاطون بوعلی سینا لرینگ دن ایشلاب ایتدی لر
 سنی اولاد لرینگ آثار فتریم لر فی اولو تدی لر
 کوزینگ آج یاتمه غفلت دن اوسان ملت اوسان ملت
 تاپار، سن برله اولادینگ امان ملت امان ملت
 ایضاً:

قیسی ملت نی بیزینگدیک واعظ خوش خوانی بار
 یکیم نی بیش تر خاتون آلکان قارنی توق ایشانی بار
 کوزی آغری برکشی بار سه طبیب سورگی بیور
 کوردونگیز موکیم نی مونداق ذوفنون لُفتسانی بار
 علم اوچون صرف ایلا یور بار و یوغن اغیار
 بزم و توگیه کیمنی بیزدیک صاحب احسانی بار
 مُهر شفقت اوزگه لرده، بزده دورکین و نفاق
 قیسی ملت نی بیزینگدیک بے سروسامانی بار
 گرسفرگه چقسه رخورجن تولاکوشت وقزی
 یاغی چقغان تور پسیدن کیمنی ادن تالقانی بار
 گرتولای بولسه یا تور میز هفت مہمان خانہ
 کیمنی بیزدیک بی ملال ایشیز بیکار مہمانی بار
 معدہ میزدور باقوت خام و پیشیق بر دور بزہ
 کیمنی بیزدیک تازہ پیشکان، تازہ بغدادی نانی بار
 جان شیرین مو؛ حلوا دیب سورسہ براو بزدن اگر
 حلوا شیرین دیب جواب بر مک نی خوب امکانی بار
 کاتہ کاتہ آچہ لرنی صرف ایتوب بدعت لہ
 قرص اوروب قرضدار بولوب قالماق یولین آسانی بار

سوز لاگان یازگان بلان بولمس ادا حسر تلریم
قیده مندیک ملتینگ قیغوسیده هجرانی بار

برقمار بازنی مینه برقمار بازگه قیلغان نصیحتی

بندی بولسانگ یوتقوزوب بی عارمن دیب یغلا غیل

چوختا مکده برپولم یوق زارمن دیب یغلا غیل

والده نگنی فخته سینی ادر قمارگه بای بیریب

او غری سن دیب اوشلاسه ناچارمن دیب یغلا غیل

ایرته دین اخشام غچه اویناب یور وکیل بی ملال

کیچقورون آش وقتیده طیارمن دیب یغلا غیل

یخشیلیک اونداسه هرکیم سنی سالمه قولاق

من نصیحت اهلیدین بیزارمن دیب یغلا غیل

ایشلا سنگ بولما یمو؛ کوچ قوتینگ بارکودیه

ساغ ایماس من بی قوت بیمارمن دیب یغلا غیل

کوکر اکینگ نخکا بیریب یاکیل یقانگنی چاک ایتوب

توبالام دیسه آنانگ او یغلتما غیل دیب یغلا غیل

گریمان رصبتیغه چرلاسه طیار بول

یخشی لریو خلار ایسه مردارمن دیب یغلا غیل

اونیامه و غلوم قمار دیب یغلاسه هجران آنانگ ادر کانبالاریم نهای خارمن دیب یغلا غیل

مشهور شاعر عبدالحمید چولپان فی ای گوزل فرغانه باشقلی اشعارین

ای گوزل فرغانه قانلی کویلا گینگدن ایلانای

تارقالیب کیتکان قارا، وحشی ساچینگا باغلانای

کینگ چوزوق یایلا ولرینگ یاولرکه آچمش کولسی فی

برقرا پرده باسب در توپراغینگ فی اوستی فی

کوز لرینگ سولگان، اولوک وحک بلان باقدینگنگا

قور توشنی یولدوزی اصلا کوردنزمی سنگا

صَدْر الدین عینی منظومه سیدن

بیلیم قاپدی الیمزدن بیشیوزیل دور اونیتمادی الوغ بیک لر بیز نک ایل دور

توران ایل، اوز بکتیلی بیز نک تیل در توران اوغلی بولغانک فی چالیش بیلدر

آی بیک دن (نمونه اولارق)

اوز بیک ایل:

باهار چاغینگ لاله لرله یفراغینگ ده ژاله لرله

کولوب باقغان ای سوگیولو سویله اسن می؛ اوز بیک ایل

سردریانی تیلبه سوی تولقون ساچیب اوینار ایدی

تاشقن آمو دریا بوی کیچمش لرنی قسلبی ایدی

قازاق شاعر لی ماغجان دن ترکستان

ترکستان، ایکی دنیا ایسکی غوی ترکستان، ایرتورکدون بیسکی غوی

تامچه ترکستاندای جیره ه توفان تورکدون تاکری بیرگن نصیبی غوی

جدید مکتب لرنی قورو چیلیردن محمود خوجا بهبودی نی قتل مناسیله قاتل که خطا با

ای مدفن انسانیت، ای مقتل اصرار! ای مرکز وحشانیت، ای ممکن اشزار!
مینگ له چه گیت لر باشینی تندن آیرینگ مینگ له چه اسارت زده اوغلان لر قیردینگ
قان کونک، یز قان کونک، یز قان کونک! یز قان کونک قان سی بلان عاقبة الامر یاریل چوک
قان کونک، چومول قانگه، یقیل قانگه، بوغول اول آقا نینگا بولغانما سن آزاده بران قیل
ای دیو جهالت اوی، ای قانله تولان غار! شاد اول بوکون! اما بوکونک ایرتسی هم وار
بردست یا، دست جفا، دست خیانت ممکن می سنی ایلاس کیتد کچه صیانت؟
یوق! یوق! کیلیر البت، کیلیر البت، کیلیر البت ظالم لر طرد ایتمگه، محو ایتمگه نوبت!
ای قانله! ای فاجره! ای فتنه توران توران ایلی فتنه نگ ایله اولسونی پریشان!
مینگ له چه گیت باشینی کلنک بیلد ایزدینگ مینگ له چه گیت نغشینی سرشین کبی تیزدینگ
زندان لره مینگ له چه ترکیک نی چیریتدینگ تیزاب ایله مینگ له چه اولوک نی ایریتدینگ
قرآن نی شریعت نی ایاغ آستنه باندینگ بهبودی کبی دا هسی تورانی ده آستینگ
باش کس، یز باش کس نیچه کون کیف صفاسور لیکن کوزونکی آج، کیده سی کونلری کور
بیگلکیل که بواهمال ایس، امهال اتی بیگلکیل ابدی قالمیه حک مونچه ملاهی

بردست خیانت ایلمی صیانت دایم سنی؟ - اصلا!

برکون کلیر البت عاجز لره نوبت اچ آلغزندن ای منیع نکبت

کور سم اوشه کون نی

(عیلی سمرقند)

نور ۱۹۲۰ م.

15/ 1914 مخی یلده مردکار آلدی فاجعه سی

برینچی جهان حربی نکت قیزیب تورغان پیت لیده ماسکاودن شدت
لیک برفرمان صادر بولدی: ترکستان دن عسکر آلینسون دیب. بوفرمان خلق گه
آغیر کیلیدی، باندی. ترکستان فی همه طرفیه خلق برابر بولون تابلادی. چونکه روس لر
ترکستان فی هر طرفیکه تامر آتکاندن کیین خلق فی روس لاشتریش سیاستده گی
کورساتکان جبر لری ستم لری آجق میدانده ظاهر بولیب همه برابر بیزار بولوب،
نیمه قیلش لری اوچون قدر فی حسن نتیجه سیننی کوتوب تورغانده حرب چقدی.

تورکیه دولتی فی ظفری اوچون همه دعا قیلوب، انور بیک، محمود شوکت،
جمال پاشا، نیازلی و باشقه تورک قوماندان لری صورت لری دکان لرگه، اوی لرگه
آسیب سلطان گه ظفر، خلیفه روی زمین گه نصرت تیلاب، ادروس لری شکستی گه
دعا قیلوب تورکان نازک بر زمانده، روس لری مسلمان لردن عسکر سوراشی، بو
عسکر فی آبوب باریب دینداش لریمیز، عرقداش لریمز تورک لرگه سالیشتی،
زورغه تورکان الم زده ترکستان اها لیسینه باندی. ملی حیاتی، دینی اعتقاد
لرینک غلیانی ایله همه مسلمان لر روس لری بوطلبی گه عصیان قیلدی لر. روس
حاکم لر یغه صاچی لرگه، مامور لر یغه مطلق روس لرگه قارشی چقدی لر.

نزاع، قتال نتیجه سیده ایکی طرفدن توکولگان قان، ایلم فاجعه لر
یلدریم سرعتی ایله روس لری اندیشه گه سالدی. روس دیپلومات لری در حال
فکر لری تیگیشدیردی؛ آق پادشاه فی فرمانی عسکر آلیش اوچون ایماس

عسکر لږگه زاور کا ولاغاني مردکار استايدور، رعيت گه يا نگلش ايشيتليب دور
 ديب ماسکاودن کورافا تکين ني رياستيده برهيت تعيين لاندی. بهيت
 ترکستان گه کيليب، حاکم نشين شهر لږني وشهرکاته لږيني آيري۔ آيري زيارت قیلوب
 چرايلىک، ملايم نطق لرايله خلق گه آقا پادشاه ني سلام لږيني سويلاب، پيام
 لږيني ايتوب رعيت ني خاطر جمع قیلوب مردکار آلدی شعاري يورت گه تارقاتدی.
 روس لږيرينه کوره قوت قوللادی، يرگيه کوره ملايم سياست ايشلاتدی. خلق هم
 چارناچار مردکار بيريش گه باشلادی.

روس لږتورکيه۔ آلمانیه عسکر لږيله عرب ميدانیده مقابل قیلوب تورگان
 بردقت ده داخل ده عصيان حقشيني ني هيچ استاماس ایدی. شوني اوچون حالاً
 آرقه سيگه اوچ بيش ميتر قاييوب؛ اولگي عسکر آلينسون امريني، مردکار
 آلينسون ديب تعديل قیلدی شوني بلان داخلې عرب گه خاتمه بردی. بورول ني
 قورناز کورافا تکين اوينادی.

مردکار آلدی حادثه لږيني، حزين فاجعه لږيني مثال اوچون ترکستان نکث
 اوچتورت شهرين واقع بولغان حادثه لږني تو بانه گيچ ذکر قیلندی، يتارليک
 بولسه کيرک، بشقه شهر لږني هم شولږگه قياس قیلنسه بولا وېرادر.

جیزخ فاجعہ سی:

ترکستان دہ واقع بولغان روس ظلم لریدن، آلم قیلدیرا دورغان حادثہ
لرنی بری جیزخ فاجعہ سیدور.

جیزخ حاکمی خلق فی توپلاب آق پادشاہ دن عسکر آلینسون دینے مان
کیلدی، ای مسلمان لر! عسکر بیرور سیز لر، پادشاہ فی امرنی ایکی قیلیب بولمایدور
دیدي. خلق بر آغیز دن عسکر بیرمایمیز۔ بیرمایمیز دیب باقرودی لر.

توپلانتی تارقالدی ایرتہ سی. جیزخ گہ تابع اداام، نورکی قیشلاغیدہ گی
خلق قوزغالدی ہر طرف دن یغیلدی آدم، توپلاندی آدم ہمہ برابر جیزخ گہ قارآ
یولگہ قوشدی لر آلامان فی کوب لینی دن، توپلانگ فی بی باش لینی دن قوزغالاچی
لرنی حسابی فی بیلش ممکن ایمسدور. جیزخ گہ کیلغان لریدہ جیزخ خلقی ہم
قوزغالاچی لرگہ قوشلدی لر. بردن اللہ اکبر نعرہ سی کوتاریلدی ہمہ ہیجان بلان،
بنیت غزاة اللہ اکبر صداسی یر۔ کوک فی لرزہ گہ کیلتردی گویا. قیامت قوپری.
اولا جیزخ شہر ایچیدہ گی اسمی اوروس بولسہ، اور کلتنک بلان اولدیرلدی.

قامتقام آفاناسوف اولگان اوروس لراپچندہ ایدی جیزخ قوماندانی
روکین ہم اطراف دہ گی یاردم جیلری الیہ ہمہ لری قلیچ دن کچیرلیدی. آلامان
جیزخ فی استانسہ سیغہ کیلدی، کورونغان روس لرنی توتب تیکہ۔ تیکہ قیلوب
تورغادیر. نہ حاکم قالدی، نہ عائیلہ سی و نہ بشقہ سی آرادہ۔ صیرادہ آلامان گہ
خطا باشونداق برآداز کیلا دور:

عسکر بیرمای میز - بیرمای میز . ساسیغ اوروس لراوغلان لریمیز نی
 عسکر قیلماچی گیرمان که کوچی یتمای پادشاه بیردن عسکر آلا رایمیش - بیرمای میز .
 ای خلایق ! بوش کیلمانگ ، اوروس لرنی توتب اولدیرینگ ، اوروس
 اولدیرینگ نیکالای نی عسکر لری اوروش میدانیده ، اوز لری بلان اوز لری
 آواره ، ترکستان که کیلا دورغان عسکر یوق قورقمانگ لر مسلمان لر ! هم ...
 ... توت اور کیس اولدیریب آلامان نی هیجان که کیلترو
 ایردی .

استانسه ده براوروس دوختور بار ایردی ، قاجالما ی ، یاشینالما ی
 قالدی آلامان باسب کیریب دوختور نی هم عائیلہ سی بلان اوروب اولدیریلر
 دوختور نی عیبی اوروس لینی بولدی . اوروس بولماسه اولدیریلما س ایدی .
 خلاصه : جیزخ ده وجیزخ که تابع یرده قنجه اوروس بولسه پارچه لاندی ،
 یوقانیلدی مسلمان لرنی قولی یوقاری بولغان دیک اورگا پنجه اوردی ، قیلغا پنجه
 قیلدی ، آلامان که باش بولغان لر باشده اولارق همه قوزغالانچی لرها ردوق
 آغانی اوی ادیگه کوی - کویغہ تارقاشدی لر .

جیزخ ده اوروس که قران کیلغان خبری هر طرف که یالیدی ، روسیه که
 تیلفراف ایلہ تارقالدی . آز کونده تیمریول دن روس عسکر لری کیلدی ، جیزخ
 که تولدی . استانسه دن آتو باشلاندی شهر آلتی ساعت ادق که ، توپ که
 قوتولدی آغ که ، باغ که ، قیشلاق لر که قاجکان لر سلامت قالدی ، شهر ایچی
 همه اولدیریلدی برجاندار قالمادی .

روس لرنی دھشتی شوقدر دوام ایتدیکه: باله لرعمومیتله چاتی برتیلیب
اولدیریلدی خاتون لرطائفه سیننی ممه لری کینسلیب اولدیریلدی. تاریخده
اندر راست کیلنا دورغان صوبین واقعہ لردن بری شول چیزخ فاجعه سی
بولدی.

جیزخ دن صونگرا روس لرچیللاک قیشلاق که باغادان که دبشقہ لرگی
چقوب قوزغالان نی باشلاغان لرنی، یورت آقسقال لرینی توتب. توپلاب
جیزخ که کیلتوردی الرنی ایچیده عبدالرحمن جیوه چی، میرزاقل بای، تولاگندم
دیگان مهمان نواز لیکده شهرت لری چقغان کشیلرهم بارایردی. بوذات لرحباد
مقدس اعلان قیلغان مجاهد لردن دور.

بو توتقون لرکه بولغان ظلم نی دھشتی چنانچه:

ایکی کشتی نی آرقه بآرقه قیلوب قول لرینی بربرینی تولیغہ باغلاندی بشوند
لردن ۱۶ سی نی قاتار قیلدی (۳۲ کشتی بر قاتار صف بولدی) برباشدن
اوق آتیلدی. اوق گاه ۵ باغلام تیشب اوتوب گاه اون باغلام قاتارہ سیغہ
تیشوب اوتوب چار چایدی توختایدی بولریقیلا دور سکر اراق آتیلادور بو
اوق هم یگرمه اوتوز کشینی بربرکیتسن تیشب اوتوب چار چاغانده توختایدور
اوق یینه دوام ایادور. روس لرشوند اوق قیلوب براوق بلان گاه صافترق
کشتی نی اعدام قیلدی گاه ۳۲ کشتی نی اعدام ایتدی.

مرغلان فاجعه سی۔ مرد کار آلدی ده

زامان۔ زامان آق نیکالای فی زمانی ایردی۔ آلدی۔ آلدی آلا ر
ایمیش عسکر آلا ر ایمیش حکومت عسکر آلا ر ایمیش دغدغه سی کوندن کونفہ
آرتب باردی غلق بی سراخام، همه بی آرام۔ برقاچہ کون اوتدی، خلق اورده
نگیغہ توپلاندی، همه کیلدی همه طرف آدم بلان زیچ تولدی۔

شوآنده اسکا بیلوف دن گو بیر نا طور (فرغانہ والی سی) پالیسیہ مینستر لر
تابع لری بلان توشدی لر۔ مرغلان ده گی پرستوف هم حاشیہ لری بلان کیلدی ای
الرنی کوتب تورغان مرغلان شہر ایچمیدہ گی تورت مینگباشی لر لایقیلہ استقبال
کیلدی لر۔ همه..... جیم۔

شواثنادہ پالیسیہ مینستر سوز باشلادی: ای خلائیق! حکومت،
سیر رعیت لریدن عسکر سورایدی دیب تورت کلمہ سوز آغزیدن چقار۔ چقماز،
همہ فی قوی یوقاریدہ هوا ده بیش پنجه سی آچق حالده اونگ گہ۔ چپ گہ قمر
لاب یوق اشارتی ده همه برابر

بایمیز۔ بیر مایمیز۔ بیر مایمیز.....

دیگان فقرات فی بلند آواز بلان باقریب۔ چاقرب صدالرنی کوک
گہ کوتاردی لر۔

مسلمان لردہ گی کو تو لمکان بوجایب مہمان فی کورگان رولر لہ للہ قہان

وضعیت دن خبردار بولیب سیکن۔ سیکن چای خانہ فی آرقہ طرفین برتہ
لاب چقیب کیتدی رقا چیشکہ موفقی بولدی لر۔

شاد۔ شو۔ غریو کو تاریلیدی، ملت فی آوازی: ھہ..... نیمہ گہ عسکر
بیرامیزایکان دیگان سوزلرھوادہ اوچیاقدہ، ھمہ، ھرطرف دہ هجوم گہ حاضر،
آویغہ چنگ سالماچی بولغان ارسلان گہ اوخشاب خلق فی کوزی چاناغیدن چقغان
غضب آلود برحالدہ ایدی۔

بروقت ذہ چای خانہ آرقہ سیدہ تاپر۔ توپیرالمیہ ھہ قومیہ۔ توپیر آوازی
کو تاریلیدی، قاراسہ نگیز، حتی محترم او توچیلر باقسہ لرھم کورار ایدی لر تورت مینگباشی
دن ایکی سی اور کلتنک سور کلتنک بلان اولوب یاتب دور، بری مولان مینگباشی
ینہ بری بیک دیگان مینگباشی دور۔ کفان طرفک قاراسہ ایکی میرشب (میلیس)
لرھم کوزلری آچق حالدہ اولوب یاتب دور لر۔

بودھشت لیک واقعہ دن کیین خلق آھستہ آھستہ تارقالدی، ھرکیم
آرامگا ھینغہ چکیلیدی تانگ آتب کون چقدی اداره لر آچلیدی۔ گو بیرناطو
دن ینگ پرکیہ ز (فرمان) صادر بولدی خلاصہ سی: مرغلان آتو گہ حکم بولیب:
بو۔ تور توچلیک یمان خبر چقماق چاقغاندیک برآندہ شہر گہ تارقالدی
ھمہ خوف۔ ھراس دہ براو تورقغان، براو یا شینکان یرتولہ لردن جای حاضر
لاغان، خلق پریشان، انسان لر ھیچ یر گہ سیغمایدی، ھیچ بر جای دہ توختایاما
یدی، برطندن قیشلاق گہ جو ناغان لر فی حسابی یوق شہر بوشتامیلہ یازدی۔

شونداق نازک وقت ده مرغلان فی دانا لریدن دور اندیش شخصیت لریدن
سید احمد خوجه ایشان یانینغه اوچتورت گف دان - سوزدان ذات لر فی
همراه قیلوب اسنا بیلوف که چتوب گوبر ناطور فی کور دلیر .

سبب زیارت لر فی شونداق بیان قیلدی لر : جناب لر فی پرکیه لر فی
اعلانی مناسبتیلہ مرغلان اهللی کوب پریشان ، احوال لر تنگ ، حال لر
آغیر ، رعیت لر ننگز جوده هم بی سرانجام دور . بو خبر فی یتکوزوش ایله برابر معلوم
عالیلری بولسونکه اولکان مینگباشی لروقتیلہ بعض اوغری ، قمار باز ، لوجیک آدم
لر فی جنایت لر سبب لیک اوروپ ، گاهانچی لاب قاماب عذاب بیرغان
دور اوهم وظیفه سی وقانون ایجابی دور .

اما اولوچیک لر ، چفن لرفرست پایلاب یورغان ، اتفاقاً او توپالان دن
فایده لانب اوج آلامیز دیب مینگباشی شینغه موش آتکان ، ینہ بری عصاسی بلان
دولایب اوخته لغان احوال فی کورغان لر فی کوز بیغه قان تولوب اور بچه غنی دیب
موش کیتی که باعث بولغان نتیجه ده ایکی مینگباشی اولکان قسمت لر شونداق ایگان
مینگباشی لر فی حمایه قیلغان ایکی میلیس فی هم آلامان برموشت دن اورغان
میدانده بشقه گف یوق - میلتنق یوق ، تاپانچه یوق ، پچاق باز لیک یوق محض
برجہالت دور .

شونی اوچون رعیت که رحم قیلوب تول خاتون - تیم اوغل لر که شفقت
قیلوب شهر فی آتیش که قیلغان حکم لر فی تعدیل قیلسه لر دیب التماس قیلایمیز

ویدی لر .

گو بیزنا طور بعض سوال لر نی قیلیب ، برآز مذاکره لرنیجه سیده فرمان
نی تیگشتریش اوچون هیچ اولمز سه سیاست بر توپ آتیلیشی کیرک لیغی نی آغله سوروی
نهایت ایکی طرف که قناعت حاصل بولدی . مرغلان که قایتکان سید احمد ایشان
وهیئت اعضا لری آتو توختا دی امان - امان دیب بوخبر نی مرده لادی لر .
ایرته سی ییگی باغ که اورنا تلغان کات بر توپ نی آتب حکم تنفیذ قیلندی . دانشمند
سید احمد ایشان نی حسن بشی ایله مرغلان شهری آتودن قالدی الله رحمت
قیاسون آمین .

مرخص لر آزمدت دن صونگرا مرغلان که کورافا تکلیف نکث هیئت ایله کیلوب
توتکان ملایم سیاستی بلان حکومت عسکر آلمایدور ، عسکر لگه باش پناه بولادور
چوقور ، زاور کاولایدورغان مردکار آلا دور دیگان سوز آرقالدی خلق هم چار -
ناچار قبول قیلدی هر محله که یقی مردکار بیریشی مقرر قیلندی . خلق نی نفوسی که قارآ
اوغلی کوب لردن ایکی مردکار ، اوچ اوغلی بولسه بر مردکار آلینا باشلاندی .
(بر محله ده سکسان اولوک اطرافیده آدم باردور)

اولکان مینگباشی لر نی اورنیغه ییگی دن مینگباشی لر تعین بولدی ، بولر نی
ملایم سیاست لریچه اوغلی نی بدلیغه باشق بر مردکار آلوب بیرلیسه هم قبول بولدی .
مرغلان نی چارچینار محله سیدن محترم حاجی اکبر ایتادور
بزلیتی اوغل ایردوک ، ایکی مردکار بیریش لازم ایدی . مینگباشی ایله
کورو شوب موافقتی نی آلوب بابام اندجان که باروب آلتی شهر لیک کی مردکار نی

بیش یوز صوم دن مینگ صوم که یاللاب کیلتر دی . هسایه میز هم بابام دن اورگا
اند جان که باریب ایکی مرد کارنی آلوب کیلدی ده مینگباشی که تافشروب اوزنیک
اوغل لرینی آلوب قالدی لر: آزمدت ایچنده برچه مرد کار لر حاضر لاندی روسیه که
جوناقلدی .

جوناش وقت لریده بز که بدل بولغان ایکی مرد کار بیش یوز صوم دن مینگ
صوم پول لرینی بابام که امانت دیب تافشردی لر . اگر سلامت کیلساک اوز میز
سیزدن آلو ر میز . خدا کور ساقما سون اگر کیلساک بزنی عائیله میز که بیار تب
بیور لر دیب عائیله ادریس نی بیریب وداع لاشب کیتد لر مرغلان لیگ
حاجی اکبر سوزیده دوام ایتب دیدی که: آذ کوندن کیین بردن اوروش توختادی
عسکر لر مرد کار لر حرب میدانیدن قایتدی لر حربت اعلان قیلندی ناصر آخون بلان
رفیقی هم قایتوب کیلدی لر امانت قویغان بیش یوزدن ایکا ولان مینگ صوم پول
لرینی آلوب شاد و خندان بولب یورت لر یغ کیتدی لر . وداع وقتیده بولر نی
رقت قلب ایله از تحت دل حقمر که قیلغان دعار لرینی کورسه لر سیز لر هم بی اختیار
کوز یا شلریکلرنی تو تالمای اوز حال یغ قویوب بیور ایر دینگلر شونداق خیر لی دعا
کیلدی لر سلامت بولسون لر بز هم دعا قیلدوک .

مرد کار آلدی اند جان واقعه سی

حکومت نی امری بلان مینگباشی لر نی زوری بلان اند جان شهر نی کفان
ده گی کاته جامع که همه خلایق چا قریلدی ، خلق تو پلاندی . حاکم اطر افیده مصاب

لری و بشقہ لری بلان و صاچی لری باشلوخی همه لری حاضر بولدی لری .
 حاکم سوزگہ باشلادی ، خلق گہ خطاباً ، ای خلائی تو پلاندرینگزمو؟ دیدی .
 مینگباشی لردن لری امرینگزہ بناؤ تو پلانندی لری دب جواب لاندیردی .
 حاکم دوام ایتدی ، ای مسلمان لری ! ای رعیت !
 آق پادشاه دن فرمان کیلدی ، پادشاه - سیز رعیت لری دن عسکر اتاید
 دیگان همان خلق بر آغیز دن عسکر بیرمایمیز - بیرمایمیز دب شادقون سالدی .
 بوآراده اند جان ده گی قاسم ایناق (۱) نی اوغلی هاشم جان ، پادشاه نی امری ایگان عسکر
 بیرلیسه نیمه بولادور دیسون می ؟ اور بچہ غرنی نیمه دیدی ؟ خطاب لریله هر طرف دن
 توشکان موشت اوستیغہ موشت لریضربہ سیله دروازه یانیده یقلدی .

خلق نی برسی حاکم گہ هجوم قیلش ادا چون حاضر لاندی ، حاکم آرقہ سیغہ میستاریدی
 خلق آلدیغہ باسدی ، صاچی لرتو سدی . بودقیقہ ده حاکم نی مشاور لری تیلیفون ایله
 ینگ شہر دن عسکر چاقردی .

وقت تنگ ، خلق نی فعلی بوزدق ، بر اشارت ایله حاکم لری مینگباشی لرنی
 اور کلتنک سور کلتنک بولیشی کوز آلدیده تورگان گف . مینگباشی لری حقان لیک
 بلان اوز لری و آدم لرنی یاردی بلان حاکم نی مصاحب لرنی پایتون گہ میندیردی لری
 اطراف نی صاچی لری اوراب آهسته آهسته قورقا - قورقائی شہر طریغہ روان بولدی .
 آلامان بولسه ، هیجان لیک ، بلند آواز ده شادقون قیلوب پایتون نی

(۱) ایناق - اوز کچلفت دور ، مستشار محمد ، انشا علی منادہ کیلا دور . قاسم ایناق نے خدا ارخان دوریدہ گی رتبہ سی دور .

آرقه سیدن آوینی قولانغان آوچی لردیک بیرمایمیز- بیرمایمیز نیمه که عسکر بیرامیز
ایکان دیب قاتار تیرک غچه کیلیدی لر، حاکم فی اورا بآلیدلر آرقا لدی برشت دن
قیلسه لر شونازک وقت ده اوزاقدن اورو صالدا ت لری کورینا باشلا دی
بو عسکری قوت دن دم آلغان حاکم ده دیل لاندی، اوزیده برآز جانلاندی
همان خلق فی هجومی فی دفعی اوچون می؛ جان لری قوتقازیش اوچون می روس
آلدیغه آرقه سیغه باش آلامان اوق اوزدی لر، شودقیقه ده آت لری هم قهچی فی
زوری بلان آپرانی که چاپتوی لر ینگی شهر طرفیغه قاچوب قوتودی لر مسلمان لردن
برقاچ کشی اولدی بر قنچه سی یاره لاندی صالدا ت لر میتب کیلیب سلاح زوریلر
خلق فی اوی- اوی که تارقاتدی.

اندجان شهر ایچیده بولغان حادثه لردن بشقه اطراف لرده هم بعض فاجعه
لر روبردی. جمله دن دوه زین ده حکیم بیک مینگباشی فی دهشت لیک واقعه سی دور.

حکیم بیک مینگباشی اوزیغه قاراشلیک قیشلاق لرگه باریب چرایلیک
سوز قیلوب پادشاه لیک عسکر سوراب دور، عسکر بیریش یمان الیش ایماند
هرکیم علی قدر الحال عسکر بیرسه یورت تیغ- ایل امان بولادور بزرگه حاکم دن
شونداق بو یروق کیلیدی دیب قیشلاق به قیشلاق ایلا نب نهایت دوه زین که
کیلیدی خلق گذرده توپلانب مینگباشی فی کیلیشی فی کوتوب، موشت لر یغه
توپوروب تورگانه، حکیم بیک مینگباشی آدم لری بلان اوچتورت آتلیک گذرغه
کیلیدی، آت اوستیده توریب عادت قیله خلق غه قاراب، ای خلائیق پادشاه

بزدن عسکر سوراب دور، مونگا خلاف قیلا دور خان جانی یوق نخشلیک چه
 عسکر فی بیر ایلوک، پادشاه تیغچ بولسه، ایل یورت هم آرام بولادور دیب سوزینی
 توکما سدن قوریب اورته که برکشی چقیب نیمه دسین! کیم عسکره بیرادور؟ آغزنگیغ
 قاراب گفیر دیدی. مینه برکشی چقیب تارت! آت دن قوشور! دیدی، مینه بری
 اور بچه غرنی دیدی. آئیده مینگباشی فی آتدن تار قوب یقیتلدی اور- اور- سور-
 سور بلان حالا اولوگی فی سولایتر ملدی. مینگباشی فی آدم لری قاجب تولدی لر.

ترکستان ده واقع بولغان فاجعه لر فی عامته، اندجان فاجعه سینی خاصته
 تعقیب ایتکان کونلر فی بریده آق پادشاه طرفندن تعین لانب یریم پادشاه
 دیب نامی چقغان کورافا تکیین ترکستان که مأمور بولیب کیلیدی. کاته- کاته شهر لر که
 بربر کیلوب خلق فی هیجان لرینی با سدریب مقصد نی هم عمل که آشرب قایتدی.
 اوقا آرده اندجان که کیلیب حاکم، پرستیوف، پایتسه مینیستر لر فی برابر
 آلوب اندجان فی قوی بازارغیه قور توکدی. میر کامیل بای باشلق هم اندجان فی بای
 لری، جامع ده گی کاته حضرت داملا باشده اولارق همده داملا لر، سای گذرده گی
 مسلمان قل مدرسه سینی برنجی داملا لریدن محمود خان مخدوم داملا و بشقه لری توپلا
 یریم پاشا فی استقبال قیلدی لر. سلام دن و تعارف دن کیین کورافا تکیین سوز که
 باشلادی.

ای مسلمان لر! ای ترکستان اهلی!

بزر چه وهم آوروپا نظریه ترکستان اولکده سی کوبت نخشی اولکده دور. بوملکت

لرینگز محصول دار اوفوم لیک، زراعت اولکه سیدور بشونی اوچون آق پادشاه
 ترکستان نی و هم اها لیس نی سویه دور. ترکستان دن فرغانه، فرغانه ده او شبو هم
 میز توپلانب تورگان شرینگز اندجان شری جوده هم بخشی شهر دور. آدم لری هم
 بخشی دور آق پادشاه سیز لر که سلام ایتا دور، سلام دن کین کلام شو لکه:
 من بخشی کورگان فقرا (رحیت) لرم دن عسکر آلمای من، الرنی عسکر لیک که
 لیاقت لری هم یوق، اردو هقا پنج لیک ده، زراعت ایشلریده اوسوب کاته
 بولغان لر، جسم لری هم توپراق ایشلرینه آمخته بولغان کسه لر دور، بناء علیہ الرن
 مردکار آور میز. مردکار لری، روسیه نی بعض منطقه لری دن عسکر لیک که جناب
 اورنی بوش قالغان کارخانه، ایش خان، اتانسه لده گی قاره ایشلرده ایشلایش
 اوچون ترکستان دن مردکار آلیش نی ترجیح قیلندی.

ترکستان لی فقر لرم خاطر جمع بولسون لر، مردکار لیک دن قورقما سون لر،
 من خرسند بولاین دیدور دیب کور افانکین سوزینی تمام لاغان ائاده بو توپلانی
 تورطنی قازاقی (KAZACHI) آتلیک نیزه لیک مکمل سلاح لیک عسکر
 ایلہ اورا لوب بولغان ایدی یریم پادشاه نی سوزونی ایشتب همه بلا اتفاق اندجان
 اها لیس دن مردکار بیریشی که موافقت ایدی لر.

اندجان شری تورط ده که بولونا دور. بوتورت دهرده تورط مینگباشی
 حکمران دور. تورط مینگباشینی اوستیده شهر محظی میر علی آکا تورادور. بوذا
 اداره لیک درایت لیک، پیچی کیلشکان، آت که مینگانده بر قوماندان وضعتی
 فی آلفان، نمایش کونلریده آت اوستیده کورور سیز، قلیچی یانیده خوش لباس

بری دور. وظیفه سی هم باباسی میر عمر آکادن میراث دور. یانیدن هیچ آریلاید وغان
 رو سچینی بلبل دیک سوزلاید وغان آزاده بر میرزاسی بار دور. دولت ایشلرینی
 اکثریسی اوشبو میر علی آکانی قوی بلان بجا کیلتور و لادور، اوزی بای لرنی
 تو پیغه جوره دور. مردکار آلدی ایش لری هم میر علی آکانی حسن اداره سیله
 قورت مینگباشی نی باش اوستی دیگان اطاعت لرله، کورافا تکیین ستیغه
 اولغون حاکم نی مراد سچ آق پادشاه نی پرکه ز می یرینه کیلتریدی.

خوقندده مردکار آلدی.

ترکستان بویونچه مردکار آلینشی اوچون ماسکا و دن کیلغان فرمان گ
 کوره خوقند دن هم مردکار آلینیش خبری شائع بولدی و بوتار یخده عرادان ده
 مردکار بیر ماسلیک اوچون خلق ایچمیده غادور. غودور بولدی. بونذاق ناخوش
 خبر لرنی واقعه لرنی آلدینی آلیش اوچون خوقندنی قورناز حاکمی شهر که خلق نی توپلا تدی.
 خلق که خطا با چرایلیک قیلوب اوز بکجه قیلوب اوزی وعظایتدی.

ای مسلمان لر! ای اهاالی! بخشی بیلا سیز لکه نیچه یل لردن بیر بابام،
 من، سیز خوقند لیک رعیت مزنی آرام و آسوده حال یا شاشی لوینگره اوچون
 حاکم لیک صفتی ایله وظیفه باشیده میز، همه لرینگز که خیر خواه میز.
 شونی بیلنگ لکه؛ مردکار آلیش فرمانی، آق پادشاه دن کیلدی،
 آشکنده گی یریم پادشاه نی ایشی ایس دور. آق پادشاه نی حکمی، حکم دور.

سيز مسلمان لرنی مقدس کتاب لرینگیز قرآن کریم ده اولوالا امر که اطاعت واجب وړ^(۱)
 سيز لر جيزنځ دن عبرت آله لرینگز کفایت قیلادور . جيزنځ اطاعت قیلادی ،
 پادشاه الرنی تالان تاراج ، قتل عام که حکم قیلدی . خانه لری ویران ، ملک لری
 پریشان ، اوز لری سرسان بولدی آق پادشاه فی نظریه برخو قندایماس خو قند که
 او خشاشس اون شهر فی خراب قیلسه خلقي فی نیست و نابود قیلسه پرداسی که کیلمه^(۲)
 همه بولغولیک سيز لر که ، اهل دعیا لینگز که بولادور .

ای رعیت لریم ! منی سوزوم فی قبول قیلینگ لر ، رضالیک بلان مردکار
 بیرنگ لر ، سيز لر فی خیرینگز شونده دور دیدی . خاتمه ده ؛ اوغلی فی اورنیغه بدل
 بیر سه هم بولادور ، راضی درضالیک ایله مردکار یا للاب بیر سه هم میلی دیب قویدی .
 خلق سکوت ایتدی . تو پلانتی تار قادی . صونگر امینگباشی لرنی قوی بلان
 ملایم سیاست بلان آق پادشاه فی فرمانی عمل که آشدی ، خو قند هم مردکار
 بردی . (۳)

سمرقند ده مردکار آلدی .

سمرقند لیک لر هم مردکار بیریش که کونجکل خوشی ایله راضی بولمادی لر . خلق فی
 بویون تابلا غالیغی فی حس ایتکان داهی کورافا تکین سرعت ایله سمرقند که تیب
 کیلیدی . خلق فی توپلادی ، خلق که خطا با سيز لردن آ لینا دورغان مردکار لر فقط
 زاوور کا ولایدور ، عسکر لیک قیلما ی دور خاطر جمع بولونگ لر من سيز لر که سوز بیر اس
 دیدی . صونگر ادوام ایتوب آق پادشاه فی حکمی شوککه بای بولسون کبغل بولسون

(۱) تیلز فی کتبی سلیمان سیونیر حاکم اولوالا امر فی ذکر قلیب دور اما منکم فی کتمان قلیب دور . ایشیتکان لرنی انجیده یا مالم
 یوق دور . یا خود او حالده کی سیاست فی شدن دن سکوت قلیب دور (مؤلف)

(۲) عباس خان قاری داملا بال ریزه المنوره .

هرایشیک دن بر مردکار آلیناده، برادنی اوج اوغلی بولسه برینی مردکار لیکغ آلینادر
بو حکم دن مستناسی یوقدور.

آق پادشاه فی ترکستان کرای گزیده برالتغاتی باره اواتغات شولکه
هرکیم اوز اوغلی فی مردکار لیکغه بیریش غه راضی بولماسه، اونی اورنیغه بشقه برینی
بدل برسه هم قبول بولادور - دیب سوزینی تمام لادی.

سمرقند اهلی راضی بولدی مردکار بیریش غه باشلادی.
ترکستان فی اکثر شهر لری هم آق پادشاه فی کیین گی التغایتین فایده لادی.
بو پرکیه زحاکم رنی ریاستیده مینگباشی لر طرفندن عمل گه آشریلیدی. قاری شرف الدین
خوبی سمرقندی باشنده طائف. (۱)

تاشکندده مردکار آلدی

ترکستان اولکه سینی مرکزی بولغان تاشکند دن مردکار آلیش سیاستی باشقه
ولایت لر گه قاراغانده بولک چه بولری. تاشکند اهالیسی فی کولتوری اعتباریه ماسکاو
که جوده اطاعت لیک ماسکاو برزسه دیسه باش تارتمای قبول قیلا دور دیگان
فهم ده روس لر اهالی دن مردکار آلیش توغریلیق تاشکند خلقی بلان حسابلا شمادی.
بوهم طلب فی خلق گه یاتینی چه آشکلاتب، سیز رعیت لرین آق پادشاه مردکار
سورایدور، یا خود اهالیدن مردکار آلینادور دیب فرمان چقاریش گه تاشکند
ده گی ترکستان والی عمومی سی لزوم کورمادی ده توغری دن توغری عملدار لر قوی بلان
مردکار آلیشغه باشلاندی. روس لر خطا لرینی کیین ادراک ایتدی لر امانه فایده؟

روس لرنی بو حرکت لریدن تاشکند لیک لر خوشنود سیز لیک لرنی بیلدیردی لر.
 بوزنکا قاشی روس لر، شهرنی حتی مسجد و مدرسه لرنی ویران قیلا بیلدیردی لر و شهر
 عرقی اداره (VOYINNI POLAJENIYE) دیب اعلان ایتدی لر.

روس لرنی بو تو قوم لری خلق اوچون آغیر کیلیدی. نارضالیک کونن کونگه
 آرتب باردی. نهایت خلق توپلانب ۱۱.۷.۱۹۱۶ ده تاشکند ایکی شهر
 صاچی لر اداره سینی روبروسیده نمایش قیلدی لر.

روس لر، نمایشچی لرنی اوق که توتدی، خلق هم قورال که ساریلدی. نمایش،
 توزغالان شکلینی آلدی. هرا یکی طرف دن اوکوک لر، مجروح لر کوجه لرده اداره لرده
 تولدی صاچی لر عاجز قالدی، آلامان کوچایدی. یونی کوریب در حال روس لر
 ینگی شهر دن سلاح لیک روس عسکر لرنی، جبهه خانه قوت لرنی کیلتریب عصیان فی
 باسدی (۱)

قاچکان قاچدی، اولنگان اولدی، قولغه توشکان لردن او توز بیش کیشی
 سوراق غه تارتیلیب اعدام ایتلیدی. کوب کشیلر فی مال لری - مُلک لری مصادره
 قیلندی. شونداق حادشه لردن کیین تاشکند دن مردکار آلیندی.

مردکار آلدی حادشه سی نک صونگی

روس لر گاه قور قوتب داغلاب، گاه ملایم سیاست بلان یاغلاب
 نهایت ترکستان دن آلینغان مردکار لر توپلاندی، قافله، قافله قیلیب روسیه

که جوناگدی.

مرد کارل رنکث وطن که یازغان خطاریدن نمونه. حمزه حکیم زاده فی قلمید.

سلام ایتینگ

آغا، ساغ بارنگیز اول ده ده م لر که سلام ایتینگ

یوگوروب چقان اول مشفق آنام لر که سلام ایتینگ

بیز ایشلر میز ارسلان دیک، بابا میز قرمان اوتکان

سویه گیمز بوخیل محنت، مشقت لربلان قاتکان

ولیکن یری ما مورلر، بزی قورقو که اورگاتکان

صداقت لی بو خدمت فی بیزه برباشقه کورساتکان

خو قند مختاریتی

ترکستان لیک لرنی سنه لردن بری حاضر لیک کوروب کوتب

تورغان فرصت قولغه کیلیدی یعنی ۱۹۱۷ لی فیبرارده روس پادشاهی اکیخی

نیکالای یقلدی. موقت حکومت ۱۹۱۷ مایس ده قورولدی. بو حکومت فی

عمری قسقه ایکان اوزاق یا شامادی.

موقت حکومت رادیقال ساتسیال دیما قراطره ساتسیال انقلابی ل

فرقه سینغه اعتماد قیلور ایدی. بو صوچی فرقه لر، چار لر که نبسته دها انصافی

کشیلر ایدی غوروستم که مخالف ایدی لراماروس ایپیرا طور لغی نکث بر لگی

فی شدت ایلر مدافعه قیلوردی لرشول سبب دن محکوم ملت لربلان

آنگلا شماق فی استاماز ایردی لر.

ارنی بونداق آلدایچی، حیلده لیک سیاست لریندن بالشویک استفاده ایتدی رهبران: برطرفدن بین الملل یهودی تشکیلاتیله اتفاق قیلغان، بین برطرفدن آلمان (گیرمانیه) ارکان صربیه سندن کوب مقدارده مادی یاردم لر آلمان لینین ایلیا اوغلی ۱۹۱۷ اؤکتوبرده روسیه حکومتی غده برضرب بردی و بو صورت ایله انقلابچی لردن بالشویک فرقه سی اقتدارگه کیلیدی (حکمدار لیک تخته غده اؤلتوردی) روسیه حکومتی فی ماسکادون R. S. F. S. R. یعنی روسیه اجتماعی مختار شورالار جمهوریتی دیب اعلان قیلیدی لر (★)

لنین و یهودی تر و تسکی همه دن بورون ایش باشیغده اؤلتوروش قصدیله روسیه ده گی محکوم ملت لر نکث حق لرینی بیروب، حریت لرینی تانب اعتراف ایتدی لر، معقول برشکلده بیان نامه تارقاتدی لر.

لنین و ستالین اسمندن نشر قیلنغان ۱۵. ۱۱. ۱۹۱۷ تاریخده گی بیان نامه:

روسیه یلمان لری؛ و الگه تاتار لری، قیرغیز لر، سبیریا و ترکستان اوزبک لری قفقاسیه تورک لری د تاتار لری، چین لر، شمالی قفقاسیه لی لر!

ظالم روس چار لری طرفندن بتون جامع لری و منبر لری یقیلگان لر، دین لری عادت لری محو و نابود بولگان لر!

بیز سیز لرگه خطاب ایته میز، سیز لر نکث دین و عادت لرینگز، ملی جمعیت لرینگز بوتار یخدن اعتباراً هر قندای برتجا و زدن مصون و محفوظ دور ملی تورموش

لرنگیزی تام معنا سید، حریت ایلہ دوام ایتدیریش سیزلرنی حق لرنگیز دور بشونی
بیلینگیز که بتوں روسیه ده یاشاگان ملت لرنی حق لرینی انقلاب و سادیت لر
حمایہ قیلا دور و مدافعہ ایتادور .

بو انقلاب گہ و انقلاب حکومتی گہ یاردم قیلینگیز لر اور تاق لر .
کوتارغان بایراغ میز برچه محکوم ملت لر که حریت باغیشلا ی دور
مسلمان لر ! بیز سیزلردن مادی و معنوی یاردم استایمز
قوشوچہ اولارق ،

روس کامونیت پارقی سی تاریخی گہ عطفًا استنبول سبیل گزیتہ سینک
55 نجی سانی ده ستالین لسانیدن شو جمله لردہ وار دور : شریعت احکامنه کوره
یاشاماق استرسه نکز، اولیلہ یاشایکیز بز بونگا قطعیا قارشی دگلز .

بونداق فرصت فی غنیمت بیلغان ترکستان لی لر، ترکستان ده مختار بر حکومت
قورولوشی اوچون برچه برابر یک در دل بولدی لر . ترکستان قلمرویده گی چار روس
عربی قوماندان لری، مأمور لری مسلمان لر که تابع بولدی لر .

اوز صریتی ایلہ مختاریت حکومتی دیگان بر دولت فی، بونداق الوغ نعمت
فی قوروق قلم ایلہ آغیزده گی لاف ایلہ قولغه کیلما سلیغی معلوم دور . مختاریت گہ
نایل بولیش اوچون قوت کیرک، سلاح کیرک، جان کیرک، قان کیرک، آلتون
کیرک، خدا کار بیغ کیرک، ایمان قوتی - معنوی قوت کیرک وطن حشی، ملی حس
کیرک، اتفاق و اتحاد کیرک .

سلاح مسئلہ سی اول گی مرحله ده اینگ مهم ایش لردن ایدی بوزور ری

بولفان .

سلاح فی ایسکی حکومت فی مأمور لریدن بعضاً آچتی صورتده و بعضاً
 قاتچی یول بلان تدارک قیلنب قولغه کیرگان سلاح لر ملی مجادله فداکار لری ،
 منور طبقه لر جدید لر نکث اداره سیده بولدی . بر طرف دن علما لرنی وعظ لری .
 نصیحت لری خلق نی قوز غاب ، جهاد فی سبیل الله گه چا قریب ، قرآن کریم دن
 جهاد آیت لرینی ادقوب قیلغان پند و نصیحت لری نکث تاثیر لری ایلد خلق او یغاندی ،
 ملت قوز غالدی دینی مجاهد لر باش کوتاردی ، همه بر یاقه دن باش چقاردی ،
 ملی غایه لر ، دینی وظیفه لر میدان گه چقا باشلادی .

ملی مجادله حرکتی کوندن کونگه بخشی بر یو لگه قویولدی . خلق فی قلم ایلد ، قلیچ
 ایلد ، جان ایلد ، مال ایلد جهاد گه چا قریلیدی ، قان ایلد جهاد گه ، دین او چون ، وطن
 او چون الله رضاسی او چون جنگ گه طیار بول ، قنی مرد بولسه میدان گه حقسون
 دیگان اعلان لر ، اشعار لر شایع بولدی . اولنگان شهید ، اولدیرکان غازی
 دیگان شعار ، رسمی عمومی بر شعار بولوب قالدی . بوتاریخدن اعتباراً افسر غانه
 فاجعه سی باشلاندی .

اول باشلاب خوقندن ایرگش قور باشی خروح قیلیدی ، ملت چی
 ضیا ، لیلد لر نی بخشی گنه سلاح لاندیردی اندین کیمین تو یچی قور باشی صونگرار حیات
 قل قور باشی ، اسلام قور باشی لر دباشقه لر بر بر کیتن میدان گه چقا ویردی لر .
 مفکوره وی کشیلر ، ملی مجادله قهرمان لری ضیا ، لیلد ، کیچه فی کوندوز گه

اولاب چالیشدیر. الرنی فکر لری، ذکر لری، ملت فی سلاح بلان تأمین لاب،
معنویات فی کوتارشس، کوندن کونعه قوت فی زیاده قیلش ایردی، شونداق هم
بولا باشلادی.

بوآراقده ملت چیلر طرفندن بخارانی امیری جناب عالی سید عالم خان که
مرخص اولارق مادی یاردم سوراب اندجان علماء لریدن نجم خان مخدوم داملا،
خوقندون عابد جان محمود لرنی جونالمدی: مرخص لر آتلیک برسیاحت مجبور تینده
قالدی لر وظیفه لری ایجابی سید عالم خان فی زیارت ده بولندی لر سلاح ایلر خوقند
مساعده سینی ایلمچی لیک صفت لر یلر عرض قیلدیر (۱) مع الأسف بخارا امیری هم
اوزی بلان اوزی آواره بولیب قالغان وقت که تصادف ایتکان لیغندن مدد
بیر المادی، یاردم قیلا مادی.

بو تأییرخ لرده فرغانه فی هر طرفیدن مجاهد لر، بیک لر چقا باشلادی: خوقند
باشلاب آلتی اریغ، چیمیان، مرغلان، نمنگان، اندجان عسکه، اوش، اوزگند،
میرآباد، خوقند قیشلاق و اطراف لریدن دینی مجاهد لر خیلی چقدی لر، اوز فصلیه
تفصیلاتیلر یازیلیران شاء الله.

بو وضعیت دن ممنون قالغان دینی و ملی تشکیلات چیلر بالاتفاق فرغانه
مجاهد لرینی مرکز لاشدیریش نکث تام زمانی کیلیدی دیب فرصت فی قاجر مادی لر،
حالاً خوقند ده بر قونفره قورولوشی فی ضرورتافدی لر همان فرغانه ولایتی فی حاکم نشین
شهر لریدن اوچتورت کشیدن عبارت وکیل چاقردی لر. تاشکند، نمنگان، اندجان

مرغلان، اوش و بشقہ لرون وکیل لرحاضر بولدی لر. قونغره آچلدی وظیفہ سینی تمام لادی. توپلانتی نتیجہ سیدہ ترکستان تاریخی ده "خوقند مختاریتی" قورولش بولدی. ۱۹۱۷ نجی یلی ۱۰ نجی جدی ده مختاریت اعلان قیلندی چنانچہ :

حکومت رسمی	محمد جان تینیش بای اوغلی
خارجیہ ناظری	مصطفیٰ چوقای اوغلی
داخلیہ ناظری	عبدالرحمن اوراز اوغلی
عربیہ ناظری	عبید اللہ خوجہ
مالیہ ناظری	شاه احمد اوغلی
اعاشہ ناظری	عابد جان محمود اوغلی
نافعہ ناظری	میر عادل
زراعت ناظری	هدایت آفا اوغلی
معارف ناظری	ناصر خان توره

اقلیات لرنظارتی گہ هیرت سفلد HIRTSPLD (۱)
مختاریت حکومتی قورلدیکدن صونگره حکومت نی فرمانیلہ خوقند ده
"شورای اسلام" ویب برتشکیلات تاسیس ایتلدی. ترکستان نی همه شهر
لریده بوتشکیلات نی شعبه لری قورولدی. بوتشکیلات نی ایش باشیده علمالار
صنفی، آرقه لریده ملت یک وجود بولوب توردی لر. کمال قاضی داملا، عثمان
مخدوم داملا، حکیم خان توره، صفاخان توره لرباشده کیلان لری وهم صلاحیت

(۱) کابینه اعضا لری لیستہ سی ترکستان ملی حرکت لری کتابندن آلیندی عبداللہ رجب بایسون استغبول ۱۹۴۶

لیک شخص لری دور. ملازاهد خان داملاهم شامل.

مختاریت حکومتی فرمان لری شورای اسلام جمعیتی نکث نفوذی واسطه
سیله یورت داطر افده گی شعبه لری اداره قیلنور مجاهد لری مادی و معنوی تأییدات
لری هم او شبو شورای اسلام جمعیتی نکث ذریعه سیله بولور ایدی. ملی مجادلر نی سلاح لیک
قوت لری بولغان مجاهد لر آناننا روس لر که هجوم قیلوب، الرنی صیقیشدیر و ب
الردن غنیمت آلمان اوق، دارولربلان قوت لانیشفه یوز تودی.

شورای اسلام نی طرفیدن اوروس لر که تسلیم بولونگ دیب قیلغان
خطا بلری که بالمقابل، خوفندی ینگی شهر قسمی ده کریسپست (قلعه) که قامالغان
اوروس لر، ارمنی لر، یهود لر تسلیم بولمادی لر فقط بزر مسلمان لر که تابع میزدیب
اعلان قیلوب توردی لر. لیکن قول لریدن سلاح توشمادی، همیشه پیریت پالاب
سلاح لری قوله، بارماق لری تیتکی ده توردی لر. مقصد لری تاشکند دن کیلادورغان
قوت که منتظر بولیش دور، قوت یتب کیلنوخچه چیرایلیک، ملایم جواب لر ایله
وقت اوتکازیش دور.

کونلر نی بریده تاشکند دن قورال یوکلانگان تیمریول عرابه لرینی جوناغان
یعنی شایع بولدی حکومت نی فرمانیله شورای اسلام باشده اولارق یورت دن
آلمان چقب مجاهد لر ایله بر لیکده کان بادام ایله بیش اریغ آراسیده گی
تیمریول لرینی بوزوب، واغون لرینی توختاب، ایچیده گی یراغ اسلحه لر نی،
ادق و دارولر نی قولنوخ توشروب کاته ظفر ایله خوفند که کیلتردی لر.

بو حادته دن صوکاروس لصلح گه طالب بولوب، مسلمان لرنی طلب ینه
 رضا رغبت لرنی بیلدیرییب ایلمی چقاردی لر، قلعه فی بلند تیغه سیغه برآق بارلاق
 هم تیکدی لر. صلح مذاکره سی باشلاندى. صلح مذاکره سیغه مقصدی بولغان ایکی
 طرف فی صلاحیت لیک ذات لرنی اشتراک لرله بولغان برقرارده: مسلمان لر
 هر برایشده: سیاسی، ملکی، اقتصادی، معارف و اداره وی ایشلرده خود مختار دور.
 فقط عسکری، عربی ایشلر روس لر قولیده بولادور.

خارجی ایشلرده بالشویک لر، مسلمان لر که قیلندورغان یاردم لرنی درین
 توتمایدور لر.

مجلس ده بولغان سوز لر، روس لر و علما لر طرفندن قبول قیلندی و لکن مختار
 چیلر و ملت چیلر عسکری و عربی ایش لرنی روس لرنی قولیده بولیشیغه راضی
 بولدی لر مختاریت چیلر فی فکر لر یچه سلاح مطلقا مسلمان لرنی قولیده بولیشی
 لازم دور دیب ایاق تیره ب توردی لر.

نتیجه ده صلح مجلسی بوزولدی ایکی طرف نکث مرخص لری تارقادی.

قیزیل روس لر ایله مختاریت حکومتی آراسیده صلح توزولماسدن مذاکره لر
 فایده سیز قالغان دن کیین، ملت چیلر و مجاهد لر اوز طرفدار لر یله برابر برآواز
 دن: بزنی شعار مییز یا او بوم یا مستقل حکومت دور مادامیکه قولیمز سلاح کوتارار
 ایکان. کوک کوز لرنی کوزینی کور قیلایمیز، اوندیور تمیز که اوز میز حکمدار بولایمیز،
 روس لر ماسکاو دی که کیستون ترکستان بزنی یورت ترکستان تورک فی یورتی، ترکستان

لیک اوزی اداره قیلا دور، قنی! مرد بولسه میدان گه ایرگییت لر، شیرگییت لر
حاضر بولسون دیب آشکار بیانات ده و نشریات ده بولدی لر.

برطرف دن فرغانه ملت چیلری دن محمد قلی باشده اولارق - تاشکند
جدید لرله، ملت چیلرله علاقه لرینی زیاده لاشدیریب متماد یا ایشا نچلیک آدم
لرینی وفدائی لرینی تاشکند گه یباریب سلاح و حربی لوازمات لر کیلترار، مجاهد
لرینی طلب لرینی تأمین لاش اوچون کیچه لرینی کوندوزگه اولاب چالیشار ایردیلر.
شو کونلرده اوروس لر گه تاشکند دن یاردم اولارق عسکر و سلاح کیلار
ایمیش، یقین ایمیش شایعه سی تارقالدی. حکومت فی اسمیدن چقغان بر فرمان الیه
خوقندنی تپی یاشیدن یتیمش یا شیغه چه همه برابر قوز غالب اورا - اورا، سورا -
سورویب میدان گه چقدی لر مجاهد لر باشده اولارق رهبر لرینی اشارت لرله
درگی امیر استانس سیدن جوناغان تیمرول عرابه سینی - خجند گه تیکوزمای یولده
فایزدنی توختاب داغون لرده گی موجود حربی ذخیره: میلستق لر، اوق - دارولر
و بشقه اوروش اسباب لرینی اولجه قیلوب عسکر لرینی بعض لرینی اولدیریب بعض
لرینی اسیر آلوب منظر اولارق خوقند گه کیردی لر. آلامان فی کورساتکان شدتی
هم معنوی قوت فی آرتدیردی - آلامان دن برسی کوب دهشت کورساتدی
مثلاً خوقند استانس سیده گی خواه عسکری، خواه فقراروس لر فی همه سینی توتب
جامع فی آرقه سیده بر عمارت گه قامادی لر، اولدیریلکان اوروس لر هم آزایما
ایدی.

برآزفترت دوری بولدی. بوآزاده حکومت نامیغه علما لرایله روس لر
 آراسیده اتصال بولدی، باردی - کیلدی، ضیافت لرو بشقه پولتیقه
 علاقه لرا آشکار دوام ایتدی بونی نتیجه سی ده روس لرایله شورای اسلام اعضا
 لریدن بعض عالم لرا آراسیده براتفاق بولغانلیغی هرکس چه معلوم بولدی.
 اتفاق لری چه: عسکری ایش لرو روس لرنی قولیده بولادور. صاچچی لر، دقالغان
 ملکی، سیاسی، مالی، معارف ایش لری حتی پرستوف لرمسلان لردن بولادور،
 مختاریت حکومتی دوام قیلا دور. هرگاه ترکستان لیک لرحکومت ایشلرینی لایق
 اداره قیلا دورغان برحاله کیلوب استقلال طلب قیلغان لریده هیچ مناقشه
 سیزاستقلال لری تصدیق قیلنادور.

بوخبرنی ایشیتار - ایشتماز ضیاء لیلر - ملت چیلر و حزب لری
 بو اتفاق گه راضی بولمدی لرا اعتراض (پروتیست) قیلدی لر. حالاً دقیقه
 ضائع قیلماسدن مجاهد لری ایله روس لرگه هر طرفدن هجوم لرینی آرتدیردیلر.
 روس لرگه تسلیم بول! آمرینی بیروی لر. اماروس لر تسلیم بولمادی لربوندن کیین
 قیسی جایده اوروں لربولسه اوئل جای اوق گه تو تولدی مجاهد لرشهرده و
 قیشلاقده روس لرنی گه نگرندی لر. تفصیلاتی جای - جایند بیاں بولادور.
 برطرفدن روس لر، سلاح قوتیله ملی مجادله منسوب لرینی امحاسیغه،
 سیاست قوتیله حیل گه باش اوردی لر.

خوقند گه تابع. بچقیردن چقغان کچیک ایرگش (ملا ایرگش) نی تأییرخ
 گه یازیلادورغان واقعه لریدن بری ملا ایرگش نی یگیت لرینی یوزده قوسانی

اوز نفقه سیله اوز سلا حیلہ فدائی در لر، روس دشمنی در لر.

روس لڑا یلہ۔ مسلمان لڑنی آراسی آپلغان کونلر نی بریدہ ملا ایرگش بارتوت
لرینی توپلاب روس لر کہ کاتہ بر هجوم دہ بولدی، اوروش قیزیب روس لر نی صیقیشدی
هر طرفین اوراب احاطہ قیلدی خلق۔ آلامان شورای اسلام نکش اعضا لری
باشده همه برابر ایدی مسلمان لر نی بونداق شدت لیک هجوم لری قارشی سیدہ
روس لر آہستہ آہستہ چکیلیب آرقہ لر یغہ سور و لوب۔ سور و لوب نہایت
اورده کہ کیریب آلدی لر۔ ملا ایرگش یگیت لر یلہ، بارتوتیلہ اطراف نی تور شاب
همہ برابر تینگ آتار قیلیب پوشا تمای تور دی.
اتار روس لر طرفین دوام لیک آتیلب تورغان پولیموت ادق لری
مسلمان لر نی شاشیر تب قویدی.

شوہنگام دہ؛ اوزی قاق باش، اورتہ بولیک برگیت ملا ایرگش کہ
تعظیم بلان سلام قیلدی، خوجہ یں! رخصت بیر سنگز او شل پولیموت
آتب تورگان اوروس نی اورسم نیمہ و سیز شاید هجوم لر مییز دہ کامیاب بولور میزدی.
ملا ایرگش۔ آزگنہ او یلاب توریب او غلوم! اگر بجرہ بیلانگ برنجی
ایش بولادر دیدی گیت۔ فاتحہ بیرنگ دیدی، قولینی آچدی۔ ہمہ قول آچدی
اللہ یارینگ بولسون خدا کہ تافشردم، خدایا۔ خدا وندا مدد کار مییز اوزینگ
سن دیب قولینی یوزیکہ سور دی خلق بر آغیز دن آمین دیدی.

بوتاق باش گیت چه، روس لر پناه لنگان جایلرینی یا نباش طرفیده گی تیرک
 که آهسته باریب کاته گنه اوزون برمرزاتیرک که چقدی، خیلی اوچینه قدر باردی، تیرک
 سیکن - سیکن قیمرلاب گاه او یاقنه - گاه بو یاقنه مایل بولیب ساللانا باشلادی.
 همه فی کوزی میرگن گیت ده، همه فی تیلی و دلی دعاده: آئی اوزونگ اسراغیل نجات
 اوزونگ دن ای الله! دیب عموم خلق توجیه ده بولدی.

او گیت چه درخت فی بوتاق لیک شاخ لر که ایکی ایاغی نجشیلاب نامدی.
 بیلباغی ایله درخت که اوزینی باغلادی، ایاغی فی درخت که تیه ب اوزینی یریم میتر
 چامه سیده هوآگه آتدی. بوشاگان قول لر یقه بیش آتار فی آلوب پولیموت آتوب
 تورگان اورو فی نشان که آلا ی دیب هر چند اور نیسه، درخت فی لرزان - لرزان
 بولیب قمرلاشی مانع بولغاندیک کوریندی. همه فی کوزی دار اویناغان داربازلر
 دیک گیت نکث رولی ده نهایت گیت چه میزان فی برابرلاب قولینی تیتکی
 که قویار - قویاس چو ایتب چقغان اوق فی آواز یله برابر، پولیموت
 چی اورو یوقار یقه برگز ساچراب یر که توشدی. معلوم بولدی که روس میه سین
 اورو لوب دور. گیت چه ساغ و سلامت کیلوب ملا ایرکش که تعظیم قیلدی.
 شایان ذکر بو خدمتی تقدیر قیلنب تورغان اشناده روس لدن ایکی کشتی ایچی بولیب
 تورت ساعت لیک متار که طلب قیلوب کیلدی لر. روس لر: عجزینی ادراک
 ایتمش لرا میش، بو تورت ساعت ایچنده اوز آرا رینده تسلیم اوچون مشوره قیلار
 میش، حتی بعض لری حاضر دن تسلیم که راضی بولسه لر هم بعض لری اونا ماسدن
 آرا ریده اختلاف بارا میش.

ایکی روس لڀي لڀي آيري برجاگيه قويب ملا ايرگش، عالم لږ، مفتي لږو ستاڌ
لږگيه مراجعت قيليب فتوي سوراڌي، راي لږيني سوراڌي.

عالم لږ اوز آرا کوروشوب تور ت ساعت ليک متار که گه موافقت کوردي
شرعيت ني حکمي شول دور ديدى لږ. ملا ايرگش قبول قيلماڌي، ايتدي: دشمن حاضر گي
دقيقه ده مغلوب دور آني بر هجوم ايله ظفر آلد ميز ده. بو کونگي حادثه لږني عصر سعادت
واقع لږگيه تطبيق قيليب بولمايدور ديدى. وينه توشيمچه اولارق اگر تور ت عت
مملت بيريلسه بومدت ده روس لږ کرپوست ده گي بارجه خانه وسلاح قوتى ني
تاشب چقار قوت لانيير، صونگر ابر لږ که امان بير مايدور. همه ميز مغلوب، برچه
ميز برباد بولور ميز. قتل عام ني باشيده سيز لږ بولور سيز لږ قاللا ويرسه همه سلمان لږ
نابود بولادور تقصر لږ مونداق بولماسن ديدى.

ملا ايرگش ني بوکين گي سوز لر يغه ملت چيلر هم مطابق قالدي لږ.

دليل اولارق اوشبو حکمت ليک مصرع ني ترنم قيلدي لږ:

گراستانگ امانى بيرمه امان عدد گه

علمار اونا ماڌي لږ، آرا ده گفتگو کو پايدى نتيجه اولارق ايکي ساعت
ليک متار که اوچون موافقت لږيني بيلدير دلير. ايکي روس لڀي لڀي قيتدي.
همه منتظر ايدى. اوتکان ايکي ساعت هم در حال توکاڌي.

بو ايکي ساعت ده، ملا ايرگش ني کشف ايتکان ريجه لږي ميدان گه

چقدي.

روس لږ، توپ - توپخانه لږيني پوليموت لږيني باقى جبهه خانه لږيني کرپوست

دن آت د عرابه لریله سرعت ایله تاشب چقندی لر، حاضر لیک لری هم تمام
لاندی وعده گه، جواباً روس لر برنجی توپ نی شهر گه قاراتب آتدی لر، آلامان
نی داملا لرنی اوق گه توتدی لر مجاهد لرنی پولیموت گه توتدی لر، کوب گیگیت
توت دیک توکولدی .

بو حال نی کورغان ملا ایرگش بارماغی نی تیشلاب ای اُمتنگ دیب
عالم لریمز نی معلومات لریزه افسوس قیلیب آهسته - آهسته گیگیت لری نی
آلوب برچیکه دن آتیشب آتیشب میدان دن اوزاقلاشدی اوز حدود
لریزه کیلب قرار آلدی . افسوس - افسوس هزاران
کیم گه ؟ قنچه ؟ قیمت بیریش اوقوچیلر میز گه عاید دور (۱)

قورباشی - ملا ایرگش کیچک ایرگش

ملا ایرگش گاهاشهر ایچیده گینزارکن قرق - ایلیک سنجاب گیگیت
لری ایله آهسته آهسته صلابت ایله خان یوروشده ییگیت لری نی سربازچه
شرقی اوقوتب اوقار ایردی .

برایشان نی رولی

اوشنداق اوردی - اوردی کونلریده خوقندنی ییگی شهر گیقین
قوشس اریغده بندی ایشان نی خانقاه لریگه بر مونچمه یهود لر آلامان

(۱) دافنه نی کوزی بلان کوردی دغان ذات تاج الدین خوجه دن نقلاً زکریا قاری خوقندی بجه .

دن قاجب کرب حضرت ايشان گه سيغيدنگان ده ، ايشان يهودلرني حمايه قيلدي
 خلق گه قاراب ، بولر بيز دن پناه تيلاب بزگه التجا قيلدي لر ، شريعت ني امر يچه
 پناه بير شيمز کيرک دور ديب آلامان ني قايتاردی . يورت ده آرام بولغونچه
 حضرت ايشان يهودلرني اوز نفقه سيله باقيب تور ديلر . امان - امان بولغان
 کيبن يهودلرني خانقاه دن چقاريب يباردی . ايشان ني حمايه سيله کوب يهود لر
 آلامان ني اولوم چيکاليدن قورقوب قالدی لر . زامان تينچ بولوب همه آسوده
 بولغان وقت ده يهود طائفه لری مذکور ايشان ني اعزاز - اکرام ايله قدر شناس
 ليک قيلوب نخشي خدمت قيلدي لر .

بونداق تاريخي خدمت لرتا ريخده قالدی . عالم لر يمز ني وحضرت ايشان
 ني وبرچه مؤمن مسلمان لر ني الله رحمت قيلسون

ملا ايرگش حقنده خلق ني دعاسی : افکار عامه ني نظريه سی تقدير

قورولدی جمعه کون جامعه براجلاس روحانی
 خوقند هيليني تخمين قيلدي قرق مينگ لرچه انساني
 زمان آساي شيفه مدح ايله مجلس آچلغانده
 صداقت برله قيلدي لر دعا قورباشی داد خواه ني
 بو خدمت گه کمر باغلاب (اوروس) برله جهاد ايتسه
 پيغمبر سنتی دور بوسعادت حق ني مندر ما ني
 تضرع برله حق در گهيغه کوب يالبارينگ اجا : کوتارسون باشمزون بالشويک يکان بوشمن ني

کمیکه بودعانی ایلاسه ذوق ایله آمین دینگ
عطا قیلسون خدایم ملک مان ونرخ ارزانی
ایضاً

ملا ایرکش دیکان پیر وای رهس بولدی مختاریت ده میری عس
اهل خوقند جمله سایلاده کورگان و کورمگان قیلدی هوس
من انی راهزن دیب اویلا گاندم بولسه قورباشی اوزگه یو قومودی کس
کیم عزیز اولسه حق عنایتی دن دیماگ هرگزده آنی خار ایله خس
اول خدای جهان فی حضرتیفه یاکه مقبول بولدی توبه سی بس

دید ی هاتف خیالی ذوقیفه

سنه تاریخی "بو اوغری امیس"

۱۳۳۶ هـ

مختاریت دن کیین تاشکند ده بولغان واقعه لردن برنمونه

روسیه ده بولغان انقلاب نتیجه سیده پادشاه ایکنجی نیکالای افراد لرله
تخت دن تابوت گه تارتلدی اورنیغه موقت حکومت اورن لاشدی، وقتاکه
کیرینسکی نکش ریاستنده گی حکومت یقیلیب اورنیغه بالشویک لر حاکم بولدی،
بوداقه دن انگلیز لر اندیشه گه توشدی، چار حکومتی گه صادق قوماندان لردن امیرال
کالپاق، گیزال دینکین، ومانند لر نیغه بیوک یاردم بیروب، الرنی بالشویک لر گه
قارشی چقاردی. بوضورتله قوماندان لر برطرف، یینه برطرف قیزیل لر اسمیله لینین،
تروتسکی و افراد لری قومانده سیده ایکی حزب ده قارشی، قارشی حزب ایتدی لرالر

بربرینی گوشت لرینی یک ایله مشغول بولغان وقت لرده .

ترکستان اولکده سی اوز حال یغنه قالوب ماسکاودن اوز اقلاشب گویا خود مختار بر وضعیت ده ایدی . بوفرصت دن فایده لانب سابق چا حکومت باشلیغ لری ، تاشکند مسلمان لرینی توپلانیشی گه بویجیوی برچه مسلمان لر برکونی تاشکند نی برنج بازاری یانباشیده کوکله داش مدرسه سینی یانیده توپلانندی لر . خلق هم حد دن زیاده یغیلدی ، اگر کوک دن ایگنه یاغسه ریگه تو شماس بر حالده هر طرف زنج مور و ملخ دیک دم همه سی مسلمان همه سی ترکستانی همه سی آق سله لیکه عجایب بر منظره .

شول وقت ده آق (چار) روس لر نی کاته صربی قوماندان لر ی باش اولار ق عرابه - عرابه زیچ تولدیر میلیتی لر ، اوق لر کیلتر دی لر . سلاح لر عرابه دن تو شیر لیدی - توپلانندی . اورته آسیا باش قوماندانی خلق گه قاراب ای مسلمان لر ! آق پادشاه کیتدی ، صریت بولدی ، هر ملت اوز باشیغنه صر ، خود مختار دور ماسکاو شونداق اعلان قیلدی ، روسیه حکومتی نی شعاری روسیه اجتماعی مختار شورالر جمهوریتی R . S . F . S . R بولدی . ترکستان اولکده سی مسلمان لر نی مملکتی دور ، سیز لر اوز باش لر یکنز گه خود مختار دور سیز لر ، بوندن کیین حکومت نی زما می سیز لرده ، اداره سی سیز لرده یورت نی ، مملکت نی سیز لر اداره قیلور سیز لر . اونی اوچون سیز گه عسکر لازم ، سلاح لازم ، قوت لازم ، هر شیئ لازم ، اول - اول عسکر گه سلاح لازم بناء علیه او کیرک لیک سلاح نی بز کیلتر دیک .
منه . شول میلتنق لر نی آلینگ لر ، اوز یکنز نی اوز یکنز سور انگ لر ،

بوکندن باشلاب کړیو پست نې (قلعه نې) قولغه آلینگ لږ، اگر رهبر لازم بوی
بیز لږ، سیز لږ که رهبر لیک قیلا میز. برلاشب دشمن لږ نې مقابلیغه چقا میز وی.
چرا لیک نطق (داکلاد) قیلدی. (۱)

بوندن کیمین خطابت کړسی سیلغه منور قاری آکا چقدی سوز نې شونداق باشلاب:

ای برادر لږ! آکا لږ! اوکا لږ!

الله تعالی نې لطفی و عنایتی دور که چار حکومتی که تابع آق اوروس لږ نې بزنی
امر میز که مشخر قیلدی، اوز اختیار لږی بلان اوز رغبت لږیله بیز لږ که مادی یار دم ده
بولندی لږ، بزنی وطن مزده قورولا دور غان مستقل حکومت میز که بوقدر سلاح کیلتر دلیز
دینه معنوی یار دم ده بولیش غه وعده بیروی لږ بوفقط فضل آتی دور. قنی کیلنگ لږ
شومیلست لږ نې قولغه آلا لیک، قنی؟ بولونگ لږ، کیلنگ لږ دیب سوز نې بتردی.
صونگرا نظام خوجه، سلیم خان آکا اورته که چقب آیری. آیری سوز لادی لږ. سوز لږ نې
مضمونی باشدن آخری کچه منور قاری آکان سوز لږ نې تأیید ایتدی لږ.

سوز نوبتی علما لږ که کیلدی عالم لږ میدان که چقدی. ای خلائی! ای مسلمان لږ!
هرگیز. هرگیز سلاح تو تمانگ لږ، قورال دیکان نرسه شونداق نرسه دور که تو تکان نې،
میلست او شلاگان نې جانی که جزا، باشیغه بلا بولا دور، زینهار، زینهار یقین کیلما لږ
..... قولغه تو تمانگ لږ دیب تکرار لادی لږ وینه. ای مسلمان لږ! شونی بیلنگ لږ که بولف لږ،

(۱) آق روس لږ نې مسلمان لږ که یاقین لاشغافا نکث سبب لږ: نیکالای نې یوقاتب، ماسکاونی تارمار قیلوب ایتدی
ترکستان لږ بوجان قیزیل بلا که مقاومت دن عاجز قالغان، قاجیش نې هم مناسب کورماگان آق روس لږ، اوز لږ یغه
یکانه سایه بان بولا دور غان قوت نې فقط مسلمان لږ که کوردی لږ ده قورال لږ نې تسلیمی ایله مسلمان لږ نې ممکن قدر قوت نې زیاده بولشی که کیر شید لږ.

بوهرکت لرنی همہ سی جدید لرنی فتنہ سیدر بولرنی تاش باران قیلش کیرک دور دیب سوز
لرنی بتروی ل۔ خلق بولسہ۔ اول دن علمانی اوزیغہ حرمت، سوزیغہ اطاعت قیلیب
کیلغان یعنی دن همہ برابر علمانی سوزیغہ تابع بولدی، منورقاری آکا داطر افیدہ گی مٹی
مجادلہ قهرمان لرنی سوزی خلق گہ اُتر قیلما دی۔

مٹی مجادلہ قهرمان لری (جدید) لہر قنچہ پند و نصیحت قیلسہ لہر سوز لری
خلق گہ اوتما دی مثلاً سلیم خان آکا۔ های مسلمان لہر، ای برادر لہر! قورال نی
آلایلوک، همہ میزنی قولیمزده سلاح بولسون، یا دبلان اوروشکالی میلتن لازم
هیچ اولمزسہ فرغانہ ده گی مجاهد لہر گہ یبارامیز،

کیلینگ لہر قورال توتایلوک، سلاح آلایلوک قنی همت قنی غیرت
دید ی لراما، خلق علما گہ تابع بولنا نلغی دن اکثریت علمانی چیز یغیدن چقمادی،
علمانی سوزی عمل گہ آشدی. شوندا ی بولسہ هم منورقاری ینہ سوز لادی: برادر لہر
بیزلر الله رضاسی اوچون جهاد قیلامیز تاش باران قیلسہ لہر هم طیار میز، جان مال
فدا دور، بوکون هرکیم هر زرسہ دیدور اما کیم دوست، کم دشمن تانکلا معلوم بولا
دید ی. محیطنی تقاضا سنجہ ملت چیلر بوندن زیادہ جسارت قیلامادی لہر، چونکہ
علما لرنی جزئی براشارتی بلان آلامان جدید لرنی اورکلتنک قیلشیدن تاییامیدور لہر
افسوس کہ بیچارہ علم سیز خلق علما گہ آلت دور، زیرا جاہل دور لہر۔

افکار عمومیہ فی دین گہ باغلانیشی، دین فی سیاست گہ خادم بولیشی طبیعت
قانون لریدندور۔ عوام ملالرنی دیسہ سیدن خبری یوق، ملالر حکومت فی دیسہ
سیدن خبری یوق۔ عوام ملالر گہ آلت بولدی، ملالر حکومت گہ آلت بولدی۔

چار روس له بوحال نه کورگان دن کیښ کيلتر ګان سلاح لريښ .
 قاتاريب آت لريښ باغلاب ، عرابه لرګيه يوکلاب تکرار ښګي شهرګه آلوب
 کيښدي له . تفراق تورغان ده ګي کرسيپوست ګه يړلاشد يړدي له .

آزکون دن کيښ آق اوروس لردن بعض لري قاچدي لرد بعض لري فرغانه ګه
 باريب مجاهد لرايله ايش بريګي قيليدي له . آسيفوف لرانده ګان ګه کيلوب خوځند
 قيشلاقه ګي فرني قورباشي ګه خوشولدي ، رهبرليک دلدارليکه بولندي . پول
 باسب چقاردي ، خوځند قيشلاق واطرافيده اوپاره تداول ايښدي .

تاشکند ده قالغان چار روس لرنی اکثر لري سلاح لرايله برابر قيزيل
 لريني کوب توردي له تاشکند ګه قيزيل اور دو کيلغانده هم اوز لري هم سلاح لري
 بربليکه تسليم بولدي له ، بوخدمت لريني قيزيل له تقدير ايښدي آق روس - قيزيل
 روس برروس اولارق همه لري برلاشدي ، مسلمان لرايريليپ قالدي .

ترکستان بونچيه ، خوځند مرکز اولارق مختاريت حکومتی قورولغان دن کيښ
 هر طرفه توري جمعيت له قورولدي :

باشده شورای اسلام جمعيتی	معين الاسلام جمعيتی
علماء جمعيتی	اورته مسلک جمعيتی
توران جمعيتی	هوسکاران معارف جمعيتی
طلبه جمعيتی	فقهاء جمعيتی
معلم جمعيتی	پيش جمعيتی

هر جمعیت نکث اوز یفه مخصوص بایراغی بار دور .

قیزلی لرایش باشیغه کیلغاندن کیین بوجمیت لرکه روس لرهم کیریشدی .
مقصد لری مسلمان لرنی پارچه لاش فتنه لرایله آرا لرنی بوزوش دور . مثال اوچون
تاشکند واقع سینی یازیش کفایت قیلسه کیرک ، بشقه لری هم شونکا اوخشاش
دور یا خود اوز گنه سیدور .

وقتیله تاشکندده ایکی جمعیت قورولدی - بری علما لرحمیتی هر پنچشینه
تاشکند علماری بیک لرینگی مدرسه سیده توپلانب مجلس قورادور لر قیزلی لردن هم
بعض لری اشتراک ایتادور . سوز نوبتی کیلغانده روس لرایتادور : ای مسلمان لر !
ای عالم لر ! سیز لر بولسه لرینگر یورت نی کاته سی ، عالم لری ، هر بر توغریده حق ، سیز
نیکی دور . اوج قورت ده یاش لرحقوب جمعیّت قوروب دور ، الرکیلا بکده آیش
باشیغه ، اداره باشیغه کیلسه لر سیز لرنی ساغ تویمایدور ، الریاش دور ، تجربه سیز دور
سیز لر محکم بولوب حقوق لرینگری ، شرف لرینگری ساقلانگ لر ، جدید لرکه یوز
بیر مانگ لر دیب علما لرحمیتی نکث برچه اعضا لرنی مغرور قیلادور .

دوس لردن بعض لری ، جدید لر طرفندن آچلغان یاش لرحمیتی نی توپلانتی سی
که دوشنبه کونی حاضر بولادور لر . مناسبتی کیلغانده یاشلرکه خطاب قیلوب ای
یاشلر ! ای قهرمان لر ! یورت سیز نیکی ، مستقبل سیز نیگت ، حکومت سیز نیکی دور
بیش آلتی کشتی کاته سله بلان اوزون چاپان بلان جمعیّت قوروب دور لر ، سیز لرنی
یولینگر که ایشانب حکومت ایشلرینی سیز لر تولغه آلیش که تیریشنگ لر دیب

جدید لږگه پيشانفټ بيرا دور.

روس لرنی بونداق او یون لرنی عاقبتی ده ایکی طرف بربر لرینه مخالف بولیش
برآ تابر آتانی باله لری اوز آرا بربرینه دشمن کوروندی لر.

منور قاری آکا دنظام خوجه که اوخشاگان دور اندیش ذات لر روس لرنی
بو او یون لرنی فملاب علما لر ایله هر قنچه مفاهمه قیلوب سوز لاشمه لر علما لر
قبول قیلما دی لر، چونکه روس لر بولر نی یعنی جدید لر ایله علما لر نی اتفاق که کیلما ی
دورغان قیلیب اتفاق یول لرنی توسوب قویگان روس او یون لرنی تأثیری
ترکستان نی قورت بورچا کیده کور و لدی. اتفاق سر لیک سببی ون جدید لر. قدیم
دیب تاریشمه توخا مادی.

بو آرا ده تور تو بنجی دیب ینگی بر اسم چقدی. علما لر جمعیتی دن و یا جدید لر
توپی دن یا خود مجاهد لر دن هیچ برینه منسوب بولما ی او چا ولریدن هم اعتزال
ایتب بر یولی حکومت که قوشولگان برکشی نی بو آدم تور تو بنجی بولدی دیب آت قویدی لر.
روس لر بلان یاراشکان مجاهد لر نی هم تور تو بنجی بولدی دیب آتآلدی. بونی بلان
بر آتانی باله لری بر دین بر اسلام فرزند لری، بر وطن نی اولاد لری قورت که
تقسیم بولدی، پارچه لاندی، ضعیف لاندی، دشمن نی کامیاب بولیشیغه
روس لرنی غالب کیلیشیغه سبب بولدی.

(بعض لرجه تور تو بنجی کلمه سی مُرتد دن کنایه دور.) تور تو بنجی نی نمونه سی:
کاشغرملی مجادله دوریده، روس لرنی ایرگش تمام یولیه اندجان دن کیلترغان

روس عسکر لارینی شرقی لریدن .
 سیز تور تینجی دیما نگیز، بیز تور تینجی اییس میز
 دین اسلام یولیده اورومچی دن کیلگان میز

جمعیت لر جمعیتی

بعض واقعہ لر بولادور، اگر یاز سہ قلم مسئول بولادور، یاز یلیا سہ قلم اہلی
 مسئول بولادور .

اوشل جملہ دن : برآز یوقار یدہ ترکستانہ قورولغان جمعیت لر نی اسم
 لر ذکر قیلندی امید یو جمعیت لر نی اوستیدہ ”جمعیت لر جمعیتی“ قورولش
 بولدی . (جمعیت لر نی مرکزی)

جمعیت نی رئیس عالم خان تورہ ، بر معاون ، بر کاتب (ذاکر نوغای).

یو جمعیت لر نی مرکز یدہ - ہفتہ دہ بر مجلس بولادور . ہمہ جمعیت لر دن
 ایکی - ایکی دن اعضا لر اشتراک ایتادور . ذکر قیلنغان جمعیت لر نکث قرار
 لر ، قیلنغان وقیلا دورغان ایش لر یو مجلس دہ کورولادور ، موافق کورولغان
 لر تصدیق قیلنادور ، وشونکا اوخشاش ایشلرایلہ مشغول بولادر .

بردفعہ سیدہ آچق لیقدہ خلق ایچندہ ، اعضا لر نی حضور یدہ عادی

مجلس آچلدی. ریاست ده عالم خان توره، کاتب - ذاکر آیزی، ترجمان - اکبر قازاق. عادت خارجنده ییگی شهر دن اوچ کشتی هم بوکون گی مجلس گه اشتراک ایتدی لر: بری اوردو قوماندانی بر اورو، اکینجی سی مالییه مأموری قازاق ارسلا نوت اوچونخی سی مواصلت مأموری چرکس ارسلان بیک لر. اصولاً مجلس آچلدی. سوزلا و چیلر فی نوبت ایله اسم لر یازیلدی. رئیس سوز گه باشلار باشلاماز علما لر دن محی الدین مخدوم داملا بلند دیو خان آوازی بلان ایچمیزده گی آناوی اوچته اوردوس نیمه قیلادی مجلس دن چقوب کیتسون دیدی، تکرار لادی اکبر قازاق جواباً - تقصیر بر آرتائی قیلا یلوک الرنی بیز لر گه فائده لیک گف لر ی بار دیدی روس قوماندانی - ترجمان دن نیمه گف دیب سورا دی. ترجمان - وقتی امیس صبر قیلا یلوک دیدی.

شو اثناده اوردوس - اورنیدن توریب روسچه لاب: بزا وچا ولان ییگی شهر دن مهم مسئله اوچون مخصوص کیلدوک. اوچ کشتی میز، اوچ مهم وظیفه میز، سوز و میزنی سوز لاش اوچون بزرگ بی نوبت وقت بیریش لر نی رئیس دن رجا ایته مز دیدی.

ترجمان اکبر قازاق اوز بک چه گه ترجمه قیلدی. رئیس طرفندن هر بر لر یغیه بیش دقیقه دن وقت بیرلیدی، اوردوس سوز گه باشلادی: من - اوردو قوماندانی من، ترکستان حدودی حذر دنگیزین ایرگش تام غچه عسکری الیشن اُممیده در بوگون ایرته بالشو یک حکومتی طرفندن عسکر لر، مأمور لر کیلا دور. قولوم ده گی سلاح لر نی توپ - توپخانه، اوق دارو، آت عرابه

و باشقه جمیع عسکری لوازمات ایلیش لرینی قولیغه آلاور .

نیکالای کیتدی، حریت بولدی، هرملکت اوزی مختار دور، شول سببلی
بو اسلحه لرینی - یاران لرینی صاحبی، سیز مسلمان لر دور سیز، حق سیز نیکی، شونی ادوچون
من حق نی جاییغه تافشرسم دیب او شبو آرقدا شلرم بلان کیینگاش قیلدم، الزهم
های های جوده یخشی بزهم طرفدار میزدیدی لر من الرنی سوز لریدن ینه قوت
لاندم، منه اوز لری سوز لاسون دیدی لر اکبر قازاق ترجمه قیلدی .

اوروس نی سوزینی ایشتیار - ایشتمازمچی الدین مخدوم داملا باقرغان
بلند آوازی بلان بزگه سلاح کیرک ایمس توپ - توپخانه کیرک ایمس، شریعت
کیرک شریعت دیدی

اوروس - توغری ایتمیس، شریعت کیرک، اما شریعت نی ساقلاش
ادوچون قوت کیرک، پول کیرک سلاح کیرک، شریعت ضدوق ده ساقلا نا
دورغان برزسه ایمس. بزده هم دین بار زاکون بار، ضدوق ده ساقلا نمایند
ای مسلمان لر! بیز لر سیز لرگه خیر خواه میز، ترکستان دن کیتا میز، غرض میز یوق
فقط قصد میز حق صاحب لرگه حق لرینی تافشریش دور آگاه بولونگ لر آلسه
لرینگز، سلاح نی سیز لرگه تافشرامیز، آلمان سینگز لر دشمن لر آلا دور بزکیتا میز.
دیدی .

چرکس ارسلان بیک وقازاق ارسلانوف ایکاوری قوماندان اوروس
نی سوزینی قوت لادی لر، سوز لریده: ای قارداشلر! الحمد لله بیز لر مسلمان میز
سوز میز توغری؛ اداره نی، سلاح لر نی، مملکت نی قول لرینگ غه آلینگز

یخشی بولادور دیدی لر . بودقیقه دن باشلاب مجلس اهلی و باشقه لر آرا رینیڭ
شاو - شو باشلاندى هرکله دن برصدا ، هر قافه دن بر فکر چقدى ، شو آنده
مى الدین مخدوم داملا - اورنیدن توريب بلند آواز لری بلان اؤلگی سوز لرینی
تکرار لادی بزگه شریعت کیرک ، بیزگه سلاح لازم ایماس ، مالیه لازم ایماس
بیزگه شریعت لازم دیویردی قوماندان فی طلب لریمجه اکبر قازاق ترجمه قیلدی .
روس قوماندان - شایقه سینی قولیغه آلوب بار قوتیله دغضبیله بیزگه
اوردی . شه پکه سینی برون آلوب غوجر - غوجر لاپ تکرار غضب لانبینه
بیزگه اوردی . بر آرنفس آغاندن کسین یرده گی غبار آلود شایقه فی قولیغه آلوب
قولیده توتمان حالده ایکی رفیق لری ایله برابر مجلس دن چقوب ییگی شهرگه جواناب
کیتمدی لر . (★)

واقعہ عیناً یا زلیدی ؛ محترم کتابخوان لر خواه کولسون لر - خواه یغلاسون لر .

علماء لری

ترکستان ده‌گی عالم لرنکث اکثر لرنی سیاست، حاکمیت کبی موضوع لربان
 علاقه لری یوقدور، اگر بولسه آزدور ذاتاً اودات لرنی ابتدای تربیه لری و تحصیل علوم
 لرنی تاثیر دینی یا باشقه سبب لردنمو، یورت فی قورش، حکومت قورش کبی
 هم سیاسی مسئله لردن اوزاق ده دور لر. بوالیش لردین عالم لرنی وظیفه سی هم امیس
 اما دینی معلومات لری اعتبار لیه خلق ایچنده چوق محترم، امر لری نافذ، سوز لری
 باش اوستیغه قبول دور. بعض عالم لربار دور که بولر هم عالم و هم دنیا دن خبر دار،
 علوم - فنون فی بیلا دور، سیاست دن آگاه استقبال فی اندیشه قیلا دور غان
 شخصیت لردن دور، شونی سی بار که عدد لری آزدور، بونداق عالم لرنکث لسان
 لری کیسکن قلیچ لردن هم اوتکور درجوده هم تاثیر لیک در. بولردن باشقه طریقت ده
 سلوک ایتکان ایشان لراطفه سی بار دور بولرنکث نفوذی خلق که دها تاثیر لیک
 امر لری دها نافذ دور. ایشان لرنی بز امر گیه همه منتظر دور، اگر هجوم امری بیرلیسه
 خلق فدائی دور، بر جان امیس - مینگ جان بولسه قربان دور.

اگر حکم لری نافذ ایشان لرایله عالم لربا لاتفاق خلق که خطاباً ای مسلمان لربا!
 ملی مجادله ایشیفه یاردم بیرینگ لردیب آق فاتحه بیرسه لر، همه کوچ ملت چیلر
 طرفیکه آغدار یلور، عمومی قوت برلاشمش بولوردی. همه قوت مختاریت چیلر ضیاء
 لیلر امریه بولغان چاغده شاید دشمن که غالب کیلگان بولور ایردی لرمع الأسف
 نیمه سبب دندور که بوزکا عالم لرنی و ایشان لرنی از تحت دل رضایغ لری بولدی

مو؟ آغزہ کی رضائری دن برفایده اونمادی عالم لرنی اولگی فعالیت لری قالمادی
کوندن گونگہ سُست لاشب باردی ۔

تاریخ کتاب لریدہ یازیلغان دور: عوام الناس ملالرگہ تابع، ملالربوسہ
سیاست گہ تابع دور۔ یوقاریده گی یازیلغان واقعہ لردن معلوم بولدیکہ، ملت فی
سلاح لائیشی اوچون عالم لرمافع بولدی لر۔

استطراد؛ علمالر، وظیفہ لری ایجابی: منفی لیک، درس گویلیک؛
أمر بالمعروف - نہی عن المنکر و بشقہ دینی ایشلر بلان مشغول بولسہ لروکب زیب
بولورایدی، ولکن خلق فی ملاپرست لیغی، حدیدن زیادہ حرمت لری و اطاعت
لری ملالرنی شائیرتب قویدی ده ملالر سیاست گہ آرا لاشب اورالاشب قالدیلر
ایکی کیمہ فی اوشلاگان غرق بولادور و یکان بابا لرسوزیدیک ملالردیانت ایلہ
سیاست کیمہ سینی اداره سیدن عاجز قالدی لر، نتیجہ ده مختاربت کیمہ سینی غرق
بولیشیغہ سبب بولدی لر،

خلاصہ کلام؛ سخت سیز ترکستان تکرار اسادت گہ گرفتار بولدی

شو بدین لیک بلان بو حالہ توشدی اهل فرغانہ

ملاز سیاست جهان بی خبر است از مکر و فریب این آن بی خبر است
گر چند ز دشمنان دین بیزار است خود آلت دست دشمنان بی خبر است
تاریخ نکتہ تعریفی گہ کورہ عالم لرحکومت مقامیغہ مناسب ذات لر دور،
ولکن بوصفت گہ لایق بولغان ذات لرنی رأی صاحبی، فکر صاحبی بولیش ایلہ
بر لیک ده سیاست دن خبردار بولیشی هم شرط دور، فقط عالم بولیش لیک

حکمدار لق اصولیغه کفایت قیلمایدور. وطن وملت قیغوسیلده کوزی گریان، بغزی
 بُریان بولغان لردفع خمار اوچون علامه اقبال نکث اوشبو مصرع لرینی ترنم قیلسه
 لر حقی درلر:

مکتب ملّا داسدار کتاب کور مادر زاد و نور آفتاب
 دین کافر مکر تدبیر جهاد دین ملّا فی سبیل الله فساد
الم زده بر شاعر دن:

میسو نیور لر کیچه کوندوز چالیشیر کن عجبنا او توروب جی آلتی بی می بکمر علمنا
 اسلام نوری، بر نور در که او نور دن همه بر شکله فایده لنمای دور، بونور،
 براو که آزینه بر گیه کوب نصیب بولادور غان فضل آلتی، انسانلر اوز قابلیت لری،
 فطری استعداد لر گیه کوره فیض یاب بولادر لر، کتاب الله دن و سنت رسول الله
 دن اونسبت ده مستفید بولور لر، دنیا علمی و سیاست علمی هم شونداق در، هر کیم کسب
 کمالیغه قاراب دنیا علمیدن و آخرت علمیدن بهره یاب بولادور. نه اوچون بونداق
 دیب بولمایدور. وَقُلْ رَبِّ زِدْنِي عِلْمًا.

چار (آق) روس لرنی پیشنه‌ادی

باشوئیک لرنی ایش باشیغه کیلوب قیزیل اوردونی غالب بولیش عرفه
لیده، آق لرامید سیز لایمای قالمیاق، دنیکیمن قوماندان لرنی غلبه سیدن
طبع لری اوزولمای خیلی ایلاغ تیراب توردی لر.

آنجی آق اوردوس لر (BELOGVARDETSI) قسماً آدی سادن
قسماً سیوا ستاپول دن کیمه لریله توغری استنبول که جناب تورکیه تفرغیغه ملتجی
اولارق کیرغان لردن کیین ترکستان ده موجود آق روس لرانده شه که توشدی لر.
قاجارلیک دیسه لر قوشنی دولت لر مسلمان بولغانی اوچون قبولی گمان ده چونکه
یقین زمانده قیلیب کیلغان ظلم لری میدانده. باقدی لر ترکستانده سلاح کوب،
تیارلیک، اما آق روس لر آزکفایت سیز. قیزیل دشمن لر گیه مقابله دن عاجز....
بونی بیلغان آق لر عقل تاپدی لر، مسلمان لر بلان اتفاق توزیش نی فایده لیک
کوردی لر. قیزیل لر بلان مقابله اوچون تیارلیک قوت نی مسلمان لرده موجود یعنی
نی اداک ایتدی لر. شونی بلان ایکی طرف دن سانچیلادورغان خنجر دن برینی
دفع قیلیش نی واجب بیلدی لر، سرعت ایله موجود سلاح لرنی هر یه ده
مسلمان لر که تافش ریش شونی بلان مسلمان لرنی مکمل قورال لاندیریپ قیزیل لر که
قارش یورگوزوشنی ایکی طرف که فایده لیک کورساتدی لر. شو حالده ترکستانلی
لرنی قولی بلان قیزیل لردن انتقام لرنی آلیشی ده محتمل ایدی. هر حالده بودلکش
لیک لری بزنی قاره کوز لر میز اوچون ایماس اوز منفعت لری اوچون ایدی.

اما ترکستانلیک لر که هم فایده لانا دورغان فرصت قولغه کیلغان یعنی اسکار قیلنماس
 بر حقیقت ایدی . نه ایسه آق لر نی اوفکر لری پیشینا دلری عمل که آشنادی تاشکنده
 ده بولسون اندجان ده و بشقه جایلر ده بولسون علما لر طرفندن قبول قیلنمادی . الر نی
 نزدیکه همه اوروس بر اوروس دشمن نی آتی - قیزیل بولمایدور ، دشمن - دشمن دور . روس
 اوشل روس دور . وَلَنْ تَرْضَى عَنْكَ الْيَهُودُ وَلَا النَّصَارَى حَتَّى تَتَّبِعَ
 مِلَّتَهُمْ . آیت کریمه نی اوقور ایردی لر .

اما ترکستان که صاحب بولادورغان ، ملت چیلر ، ضیاء لیلر ایسه ، کیچه نی
 کوندوز که اولاب آق لردن بولسون ، قیزیل لردن بولسون یردن کوک دن رسمی
 غیر رسمی قاقاق یولیلر ، پاره قوتیلر سلاح حاضر لاش که شونی بلان برابر مجاهد لر نی
 قولاندیریش که ، عدد لرینی کوپایتیریش که کیرنیشدی لر ملی مجاهد قهرمان لرینی شعاری اوشبو
 مصرع لر بولدی : مقصد قولینگه کیامس میلتنق آقیلما غونچه = سر نیزه برله دشمن
 بغرنیشیلما غونچه .

مجاهد لار (قورباشی لار)

ملت چیلر نی جدی تشبث لری سایه سیده فرغانه دن و باشقه ولایت
لردن چقغان مجاهد لریمیز، ملی قهرمان لریمیز خیلی کوپایدی لار، چنانچه:
خوتند دن و اطرافی دن:

ایرگش قورباشی، کیچیک ایرگش، توپچی قورباشی، اسلام پهلوان قورباشی،
توچقار پانصد، بوجون قیرغیز لریدن بیک طاش، قاره بولاق دن قیرغیز محمد علی
پانصد، حیت بهادر، رحمان قل قورباشی لردور. هر برینی لایق ذکر خدمت لری
بار دور.

آلتی اریندن - قاره بای قورباشی. چمیان دن - همد قورباشی
سیم که تابع جوی دم دن محمد روزی پانصد. اوچقورغان دن - تیشه قورباشی لار
مرغلان که تابع زلیخه دن - علی یار بیک. اونی جان جان دوستی
صد کاکل دن - توخته سون پانصد لر چقادی لار.

کیمین گی ایکا ولدی کوب ایش کورساتکان یار اولیک گیت لرله شهرتی
چقغان صادق مجاهد لردن ایدی. بو ایکا ولرینی قولغه توشیریش اوچون قیزلر
کوب اوریندی، انواع حیل - مکه قوللادی، اما قولغه توشورالمادی.

نهایت روس لار آخرگی وقت لرده حیل که باش اوردی. اورته که تیلی اوزون
سوزی اوکورو واسطه لرینی قویدی. واسطه چیلر نی قوین لرینی تولدیردی. واسطه
چیلر اوز منفعتی اوچون قولیدن کیلغان هنر لرینی ایشلاتدی، کم جالیرینی قیزلر

حیلہ لر بلان تکمیل ایتدی لر، عاقبت علی یار بیک فی یولدن اوردی لریاراشکا
راضی قیلدی لر۔

علی یار۔ جانہ جان دوستی، مسلک آرقداشی توخته سون پانصد بلان
مشورت قیلدی۔ پانصد۔ قطعی صورتده منع قیلدی وچکیندی۔ ایشانسه...
دیدي، بابا لریمیز اوردوس دن آشانگ بولسون۔ قولینگده آی بالته بگ بولسون
دیگان لر، علی یار! خام ایکان سن دیدي علی یار بولسه۔ خام لیغیغه باردی اجل
تارتکان ایکان اورتده ده گی چو ترچی لر فی قیز یقذریش لر یقیجه سیده حکومت بلان
یاراشب یگیت لر ی بلان شهر که کیردی۔

قیزیل لر که سلاح لر ی تمامیلده تافشرلیدی، پر لری یولونگان طادق دیک
بولدی، صونگر ا۔ روس نمرود لر ی طرفندن حاضر لانکان کاته میدان که توپلانغان
اوتون لر که آتش تو تاشدیرلیدی، آتش اوج که کیلگان ساعت ده علی یار فی همه
یگیت لرینی برته۔ برته قول لرینی۔ ایغ لرینی زنجیر لرایله باغلاب آتش که آتدی
اوت ده کویدورولدی، همه لرینی الله رحمت قیلسون۔

اما توخته سون پانصد قطره قانی قالغونچه، صونگ نفسی غچه۔ کافر لایله
اوروشوب حرب میدانیده شهید بولدی، اِنَّا لِلّٰهِ وَاِنَّا اِلَيْهِ رَاجِعُونَ،
مرغلان دن محمد امین بیک، معاونی صالح مخدوم لر

مرغلان که تابع گروه دن شیر مست (شیر محمد) بیک، اوکاسی نورمت بیک
خروج قیلدی لر بولر قور باشی لر نی ایچمیده پیش جنگ لریدن، قور قوش نیمه بلیا یئرغا
مجاہد لر دن دور۔ بو قهرمان قور باشی لر نی و یگیت لرینی شایان ذکر قیلغان جهاد

لریدن نمونه شولکه: کیچه لردن برکیچه سی؛

همه لری یگیت لری ایله سواری اوچ مینگ عسکر بولیب بالاتفاق
(اسکابیل) سیم که هجوم قیلدی لر.

تورمه ده گی بندی لر نی بوشاندی لر، عسکر لر نی اولدیریب سلاح لرینی
آلدی لر، عسکر خانه ده گی اوز باشلیغ لرینی امرلیه جبهه خانه، میلحق، پولیموت، بشقه
یاراق لر نی غنیمت آلدی لر. بو نظر لریدن کیین یگیت لر که استراحت اوچون
اوچکون مدت بیرلیدی بو مدت ده عسکر لرتا آنا لرینی قرینداش لرینی زیارتی
یرینه کیترلیدی، عسکر لرده بر بایرام هوا سی بولوب همه یگیت لر کیف لاندی،
صفا لاندی.

بو آرا ده روس لر اوز لرینی توپلاب، هر طرف که صالدا ت توکوب قر باشی
لر نی اوتا دورغان - قایتا دورغان یول لر نی تیغه لر گیه ادر لر که پسترمه لر قوید لر؛
کاته قوت توکدی لر. مجاهد لر نی قایتیش لرینی پایلاب تور دی لر.

اوچکون دن کیین قور باشی لر یگیت لرینی توپلاب، عسکر چه ظفره شولکه سینی
ایتب بی پروا یولغه توشتی لر. روس لر نی پسترمه قویگان تیغه لیکه یقین کیلگان
ایردی لر اولاً اوق آواز لر ی ایشیلدی صونگرا پولیموت، میلحق لر بلان اوق یا غموره
تو تولدی لر. بر قوماندا ایله همه مجاهد لر در حال آت دن تو شوب پیاده اولار ق
دیوار لر نی و درخت لر نی پنه سیگه یر لشدیلر بر آت ایشکاندن کیین، روس لر نی ریجه
لیک حیل و پسترمه لرینی آلدیده وارقه ده بار سینی فی سیزدی لر. باش قوماندان لرینی
بر اشارتی ایله همه حاضر اول وضعیت نی آلدی لر بر صد اگر منتظر تور دی لر. اول صدا،

اول آواز الله اکبر صداسی، هجوم پارولسی (علامتی) ایدی همه کیسر الله اکبر۔
الله اکبر۔ الله اکبر نعره سیله ادر تیغه سیغه آت قویدی لر۔

اډل وهله ده روس لر مدافعه ده بولسه لر هم مجاهد لر نی بومدش هجوم
لر نی کوریب طاقت کیلتر المادی لر جان شیرین، دنیا شیرین، قاجیشغه باشلا دی۔
مجاهد لر قولادی لر، روس لر نی آت لری سیمیز بولغان لیغیدن هم ریسـ
لکه چاپقان لیغندن، مجاهد لر نی آت لری پی گه غه، اولاق که چاپیب اوگانگان،
تاب که کیلغان، قارنی کیچیک یوگوراق آت جنس لریدن بولغان سبب لی
قاجکان اوروس لر که اُشت۔ پشت دگیو نچه تیب او شلاب آیتب اولدیریب،
چاپیب اولدیریب مہ۔ مہ (ME-ME) دیدیریب باقرب نیزه لاس
اولدیردی لر قولغه توشکان بعض اسیر لر نی تیا کلاب سیم دن کتہ ظفر بلان قیتد لر۔

فَضِيلُ مَخْدُومٍ

قاره تیگین شیر آباد دن خروج قیلغان فضیل مخدوم غیور بر مجاهد دور۔
بخارا که تابع حصار، کولاب طرف لریده قرارگاه قوروب، او طرف لر که حقغان
اوروس لر نی دادینی بیرار ایدی۔

فضیل مخدوم اوروس لر بلان نخشی اوروشکان، خیلی سه وه شکان ملتی
مجادله قهرمان لریدن دور۔ انور پاشانی قیادتنده بولغان ملت چی لر و مجاهد
ایله بر لیکه حرب میدانیده اوق ایچیده قان کیچیب فداکار لیک کورسانکان
یار اولیک بر مجاهد دور۔

روس لرگه یقین لاشیش نی دیندار یعنی سبب لی عاربیلگان، یا شهید
یاغازی لیک شعارینی التزام اتیکان برمسلمان دور .
روس لرنی مصالحه گه چا قریب یبارغان ایچی لر یغیهچ التفات قیلما دی،
صلح گه رغبت کور ساتما دی حتی مذاکره قیلش گه تنازل ایتمادی . اوز دوریده
دشمن ایله همیشه اوروشوب آتیشیب تور دی . روس لر قوت کسب اتیکان دن
وغالب بولغان دن کیین مجادله نی خارجه ده دوام ایتدیرلش اُملیله افغانستان
گه چکیلدی . بیش اون یل کابل ده افغانستان دولتیغه همان اولار ق یاشادی
1928/29 نجی یل لرده کابل ده بولند نفیم مدت چه صحبت لاشیر، حسب حال
ایتار ایدوک .

زمانی کیلدی فضیل مخدوم حج قصد یله حجاز ده بولندی . حج دن قایتوب
پشاور گه ان دین کاشغر گه جو نادی . اسی نی حاجی عبدالکریم قویدی . بونگی مستعار
اسمیله کاشغرنی ملی مجادله دوریده یتب باریب کاشغر محب اهد لر گه قوشلدی
برلیک ده فعالیت ده بولندی .

بو حاجی عبدالکریم نی تونگان لر ایله اتفاق لاشب ایش برلگی قیلغان یعنی
قیزل تونگان لر نکث قولیده قاچر یلیب کیچه سی کاشغر سرمن ده گی روس سفارتیغه
آفشرلیخانلیغی ، ایسی دشمن قولیده اعدام قیلنغان حکایه لرینی قلم اهلی تفصیلا تیله
یاز سه کیرک .

محمد امین بیک

مرغلان دن چقغان محمد امین بیک مرغلان فی سوکچی محله سیدن بولیب،
 مدرسده او قویدورغان ملا بچه ایدی برتتمت ایله حبس گه محکوم بولگان، سونگر ایسبریا
 گه سورولگان بری ایدی. حریت ده آزاد بولیب طن غه قایتوب کیلغان، اطرافینه
 توپلانغان یگیت لر بلان خروح قیلوب روس لر فی باشینه بلا، جانینه جرا بولغان
 بر مجاهد دور.

آزکونده صالح مخدوم اسمنده بریگیت بلان اتفاقلاشب هم مسلک
 بولیش برجان. بر بدن کبی مجاهد آرقداش بولدی لر، صالح مخدوم ذاتاً یاراولیک
 بر آدم، مردیگیت ایدی.

محمد امین بیک، قیزلی حکومت فی ضعیف لیک زمان لریدن فایده
 لانب خیلی قوت توپلا بختی قورال گه اگیه بولدی صفا نون گه اوخشاگان روس لر فی
 باشش قوماندان لرینی میدان حرب ده اسیر آلدی. ترکستان فی استقلال فی طلب
 قیلوب آنا. فانا ماسکاو دروازه لرینی چیرتب تورگان اداره لیک شخصیت ایدی.

محمد امین بیک فی شرتی چقوب، دیر لیک قوت گه اگیه بولغاندن کسین
 برچه قورباشی لر فی وعسکر لرینی مرغلان گه لقین برمسافه یازه وان ده توپلا ب انده
 قرارگاه قوردی یازه وان فی مرکز قیلدی. بیک فی امری ایله قورباشی لر اوست
 اوستیگه مرغلان گه سیم گه هجوم قیلوب، شجاعتی فی وقوت لرینی کورساتب آلا دورغان

لرینی اولجہ لرینی آلیب قایتور ایردی لر.

گاہا محمد امین بیگ اوزی کیلیب اورده تگیده توختاب خلق که خطا با
آکار! اوکار! آغا- اینی لر! مجاهد لر فی ظفرینیه دعا قیلنگ دیب تواضع بلان
همه دن دعا طلبیده بولور ایدی.

بالشویک لر بولسه بر طرفدن یر لی خلق فی حق طلبی حتی هجوم لری نینه بر طرفدن
ماسکاودن تاشکند دن قوت کیلما سلینگی کیلخان قوت لر فی یول تو سوب فی زدر فی
آغذاریب، روس عسکر لیگه شکست بیروب قیزیل لر فی مغلوب بولاویر گانی،
کات قوت لرینی ایچی روسیه ده گی ورا نکل، دینیکیین، قالیچاق لرو باشقه لر که مقابله
بولوب تورغانلیغی سبب لی فرغانه ده گی بالشویک لرشو چاغ لرده پک ضعیف
قالغان ایدی لر.

روس لر فی بونداق ضعیف بولیش لری که سبب لردن بری تور ت یول
فاجعه سی بولدی. حادثه شولکه برکون روس لر ۱۹ نیخی آتوپولکه سینی توپ لریله بارکوپلر
توبچی لریله بلند بولیک قوتلیک عسکر لریله، مجاهد لر فی توتب کیلتریش اوچون
اطراف که چقاردی لر. بونی بیلکان محمد امین بیگ او فی مدافعه چاره سینی کوردی.
اولا- تور ت یولده گی یارنی یانینخ آلتیش گییت فی قویدی، بولر پایلاب تور دیر،
روس لر کیلغانده مدافعه شکنده آتیشدیر، آتیشیب- آتیشیب مغلوب بر طرفت
سورول باشلادی لر. سورولکان طرف لریده هر جاگیه ایکی دن، اوچ تور ت
دن یول فی ایکی طرفیکه ایکن زار ایچینیه قویلکان پسترمه ده گی میرگن لر فی آلدیدن
اوتدی لر، کویا روس لر فی تیا کلاب آلوب کیلدی لر. پسترمه فی روبرو سیدن

یگیت لر مغلوب بولوب قاجکان دیک اوتب کیتدیله آرقه سیدن قولاب کیلغان
 روس لر نی میرکن لر توت دیک توکدی لر . بیز بیلگان جوره قاری پسترمه ده بولگان
 باطرلردن بری دور . روس لر نی بعض لری مرکزده و بعض لری قاجکان یگیت
 لر نی قولانغان ، بر قسمی هر طرف که یاییلگان ایدی پسترمه حادثه سیننی پایلاب تورگان
 یگیت لر محمد امین بیگ باشده اولار ق کیلیب تور ت یولده توپلانب روس لر نی
 اوراب آلدی لر ، صونگر اروس لر که نفس آلفانی وقت بیرمای الله اکبر نعره سیله
 بر هجوم قیلدی لر ، بودهشت لیک هجوم دن روس لر شاشب قالدی لر (۱)
 بوحال دشمن نی مغلوب بولغان یعنی که علامت در دیب مجاهد لر هجوم لر نی
 نینه هم شدت لاندیریب نهایت ظفر قازاندی لر روس لردن قاجا بیلغان لری
 قاجدی ، اولگانی اولدی قسماً اسیر توشدی اسلحه لر ، جبه خانه لر آت و عرابه لر
 غنیمت قالدی . (مغلان ایک عبدالمحسن البخاری و اصحابی جده)

بوحادثه نی تاثیر ی ایله روس لر بوتار یخدن کیین هجوم قیلا لملایدور غان
 بولوب قالدی لر .

شیخ سعدینی دشمن ضعیف بولسه دست لیک زنجیر نی قیمر لا آدور دیگان دیک
 روس لر آرا ده صیراده صلح که طرفدار ایکانلیغ لر نی بیلدیریب مسلمان لردن صلح
 طلب قیلوب یبارغان ایچی لری ایکی آرا ده بوز تو قور ایدی لر ، شونی بلان وقت
 کیچرور ، همیشه مدافعه و ضعیفی ده بولور ایدی لر . بوحقده حکایه که اوخشاگان
 برواقعه :

(۱) تاریخچه آذکودلکان مجاہد برواقعه دوکده : هجوم انشا سیدم قوری یگیت بر اورو س نی یلکه سیدن توتب یلا نتریب ، ایلا نتریب آلوب
 کیلوب زمب رک گر اوردی پاچه پاچه قیلدی اولعل مردکییت پولاد دیک ییچ یگیت لی آتی تاش پولاد قاری ایدی .

روس لر عادت لری اوزره بردفعه سیده ایگم بردی چوقندی دیگان اوزسکی
 اوزی بلان بری فی یخشیلاب اوتوب چوقوب مرغلان فی عالم لر یغجه جونا ندی لر.
 ایگم بردی مرغلان گه کیلیدی شهر فی برینجی عالم وفقیه لریدن خال محمدری
 داملانی زیارت قیلیدی. بالشویک لر طرفیندین ایلمچی لیک صفتی ایلده بیش آلتی
 عالم لر فی جمع لاب محمد امین بیک فی قرارگاه هیغه باریب وعظ و نصیحت
 قیلوب صلح گه ترغیب وتشویق قیلولری و صلح فی ایکی طرف گه هم فایده لیک
 ایکانلیغی فی اوقدیرو لری اوجون اوردوس لر دن فرمان بولغانلیغی فی بیان قیلیدی.
 برآز گفتگو دن کیین خال محمدری داملا، یان لر یغجه داملا بخارانی ملا
 سلیمان خوجہ فی و بشقه ایکی اوج اهل علم فی آلوب آلتی کشی بولوشوب یازده دان
 جونا دی لر.

عرا به لری یازده دان دن اوتوب محمد امین بیک فی قرارگاه قاره ساقال
 قیشلاق گه یتب کیلیدی.

ایلمچی لر فی کیلیشیدن خبردار بیک الر فی کوتوب تورغان ایکان ایلمچی لر عرا به
 دن توشاروقتی ده قاری داملا گه احتراماً برگییت اینگیشب قاری داملانی
 ایانغی فی یلکاسیغه قویدوروب عرا به دن بی آزار توشرلیدی زیرا. قاری داملا هم
 اعمی و هم یاشی الورغ وضعیف لینی دن حرمت گه لایق بر ذات دورر خوش آمدی
 دن وهاردوق لر سورالیب بولغان دن کیین قاری داملا: بیک بار مو؟ اگر
 بولسه کوروشا یلیک عرضم فی ایتب وظیفه میز فی بیلدیرا یلوک دیب سوز گه
 باشلادی لر. یانیده گی ایتدی. تقصیر! بیک بار ایکان لر، جنا بلرینی عرا به

دن تو شور و ب قویگان متواضع یگیت محمد امین بیک فی اوزی ایکان . الحمد لله
 طالع میز بیدار ایکان همه میز بیک فی حضور یدہ میز تقصیر دیدی لر .
 قاری داملا یوز لرینی بیک طرفه قاراتب اوللا خدمتی فی تحسین ایتدی لر ،
 صونکر آشکر لرینی بیلدیردی لر شو حالده دستور خان یازیلیدی ، عزیز مهمان لر فی
 پای قدم لر گیه سویولنگان قوی لر فی پشرب حاضر لنگان طعام لر ، شور بار لوزام
 آمده لر بلان کیلتر بیدی ، کونگل خوشی بلان مهمان نواز لیک تو گاب یک عاسی
 او قولدی دستور خان بغیشتر لیدی .

قاری داملا بیک که خطاباً : بیک ! مجاهد میز بیک ! کوزیمز فی آق قوی
 بیک ! الله تعالی عمر یگیز فی اوزون قیلسون ، مراد یگیز فی برسون - بیز لر مرغلان
 ده گی حکومت فی ایچی سی میز ایچی که اولوم یوق دیر لر ، اوشبو حضور نیکز که کیلغان
 ذات لر نکش همه میز فی تسلیمزدن عرض شو لکه : بز فی جنا بلر یغیه ایچی قیلوبت بلان
 حکومت ایتده دور که ؛ نیکالای بولسه تخت دن تابوت که تارتیلدی همه ملت لر
 اوز وطن لر یغیه اوز لر حاکم بولدی لر . سیز لر هم بز بلان اتفاق قیلوب یاراشب
 شهر که کیلسه لر یگیز مذاکره قیلاشب برقرار که توختاساک ، حکومت سیز لر که یخشی
 قارایدور ، حقوق لر یگیز فی رعایت قیلادور ، صحرا ده یور مانگ لر صلح قیلوب شهر که
 کیریب شرف لیک عمر کچورینگ لر دیدور . بیز لر شونی اوچون ایچی بولوب کیلدک
 بیک ! دیب قاری داملا سوز فی تمام لادی لر .

اورته ده بر آز خاموش لیک دور سوردی . محمد امین بیک فی آوازی بو
 خاموش لیک فی بوزوب سوز که باشلادی .

تقصیر لر! قدم لر گیه حسنا ت، خوش کیلدنیز لر بزرگ شرف بخش ایتدی لر،
اما- ایچی لیک صفت لر ایله بزنی صلح که چا قرغان پیشنها در گیه جوابی شوکله:
تقصیر لر! بیز لر عسکر میز، سرکش میز.

مجاهد لر، مصالحه که یقین کیلادی لر، درد لر ی باشقه، غایه لر ی باشقه که
اوخشاب کورینا دور دیسون لر. دیدی سوزینی توختا دی. قاری داملا قول آجب
اسلام که نصرت تیلاب قلغان دعا فاتحه دن کیین وداع لاشب عرابه که چقاره،
زاره زور ایله قاری داملانی اونا ماگانیغه قویما ی محمد امین بیک اینگیشب
برکسی فی وظیفه سینی اوتادی، قاری داملا برایاغ لرینی بیک فی بلیغه قویوب
عرابه که چقدی انشایاریمز بولسون، خدا که تافشردوک دیب خیر باد لاشب
جونادی لر. (★)

ساغ- سلامت مرغلان که کیلیب هاردوق لرینی آلوب ایرته سیم که
چقوب مقام عاید گیه جواب باصواب فی تبلیغ ایتدی لر.

محمد امین بیک و صفانوف

شایان ذکر حادثه لردن بری. محمد امین بیک فی امرلیه حدود لرینی بریندن اوتکوچی عسکر یوکلانلکان آتش عرابه نیش تیر یولی بوزولدی فایز توختار توختاماس، اولدن حاضرلنگان آدم لرواسباب لرایله آنی ده یول نیش کیلغان طرفی هم بوزولدی اطرافده حاضرلنگان گیت لراوج طرفدن هجوم قیلا شکیلده کورونار. کورونماس، بیک براوق آندی. هر بر عسکر برپای دن اوق اوزدی، اوشل آن ده میلتنق لرنی سر نیزه سی اوت خانه (ماشینه) فی هاید اوچی سیغنه توغریلا نیش توختا. توختات اُمری بیرلیدی ماشینه توختادی واغون لره هم توختادی واغون لرده گی روس عسکر لری سرا سیمه که تو شدی. هر برداغون که یوزلاب سپاهی لره هجوم قیلیدی لر، بر طرفدن محمد امین بیک فی تسلیم (RUKI - VYRH) - "روکی ویرخ قول لری یوقاری دیگان آوازی ایشلیدی. حقیقت آنچلا شیلگان دن کین روس لر تسلیم بولدی لر.

واغون لرده گی سلاح لراوق دارو لوازمات حربیه تمامیلده آلیندی آت عرابه لر که یوکلانندی عسکر لرنی ضابط لرنی همه سینی قول ایاغی فی باغلاب باشلیدی کیسلیدی.

برگیت برادر روس فی باشینی کیسا دورغان وقت ده ایتدی، من عسکر لرنی قوماندانی دور من منی باشم فی سیز لرنی قوماندان لرینک کیسون دیدی گیت اسیر اوروس فی محمد امین بیک که تافشردی محمد امین بیک اوروس فی باشینی

کیسما چچی بولغانده اوروس، سیز بیک مو؟ دیدی؟ تصدیق جوابی نی آلوب، من
قوماندان صفانوف دور من، منی آزاد قیلسانگیر من سیز غه خدمت قیلا من،
مقامم کته، قولوم دن ایش کیلا دورغان برسی من دیدی.

بیک، صفانوف نی بوشاندی. وعده سیغہ مو اتی بو کافر نی خدمتی
شول بولدیکه. اوزون مدت مذاکره لرتیجه سیده تاشکندن بو طرفی کیتمان تیغہ
وچین حد و دیغہ چه ترکستان لیک لرگه مستقل اولار ق قالیش شرطیلہ بیک نی
بالشویک لریله یاراشتری اوز فصلیله بیان قیلنا دور.

محمد امین بیک نی دوریده بولغان واقعه لردن بری:

بیک لرنی اوجیغہ چقغان بر دورده اند جان گه تابع بوته قره قیشلا غیده
برکون محله نی کاتہ کیچیک لرینی عثمان علی بای بچه نی حولیسیغہ چاقریلدی محله نی
امامی هم بار خلق کاتہ همان خانه نی صحنه سیغہ توپلاندی.

ایچکاریدن قدی، قاسمی کیلیشکان، اوتوک کیلکان برگیست چهدی.
چپ طرف ده تورت بمش نفر هیبت لیک اوروس لر، اونگ طرفیه اوجتورت
سله لیک عالم لر، تعظیم مراسم لری بجا کیلتریلیدی، معلوم بولدیکه اورته ده تورکان
گیست محمد امین بیک ایکان، همه خاموش.....

برآز فرصت اوتسکان دن کین محمد امین بیک قولیغہ تا پانچه سینی آلوب
حلقه سیدن توتب توریب عسکر لر لیغہ خطا با کیلترینگ لردیدی.

همه نی کوزی تیر مولغان حالده نیمه نی کیلتری شیغہ منتظر ایردی لر. آئیله

گیت لری بلند قامت لیک، سرخ موی لب لیک کیلیشکان گوده لیک
ایکی اوروس فی صحن گه کیلتر دی لر.

محمد امین بیک خلق گه خطاباً ای برادر لر ای مسلمان لر! اوشبو ایکی
اوروس فی محاکمه قیلماقچی میز، سیز لر فی حضور سینگزده بولیشی فی مناسب کوروب
سیز لر فی چاقیردوک.

بویکا دلری اصلاً آق اوروس لردن آق پادشاه فی مأمور لریدن دور
آق پادشاه کیتدی بالشویک لهکومتی کیلدی. بیز لر اوزیمیز اسلام حکومتی
قوروب مستقل حکومت بولایمیز دیب سنجی حکومت فی تأئیدوک. اوشبو اوروس
لرهم بز بلان اتفاقاً شب بیز گه قوشولدی. قیزیل لر علیخنده همه میز بیر لاشدوک
برکون اسکابیل (سیم گه) هجوم قیلنا نیمزده همه میز برابر ایدوک. سیم فی
تورمه سینی پوشاتب، کریفوست دن سلاح، جبه خانه اولجه آلرؤک. صندوق
صندوق اوق لر فی تاشب مناسب کورولغان بر جای گه کیلتر دیک.

همه میز یز فی کادلاب یر گه خاکه توکدوک صندوق لر فی خاکه فی ایچینه
کوبلج سیمدن تفراق تارتوب یینه تیغ تیگز لاپ اوز یولر گه قوشدوک
برقاج مدت دن کین معلومت مزجه اوشبو ایکی متفق لریمزدن بولغان
اوروس لر اسکابیل ده گی بالشویک لر گه قیل بیریب دور لر اوشل ذخیره
قیلنغان اوق دارو میلتنق لر فی کومولغان جانی بیلدیریب دور لر. بالشویک
لر حالاً کیلیب همه سینی تاشب کیتب دور. بز بولساک بولر فی خیانتی فی بلیب
اؤز لر فی باغلاب کیلتردوک منه حضور لر سینگزده محاکمه قیلنا دور. سیز لر محکمه ده

شاهد بولورسین لر دیدی صوکر او ایکاوی خائن لر که قاراب اوردوس چه
 لاب غوجیر۔ غوجیر قیلوب خیلی گف سوزده بولندی نهایت مذاکره مناقشه
 لر نی تو خاتب بیک نی چپ طرفیده گی هیئت لیک روس لر که اوززبانیده
 برزسه لر دیدی . همه جیم بولدی هیئت لیک روس هیئت طرفندن دوسیه
 لر ی ورق لانب دفتر لر که یازیلیب کتاب لر او قلوب عیب نامه لر ی یازیلیب
 حکم قیلندی . محمد امین بیک بلند آواز بلان : محاکمه هیئت : بو خائن لر نی اعدام
 قیلیشه حکم قیلدی دیب همه که بیلدیردی . (★)
 حکم نی عمل که آشیر یلسون دیب گیت لر که امر بردی .

جَلال آباد واقعه سی

محمد امین بیک نی فعالیت لریدن بری . بیک - مرغلان ، اندجان ،
 اوش نی و اطراف ده گی مجاهد لر نی بر نوع اداره قلیب ایش لر نی یولغه
 تویناندن کین جلال آباد اطرافیده گی اول دن چار زمانیده اوردون شریلغا
 روس موژیک لر ایله بر اتفاق که کیلوب همه لر نی سلاح لاندیریپ بر لیکده
 جلال آباد که هجوم قیلدی لر . عسکر خانه ده گی عسکر لر نی اسیر آلدی لر جبه خانه
 و سلاح لر نی آلدی لر . بانکه که کیریپ نقد پول نی آلدی لر .

خزینہ چی داد فریاد من حکومت که نیمه جواب بیرامن ، منی او یوم کویدی
 خانم ویران ، عائیلہ م پریشان بولامیز دیگانیده ، محمد امین بیک خزینہ چی نی
 دفتر نیہ شونداق یازدی : بوتار یخده گی موجود نقد پول نی بانکہ دن من آلدیم .

مجاهد: محمد امین بیک دیب دفترگه امضا قیلدی .
 مذکور موژیک لر ، اندجان نی محاصره اشناسیده ، عرابه لرگه توپ لر ،
 پولیموت لرینی یریشدیریب بارقوت لرله برابر مجاهد لر ایله یان - یان محاربه ده بولدیلر
 آت چقیما س طرف لرده ، سای گزده قور توکدی لر .

اندجان مجاهدلری

اندجان دن و اطرافنی دن چقغان قورباشی لرخیلی باردور چنانچه : شهرتی
 چقغان لردن فرنی قورباشی ، بونی قرارگاهنی خوتند قیشلاقده دور . مرآبات دن
 ملاعبه الرزاق مشهور قرمان لردن دور . وقازاق قورباشی اسرائیل قورباشی
 لردور .

عسکله اطرافیده گه قاره تیپه چوکن دن چقغان ملا پولاد قورباشی دراونک
 الله یولیده غزاة اوچون باشم نیاز دیگان عهدی مشهور دور شهرخان دن چقغان
 شاکر قورباشی لر ملا پولادنی متفق لرین ، یولداش لرین ایدی . عبدالجبار مخدوم
 هم ملا پولادنی گیت لرین چقغان ایدی .

قیزیل آیاق دن مرزا تاغالر اوز فصلیده بیان بولادر کاته شهر بولسون
 کیچیک شهر بولسون قیشلاق بولسون هر جا یه بر قوزغالان بر انقلاب ایله
 خروج قیلغان غیمور ، جسور یگیت لر میدانده اوزینی کور سادی لر نوبتی ایله ،
 تفصیلاتی ایله ذکر قیلنسه کیرک .

اندجان گه تابع سلطان آباد - دن یولداش پالوان چقدی زاوراق دن

چقغان عبداللہ قورباشی کوب غیور کوب جسور عجایب سے ایدی اندجان دن 200
روس عسکری زاوراق گہ اوتون توپلاغانی چقمش دور .

عبداللہ تنہا اوز باشیغہ: اوتون اوز میز گہ لازم سیز لر گہ بیرا دورغان
اوتون یوق دیب ہر طرف دن بشقہ بشقہ کوچہ لردن اوق آتب تقریباً اوتوز عسکر
اولدیریپ یرہ دار قیلیب نہایت قالغان لرینی اوتون آلیش گہ قومیای کیلغان
جای لر یغہ قایتارا بیلغان بہادر برگیٹ دور .

عسکہ گہ تابع قیزیل ایاق دن احمد پالوان چقدی، کوب ایش کور سادی،
اور روس لر نی خیل ایادی نی بردی احمد پالوان فی عاقبتی: محی الدین قارینی واسطہ
سیلہ احمد پالوان حکومت ایلہ یاراشدی اوج کون انواع ضیافت لر، فاضل
بیک لر، پالوان فی قولاغ بورنی دن چقدی. آخرگی ضیافت اشنا سیدہ
اطرائی فی عسکہ ایلہ قورشاب چمبر۔ چرس باغلاب توغری ماسکا وگہ جونا لدی.
ماسکا و دن قایتوب کیلمدی. اعدام کیفیت یاشر یلیدی. محکم حاجی قورباشی لرنک
مشہور لریدن بولیب سلطہ سی کامل بر مجاہد دور. اور گنج قیشلا غیدن چقغان
لطف اللہ ایشان محکم حاجی نکت امیر لشکری، صایق قاسی نابی دور. یونس پالوان خیرہ بیک
دن دور. حال مت آپسیر ہم اوشبو قیشلا غدن دلنمان کل بولاق باشیدن دور.

ناوقد۔ دن چقغان محی الدین قیرغیز مشہور دور. غیرتی گہ چیدا مای اوز آرا
مجاہد لر ایلہ اور و شوب نہایت سوزاق غہ قاچکان سوزاق دہ روس لرنک
قولیغہ تو شوب، اعدام قیلنغان دور. قیرغیز لردن چقغان اینک مشہور، حکمی نافذ
اوز گند مجاہدی جانی بیک قاضی دور .

(اندجان) ز اوراق دن اصغر قورباشی چقدی. اوچیوز نفر سنجاب
 یگیت لری بارایدی آنا فائینگی شهر که هجوم قیلیب مرکز لرنی قارا قول لرنی
 باسب الرنی سلاح لرینی، اوق دار و لرینی توپلاب اوزینی سلاح لیک یگیت
 لرینی هم زیاده قیلور هم تقویه قیلور ایردی. ز اوراق دن مخدوم قورباشی دیب
 یز بری چقغان امثال اقران لری که اوخشاب وظیفه سینی ادا قیلغان دور.
 جوره یخشی لر اندجان نی حکان دیکان جایندن چقغان دور لر بولرستم
 قورباشی لرحود لرینی محافظت ایدر، تعاون که همیشه حاضر مجاهد لر دندور.
آخون جان اوش دن چقیب صوکر اندجان کیلیب اندجان ده کی روس لر ایل
 آپاق چاپاق بولیب یاراشب ایسکی شهر ده تیگرمان تاشیده قور توکیب یانگازور
 اندجان که بیک لهر طرفدن هجوم قیلیب برهفته محاصره قیلغان تارخ لره
 آخون جان اوزی تابع لری بلان تیگرمان تاشی ده چلیسته فاخته لرنی قویوب
 یخشی مدافعه قیلغان اوردوس لر نی کونگی نی آغان بالشوکی لرنی التفاتیغه
 مظهر بولغان بر تور تینچی دور. قربان جلیلو دیکان ته تیبریگیت شو آخون جان
 نی امرینده دایما مجاهد لر نی یولینی توسار ایردی ۷ یردن اوق یکان لری
 هم بورولگان ایدی.

اندجان ده کی صربیه اداره سی. Vayinni Komisariyat

اندجان شهر نی نگی شهر (روس لر) قسمیده صربی اداره بار دور اونی قومیساری
 مکسیم مکسیموف دور اداره نی ایچکاری طرفیده کی کینگ میدا لیتق نی ایتاگنده

مکسیموف نی عائیلہ سی اولتورا دورغان او ی لرا یوان لربار دور، بونی یولی
 صربیه نی کاتہ دروازہ سیدن دور. دروازہ نی ایکی طرفیدہ سلاح لیک دایما
 نوبت چي ایکی عسکر تورا دور لر.

ملت چیلر نک تشبثی ایله مکسیموف نی موافقتی بلان حاضر لنگان بر
 ترتیب گہ کورہ هر کونی ایرتہ بلان بردهقان یلکہ سیدہ آسیلترغان ایکی کاتہ
 خورمه چه ده سوت و قتیغ کیلتر ادور، نوبت چي عسکر لرتانیدور لر، دهقان
 دروازہ دن کیر ادور مکسیموف نی او ی لریغہ قتیغ دسوت لرنی بوشاب خورمه
 چه لر گہ اوق تولدیریب اوستیغہ کیپک سیپب (توکوب) قایتوب دروازہ دن
 چقب کیتا ویرا دور لر، خورمه چه لر نی آغزی آچق کیپک کورنیب تورا دور، عسکر
 شہمہ قیلا دورغان میدانہ برشی یوق بواش نخشی دوام ایتدی، اما ملت
 چیلر نہ ہم اولگور چه راق تجارت بولیشینی طع قیلیب مکسیموف ایله آچق
 بر تجارتی مذاکرہ قیلدی لر. بوا اتفاق لریده بر مونچہ صندوق میلقت ایلیک.
 آلتمش صندوق اوق سودا بولدی مکسیموف ساتدی ملت چي ضیا، لیلر
 آلدی لرشول شرط بیلان کہ سلاح داوق لرنی صربیه نی آمباری ده تسلیم
 قیلنا دور.

مجاہد لرنی ایچیدہ قازاغستان دن کیلگان یتی سوولایتی ده
 توغولگان احمد اسمیدہ قوچ برگییت بارا یردی. بویگییت نی نزدیکہ
 اوروس لربرقوی گلہ سی ایدی. آلدیغہ سالیب هایداب اولدیریب قیلاب
 آتیب اولدیرار قورقوش نیمہ بیلماس بر بہادرگییت ایدی برکیچہ سی، صربیه

اداره سی ھجوم ڪرڻ جو ارادو ڪيو. مذڪور مجاهد احمد گيت لڙيل شينون اوردی آمبارن
 و اطراف لڙين اوردی محافظ عسڪر لڙي، نوبت چي عسڪر لڙي قلعو دن کڻي ڇڏي
 برطرف دن تيز ليڪ بلان صندوق - صندوق اوق لڙ، صندوق لڙده گي
 ميلن لڙت لڙگه و عرابه لڙگه يو ڪلا نڌي بولر، برڪاروان شڪلنده يو لڙگه نوشدي لڙ
 قوميسار اوليودن اوڀا نغوچه همه ايش آواز چٽا ريلياي تمام لڙدي،
 قوميسار مڪسيموف فل لڙي تمام آلدی اتفاق نامه حڪمي عمل ڪرڻ لڙدي.
 شوا شنده عسڪر خانه دن صالدا لڙي تب ڪيڏي. بولرني ڪو توب
 تورغان مجاهد لڙنڪ قومانداني احمدني اشارتيله همه سي ٽينگ آتار قيليب
 صالدا لڙني توت ديك توڪدي بعض لڙي عسڪر خانه ڪاچي.
 شو حالده حربي قوميسار مڪسيموف عسڪر خانه ڪا قاراب غايت ده غضب
 بلان قدم لڙي ڪاٽه - ڪاٽه باسب عسڪر لڙگه قاراب ره زبانيڪي (RAZBAYNiki)
 ديب ھجوم ڪرڻ جو ارادو ڪيو باقير - باقير اڻيشله ڪرڻ تب باردی.
 بوجيچي دن باشلاب دشمن لڙ، ترڪستان مجاهد لڙي باسبه چي معنا سيده ره زبانيڪي
 ديه باشلاب ديلر. ساتيلگان لڙ، تور تونجي لڙهم باسبه چي ديب پرو پاغانده قيلد لڙ.
 مجاهد لڙني يامان لاب روس عسڪر لڙين اولکان لڙي سرشته قيليش بلان
 مشغول بولدي مجاهد لڙ بولسه احتياط لي حرکت بلان سلامت قايتوب ڀنگي
 شهرني حدود ديدن چٽب ڪيڏي لڙ.

ايرتہ سي عوني اداره نڪت حڪيله مڪتب ليلر آزاد، ايسڪي شرده ڪوچه ڪوچه چٽيش
 ممنوع بر فرماني چٽيڏي. باشده ارمني عسڪر لڙ، بر آزر روس عسڪر لڙي آرا لاشب

اندجان ایسکی شهرینی تالادی لر، بولادی لر، قولغہ کیرگان نرسه لرنی آلدی لرباهانه
لری سلاح آخارش بولدی اوشل کونی اوردوس وارمنی لرنی کوزیغہ کورونگان هربر
جانلی مخلوق باسمه چي سانالدي حالبوکه مجاهد لر صربیه نی کیچہ سی باسدی سلاح
جبه خانه آلدی، روس لر - ارمنی لر شهرنی کوندوزی باسدی مال آلدی، جواهر
آلدی، پول آلدی.

بو حقه دنیا کوروشی دن مثال اولارق تورکیه مطوعاتندن بر نمونه :
دوختور رضا نورنکث حیات و خاطر اتم کتابیده شو جمله لرنی یازادور :
فرغانه ده ، روس لرنی علیهنه قیام ایدن تورک لروار ، بونلره باسمه چي
دیور لر . باسمه چي بزیم کلمه نکث معنا سنده دگلدر . بریری باسان دیمک ،
بوده اُشقیادیمک . حالبوکه بونلر اُشقیادگل ، ملی قیام چیلر ، روس لر بیله
اُشقیادیلر لر . روس لری چوق زامان در ازعاج ایدیلر لر (۱)

اوش شهریدن خال خوجه ایشان

اوش قلعه سینی ایچیده تورمه باردور گناهی قتیغ لرنی اوشبو تورمه که
قامالادور . خال خوجه ایشان اوشبو قلعه ایچیده قامالغان لردن دور .
تورمه ده تخمیناً اوچ یوز کیشی قاما قده دور . بولر تورمه ده یاتسه لرده مجاهد
لرنی حرکت لریدن ، خردج لریدن ، روس لرکه قیلغان هجوم لریدن خبردار
بولوشوب گاه - گاه قیز یقوب هوس قیلوب یوردی لر ، نهایت همه لری

اتفاق لاشب برکچي سي همم برابر حاضر لانب اوروس لرنی نوبت چي لرينی، تورمه ناظریني، پايلاق چي عسکر لرينی اوروب اولدیریب قلعه دروازه سینی ایچیدن آچیب چقدی لر. همم لری اسلام یولینه فداکار بولوب خال خوجه ایشان نی قومانداسیده اوروس لرکه قارشی کخشی اوروشدی لر.

نعمان تورباشی و محمود تورباشی لرهم اوش دن چقدی لر اوش لیک لرنی همم لری بالاتفاق اوروس لرنی علیصننده برلاشدی لر.

بو طرفدن محمد امین بیک یتب کیلدی. همم لری احترام بلان استقبال قیلدی لر. تورشاب موژیک لری همم کیلیب قوشولدی لر. بر توپلانتی لریده همم لری یک دردل یا اولوم یا ظفر شعار یله اوروس لرکه هجوم که قرار بیردی لر. محکم حاجی همم اشتراک ایتدی. محمد امین بیک نی قومانداسیده بولغان تدبیر لیک وانتظام لیک بر هجوم نتیجه سیده اوش شهری پلید اوروس لردن پاکیزه لاندی. اوش نی ایسکی و نیگی شهر لری مجاهد لرنی اداره سیغه اوتدی. اوش شهرینی مجاهد لر آلدی. اوش ده روس لر مغلوب بولدی دیگان آوازه سی هر طرف که یاییلیدی. بوتارینده سیم دن اندجان دن قوت توپلاب صفانوف قومانداسیده اوروس لر برابر دو بلان اوش نی قوتقازیش اوچون یولغه چقدی لر.

بو خبر نی ایشتیب محمد امین بیک اوش ده یوز ایلک گیتی بلان رحیم بیردی خلفه نی قویوب اوزی روس لرنی یولی نی تو سوب عرادان طرفیغه قاراب جونادی اندجان و مرغلان دن کیلغان روس لر بلان عرادان ده تو توشدی لر.

بربر لر یغہ کیریشدی لرتیجہ ده بیک لر غالب کیلدی، سلاح و جبہ خانہ لرا دلجہ آلیندی، اسیر لر قلعہ دن کیچر لیدی قاجکان روس لر قوتلدی لر. قوماندان صفا نوب قاجکان اوروس لر آراسندہ ایدی.

بو هنگام ده اوش ده گی مجاہد لر نی ضعیف تاپیپ قاجکان، پیسکان اوروس لر مینگباشی بلان اطرافیدہ گی قور تونجی لر نی قولغہ آلدی. همه لری کریست (قلعہ) گہ کیردی لر، رحیم بیردی خلفہ فی اولدیردی لر. عسکر لری اوروشوب اولغانی اولوب قالغانی قاپیپ جانلری نی قوتقازدی لر. روس لر نی شونداق حیلہ سی بلان اوش مجاہد لر نی قولیدن چقدی. صونکر لری اوز گنددن غایب پانصد دیب بر قورباشی قوزغالدی خلی مدت روس لر بلان اوروشدی ایسہ ده نہایت قیزیل قوت لر یغہ مقابلہ دن عاجز کیلدی حرب میدانیده شہید توشدی اللہ رحمت قیاسون آمین.

اندجان محاصره سی

قورباشی لردن محمد امین بیک فی ریاستی ده، خال خوجہ ایشان، نعمان قورباشی و بشقہ لری نی بالاتفاق هجوم لری نتیجہ سیدہ اوش شہری مجاہد لر نی تحت تصرفیغہ کیردی.

اوش فی اداره سی ملی مجادلہ قوتی ملتت چیلر قولیغہ اوتدی. بونظر دن قوت آلغان مجاہد لر همه اتفاق ایله اندجان فی محاصره سینہ همت قیلدی لر. برکونی قورباشی لر هر طرف دن اندجان نکش اطراف و جوانب یغہ تولدی.

بعض لری حکان طرفدن ، و بعض لری آت چقماس ، آن گور قاتا مال طرفین
 کیدلری لر بر فرقہ بیش بویناق ده دگیری بوته قره ده ، ایکی تیکن ده بر قسم لری یارباشده
 قرارگاه قور دیر اکثریت سایی گذرگه قور لوگدی لر . محمد امین بیک دوه زمین طرفین
 بر چه گیت لر یله کیلیب سایی گذرگه توشدی .

چهارشنبه کونی شهرگه آت قویدی لر ، اما بوطرف ده اوروس لری اوانگ
 قوی اولدن یراشب شهرگه کیرگان آخون جان قوماندہ نی قولیغہ آلیب هجوم قلغان
 مجاهد لرگه قارشی چقدی آتیشب آتیشب ایکی طرف چارچاشب نہایت
 مجاهد لر قرارگاه لری سایی گذرگه قایتدی لر .

بر هفته گه قدر مجاهد لر هر طرف دن هجوم قیلار روس لر دفع قیلوب
 قایتار ایدی محمد امین بیک نی امرینده قورشاب دن کیلغان موثریک لر
 توپ ، توپ خانہ لر ایلہ اشتراک ایتکان ایدی ییگی شهرگه هجوم قیلغان مجاهد لر
 له پیچیده موثریک لر برابر ایدی لر .

محاصره کونلری - آرا - صیره بعض قورباشی لر شهرگه آت قویوب کیرار بیش
 آتار میلتن قولیده ، تیزه سیغہ تیالغان ، قاچمه قاچمه شاقون لر یله شهر اچکیغہ
 پرخ فلک غچہ باسدیریب کیلار ، آتیشیب آتیشیب قایتار ایدی لر .
 روس لر طرفیده : تیگرمان تاشیده آخون جان - قورگان قرارگاهیدن مجاهد
 لری مدافعہ قیلار ایدی .

مجاهد لری اند جان گه هجوم قیلغان تاریخ لریده او قونان عسکری شرقی

لری دن بر نمونه : بوکون چهارشنبه کونی ساگه کیلدی عسکرلر = یلکه سیده بیشل آتار
برقوبیده فمچی سی آت که مینیک عسکرلر نام خدانی ایتب = چار یار باصفا
اولیا لرنی ایتب دوست آتمه آتمه، دوست چاپمه چاپمه تور توخنی نی تاللاب
آت رضا بولینگ عسکرلر .

بو محاصره اون کون چه دوام ایتدی هر طرفدن هجوم دوام ایتب تور دی
نیمه دندور بر کونی مجاهد لر محاصره نی ترک ایتب هر کیم کیلغان جاییه اوز قرار
گاهیه قایتدی مثلاً محمد امین بیک مرغلان یازه دان قرار گاهیه .
فرنی تور باشی خوفند قیشلاق غه، بشقه تور باشی لهرمه سی اوز قرار گاه لریغه
قایتدی لر . محاصره نتیجه سیز چقدی .

اما او شبنو اون کون ایچیده گی خلق نی هیجانی، سویونچی، شاد لینی نی فعالیتی
نی مجاهد لر که قیلغان مادی و معنوی یاردم لرنی قلم یازیب افاده قیلما یوردغان
درجه ده بولدی . سای گذرده نمائیش، سای گذرده سهیل، سای گذرده ملت
چیلر رهبر لگی ده مجاهد لر نی جهادی، سای گذرده گی مجاهد لر که علما لر نی توجه
لرنی، کوزی بلان کورغان ملت، سویونک کانیدن تیر یسیغه سینماس ایدی او،
نشئه لیک کونلر نی فوتوغرافی نی چقاریش ممکن ایس دور .

تور باشی لرنی انگشت نالردین ملا عبدالرزاق

ملا عبدالرزاق، اندجان که تابع میر آباد دن چقغان ملا بچه پیش جنگ
قرمان لردندور فولاد خان اسملیک فدائی غیرت لیک بر اوکاسی بار دور .

آدم موسن آدم ایدی. آدمیزادنی جانی ایدی اوروش
میداینده اوروس لرنی صفاسینی بیرار ایدی آکاسی که بارلینی فدا ایدی. گویا
حضرت موسیٰؑ نی برادری حضرت هارونؑ ایدی. بومر دگیت اون سکر گیمه یاشس لر
چامه سیده شهرتی چقغان ایدی. بوقهرمان گیت فولادخان تورغانچه ده واقع
بولغان محاربه ده شهید بولدی. الله رحمت قیلسون.

ملت چیلر، ضیاء لیلر نی ارشادی بلان.
شیرمت بیک نی حسن شیشی ایله افغانستان که حربی تعلیم اوچون جوناقلان
سکسان طلبه دن اون طلبه نی بویگیت توپلاب لوازم آمده لرینی حاضر لایق دینی،
ملی وظیفه ده هم خدمتی سبقت ایشکان بر ترکستان گیتی دور.

ملا عبدالرزاق نی یازیش که ارزیدورغان فعالیت لریدن بری :
برکون عسکر لرینی توپلادی، الله تعالیٰ نی یولیده جانی فی فدا قیلا دورغان
لرینگز بولسه بر طرف که ابراسون دیب خطاب قیلدی. اون بیش گیت بیز لر،
فدائی الله رضاسی اوچون قربان میزدیب آیریلیدی لر. ملا عبدالرزاق اوزی
باشده اولارق همه لرگه روس ضابطه لرینی اونفورماسینی کیدیردی. همه لرینی
یوزده یوز روس ضابطان لرینی قیافه سینغه اوخشا تدی میر آخور که خطابا آت لر
حاضر مو؟ دیدی. میر آخور. حاضر خوجه بن دیدی. کیلتریلیدی. اون آلتی دانه
آت همه سی بر رنگ ده، دومی کیسیلگان یا لی قیسیلگان، آرقه سیده بوکترگی،
انگلیزچه چرم ایگه. تمامیله روس آفیسر لرینی آت لرینه اوخشا تیلگان بریوتده
دور.

هر بریگیت اوز آتینی جیلاویدن توتب اُمر که منتظر ایردی لر. ملا عبد الرزاق
 فی الله اکبر دیکان تکبیر صداسی فی ایشیتار. ایشیتمازیگیت لرات تیغه سیخه
 اوز لرینی آلدی لر. میلتق لری یلکه ده، قچی لر قوله، آت لری ریسک غه چاپقان
 اندجان شهر طرفیکه جونادی لر. کفان که کیلغان لریده آت لر نی آهسته آهسته
 یورغوزوب آغیر باش بولوب.

آهسته آهسته یوریب تورنه که اوخشاش بر قاتار اولارق شهر که کیردی لر.
 ملا عبد الرزاق هم قوماندان و هم یولباشچی ایدی.
 بولر نی کورغان روس ژاندرمه لری سلام بیرار، آرا ده صیره ده کور و کال
 صالدا ت لر بولر که تعظیماً تمنی ده بولار ایردی لر.

بویوریشده اوزوم بازار نی یانباشیده، میر کامل باینی تیمیده گی
 شتاب سالدا تسکی دیپوتات (STAB, SALDATISKIY DEPUTAT) گه
 کیلدی لر. همه لری آهسته، شاشیلای آت لریدن توشدی. هیئت و صلابت
 ایله زینه پایه دن یوقاریک چقدی. شتاب نی سلاح قسیمیغه کیردی لر.
 ملا عبد الرزاق نی بو حالده بو قیافه ده کورگان روس لر حیرت ایله نیمه گف؛
 نیمه واقعه دیگاندیک بر بر لر یغه باقیب قاتب قالدی لر.

ملا عبد الرزاق آمرانه بر آهنگ بلان شتاب نی قوماندا نیغه (فاداوته
 آر وژی) یعنی سلاح لر نی تافشریگ لر، سیز لر که هیچ گف یوق، قصد یمز
 سلاح دور بیلنیکز که من قوماندان عبد الرزاق من دیب خطاب قیلدی.

بر طرف دن سلاح لر توپلاندی ظاهرده مجبور کور ونگان ملت حقیقت^{۵۰}

محبت ایله یوگوروب یوروب سلاح لرنی باله خانه دن توشردی اوتکان کیتکان آتله
 گه عرابه لرکه سویونب سویونب سلاح لرنی یوکلادی لکیتسرمه یول - نچاق بازارین
 دیوانه بای نی مدرسه سی یولیدن اوتب صحت و سلامت قل لر یغیه برشی تو قونمادن
 اوز قرارگا لر یغیه قایتدی لر . قندینگ نی اور ، یاشا ! ملا عبدالرزاق صداسی کوکشی
 چقادی . محترم اوتوچیلر که برسوال آلقیشلانسه ارزیدر مو ؟ محترم کتاب
 خوان لره

اندجان اطرافی اور گنج قیشلاغیدن دن چقغان قورباشی لردن بری محکم
 حاجی دور لطف الله ایشان امیر لشکری دور صائب قاری نابئی دور محکم حاجی اوش
 نی آلیشه کوب یارار لیک خدمت لرده بولنغان دور . اوزی محمد امین بیک
 نی دوستی ، فرنی قورباشی نی تحت فرمانیده گی مجاهد لردن دور نیمه سبب دن
 دور فرنی قورباشی محکم حاجی دن دگلیر بولدی بوندن محکم حاجیغه خوف توشدی ،
 قوتو لوش اسکانی یوق . در حال تاشکند دن کیلغان سعد الله خوجه یوف ایله مذاکره
 که باشلادی روس لربلان یاراشکالی راضی بولدی . برکون محکم حاجی یگیت
 لر یله قیزیل کوپروک که کیلدی ، بونی کو توب تورغان خوجه یوف بلان حکانلیک
 صائب آلدی یوف قارشی لاشد لیر کوروشدی لره استقبالیغه چقغان اوروس لر
 بلان گاه پیاده گاه سواری بولیب سوزلاشب یاراشب اندجان که کیردی لر .
 بولر نی ایچیده ، اجراب قالیش نی حسابی نی تاپالماغان قورباشی ملا عبدالرزاق
 هم بارایدی . ملا عبدالرزاق نی یگیت لری ایچنده بر معتمدی بار دور ، غیرت
 لیک قوت لیک بر مجاهد دور ، اسمی اوسر کل دور .

محکم حاجی بلان - روس لار ارسیده بولغان اتفاق نامه که کوره بومجاهد لار
یاراشب اندجان که گیر اودور لار اما اوز سلاح لری اوز لریده ، اوز تورموش
اوز عرف و عادت لری چه اندجان فی ایسکی شهریده تور دی لر .

برکون بولر نی ینگی شهر ده گی عربی اداره نکث فوق العاده قومیساری ضیافت
که چاقر دی . محکم حاجی ، ملا عبد الرزاق ، اوسرکل و بشقه مجاهد لار بلان همه لری
سواری ، سلاح لی گیت لر یله ینگی شهر که چقدی لر . ایسکی بوتخانه یانیده گی برکاته
عمارة یانیده استقبال قیلندی لر . همیشه تیتیک تورگان ملا عبد الرزاق تور
طرف که نظر تاشلادی ، کوردیکه بولر فی استقبالیغه و محافظت لری اوچون
خیلی عسکر لر صف توزوب توروب دور لر . اوزینی بی پردالیک که آلوب
احتیاط طرف لری اویلاب تورغانده ، قومیسار طرفیدن تور باشی و پانصد
لردن آلتی کشتی فی بوتخانه که کیریب کوروب چقیش که تکلیف قیلندی . بولر
آت لریدن توشار - توشماس ملا عبد الرزاق اوسرکل که قاراب باشینی سرعت
ایله بر قیر لاتب ، آت فی سور ، یولغه توشب باشینگنی قوتقاز دیگان دیک اشارت
قیلدی ، اوزی بوتخانه که قاراب قدم تاشلادی .

اوسرکل ، اوتوز آت لیک میللیق لیک گیت لر گیه هیئه دیگان بر اُمر
ایله آتی فی بر سکر اتب ایسکی شهر طرفیغه سالدیریدی . شول دقیقه ده قول لری تیز
گین ده حاضر لانب تورغان گیت لر همه سی اوسر فی آرتق سیدن آت قویدی لر
اُشت - پشست دگیو پنجه روس لرنی ینگی شهر حدودی دن چقب کیتدی لر .
توغری خوقند قیشلا قده گی فرنی تور باشی که یتیشد یله واقعه فی ایتب بردی لر ، محکم

حاجی فی قاجکان یعنی قلعان خطاسی میدان که چقدی .

بوطرف ده اوروس لر بوتخانه ده کی زیارت چی لرنی چرایلیک سیاحت
قیلدریدی لر قول آياغ لرینی بايلا مای فقط صافچی لرایله احاطه قیلوب تیمریول
عرا به سیکه سالوب تاشکند که آلوب کیتدی لر .

تاشکند ده P. P. O. G. P. Y. ده سوراغ سؤال دن کیسین
جسخانه که آتیلدی لر جسخانه ده بولرنی حرمت لرینی بجا کیلتردی لر عزت و
حرمت قیلدی لر .

وضعیت که بر نوع آشنا بولغان ملا عبدالرزاق ، محکم حاجی که قاراب
آکا ایمدی بس ! منگا قالسه قاپیشدن بشقه پول یوق دیدی . محکم حاجی
ادنامادی ، بزنی بوشا تادر دیدی . بر قاج کوندن کیسین ملا عبدالرزاق یینه
زورلادی ، قیتخ توردی . یانیغه یینه ایکی مجاهدنی آلوب خوجه بن قاجامیز
دیدي چارنا چار محکم حاجی موافقت ایتدی . برکیچه سحر وقتي حاضر لاندی لر
ملا عبدالرزاق ، قنی گیت لر بار موسیز لر دیب اوزی باش بولوب یوقوسرا
مودگوب اولتورگان نوبت چی عسکر لرنی اوستیغه آنی هجوم قیلدی لر میلتن لرینی
قول لریدن آلوب سر نیزه سی بلان عسکر لرنی سنجیب اولدیریب صحن که چقدی لر
تورمه نی دیواریدن آشب توشوب یولغه توشدی لر .

کون چقار وقت ده بر محله که کیلوب اوز لرینی تانیتدی لر خلق مسلمان
یورت مسلمان اهل تاشکند حالا آلتی کشیغه آلتی آت حاضر لاب سفر فر جبرینی
تدارک قیلوب قاجاق پول لر بلان فرغانه که جونا تدی لر .

بو آلتی مجاهد سلامت اند جان هند و مزار دیگان قیشلا غیغه کیلیدی لر.
 در حال خوند قیشلاقه فرنی قورباشی که آت چاپیری دی لر. فرنی قورباشی اشتیب
 کوب خرسند بولدی. در حال معتمد آدم لیدن برینغ امر قیلدی، حاضر یولخه حق،
 هندی مزار که آت قوی! دیدی سلامت یتوب الرنی کورغانده محکم حاجی فی آتب
 اولدیر، قالغان لرینی آلوب کیلغیل دیدی معتمد، هند و مزار که کیلیدی الربلان
 کوروشدی فرنی قورباشی نکث سلامی فی تیکوردی، محکم حاجی که برادق همدیه
 کیلتر خان لینی فی ایتدی. میلقت فی آتدی محکم حاجی بارسه کیلمز که جونادی قالغان
 لرینی آلوب سوزلاشه. سوزلاشه فرنی قورباشینی قرارگاه هیغه کیلتردی. فرنی
 قورباشی بولر که نخشی التفات قیلدی. یار و دوست لر یاور لر تبریک لاب
 همه لر ی قایته دن برلشدی لر.

فرنی قورباشی

فرنی قورباشی اند جان که تابع خوند قیشلاق دن خروج قیلغان دور.
 قرارگاهی خوند قیشلاق قیزیل ایاق دور. فرنی قورباشی امثال و اقرا نیغه
 نسبت قوتی زیاده، گیت لر کوب، سوق الجیش نقطه نظریندن قرارگاهی
 یرنده اوزی هوشیار بر مجاهد دور.

توره جان دیگان بر اوکاسی بار، تیگرمان دن ترکیک چقادور غان جالی بار،
 هراشی ده یار اولیک یادی ایدی. بوتوره جان فی عجایب حرکات لر ی بار دور
 جمله دن اوزی تنها باشیغه روس لر بلان اتفاق لر تویزیم، یاراشب اند جان که

کیریب سینه قایتوب چقبوب اوتوماتیک ، دیپلوماسی اویون اویناعان
بری دور .

بوتوره جان اندجان دن چقغان اورو لرنی دریادن اوتکازمای ادبی
نی بیرارایدی بارها قیزیل فرعون لرنی - قیزیل عسکر لرله ، خوقن قیشلاق - بوتہ
قره آراسیده گی دریاده اوق که توتوب همه لرینی سوکه غرق قیلغانلیغنی اوز تارخییه
مشهور دور .

فرنی قورباشی نی یانی باشیده شونداق گیت لری آز ایماس دور بشوقیل
قهرمان گیت لری معیتیده روس لرکه هجوم قیلار ، روس لرنی بیزار قیلار ایدی
روس لر ایسه فرنی قورباشی بلان صلح قیلایش یولی نی توتب تیز تیز ایلمچی لر چقاریب
مذاکره که چا قرار ایدی فرنی قورباشی رد قیلور ایدی جمله دن روس لر ، مصالحه
اوچون اندجان دن هوشیار ، سوزدان ، کشتی لردن ایلمچی جوناتدی . ایلمچی
لرنی ایچیده روسجه سی مکمل بیوک وظیفه لرده گی خدمت چیلردن قحقار اسملی
بری برابر ایدی . قحقار نی ، قدوقامتی کیلیشکان متاب کبی نوغای خاتونی بار
ایدی . ایلمچی لرنی فرنی قورباشی نی حضور یغنه حاضر قیلندی . بولرنی ایچیدن قحقار
سوزگه باشلاب صلح اوچون ، صلح که تکلیف قیلوب کیلغان لیک لرینی ، صلح نی
ملت اوچون آسایش و آرام بولیشی نی ، مجاهد لرنی هم آرام و آسوده حال
عمر کچیریش لرینی و باشقه سیاسی فلسفی سوز لر بلان رجاطر یقیده سوزینی توکاتدی
فرنی قورباشی - بو عزیز نهان لرنی اعزاز و اکرام قیلایش که بویوردی ، استراحت
قیلسون لر سفرهار دوق لری چقسون دیب امر قیلندی .

ایلیچی لرنی کوب حرمت بلان همان خانه دن ضیافت خانه که جونا تلدی الر
استراحت ده، آرام ده بولدی لر. آرام لری اوزایدی، استراحت دن زیرکی لری،
فرنی قورباشی نی فرمانی چه استراحت خانه لریده ابدی استراحت که جونا تلدی لر نه
برکشی کوردی، ونه براو بو حقه برز سه بیلدی هنوز مجهول دور. ایلیچی لرنی همه
هنوز استراحت ده دور لر.

فرنی قورباشی نی اطرافیده خیلی آق (چار) اوردوس لردن بار ایر دی
بولر نی ایچیده تاشکند دن کیلیب قوشولغان کاتمه مأمور لردن یوسفوف (۱)
ایدی بو اوردوس، دولت نی پول باسا دورغان ماشینه سینی آلو کیلیغان ایدی،
خوقند قیشلاقده فرنی قورباشی اسمیدن پول باسب خلق که تداول که چقاریلدی
(افسوس که دیار غربت ده برار نسخه بولسون قولگه کیلتر المادوک)
فرنی قورباشی، بشقه لرگه نسبت خلق آسایشی نی تأمین اوچون خدمت
لرده بولغان بر مجاهد دور. شایان ذکر خدمت لری کوب دور، روس لرنی
دادینی بیرگان نمونه اولارق بر واقعه.

فرنی قورباشی نی خوقند قیشلاق دن باشقه بر طرف که چقغان بروقتی ده
روس لر بردن هجوم ایله خوقند قیشلاق نی اشغال ایتدی لر.
فرنی قورباشی گیکیت لر یله برابر هر طرف دن مقابل هجوم ده بولدی لر. یکی
طرف دن قان توکولدی نهایت روس لر خوقند قیشلاق نی بو شاتب انتظام

(۱) آسیفوف، کین گی وقت لده روس لرگه اسیر توشدی. محاکمهی مقررده بولدی. اعدام حکمی ریگسته اجه اقلندی.
خاتونی وایگیتی سی کوزیا شلرینی دریا - دریا قیلیب قاراشب تورگانه، جلاد لر قول لری اغلاش که محکوم نی چوکه
لانب ایگیشب اولتوروشیگد مباحثت قیلغان لریده، یوسفوف لزومی یوق دیدی، ایکی قولینی ایکی قولونغیز
سوتوب اوزی غاز توروی. شو حالده اوق که توتولدی.

بلان آرقه لر یکه اند جان طرفیغه قیتدی لر .

فرنی قورباشی نی اُمرلیه یگیت لری سوقمه یول لردن بولونوب بولونوب
سرعت ایله اوچ کوزه دیگان موقعده توپلانب کاته جاده نی ایکی طرفیغه
پسترمه بولوب جایلاندی لر . توپ خانه عرابه لرلیه جبهه خانه لرلیه بی پروا کیلیب
تورغان روس قوت لرینی یرمی کاته یولدن اوتوب بولغانده الله اکبر نعره سیله
برابراوق اوزدی لر عسکر لری اولوب ضابطه لری قوماندان لری قالغان قیزلی
اوردو تسلیم بولدی قول کوتاردی لر شرط لری سلاح نی ، محمد امین بیک
حاضر بولدی روس قوماندان لری رجا ایتدی که همه اُشیا ، سلاح جبهه خانه
آت عرابه مسلمان لر که اولجه بولسون روس لر که فقط جان لری بغیشلا نسون
دید ی لر .

محمد امین بیک مشوره دن کیین قبول دیدی شرط عمل غه آشدی ،
حیات ده قالغان اوردوس لر نی قلیغه تو قونمای یارباشی که (اند جان حدودی)
قدر کیلتوروب قویب یبار لری .

خیر آباد فاجعه سی

یوقاریده گی واقعه دن مغلوبیت دن کیین روس لراو خلا مادی لر ، کاته
برقوت توپلارب روس لر نی اینگ جنکا ور لرینی آلدیغه سالوب اند جان دن
خوقند قیشلاق غه قاراب یوردیلر بو خبر فرنی قورباشیغه یتدی . خوقند قیشلاق
غه بعض گیت لرینی قویوب قوتی نی اطراف که تارقاتدی .

روس لر کاتہ قوت لری بلان خوقند قیشلاق گہ کیردی لر، اوندہ گی موجود
مجاہد لر آتیشب آتیشب مغلوب بولوب خوقند قیشلاق نی بوشاتب اطراف
گہ چقب اولگی لر گہ قوشلدی لر .

روس لر غالب بولوب خوقند قیشلاق گہ کیردی لر مجاہد لر نی قرار گاہی
نی اشغال ایتدی لر روس لر ہنوز اور نیلا شماسدن توریب اونچ طرف دن
برابر تینگ آتار قیلوب تور باشی لر نی ہربری معین یول لر بلان هجوم قیلدی لر،
اما اندجان یولی نی آہتی قویدی لر .

ایکی طرف بخشی گنہ اور وشدی نہایت اور روس لر چکیلدیش گہ مجبور بولوب
آہستہ آہستہ مدافہ تشکیلہ اندجان گہ جونادی لر . بولر آخیر یوک لر یلہ توپے پچانہ
یوکل عرابہ لر یلہ کاتہ یلدن کیلغونچہ مجاہد لر کیستر مہ یول لر، تار کوچہ لر بلان کیلیب
اوروس لر نی آلدینی توسوب خیر آباد نی اطرافیدہ یرلشدی لر . روس لر نی
اولی خیر آباد گہ کیلغاندہ براوق آتیش اشارتیلہ (قوماندا سیلہ) مجاہد لر
آرقہ طرف دن یاں طرف دن هجوم قیلدی لر .

اوق یا غمور یغہ اوچراگان اوروس لر تاپ - تاپ یر گہ یقلدی لر قالغان
ایکی یوزچہ روس لر بر سرای گہ کیریب جایلاندی لر . اونچ کیچہ - کوندوز مقابلہ قیلیب
آفرده عاجز قالدی لر . آشلق یوق آج قالدی لر . سرایدہ گی سوداگر لر نی مال
لریدن فیازیدی لر . قوروق فیاز ، ہمہ سینی سورگی ایچکان آدم دیک - اپچی نی
سوروب ہمہ لری بی اختیار تسلیم قیلدیش گہ مجبور بولدی لر نہایت قید سیز - شرط سیز
تسلیم قیلدی لر .

سرایدن ایکی - ایکی چقدی لر در دازه نی ایکی یانیده گی مجاهد لر روس
لر نی قول لریدن سلاح لرینی آلوب اوز لرینی اسیر قیلدی لر اسیر لر نی هرا کی سی نی
بر بر یخه باغلادی لر آخرده قوماندان لرینی تنها با غلاب همه سینی خوقند قیشلا قغه
کیل توروب اورته که توپلاب اوق که تو تلدی اولوک لرینی دریانی جری که تاشلاب
جری آغزاردی لر همه لری بر یولی جر تگیده قالب کومولدی لر . بود هشت لیک
واقعہ یلدریم سر عتی ده اند جان ده گی اوروس لر که یتدی .

سوا و خلا سم ، او خلا ی دور امداد شمن او خلا ما ی دور . بو حادثه دن کیین .
روس لر اوز آرا مشوره قیلیب قرار قیلدی لر : اند جان ده گی کاته عالم
لردن نادر ایشان داملا ، ملا عبد الکریم آخون داملا ، شمس الدین توره سلیمان
برز (شاعر چولپان نی باباسی) و باشقه مشهور داملا لر ، حکومت ده وظیفه لیک
خان که نفوذ ایک شیلردن جمع اودن کشی نی ایلمی قیلوب فرنی تور باشیگه یار دیلر .
ایلمی لر خوقند قیشلا قده فرنی تور باشی نی دستگاه لیک قرارگاهیده
قبول قیلندی . ایلمی لر همه سی تعظیم و تواضع ایله اولتوردی لر . ایتج لریدن
چرا لیک کنه ، سقال موی لب لر قسقار تیلغان سله سی سیللق بری
سوز که باشلادی .

بیک آکا ! بیر لر حکومت نی ایلمی لر میپز ، حکومت ایتادور که اولوک
لر میز نی بیرسون ، اند جان که کیلتریب کومایلیک ، اوز لری صلح قیلیب میز بلان
یاراشسون لر ، شهر که کیرسون لر مناسب منصب لر که اولتورسون لر . دیدو
دیب سوز شو جا گیه کیلغانده توپ آواز لر ی پولیموت آواز لر ی بلان برابر اوروس

عسکر لڑنی هجوم قیلیب کیلخانی معلوم بولدی۔
 فرنی قورباشی حالاً پانصد لڑگہ مدافعت قیلیش گہ امر بیری یگیت لڑگہ حاضر
 اول دیدی۔

صونگرا بواون کشینی اعدا میغہ حکم قیلدی۔ بوحکم فرنی قورباشینی آتاخانی
 (مستشاری) محمد ابراہیم گہ یتدی۔ در حال فرنی قورباشینی کوریب ایچی لر حقیقہ گہ
 اعدا حکمی فی تعدیل ایتدیردی بولر نی ایکی عرابہ گہ چقاریب آرال، بوتہ قرہ ایلا اندجان
 گہ جونا تدی۔

وداع اثنا سینہ نادر ایشان باشلیغ ہمہ ایچی لر قول کوتاروب مستشار محمد ابراہیم
 فی حقیقہ خیر لی دعا قیلدی لر۔

مستشار دیدی کہ : دعا لر نیکز اجابت بولسہ فایدہ سی آخرت دہ البتہ
 بولادور۔ اما بونیا دہ فایدہ سی تیگا دورغان برار نرسہ لر نیک یوقمو؟ دیب
 خطاب قیلدی شوگف دن کیین ایچی لر ایچیدہ گہ سیللق سلہ، تیوہ رک ساقال
 لیک کشی برہتم قیلدی قولیغہ قلم۔ کاغذ آلدی، ایکی تیلدہ (روسچہ۔ مسلمانچہ)
 بر پارچہ خط یازیب قولوم گہ بیروب ایتدی : ہر وقت اندجان گہ کیر ادورغان
 بولسہ نکیز، شول خط بلان بی ملال کیرا بیلا سیز، دنیا ایشلر نیکزی قیلا بیلا سیز۔
 دیدی۔

مستشار محمد ابراہیم ایتادور۔ او شہو خط (یارتق) بلان بیش ادن مرتبہ
 اندجان گہ کیریب چتقدیم ہیچ براذیت گہ اوچرا مادام، اوروس لر قیسی جادیہ کورسہ
 کیم سن؟ دیب سورا یدور یارتق خط نی کورسا قسم فاژالیستہ (بو یوزنگ) دیدور لر۔

شوهنگام لرده روس لریسی رفتار لری اوج بیش قدم آرسته که
 تاملانش مجبوریتنره قالدی. بعض ایش لرده یورت که کینگ چلیک دی،
 مثلاً اندجان نی تورت دهه سیغه تورت قاضی تعین قیلندی، ملت اوز اختیار
 بلان سایلادی اوج آیده بر مرتبه بو تورت قاضی توپلانب بر هیئت اولار ق
 بعض نازک مسئله لری حل قیلادورغان مجلس هم تعین لاندی. صونکر ا بولر بر پر کینه
 بلان لغو قیلندی. فرقه نی قراری گپونی حکمی جاری بولدی قاضی لری ادر نیغه سود
 (نه رادنه یه سودیه) لر تعین قیلندی.

مجاهد لری زمانیده مکتب لیلر نی نشئه سی

برینجی جهان حربی ده روس لر که توشکان تورک اسیر لری سیبیر یاده آغیر
 محنت ده کامپ لرده ایشلر ایردی لر، حریت ده اسیر لر و باشقه لقا تاریده
 تورک لر هم اسارت دن قوتولدی لر بو تورک لر، تورکستانده بولغان وقت
 لیده عرقداشلیک، دینداش لیک رشته لری سبب لیک لر تورکستانده
 ینگی آچلغان، ینگی مکتب معلم لیک رهبر لیک و خلیفه لیده بولندی لر. ترکستان
 لیک لر هم اوعزیز همان لری جان و دل دن سویدی لر. اعزاز و اکرام لیده
 قصور کور سامتادی لر بمقدورینی خر جلادی لر (اجداد تورون لری) بر آتانی
 باله لری برینگ دن قول - بریا قه دن باش چقاردی لر. ایکی قوت بر لاشیر سه
 دهانشی دیگان دیک ترکستان ضیا لیلر گیه - تورکیه منور لری، تورک ضابطان
 لری، تورک رهبر لری قوشو لوب معارف ایش لری ماملر خار جنده یولغه

تویلدی، مکتب لیلرکبی، مجاهد لریمزنی تعلیم لری هم انتظام لاشدی اند جان ده گی مکتب لر چنانچه: نمونه مکتبی - قاتار تیرک ده ظهردین مینگباشی فی حولیه وطن مکتبی - آق مسجد محله یانیده میر کامل بای حولیسیده. الوغ بیگ مکتبی - قوی بازارا که یقین بر حولیده. اوغوز خان مکتبی - ختن بوی ده عبدالرحمن بای بیجه فی حولیه. کشف لر - روزی آخون بای فی باغیده. آلتای معلم لر مکتبی - بسیده بازاری سابق روسجه مکتبی ده.

بو مقام ده زمین مساعد بولمغانی دن تورک معلم لرینی فعالیت لریدن زیاده یارلش که حاجت یوق دور. الرنک خدمت لرینی نتیجه لریدن نمونه اولارق کتا. بخوان لریمز که و قتیلده بولغان اند جان ده گی برنمائش فی ذکر یله اکتفا قیلندی. ترکستان نکت همه لرینی شونکا قیاس قیلنس بولادور، همی برطرزده بر اصولده یتیشدیر لغان دور.

طلبه لرینی نمایشی

اند جان شهرنیک 1919-ینجی یل بهار فصلی، ثور آی فی آخر گی هفته لری، آسمان آچق، بلوت دن اشر یوق، کوک یوزی - کوم کوک برکون ده بازار لر تولدیر آدم، کاته کوچه لر، کاته یول لر آدم بلان تولا، هر طرف تماشا بین لر ایله تولغان، همه فی یوزی کولغان، همه بی اختیار شاد و خندان بکون طلبه لرینی نمایش کونی ایمیش دیگان ایمیش گف لر.

تماشا بین لر تاش یولی فی ایکی طرفی که صف - صف بولوب تیز لیغان

حاله همه فی کوزی تورت طرفکه قاراغان کیلا دورغان مکتب لیلرکه منتظر
 تورغان نهایت موزیکه فی آوازی کیلگان طرف که خلق تیر مولکان ایدی .
 اوزاقدن تیگرمان تاشی طرفدن بایراق لر کوروندی ، موزیکه فی یاقم
 لیک آوازی هم یاقین لاشدی ، بایراق لر یقین لاشد کچه آرقه سیده طلبه لر ،
 کوزی یوموب آچغونچه نمونه مکتبی فی بایراغی ، آلدیده حللی افندی تورک معلمی ،
 بوردن کیین زغیر رنگ ده همه سی برخیل برقیافه ده شیم - کلمته کمزول کیگان .
 بوغمه یاقه طلبه لر یانیده بریاش طلبه قولیده کیچکنه کلتنک ، بلند آوازی ایله
 بیر - اکی دیب قوماندایر دب کیلدی لر طلبه لر ، عسکر انتظامیده تورت -
 تورت دن ، اون قاتار طلبه اوسکان دن برآز فاصله ایله ینه تورت تورت
 لاب صف باغلاغان طلبه لر ، بولر هم اوز لرینی کیچیک بویده گی قوماندان لرینی
 کیچیک کلتنک کوتاروب بلند آواز ایله برکان بر - اکی امر لریگه تابع بولیب
 ایاغ لرینی برابر تاشلاغان ، کیچیک عسکر لر کیلدی لر آلدیمزدن کوروک قیلیب
 اوده باشلادی لر . بزرهم بونشته لیک نمایش فی ذوق بلان تماشا سیغیر بیلدیک .
 بو طلبه لر برآغردن اوشبو شرقی فی اوقوش که باشلادی لر .

آج کوزینگ بوکون اسلام ملتی بوزدی کعبه فی انگلیسز توپی
 ایمدی تورک ایلی غیر تنینگ کیچک چیک جفالرکث غربتک کیرک

بو وزن ده گی اوزون شرقی فی ادقوب طلبه لر آلدیمزدن کیچدی لر ؛
 برایکی دیکان آوازی هنوز قولا غمزده چین لاب توردی . شوآنده

ینه بر باله فی قوماندایر فان آوازی قولا غمز که ایشتلدی صول - صاغ

بو آواز او قدر دهشت لیک که حیرت قیلنا دور غان درجه ده در بوباله فی آرقه
سیدن تور تلاب یو قاریده ذکر قیلنغاندیک طلبه لر شرقی لرینی اوقوب،
قوماندا که قاراب ایاق تاشلاب اوتدی لر شرقی لر:

طاغلدی آفاقز دن بتون قارا بولوت لر = آپلد قچه یور تیزده نیگی نیگی
اولکه قورص لر ایلی - ایلی، ارش ایلی ... یاته سز مو حالهم یورت فی
یاشلی (مکر) بولر فی آرقه لریدن آزگنه مسافه دن کیین.

وطن مکتبی دیب مینه بر بایراق کوتارگان باله، انی آلدیده تورک معلم
لریدن چاوش عبدالقادر افندی کوروندی لر، اولگی لر که اوختاب کیچیکت باله،
قومانان قولیده قسقه برکلتک چه بر - ایکی - اوج - تورت. برایکی اوچتورت
دیب گاهایوزینی طلبه لرغه اوگوردوب آرقه چه سیغیه یورار آراده صیراده صول.
صاغ دیب قویار و شوطریقه بلان اوز لرینی بایراق لر بلان اولگی لر که اوختاب
تورت - تورت بولوب همه سی قاراشیم بوغمه یاقه کلمته کمرول کیگان، قومانان
لرینی امرکی کوره ایاق تاشلاب بو عسکر چه لرهم اوتدی لر شو حالده کیچیک
قومانان نکت بر نرسه دیب آوازی کیلیدی همان بو طلبه لر بر آغز دن او شبور
شرقی فی اوقوب آلدیغه باسدی لر.

ای نیگی یاشش چقدی قویاش = تورمای سن می بو اولیقونگدن،
اولیقو چاغی ایسدور.

بر - ایکی. صول - صاغ. صول - صول - صول.

نمایش پروگرامی چه

اوز نوبت لریده کشف لری کیدی. بولر 16-20 یاش آراسیده ۲ فرقه:

هر فرقه نی بایراغی، قوماندانی آیری، معلم لری آیری. آلدیلریده منیف آفندی طلبه لر ۲-۲ دن قول لریده بردانه دن کیتمان صانی حمیده تخمینا بریریم متر اوز دن لیغیده کلشک لری باردور. قیافه لری هم بشقه چه، بولر ریاضت طلبه لری دور لر. قوماندان لرینی یرنده دیگان برأمر لیه همه سی ضرب بلان یرگه برایکی خطایه موافق ایاق لرایله یرتیب تور دی لر. قوماندان، برایکی- برایکی دیب قویب ارش دیما سونمو؛ همه کشف لر برابر چب ایاق لرینی آلدنیغه تا شلا شتی لرینی اوقوب یولگه توشدی لر. کشف لر نی شرقی لری:

یاشا! چوق یاشا! مصطفیٰ کمال پاشا. یاشه سون عسکری محو اولسون دشمنی جمله سی باشدن بری ارش، ارش- ارش. ادش ایلری، مهرش ایلری، ملت ای شانی کنجلی.

صونکرا اویغ بیک مکتبی بایراغ لریله معلم لری حسنی افندی رهبر لیگی ایله اولگی لرگه اوخشاب تور- تور- قاتار- قاتار اوتدی لر بولر نی قیافه لری لیشیل، شرقی لری:

کوز آچیب کوردوک شود نیانی توغولکان کونده بیز= شونده اوسدک ایس نی تاپدک تنده جان بار شونده بیز

ای وطن کوز یاشلار ییگدن صوک توشدک ننگا بیز

بولر نی آرقه سیدن عین بایراغ عین لیشیل قیافه ده ینه برگروه طلبه لری اوتدی

شرقی لری: چولدر یار سولر گوزل قوشلر بو باغ لری کیمده بار؛ خوش هوا یرلر

برلان آلتون لی طاغ لکیم ده بار .

بولردن کیین ادغوز خان مکتبی دیب بر بایراق ، کوک قیافه ده همه لری
برشکلده بر حرکت ده دنگیزگه ادخشاب طولقون کبی یوردب همه فی اوز لر یخه
جلب ایتدی لر اولده رهبر لری توفیق افندی ، بر قوماندان لری ، سنجاقدار
لری بار شرتی لری :

ای وطن ای ام مشفق شاد و خندان اول بوگون
عالم سلامیانه پر تو افشان اول بوگون

طلبه لرا دتدی ، نمایش بتدی ، خلق دن غریو صداسی چقدی همه بر
آواز دن یا شاسون استاد لر یا شاسون طلبه لری استاذینگه بی یا شاسون
تورک رهبر لری . مننه شوندا قه بولسه . بونداق لر یگه هم جان هم مال قربان قیلنیه
ارزیدور . دیب هر کیم ایکی ایکی اوز کیف لر یچ سوز لاشب اوی - اوی لر یگه
قایتدی لر . مناسبتی کیلغانده بونداق نمایش لر ترکستان فی همه شهر لریده بویب
توردی بو حقه خارجی مطبوعات دن بر نمونه : تورکیه استقلال صربی زمانیه
تورکیه حکومتی طرفندن ماسکا و گه مرخص هیئتیی ایچنره کیلگان دوختور رضا نور
حیات و خاطر اتم اسملی کتابیده شونداق یازادور : اوز مانده گی بر نمایش ده
تاشکندده اوچ مینگ (۵۰۰۰) طلبه فی جاده لده شرتی سویلاب
دولاشدگی فی ، سیرچی لک اونندن کیچر کیل بی افاده قیلا دور (۱)

ترکستان ده او تومینگ ملی عسکر

مختاریت حکومتی قورولور - قورولماس حکومت عسکر تدارک قیلیلشغه
باشلادی روس لر نی اعتراضی سبب لی بو آرا ده سیاسی مذاکره باشلاندی.
مرحوم مفتی محمود خوجه بهبودی بو موضوعه جوده قتیغ ایاغ تیره گان لردن
بری ایدی.

مذاکره نتیجه سیده ترکستان ده فقط 30,000 ترکستان لیلردن
عسکر مسلح بولیش ایکی طرف نی رضاسیده قرار قیلندی.

ترکستان ملی حکومتی اوز تفر اغیدن اوز اولادی دن عسکر چقاریب،
قورال صاحبی، عسکر صاحبی بولیش گه اوقوت سایه سیده مختاریت حکومتی نی
ایاغده تورادورغان بر حالغه کیلیشی اوچون قولیدن کیلغان چاره نی کوردی.
ترکستان بو یونجه حاضر سلاح طیارلانا دورغان 30,000 قورال لی
عسکر دن فقط سمرقند شهر ایچینه توشکان حصه سی 500 عسکر ایدی.

قره اصولی ایله یعنی چیک تاشلاب آلینور ایدی. بو عسکر لیک دن
امام لر، مؤذن لر خارج ایدی.

ملی مدافعه عسکر لر نی آلینور ایکان بوزکا آتره دآلدی دیب شهرت
چقدی.

ملا عبد الرزاق فی شهادتی

قورباشی؛ مشهور ملا عبد الرزاق کونلر نی بریده، میره آباد ده گی
قرارگاهیده ایدی روس لر نی اندجان دن بوته قره گه چقغان خبر نی ایشدی

یا نیغه گیگیت لرینی چاقردی هرکیم الله یو لیغه جانی نی فدا قیلسه منگاتا بح بولسون
دیدي .

یگیت لریدن او تودن آرتو غراق فدای لر حاضر بولدی لر همه لر
برابر میرآباددن جوناب بوته قره که قاراب آت قویدی لر . یا یلمیه گذر گیگیت
کیلیب اطراف نی اوراب آلدی لر مجاهد لر نی کیلخان خبر نی برکشی روس
لر که نیکوزدی (دانوس قیلدی) یا یلمیه گذر ده گی روس لر در حال بر سر ای که
کیریب ، سراینی دیوار لرینی تیشیب میلتنق و پولیموت لر نکث نام لیک
لرینی تیشوک لردن چقاریب نظرا میدلیه ، اولوم قیغوسبله ایکی لانب مجاهد لر نی
کیلیشی یولی نی پایلاب توردی لر .

بردن قصر - قوصر بولیب مجاهد لر تیگ آتار قیلوب یا یلمیه گذر که
یتیب کیلدی لر کورونغان اوروس لر نی اولدیریب روس لر جایلانغان سراینی
قورشادی لر . ملا عبد الرزاق عادت ده گی پیش جنگ لیگی ایله یورغه آتی نی
اوستیده ، کوزی تورتن طرفه ، آوینی قاچرغان بوکرغان ارسلان که انخساب
هیئه - هیئه ، او شلا ، قویمه قویمه دیب گذر ده یولوقغان اوچ بیش روس عسکرینی
اولدیردی لر . فدائی لر نی حرکت لر یهم ملا عبد الرزاق که انخساب دور همه
لر ای تاک لرینی قایریب ینگ لرینی شماریب ، پیشانه لرینی تاگیب متمادیا
اوق اوزوب آلدی لر یغه باسب کیلا رکن ، ملا عبد الرزاق نی ایکی یانیه ایکی
فدائی یگیت لر ی حاضر هیچ قورقما سدن دوام لی صورته ملا عبد الرزاق که
(زه پس) پی در پی میلتنق او قلاب بیروب یانیدن اجر امای اوقی توکانغان

میلتن فی آلوب باشقہ او قلانگان میلتن فی اوزاتب توریش بلان مشغول ایردی لر.
 اکی طرف دن آتیلغان اوق آوازی دن قولاق لرچینلار ایدی . همه خلق
 برابر روس لر فی تسلیم بولیش گه منتظر ایدی . شول اشاده بردن ملا عبد الرزاق
 پیشانه سیدن اور ولد ی ، حالایقیلدی . در حال اوسرکل دیگان باطررگییت
 امری بلان آلتی فدائی آت لرینی با ستریب کیلدی لر آلتی کشی دشمن بلان آتیشب
 توردی ، اوسرکل آت اوستیده قوریب براولاق فی آلغان چپ اندازنی روی
 بلان شهید میز ملا عبد الرزاق فی تنه سی فی یردن آلدی آتی گه اوزنگاردی میدن
 دن چکیلیدی آلتی گیت لرهم آهسته آهسته آتیشب چکیلیدی لر .

مجاهد لر فی بوتہ قره که کیلغان خبرنی نعمت الله خوجه دیگان بری روس
 لر گه یتکوزدی . روس لر فی قوماندانی (اسپه سپه ، غاراشی چیلایک) دیب
 یلکه سیغہ آهسته اوروب قولیش بلان خبرچی فی خبرنی تقدیر ایتدی در حال
 برسر اگیه کریب جایلاشد لر . نعمت الله خوجه فی روس لر سرایدہ یان لریدہ آلوب
 قتال دی لر .

اکی طرف خوب آتیشب ، اوروش قیز یغان وقتی ده اوزاقدن آت
 اویناتب کورونگان ملا عبد الرزاق فی اوق آتب پی در پی کیلیشی فی کورغان
 روس قوماندانی حیرت ایلہ یانیده گی نعمت الله خوجه دن بوکیم ؛ دیب سورادی .
 جواباً مشهور ملا عبد الرزاق قورباشی شول دور دیدی قوماندان ، مراد میز گه یتدوک
 دیب در حال صالدا ت لر گه پولیموت چگیه امر ویردی نشان گه آلینگزدیب .
 ماکینه دن چقغان اوق لردن بری هدف گه یتدی ، ملا عبد الرزاق پیشانه

سیدن اورولدی جا بجا شهید توشدی. تنه سی نی گیت لری آلوب قیتدی.
 نعمت اللہ قارینی بوتارکچی خدمتی نی تقدیر قلیب قوماندان طرفندن بر شهادت
 نامه بیرلیدی.

زمان کیچدی، زمان برلان برابر بیک لرنی دوری هم کیچدی. مئی مجادلر که
 خاتمه بیرلیدی. روس لرنی کاللیکیتیف سیاستی جاری بولدی. کالخوز لاشدریش
 سیاستی عملر که آشدی. نعمت اللہ خوجه مسجد دن چقوب کالخوزر که اعضا بولوب شیلادی.
 خوجه وقاری بولغانی اوچون همیشه نمازینی اوقور، روزه سینی توتور، بشقه لرنی هم
 روزه توتوشکه، نماز اوقوشکه تشویق ده بولدی. کالخوزنی رئیس بونی حکومت
 که نیکوزدی. نعمت اللہ خوجه فی دینی تشویقات چی، عکس الانقلاب چی لیک ده
 سیاسی دایره محاکمه قیلدی. سیاست ایجابی محکمه اونی اعدامیغه حکم چقاردی.
 حکم فی تنفیذ وقتی ده نعمت اللہ خوجه ایتدی، منکابر آزمهلت بیرنگ لره منده
 تارکچی برخط بار اوخط فی سیرلر که تافشرای صونگر اولدورونگ لردیدی.
 حاکم - قنی خط ؟ خط فی چقار ! دیدی.

نعمت اللہ قاری - خط اویده، بر صندوق چه فی ایچیده، صندوق چه مینه
 بر باشقه صندوق فی ایچیده باشقه صندوق ایسه کاته برتیوه صندوق ده دور
 دیدی.

حاکم و هیئت اعضا لری شو حالده محکوم فی جلاد فی قولیده توختاب
 اکی عسکر، اکی مفتش فی جو نائب بوتقره قورامه محله سیده گی نعمت اللہ قارینی
 اویندن مذکور صندوق فی آلدیریب کیلندی.

ہیئت حضوریدہ صندوق واپچیدہ گی صندوق چہ آچلدی . ایچیدن
 زمانیدہ روس قوماندانی طرفندن خاراشی چیلادیک دیب یازلیخان ، نعمتہ اللہ
 قارینی قیزیل اوردوگہ قیلخان خدمت لرینی ، ہمجنس و ہمشہر لرینہ قیلخان خیانت
 لرینی بیان قیلیب بیرلیخان شہادت نامہ چقدی . وات تمبی نہ ، مالا دیتس ،
 خاراشی چیلادیک . سندکا آفرین دیگان کلمہ لر بر آغردن ایشلدی اعادہ حیّا
 قبیلندن گویا نعمتہ اللہ خوجہ داردن توشیریلیب جلادنی تولیدن تور توشش لردی
 حیاتی فایدہ گہ قالدی . مکافات اولارق ایشلاب تورگان کالخوزی گہ ترفیع
 قیلینب (VİDVİJENTS) بوخا ئن رئیس تعین قیلندی .

شہید ملا عبد الرزاق نی فاجہ سیدن کین بوتہ قرہ قورامہ محلہ سیننی امامی
 پیر محمد خلفہ ہجرتی مناسبتیلہ اوزینی اورنیغہ نعمتہ اللہ قارینی امام تعین لاب مبارک
 سفر گہ جوناغان ایردی .

نعمتہ اللہ خوجہ کالخوز رئیس لیگی دوریدہ ، صونگرا اوزینی قابلیت گہ کورہ قیلخان
 وظیفہ لری ، وطن گہ قیلخان خیانتی ، وطنداش لر گہ قیلخان اہانتی نظر اعتبار گہ
 آلینب ۱۹۶۷/۸ سنہ لریدہ مدینہ منورہ دہ گی اوکاسی سید قاسم داملانی
 زیارتی اوچون ساویت لر روسیہ سی پاسپورت بردی مکہ - مدینہ گہ کیلیب
 ہم حج قیلوب ہم زیارت قیلوب قایتوب بوتہ قرہ گہ کیتدی .

نعمتہ اللہ حاجی بو مبارک سفر مناسبتیلہ مدینہ منورہ دہ - یوقاریدہ ذکر
 قیلخان پیر محمد خلفہ ایلہ کوروشدی لر . آپاق - چاپاق بولیب قوچا غلاشب ،
 بابا غلاشب حسرت لاشدی . صحبت اشناسیدہ نعمتہ اللہ خوجہ ، اوتکان خاطر

لرینی حیاتی نی یوقاریده گی باشیدن کچرکان ترجمه حالی نی پیرمجه خلفه که ایتب
بردی . بوواقعہ محزنہ فی خلق کہ عبرت بولسون دیب تأیخ عیناً شونداق یازدی .

آچینارلیک واقعہ لردن قازاق قورباشی نك شهادتی

اندجان دن چقغان قورباشی لر ایچنده یازیش که ارزیدورغان لردن
بری قازاق قورباشی دور . قازاق که اوخشاغان مجاهد لر تأریخده جوده آزدو
قازاق قورباشی میرآبادلیک ارسلان یورک لیک بر مجاهد دور . شهرنی آشفارای
سیگه چقغان روس عسکر لرینی اوچتورت طرفدن اوراب ، بعض وقت لر سترمه
قویب توت دیک توکور ، قاچکان روس لرینی مه - مه (آنا) دیدیریب اقرب
آلدیغه ساروب قولاب شهر که اینی که گیرگیزیب قویارایدی . شهید ملا عبدالرزاق
نك اورنیغه اورن باسار بولوب قالکان ایدی ، گویا ملا عبدالرزاق زنده ایدی
حقیده بر مجاهد وظیفه سینی کورگان بر قرمان گییت دور .
خلق نی آرام و آسایشیغه خدمت قیلار ایدی .

یاشس کامونیت لر مرکز رئیس (UGARKAMMOL) عبدالکام
یولداشیف (ماسکاو ده تحصیل کورغان) برنجی کامونیت کوروندوغی حالده
برنجی ملت چی ، وطن چی ایدی . مبالغه ایله انگاقیزیل یولداش دیب لقب
قویغان ایردوک . اوزمانده قیزیل یولداش اولاندی هنگامه لیک تی قیلدی .
توی اوکونچر قازاق قورباشی طرفیدن اون عظمت گییت کیلب توی نی تیمنج

او تکازیب قایتدی لر . قیزلی یولداش ایکی طرفدن هم محافظت قیلندی .
 یولداشیف لر برگروده ایدی ، برسلک ده ایدی لر .
 قازاق قورباشی روس لر طرفیدن تکلیف قیلنغان مصالحه و مذاکره لرگه
 هرگز یان بیرمادی ، صلح گه خوش روی کورساتمادی ، غیور بر مجاهد ایدی بشقاری :
 یا اولوم یا ظفر ایدی .

روس لر قوت لنگانده اینک آخرگی وقت لرده مجاهد لر دن بعض لری
 روس لر ایله یاراشدی ، بعض لری چیت گه چقدی ، بعض لری اوروشب
 شهید بولدی . اما قازاق قورباشی صلح گه راضی بولمادی روس لر ایله دایم
 میدانده کوروشدی . روس لر او قدر قولادی لر که هیچ قوتالمادی لر . قازاق
 صونگ وقت لرده یگیت لر ییخه جواب بردی . اوزی یاشیندی . قورت
 طرف نی تیگز لاب ، کم و کاست لر نی راست لاب ، یولباشچی نی حاضر لاب
 یورت خار جیغه چیقیش عرفه سیده - ساقلانگان اوینی صاحبی محمد علی مخدوم
 خائن نی خیانتی و غدیری ایله روس لر طرفندن اوشلانندی . شهادت شریعتی نی
 ایچدی انا لله وانا الیه راجعون . رحمه الله علیه .

نمگان دن و اطراف نی دن چقغان مجاهد لر نی

مشهور لریدن بری بای تو من حاجی دور

بو آدم هیبت لیک ، مجسم گه وده لیک بر آدم دور ؛ اورتیه بویلیک
 برکشی او نی یانیده تور سه کو سیغه آرانق یتا دور ، کوب زور اوار ، قورباشی لیک

یاراشکان بر قورباشی دور.

برکون تصادفاً، بلند بویلیک کیلیشکان شهرتلیک ارغوماق آتیغه
 سلاح سیز حالدہ مینب آهسته آهسته برکوچه دن چقارکن ینہ برطرفدن
 برگروہ روس صالدات لری قارشی سیدن چقیب قالیب دور. سلاح
 سیز یعنی گہ باقمای، قاپیش نی مردلیک گہ ایپ کورمای در حال ایاغی باسکان
 اوزانگو نی تسمہ سی بلان ایگر دن چقاریب برقولیغہ سلاح شکیل لی توتب هیچ
 ادما سہ بیش۔ آلتی کافر نی توز لاب اندین کین اولارمن دیب توغردن توغری
 آتی نی آلدیغہ باستریب دور بو صرکاتی نی کورگان روس لر، اوزلرینی یوقاتب
 قویدی لر. (شاشب قالدی لر) بای تومن حاجی بی پردار روس عسکر لرینی آلدیوگی
 کوچه دن اوتوب توغری یولیغہ جونادیردی. بو آدم شونداق باطر، دیو یورک لی
 بر مجاہد، قورقما س بر قورباشی دور.

بای تومن حاجی روس لر بلان قیلغان اوروش لریدہ بارہا اوروس لر گہ
 میدان اوقوغان، روس لر نی قورقوتب، تیزراتب ہمیشہ ظفریاب بولیبلغان
 بر مجاہد دور. آخرگی وقت لردہ روس لر قوت لانب مجاہد لر اوچون اولگی
 میدان لر تارکیلیب قالدی. شونداق نازک وقت لردہ قوداسی کریم قل بای
 بچہ اویندن باشش پناہ جای بریب ساقلادی برطرفدن روس لر گہ تیل
 لر بلان تیل بریگی قیلدی. برکون 500 بیش یوز صالدات نی تیاکلاب
 کیلوب اوینی اطراف نی اوراتب بای تومن حاجی نی توتب بردی. روس لر
 سحا کہ دن کین بای تومن حاجی نی اعدام ایتدی لر، شول دقیقہ دہ کریم قل حاجی

که هم براوق تحفه قیلیب بارسه کیلمس که روان قیلدی لر. حاکم لر حکم اثناسیده
کریم قل جاسوس نی هم جزاسی نی تعیین لاب قولغان ایکان لر هر زمانه هر مکانه
جاسوس - خائن لر نی جزاسی شونداقه نقد دور.

نمنگان قورباشی لریدن امان پالوان

نمنگان (خضر آباد دن) چقغان امان پالوان عجایب بر آدم ایدی. پیچی
کیلیشکان، باطریگیت، قورچ یگیت ایدی. کوب ایش کورساتکان برقرمان
غیور بر پهلوان دور. روس لر اکثر وقت میدانه مغلوب بولدی لر. شونی اوچون مجاهد
صلح بلان تولغه کیلتر ماچی بولدی لر بر دفعه سیده شهواتشان - حاجی محمد ایشان نی صلح مذاکره
سیغه نماینده قیلوب روس لر طرفین فرمان چقدی. حضرت ایشان قبول قیلادی. روس لر
ایشان نی اوغلی نی تولغه آلدی قامادی لر ایشان نی ایچی بولوب امان پالوان که باریب وعظ
نصیحت قیلیب، امر بالمعروف ایله روس لر بلان صلح که راضی قیلوب کیلیشغه مجبور قیلدی لر.
حضرت ایشان، اوزینی سابق مرید لریدن بولغان امان پالوان نکت قرارگاه کی کیدی بخشی
عزت صرمت که مظهر بولدی حضرت ایشان امان پالوان که - روس لر نی صلح که طالب ایکان
لیخ لرینی صلح قیلنسه آرام و آسایشه عمر گذار بولیش نی یاتینی بلان بیان قیلدی.

امان پالوان ایشان نی اعزاز - اکرام بلان مجاهد آرقداشی اوسر پالوان که یبار
اوسر پالوان صلح تکلیف نی ایشیتب نهایت بخشی، حضرت ایشان! بز لر نی قربان قیلیب
بیرگانی غیرت قیلیب دور لر، کوب بخشی! اول راق سیز نی قربان قیلوب قویا قالا یوک یب
بر اوق ایله آت ابد لر یب قویا قالدی. مرور زمان ایله روس لر غالب چقدی مجاهد لر نی هر
طرفن صیقه شدریب هر خیل حیل و هر خیل یول ایله او شلاش که باشلادی لر. جلدن امان

پالوان ہم قولغہ توشدی جگہ دہ حاکم فی حضور یغہ چقار یلیدی . یر - کوک آدم ہمہ تماشا
بین ، اطرافہ بیشویوز صالدا ت اور اب آلفان .

حاکم سوراق غہ باشلادی . امان پالوان اور نیدن تور یب اقل اطراف گ
کوز تماشلادی خلق فی کولینغی فی کوردی ، اگر کہ خطا با ہمہ رینگہ مسلمان سیزہ
آکار ، شوندا قومی ؟ یہ رہ کہ لله دیگان دیک مغالیک قیلوب خلق گہ بر نظر تاشلا
شونچہ مسلمان لر منی تماشا قیلغالی کیلد رینگز لر مو ؟ دیدی . صونکر حاکم فی سوال
لر یغہ جواب بیرہ باشلادی .

حاکم امان پالوان گہ قاراب فلان کار نیز دن ده گی ساویت عسکر لر یغہ
نیمہ اوچون هجوم قیلغان سیز و قندای اولدیر کان سیز دیدی . امان پالوان - او
روس یعنی اوچون هجوم قیلدوک ، اوق اسراف بولماسون دیب ہمہ سینی قیلج
بلان چاپیب اولدیردوک . حاکم - فلان موقعہ گی بر قطعہ شورا حکومتی فی
عسکر لرینی نیمہ دیب قولغہ توشیر کان سیز ، بیلا سز مو ؟ امان پالوان - جودہ
بخشی بیلا من ؛ اولر فی ہمہ سی سمر دن یگی کیلغان اوروس لر ایدی ، الر فی پیستہ
قویب اوق گہ توتدیک بعض لر ی ، اسیر بولدی لر ، الر فی نارین دریانی کو پر و کیغہ
قاتار یا تقوزوب کلہ سینی دریاغہ اوچر دیک خوب قیلغان میز . بخشی قیلغان میز
حاکم - نیمہ اوچون بونچہ قان توکدینگ لے ؟ نیمہ کیر کی بار ایدی دیدی .

امان پالوان - اوروس ایکان یعنی اوچون ، یور قومیز گہ ، اوزیمیز گہ دشمن

ایکان یعنی اوچون اولدیر دیک اوزبک برادر لر میز فی ، مسلمان قرداشلہ میز فی
اولدیر ما دیک .

حاکم۔ اگر بیزر قول لرینگ که تو شساک نیمه قیلور ایر دینگز لر؟
 امان پالوان۔ سن لر نی هم باشقه لر که اوخشاش پارچه۔ پارچه قیلوب
 قیلچ دن کیچرار ایر دیک اجل لرینگ قولم ده ایماس ایکان؛۔ نامر دلیک قیلیب
 منی حیلہ بلان قولغه تو شردینگ لر ایمدی سؤال جواب قیلوب عمر نی ضایع قیلوب
 اولتورمه بیر ادیکان حکم لرینگ فی بیر ایر دیدی حاکم فی روس لردن قنچہ
 اولدیر دینگ لر دیکان سوالیغه جواباً۔ بیز فی قولومزده اولدیر یلکان اوروس فی
 سانی قوینی یونی دن هم کوب دور دیدی۔ آخرده هیئت اعضا لری ایله حاکم،
 اوچ ساعت غایب بولوب تکرار ادرته که حقیب حکم نامه فی اوقودی لر: اوچ
 ساعت مدت ایچنده آتب اولدیریش که حکم قیلندی۔

آتیلشی دن اول طهارت قیلیب ایکی رکعت نمازینی اوقوب دعا
 فاتحه قیلدی، قولینی یوزینہ سورخاندہ براق بلان شهید بولدی، شودقیقه ده
 یانیده برابر تورغان جاسوس فی هم براق بلان جراسینی بیرلیدی۔ بوکین گی
 آتیلکان آدم امان پالوان فی توتب بیرغان حقیقی آدم ایدی حاکم جاسوس نکش
 جراسی فی تاخیر قیلما دی۔

برروایت که کوره بو جاسوس یعقوب بیک اسملی امان پالوان فی یاور
 ایردی، روس لر بو خائن فی ساتب آلدی قنچه که ساتدی ایکان دیسے السه؟
 یعقوب بیک فی خواہلان بر شہر که والی بولادور۔ بو یانغان وعده که ایشانکان
 خائن فی عاقبتی شول بولدی۔ بو خائن امان پالوان فی اوغلاب یاتکان
 چار پاری سینغہ چبر۔ چرس قیلوب باغلاب قویوب صونگراروس لر فی چا قریب

تافشترخان تاريخي خائن دور. بو خائن في ايشلا تكان حاكم هم ايشا نمادي،
مراد ليخه تيكاندن كمين حالاً جزا سيني بردی. خائن لرنی جزا سی هر يده شولدر.
نمنگان (توه قورغان دن) داده بای پانصد چقدي. بوجاهدنی عسکری رتبه سی
پانصد دور یعنی مينگباشی ليک مقامی ده دور پهلوان و قهرمان ليگی بر لان
مشهور دور.

ينه بري خالمت چپ انداز دور. بولر اينگ كيین گی وقت پنجه
روس لر بلان مقابله قيليب كيلغان مجاهد لردن دور. بولرني قولنه كيلریش
اوچون روس لرنی کورمغان چاره سی، قيلماغان حيله سی قالمدی.

نهایت قیش موسمی ده، چله رزمستان ده یا شیرینب یا تكان يردن
اوز قرينداش لرنی قولى بلان روس لرگه اسير توشدی لر (حاجی عبدالغفور حلوانی مکه المکرمه حوض عمر)
خالمت آکا چپ انداز ليگی دن روس لرنی کوب میدان لرده شاشرتب
قولغان، گاه یا نیدن چقوب، گاه آرقه لردن گاه یا نباش لردن چقوب روس
عسکر لرنی اوراب، اوروب پوسکوروب اکثر ادروش ده روس لرگه غالب
بولوب شهرتی چققان بر قور باشی دور چپ انداز ليک لقب هم شول مناسبتی
بلان بيرلغان تاريخده "خالمت چپ انداز" بولوب قالغاندر قور باشی لرنی
اوز قرينداش لری قوليله روس لرگه توتب بيرلغان یعنی نی سبب لردن بری بو
توت - توت دورينده روس لر حيله و مکر ايله براکی اعلان چقاردی لر؛
باسمه چي لرنی ساقلاغان لرنک جزا سی هم باسمه چي لرگه بير يلا دورغان جزا نی
اوزگنه سيدور.

اگر توب بیرسه لرمکافات بیرلا دور دیب آنا فائا ما مور لر، مینکبا
لر طرفین تکرار لانب تور دی .

ناصرخان توره

(خوقند مختاریتی فی معارف ناظری)

نمنگان دن جهاد شعار لیه خوج قیلغان ناصرخان توره هم مجاهد،
هم عالم ملت چی بر ذات دور. اطرافیده توپلانغان عسکر لرینی همه سی
فدائی ایدی . باشقه تور باشی لرکه اوختاب بو ذات روس لر بلان صلح
قیلش که یانا شادی . روس لر کوب اوریندی مثلاً : روس لر برکون مسلمان
لردن هرکیم که سوزی اوتا دورغان ، گف لری تأثیر قیلا دورغان که وده لیک
توره خان مخدوم داملا نی میان قدرت حضرت فی گپو دایره سیخه چاقردی لر .
بوایکا ولر لینه گپو ، شیرین وعده لرایله قوروق دریادن کوب سولر التفات قیلدی .
بو ذات لرتاغ ایچ لرینه باریب ناصرخان توره فی تاپیب بخشی نصیحت لر
ایله ، ملت ایزلیما سون محو پرشان بولما سون ، توره م هم حکومت فی لطف
وعنایت لریدن فایده لانسون لر ، قالغان بیش کونلیک عمر لرینی راحت ،
عزت ومعیشت بلان اوتکار سون لر . ای توره م ! ای حضرت سیز لر
بارینگ لر بر علل قیلب توره م فی حکومت بلان یاراشترینگ لر ، سیز فی
بو تاریخی خدمت لرینگز تقدیر قیلنا در دیدی .

توره خان مخدوم داملا ، یوغان جسمی فی کورساتب ، سیمیزلیگی دن

شکایت قیلوب، آت سفر لریده اوزاق یول لرده یوریشس که طاقت
قیلا لماس لیک لرینی باهانه قیلوب اوزینی معذور کورساتدی. گپو نی
باشلیغی، باشی نی قیمرلاب تصدیق لاغاندیک بولدی. اورن لرینه عبدالرحمن
خان توره نی تعین لاب میان قدرت ایله ایکاولرینه حکومت نی خدمت
چیلریدن تورت ایچی نی قوشوب جمع آلتی ایچی بولوب جوناقلدی.

بولر قیشلاق دن - قیشلاق غه یوریب قیزیل چایخانه لرده یاتب
توریب ناصر خان توره نی ایزیدن هم خبر تاپا لمدی لر. او قورت تور توخنی لر نی
چول لرده مجاهد لردن زیاده تور قاقلغنی توره حضرت لر گیه باهانه بولدی. همه
لری اتفاق لاشب قایتا یلوک ایمدی بس کوب راحت سیز بولدوک. تلغ
ایچلریده غیر مسکون یر لرده اوچر اتا لمدوک، خلاصه استادوک تافمدوک
دیب بالاتفاق قایتوب کیلدی لر. اوشنداق جواب لرینی گپو که تیکوز دیر.
بوندن کیین گپو هر طرف که جاسوس لرینی تارقاتدی.

ناصر خان توره دن بر خبر کیلتورغان که زیاده سیده مکافات لر
وعدہ قیلدی روس لر نی شدت بلان تعقیب ایتکالغنی دن خبردار بولغان
ناصر خان توره، ایمدی بولمدی، روس لر غالب کیلا دورغان که اوخشا یور
ویب یولداش لر ی بلان مشوره قیلوب اوزیمزنی خارج که آلا یلوک دیب
قرار قیلدی لر، غایت ده احتیاط بلان نمسکان شهر اچیغنه کردی لر سردار
دهه سیغنه تابع بورامه توت محله سیده مناسب بر او گیه یرلاشدی لر، سفر
سر رشته سینی کوره باشلادی لر.

روس لر، آدم لرینی واسطه سیله ناصر خان توره فی بوینی آلدی یاشرلیگان
 اوینی باسدی. تورم قاجدی خولیدن حولیغه اندین تام آرقه قوشنی که او جای دن
 بشقه بر باغ که آملاب او جای ده حاضر لائمش آت لرگیه مینک کاشغر جونادی لر.
 اوش که سلامت یتکان یلغیدن نمکان ده گی اوغلی ایشان داده
 خان که خط جونادی لر. ساتیلغان قورناز جاسوس لر ایشان داده خان فی
 ایزلاب حمام ده تاپدی لر یا پنجو غیده گی خط فی تانیب آلدی لر، حالاً کاشغر
 یول لرینی تعقیب اوچون؛ اوش که گلشه که صوفی که و باشقه مرکز لر که تیلغرام
 و تیلیفون بلان توره قاجدی توت - توت - توت دیب هر طرف که
 آوچی کوپک لرکی آدم لرینی تارقاتدی، نهایت گلشه لیک توپچی دیگان بر قاقباش
 قیرغیز فی جستجو سی نتیجه سیده، تال یلغ دیگان جای ده توره تو تولدی قول لر
 باغلانب تاشکند که جونادی، او طرف فی دن ترکستان لیک آگاه ایامده (★)
 اوشبو نشیده مجاهد ناصر خان توره فی اثری در عسکر لر فی شرقی اولاق
 همه بر آغز دن سرباز کوی ده او قور لریر - کوک فی تیراتب ملت فی جوش که
 کیلتورور ایدی لر.

مجاهد لر نشیده سی

بیز ترکستان عسکری، کافر لر که میسکری جهاد اوچون حقان بز خواه یا شمر خواه قری
 قرآن حکمی جهاد دور، دنیا عقبی آباد دور مومن قل لر کوشا ددو حین وانس هم پری
 کافر فی قیرار بیز ایچک قارمین یارار بیز قایکه قاجسه بارار بیز مرتد لر دن بیز بری

(★) قاری عطاؤالله قاری داملا بالمدریة المنورة، کاشغره عسکر لر و اعظمی ملا محمد ابراهیم مکده وفات ایدن
 و هم طائف ده وفات قیلغان مرحوم شریف محمد دم لر او شل ناصر خان توره فی مخلص عسکر لریدن دور الله رحمت قیلسون.

مسلمان لار او یغانسون غفلتی دن تبرانسون شهر و صحرا ایلا نسون دین اسلام چاکری
 محمد نکت امتی ایشیتکان میز غیرتی عالم تولا صرمتی بیز ارنی نوکری
 مینگ او چپوزیل ترکستان ایمان برکستان ایمی دی بولدی خارستان غیرت قیلینک لری
 برآز پولغه آلدانغان، دین ایمان ساتقان کانویس من دیق بانغان چه یان صوت یاری
 وطن قدرین سلیمان، ایمان دلیغه تولماغان دشمن لر که ساتیلغان نادان لرنی هم سری
 نه قاضی بار نه مکتب، نه مفتی بار نه منصب ایمی دی غیرت قیلا یلوک یازی بیز یابیری
 جانی فدا عسکه بیز، خدا او چون لشکر بیز دین سیز لرنی قیرار بیز دین لیک که هم سری
 مال جان دن هم کچیکان غیرت سوی دن ایچکان جنت بار سه حور قوچکان دین اسلام چاکری
 مؤمن لر که ضرر یوق، بر تنکه هم خطر یوق دشمن لردن قاچار یوق قرآن الر رهبری

خاتون قیزنی بیرمای میز بیز شتراک تیمه میز

قرآن یولیدن چقما میز قویاش کبی دور نوری

(قندوز سیر عبد الاحد قاری کاسانی خاطره سین)

سمرقند و اطرافیدن چقغان فداکار مجاهد لر کوب دور . بولردن تنجی
 لی بهرام بیک، جبار بیک، آچل بیک، همراقل بیک، آچل توقسدا
 و غیره لر . بهرام بیک فی اطرافیده توپلانغان ضیاء لی لر عبدالحلیم، قاری محمد
 آذری افندی لرایدی . بهرام بیک فی تاجیک لرایچنده گی اعتباری فوق العاد
 ایدی . کاته تورغان ده - قاره قل بیک آر قداش لری بیشیز گییتی ایله ، یوز
 باشی آق باش بیک لر همه لی بهرام بیک فی تختیده فرمان بردار ایدی لر .
 آچل بیک جسور ۳۸ یا شلیک برگییت ایدی بر مینگ بیشیز

سپاهی لری بار ایردی بو مجاهدنی یانیده علمادان : کاتته مخدوم - کیچیک مخدوم
 بار ایردی . آچل بیک نی معاونی هراقل بیک دیگان آچتی کوز برگیست ایدی
 (۱۹۲۸ ده ۱۹۳۵ ده کابل ده هم صحبت بولغان ایردوک تورکیه ده بولنیب
 آزچوق تجربه کورگان عین زمانه کابل ده ایفک تورقی پیله ایش لریده چالیشور
 ایدی) زرافشان دریاسی ، مچا تاغلی ده گی مجاهد لرنی رئیسی اسرار خان
 وحامد بیک لردینه سنگ زار ده گی اوز بک لرنی یگی عبدالحمید بیک لره هم
 آچل بیک که تابع ایردی لر .

تاریخ ده تاش حربی

روس لر برکون بیوک قوت ایله مچانی لر که ادب بیریش ، الرنی قوتب
 جزالاندیریش قصدیه مچا که جوندی لر . یان لرینه رهبر قیلیب ادیب طغفال
 نی آلدی لر بولر یول یوریب نهایت مچانی لرنی تار یول لیک بر طرفنی تاغینه
 بر طرفنی یار کوهستان که یتدی لر .

روس لرنی کاتته قوت ایله چیقیشنی دن خبردار حامد بیک ، اکی اوچکون
 اول گیت لریله برابر کاتته - کاتته بر آدم زور غه کوتارادورغان تاش لرنی
 تاغ تپه سیننه توپلاتب ، هر جایکه مناسب ، تیار لیک مقداره تاش
 لرنی حاضرلاب قوینان ایدی .

روس لرنی آلدیده کیلغان ادیب طغفال اکی اوج کشیله یولدن اوتکاندن
 کیین آرقه لردن روس عسکر لری کیلا دور . مولجال (موجال) که کیسلگان

روس لرکه تاغ تیغہ سیدن مسلمان لرکاته تاش لرنی یومالا تا دور لر یومالاتیلکان
 بز تاش یولده بربرینی ایتاریب اون تاش بولوب پست که یومالا یدور لر
 اونگور (تاغ بغری) ده کیتب بارغان روس عسکر لرنی آغداریب، یومالاتب
 یار که توشوروب یبارادور، روس لر بر - ایکی تاش که پونت بیرسه لر هم،
 متمادیا تاغ باشیدن یومالاتیلکان تاش لرنی مدافعه سیدن عاجز قالدی لر
 یوز که یقین روس عسکر لری عوض سیز جرکه یومالانگان دن کین قوماندان نی
 امری بلان قالگان عسکر لر سمرقند که قایتدی لر .

سمرقنده شاعر طوغرال نی قوتب محکمه ده سوراق قیلدی لر . محاکمه ده
 مچانی لرنی تاش حربی دن نه اوچون بیز لرنی خبردار قیلما دینگ ؟ همه مسلمان برلمان
 سن هم ملت چی لردن سن دیب آتیش که حکم چقاردی لر ، آتب اولدیری دی لر .
 الله رحمت قیلسون .

آچل بیک جوده هم مرد برگییت ، قور باشی لرنی جوان مردی ایردی . برکون
 روس لرنی تکلیف قیلغان صلح مذاکره سیغہ موافقت ایتدی ، چیلک (۱) ، کموش
 قیشلاغیده مجلس قرار لاشدیر یلیدی روس لردن بیش کشلیک بر هیئت ، آچل بیک
 طرفدن هم بیش کشلیک هیئت اعضا لری مجلس که حاضر بولدی لر اول ساویت
 مخص لر هیئت نکت رئیس سوز که باشلادی . نطقیده حرب نی انسان لر که کیلتر
 دورغان ضرر لرنی صلح نی منفعت لرنی بیان قیلدی . صونگر روس لرنی صلح که
 رغبتی نی ، بو توغرا ده آچق روشده شرط لرنی اورتی که تاشلاب مفاهمه قیلش که

(۱) دوشهر مرقده ؛ وقتیلد امیر تیمر بلان امیر حسین . نماینده لرنی مذاکره لری بولیب تیجه چقما ی عقیم قالغان
 یعنی تار یخده ثابت دور .

روس هیئت لرینی آماده ایکنایغ لرینی، شونی اوچون بر مجلس قوروش لازم نی، مجلس گه هم موفق بولغان ییغ لرینی، ایدی مراد لریمزنی سوزلاش گه زمان وزمین نی مساعد بولغانی اوچون ممنونیت لرینی بیلدیجی دی. بالمقابل بوطرف نی هم عین نظریه ده بولیش لیدن امیدوار ایکنایق لرینی بیان ایتوب احترام بلان سوز لرینی توکاتدی.

سوز نوبتی مجاهد لر نی هیئتی گه کیلیدی. بو هیئت گه رئیس اولار ق مجلس گه اوزی حاضر بولغان مجاهد آچل بیگ سوز گه باشلادی. روس لر گه قاراب قیلگان تکلیف لرینک نغشی دور اما بزرچه قبول ایماس دیب ایکی جمله ایله رد قیلدی ده اوریندن تور دی گیت لری ایله برابر مجلس دن چقدی لر اوز قرارگاهینجه جوندای لر. روس لر نکش پیشنهاد لری عقیم قالدی (۱) بو مجاهد لر آچل بیگ باشده اولار ق بعض مناسبت لر ایله، اوز آر اکوروشو عبه پیمان لرینی تجدید ایتار ایدی لر بونی اوچون توپلانتی لر قیلور تماشا لرق چقاریب اولاق چاپتریب، شرقی ایتوب، کونگل لرینی آچور ایدی لر برمره بونداق توپلانتی یار بایلاق ده بولغان دور.

جیزخ دن نیاز بیک قور باشی و تراب بیک لر

جیزخ دن نیاز بیک چقدی کوب ایش کورساتکان غیور بر مجاهد ایدی. موندن بشقه تراب بیک سملی بر مجاهد چقدی. اوزی ملت چی و ضیاء لی بر گیت ایدی، ایکیوز مرد گیت لری بار ایدی، روس لر بو گیت قولیده

(۱) پروفیسور زکی ولیدی دوغان، خاطره لرم. استنبول ۱۹۶۹

همیشه مغلوب ایدی لر، الله تعالیٰ فی برغان نُصرتی بلان دایماروس لر فی ادبی فی
بیرار ایدی. زمان کیلدی روس لر قوت لاندی. مجاهد لضعیف لاشدی لر.
شوندن کین تراب بیک ایران که التجا قیلدی مشهمده آزاد سربست عمرگذار
بولدی، بونی روس سفارتی قومیادی، آرقه سیغه توشدی اینترقیقه لرلیه نهایت
بویگیست فی قاجردی. روسیه که کیلتریب تاشکند ده محاکمه قیلندی. حاکم اعدا
حکم ایتدی، تاشکند ده اعدام ایدلری.

نور آتا طر فلیده: ملا همراقل دیب بر تاجیک قور باشی نام کوتاردی،
ینه برگدا قور باشی چقدی لر بولر فی اوروس لر قوتب کیلیب سمرقند رگیستانی ده
اعدام ایتدی لر.

اورا تیغه تاغ لریده خال بوت بیک پیدا بولدی بیشیز سنجاب گیت
لری بار ایدی، عقل لیک فراست لیک عجایب بر مصلحت حبسی بار ایدی سسی
مصطفیٰ قل بیک ایدی، نهایت درجه ده وطن پرور، ملت پرور ایدی. روس
قوت لاند که بولر فی بعض لری قاجردی قوتولدی و بعض لری قوتولدی. آتیلدی
الله رحمت قیلسون.

دوشنبه دن لقی قبیلہ سیدن ابراہیم بیک چقدی بوا بر اہم بیک
چقغان کونیدن باشلاب امیر بخارا سید عالم خان که تابع اولارق یاشادی
هر بر قدمی فی امیر یولیده تاشلادی. جدید لر که قارشی چقدی امیر رضا سچون
چقدی. انور پاشا که خلافت حرکت لرده بولدی بر مونجه مدت قولیده قوتب
- انور پاشا فی معنویاتی فی قیردی امیر بخارا خاطره سی اوچون قیلدی.

امان الله خان فی امرلیه کابل ده امیر عالم خان طرفیدن یازیلغان توصیه ایجا بنه کوره انور پاشانی آزاد قیلدی ایسه ده تأثیری کوب فنا نتیجه بردی. بوتأریخن کین ترکستانلی لرایچنده اعتباری هم آزادلی نهایت افغانستان لقا ایوب کابل ده امیر بخارا فی سایه سیده عمر گذار بولدی.

ابراهیم لقه فی فداکار لغی هر برادینا گان رولی انور پاشا که قیلغان ادب سیزلیگی، جدید لکه قیلغان جاهل لگی و باشقه باشقه لری بو کتاب ده یازیلما دی، زیرا مرخوم عبداللہ رجب بالسون فی ترکستان ملی حرکت لری نام لیک کتابیده تفصیلاتی بلان یازیلیب باسیلیب 1945 ده تارقالغان در طلبکار فی او شل کتاب که مراجعت لری موجودور

ابراهیم لقه فی صونگ کونلری

ابراهیم لقه ترکستان دن چکیلیب کابل که کیلیب امیر بخارا سید عالم خان فی دستور خايندن دانه چین بولوب حیات کیچردی.

۱۹۲۹ ده گی (کابل فتنه سی) امان الله خان فی تحت دن فراغتی

دن کین سقاچه فی اقتدار که کیلغان چاغ لریده، افغانستان فی شمالی ترکستان حدود لرینه محافظ اولار ق ابراهیم لقه تعین قیلغان ایردی سقاچه دن کین نادر شاه فی اقتدار که کیلغانیدن صونکر، ابراهیم لقه فی کابل که قایوب کیلیشه اوچون یول قالمادی. لقه ی نادر شاه طرفدن تعقیب که اوچرادی ابراهیم لقه که یر بلان آسمان فی آراسی تار کیلیدی. ایران که سیغیش ممکن

بولدی. قیسی ملاحظه بولسه بولسون ترکستان گه قایتیش گه مجبور بولدی. لقه‌ی نی حرکات و سکناتی دن حقیله خبردار بولوب مسکا و گه خبر بیرمب تورغان کابل ده گئی روس سفیری (شیخ السفراء) نی افاده لری ایجابی روس طرفندن ابراهیم لقه‌ی نی قولغه توشریش اوچون حاضرلیک ترتیبات کورولدی لقه‌ی هم اوزایاغی بلان روس لرنی قفصی گه توشدی نهایت روس لر قولیله اعدام ایدلدی.

علاوه: ابراهیم لقه‌ی نی خدا اوردی بونگه سبب اوزی بولدی. انور پاشا گه سونیت ده بولغان کونلریده ملی مجادل قهرمان لری بلان بولغان آرا لیده گئی بر آنکلا شماده قسم ایچیب عهد قلیخان ایدی، صوگرادن عهدینی بوزغان ایدی قسم خورلرنی جزاسی شونداق بولور.

دوشنبه قه به دیان گه تابع تکه قمبردن توخته میش بیک، ادکاسی ملا آرزو قل، تورغان تیغه گه تابع خوجه مستان دن، چندر ترکمن لریدن ملا جمعه دیب ۱۹ یاشیده برگییت چقدی، اماگییت موس گییت ایدی، بخارا ایله ترکمن لار آراسیده شهرتی چقدی. کرکی گه تابع هوخن بازون ترکمن لردن ملا آلتی قل چقدی، بوگییت کوب فداکار لقه ده بولنغان بر مجاهد ایدی.

بورده لی ترکمن لری ایرسری قبیله دن ایرگش چه قور باشی، اصلی قرشی یازن دن بوری توقساوه لر چقدی بولرنی هر بری، برار ابو مسلم خراسانی دیک ایش کورساتدی لر. جمله دن: بوری توقساوانی حال ترجمه سیدن

برواقعہ: بوری توقساوانی صرب میدانِ گاہا پتہ کیسہ (۱) تیرمیزدہ گاہا بشقہ
یرلرہ بولدی۔

مجاہد لرنی تو تکانی روس لرا اطراف گہ چقادور، قیشلاق لردن برار تہ جیلغہ کہ
روس عسکر لری توشادور قرار گاہ لرنی قورادور لرا۔ بو طرف دن توقساوا آدم لرنی قولیلہ
روس قرار گاہیننی، جبہ خانہ، توپ توپخانہ لرنی، تورگان جایلرنی، آرادہ گی مسافہ فی
تخمین لاب خوب بلیب بولغاندن کیین۔ او شل هدف گہ کاتہ بر توپ ایلہ ہوادن
ہالان پر قیلیب توپ آتادور۔ اوق تام نشان گہ توشادور۔ او چورت اوق
برلان روس لرنی جبہ خانہ سیننی کویدور وروب دشمن فی تار مار قیلادور۔ بو ہنری
بارہا کوریلغان دور۔

توقساوانی ینہ بر عجایب ہنری: یار اولیک گیت لریلہ اوزی باشدہ
بریرنی مرکز اختیار قیلیب توختایدور۔ اکیوز عسکر فی بر موقع گہ یرلا شترادور،
ینہ بر مونچہ مسافہ اوزاق لیقده ینہ اکیوز گیت لرنی پسترمہ قیلوب یرلا شترادور۔
روس لرنی قرار گاہیغہ قرق۔ ایلیک پیش جنگ گیت لرنی هجوم قیلدیرادور۔
بولر اوروشوب مغلوب نما بولوب آرقہ غہ چکیلا دور۔ روس لرتعقیب
ایتادور۔ بو گیت لرا تیشب، آتیشیب آخردہ قاچادور۔ آرقہ لردن روس
عسکر لری قولایدور۔ اولغنی پسترمہ فی آلدین اوتکاندہ، پسترمہ دہ گی لردیم
تورادور۔ اندین اوقوب ایکنی پسترمہ گہ کیلغاندہ اکیوز گیت برابر اوق
اوزادور، آت دن یقلگانی اولگانی یردہ قالادر قاچکان لرنی برنجی پسترمہ

ده‌گی پایلاب یانکان ارسلان یگیت لر بوقایتکان اوروس لر نی بر دانه
سینی هم قاهرهای توزلایدور لر. بوری توقساوانی اکثر هنر لری شونداق بولوب
حصار اطرافیده واقع بولور ایدری.

توقساوانی یگیت لرینی نفقه سی یورت گر ایدی هر بر احتیاجی نی یورت
تأمین ایتاردی.

زمانی کیلدی اوروس لر قوت لاندی، بعض قورباشی لر حکومت الیه
یاراشدی، اما بوری توقساوا صلح قیلما یمن، یاراشما یمن، اولوک لر یمن
میدانده قالس قالسون روس لرگه یاناشما میزدیدی. نهایت روس لر
غالب کیلدی، توقساوا سخی جان (افغانستان) گه التجا قیلدی. کمین گی
وقت لرده مزار شریف ده اسب جلاب لیک قیلن بولرکان یعنی نی کورکان
مهاجر لر باردور.

آته دآلدی باهانه سیده ملاصفر باش کوتاردی. ملاصفر اصلاً کرکی
تورکمن لریدن دور. ۷۲ یاشیده غیور بر یگیت دور. براوکاسی باردور اسمی
ملا آرزو قل دور. اوکاسی نی غیرتی، آکاسی ملاصفر سفر گه چقسه اور نی نی
باسا دورغان قابلیت ده ایدی. ملاصفر اوکاسی ملا آرزو قل نی واباشته
قرینداش اوروغ لرینی توپلاب برکیچه سی یقین جایده گی قاره قول (صاچی لر
اداره سی) نی باسدی لر. صاچی لر اداره سیده گی همه سلاح نی جبه خانه نی آت
لر نیچ قومیهای باسب آلدی لر.

ایرته سی کونی خوج قیلوب اطرافینغه توپلانغان یگیت لر یله نعره

تار توب برآوردن آتره دبیرمای میز- بیرمای میز دیب چاقرب باقرب
 اوز لر یخه خلق دن قوت توپلادی لر. قنی مرو بولسه میدان که چتسون مسلمان
 بولسه جنگ که طیار بولسون دیب خطیب مقری که چتدی لر. آمو دریانی
 کیچب اوتوب کوو تن که تیکانده انکا تابع بولغان لر نی سانی ۱۱۰۰۰ که یتدی.
 شعار لری اوردوس که عسکر بولمای میز. آتره دبیرمای میز.

ملا صفرنی شایان ذکر غیرت لری نتیجه سیده روس لر بلان اوچتورت
 سه جدی کوراش دوام ایتدی. قمر پانجه کوراشدی.

روس لر شو پنجه قیلدی صلح که چاقردی ملا صفر روس لر نی آلد اولیخه
 اونا مادی صلح که یان بیر مادی تسلیم بولدی .. جوده تنگ قالغان ده افغانستان
 که التیا ایتدی. افغانستان ده قالدی. (سید عادل ایشان طائف)

دانیال بیک اصلی تا آرینه برروایتده قفقاسلی (چار) روس لر زمانیه
 عبدالعزیز حاجی نی زاودیده خدمت چی ایدی کیمین گی وقت لرده صاچچی لر
 باشلیغی ایدی. وقتی نی تافیب په پیت نی پایلاب صاچچی لری بلان شهر دن
 قاچیب چتدی مجاهد لر که قوشلدی.

مجاهد لیک وظیفه سیده کوب غیرت همت کورساتدی، ۳۴ یاشنده
 کوب جسور بریگیت ایردی دایما برنجی صف ده کورنیور ایدی که نگرمت حولین
 (یوقاری تاجیکستان) ده بلجوان نی شمال طرفیده واقع بولکان بر محاربه ده
 شهید بولدی الله رحمت قیلسون.

(قرشی) بیش گنبدن شراف اوز بک چتدی شراف تورباشی نی یتی

مینگ گیتی بار ایدی . بو قور باشی نی هجوم قیلش هنری بار ایدی ، هجوم دن هیچ
 قاتیماس ایدی : اورته چول ، وافکن ، غج دیوان لغلقه منطقه لریده یانیده گی
 قهرمان گیت لرله دایماروس لرگه هجوم قیلوب غالب کیلور ایدی . شراف
 قور باشی نی شایان ذکر فعالیت لرین بری قشقه دریا ایل غوبدین آراسیده گی
 محاربه ده بیشیز گیتی بلان اوروس لر نی همه سینی توزلادی . گیت لرینی اکیوز
 ایلک دن ایکی یرگه یرلاشدیردی آراده - صیراده ایکا ویدن خبر آلوب تعلیمات
 نی بریب تورودی اور اوغلان لرم آلدینگه باس شونداق بولسه لرینگ سویه من
 چاف اوروس نی آت اوروس نی اوروس لر نی توخومی نی قیر ! بارک الله عظمت
 لرم دیب بارها تشجیع ایتوب تورودی . بوسا صده روس لرگه غالب بولوب کوب
 غنیمت لرگه ایگه بولدی . ینه بر هجوم ده روس لرم از تحت دل شراف نی
 تو توش گه جد و جهد ایله اوروش قیلدی لر ، ایکی طرف هم بر جان گه بر جان اوزینی
 اوردی لر اوروش کوب شدت لاندی ، اجل نی بازاری قیزی آلتیش
 یا شلیک شراف قور باشی ، اوغلی یانیده عسکر لری آرقده روس لر نی اوروب
 سوروب نهایت دشمن لرینی دریا گه تاشلاب قاچیش گه مجبور قیلدی ، دشمن
 نی دریاده کوریب شراف هم گیت لرله قیزیقوب دریا گه آتدی لر اوروس لر نی
 بوغوب ، فچا قلاب خنجر لاپ قهرمان لیک نی اثبات قیلدی لر دشمن نی مقابلہ
 سیغہ مقابلہ قیلیب نهایت وافکن دریاسیده آتا - اوغل شهید بولدی لر .
مجاهد لر باشلیغی محمد امین بیک روس لر آنکلا شمه سی : بیز نکدر فرغانہ
 مجاہد لرینی مجادلہ لریدن باشلا یمز مروز زمان ایلہ وضعیت تیگیشدی .

محمد امین بیک ایله بالشویک لار آراسیده صلح مذاکره سی اوتکان فصل لرده ذکر ی
کیچکان صفانوف واسطه سیله دوام ایتدی مذاکره ده کی قرار . بویونچه ماسکاوون
زیناویوف ریاستیده یگرمه تی اعضا دن عبارت معظم برهیئت مرغلان
گه کیلدی . بوهیئت اسکابیلوف ده اورون لاشدی . بومصالحه هیئت ایله
محمد امین بیک طرفدار لری خیل مذاکره ده بولدی لر . صونگر اردو هیئت نی طلب
لریچه محمد امین بیک برچه عسکر لرینی ماینوره شکنده کوروک قیلدی .

بونمائش ده : خوقند ، نمنگان ، مرغلان ، اندجان و اطرافیده کی مجاهد
مرغیلان گه حاضر بولدی لر (لیکن شیرمت بیک خال خوجه ایشان لر حاضر
بولمادی لر)

مرغلان - آت بازاری ده برکون ایرته بلان دن کیچ پیشین غچه کوروک
مراسمی دوام ایتدی بوانتظام و بوسلاح لی سوازی لر نی کورغان زیناویوف
ایرته سی اسکابیل ده عین شکله کوروک بولشی نی بیک دن رجا ایتدی .
ایرته سی اسکابیلوف ده کاته میدانه تکرار کوروک بولغان دن کین زیناویوف
ایتدی . خود مختار بر حکومت قوروش گه حقلی ایکان سیز دیدی اول کونی اعشام
گه بر مجلس قورولدی .

علاقه لیک لرا اشتراک ایتدی . مجلس نی قراری ده : ترکستان نکت مختاری
تانیلا دور دیب شرط لری توزیلدی ، اما اتفاق تامه نی امضاسی تاشکنده
بولادور . قرار دن کین زیناویوف بیک گه قاراب ، سیز نی تاشکنده
بولیشنیگز لازم دیدی .

محمد امین بیک - قبول ئیدی، فقط من باریب کیلغو نچه رفیق لرنگیز ایله
سیز مرغلانده بزنی قرارگاهده رهن طریقیله توراسیز دیدی. بوتکیلف زینا
ویوف که قبول بولدی.

صونگرا - بیک ایلیک گیکیته فی تاللاب همه سی فی برقیافه ده حاضر
لادی. تاشکند جوناش عرفه سیده تورباشی لرنی اورده گینگه توپلادی، اوزینی
تاشکند که جوناشینی بیلدیریدی. قایتوب کیلغو نچه روس لر که هجوم قیلما س لیک
لرینی، الر بلان پرا لیک علاقه ده بولیش لرینی، مسکا و وکیل لرینی همه سی فی ورئسی
فی یخشی ساقلاب توریش لرینی توصیه قیلدی. ایرته سی یاور لری، مستشار لری
بلان تاشکند که جونادی. محمد امین بیک تاشکند که باردی، مقام عاید لرله
بولغان ملاقات ده اتفاق نامه امضالاندی. بو آرا ده تاشکند ده موجود
ملی مجادلر، رهبر لری، ضیاء لیلری بلان کوروشوب فکر ده مطابق قالدی لر.
محمد امین بیک تاشکند دن سلامت قایتوب کیلدی. روس خصل
لری زینا ویوف باشلق ماسکا و که اوزا تیلدی.

محمد امین بیک تاشکند سفریدن قایتوب کیلوب بر بورق چقاردی
مضمونی: مرغلان و اطرافیده گی رعیت لر، سیم و اطرافیده گی خلایق لر دباشقه لر -
اسکا بیل ده کاته بختانه فی کینگ میدانیده (گیمنازیه مکتبی فی یانی باشیده)
توپلانسون دیب برکون تعین قیلدی. اوکون او میدانگه همه توپلاندی.

محمد امین بیک دبدبه ایله کیلب حاضر لنگان بلن مقامیغه چقوب
سوز که باشلادی. سوزیده: تاشکند که باریب روس لر فی صلاحیت لیک

کشی لری بلان سوزلاشب آرا ریده بر اتفاق نامه توزولگان فی ، او اتفاق نام
فی مضمونی فی ایشدیریش اوچون خلق فی بوجایگه چا قرغان لیغی فی بیان قیلدی .
صونگرا دوام ایتدی .

ای برادر لر ! ای خلایق لر ! بیلینگ لکه ملک الله فی ملکی دور ،
استا غایندن آلور خوا هلا غایمغه بیرور . معلوم لرنیکه دور که نیکالای تختی دن توشدی .
اورنیغه انقلاب حکومتی قورولدی . بو حکومت نکث ملت لکه بیرغان صلاحتی
و حقوقی دن فایده لانب سیز - بیز - همه میز قورال باشیغه ساریلدوک ، همه
میز بریا قدن باش چقاردوک سیز رعیت فی یار دمی بلان نفقه سی بلان ملت
پرور ضیا ، بیلر میز فی رهبریگی بلان بیز لرمیدان گه چقدوک . پروردگار میز فی
لطف و عنایتی بلان جهاد میز جهال میزده موفق بولدوک ، الله گه شکر ، سیز لکه
تشکرای ملت الله تعالی همه نگیزدن . همه میزدن راضی بولسون آمین .

ای برادر لر ! بیز لرمقدور میز فی ضحلا بوس لربلان کوب زمان لرمذاکره
قیلدوک . بیز فی طلب لرمیزد عوالمیز ، توککان قان لرمیز ، بیرغان قربان
لرمیز فی عاقبتی ده روس لرایله آرا میزده بر اتفاق توزولدی ، اتفاق نامه
فی متن لری شولر دور :

ترکستان ده اسلام حکومتی قورولادور . او فی اداره وی شکلی توبانده
گیچر دور . بوگوندن اعتباراً ملی مختاریت دوری باشلانب ، حکومت ایشلری
روس لرو مسلمان لراورته سیده مشترک اداره قیلنادور .

ملکی ، عسکری ، مالی ، معارف ، عدلیه ، امینت ، صنعت ، زراعت

تجارت و شورگره او خشاگان دولت ایشلری ایکی طرفنی اشترکی بلان اداره قیلنل دور. روس لر ایله. مسلمان لر آراسیده هر قندای حقتوق مساوی دور. عالی مکتب (گیمنازیه-سیمناریه) لرگه مسلمان طلبه لری قبول قیلنل دور، آیریمه چلیک یوق دور. بو اتفاق نامه امضا قیلنغان تاریندن باشلاپ عمل گه آشادور. مشترک اداره دوریده مسلمان لر عسکری، فنی، طببی، مالی و باشقه دولت اداره سیغه عاید معارف کبی ایشلرنی کاملاً قول لرینه آئوب مستقل اداره قیلیش لری اوچون اون یل مدت قولدی. ان شاء الله بو مرحله دن او قوب تام استقلال میزنی قولیمزگه آلامیز، سلاح لریمیز، هر قندای قورال لریمز همیشه بیزده. اوز قولیمزده قورادور. خارجی ایشلرده روس لر بیزگه یاردم لرینی دریغ تو تمایدور لر.

ای مسلمان برادر لر! بیز لر مادی-معنوی سلاح میزنی قوتی نسبتده قولیمزگه کیلترغان یو قوق (ظفر لریمز) بوگونلیک بو قدر بولدی. کیلا جکده زیاده حقوق لریمزگه ایگه بولیشمز بیز مسلمان لرنی، بیز ترکستان لیک ملت چی لریمز نی اتفاقیمز و اتحادیمیزگه باغلق دور. توفیق الله تعالی دن دور.

برادر لر! شونداق اتفاق قیلندی. آلئی عاقبت، بخرباد دیب خطابت کرسی سندن توشار ایکان همه حاضر بولغان لرگور و للاب برآوازدن: خدا خیرنیک نی برسون بیک! خدا آفت دن ساقلاسون، اوزی اسراسون. الله مراد نیکنی برسون دیب دعاگوی خلق نی آوازی کوک گه اولاشکان ایدی.

بو تاریندن کیین محمد امین بیک نی فکری، ذکر ی، خیالی فقط ترکستان

حکومتی بولوب قالدی، استقبال ده بولادورغان استقلال هدنی گه یول آپیش،
برآن اول ترکستانده قورولغان مختار بر حکومت نی دوامیغه پایدار بولیشیغه معطوف
بولدی. بونی اوچون همه نی یک درد بولیشی گه، همه نی شول نقطه اطرافیده
توپلانیشی گه غیرت لازم ایکانلیغی گه قناعت حاصل قیلدی، بویولده فعالیت
ده بولیش گه بیل باغلادی.

اولاً مرغلانده کی عسکرلرنی استراحت گه بویوردی. ایرته سیدن باشلا
اینگ یقین موقع ده قور توکوب یاتکان قورباشی لردن شیرمت بیگ ایله خال
خوجه ایشان نی قرارگاهیمه قاراب برتوقوزگییت بلان آتلاب یولغه چقدی.
محمد امین بیگ آت تیغه سیده، اماخیالی ملی مفکوره، ملی مجادله ده:
مملکتی نی خیرلیغی، فایده سیغه خدمت قیلیش، همه مجاهدلرنی بر نقطه ده توپلانیشی
خلق نی، قورباشی لرنی اتفاق بولیشی یورت نی تورت طرفیده آرام و آسایش نی
حکم فرما بولیشی، همه مسلمان لر بالاتفاق روس لرنی قارشسی سیغه چقوب هم نوابلر
قوریب ایمان قوتی ایله قلیچ و سیلتق قوتیلده آزادلیک غه و حریت لر یغ نایل بولیشی
کبی شیرین خیال لر ایله اوچقورغان نی اوستیدن او قوب باریب بولر نی
استقبالی اوچون حاضرلانغان اوچ چادر گه همان بولدی لر (سای قچقار
چوسه ی ده).

بقیمت لیک همان لر چادرده ایکان لر شیرمت بیگ نی اول دن
حاضرلاب قوی غان آدم لری طرفندن بوتوقوز کشینی بعض لرنی قایتاردی لر
و بعض لرنی محمد امین بیگ ایله بر لیک ده توتوب قول لرینی باغلاب آت لر گه

میند وروب شیرمت بیک خوجہین کہ جوناتدی لر .

شیرمت بیک فی قرار کا ہیغہ باغلان ب کیلتر یلگان محمد امین بیک
بلان ، شیرمت بیک کوروشمادی گیگیت لر یغہ بویوروب محمد امین بیک فی اعدام
ایتدیردی . اللہ رحمت قیلسون ، آمین .

شیرمت بیک فی ہاہانہ سی : محمد امین بیک ہمہ قورباشی لر کہ سردار ایدی ،
باش ایردی ، اما یولدن چتدی آزدی ، قورقونچی بولوب اوروس لر بلان برلاشی
بونہ جراسی اعدام ایردی . اوز ایاغی بلان کیلب توزاق غہ توشدی دیبلان
قیلدی لکن قیمت لیک برگوہر فی برتاش سیندیر غاندیک بولدی ، اینگ یار او
لیک بر شخصیت فی شیرمت بیگ فی امری بلان خال خوجہ ایشان نظارتیدہ
اعدام ایتلدی .

مرغلان دن چقغان قورباشی لر فی مشہور لیدن بری شیرمت بیک ،
برادری نورمت بیک باشقہ یار اولیک گیگیت لری بلان شہر تی چتدی
بوجاہد لر شہر تاشقارسیغہ چقغان روس لر فی صفا سیننی بیرار ایدی روس
عسکر لری کیلا دورغان یول لر یغہ پسترمہ قویوب ، زاور لر غہ توشب ، یاشینب
روس لر فی قوت دیک توکوب کوندن کون قوت کسب ایتکان غیرت لیک
مجاہد لر دور .

شیرمت بیگ گیگیت لری بلان - مرغلان ایلہ قبا آراسیدہ گی تیمریول
فی بارہا بوزوب اوتا دورغان فایز دہ گی سلاح وجہ خانہ فی غنیمت آتور
- عسکر لر فی اسیر آتوب روس لر فی دادینی برار دیر .

محمد امين بيگ في اسڪاٻيل گه قيلغان هجوم لريده برابر بولدي لر، همه لري
اتفاقلاشب ايش برلگي قيلدي لر، كيبن گي وقت لرده نيمه دندور، محمد امين بيگ
روس لر بلان صلح مذاكره سي گه دوام ايتكان چاغ لرده شيرست بيگ اوز گروه
لري بلان - محمد امين بيگ في توتكان يول - يوروغ لر يغه مخالف چفتدي
آراري بوزولغان ديك بولدي. نهايت فرصتي في تافيب محمد امين بيگ في
اعدام ايتديري.

شيرست بيگ في بوجرئي، تبجير جائز ايسه حضرت علي بلان خوارج لرن
آر لريده واقع بولغان حادثه گه اوخشايدى خوارج لر، اول لري حضرت علي
بيعت قيلدي لر اطاعت قيلدي لر، همه فرمان لريني باش قايتارماي عمل گه
آشريب جان و دلدن خدمت ده بولدي لر. فقط صفين محاربه سيدن كيبن
حضرت علي گه بغاوت قيلوب حضرت علي في اردو سيدن خارج بولدي لر. حضرت
علي في حقارت قيلدي لر، حتى كافر بولدي ديدى لر. و بعض لري حضرت علي في
اولد يراميزديب دهن دراز ليك ده بولدي لر. او شنداق ادب سيز ليك
قيلغان خوارج لرنى توتوب حضرت علي گه كيلتوزدى لر. حضرت علي بوگف لر
قوروق سوزور ديب قويلوب يباردى لر. بي ادب لر خجالت بولدى لر.

شونگا اوخشاب شيرست بيگ خروح قيلوب چقغانده محمد امين بيگ
ياردم چي بولدى، سيم گه بولغان هجوم لرده مساعد بولدى، دوام لي صورتده
مطيع بولدى، هميشه هم آهنگ بولوب كيلدى. فقط محمد امين بيگ روس لر
بلان اتفاق بولش غه كيريشناندن كيبن شيرست بيگ اوز يغه قاراشليك گيگيت

لری بلان محمد امین بیک دن اجراب (خاج بولوب) کیتدی، مرغلانده واقع بولغان کوروک غه هم قوشولمدي. شیرمت بیک نی اوشبورولی دونی نی ترس کینغالغی که آچق بر علامت ایدی. شو حالده محمد امین بیک نی قوزگییتی بلان شیرمت بیک نی چادرغیه باریشی بیک نی مرکزینیه یاقیشماز بر صرکت بولدی علما ایکی عالم که ایکی گف دان کشتی نی قوشوب تور ت کشینی ایچی قیلیب یباریب شیرمت بیک نی تامرینی توتب، موقف نی بیلش که مانع یوق ایدی. توغری قوغری رقیب (مخالف) لری نی چادر یکه قوز کشتی ایله باریب یم بولیشده بر معنا یوق ایدی. موضوع حقنده اولای ایچی لرو واسطه سیله بر ایکی مذاکره بولغانی خطا بولدی. اجل تارنکان ایکان ده.

. ذاتا بر قوم نی اقتصادی وضعیتنی ناچار بولسه، حربی قوتی و طاقتی ضعیف لاشسه او قوم ده ملت سوگیسی وطن محبتی، حریت سوگی لری ست لانب قالا دور زمان نی اوز کارلیشیه و خلق نی نفرتی بر طرفدن، روس لری تفضیقتی بر طرفدن بولوب شیرمت بیگ ضعیف لاشدی کوز یغ دنیا تار کور وندی، آرقداشی خال خوجه ایشان کا شغرفنگه قاچدی وطن نی کینگ تفراغ لری که شیرمت بیک او کاسی نورمت بیک لریغما دی لرو، صونگ وقت لرده چار-ناچا افغانستان که سیغندی لرو.

شیرمت بیک اوزون مدت افغانستان ده مجاور اولارق قالدی افغان دولتی نی دستورخانی دن دانه چین بولدی، صونگ زمان لرده آدانه که کوجدی اوراده قالدی. الله تعالی رحمت ایلا سین آمین.

بوتایخ لږده روس لرملايم سياست گه باشلادی. ترکستان فی هرکوشه
سیده صلح سیاستی فی قوللادی لر، علما لرنی کونگلی فی آلدی الرنی واسطه سیده
آهسته آهسته قورباشی لرایله تنها-تنها صلح مذاکره لری باشلاندی. نیمه سبدن
وقیسی نیت بلان بولسون علما لردن بعض لری مجاهد لرنی حکومت ایله یاراشب
اتفاق بولیشینه طرفدار بولدی لر.

بعض قورباشی لر علما فی سوزینه ایشاندی، روس لرایله یاراشب شهرگه
کیردی لر. برنوع حکومت فی مأموری صفتی برلان شهر اچچیده جاگیر بولدی لر.
روس لر بولسه ارغچی فی اوزون تاشلاب بولرنی قیزیل جنت گه سالوب، نمونه
قیلوب بخششی باقدی ده قالغان بشقه لرینه قور تاشلادی. بالشویک لر کوروشی
شیرین ایچی زهرلیک نظام لرنی عمل گه آشیری لر صلح سیاستی تک دام ایتدی لر
قور تونجی لرنک منور طبقه لردن مجاهد لر گه ایچی قیلوب یباردی الرنی تیل لری
بلان قورباشی لرنی صلح گه چاقیردی تشویقات ده بولدی لر. صحرالرده قیشلاق
ساقو قیش کچه لریده قاقچ اوروس کیلدی قاقچ ایله آرام سیزنی سرانجام
یورغاندن کوره شهر حیاتی مدنی حیات ده سعادت ده عیش و عشرت ده یاشاکا
بخشی ایما سمویک نفس حضور جان دولت سلیمان دیکان لر، سیز لر گه نیمه بولدی منه
فلانی قورباشی یاراشب کیردی مسعود بولدی، ممنون یوریب دور دیب ترغیب
دوام ایتدی لر، بونداق تشویق و ترغیب لر گه ایشانب مجاهد لردن قیزیل دام گه
ایلینگان لر کوب بولدی، یاراشکان لرنی خلی مدت راحت و عشرت لری
تأمین ایتلدی. سلاح لری اوزیده هر شی فی مول و کول قیلدی، حتی بعض لرنی

کونگلی نی تولدیریب قیشلاق ده گی قورباشی لرکه هجوم که چقاریب مسلمان لر نی
 بربرینه سالدیردی . بونداق قرداش محاربه سیدن روس لر فائده لاندی هر
 یرنی اوزکوپکی بلان اولادی . علما لر نی سوزلری ، تور تونجی لر نی تشویقات لری
 اوروس نی قیزیل جنت نی آپجیب قویغانی قورباشی لردن بعض لری نی قیزقیدیری
 ده شهر که کریب حکومت ایله یاراشدی لر . اردن بعض لری نی صیره سیله اوز
 فصلیده ذکر قیلیش نی فایده لیک کورولدی روس لر صلح بلان قولغه کیلماغان
 لر نی سلاح قوتی بلان قولغه کیلتردی لر . تاتارسکی بطلایان ۶ نجی استریلکا
 وایه پولکه اسمیده تاتار قرداش لر ییز نی کیلتریب لر نی قوی بلان قیشلاق به
 قیشلاق مجاهد لر نی اوشلاب روس لر مرادینی حاصل قیلیش که باشلادی
 ذاتا ترکستان لیلردن آمد قیتدی ، برطرفدن حکومت زور کیلدی ، قورباشی
 لر حکومت ایله چارناچار یراشه باشلادی لر حکومت یاراشکان لر نی بعض لرینه
 رتبه بردی ، بعض لر یکه معاش تعین قیلدی . قانونی قیلیب اوجیل که قدر
 تخصیصات باغلاندی هرکیم اوز بیلغان ترکیت چیلیگی نی قیلیب معیشتی ده دوام
 ایقادور دیب اعلان قیلدی دهقان - دهقانچیلیک نی ، کاسب کاسب
 چیلیگی نی بی ملال قیلاویرسون دیدی شو نجه که هفته ده برمره گپو که حاضر لیک
 بیریب تورلش لری لازم دور دیدی هر آی نی آخریده یاراشکان قورباشی لر
 آیلک لر نی آلوب توردی لر . ایچی قلمغیر لیک تاشی عسل بلان یوغولکان
 ینگنی نظام نتیجه سیده تاغ ده گی باغ ده گی قورباشی لر (مجاهد لر) یاراشب
 شهر که کیره باشلادی لر .

ادچتورت آی غچه آلیک لرینی وقتیده آلوب قوردی لر. برکون
 آلیک لرینی آلا رایکان فرغانه بونچه ۴۴ قورباشی جای جای لریده
 بر ساعت ده توقولیب قامالیدی لر. هر برلری اوز شهر لریده مثلاً خوقندلیک
 نی خوقنده تاراقچی لیک ده کاته بر زال ده محکمه لری دوام ایتدی هممه لری
 اعدام که حکم قیلندی روس لر ایرگش قورباشی نی نارسیده اوغلی نی هم چه یه یه نی
 باله سی چه یه یه دیب اونی هم اعدام که حکم قیلدی. اما طلبه لر طرفندن کوب لجا
 ایله حکومت عفو قیلدی.

فرغانه نی باشقه شهرلری هم شونکا قیاس قیلنا دور یاراشکان قورباشی
 لر جمله سیدن :

مشهورلری رحمانقل قورباشی نی روس لر اتفاق که دعوت ایتدی اسطه
 لر قویدی خوقند ابراقوم لرسی احمد خانوف بواش که قدم قویدی. اولاً —
 سابق مینگباشی بولوب کیمین گی وقت لرده اوز اوینده بیکار یاتکان سلطان
 مراد مینگباشی نی چاقریب احمد خانوف طرفیدن تعلیمات لر بیرلیدی مینگباشی
 نی اوغلی نی بادکان موقع که ساچی لر اداره بیغه باشلیغ اولارق تعین لاندی. بو مناسبت
 ایله مینگباشی هم بادکان که باریب خوقند کیلیب بعض وقت لرده بادکان ده
 قلوب او جایده رحمان قل قورباشی بلان گاه مخفی گاه آشکار کوروشوب هر
 حالده اونی قاندریدی خلاصه روس لر ایله یاراشدیردی. رحمان قل روس لر
 ایله یاراشب استاغان جاینده اقامت ایتدی. بر قنچه کون قیزیل جنت ده
 عیش عشرت قیلدی. وقتی نی تافیب توریب روس لر بر کیمیه ده رحمان قل نی

اعدام ایتدی. رحمان قل فی اوغلی خدای قل فی اجراییه قومیه سی احمد خانوف
 فی واسطه سیده کیچیک یعنی فی نظره توتلب انی اعدام حکمی تبدیل بولدی. احمد خانوف
 فی یاردی ایلدوبالہ مکتب گه یرلشدی. عربی مکتب فی بیترب چتدی.
 خدای قل سنه لرچه اوتوب مکتبی دن ضابط آفیتسیر چقدی اونیفورمه سیده
 سلاح لیک، تیمر بولده واغونده برلیه کوروشدی. صحبت اشناسیده
 ان شاء الله آتام فی انتقام فی آلامن / خون گه خون / دیکان تاریخی جمله سی
 مشهور دور تاریخده قالغان دور.

خوقند دن اینک اول چقغان قورباشی لردن بری ایرگش قورباشی دور.

برقوی سینوق بولسه هم غیرتی تورت قول لیک کشی فی ایشی فی قیلورایدی حمزه خان
 دیکان یاردچی قورباشی لره هم بارایردی. خوقند دن اول باش کوتاروب می چقغان
 اوشبو مجاهد دور. شهرتی کاته ایرگش دور. بونی قرارگاه فی خوقند گه تابع بچقر دیکان
 موقعه بولدی. ایرگش قورباشی فی توتکانی هر قچان ادروس لر بچقر گه چقسه اوق گه
 توتب هر طرف دن اوروب آتوب قیزیل لرنی شاشیردب الرنی اولدوروب
 اسیر آلوب اولجه قیلوب قیلان لرنی خوقند گه قولااب هایدار ایردی.

بروقت لده شهرنی ایچی بی تیمنج بی آرام بولدی هر طرف دن قراچی لر
 اوغری لر قورت بیش کشی بولوب برایکی سلاح فی اوق لیک، اوق سیز قولغه
 کیلتریب خوقند فی شهر ایچینه کیچه لی هجوم قیلوب برایکی ته اونی تالاب
 بولاب شهر خلقی فی بی سرانجام قیلیب حکومت فی بی آرام قیلادورغان لردلر.
 بودور فی ایش باشیده گیلری شورای اسلام جمعیتی ایدی بوجمعیته فی

اعضای کاتایرگش فی بختون خوقندایسکی شهر که آلوب کیلیدی لر.
 امیرالمسلمین دیب لقب بردی لر. امیرالمسلمین لیک لقبی کاتایر شهرت
 بولدی هر قندای اوغری لر، قاراقچی لر قورقوب اوغری لیک دوری که خاتمه
 بیرلیدی. کاتایرگش فی بوحقده کورساتکان غیرتی، همتی تارینده ذکره شایان
 واقعه لردن بولدی. چونکه هر کون یریم کیچه ده خلق فی داد-داد، وای داد
 دیب باقرکان آواز لر، فریاد لر توختادی ملت آسوده حال، فارغبال
 بولوب اوزا وینده اوخلایدورغان بولدی.

فرغانه طلبه لری افغانستان ده

مختاریت حکومتی دورینده، شیرمت قورباشی باشده اولارق فرغانه
 شهر لردن قورباشی لر نظارتیده طلبه توپلاندی اند جان دن اون، نمکان
 دن اون خوقنددن، کانی بادام دن، میرآباد دن اون - اون دن جمع
 (80) سکان عددزکی، اوسپرن لردن توپلانب افغانستان که حربی
 تعلیم کوروش اوچون جونا تلدی.

سکان طلبه بخارا اوستیدن، کولاب یول لر لیه افغانستان که
 سلامت کیلیدی لر. خان آباد که کیلیب افغان حکومتی که ساوغه و سلام
 لرینی، اوزلرینی تسلیم کیلیدی لر.

خان آباد ده موجود افغانستان وزیر حربی محمد نادر خان نکش فرمانی
 ایله (80) طلبه فی هر بر خصوصده تأمین ایتادورغان مناسب بر عمارت
 تعیین. طلبه لر که حربی تعلیم ده بولادورغان کیفتان و متصدی لر تعیین قیلمی

طلبه ناکت گیرمه سی لزدوم لیک وظیفه لرکه تقسیم قیلنب (60) طلبه فقط حربی تعلیم که تخصیص لاندی. اخلاص بلان بولغان تعلیم و تربیه آلتی آی منظم دوام ایتدی. درس پروغرامی بتدی. کیفیتان فی اهتتامی ایله طلبه لر امتحان که حاضر لیک کوردی لر اوطرنی: بمبئی، کراچی، پشاور دن، کابل دهگی ایران و تورکیه سفارتی دن نماینده لر (مندوب لر)، قندهار دن هم نماینده لر کیلیدی، تقریباً (3000) عسکر اشتراک ایتدی، طنطنه لی، دبده لی نمایش ایله طلبه دن امتحان آییندی. نهایت آلتمش طلبه فی امتحانی تمام لاندی.

طلبه لر فی اینگت کچیگی اندجان لیک ستم ایشان فی اوغلی ایشانچه دیگان بر طلبه فی مخصوص اولارق وزیر بالذات حضور لینه چا قر تیریب آیروچه امتحان آلدی کچیگ طالب هم اینگ ماهرانه بر طر زده همه فی حیران بولادورغان بر اصولده امتحان دن چقدی وزیر حرب نادر شاه پیشانه سیدن بر بوسه ایتدی مخصوص مکافات بیردی بالمنا سبت وزیر حرب نادر شاه ملتت که قاراب خطاب قیلدی.

ای ملتتم، ای برادر لرم، عسکر لرم، کوردونک لر فرغانه دن کیلغان شو (60) آلتمش طلبه فی، آلتی آی تعلیم کوردی لر عسکر تی تعلیم فی اعلی درجه ده کمال ایله بجدی لر. سیز لردن برایکی یل دن بری تعلیم کورگان لر نیکز بار شولرچه ایس سیز لر سیزه هزاران تأسف ایدر فرغانه طلبه لرینی تبریک ایامن دیدی امتحان مراسمی توگادی همه تارقادی.

طلبه لر اوج بیش کون لیک استراحت ایچنده همه لری اتفاق ایله

اعلیٰ حضرت امان اللہ خان کابل کہ عریضہ یوللادی لر مضمونی : اولاً اظهار
 تشکر عمر دولت لرینی از دیا دیغہ دعا، صوکر ا بز لر نی اون اون تہ دن آورو پادولت
 لر یغہ تقسیم لاب تعلیم فی تکمیلی او چون فرمان عالی لرینی صدورینی رجادن عبارت
 دور هیچ اولمز سہ یرمی نی تورکیہ کہ یباریشینی امید قیلوب نیاز قیلوب یازلمیشہ
 طلبہ فی چل در (خان آباد) دہ بیرغان امتحان لریدن دماغ زده
 بولغان کابل دہ گی ساویت لر سفیرینی دیپلوماسی او یون لرینی تاثیریدن
 ناشی طلبہ فی طلب لر عمل کہ آشادی خلی مدت دن کین اعلیٰ حضرت
 امان اللہ خان دن : ماشاء اللہ تعلیم لرینگری بخشی لاب تمام لادینگز
 بو قدری کافی بشمدلیک یورت کہ قایتوب وطن دہ گی یورتداش لرینگز کہ
 اورگانان تعلیم لرینگز دن مشق لرینگز دن اورکاتینگ لر، وطن خدمتی شونده تکمیل
 بولور دیب کابل دن فرمان شاہی کیلدی ہمہ لر یول جبدوق لرینی حاضر لاب
 وطن عشقیدہ یولغہ چقدی لر جونادی لر . رہبر لر ملکہ بای فی باشچی لیغیدہ
 (80) طلبہ وطن شوقی ایلہ وطن تفرانگی کولاب شہریغہ قدم باسدی لر، او شہر
 دہ گی مجاہد فضیل مخدوم فی زیارت قیلدی لر، نورمت بیگ ہم فضیل مخدوم کہ
 همان ایکان، ہمہ لر یول بربر لر یلہ کوروشوب، دیدار یغہ توپوشوب سیکز آیدین بیری
 چیکان جد الیک حسرتی فی چقاردی لر . ہرکیم اوز شہری، اوز قیشلا غیغہ
 قایتماچی بولدی لر . نورمت بیگ طلبہ لر نی برہفتہ غچہ صبریلش کہ بولور دی .
 برہفتہ دن کین قور باشی شیرمت بیگ کیلدی، ہمہ لر یول فرسند بولیشدی لر .
 شیرمت بیگ فی بیانی چہ ؛ روس قوت لر یول جودہ زیادہ بولدی . بیز لر

خارجې چقيش که مجبور بولدوک، هدف ميز افغانستان دور، سيزلهم بربلا
برابهم سفر در سيزلر اگر وطن که بارسه لر ننگز يا اولوم يا ابدی تورمه ده قالب عزيز
عمر لر ننگز برباد بولا دور، افغانستان بولسه اسلام دولتی دور. اول تفر اغده هم
اسلام که خدمت قيلور ميز، کيلينگ لر، باله لر افغانستان، همه ميزني هند
ميز بولسون ان شاء الله عاقبت بخير بولور ديدی.

طلبه لرايکی عمارت که جايلاشد يرلخان لردی، برکچه سی بر عمارت
بوشاب قالب دور. نه حی دار؟ نه حیدر وار؟ گف نیمه؟ گف شولکه کوب
دن بری وطن حسرتی، آتا- آنا حسرتی، قرینداش واوروغ توغقان لردن اونان
ديارده اولودوک تعلیم کوردوک ايمدی وطن تفر اغیده ميز. غربت که تکرار
چقيش که طاقت ميز يوق، پيشانه که بوتکاني فی کور اميز ديب (30) اولوز
طلبه اتفاق لاشب برکچه ده کولاب دن چقيب کيتب درلر شیرمت بیک فی
(300) عسکری ايله، قالغان طلبه لر برابر قايتوب.

افغانستان که سیاسی ملتجی اولارق قدم نهاد بولدی لار حدودده سلاح
لری تافشیرلیدی فقط شیرمت بیک فی بر عدد موزیر طپانچه سی احتراماً اوزید
قالدی. همه لری بدحشانه برقاج مدت توریب هرکیم فی اوز کسب کار یغه
اوزینی بیلغان هنری ايله عمر گذار بولیشیغه قویب اون نفر اینگ یاقن سچمه
یگیت لر لیه کاتب لر لیه شیرمت بیک کابل که جوناوی. (مذکور طلبه لردن بری خیرکاد

بیک اوستا یگم بردی الحال طایف ده مسجد یا نیده هراج قدیم ده دکانی بار)

قوشنی دولت لر

ترکستان مجاهد لری، ملی مجادلہ قهرمان لری استقلال لری اوچون
جان آلوب، جان بیروب یا حیات، یا ممت دیب اوت ایچمیده، قان
ایچمیده سوزوب، یا ظفر، یا اولوم دیب یورگان نازک وقت لریه اوشل
زمان ده گی دنیا وضعیتی دن وهم قوشنی دولت لرنی داخلی و خارجی موقف لردن
روس لرایله انگلیز لرنی اویناغان رول لری دن محترم او قوچیلر نی ده آگاه بولیش
لرینی مقام گه مناسب فایده لیک کورولدی.

عین زمان ده ایردیکه مشهور اُنور پاشا نکت برادری نوری پاشا قوماندا سیده
کفکاز گه یاردم کیلیدی بو طرفدن ایران طریقی ایله انگلیز لر کیلیب باکونی اشغال
ایتدی لر، کفکاز ملی مجادلہ قوت لر یله بوقوت لر برلاشدی. بوقوت لر قارشی سید
روس لر ضعیف بولدی، آهسته آهسته ماسکا و طرفیغه چکیلیش غه مجبور بولدی
فرصت دن استفاده قیلیب کفکاز ده گی تور تولوش اوچون کورا شوچی ملت لر،
استقلال لرینی اعلان ایتدی لر. چنانچه: شمالی کفکاز ۱۹۱۸ نجی یلی ۱۱ نجی
جوزاده استقلال نی اعلان ایتدی. کورجستان، عین سنه ۲۶ نجی جوزاده،
آذربایجان عین سنه ۲۸ نجی جوزاده استقلال لرینی اعلان ایتدی لر. بوسینگی
دولت لرنی استقلال لری تورکیه طرفندن تانیلیدی، بشقه دولت لرنی اعترافی
اوچون غیرت قیلدی.

برمدت اوتسکان دن کیمین روس لر اوز لرینی توپلاب، قوت لرینی جمع لاپ

قیتہ باشند شمالی کفکا زگہ هجوم قیلدی. ایک طرف بربر لرینغہ کیریشدی. اوروش میدانی قیزیشدی، شول درجہ ده که گویا بکون مرحوم امام شامل دنیا که ایکجی مرتبه کیلگان بولدی، روس لرایله شمالی کفکا زلیلہ آراسیده محاربه شدتیلہ دوام ایتدی. مرحوم امام شامل فی تاریخی محاربه لرینی خاطر لا تنو دیک قتل و قتال، ملت ده بهیجان کوزگه کوروندی.

بو محاربه ده، ملی مجادلہ صرکاتیده شمالی کفکا ز مجاهد لرینی باشیگه مرحوم امام شامل فی نبیره سی بهادر سعید بیک کیچکان ایدی. بو قهرمان لرگاه شهرده باغ ده گاه اطرافده تاغ ده بولوب روس لرینی صفا سیلینی بیرور ایردی. مجاهد لرگاه مغلوب، گاه غالب بولیب خیلی مدت روس لرینی مقابلیده ثابت قدم اولار ق دوام ایتدی لر.

اماروس قوت لری اوللا آذربایجان که صونگر اگر وجستان غه اندین کیین ارمنستان که باسب کیردی لر روس عسکر لری هر طرف فی اشغال ایتدی. بو هنگام ده شمالی کفکا ز مجاهد لری قرا گاه لرینی تاغ لیق منطقه لرگه قوروب بعض وقت هجوم ایلہ، بعضاً مدافعه شکلنده حرب فی دوام ایتدیردی لر مجاهد لر باشلیغی سعید بیک ایسه یگیت لرگه پیش جنگ اولار ق آت اوینا تب عسکر لرگه رهنما لیک ایلہ مجادلہ ایشلریده گی فعالیتی بر دوام ایردی. عین زمانده ترکستان کنٹ شرقی بخارا قسمیده انور پاشا روس لرگه قارشى حرب میدانیده قورباشیلر که قومانده بیروب آت تا سقا غلاتب یورگان قتی ایدی تفصیلاتی اوز فصلیده یازیلسه کیرک. شمالی کفکا ز مجاهد لرینی روس لره قارشى حربی بر مدت تا غلق

میدان لریده دوام ایته سه ده روس لرنی بیوک قوت لریله قیلغان عمومی بر تعرضی
 نتیجه سیده شمالي کفکاز هم روس لرنی اشغالیکه معروض قالدی، مجاهد لردن
 اکثریت داخل ده قالدی و بعض لری خارجکجه چکیلدی لر.

تومانان سعید شامل بیک هم بوندن صونکر اقیلا دورغان فعالیتتی
 نی خارجه قیلش نیتی ایله کفکازدن آیریلدی تورکیه ده، پوشه ده قلمی جهاد ایله
 عمر گذار بولدی روس لر طرفندن مجاهد سعید بیک نی اعاده سینی طلب قیلوب
 تورک لره نوته تافشردی ایسه ده. ماسکاو - آنقره په کتی ده بویله برشی اولما دیندن
 روس لرنی طلب لری عقیق قالدی. صونک زمان لرده کاته داده سی امام شامل
 مدفون بولغان مدینه منوره ده اقامت طرحی نی توزدی، کامونیزم نی وکامونیت
 لرنی زوالی نی تمنی سیله قدر نی حسن نتیجه سینی کو توب تورما قده. استاد سعید شامل بیک
 بوکون مکه مکرمه ده گی رابطه العالم الاسلامی ده مجلس النسیسی ده اعضا،
 اسیر ملت لرگه مثل اولارق وظیفه لی در. بونداق قیمت یک مجاهد لر یزگه
 جناب حق دن دوام لی صحت و عافیت تیلار و غایه آمالنه نایل بولیشی نی نیاز
 ایته میز.

اوزمان ده گی افغانستان نی داخلی و خارجی وضعیتی

۱۹۱۹ نجی یلی ۲۵ نجی حوت (فیورال) ده افغانستان نی پادشاهی امیر
 حبیب الله خان جلال آباد ده برسو، قصد که قربان بولدی. خلفی امیر نصر الله خان
 نی پادشاهی یعنی جوده قسقه زمانه تمام بولدی. اندین صونکر افغانستان نی
 پایتختی که امان الله خان تخت نشین بولدی. بو محبوب القلوب امان الله خان

فی زمانیده ۱۹۱۹ ده افغانستان استقلال یغه ایگه بولدی. ایکی یانیده گی ایکی دی
دولت لراستقلالینی اعتراف ایتدی. روس لراؤل وهله ده تانیخانی اوجون
اصولاً روس سفیری کابل ده شیخ السفراء بولیب تانیلدی.

اوزمان ده، افغانستان روس لدون دوست لیک لرینی دوامی اوجون
مرو شهرینی وکوشک شهرینی طلب قیلدی، روسیه بیرمادی. روس لرایسه
افغانستان دن کابل ده گی ملتجی هندستان اختلال چیلرینی سربست حرکت لرغیه
وهم الرنی روس لرنی حمایه سیده بولیش لرگه موافقت استادی، ولیکن امان الله
خان قبول قیلادی.

صونگرا افغانستان فی خارجیه ناظری محمود طرزی هندوستان گباردی،
انگلیز لر بلان سیاسی مذاکره ده بولندی؛ نتیجه ده انگلیز لر بلان افغانستان
آراسیده برآنگلاشتمه وجود که چقمادی دیب قیتدی بوندن کین انگلیز لر
افغانستان که برپیشنهاده تقدیم ایتدی لر. بونوت لرینده عین زمانده انگلیز لر
هرات که لشکر کیلتریب روس لرنی "کوشک" ده گی حربی استعدادی که بالمقابل
اثبات وجود قیلیب (قاراکورساتب) توریشنی ضرور ایکانلیغی فی بیلدیرلیغان
ایدی.

بولاییم فی امان الله خان قبول قیلادی ولیکن ردجوابی هم ضعیف بولدی.
اوکونلر ده عشق آباد ده گی انگلیز دیپلومات لری، بخارانی امیری سید عالم
خان که شونداق تکلیف ده بولندی لر: یعنی عالم خان، خیه فی زعمی جُنید خان
ایله متفق بولوب روس لر ایله محاربه که کیریشادور. اما هرشیدن اول کالیف^(۱)

(۱) کالیفوت، سادیت لری تاغلند ده کی باسن کامیاباری دور (فوق العاده مطلق) دور.

ایله یوزه کی بر اتفاق توزا دور. انگلیز لرنی بوتکلیف لری عالم خان طرفیدن ردقیلندی.

برمدت اوتکاندن کیین زمان ایجابی سید عالم خان مشهدگه بر هیئت یباریب اوجایده گی انگلیز لرنی ترکستان ایله علاقه دار بولغان دولت کشیلری بلان کوروشدی. هیئت اعضا لری نی انگلیز لربلان بولغان مفاهمه لری اثنا سیده؛ روس لر طرفندن بخاراگه بر هجوم واقع بولغان تقدیرده، انگلیز لرنکث بخاراگه یاردمی نی سوراب، اوشناق وقت ده انگلتره نکث موقفی نکث استفهام ایتلیدی. بونداق حادثه لرو قوعنده انگلیز لر، بخارانی ساقلا نیشی اوچون هر تور لیک مادی و معنوی یاردم ده بولاجق لرنی بیلدیردی لر؛ توپ، میلتنق، جبهه حتی تانک، طیاره هم بیرامیز دیدی لر. بوسوز لرنی تأید اوچون بخارا هیئت ایله بر لیکده بر قنچه انگلیز ضابطه لری بخاراگه سید عالم خان نی حضور نیغه کیلیدی لر یاردم کیفیتنی فی صراحتاً تأکید ایتدی لر صونگر انگلیز لرسوزیده تور مادی لر. او ریجه لر همه سی آغز دن کاغذگه کوچکان بولسه هم عقیم قالدی. بونکه سبب :

۱۹۲۱نجی یلی ۱۶نجی یلی حمل ده قیلنغان روسیه - انگلتره معاهده سی بولدی بو معاهده نی امضالانیشتی بلان بشقه پلان لر یاردم لرسوگه توشدی. لوندون ده امضالانگان بوتجارتی معاهده نکث اسمی تسویه معناسنده COMPROMISE معاهده سی در.

تورکیه سلطنتی و اونک عاقبتی

برنجی جهان صربی دن تورکیه مغلوب چتدی. غالب دولت لر طرفدن استنبول نی اشغال عرفه سیه اتحاد و ترقی نی بانی لری و رکن لری دن انور پاشا، طلعت پاشا و جمال پاشا لر ۲ قوس ۱۹۱۸ ده آلمان غواصه سیله استنبول دن سوز و کج یسادن چتدی لر. طلعت پاشا آلمانیه غه جونا دی انور پاشا ایله جمال پاشا ایکا و لری ماسکا و گه باردی لر. ماسکا و حکومتی طرفدن، پاشا ره لایق عزت و حرمت بلان استقبال قیلینب پاشا لرنی اقامتی و شاهانه حیات کچیریش لری اوچون مناسب بر قصر (عمارت) تعین قیلندی.

انور پاشا و جمال پاشا لر بر طرف، دیگر طرف دن لینین، ستالین چیچیرین قاره خان لر اشتر اکیله سیاسی مذاکره لر باشلان دی، ماسکا و ده مناسب بر هوا ده مذاکره دوام ایتدی. مذاکره لره اساس اولار ق کافیتالیست لر علیهمنده چالیشماق، ائتلاف دولت لر نکث تورکیه دن چقاریب گویا ینگی بر تورکیه حکومتی قورماق اوچون انور پاشا ایله روس لر بالاتفاق قرار گه کیلدی لر. بو آرا ده پاشا لرنی ترکستان گه باریب ترکستان ملی مجادله حرکت لرینی توختاتب ماسکا و ترکستان آراسیده صلح عقد ایتوب ترکستان لیلر نی استقلال دعوا لرینی بو پاشا لر واسطه سیله بولر نی نفوذی بلان بر طرف قیلیش فکر لری بحث موضوعی بولور ایردی.

کافیتالیست لر علیهمنده بولغان بحث لر ایچینده اولانکتره نی شاخی نی سیندریش اوچون هندوستانده بر قوز غالان چقاریش پرژتیه سی بار ایردی. بونی عمل گه آشیر یلیشی اوچون افغانستان نی موافقتی کیرک ایردی

شول سبب لیک جمال پاشا وظیفه آلاق ۱۹۲۵ ده یولگه چتدی. افغانستان
 گه کیلیدی. جمال پاشا کابل ده برمدت قالدی. ماسکاوده بالاتفاق کورولگان
 لایحه گه امان الله خان موافقت ایتدی. بالمقابل امان الله خان طرفین
 بولغان طلب نامه وپشینهادلر ایله جمال پاشا قایتوب ماسکاوه کیلیدی.
 مسکا وقراریه امان الله خان فی موافقتی فی دهم افغانستان فی تکلیف لرینی
 روس لرگه تقدیم ایتدی.

جمال پاشا ذریعہ سیله ۱۹۲۱ ده ماسکاودن یاردم اولارق افغانستان
 فی طلب لری :

14000 دانہ انگلیزی پیادہ سلیقہ	2000 دانہ سواری فیلینتہ سی
24 دانہ 75 م.م. صحرا توپی	12 دانہ 75 م.م. تاغ توپی
12 دانہ 150 م.م. تلخ ادویس توپی	28 دانہ اوق ساچار (میترا یوز-پلیوت)
20,000 صندوق پیادہ اوق	48,000 آتیم توپ اوقی (مری)
10,000 قول بومبہ سی	

بورگره قوشونچہ: استحکام آلت لری، اودات، اشیا و عسکری تجهیزات
 خصوصی مقصدلر اوچون ایستلا تیش گه:

20,000 صندوق انگلیزیشک (اوق)	50,000 دانہ تاپانچہ
5000 دانہ قول بومبہ سی	

موندن صنوگر اجمال پاشا روس لر بلان تیز-تیز کوروشندی. پروژه
 توغره سیده ایکی طرف مطابق قالغان لریدن کیین ماسکاوده جمال پاشا

طرفین کابل ده‌گی اعلیحضرت امان الله خان که آلتی صحیفه لیک بر مکتوب
 جونا تلدی. اومیده خط بلان یازیلغان تاریخی مکتوب نی آخرگی سطر لیدین
 نمونه اولارق اوچتورت سطر لری بو مقام که درج قیلندی:
 تشبثا تیم ده موفق اولدقچه صحتیم کسب قوت اید یور. هله موفقیت
 کامله ایله کابل عودت و خاکپای همایون شهرباری لرینه عرض عبودیت ایده
 حکم کونلری تصور ایتدکچه قوه تشبثیم برقات دها آرتیور. باقی ذات شاهان
 لرکزک مبارک اللکرزی کمال تعظیم و اشتیاق ایله اوپه رک حفظ صمدانی یه مات
 ایلرم شوکت مآب افندی مز. احمد جمال (★)

ماسکاو نی او یونی

انور پاشا و جمال پاشا لر بلان روس لر نی آرالرینده بولغان ماسکاو
 ده‌گی قرار دن صونکر جمال پاشا، امان الله خان نی رضا سینی و موافقتی نی
 آلتکافی کابل که جونا ش عرفه سیده جمال پاشا، روسیه خارجییه ناظری گیورگی
 واسیلی و تچ چیچیرین ایله کوروشدی صحبت لریده بولغان مهم مسئله لر دن
 بری؛ شول کابل سفری مناسبتی ایله جمال پاشا یولی اوزره ترکستانده هم بولنا
 مجاهد لر ضیاء لیلر ملت چی لر ایله کوروشا دور. تاشکند لی لر جسور فرغانه لیک،
 بخارا و خویه لیک لر ایله - روس لر نی آرالرینی اصلاح قیلا دور. ایکی طرف نی
 رضا سینه و موافقتی ایله بولادور غان بر اتفاق که تشبث ایتا دور، خلاصه
 کلام؛ ترکستان لیک لر نی حق تی دعوا لر ی بولغان حریت و استقلال لرینی

تأمین لائیشی قرار شریلیدی . بو حقه چیچیرین کوب و جدی وعده لر بیردی .
 جمال پاشا ، کابل گه باریشده - کیلیشه یولی اوزره تاشکنده توشدی .
 ملی مجادله رئیس لری ایله تماسده بولندی . الرنی قناعت لاندیری دی ، تأمین ایدی .
 ماسکاد گه قایتکان دین کیین و عده قیلنغان مهم موضوع بولغان ترکستان نهک
 قورقوش و عوایسی حقنده چیچیرین ایله کوروشدی . آچق سوزلاشدی ، ترکستان
 لیلرنی قناعت لاندیری ب کیلغان لیغنی فی ، ایمدی وعده سیغه وفا قیلیش وقتی
 کیلغان لیغنی فی افاده ایدی .

اما چیچیرین سوزیده تورمادی ، وعده سیغه خلاف قیلدی . فرصتی کیلغانده
 یهودلرنی ، تاتارلرنی و بشقه کوچ لرنی هر خیل باهانه لر بلان ترکستان گه کوچوردی .
 جونا تیلغان تاتار سکه یه استریلکا وایه پولکه ، تاتار سکی بطلایان لر شول جمله دن ”

انگلیز سیاستی

بو هنگام لرده انگلیز لرنی یگانه هدی فی هندستان فی ساقلا قایلش ،
 هندستانده چقا دورغان هر قدر ای اختلال و انقلاب فی آلدینی آلیش ایدی .
 اونی اوچون امان الله خان فی همیشه تولغه آلیش ، اونی خلافت مقامیغه
 کوتاروب ، اسلام حامی سی قلیب انی سایه سیده بخارا ، فرغانه و بشقه مجاهد
 لرنی و ملت چیلرنی توپلا ب الرنی نفوذ یله هندستان اختلال لرینی و انقلاب
 لرینی هندستان حدودی دن چقاریب تاشلاش ایردی ؛ خلاصه ، وحید الدین
 فی تورکیه ده او نیاتکائی گه اونخاش افغانستان ده امان الله خان فی ایشکه

سالوب انگلیز لړ اوز مراد یغه یتما قچی ایردی. انگلیز لړ بوغایه لریغه یتماق
اوچون بر مقدمه اولارق کابل ده کی سفیری واسطه سیله امان الله خان که
برپیشنهاد تقدیم ایتدی:

۱- 20,000 بیگرمه مینګ کشلیک بر اور دو حاضر لایدور. سلحه،
جبه خانه و باشقه عرب که کیرک لیک نرسه لرنی کاملا انگلیز لړ اوز حسابیدن
تکمیل ایتادور.

۲- افغان تیمر پولی نی انشاء قیلا دور.

۳- افغان لرنی عمومی عرب که کیر ما سلفی اوچون سابقاً و عده قیلنغان
آلتیش میلیون 60,000,000 روپیہ نی انگلیز لړ افغانستان که
تسلیم بیرادور.

یونی مقابلنده افغانستان هندستان ده کی انگلیز ادار، سینغه مخالف
حرکت ده بولنمایدور، بالشویک لړ که قارشی مشترک بر جبهه قورولادور.

یو پیشنهاد افغان دولت کشیلرینی خیل اندیشه که سالدی. نهایت
جمال پاشا باشده اولارق، کابل ده کی روسیه سفیری SWRITS، افغان
اور دو باش قوماندانی سپه سالار، امنیت عموم مدیری وغیره لری اعلیحضرت
امان الله خان نی ریاستی ده بولغان بر مجلس ده انگلیز لرنی پیشنهاد لری رد قیلیدی.

روس لرنی سیاستی

او دوردی ماسکاو دا هی لری نکش کوروش لریچہ: امان الله خان

بولسه اتحاد اسلام چې در مقصدی: ترکستان، بخارا و بلوچستان فی الحاقیه
برایمپراطور لوقورماچی. اولاً اوز استقلالینی پایدار قیلوب انگلیز که اعتراض
ایتدیریب صونکر اوسیه ایله نخشی دوست لیک علاقه سینی توز ماچی صونکر
ترکستان ده اوز مأمور لینی اورنیلان شیریب ایجابنده چته لر حاضر لایحه کت
که باشلا ماچی. بونایه لر یغه نایل بولیشی اوچون انگلیز لرنی مادی. معنوی
یاردمی حاضر دور، تشویق و تحریک ده بردوام دور.

بو تقدیر ده ترکستان ده روس لر که قارشی دایمی بردشمن لیک جریانی
حاضر لنمش بولادروینه هندستان اختلال چیلرینی، روسیه و تورکیه اختلال
چیلرینی افغان تفر اغیده سربست حرکت لر یغه سد چکیلا دور، انقلاب چیلرینی
برلاشا دورغان یول لری توسولغان بولادور.

روس لر بولسه ترکستان فی اوز یغه قارام قیلما غونچه، خصوصاً افغانستان
دن خاطر جمع بولما غونچه هندستان اختلال چیلری بلان بولادورغان علاقه سینی
تاخیر قیلشکه مجبور دور.

بونی اینگت نخشی طرنی افغانستان فی قولدن چقارما سلیک، افغان لرنی
طلب لرنی تمامیله تأمین ایتوب قیسی یول بلان بولسه. بولسون افغانستان
ایله بردوست لیغ معااهده قیلش کیرک دور.

روس لر بوهدف لر یغه نایل بولیش لری اوچون مقدورینی خربلادی
خلاصه کلام؛ بود وضعیت لرنی متعاقباً افغانستان. روسیه اتفاقی علاقه
لیک شخص لر طرفندن بر مجلس ده امضالاندی. اونی نتیجه سیده انگلیز لرنی قتل

افغانستان که قیلغان جاذب تکلیف لری سوکه توشدی، اهمیتتی فی غیب
ایتدی. بوتاریخدن کین جمال پاشا کابل دن آیریلدی تکرار ماسکا و که قیتدی.

سلطنت دن دیموقراطیکه ینگیتورکیه

ترکستان لی لرکه عرقداش و قدداش تورک لر متفق لری گرمان لر برلیکه
یرنجی جهان صربی دن مغلوب چقدی لر استنبول که غالب دولت لر حاکم
بولدی لر (۱) آناطول دن ملی مجادلہ قهرمان لری خروج قیلدی، یونان لر یورت
دن چقاریلدی، آنقره ده ملی حکومت قورولدی. بوملی حکومت، کافیتالیست
لرنی چمبریدن جیقیش که چاره ایزلاب اوز لر یغیه یاردم چی بر دولت استاب
یورغان بر چاغده، ینگیتورکیه که یاردم بیرادورغان دولت یوق ایدی اگر یاردم
بیرادورغان دولت بولسه بالشویک لر حکومتی بولور دیب دریا ده غرق بولغان
کشتی نجاتی اوچون سیلان که یاپیشغاندیک آنقره حکومتی ماسکا و بلان تاپشیدی.
اوزمان نکش شرائطی ماسکا و - آنقره اتفاقی فی توغدیردی. طرف لرنی اپچی
لری، مرخص هیئت لر ذریعه سیله تورکیه - روسیه آراسیده بوزچی فی ماککی
سی که اوختاب رفت و آمد باشلاندی. مناسبت قورغان برنجی تورکیه
هیئتی؛ بکر سامی بیک فی ریاستی ده رشدی بیک لر وغیره اولارق تورت
اعضادن عبارت صونکر اسفارت هیئتی؛ علی نواد پاشا، صفت بیک،
عزیز بیک، مدحت بیک، صیفی بیک و کینرال کمال لر دن عبارت

(۱) استنبول فی اشغال قوماندانی LORD HARINGTAN اسملی برانگلیر ایدی.

بولدی صونکر ایکنجی مرخص رهیتی: یوسف کمال، دوختور رضا نور، علی فواد
بیک سنگاه لرله ماسکاوگه ۱۹.۱.۱۹۲۱ تاریخده یتب کیلیدی لر.

روس لردن: رئیس لینن، ملت لرا کامیاساری ستالین، خارجییه ناظری
چیچیرین، معاونی قاره خان (أرمنی)، مرکز اجرا قوم اعضاسی جلال قورقمازوف
قوماندان کامینوف حربیه قومیساری ترو تسکی، ارکان حرب لیبیدیف لر
رکن اولارق مذاکره لرده بولندی لر.

ایکی طرف نکث لیاقت لیک صلاحیت لیک کشیلرینی اشتراکیده بولغان
متعدد مجلس لرده بولغان تارمیشمه لر، کوروشمه لرده تورک هیئت اعضا لری
چیه بعض شرط لرمکرده کورولسه ده نتیجه ده روسیه - تورکیه معاهده سی ماسکاو ده
۱۹۲۱. ۳. ۱۶ ده امضالاندی. ولیکن انگلیز لر فی خاطرینی قیرلمیاسن دیب
بو معاهده نکث تاریخی اوچکون تأخیر قلییب دنیاگه اعلان قیلندی، زیر روسیه
وانگلتر انکث عدم تجاوزه اتفاقی هم عین کون لرده امضالانیش عرزه سید ایدی.

ماسکاو نی آنقره گه یاردم لری

روسیه - تورکیه اتفاق نامه سینی امضالانیشیدن اول ماسکاودن
آنقره گه بولغان یاردم لر؛ یوسف کمال بیک نی دیدیگنه کوره ۱۹۲۰ مین
آینده تورکیه گه کیلغان روسیه نی یاردم لری.

ماسکاودن: اون ملیون آلتون روبله (بر آلتون اون روبله دن)

» » برداغون ماوزیرسلیتق ۲۰,۰۰۰ اوقی بلان

ماسکاو دن: سکیز و اغون ده یوکلانگان اوق ساچار (پولیموت میترا لئو)

راستاف دن: 6000 انگلیزی میلتق 300,000 اوقی بلان

100 دانہ اوق ساچار (پولیموت)

8 دانہ انگلیز توپی $7\frac{1}{2}$ م. لیک (۱)

1921 یلی 26 یخی دوده آنقره نی ماسکاو دن طلب لری.

15 بلوک اوق بیس بطاریه هر برینده $10\frac{1}{2}$ لیک توپ 4 دانہ دن

بولسون. بوتوپ لرسکوده مودیل دن، اگر بومودیل موجود بولمسه روس تاغ اوبوس

لرین بولسون، هر بر اوبوس باشیغه 500 دانہ دن اوقی بولسون.

حال حاضرده باکوده موجود 6 دانہ سی بخشی 7 دانہ سی اصلاحه محتاج

جمع 13 توپ نی بی توختا و آنقره که جو ناتب بیریشی.

500 دانہ توپ لر که قوشولا دورخان آت لر اکثریسی به تیتال (قیصرق)

بولسون. 4 دانہ طیاره: کشف طیاره سی اون، مخبره طیاره سی اون،

سوخواصه اوچون تورت طیاره بونلر بتون.

تفرعانی بلان، تعمیر آلت لری، احتیاط پارچه لری بر لیکده بولسون.

5 دانہ (طیاره) اوچاق سوار بطاریه، لزوم لیک خواصه، دینگز لغم

لری. تورک ماوزیر میلتق لر یغه تیار لیک اوق. پستان لر نی تولد ریش اوچون

قول ماکینه لری، اوق کفسول لری توپچو بطاریه دور بین لری.

یاردم توغره سیده آنقره فی اوچونجی طلبنامه سی فی دوامی

۱ - لباس و قماش ایشلاب چهارش اوچون ورشه (اُتولیه) و فابریکه طاقم لری .

۲ - ائیکه و قوشون طقم لری، توپ باغ لری، نقلیات واسطه لری.

۳ - صرب مصنع لری: عرابه ورشه لری طیاره لری تو زاتا دورغان اوستاخانه لر.

۴ - طبی لازم آمده لر دارولر و بشقه لر.

۵ - ارضروم - ساری قمیش تیمر بولینی تمیدی که کیرک لی ما ئیزم لر.

۶ - متخصص لری ایله بر لیکده تیلیفون، تیلیگراف استاسیونی

قوریش که بتون لوازمات قسقه بر زمانده قسماً قسماً ادا قیلیش شرطیله قرارنامہ که کوره اون میلیون آلتون روبله گچہ قرض بیریشی. محترم او قوچیلر که بواون میلیون آلتون روبله کوب کورولما سون؛ چونکه بخارا ده مستقل بر حکومت قورولوشی مناسبتیله بونجی حکومت فی زما مدار لری طرفیدن ییگی قور کیگه یاردم دیب دس یوز میلیون روبله آلتون آلکان دور. بخارا حکومتی هم جان و دلدن محبت قیلوب سویه - سویه تافشر غاندور، لیکن ماسکا و یوزدن برینی تورک لر که بیریب یوزده تو قسان تو قوزنی ماسکا و آلمان دور. واقعه سی تو باندہ گچہ دور. تورک لر فی ماسکا و دن یاردم سور اغان وقت ده جن فکر لی لینن دن بخارا حکومتی که سرعت لی (SROČNİY) بر تیلیگرام کیلدی.

لینن بوتیلگرام ده رئیس عثمان خوجه و هم باش وکیل فیض الله خوجه
 اوغلی ایله ملاقات آرزو سینی بیلدیرمشی بوا یکی شخصیت ایله لینن ملاقات
 بولغانده آنلره خطاباً - قرداشلرینگیزینگی تورکیه حکومتی بزدن یاردم استاید
 ذاتا یاردم که جوده هم محتاج بروضعیت ده دور لر. حال حاضرده بیزده پاره
 یوقدر سیزلرده ایسه آلتون کوب دور، تورک لر که یاردم بیرسه لرینگیز فنا اولمز
 چوق اصابت لیک بولور بخارا حکومتی فی ظروفی ده مساعد دور دیدی بخارا
 حکومتی یوز میلیون آلتون روبله فی تورک لر که بولغان محبت لریدن ناشی اوینا
 کولوب ماسکا و که تافشردی. ماسکا و ایسه یوز میلیوندن بر میلیون فی تورک
 لر که بردی توقسان توقوزینی قیزیل خزینه که توکدی. (بوداقه فی اولدوغو
 کبی حکایه قیلوچی رئیس عثمان خوجه فی آغزیدن ایشیتکان استاد سعید شامل
 بیک دور. استاد سعید بیک دن ایشیتب بوداقه عینا یازلیدی. مؤلف)

1921 نیچی یلی 26/23 نیچی شباط آینده عسکری یاردم لیسته سی

یوزمینگ میلتنق، سیکز یوز اوق ساچار.
 هر میلتنق که اون مینگ دانه دن اوق، هراوق ساچار که یوزمینگ
 دانه دن اوق ایکاو ی برجنس دن بولیشی لازم.
 میلتنق لر اوق ساچار لر یا آلمان و یا خود آوستریا طرزی بولیشی کیرک.
 اوق ساچار لر اوق آیاق لی بولوب بولر که تیار لیک SARJOR (تاراق
 که اوخشاب شه ده لنگان اوق) و هم احتیاط پارچه لر بیر یلا دور خصوصاً یهک

ناملوايله هراوق ساچار اوچون املا (تمليه) تولدیرا دورغان آلتی نی ییشی
هم دور. تولدیرمه آلتی معهود (بیش) 5 میلیون آلمان اوق لرینی تیزدن آنقره
که یبارلیشی لازم. بومقدارنی ممکن قدر ۵۰ میلیون گه چقارلیشی مطلوب دور.

توپ هم توپ اوق لری (مرمی لر)

آخ توپ لری اوچون 50,000 دانه اوق (مری)
ERHARDT آخ توپ لری اوچون 30,000 دانه اوق (مری)
100 عدد آخ توپی آوستریا طرزی. اگر بولمسه شنایدر طرزی.
هر توپ اوچون 1000 دانه دن اوق (مری). تیلیفون تهیزاتیلد برلیکده.

14.8.1921 تاریخنده گی تورک لرنی یاردم طلب لری

26 دانه طیاره . 100,000 طن بینزین .
1000 دانه آپانچه (PARABELLUM)
10 میلیون دانه گرمان جبه خانه سی. 10,000 دانه گرمان میلحق لری.
5000 دانه قلیچ - 2000 دانه اگیر طقم لری - 200 کیلومتر اورته کبلو.
100 دانه (بطاریه) توپچی دوربین - 6000 دانه پیل LAKLANSA طرزی.
100,000 دانه توخوم نسخه قول بومبه سی - 10,000 کیلومتره محاربه مخصوص تیلیغراف
سیسم لر مالزمه سی. باروت وجه خانه فابریقه سی.
20,000 دانه روس طرزی ایسکی صحرا توپ اوق لری (مرمی لری)

27,000 دانه فرانسه طرزی ایسی صحرانوپ اوق لری (مرمی لری)

50,000 دانه 3 دو یوم لیک صحرامری سی

50,000 دانه 3 دو یوم لیک تنخ مری سی

تورکیه اشتراکیون فرقه سی

بو آرا ده، جهان عربی ده روسیه که اسیر تو شوب سبیر یاکه سورولگان تورک لری
حریت مناسبتی ایله اسارت دن آزاد قیلندی. مصطفیٰ صبحی اسمنده برینی فغانی
ده روس لرنی زوری بلان او تورک لرنی اپچنده گی سیویل لردضابط لری دن
اعضا انتخابی ایله اُسد 1920 ده ماسکاو که تابع "تورکیه اشتراکیون
فرقه سی" قورولدی. اداره باشینغه سلیمان سامی دیب بری تعیین قیلندی.
تشکیلات فعالیت که باشلادی، بو تشکیلات فی شعبه لری هر مکانده قورولدی
قومیه فی فعال اعضا لری: قیصرلی اسماعیل حقّی، کفکازلی محمد امین، متصرف
صالح زکی، سامسون لی یوز باشی ندیم آغا، یوز باشی یعقوب بیک و بشقه لری
دن عبارت دور. بو قومیه خیلی قوتلیک صلاحیت صاحبی و نفوذ لیک بر قومیه
بولوب حرکت که باشلادی. قومیه نکث فعالیتی دن نمونه اولارق بر مثال :
وقتیله بو قومیه طرفندن آنقره ملت مجلسیگه یازغان خطاب لری نکث بریده
شول جمله لربار دور: شورا حکومتی نکث سادیت لرتورکیه سیغنه یاردم لری دن الملک
دانه توپ پتمیش دانه اوق ساچار اودن یتیمینگ دانه میلسیق یتار لیک جنجان
لریله حاضر دور، یول آپلمغانی دن حالا باکوده توریب دور شورا حکومتی نکث

آرزوی: لطفاً تشریک مساعی اوچون آنقره ملت مجلسی نی بو حقه گگی ملاحظه
رینی بیلش نی استایدور.

بو مکتوب تورکیه اشتراکیون فرقه سینی سیاسی و عربی قومیساری سلیمان
سامی نی مکتوبی دور.

محترم ادوقچیلر و قتیغه؛ یوقاریده یازیلغان سیاسی مکتوب نی او قودیلر
اوشبو سیاسی جمله لر نی تدقیق قیلنسه، او قومیت نکث نی درجه ده قوت لیک
ایکانلیغی ظاهر بولادور. گویا که حکومت ایچیده سلطه سی کامل ینه بر حکومت نی
موجود ایکانلیغی آنکلا شیلادر برکت دیرسن عاقبتی دوام ایتمادی، یا شامادی.
آنقره نی او یونی بلان باکوده گگی تورکیه اشتراکیون فرقه سی و شعبه لر ی سوگه توشدی
غرق بولدی.

وقتیکه ماسکاونی آنقره گه تعین قیلغان سفیری یولداش MIDIVANI اوز
یولداش لر لیه شورالر تورکیه سیغه جونا شیده رفاقتیده باکو تورکیه اشتراکیون فرقه سینی
رئیس مصطفی صبحی و سفارت کاتبی برابر ایردی لر.

خلیل پاشاده بوسفرده یولداش میدیوانی ایله برابر ایردی. بو کاروان
ایچیده ماسکاونی - شورالر تورکیه سیغه وعده بیرغان یار! یدین بر مقدار
همراه ایدی چنانچه: 25 پوط آلتون (بر پوطا دن آلتی کیلوگرام 381 گرام) بولادور.
2 بطاریه 4 توپ لیک دن - 6000 دانه میللیتق

100 دانه اوق ساچار بولر که کیرک اوق جخانه لر.

بوسلاح لر خلیل پاشانی اداره سیده قافله ده برابر ایردی لر. بوندن

باشقہ خلیل پاشا فی قولیدہ بر مقدار کولچہ آلتون بارلغی بعض واقعہ نویس لرنی اثریہ
مذکور دور .

ستالین فی سیاستی

یوقاریدہ گی رویخط لردہ طلب قیلنغان یاردم لردن تورک لرائغان لریچہ
آلدی لر ، روس لریرگان لریچہ بیردی لر . تورکیہ دہ ہر تورلیک جمعیت لر ،
تشکیلات لر ، شعبہ لری قورولدی . روس لرنی شرط لری و طلب لری بویچیہ
آنا طول شورا لرتورکیہ سی شکلنہ کیرہ باشلادی . تورکیہ اشترکیون فرتہ سی
فعالیتیدہ دوام ایتدی . دیمک بوتشکیلات لرنی فعالیتی نسبتندہ ماسکافنی
یاردم لری آرقہ بآرقہ یولغہ چقارلییب ، یولده گی لرا نفقہ گہ توختا و سیر اوزاتیلدی .
بویاردم لرمقابلندہ تورک لرنی ظفر یاب بولیشی فی ماسکا و نظردہ توتب
و تعقیب سیاستی فی بوشاتمادی . بردن ایسکی شہر بلان کوتاہیہ فی یونان لر
طرفیدن اشغال قیلنغان خبری فاش بولوب ، یاردم لرتأخیر لاندی ، روس لر
آرقہ سیغہ برتیشہ ریلیب آلدی .

عین تاریخ دہ ستالین آنقرہ فی مسکا و دہ گی سفیری علی فواد پاشا ایله
ملاقاتہ استادی صحبت اشناسیدہ ستالین ، ساویت لرنی تورکیہ غمہ بیرغلان
یاردم لرنی کوز بلان کورولادورغان بزمیجہ سی چقما دی ، عجبا بونی سبب لرنی
اورگانا بیلیر می یم ؟ دیب علی فواد پاشا گہ سوال قیلدی وینہ بوصحبت دہ
ستالین عادی چہ اوشبونزاکت لیک جملہ لری بلان فواد پاشا گہ آیر و چہ
خطاب دہ بولندی : ایسکی شہر کوتاہیہ فی سقوطیغہ عاید بومعلومات فی

خریطه اوزرینده تشبیتی فی رجا ایله بیلیری می؟ دیدی.

ستالین، سفیر علی فواد پاشا ایله بولغان مذکور صحبتی دن کیین وقت قاپیرمای انور پاشا بلان ده کوروشدی. انور پاشا ایله بولغان صحبت لریده آجق سوزلاشدی لر. بحث فی آغیر لیغندن می؟ یا خود افشاسی فی قیین لیغندن می؟ ستالین بر فکر که توخا غاندیک کوروندی، ساوق قان لینی ایله موقفی فی محافظه ایتدی.

ذاتاً آنقره سفارت هیئتی و مرخص لری ماسکا و گ کیلاس دن بوروب روس لرنک فہم لرینچہ انور پاشا، جمال پاشا و معیتندہ گی لرنی آنقره حکومتی ایله برابر درلرہم نوا، ہم آہنگ دیب بیلور ایردی لر.

وقتاکہ آنقره سفارت اعضا لرینی، مرخص لرینی ماسکا و دہ گی رولی عکس نتیجہ بیرغاندن کیین روس لر، انور پاشا ایله بولیب کیلغان علاقہ لرینی اوزگار تکان، انور پاشا ایله بشقہ چہ معاملہ کہ باشلاغان ایردی لر و ہم آنقرہ فی سفیری و مرخص لری ایله آیروچہ معاملہ قیلا باشلاغان ایردی لر.

اما انور پاشا روس لر بلان دہ معاملہ قیلور، سفارت منسوب لریلہ و مرخص لر ایله دہ گوزل علاقہ دہ بولنور ایردی چنانچہ: براخشام تورکیہ سفارت خانہ سیدہ علی فواد بیگ فی عزیزہ ہمانی انور پاشا ایله بولغان صحبت لری اثناسیدہ فواد بیگ ہمانی انور پاشا گہ خطاباً پاشام! انگلیز لر دن قوپاراجق استقلال مزنی، مصلحانہ حلول ایله روس لرہ قاپتر میالم دیدی ایردی نہ ایسہ ماسکا و گ قارشی تورک لر اطلاقیلہ ہم نوا، یک در دل ایردیلہ.

ارمنی لر

۱۹۱۹ و ۱۹۲۰ نجی یل لرده بریست لیتاوسکی (پولشه) معاهده سیه ارمنی لر نی مستقل بر حکومتی تصدیق قیلندی. ارمنی لر نی قوت لیک تاشنق تشکیلاتی بو موفقیت لر ی سبب بی خیلی اوج آلدی تورکیه نی شرق قسم لیده، شورالار منستقانی ایریوان، ژولفه که هم حدود تورک تفرق لیده ارمنی نی ستم لر ی فنجج بر حالده دوام قیلغانلیغی مشهور دور.

بو ظلم لر نی دفعی اوچون تورک لرده ۱۹۲۰ میزان آئنده المقابله بالمثل قیلوب ارمنی لر نی نیست و نابود قیلیب انتقام جویانه حرکت ایله ساری قمیش، مرده نک، لاله او غلو شهر لرینی قایتاریب آلدی لر.

تورک لر نی بو کامیاب لیغی نی ارمنی رهضم قیلالمادی لر. تورک لردن انتقام آلیشغه قولدن کیلغان چاره که باش اوردی لر، متول مهجه که باردی لر که ترکستان تورک لرینی تالان تاراج قیلوب فرغانه ده اوجراگان تورک نی احماسیه دشت لی حادئه لر قیلغانی تارینه ثابت دور. جمله دن طلعت پاشانی بیرلین هیلدیلمیغ جاده سیده تاشنق جمعیتی طرفیدن بر ارمنی طلبه سی قولیده برنجی بارت ۱۹۲۱ ده آتیلدی (۱) قاتل نی اوشلاب رسمی مقام که تسلیم قیلندی. محاکمه ده قاتل نی قوتقازدی لر قاتل آزاد بولیب آمریکا که جونا تیلدی. اوجایدی ارمنی لر تشکیلاتی باش اولار ق قهرمان قاتل که احانه پل توپلاندی بر میلیون دولار حایامه

(۱) بونا سبت ایله انور پاشا ماسکادون جوانب بیرلین گه باردی طلعت پاشانی فرقه سینی اوز فرقه سیغه قوشدی قایتارده بدری بیک دختور ناظم فی برکه ماسکاوه که آلوب کیلیدی.

سیده توپلانگان یاردم فی آلوب قاتل لبنان که قایتوب کیلیدی بیروت ده اقامت طرحی فی توزدی .

طلعت پاشانی قتل دن برآی کیین طلعت پاشانی توپی دن بولغان جمال عزمی و بهارالدین شاکر اسملی ایکی اتحادچی تورک لر اوی لریدن چقوب کرد و فلد جاده سیده ایکان لر ارمی لر جمعیتی طرفدن ایکی سی هم تا پانچ ایله آتیب اولدیریلیدی . اوچ شهید فی جسد لری بیرلین ده یان یان دفن قیلندی علامت لری : یا غاچ لوحه ده اسم لری یازیلغان دور . (۱)

مرور زمان ایله طلعت پاشانی جسدی بیرلین دن استنبول که کیتیریلیدی ، طنطنه لی برمرآسم ایله دفن قیلندی .

چار (آق) روس گینزال لرینی خام طمع لری

چار حکومتی که منسوب آق روس لر دن گینزال دینیکی کفکاز ده قیزیل عسکر لر بلان محاربه قیلیب یورغان برچاغ ده ، روسیه ده گی برچه سلمان لر فی استقلال فی تانیماسلینی فی کیلا جکده هم تانیمیه جک لرینی اعلان ایتدی . فقط چار حکومتی دوریده قندای بولسه لر بوندن کیین هم اوشنداق دوام ایتادور دیب غایه سینی آچتی بیان ایتدی .

گینزال ورانگل فی ترکستان حقیده گی کوروشی : ترکستان ، روسیه فابریکه لر گیه اینگ مهم خام ماده لر فی تیکوزوب بیرادورغان بوکون غچه روسیه فی

لا یقیده تأمین ایتب کیلغان براولکه دور، شونی اوچون اوندن هرگیر واز بچیلایس دیدی. معلوم بولادور که ترکستان که بولغان طمعی بشقه لریدن کم ایماس ایدی (۱) بورانگل انگیز لردن خیلی یاردم آلابیلغان گینزال لردن بیر دور. اما گینزال ورا نگل هزیمت که اوچراغان دن کیین، فرانسوز لر گینزال ورا نگل که بیرغان برفوت لرینده بوتأرخدن کیین مالی یاردم قیلا آلماسلیک لرینی بیان ایتدی لر. بوموضوعه، آمریکا ملت وکیل لردن کیرستین (KERSTEN) دن ایشیتا یلوک: اگر بالشویک لرا انقراض که یوز توتسه ملتچی روس لر، روسیه ایمپراطور لغی نکت پارچه لار نما سدن عینا جابجا قالیشی نی، اسیر ملت لر که حق تأینماسلیک لرینی صراحت ایتادور لر دیدی. وینه ایش نی تملکه لی طرفی شول دور که؛ روس لر نی سوزی تأثیر لیک دور، واشنطون ده بولسون، باشقه مطبوعات ده بولسون مکمل تشکیلات لری سایه سیده روس لر نی قوی بلند دور.

• روس لر، اسیر ملت لر نی استقلال لریدن بحث ایتکان آمریکا لیلر که قاراب نیمه دیماچی سیز لر؛ یوز میلیون نفوس لیک روس ملتی نی آمریکا غه دشمن قیلوب بالشویک لر که باغلاب. بیرماچی موسیز لر؛ دیدور لر گف نی خلاصه سی: روس لر نی بو طرز حرکتی آمریکا لیلر نی اندیشه که سالدی دیدور.

(۱) شونگا اوخشاب فرموزه ده گی چانک کای شیک هم مشرقی ترکستان مقدراتی ده عین طمعی ده دور کوروش لری بر خیل دور: اگر قیزیل ریژییم سقوط ایتسه، چانک کای شیک حکومتی و عربی اقتدار که کیلسه، شرقی ترکستان نی استقلال تأینلایدور، کما فی السابق چین ستمو سی اولارق قالا ویرا دور دیب لها بیان ده بولندی. بناء علیه شرقی ترکستان دیمایدور ده سینک کیانک یانه عاقیلا دور هر حالده دشمن مغلوب لسه دشمن قیزیل بولسون هر یغ بولسون دشمن، دشمن در قبیسی رنگ کیرسه کرسون قصد لری استعمار در آنجق بواستعمار چیلر نی یلکا سیدن آمیش ترکستان لیلر نی غیر قی که باغلق در.

• یوقاریده مذکور کیرستین فی تشبثی ایله امریکانکث مارشال یاردی دن، تیمر پرده دن قاپوب چقغان مُلّتی (IMMIGRANT) لرکه یوزملیو دولار تخصیص قیلنغان ایدی بولملتی (پناه گزین) لر مناسب طرز ده تشکیلات لانسون، ایش لرینی یولغه سالسون، احتیاج لرینی و باشقه ضرورت لرینی تأمین قیلنسون دیب .

• بوداقعه که روس لر نکث ممثلی و شینیسکی، روسیه نکث داخلی ایشلرینه مداخله ایتمکان بولدی دیب شدت لیک اعتراض ده بولندی. امریکادلیکله سی "لودکه" (LODGE) جواباً: ملتی لرنی امریکایا تحریکی آمیس، روس لرنی ظلمی قاپوردی. بیز ایسه لرکه فقط یاردم قول لریمیزی اوزاندوک. روس لر بزدن آمیس، اوز لرینی قیلغان استبداد لریندن شکایت قیلسون لر دیمش دور.

شرق ملت لر قورولتایی

1920 اول میزان ده باکوده شرق ملت لر قورولتایی باشلاندى. قورولتای که 55 اعضاسی خاتون لردن بولوب جمع 2000 کشتی اشتراک ایتدی؛ تورکیه اشتراکیون فرقه سی نکث رئیس مصطفی صبحی بیک قورولتایینی آپلش مجلسی که رئیس سایلاندى، ایکینجی رئیس اولارق عین فرقه منسوب لرین تحسین بیک تعین قیلندی. سبیر یادن آزاد بولگان تورک ضابط لرین سلیمان نوری، اسماعیل حقى، بها، الدین شاکر لر تورکیه اشتراکیون فرقه فی اعضا لرین (فعال خدّی لرین در) بوقورولتایده ناطق لرنی باشیده

کیلغان ذات اُنور پاشا بولدی، نطق لری شایان تقدیر دور .
 باکوده گی تورکیه اشترکیون فرقه سینکث فعال حرکت لری دورینده
 ایردیکه ماسکاو آنقره اتفاق لرله سیبریادون آزاد بولغان تورک عسکر لری ضابط
 لرینی آنقره گه جونا تیللا دور . بو اتفاق تام آذربيجان نی مستقل بولوب یاشانغان
 زمانینده راست کیلیدی . باکو حکومتی طرفندن تورک عسکر لرگه ترانزیت حق تانیلدا .
 اما تورک عسکر لرینی روسیه دن جونا نش کیفیتی عجایب بر ترتیب بلان عمل گه آندی :
 روس لر طرفندن تورکیه گه کیتا دورغان تورک لر نی بونلریشیل اوردو عسکر لری
 دور دیب اعلان قیلندی . اویشیل اوردو اسمیده مسکاو دن جونا ب باکوده
 قونوب اُرمنی تفراق لرینی با سب اوتکان تورک ضابط لری و عسکر لری ۱۲۰۰
 نفر ۱۹۲۱ دولو آئنده آنا وطن لری تورکیه گه سلامت یتدی لر .

ایست نی قیزیلخ طرفنی شوکله شیل اوردو نی ایکنجی قافله سی اسمیله آرقة
 به آرقة قیزیل اوردو هم کیلیدی ج نجی قافله هم کیلیدی باکو گه تولدی ، اما کیمین
 گی ۲ قافله ها کونی اشغال ایستب اوز لرینی قیزیل اوردو گه منسوب ایکانلیغی
 نی بیلدیریب صر آذربيجان نی بوتاریندن باشلاب شورالر آذربيجانی بولغان
 لیغی نی اعلان ایتمدی . بو توغریده باکوده گی تورکیه اشترکیون فرقه سینکی سیاسی
 رولی آز بولما دی ، آذربيجان نی قیته باشدن روس لرگه مستعمره بولیشیغه نجشی
 گنه خدمت لری سبقت ایتمیش بولدی .

شو حالده ماسکاو براوق بلان اوچ قوش نی آولاغان بولدی :

۱- آنقره ملی حکومتی گه ۱۲۰۰ نفر صاف تورک عسکر لرینی تسلیم ایتموب

بو قلخان عسکری یار دم ایله آنقره فی کونگلی فی تاپدی.

۲۔ ترکستان لی لرگه معارف ایش لریده رهبر، عسکری ایش لرده
قوماندان، و بشقه سیاسی رول لرده علمی، ادبی، مستشار لیک قیلیب تورغان
اوز قرداش تورک قرداش لریدن محروم قیلدی.

۳۔ تورک لرگه ترانزیت حتی تانیب یورتن دن او توکتیش گه یول
بیرغان آذربایجان فی بو باهانه ایله اغفال ایتدی و استقلالینی محو ایتدی.

جمال پاشانی شهادتی

اوتکان فصل لرده ذکر کیچکان جمال پاشا تاشکند ضیاء لی لری و ملی
مجادله قهرمان لرینی ماسکا و بلان اتفاق بولیش موضوعیده اطراف لیچه کوروشدی
طرف لر قناعت لاندی صونگر اکابل گه جنادی. افغانستان پادشاهی امان الله
خان ایله اتفاقله برقرار گه کیلکان دن صونکر اتکرار ماسکا و گه قایتدی.
افغانستان و ترکستان حقنده گی را پور لرینی چیچیرین گه تافشردی.

بوندن صونکر جمال پاشا آنقره ملت مجلسی ایله مفاهمه اوچون
ماسکا و فی موافقتی ایله تیفلیس گه حرکت ایتدی. جمال پاشانی باسکان قدمی
دن ماسکا و کونی. کونیغه خبردار بولیب باردی. جمال پاشا تیفلیس ده توروب
آنقره ایله مخابره گه باشلادی. بو هنگام ده برکون تیفلیسده قو قوسدن ایتلی
(اورولدی). بو حقده کوزی آجتی ضیا، لیلرینی فکری شو لکه غالباً جمال پاشا روس
لر طرفین اولدی ریلدی، غالباً ارمنی لر جمعیتی بکث اعضای قو لیله عمل گه اشریلدی.

انورپاشانی بعض فعالیتی

انورپاشا آوروپا و آسیا ده ایکی جمعیت قوردی. بری - اسلام
اختلال جمعیت ل اتحادی. ینه بری - خلق شورا ل فرقه سی.
ایکینجی جمعیت نک بر شعبه سی استنبول ده آچلدی تورکیه ده گی (چار)
آق رُوس مُلتجی لریندن گینزال ورا نگل ایله بولغان مذاکره ل بوجمیت واسطه
سیله دوام ایتدی.

جمعیت تصدیق قیلغان بر پرؤره بو یونجه گینزال ورا نگل انگلیز لرعلینده
حرکت قیلادور. بو حرکتی نی مقدمه سی اولارق تراکیاده حرب باشلایدور.
گینزال ورا نگل حاضر لاندی، قرار گه بنا د حرکت گه باشلاش عرفه سیه
بو خط حرکتیدن آنقره حکومتی نی آگاه لاندردی، موافقتی نی آلیش اوچون مذاکره
باشلادی.

بونی مقابلیده ماسکاف 4. 1921. 7. ده روسیه خارجنده گی برجه
عسکر و ضابط لر گه عضو اعلان قیلدی. بو فرصت دن استفاده قیلوب خیلی
روس عسکر لری تورکیه دن روسیه گه قایتوب کیلدی لر. بونی بلان ورا نگل نی
پرؤره لری سو گه توشدی. وقتاکه ماسکاودن - باکو گه حرکت قیلغان اسکاری
پایزد (ایکسپرس) ده زینا دیوف بلان انورپاشا ایکاولری همراه ایردی لر،
بوازون یول لیک سفرده آرا لرینده کوب بحث لری کچدی، جمله دن؛ زینا دیوف
انورپاشا گه خطاباً: شرقده کامونیزم اوچون زمین مساعد بولما غان لیغی دن

کامونیزم اصول لرگه کوره حرکت قیلش، شرقره گی افکار عامه فی علیهمزده بولوب قالیشی احتمال دور دیدی ده صونکر اسوزنیغه دوام ایتوب شونی اوچون ظاهرده اتحاد اسلام اساسیغه سویا نماسدن فقط انگلیز لر و کافیتالیست علیهنده چقخان هر قندرای اختلال فی حمایه قیلش، فعالیت ده بولغان کشیلر فی ماسکا و طرفیدن تشجیع ایدیله جک لرینی آنگلاتدی. زینا و یوف فی بوسوز لریدن کنایه طرزی ایله ماسکا و آنقره حقیده گی پلان لرینی تأخیر قیلوب دیالیکتیک او یونی ایله آرقه سیغیه بر ایکی قدم تاشلا غایغی معلوم بولدی. زیرا شو تأیخ لرده شورالر تورکیه سی دیب آتالغان آنقره ده سیاسی هوای بوزولیش مقدمه لری سیز یلغان گویا، یا غادورغان میغوردن اول راق کورینغان چقماق لیک قارابولوت لرکی بعض علامت لر ظاهر بولا باشلاغان ایدی. یعنی آنقره و بشقه شهر لرده گی تورکیه کامونیست لر جمعیتی، تورکیه اشتر اکیون فرقه سی دیکان و سائر جمعیت لر نکش ایف لری تاریلا باشلاغان ایدی.

آنورپاشا

برنجی جهان حربی ده تورکیه فی صربیه ناظری انورپاشا بر آلمان خواصه سیده رفیق لری بلان آدیساکه چقوب ادجای دن ماسکا و گکیلغان تاریکی که خیسلی مدت کیچیدی. پاشا ایله روس لر آراسیده خیلی مذاکره لر دوام ایتدی. پاشا روس لر فی لطف و احسانیه مظهر بولدی. روس لر، انورپاشا که شاهانه التفات لرده اعزاز و اکرام ده گوزل وعده لرده بولدی لر پاشانی کونگی فی کوتاردی لر.

بوندان التفات قیلیدن روس لرنی مقصدی : مبادا آنقره حکومتی ایله تاتو
لرنی آراسی آپلیب قالسه، آنقره حکومتی نی ساویت ل طرفداری بولغان
بر باشقه زمره ایله توزاتش (رستوره قیلش) اندیشه سی باریدی. مناسبی
کیلغانده بوضمیر لری ظاهر بولغان ایدی، بناءً علیه تورکیه نکث سابق حربیه
ناظری انور پاشا وگروه لری ماسکا و زما مدار لری طرفدن رسمی و سیاسی بر
هیئت معاملہ سی کورمش لر، و هم بولرنی بر علاج قلیب آنقره علیہیغه
حاضر لاش گه اورینمش لر. پاشا بولسه ماسکا وده روس لر بلان ادوز اوج
آی عمر کچروی، انور پاشا ماسکا و ایله باکو آراسیده، ماسکا و تیفلیس آراسیده
متعدد سفر لده بولندی. کوب ایش لده روس لر ایله مطابق رفتارده بولندی
روس لرنی غرض لرنی هم بیلدی. پاشا، افغانستان ایله روس لرنی متفق
قیلدی و بشقه لر بیلایدوغان کوب ایش لر اوتدی بومرحله لردن کین آنقره حکومتی
تور و لوب مرخص لری و سفارت هیئتی ماسکا وده اورنیلاشکان تاریندن باشلا
روس لرنی انور پاشا گه قیلا دورغان علاقہ لری اوز گاردی، اولگی تشجیح آمیز سوز
لری بوشاشدی.

بوچاخ لده ایردیکه، کابل ده هندستان اختلاف چیلرینی انگلیز علیہنذگی
قیام لری توغرائیت بولغان پروژہ لر، روس انگلیز معاہدہ سیله لغو بولدی. پاشا
واسطہ سیله ماسکا و نی تورکستان مجاہد لر گیه تانیلا دورغان حربی استقلال
وعدہ سیگه وفا کور و لمادی و بشقه واقعہ لر کوب اوتدی. خلاصہ : ماسکا و نی
اولگی دکش لیک و لچسپ معاملہ لری عکس نتیجہ بیرہ باشلادی، آچتی ایشکانده

روس له عهد ښي بوزدي لر. روس لرنی بو عهد شکن لیغی، کو تو لمگان مخالف رولی،
انور پاشا نکث عزت نفسی که توقندی، آتا لرسوزیدن؛ دو لغوزدن پوست اولمز.
کافرون دوست اولمز دیکان مثل نی اوز. اوزیدن میرلیداندی، صبرنی التزام
ایتدی، آغیر باش اولارق داورانندی. نهایت زینا ویوف ایله برلیکه باکو که
قورولتا یکه کیلیدی باکو شرق ملت لر قورولتا نی ده رکن اولارق اشتراک ایتدی
اولگی نطق انور پاشا طرفندن سویلاندی.

قورولتا ی بتره بتمه زاولدن حاضر لنگان آدم لر لیه برابر بحر حذر سالیغ
یقین لاشدی اوشیو شرقی نی ترتم قیلوب ترکستان تفر اغیگه قدم نهاد بولدی.
بحر حذر یول ویر بزه ترکستانه داره جغز

بابا مزدن میرا شت قالان یورت لرینی آلا جغز

بخارا پادشاهی سید عالم خان نی تحت دن توشکانی، افغانستان که

التجاییل خانی. بوزمان لوده بخارا امیری ایله جدید لر آراسنده سنه لردنبری دوم
ایتوب کیلغان قدیم چلیک جدید چلیک مفکوره سی اوزاق تار تیشمه نکث عاقبتی
ده صرب پاتلادی. آرا ده قان تو کولدی، مینگ لاب مینگ لاب جان قربان
بولدی، قیامت قویدی، قرداش بیلرک بیلیمه رک قرداشی اوردی. عصر یز
نکث قابل لری، هابل لرنی اورگانچه اوردی قیرگانچه قیردی (*)

نهایت ۱۹۲۵-۱۰۹ تاریخده امیر بخارا سید عالم خان مغلوب بولدی.

وطن نی تحته نی ترک قیلدی، افغانستان که التجا ایتدی، امارتی منقرض بولدی.

بخارا ده جمهوریت قورولوشی

وقت فی غنیمت یلکان جدید لرنی تشبشی ایلد حالاً فوق العاده بر قورولتای
چاقرلیدی.

بو قورولتای ده ملی حکومت قورولمش بولدی، شکلی جمهوریت شکلنده
تثبیت قیلندی. رئیس لیک غه عثمان خوجه سایلاندی. باش ناظر لیک غه
فیض الله خوجه فی تعین قیلیب حکومتی نکت تشکیل قیلیش غه بویوق بیردی.
باش ناظر، مجاهد آراقداش لیدن لیاقت لیک شخص لرنی انتخابی له
قورولمش بولدی.

بخارا جمهوریت حکومتی نکت کابینه اعضا لری:

باش ناظر و خارجه نظارتی گه: فیض الله خوجه

صربیه نظارتیغه: عبد الحمید عارف اوغلی

عدلیه نظارتیغه: مرزا عبد الرحیم

داخلیه نظارتیغه: عطا خوجه

معارف نظارتیغه: قاری یولداش

زراعت نظارتیغه: عشور اوغلی حلیم

صحیه نظارتیغه: عبد الواحد

اقتصاد و تجارت نظارتیغه: عبد القادر محی الدین اوغلی

بو تار یخدن اعتباراً رئیس جمهور باشده اولارق ناظر له، آمر له، مأمور له

پولیس لر واکر که تابع کشید همه برابر فعالیت که باشلادی لر: جان و دل بلان فعال
اولارق وظیفه باشنده بولدی لر خلوصیت ایله دوام ایتدی لر،

أنور پاشانکث آنا وطن ترکستان گه قدومی

میلادی حساب ایله ۱۹۲۱ نجی یلده ۱۹ نجی عقرب (اؤکتوبر) ده انور
پاشا یانیده گی اعتماد لیک کشیری بلان باکودن (KRASNOVODSKIY)
قیزیل سوگه اوتدی، جارجوی طرف لر یله یوریب بخارا که قدم نهاد بولدی.
بخارا دولت کشیری، باشده اولارق بتون ملت طرفدن کاتمه نمایش
ایله استقبال قیلندی: خوش کیلدنیز آواز لری کوک که کوتار یلیدی.
ملت جوشا-جوش، خلق قایناشقان بر حالده شوق بلان، ذوق بلان
سوئچ بلان قارشیلادی لر. هر طرف دن بلند آواز ایله چقغان هیجان لی صدا
ایله یاشاسون توران، یاشاسون اسلام، یاشاسون انور پاشا، صاخ اول،
وار اول پاشام صداری قولاق لر فی چینلادی.
بوکون دن باشلاب انور پاشانکث اسمی تیل دن تیل که، دلدن دلغه
یاییلدی کونگلدن کونگل که تارقالدی. بخارا حکومتی؛ کابینه اعضا لری باشده
اولارق همه بر آغز دن اتفاق ایله عزت و حرمت ایله باش لر یغه تاج قیلدی لر.
همه شادان، همه خندان عجایب تاریخی برکون، شادلیغ برکون بولدی. تاریخی
بایرام کونی بولدی.

انور پاشا سفر، هار دوغی چقار چقماز آرام و استراحت قیلما ی ایش

باشیغه اولتوردی اداره الیشیغه کیرلشیدی.

هر طرف دن زیارت چیلر کیلا باشلادی، جمله دن ماسکاونی بخارادهگی
سفیری YÜRİNEF ده زیارت چیلر قاتاریده ایدی.

بخاراده برار آی تورکان انور پاشا، بخارانی داخلی وخارجی وسیاسی
وضعیتی گه آشنا بولدی. بو وقت لرده مقرب لرین سامی بیک محمد الدین بیک
وبشفقه لرده یتب کیلیب بربر لر یغّه قوشولدی لر.

انور پاشا برکون روس لرنی بخارادهگی سفیری یورنیوف نکث جواب
زیارتنی اوچون یانیده بعض ضابطه لر یله روس سفارتی گه کیلیدی. سفیر ایل
ملاقات ده بولندی صحبت اشنا سیده انور پاشا، سفیر دن جمال پاشا
کابل گه قچان جو نایدوردیگان سؤالینه سفیر یورنیوف جواباً: پاشا جناب لری
بخاراده نیچه کون تورادور لر دیدی. گاه باغ دن گاه تاغ دن سوزلاشب
قایمیدی لر. انور پاشا، بو صحبت دن آلتان انتباهی دن ناشی بخارادن چقوب
بخارا خارجنده قرارگاه قوروشنی پلان لاشدیردی برگون فعللاً بخارادن تاشقاری
گه چقیدی.

انور پاشا، یاور لری، مقرب لری ایله بخارادن چقوب کافرون قیشلاغ
کیلیدی، بو جایده قرارگاهی نی قوردی. مجاهد لر و ملت چیلر اطرافنی گه توپلاندی.
بو قرارگاه ده ایکان بر قونغره چاقریلدی. قونغره گه سلاح لیک سلاح سیز هر کس
حاضر بولدی قونغره نی قراری بو نیچه همه بر لیکده عهد و پیمان قیلدی لر.

ترکستان نی قور تولوشی اوچون بو کون دن باشلاب اولگو نیچه بیر-بیر لریگه

صادق قالیشکہ خدا حقى اوچون قسم ایسیدی لر (یمین ایتدی لر).

انور پاشانی ریاستی ده همه مجاهد لر، برچه ملت چیلر عہد و پیمان قیلغانلر
کیمن هر بر فرد بر شیر غران دیک اوزینی دشمن بلان مقابلہ قیلش گہ حاضر لادی.

دین دشمنی، وطن دشمنی، ترکستان فی تاریخی دشمنی بولغان اوروں لر گہ هجوم اوچون
اودشمن فی پورت دن چقارلش نیتی بلان او۔ روس لر گہ هجوم قیلغانی آمادہ بولش
گہ هر طرف گہ اعلان نامہ لرتار قالدی انور پاشا هر قور باشیکہ آتاب مخصوص
فرمان لریازدی ولعوض لری بلان بالمقابلہ کوروشدی جملہ دن ابراہیم لقہ ی
بلان ملاقات ده بولندی. ابراہیم لقہ ی ایسہ بخارانی آخرگی امیری سید عالم
خان فی لشکر باشی لریدن بری دور، اولگو نچہ متعصب دور امیر عالم خان گہ اتباع
ابراہیم لقہ ی جدید لر (ملت چیلر) گہ تیش و تیر ناغی بلان قارشی برکشی دور.

ابراہیم لقہ ی، انور پاشانی ترکستان گہ کیلگانیدن بری، پاشانی جدید
ایمیش قیافہ سی ہم آور پاچہ ایمش دیب شہرتی فی ایشتب تورگان وقت لردہ
ایردی کہ انور پاشانی اوزی ابراہیم لقہ ی فی اور دو گاہیغہ کیلدی، ملاقات
بولدی. پاشانی کوریب قیافہ سیدن حکم قیلدیکہ پاشا، جدید لر فی پیری ایمیش.
زیارت مراسمی و آب آش عادت لری تمام بولغان دن صونگر ابراہیم
لقہ ی پاشا گہ قاراب، پاشام سیز بوجایدن کیتمای سیز، بیز گہ مہمان بولوب
بواوردو گاہدہ قالور سیز دیدی.

انور پاشا، لقہ ی بلان کوروشغانی کیلیشدہ خطا قیلغان یعنی فی اوراک
ایتدی ینگى محیط، ینگى اقلیم گہ ینگى لیک قیلوب قولغہ توشب قالغان یعنی فی

فرق قیلدی، اما عقل لیک داورانندی همان صفتی ده ابراهیم لقہی فی قرارگا^۱ ھید
یگیت لر یلہ برابر قالدی.

بو حادثہ خلق ایچیدہ کوب یامان تاثیر کور سادی. بو خبر سرعت ایلہ
کابل گہ امان اللہ خان گہ یتدی. امان اللہ خان حالاً کابل دہ گی اُمیر سید
عالم خان گہ فرمان تافشردی، تیزدن ابراهیم لقہی گہ بر اُمر نامہ یازیب خلیفہ
فی دامادی انور پاشانی آزاد قیلسون دیب. دقیقہ سیدہ یازیلخان بخارانی سابق
اُمیری سید عالم خان فی فرمانی بو یونچہ ابراهیم لقہی فی قرار گاہیدہ همان بولوب
قالغان اُنور پاشا وافرادی آزاد بولدی لر. بونگی حیات بنگی نشاط، توغریسی
اعادہ حیات بولدی.

بو تار یخدن باشلاب ھمہ بر یاقہ دن باش چتقاردی، باش قوماندان
اُنور پاشا گہ اطاعت دہ بولدی مجاہد لری ھمہ سی عہد و پیمانہ وفا قیلدی.
قلج مجاہد لری و قلم مجاہد لری پاشانی حضور یدہ ھمہ برابر دست الف لام
توردی، خلیفہ المسامین فی دامادی باش قوماندان سید انور نکت بو یروغی بلان
ھر طرف دہ جہم آچلدی. الرنی نیئت لر یخہ کورہ جناب حق ظفر بردی. روس
قوت لری ھر طرف دہ مغلوب بولا باشلادی؛ دوشنبہ، سرای کمر، حصار،
بلجوان، کولاب، درواز، قارہ تیکین، قورخان تیفہ، قبادیان وینہ قسماً بایسون
شہر لری مجاہد لری قولیخہ اوتدی.

۱۹۲۲ نجی یلی ۱۵ نجی ثور (اپریل) آنیدہ کافرون دہ عمومی بر قونغرہ
- توپلاندی. قونغرہ گہ اوزاق - یقین دن ھمہ کیلیدی. قونغرہ فی قرار یچہ؛ اُنور پاشا

نی ارشادی بلان شهر و قشلاقده ملکى اداره لر قورولدی. بر طرفدن یگیت لر که
عسکری تعلیم باشلاندی، ضرورت مقداری نظامی عسکر هم تیشدیریلدی. خلق
که ایرکن لیک بیرلیدی. برچه ملت خندان، همه اُمت شادان، همه فی تیلی
دعاده ساغ اولسون انور پاشا، دار اولسون، یا شاسون ملت.

برچه یگیت لر نی، قور باش لر نی، انور پاشا که بولغان محبت لر ی، اطاعت
لر ی شول درجه ده افراط که باردی که تاریخ ده نادر کور و لغان دور. او قدر فدای
مخلص عسکر لری تیشدی که عقل لر که حیرت بیر ادور غان بولدی.

انور پاشانی تحت اُمرینده توپلانگان بهادر لر تورت طرفدن روس لر که
هجوم قیلوب قیزیل دشمن فی هر جا یه بولسه تار و مار قیلدی لر، اوروشنی قیزیب
تورغان وقتی ده، افغانستان فی پادشاه سی امان الله خان طرفیدن انور پاشا
که یار دم اولار ق یبار یلغان افغان لر نی پیش جنگ لشکر لریدن اوچوز دلاور
یگیت بلان لر نی سر عسکری افضل الدین خان اسم لیک بر افغان قومانده سید
یتب کیلدی لر. اعلی حضرت امان الله خان دن انور پاشا که مخصوص مکتوب
هم کیلتردی لر. امان الله خان بو مکتوبی ده اصرار ایله؛ پاشام؛ سیز که ملت
میزنی قوچاغی، دولت میزنی دروازه لر ی آجق دور، بو یورونگ دیر افغانستان
دعوت قیلیب دور.

انور پاشا، اوزینی محافظتی اوچون کیلغان افغان عسکر لر ی نک قیلماندانی
شاب موی لب لیک افضل الدین خان که خطاب قیلوب، سیز لره تشکر، اما سیز
لر نی بو جا یه وظیفه نکز توگادی. مملکت لر نیگز که قایتینگ دیری، فضل الدین

خان فی قولیفه بر مکتوب ده تافشردی .

بو مکتوب ده امان الله خان فی برینجی مکتوبیغه بیرلیغان جواب فی عینا
تکرارلادی . جوابی مختصر اولارق :

بن مطلقا بوراده قاله جگم ، اولورسم عرقداش لرمک مملکت لیده اوستومی
اورته جک تفراق بولونور . بورادن آیرلمیق بیوک خطا اولور ، عسکر لرینگزه ده
اذن دیردم .

ذاتاً انور پاشا لقی قبیلہ سیدہ مہمان صفتی الیہ قالغان چاغ لردہ ،
امان الله خان ، نور الله خان اسمندہ بر اقرباسینی یباریب اودات فی واسطہ
سیلہ انور پاشانی کابل گہ دعوت قیلغان ایردی . اوزمان ده یوقاریہ یازلیغان
جواب بیرلیغان ایردی .

روس لرنی صلح تکلیف لری

مجاہد لرنی دغدغہ سی و شهرتی آفاق فی توتدی . نظراً دستیفہ ظفر قازان
هر کون آلدنیہ باسکان مجاہد لر بلان حسابلاش لازم کیلکان لینی فی روس لر
ادراک ایتدی . خصوصاً افکار عامہ فی انور پاشا گہ بولغان خلوصیتی و صمیمیتی و
اطاعتی کر میل زما مدار لرنی اندیشہ گہ توشوردی .

شوحالده روس لر ، اولاً صلح گہ مایل ایکان لیک لرنی بیلدیردی .
بو اعلان فی آرقہ سیدن مصالحتہ هیئت دیب ماسکادون توغری بایسون شهر لیک
روس لرو تا تار لردن عبارت اعضا لری اون برکشی دن مرکب بر هیئت کیلدی

انور پاشا ئىلىنى بىلەن بىرلىك ھېتى بىلەن تەقدىم قىلىپ، بىرلىك آقسقال
 لارنى بىرلىك قىلىپ مەزكۇر سىنىنى ئىتتىپاقىدا مەسكۇن قىلىپ، بىرلىك پاشا
 گە يوللايدى. بىرلىك كىشىنى كۆزى بىلەن پاشا ئىلىنى بىلەن قارىغاندا، كىشىلەر
 انور پاشا، بىرلىك بىلەن بىرلىك بىلەن بىرلىك بىلەن، بىرلىك بىلەن بىرلىك
 كۆرۈشكەن بىلەن بىلەن بىلەن بىلەن بىلەن بىلەن بىلەن بىلەن بىلەن بىلەن
 بىرلىك بىلەن بىلەن بىلەن بىلەن بىلەن بىلەن بىلەن بىلەن بىلەن بىلەن

روس لىنى بىلەن بىلەن بىلەن بىلەن بىلەن بىلەن بىلەن بىلەن بىلەن بىلەن
 بىرلىك بىلەن بىلەن بىلەن بىلەن بىلەن بىلەن بىلەن بىلەن بىلەن بىلەن
 بىرلىك بىلەن بىلەن بىلەن بىلەن بىلەن بىلەن بىلەن بىلەن بىلەن بىلەن
 پاشا ئىلىنى بىلەن بىلەن بىلەن بىلەن بىلەن بىلەن بىلەن بىلەن بىلەن بىلەن
 بىلەن بىلەن بىلەن بىلەن بىلەن بىلەن بىلەن بىلەن بىلەن بىلەن بىلەن

انور پاشا ئىلىنى بىلەن بىلەن بىلەن بىلەن بىلەن بىلەن بىلەن بىلەن بىلەن
 بىرلىك بىلەن بىلەن بىلەن بىلەن بىلەن بىلەن بىلەن بىلەن بىلەن بىلەن
 بىرلىك بىلەن بىلەن بىلەن بىلەن بىلەن بىلەن بىلەن بىلەن بىلەن بىلەن
 بىلەن بىلەن بىلەن بىلەن بىلەن بىلەن بىلەن بىلەن بىلەن بىلەن بىلەن
 بىرلىك بىلەن بىلەن بىلەن بىلەن بىلەن بىلەن بىلەن بىلەن بىلەن بىلەن
 بىلەن بىلەن بىلەن بىلەن بىلەن بىلەن بىلەن بىلەن بىلەن بىلەن بىلەن

اون بىلەن بىلەن بىلەن بىلەن بىلەن بىلەن بىلەن بىلەن بىلەن بىلەن
 بىرلىك بىلەن بىلەن بىلەن بىلەن بىلەن بىلەن بىلەن بىلەن بىلەن بىلەن
 بىلەن بىلەن بىلەن بىلەن بىلەن بىلەن بىلەن بىلەن بىلەن بىلەن بىلەن

جوابی نی تافشردی.

اومت ده مسکاودن خط و خبر بولمادی. اما یوزمینگ چامه سیده کاته بر قوت ایله روس لهجوم گه باشلادی لر گویا که شرط نی قبول قیلماغان یعنی گه عاید فعلاً جواب بولدی.

بومناست ایله ۱۹۲۲ یلی حمل آینده ماسکاودنی تورکیه گه شونداق بر تکلیفی هم بولدی. یوقاریده ذکر قیلنغان مصالحه واقعه سیننی متعاقب روسیه خارجیه ناظری معاونی قاره خان (أرمینی)، آنقره نی ماسکاو سفیری علی فواد پاشا ایله کوروشدی. بوملاقات لریده قاره خان فواد پاشا گه خطاباً: اُنور پاشا سادیت لر گه قارشی دشمن وضعیتی نی آلدی. ترکستان تفراق لریدن سادیت عسکر لر نی چکیلیشی نی طلب قیلوب ماسکاو گه نوته بیروی. سادیت لر طرفندن کوتولمگان بوحادثه نی آنقره گزیت لریده رسماً نشر نی استای میزدیدی.

اُنور پاشا نی شهادتی

بوتار یخدن کیین مجاهد لر ایله روس لر آراسیده فجع شکله قتالی محاربه لرواقع بولیب مسلمان لر گاه خطرده، گاه ظفرده اولارق حرب خلی مدت دوام ایتدی. نهایت بلجوان گه تابع (چکن) در پایان تیغه لیگ ده قربان بایرامی نی برینجی کونی (روز جمعه) روس لر بلان بولغان شدت لیک قتل و قتال اتنا سیده اُنور پاشا بالذات چاشتگاه وقتی ده مجاهد لر گه، ضابط لر گیه رهبر لیک قیلوب حرب میدا نیده آت اوینا تب قولده قلیچ، یگیت لر گه دلدار لیک

قیلوب یورگان بر اثناده قارشی - قارشی که چقخان براوق ساچارنی هدیغه
 د چار بولدی آنی ده شهادت شرتی نی نوش قیلدی انا لله وانا الیه راجعون
 جسدینی عرب میدانیدن کیلتور و تکفین و تجمیز الیه مرتبه سیغه و مقامیغه
 مناسب عزت و حرمت بلان پسته مازارده دفن قیلندی . الله تعالی غرقی رحمت
 شایسته جنت قیلسون آمین : ولا تقولوا لمن یقتل فی سبیل الله امواتا
 بل احياء ولكن لا تشعرون ۵

ترکستانلیک اوردن کوسب قیلدی ایر قیریلدی قیز ایزیلدی، یورت قیلدی
 حمیت لیک نورپاشا اونی سوراب کیلوب زادا ایتمک چون شهید بولدی
 انتقام آل انتقام - انتقام آل انتقام

(آنورپاشانی ولادت ۱۸۸۱. ۶. ۱۴. شهادت ۱۹۲۲. ۵. ۸)

ملاحظة

یوقاریده ذکر کیچکان اوزون دن اوزون قوشنی لرو دنیا واقع لرین
 محترم اوقوچیلر که آیدین لاشدی که ؛ ترکستان ده ترکستانلیلر، ترکستان نکش
 تورقو لوشی او چون جان آلوب جان بیرار ایکان، اطرافیده گی همسایه دولت لر
 افغان، ایران، تورکیه و بشقه لر نی او کونلرده گی اقتصادی احوالی، سیاسی وضعیت
 لری حقیله معلوم بولدی .

ژاپونیه ایله علاقه قیلش که مسافه نی اوزا قلیغی، سرحین مانع بولدی
 چین حکومتی ایله ترکستان لیلر نی دینی علاقه سی، ملی و عرقی رشته لری بولمغانی دیک

سیاسی رابطہ لری ہم یوق دور، خصوصاً چین بلان عصر لردن بیری بارشیماس
دشمن دور. قری دشمن دوست اولمز دیگان آتار سوزی باردور. چین دن
یاردم ایزلاش، سواو ستیدہ گی کوپوک دن بقا استاش گہ اوخشاش پوچ
سوز دور، خصوصاً کامونیست لاشخان دن کیین.

ایران دولتی مسلمان دور، ہمسایہ دور، یقین دور. انی شیعہ لیگی
قطع نظر، ایران فی منفعتی برطرف، روس لرنی خاطری برطرف اولارق ایرا
فی یگانہ ہدی اوزینی محافظتی بولدی. ہمسایہ میز ایران حقندہ المانیہ
ایمپراطوری ویلہلم نکث تیلیدن سویلانکان او شہو مصرع لرجودہ ہم توغری

محترم ایران لیلر سیزدن تمنامیز بودور
برده ایران حفظ فی بیزدن تمنایتمہ نینگ
چونکہ روسکٹ انگلیزکٹ خاطری بیزدن سار
اینتریز لری سیزدنی آرتق تغلاً ایتہ نینگ

(صابر، ہوپ ہوپ) باکو ۱۹۲۲

ایران - ایران اولارق سیرچی قالدی، افغان و تورکیہ فی اوکونلرہ گی
سیاسی، داخلی و خارجی وضعیت لری ایجابی ترکستان گہ یاردم بیریش گہ ظروف
لرنی مساعده قیلماس یعنی میدانہ کوردلدی زیرادنیاد دولت لری اوزباشینک
چارہ سینی کورادورغان وقتی ایدی ہرملت اللہم اغفر لی دعا سید مشغولدی.
بومقام دہ او شہو ہم بر واقعہ فی ذکر قبیلش فایدہ دن خالی بولمسہ کیر،
ہیچ اولمز شہد لر زایل بولور. وقتا کہ استنبول، ائتلاف دولت لرینک

اشغالی ایلہ فرمان فرما گیزال هورینگشان فی امریہ ایکان بعض ضابطہ لہ
 آنا طولوگہ چکیلیب ملی مجادلہ کہ باشلاش تاریخ لریندہ بریونچہ ضابطہ لہ منور
 پاشا لہ استنبول دہ ایدی لہ . برطرفدن دشمن لر فی دسیسہ لری ، دیگر تاماندن
 احتلال ، مغلوبیت ، ناچارلیک ؛ وضعیت فی آغیرلیغی فی کورگان لہ بیلگان
 لر بعض اندیشہ ایلہ قوربت دولت دن بری نکش مانده سی (حمایہ سینک) قبول
 قیلدیش کہ راضی بولدی لہ . فقط آراده گی تارتیشمه لری قیسی دولت فی حمایہ
 سینہ کیرلشده بولدی . نہایت آمریکا مانده سی ترجیح قیلندی . مانده فی قبول
 قیلغان لر نک باشدہ کیلغانلر : میرآلای عصمت پاشا ، ارکان حرب مینگباشی
 سی صفت پاشا وغیرہ لہ . مشیر عزت پاشا طرفندن لایحہ چیزیلدی .
 مانده قبولی یعنی حمایہ کہ کیریش نجات یولیدر دیدی مینگباشی صفت
 پاشا لایحہ فی آلوب سیواس کہ کیلدی مصطفیٰ کمال کہ تقدیم ایدی ؛ انگلترہ ، فرانسه
 روسیہ کہ نسبتہ آمریکا مانده سی دہا مناسب در دیدی .

مانداچیلا (۱)

او زمان نک ایجا بنہ کورہ استنبول دہ موجود مشهور محرر لہ معروف منور لہ
 و قلیچ کشیلری طرفندن آمریکا ماندا سیگہ راضی بولوشوب بالاتفاق بر تشکیلات
 قورولدی (جدی ۱۹۱۸ دیکا برده) اسمی "ولیسون پرنسیپ لری جمعیتی" در .
 بوجہیت طرفندن ولیسون کہ ۵.۱۲.۱۹۱۸ دہ بر بیان نامہ (پیشنہاد) تقدیم قیلندی .

(۱) ماندا : کلمہ سی خارجی لغت در . وکالت ، حمایت معناسندہ در ؛
 آمریکا مانده سینی قبول قلیب ، آمریکا دولتیہ وکیل بولوب تورکیہ حکومت فی اداره قلیب طرفدار لرگہ ماندا
 چی لہ دیب اسم تاقیلغان دور . بریم آنا طولوغزنیہ سی . ۱۹۷۶ . ۴۰۴ رقم ۲۵۵۹ استنبول .

بیان نامه، اوکونلر نکث وقت، صباح، ینگى کون گزیت لرینده
6.12.1918 تاریخده باسلیب چقدی. تورکیه طرفندن آمریکا ماندا سینی
قبول قیلنادر دیگان مضمونده گی بیان نامه گه امضا قیلغان ذات لر:

جمعیت فی اوندری	خالده ادیب
سابق ناظر لدن	دوختور سلال مختار
تصویر افکار دن	ولید ابوالضیاء
اقدام گزیتیه سندن	جلال نوری
اخشام "	نجم الدین بیک
ینگى غزیتیه دن	محمود صادق
زمان "	م. جمال
صبح "	علی کمال

ینگى کون دن یونس نادى وقت غزیتیه سندن احمد امین یالمان و
ساره لر. بو حرکت گه ملت تیش و ترناغى بلان قارشى ایدی شودر جده
که مانده چیلر گه قصد قیلغان لر بار ایدی آناطولوده گی مجاهد لر ایسه هر
قندای ماندا گه مخالف ایردی لر. بیان نامه تهنه میندن صونکرا آمریکای
اوچ کشلیک بر هیئت کیلدى، جمعیت طرفندن حرارت ایله قارشیلاندى
غزیتیه لر بلبل دیک سیرادی لر.

بو تاریخ لوده سیواس ده بر قونفره قورولدی بومنا سبت ایله موضوع
که عاید خالده ادیب طرفندن مصطفی کمال گه یازلغان 10.8.1919 تاریخلی

مشهور مکتوب شایان ذکر در او مکتوب دن بعض مهم ماده لری مثلاً: انگلستره
تورکیه نکث بر لینگی نی، عصری لاشب مستقل بر دولت بولیشی نی استا ماید رهرگیز
راضی ایسدر قولیدن کیلسه تورکیه نی کله سی نی اوچورادر قولینی سیندیرا دور.
از مدت ایچنده برستملکه حالنه کیلترادور.

بیزا متنبول ده اوزیمز اوچون ایسکی در، ینگی در تورکیه حدود لر یفه شامل
موقت بر آمریکا مانده سینی اُهون شر اولارق کورما فده میز سبب لری ایسه
شونلر در:

- 1- میده ملت لردن خریستیان لر، آوروپا دولت لر یفه سویانب قوزغالان
چقار سر لر، ضعیف قوت سیز تورکیه دفع قیلا لمایدور (باستر المایدر)
- 2- شهر و قیشلاق اهاالی سینک صحتی و ذهنیتی ایله بروتیره گه کیلتر
خلق نک عصری لاشترماق نظریه سی گه تطبیقی گه احتیاج میز بار دور،
اوشنداق بر تورکیه نی آنجی ینگی دنیا نکث قابلیت وجود گه کیلتورابیلادر.
- 3- خار جی رقابت لر نی و قوت لر نی مملکت میز دن اوزاقلاشدیرا
دورغان بریار دچی گه محتاج میز دفع احتیاج ایسه فقط آوروپا لیکد
و آوروپا دن دها قوت لیک باشقه بر دولت نی قوتوش بلان بولادور.
- 4- عزت نفس میز دن بر آرتنازل قیلیش گه مجبور میز، آمریکا نکث اداری
مکینه سی دین سیز، ملیت سیز در، او (امریکا) مختلف جنس مختلف
مذهب ده گی آدم لر نی چوق امتزاجلی صورتده برآرا ده قوتوش نکث
اصولنی بیلا دور.

موافقت ایدلڳي تقدیرده امریکادن کیلغان هیئت ایچندن
 "BROWNE" اسملی برغزیتہ چی نکث سیواس قونفرہ سیگہ یبارش ممکن
 بوسبب لردن اوز میزنی امریکاگہ مراجعت قیلش گہ مجبور کورماقدہ
میز پیشنهاد ایجابنه کوره تورکیہ نکث عسکری بولمای در، امریکارہبرگی بلان
پولیس وجاندارم قوت لری تعیین لانا در، امریکالی برفتش وبرہیئت انتخاب
قیلنا در.

جمعیت فی پرنسپ لرنہ کوره امریکا، تورکیہ فی محافظت قیلادر بو
 نکث اوچون تورکیہ نکث اُردو ساقلاشی گہ لزوم کوردمای در. خالده ادیب
 فی مکتوبی ملی مجادلہ قهرمان لری طرفندن رد قیلندی. کیلا یلوک صدگہ؛ شوناق
 آغیر وضعیت ده گی تورکیہ، ترکستان گہ یاردم قوی فی قنفاق اوز اتسون.

ذاتاً بر ملت استقلالی او چون کوراش که باشلاسه اولاً اوملت
 نکث غیرتی حمیتی ارثی شجاعتی خمیر ترش بولادر، مادی قوتی حاکم بولادر، بونی کورغان
 قوشنی دولت لرحمایه قلییب دوستانه یاردم قول لرینی اوزاتا دور، شونده گنه
 یورتنی نکث آزادینی او چون کوراشکان ملت لر، ایمپر یالیزم چنکالییدن
 قور تولوش که استعداد کسب ایتکان بولادر. یوقسه هر قنچه قرمان بولسه بولسون
 یاوکه مقابل بولادورغان معاصر سلاهی بولماسه ترکستان که اونخشاب اسارت
 دن اسارت که گرفتار بولادر. فقط خوجه بن تیگیشادور، گماشته - ینه اوئل
 گماشته دور.

• دنیا بو یونجه استقلال لرکه ایگه بولغان دولت لرنی تأییح لرکه قاراسون،
 یقین قوشنی تورکیه، جهانگیر لرو کافیتالیست لرنی قارشی سیغیه اوزلریده موجود
 خمیر ترش بلان چققدی. قوشنی سی روسیه دن قوماارگان آرقه سی اوزولماغان
 (مسل) مادی ومعنوی سیاسی یاردم لر بلان استقلالینی اعاده ایتدی.
 ینگی تورکیه حکومتی قورولدی.

• آوروپا دولت لری نکث یاردم لرلیه بالقان دولت لری قورولدی.
 خارجی یاردم لر سبب لی لهستان (پولونیه) و فینلانديه دولتی قورولدی هر
 ایکی سی استقلالیه ایگه بولدی نمونه اولارق باشقه عبرت لیک برتاریکی
 واقعهم دنیا که توغولدی ادایسه: نه نجی ولیلم قرارگاهندن آلمانیه نکث

مخفی تشکیل دینا تیغه عاید ارکان حربیه سیدن فون رودیندارف قولیلہ لینین گہ
ایکی ملیون (۱) (2,000,000) آلتون یاردم بیرلیدی، مقت بلندہ
لینین چار عسکر لرینی حرب میدانیدن اوزا قلاشدیریش گہ وعده بیردی، موفق
بولدی.

• ۱۹۱۸ ده تر و تسکی (LEIBA BRAUNSTEIN) دیگان

ساخته براسم بلان آمریکا گہ باردی، آمریکا یهودلری نکث بیرغان یاردم لرینی
استو کھولم ده گی بانک دن آلدی. انقلابچی لر، بوپاره لرایله عسکر لرینی قوت
لاندریدی انقلاب ده کامیاب بولدی لر کافیتال و کافیتالیست لرنی بیک
لاب خلق نی نفرت لاندریغان لینین، تر و تسکی و شریک لر کافیتالیست
لر گہ قل بولدی، مہ لہ ی بولدی کافیتال (سرمایہ) قولنہ کیلتردی انقلاب
کامیاب بولدی.

• باکو پیترولی مقابلندہ کیرینسکی، فرانسه دن ملیون لاب فرانگ
آلدی، کوب نرسہ لر وعده قیلدی. لیکن مغلوب بولیشی عرفہ سیدہ فرانسه نکث
یاردم لر کیسیلیدی.

اما بخت سیز ترکستان، زمانہ سی نکث قوت لیک بر دولتی روس دولتی
بلان کوراشور ایکان هیچ قندای بر دولت یاردم قیلما دی، قیلا آلمادی.
مثلاً: انگلیز بولسہ هندستان نی ساقلاب قالیش طبعیدہ ترکستان گہ
یاردم بیریش او چون قیلغان عہد پیمانی دن قیتدی چونکہ روس لریش نی

آلدمینی آلوب، انگلیز لرنی کونگی فی تافدی الربلان عدم تجاوز معاهده سینی
توزدی او نکت نتیجه سیده انگلیز لرنی ترکستاندن قول تارتدی نه یاردم بردی ونه
بشقہ قیلدی. ترکستان حقیده گی قیلغان عهدینی بوزدی. ترکستان حقیده
بخارا پادشاهی بلان بولسون افغانستان مقدراتی اوچون افغان
پادشاهی بلان بولسون اگر قیلغان تکلیف لری سوگه توشدی (۱)

بوزدن بشقہ، روسیه. انگلتره آره سنده مخفی بر عهد نامه توزولدی؛
ساویت لر غرب ده چارلیک حدودیغه قدر اشغال ایتادور لر. انگلیز لر آواز
چقارمايدور، انی مقابلیغه انگلیز لرنی شرقده گی منفعت لر گیه مخالف، روس لر
هیچ قندای بر حرکت ده بولمايدور.

دنیا بو یونجه جهان گیر لرنی استثمار سیاستی تأریخاً ثابت دور، اُتا
روس لرنی استثمار سیاستی بشقہ چه دور، خصوصاً مستعمره سیده گی غیر روس
ملت لرنی روس لاشدیریش غایه گه مبنی تو تکان یول لری دنیا ده آذکورولغان
در. بومدهش سیاست فی تطبیق قیلیشه آق روس لردن کوبراق قیزیل
روس لرنی شدتی زیاده بولدی. مونکا قیزیل روس لرنی اصول لری دعوانیز گه
آچتی شاهد لردن دور.

قیزیل روس لرنی اصول لری

قیزیل روس لرنی باشیغه کیلغاندن باشلاب خیلی آغیر چیلیک گه اوچرادی
ولیکن ثبات کورساتب همه قیین چیلیک فی آملاتی. صونگرا کوندن کونایش

لری یولگه قویلوب عسکری و ملکی ایش لری براندازه توزالدی. نهایت روسیه قلمرویده گی آق روس لردن کیرینسکی، ورانگل، دینیکین، غربی سبیر یا دن کالچاک دوتاف تابع لر یله مغلوب بولدی لر همه لری روسیه دن چیکیلدی لر. بولردن بشقه مخصوص برفرقة چتسب قیزیل لرنی ضعیف وقت لریده هر جای هر جایده پیدا بولگان لیشیل روس لرفرقة سی - قیزیل لربلان اوروشوب اوروشوب نهایت بو مختاریت چی لیشیل لرفرقة سی هم بر طرف بولدی. (۱)

پولشه ایله ماسکاو مصالحه قیلدی، فیلسودسکی نی استقلال دعوا سی قبول قیلندی، حقی تانیلدی، دوست لیک معاهده سی دیب ماسکاو. وارشادهمدی امضالاندی قیزیل لر، کافیتالیست انگلیز لربلان بر معاهد امضالادی (۲). بونی سایه سیده انگلیز لرنی هندستان، افغانستان - ایران یولی بلان بو کو پروک لردن ادو تب ترکستان که قدم قویش، ترکستان فاخه سیگه اگیه بولیش ریجه لری بوزولدی، یول لری توسولدی. قیزیل روس لرنی افغانستان بلان قورغان اتفاقی، انگلتره اتفاقی نی تأیید ایتدی. تورکیه بولسه، شورالر تورکیه سی شعار یله شورالر دوستی اولارق قیزیل ماسکاونی ایشاننگان بردستی بولوب دردانیل قانالیله کیلا دورغان دشمن یولی توسولدی و غیره لر.

(۱) بر مکتب معلمی نی فرمانده سیده ZELANIY لرمینگ دن مجاوز بر قوت ایله VARANEG حوالی سیده فعالیت ده بولدی.

دینه مینگ عسکر که بالغ MAHNO چته سی بار ایردی، RAZAN اطرافیده MARUSA اسملیک بر خاتون تشکیل قیلغان لیشیل مختاریت چیلر فعالیت ده بولغان لر بولیشیل فرقه که منسوب عسکر قیزیل لر که هر جای هر جایده مقابل قیلغان، قیزیل ریشیم علیهنده بولغان دور لر. بولر که لیشیل لر دیب آتاکانی نی سببی: بوفرقة لباس لری لیشیل، فورمالری لیشیل رنگ ده بولغانی اوچون در.

(۲) بوتجارتی معاهده نی GOMPRIMUS معاهده سی دیلاور (سماح، تنازل معناسیده)

روس لر بلان آوروپا دولت لری آراسیده وبالطریق دولت لری بلان
اقتصادی منفعت لری ایجابی اتفاق توزولدی. مساویت لر چین بلان هم بر
نوع صلح و صفاده بولدی. بعض دولت لر جهان حربی دن غالب چقعتان
بولسه لر هم چار چاپ قالغان پریشان بولغان یعنی اوچون تکرار جنگ کیرشیدن
کوره صلح که رغبت لری زیاده ایدی، مسکاو زما مدار لری بو فرصت فی قولدن
قأصر مادی لر.

تورلی باهانه لر ایله مساویت لر آوروپا دولت لرینی دوست لرینی نه
قازاندی ترکستان ایفک لرینی قاره کول تیری لرینی ایطالیا و آمریکا که بیروب
فاخته سیننی توقوب اورته شرق که ساتب پتیردل لرینی آوروپا که بیروب، بغداد
توخوم قایماق توغوز لرینی که مان که بیروب رقیب لرینی رفیق قیلوب
اطراف فی خوب احتیاط قیلوب کوپر وک باشی لرینی توتب خاطر جمع
بولیب، ترکستان ملی مجادله سیننی توکاتش که، احساسی استی که باشلادی.

ترکستان ده احساسی استی

بوتار یخدن کیین ترکستان که ایچکی روسیه دن، تاتارستان دن، باشقرد
لردن بطلایان لر، پولکه لر، حربی زر هلی داغون لر (۱) او تو مو بیل لر، سلاح لر،
جینانه لر کیلا باشلادی عصری سلاح ایله تولدی. روس لر قوت او ستیغه قوت
کیلتریب تعقیب او ستیغه تعقیب ایتدی مجاهد لر یزنی قرارگاه لر گیه اولتورگان

(۱) فرمانده تیمبول لریده RAZVEDKA سمیده مخصوص حربی پاینده لر کیجه کوندوز قاتاب توردی بونی
اداره ایتوبی لریمیس چرسوزلا شورایردی لر غالباً پولشه دن کیلترغان بلیک لر ایدی.

شهر لرینغه قیشلاق لرگه هجوم اوستیغه هجوم لری دوام ایتی .
 ملی مجادله قهرمان لری یا اولوم یا ظفر دیب روس لرنی مقابلینغه اینگه
 چتدی لر بعض لری شهید توشدی ، بعض لری اسیر بولدی ، گپونی تورمه سیغه
 توشدی . بعض لری آهسته اوزینی چیت گه آلدی . ضیا ، لیلر و اسیر مجاهد
 یاراشکان قورباشی لر خلق ایچیده آپتی سود (یوزه کی محاکمه) الیه اعدام
 قیلندی .

عصری سلاح لر بلان قوراللاشمش روس قوت لری قارشی سیده آلتی
 ملیون اطرافیده ترکستان نکث ارسلان کی یگیت لری قربان بیرلینان دن
 صونگر افغانه ، سمرقند ، بخارا ، ماورای کفکان ، یتی سو ، سروریا ولایت لری بربرینی
 کیتیدن تسلیم گه مجبور بولدی لر . کوشیلر سورگون بولوب سیمیر یا داکراینا گه
 جونا تیلدی ، میدان رقیب سیز حالده روس لر گه قالدی . بویولده جان
 بیرغان شهید لر یزنی جناب حق رحمت قیلسون آمین . بوندن صونگر اهر
 طرف قیزیل لاشدی کویچه بکویچه سلاح توپلاندی . خلق نی قولیده هر قندای
 سلاح بولسه سوراب سوروشتریب روس لر قولینغه آلدی . بوندن بشقه سلام
 یوق اگر حقوب قالسه جواب گرمین دیکان بر تلخظ هم آلدی . همه پیچیلیب
 بولدی . بروقت لر بولدی که باز ارده خلق قولیده گی پیچاق لر توپلاندی . بو
 قورال توپلاش ایشی تمام لانغان دن کیین روس لر ظلم لرینی آشکار قیلش گه
 باشلادی .

تیزیل سیاست هر امرنی هر حکم نی فرقه نی فرمانینغه باغلادی K. P. T.

دیب ترکستان کامونیست لرفرقة سی که همه تابع بولدی. حربی اداره لر نقیقلندی؛ چنانچه: انقلاب قومیت سی (ریفکام) اداره سی یوق بولدی اورنیخه اجراییه قومیت سی (اسپالکام) قورولدی آسابی آندیل، چیکه اداره لرینی یریفه گ. پ. ا. د. اسمیده سیاسی اداره قورولدی. اوکار کام مال، کامسا مال اداره لری کوچه یتزلدی. ایلیک باشی لر، مینگباشی لر نی سلط لری آرتدی هر محله ده اکتیف یعنی هیئت قورولدی، حق لیک حق سیز دیگان برآیرمه توغدریلیدی. ینی توغولگان باله لر نی اسمی نی روسچه اسم لاندیریش یا خودانقلابی کلمه لر ویا انقلابچی لر نی اسمی نی قویوش که زور اکی رغبت بولدی. (۱) تجارت صیقلدی، ناوگ لر حدیدن آتدی. یراصلاحاتی باشلاندی یرصاحبی دن ملک لر غصباً آلیندی اوزلری حقسنز بولدی.

مجاهد لر نی قوی بلند بولغان زمان لوده روس لر گاهلار *DIYALEKTIĞI* رجوع سیاستی نی ایشلاتب قدم لرینی برایکی میتر و آرقه که تاشلاب قویاریدی. امیددی اوگف لر او اصول لر یوق. دیو قدم ده دور.

8. ینی مارت فاجعه سی

اشتر اکیون فرقة سینی امری بلان خاتون - قیز لر دن حجاب کوتاریلیدی، پرینچی لر تاشلاندی 8 نجی مارت کونی مخصوص برنمایش بولوب شورالر جمهوریتی ده تأیید که یازیلادورغان نمونه وی کون بولدی.

(۱) باله لر نی اسم لری: اکتوبر، پیانیر، ماکس، فردنزه و شونکا اوخشاش بولدی.

عائیلده اوروش جنجال، هر محله دن او لوک لر چقدی. شوندا ی بولسه هم عسکر
 قوتی ایله همه سینی با ستریب کامونیست لر فرقه سینی امری عمل گه آشیریلیدی. کوچه
 رده پر بنجی بلان یورگان خاتون - قیزلرنی پر بنجی لری میللیس قولیلده، محله اکتیف
 لر قولیلده، زور بلان، داد - فریاد ایله آلیندی.

نمایش کونی مینگ لاب پر بنجی لری یاندر لری. خلق ایچنده فاناریاغی چسپ
 کویدر ییلیدی. خاتون قیزلرنی حقوقی ایرکک لر بلان بر دور دیب اعلان قیلندی.
 بوتار یخدن کیین بعضی عائیلده اعضا لریدن اطاعت کوتار یلیدی. اخلاق فضیلت
 لری آداب دیگان مزیت لر کوندن کون یوق بولا باشلادی.

نکاح لر، طلاق لر آسان لیک بلان، تیز لیک بلان بولسون او چون
 روی خط شعبه سی دیب بر اداره قورولدی بودا ئره ده بر ایرکک - بر خاتون اولار ق
 ایکی خدمت چی بار دور.

بودا ئره گه بر گیت - بر قیز برابر کیریب بز تورموش گه چقا میزدیدور لر.
 حالا ایکا وینی اسمی نی یازیب قول لر یغنه نکاح پتیه سی بیر یلا دور. ینه بر باشقه
 ایرکک بلان بر خاتون کیلیب بز ایر - خاتون ایدوک بر بر یزنی استامای
 میزدیدور لر، حالا طلاق خط لرینی یازیب قول لر یغنه بیر یلا دور.

ینه بر آدم کیلیب، من خاتونوم فلانی فلانی قیزینی استامای من
 (طلاق قیلدم) دیب طلاق خط سورا یدور، حالا طلاق خطی نی یازیب قیغنه
 تافشر یلا دور. بولردن گواه سورا لما یدور، ایلکباشیدن شهادت کیرک
 اییس.

بر خاتون کیلیب من ایریم فی استامایمن دیدور، حالاً اسم لرینی یاز
 طلاق خطی نی یازیب بو خاتون که تافشر لایه دور. شول خاتون او شل خط بلان
 استاگان وقتی ده، خواهلان کان کشیفه تیگا دور سوراق یوق، عده دیگان
 گف یوق رو یخط شعبه سینی بیرغان طلاق خطی کفایه، نکاح پشه سی کفایه در
 صاچی لراداره سیده معتبر دور حکمی نافذ دور.

نکاح و طلاق ایشلریده بولگان بونداق آسانلیک سبب لی.
 فسق یول لر آجتی فساد یول لر که هیچ مانع یوق، اخلاق که آداب که
 الوداع، الوداع

روس لر نی حرف سیاستی

ترکستان لیلر نی دینی دن کولتور ییدن اوزاقلا شتریش اوچون روس لر نی
 مدھش سیاست لریدن بری حرف سیاستی بولدی. قهراً جبراً ترکستان
 اھلیگه لاتین حرفی نی قبول ایتدیردی. ترکستان لیک لر نی معارف لریه
 مینگ لر چه سنه دن بری دوام ایتب کیلغان اسلام حرفیده یازلیغان
 قرآن کریم و حدیث شریف باشده اولارق دینی، نقی تأریخی اثرلا و قولما
 یورغان بولدی. ذاتا مسلمان لر نی عقیده لر ی اعتبار یله مبداء منبع لر ی
 قرآن کریم، تفسیر، حدیث، فقهه علم لر ی دور، قالا دیر سه تأریخ و ادبیاتی
 دور. مسلمان لر بو کتاب لر نی او توگان مدت چه شریعت احکامیغه باغلی
 قالور، کافر لر مرادینجه یتا لمای دور. شونی اوچون مستشرق لر نی او یون لر ی

همه ملت فی اوز لهجه، اوز شیوه سیگه تشوین ایلاب خلق تیلی فی لایتین حرفی بلان آسان یازیلیشی فی آله سوروب اونکه ترغیب قیلوب حرف سیاستی فی عملگه آشردی لر.

بوسیاست فی بیرادورغان میوه سی باره - باره همه ملت لایتین لاشور، لایتین حرفی ده یازیلغان کتاب دن اوزگه اثرنی استفاده سیدن محروم بولادور. بیچاره ملت ایسکی اثر لردن محروم ملی کولتور دن محروم، اوز تاریخی دن محروم، دینی کتاب لرنی استفاده سیدن محروم، کیلادورغان نسل لر بولسه اجداد اثرینی همه سی دن محروم بولوب قدیمی، تاریخی علم لر بلان علاقه سی کیسیلادور شونداق بولا باشلادی.

دینه حرف سیاستی فی بیرغان نتیجه سیله، تیوشکان نسل لرنی دین سیزلوشی جوده آسان بولادور دین دن، اسلام دن فرسخ لرچه اوزاق ده قالادور. دین سیزلیک تربیه سیله گروه - گروه بولوب یاش لر بر برینی گوشت لرنی بیکگه باشلایدور قابل فی رولی ده کوب قاتل لر چقادور. حاشا.

بونداق فرصت دن استفاده قیلغان روس لر، روسیه ایمپریالیزم بویوندوروغی فی اویناب کولیب توریب مسلمان لرنی بونیغنه قایتوب چقالمایدور غان قیلیب طاقه دور. حاشا - کلا خدا اگون فی کورساتماسون خلق تیلی ده لایتین حرفی بولغان روس مستشرق لرنیک هدیه سی، روسیه کولتوری نکش ثمره سیدن دیرادورغان میوه سی دن بر نمونه سی شول دور.

حرف سیاستی ده ماسکاونی ینگى اویونی

بیچاره ترکستان لیک لر ارثی زکالری سایه سیده آزکونده لاتین حرفیغه کوچدی لر. برمدت صونکرا یا خود عین زمانده تورکیه ده هم لاتین حرفی فی قبول قیلنغانلیغی شهرت لاندی. بوالیسه ینگى برانکشاف دیب تلمقی ایدلدى یعنی ترکستان لی لر معارف ایش لرینی تورکیه سویه سیده بولیشیدن، مطبوعات ده تورک لر ایله عین سویه ده بولغان لری اوچون اولگی کرهّا قبول قیلنغان لاتین حرفی برنوع دفع خمار اولارق قارشى آلیندى. ایکی اولکه فی مطبوعاتی اجداد تورون لرینی یکدیگر لر یغه لایق قیلده ربط ایده جکندن تورکیه ده ممنون، ترکستان لیلر ده ممنون قالدی لر.

مرور زمان ایله بو حال فی سیزغان روس لر فی مستشرق لری طرفندن ینگى سیاست ینگى اویون چقاردی لر.

ترکستان لیلر که لاتین حرف لرینی نفرت لیک کورساتب، مقابلیه ماسکاو حرف لرینی دها کولتور لی، دها مدنی ایکانلیغندن دهم ترکستان که کیلا دورغان هر قندای مدنی، عصری، فنی تیخنیک علم لری ماسکاو قانالی دن، کریمیل فی غلویریدن اوتا دورغان لیغی اوچون کولتور اثر لری روسچه اولارق ترکستان که کیله جکی اعتبار که آلینغانده ترکستان فی روس حرف لر کیه کوچیشی فایده لیک راق دور. قدیمی موده سی کیچکان، اسمی بار، جسمی یوق لاتین ملتی نکت بو حرف لرینی آتیش کیرک دیب ماسکاونی بر فرمانی (PRIKAZ-i)

بلان ترکستان لیک لر روس حرفی نی قبول قیلش گه مجبور بولدی لر، روس لر نی
جهالت دوریده بوالفبانی کوستانتین کهرلیک دیکان برردم پوتپتیب
ایتکان در واقعہ نویس لرچه بوصف نی کهرلیکا الفباسی دیلادور (۱) بیچاره
ترکستانلی لر، اودن بیش یگرمه یل لیک معارف محنتی، مطبوعات اثر لری ملت
نی عمری ضایع بولدی همه سی بوش گه کیتدی ینه الف، با (ALFAVIT)
دن باشلانندی.

شاعری شو مصرع لری نقد رتوغری ایش. انی مصداقی هم گویا ترکستان
لیلر ایش:

گفتم که بدل ای دل احوال تو چیست

بیچاره بخون طفیده و بسیار گریست

گفت که چگونه بود احوال کسی

کورا بهراد دیگران باید زیست

بوینگی او یون ده گی یوق لریدن روس لر تچه ممنون بولسر مسلمان

لر اوشنچه محزون بولدی لر. منہ مدنیت، منہ کولتور، زواللی ترکستانلیلر

بر لحد دن کو چوب بشقه بر لحد گه ترقی قیلدی لر. نتیجه ده روس لر نی روس

لاشد ریشی سیاستی آچت صورته میدان گه چقدی، قیزیل یوزینی کورساتش

او چون پرده کوتاریلدی.

نتیجه اعتبار یله ماسکادنی حرف سیاستی، مسلمان لر آراسنده حرفی رابط

(۱) سعید شاملی دیش تورک لردساتیا لیزم کتآبدن. ۱۹۷۱، استنبول.

نی انکشافیغه مانع اولماق اوچون مسلمان نسل لر نی اوز تیلی نی اوز لغتی نی اوقویلمای
دورغان بر حالغه توشر دی.

برملت نی بارینغی نی وجود که چقارغان نرسه، اوملت نی ماضی سیدور.
ماضی نی نسل دن نسل که نقل ایسکان عامل لسان دور، تأریخ دور، ادبیات دور.
ماسکاونی قصدی، ینگی نسل لر ماضی که بیگانه قالسون، تأریخ که جاهل
قالسون بونکه حرف تبدیلی دن بخششی واسطه یوقدور دیب قرار قیلدی لر. بو بوسه
ایله یعنی حرف انقلابی ایله ادبیات نی، تیل نی، معنویات نی، بوزدی لر. تأریخی
دینی، علمی اثر لر نی اساسی دن یقیتدی لر، خراب قیلدی لر. شونی بلان ینگی
نسل لر قدیمی اثر دن محروم بولدی لر.

ماضی دن علاقه لرینی کیسدی، خاطره و یادکار لر نی محو ایتدی. (۱)
قریم ده ماسکاده نیشنی ده، قازان ده اذان اقامه ایله نماز لرینی
اوقوغان قهرمان اجدادیمز نی اولاد لر ی بوکون اوز یورتیده، اوز وطنی ده نماز
اوقویالمایدور، روزه قوتالمایدور، قربان لی که قوی سویالمایدور عید بایرام
لرینی، دینی عبادت لرینی ادا قیلمایدور، قرآن اوقویالمایدور، مسجد لر مناره
بوش محراب ده امام یوق مؤذن یوق سوز لر ی روسپه آلاش حرف لر ی روس
حرفی، ماسکاد حرفی دور. اگر شونداق دوام ایتمسه خدا کور سالتما سون یا نوغای
لر که اوخشاب، یا خود جنوبی افریقایی لر که اوخشاب ترکستانلیک لر هم کیلا جکه
اوز لغت لرینی یوقاتب قویا در لر. بو خطر نی، بوزهر نی آلدینی آلیش البته لازم دور.

(۱) حرف انقلابی ده باش رول نی اویناغان لر دن، هر قوم که علاقه دن حرف لر ایا قیلغان مخصوص هیئت که حاضر
لاب تصدیق قیلدی رغان مشرق سمالا دیگه در (SAMAYLAVICH) در.

آنا تیلی ساقلانسه، تیل استقلاللی برکون ایشکه یارایدور اساس بولادور والله اعلم.
 سادیت سیاست لریدن ینه بری هر نرسه نی اقتصادگه باغلاش
 پرینسپی در جمله دن خلق نی آذوق و اوقات گه باغلاغان اصول لری دور؛
 زه بارنه یه کر توچکه طرزی دیب ینگ بر اصول ینگ نظام چقاردی. غذا ماده لرینی
 حکومت قولیغه آلدی. خلق گه کیرک لیک نرسه لرینی اولچاب بیرادور عنان
 بولدی. خلق نک کیرک لیک حاجت لری همه سی ZABORNEYE KARTOÇKA
 یولیه تأمین قیلنا دورغان بولدی. بو وثیقه ایسه (KARNA) مینگ بر مشقت،
 زحمت بلان قولغه کیلا دور. دیندارلر، تاجرلر، حقسنزلر، قدیم مأمورلر بوندن
 محروم دورلر.

بر عائیله اعضا لری ایرته بلان اورنیدن توروب بری نان گه، بری یاغ
 گه، بری شکر گه صابون گه و بشقه حاجت لری اوچون یوگورادور حکومت نی اوقات
 بیرادورغان دکان لرگه باریب قاتار گه کیرادور. سوت، قتیغ، گوشت دیگان
 کف عنقا گه شفیع دور.

آدم لر نی عمری نوبت کو توش بلان قاتارده فانی بولادور. بو فانی دنیا ده
 فانی ایش لراوچون عمر ضایع قیلش نه فنا برایش دور. آدم لر کوندوزی قاتار تور
 حاجت لرینی آلاماغان لرکیچه لاب قاتارده قابوب نوبت کو تب تورغان لر نی
 مضطر لیک لرینی یازیب توکاتب بولما یه دور.

ترکستان ده بالشوکیک لر ینگ بر سیاست تعقب ایتدی لر بونی اسی

ناوه یه ایکانا میچیسکه یه پولیتیکا NOVEYE EKONOMIÇESKEYE POLITİKA

تخفیفاً (N.E.P.) دیلا دور . بواسم دن آنکلا شیدا دور که روس لرنی بونداته
 او یون لری اولدن هم بارایکان ، اما ایسکی سی مخفی ایکان خلق غفلت ده بیلیمز
 ایکان روس لرنی بویگی چقارغان اصول لری ییگی سیاست اولارق آچق سیاست
 بولدی (۱)

(قلمفیر ایله عسل آلاش) ییگی اقتصادی سیاست

بیچاره خلق هر محنت که هر مشقت که ستم که سنه لر چه چیداب کیلیدی .
 ۱۹۲۴ نجی ییل فی هم ادراک ایتدی بعنقی لینین جهنم که کیتدی . کر میل ده گی انقلاب
 زمامدار لری ییگی بر پر ورده فی تطبیق که باشلادی لر او فی مشرعی تو باندہ گچہ دور .
 گرمانیہ دن ماسکاو که بر مالیہ متخصصی کیتریلیدی . او مالیہ چی نکش
 برنجی (یشی) : کیرینسکی زمانیدہ تداول که چقغان پول (بانک فوت) فی عین شکلہ
 قیزیل ضرب خانہ ده باسب چقاردی ، قارہ بیر ژرہ (بورصہ) ده ساتلغا پنجه سالدی
 اما رسماً حکومت تانیمایدور اما پرده آرقا سیدن توریب خلق فی رغبتی نے
 آر تدریش او چون فرقه فی تشویقات و ترغیبات اداره سی طرفندن مخفی آدم لرنی
 قولیلہ پرو پا گنده یورگوزولدی ، شونداق که : کیرینسکی خارجه جمعیت اقوام که
 مراجعت ایتیمیش ، کافیتالیست دولت لردن انگلیز لر ایله اتفاق قیامیش ،
 اوزی یقین ده انگلیز لر بلان کیلور ایمیش ، وطنی فی قوتقازور ایمیش ، کانستیت
 لرنی آصارا ایمیش ، سورار ایمیش ، کیسار ایمیش ، آق پادشاه نظامی فی قوروب
 روسیہ فی بالشویک لردن بوقیزیل بلادن پاکیز لر میش ، میش ، میش سوز لر بازار ده

(۱) بوقدرہ کامونیزم فی چهرہ سی اسم لیک مؤلف نکش بر رسالہ سی نشر ایلدی تورکیہ ایجنسی قوای ملیہ در مذکی فی بورصہ
 شعبہ سی تامانیندن ایکی اوج کرہ باسلیب ۱۹۶۶ ده تارقالدی .

تودی مازارده هم بولدی. او پرو پاغانده فی تأثیرغیه قاپیلغان خلق امید اوستیغنه
امید قیلیب پاریرده زور بلان گذاره قیلوب قارنی فی دردیده اوز باشی فی چاره سیغنه
دوا ایزلاب یورغان سیغندی روس لرنی اسمیغنه ایشانب بیچاره خلق، خصوصاً
آق روسلر، کیرینسکی فی اوتماس پول لرنی ساتب آلوب ساقلادی لر. بورولی
بلان نیچه ملیون فایده قیلغان لیغی فی آلمان مالییه چی سی سویلاسون.

آراده بر آز فاصله ایله ییگی پرو پاغانده لر. نه ایش؛ نه وار؛ خبرینگز
باری؛ ترکستان، نیکالای فی یوزته لیک یوز صوم (روبله) لیک بانک فوت لرگی
که راو ایش. انگلیز لر، او، یوزته لیک لرنی توپلامده ایش حتی حجازده
مصرده، شامده صراف لرنی قولیده قالیب صندوق لیده صاقلانب تورگان
همه یوزته لیک لرنی یخشی باها بلان آلمان ایش یقین زمان ده کیلوب ترکستان
فی قولیغنه آلا ایش، حالا ایران ده ایش مشهددن توغری عشق آباد که اوتار،
او بر طرفدن هرات دن بلخ دن اوتار ایش ایش تمام، خلاص انگلیز ترکستان
که اوتسه بولدی قیزیل بلادن تور تور میزدیگان خیال بلان قاره بیرژه ده گی
یهودی دلال لرنی آلا ویکه بعض لرا وچدی، بعض لرا آلداندی ده قیزیل ماسکاو
ده باسلکان نیکالای فی یوزته لیک بانک فوت لریدن علی قدر الحال آلوب خام
طبع بلان ساقلان لرا کوب بولدی.

صونگراساویت لرا کچیک جمده ۲۰ صوم لیک، ۴۰ صوم لیک پول چقادی
خلق بونگه مارکه پول دیب سم قویدی، آز کوندن کیین مالییه چی یهودی ناک یونی
بلان فلیم تیگشدی بشقه چه بر پول چقاردی بونگه سینترالنی بانک فوت دیب آت

قویدی.

هر براداره گه، بازار لرگه، رسته لرگه مالییه نی شعبه سی آپلیدی. کیچه کوندوز
برابر چالیشب قدیمی پول لرنی توپلاش گه باشلادی. مارکه پول، تاشکند ده
باسلغان ایکی چشید پول یوز صوم لیک DENEJNİYI ZNAK لرنی مقابلغه
یوز صوم اورنینه اون صوم بردی بوسور تده ماسکاو او یهودی مالییه چی نی هنری
بلان ملت نی قولیده گی نقدینه دن یوزدن توقسان نی اوردی.

سینترالنی پول لرهمه سی اون صوم لیک دور. بوبانک نوت ده متعد
لسان لرده او شبورمز:

بتون دنیا محنت کش لری برلاشینگیز. یاصعالتک جمیع عالم اتحدوا.

PROLETARI VSEX STRANY SOEDINEYTES.

دیب یازیلغان دور. سادیت لرنی 15 کوکله (قورچاق) جمهوریت لریده گی
تورلی تورلی پول لرهمه سی توپلاندی همه جمهوریت ده سینترالنی بانک نوت تداول
گه باشلاندی.

آزده، جن فکرلی مالییه چی FINANSIST ینگنی دن آفاق مضبوط
بشقه بر بانک نوت چقاردی بونی اسمی چیر یوانس دور. بوجیر یوانس خیلی
قوت لیک دور.

برچیر یوانس اون صوم دیلغان بر آلتون نی قیمتی ده دور. یهودینی
ینگنی فیلیم ینگنی رولی بلان 15 کوکله جمهوریت لرده گی سابق پول لر توپلا آلتندی
همه جمهوریت گه چیر یوانس بیریلیب بوتاریندن باشلاب سادیت قلمرویده

چیر یوانس بانک فوت تداول که باشلاندی و بوسایه ده همه جمهوریت لراقتصادی
(مالی) یول بلان ماسکاوکه باغلاندی .

بوچیر یوانس فی قورصی فی ساقلاش اوچون ، شورا آلتونی دیب اراق بالغه
طلغه لیک .

II نیکالای فی اون صوم لیک آلتونی عیارینده بازارلرده شورا آلتونی
چقماق کبی کورینا باشلادی کوز یوموب آچقونچه بوشورا آلتونی اورتہ دن غا
بولدی . (ساویت لرتوپلاب آلدی)

برآرائیق بازارده II نیکالای زمانیده تداول ده بولغان اون صوم
لیک نیکالای آلتونی بازارنی اوینا تدی : بونیکالای آلتونی لینن غراوده ،
فرالیتار لر ضررخانه سیده اولگان ایکی پادشاه II نیکالای اسمیده چفت
باشلانغان آلتون دور . بو آلتون لر صراف لرده ، بانک لرده ، خلق قولیده
رواج بولیب خلته - خلته بانک بیرادورغان بولدی . بانک دن آلوب چقخان
مأمور تاجر لر ، دلال لر اون تین دن زیاده سیله اون صوم اون تیین (برچروا)
اون تیین) که بی ملال ساتا ویرا دورغان بولدی لر خارج دن کیلغان قویچی
کاشغردن کیلغان تاجر لر زیاده راق آلدی لر . آلتون ساتکان کشی لکوردوشه
تاجردور ، حقیقت مأمور دور آلتان زیاده اون تین لری دلال لیک دور . بونداق
دلال لیکدن حکومت کوز یومادور . چونکه بولر وظیفه ایجابی آلتون آلتان لر نے

أدریس لرینی یازیب آلوب بانک که تافشور ایردی لر . (★)

(★) آلتون آلتان شینی اسمی فی ، تورادورغان های لرینی یازیب آلیشه گ حکمتی فی پره ستیز یعنی فلسفیک طرف لرینی
بوولوم فی آلتون سیاستی فصلیده بیان تیلندی . مختصر متننا بخوان لر فی اوفصل گر مراجعت لری مامول میسنه دور
اوفصل ده ایکی زهر تاشی غسل دیکان سیاست فی مجسم که دوه لری کورولادور .

محترم او قوچیلر که تتمه اولار ق عرض اولنور که، وقتی که بنجارادن غنیمت اولار قیتی (۷) و اگون آلتون ماسکا و که توغری (DIRECT) جونانغان ایدی او شبنو آلتون لردر که نیکالای فی طمغه سی ایله اون صوم لیک نیکالای آلتونی بونو تداولنه چقاریلدی بونی فضلی غالباً گر مانیه دن متخصص اولار ق کیتیرلیغان مالییه؛ اصلاً یهودی بر (FINANSIST) که عاید در آلتون فی داخل ده گی او یونی کورولدی، لطفاً خارج طرفی که هم بر نظر تاشلانسه، او مالییه چی فی ایکی طرف لیک دو دم خنجر دیک ایش کورغانلیغی آیدین لاشادور: ساویت لرنی خارجی ایش لرینی یولکه قویش او چون خارج که چقارغان بودجه لری، استخبارات ایش لریده قوللاغان آدم لرگه اوشنداق نیکالای طمغه لیک آلتون جوناتب بر دی خفیه لرینی شونداق آلتون بلان تأمین ایتدی حاج که چروانس چقارمادی و هم خارجدن چروانس دخولی فی شدت ایله منع قیلدی قیزیل لرنکث پرده آستی ده گی مخفی او یون لرینی نه تاجر لر فهملادی و نه آمریکا و نه آلمان آنکلادی اگر آنکلایا لر بولسه توسالمادی لر شونداق قیلوب قیزیل ماسکا و پر و پاغانده ایشیده کامیاب بولوب چقیدی.

خلاصه کلام: عثمانلی ایمپراطور لغی فی انقراضی او چون، آورد پانکث اینک زکی مالییه چی لری بالاتفاق، استنبول ده تورکیه فی ضرر لغیه نه قدر چالیشب کامیاب بولسه لر، بویهودی مالییه چی روس لرنی فایده سیلغه شو قدر چالیشدی که تنهاموفتی بولدی.

آلتون و چروان رواج بولغان تأریخ لرده روس لرنی کوچر مه سیاستی هم

شدت ایله دوام اییدی. ترکستان که کیلگان آلتون لر - چیروان لر ایله برابر
 ترکستان نی پاکیزه تفراق لر گیه سه مه رسکی لر، اوکر اینادن ساسیغ خاخال لر
 نجیلی لر، موژیک لر هر کون واکون - واکون کیلوب کوچه لوده، بازار لوده -
 پاده - پاده، گله - گله بولوشوب یوریشدی، شروقیشلاق لر که جایللاشدی.
 اوی لر، حولی لر، مسجد لر، تنکیه لر، مدرسه لر، خانقاه لر بواوروس همان لر ی
 بلان تولدی. یرلی لر که اوی یوق، جای یوق اگر برارته چار دیوار بولسه اولتوروشکه
 سه مه رسکی لر حقلی دور.

قیزیل ریشریم ایجابی؛ ملکیت اورته دن کوتاریلدی، همه ملک صاحبی
 فی فکری ذکر ی خیالی، بوستان لرینی، گلستان لرینی، اوی لرینی جایلرینی بر علاج
 قیلوب حکومت که تافشرسه، یا خودروس همان لرینی اولتوزوب اویندن، جاین
 قوتولسه، شونده گنه کمر شکن نالوگ دن قوتولگان بولادور. باشقه چاره سی
 یوقدور. ملک فی تاشلاب قاچه هم نالوگ دن قوتولادور، اما تيمردفترده
 نالوگ یاز یلغان حالده تورادور.

بالشوکیک لر فی پارچه له - یوت سیاستی باشلانیشده گی R.S.F.S.R.
 یوق بولدی اورنیغه S.S.S.R. بولدی. ترکستان ده مختاریت لغو بولدی،
 اورنیغه جمهوریت قورچاق که ادخشا قول باله جمهوریت لر قورولدی. هر جهو
 رئیس فی ماسکا و اوزینی مری کبی خواهلانیدیک استعمال قیلدی. (*)

(*) اوزبکستان رئیس بهمن آخون بابایوف نام لی بر دهقان دور. ایچکار یدیه ZELENISKI دیب
 ماسکات دن کیلغان بر اوردوس بار دور. بواوروس آخون بابایوف که امر بیر دور آخون بابایوف
 اوزبک لر که بشقه لوده شونگا قیاس لادور.

قریم ایدل اورال، سبیریا، اقصادی شرق، اوکراین، کفکازیه و باشق
 رنی تقسیم کبی ترکستان هم بولک - بولک قیلوب بولوندی. چنانچه: ترکستان
 نی سیمیز بر صوقوم که او خشات ماسکا و قصاب لری قولیده سولولدی. گویا
 انی اعضا لری پاریچه - پاریچه قیلیب قانا که آسدی، اگر تعبیر جائز ایه:
 صوقوم نی باشیغه (کله سیغه) اوزبکستان. صوقوم نی سانی که تاجیکستان
 صوقوم نی ینه برسانی که قازاقستان. صوقوم نی بر قولیغه قیرغیزستان. صوقوم
 نی ینه بر قولیغه ترکمنستان.

دیب آت تاقدی لر. بونداق تقسیم دن صونگراروس لر بوملت نی
 خواهلا غایندیک یوتوش که، سوروش که باشلادی.

ترکستان نی فاخته سی باشده اولارق معدن لری مطلق صورتده
 دنیا بویونچه مطلوب بولغان قاره کول تیری لری، آلتون کان لری نکش
 حاصلی همه سی قیزیل میدان ده گی قیزیل تیگر مان که آقیزیلیدی. منقول
 اشیال، غیر منقول املاک لره همه سی بالشویک لری ملکی بولدی. موثریک لر،
 سه مه رسکی لر جایلان ب الردن آشب قالغان مدرسه لر تیار و صحفه سی،
 مسجد لر بولسه قلوب، خانقاه لر (ATEIST) دین سیز لر که ده ری لر که
 اداره و زال بولدی.

5 یل لیک پلان (PETILETKA)

روس لر، بیش یل لیک پلان دیب برتدهیش سیاستی نی یولکه قوی
 بیش یلده عمل که آشیریلادورغان ریجه لری اولی ده کالیکتیف لاشدیریش

اصولی بجا کیلتز یلیدی . بو اصول کو ب مدھش صورتہ عمل گہ آشیر یلیدی
 پلان بویونچہ ۱۹۲۹ نیل نی آخر کی کیچہ سی چلہ زمستانہ شدت
 لیک سادق بر کیچہ سی سحر وقتیدہ ترکستان قلم ویدہ گی ہمہ شہراوی لری بقت
 دہ روس لہ طرفین باسلدی . بومدنی باسمہ چیلر : کوزیغہ کوردنگان کورفہ
 توشاک ، بالیش ، یا آق ، یکانداز و بشقہ فاخستہ دن بولغان ہرقتہای
 نرسہ بولسہ ہمہ سینی توپلاب اولدن حاضر لنگان عرابہ لر گہ یو کلاب (شہر نی
 روس قسمی) ینگی شہر گہ تاشب کیتدی لر . بر کیچہ دہ خلق نی ہمہ نرسہ سی صادرہ
 قیلندی .

اول لری زمین دار لری یر لری آلینب . دھقان لر گہ بولوبت یلغان
 ایدی . ہر بر دھقان اوز قول کوچی بلان ایشلار ، یکہ خوبہ بق اسمیدہ عمر
 کیچہ ورایدی . ینگی نظام ینگی پلان گہ کورہ بر قیشلاق نی دھقان لری ہمہ سی
 توپلاب ، یر لری نی بر لاشد یریب ہمہ بر بولوب ایشلایدور ، بر بولیر ایکا دور ؛
 اوراق دہ خرمان دہ ، باشاق دہ بر حاصل آلا دور لر . بونی اسمی کالخوز دور .
 بوسبب لی بردین ، بر ایمان ، بر اسلام آرا لیدہ حضور سیز لیکلے
 بولدی ، بی باش لیک ظہور ایتدی ، آکا - اوکا ، ایل - خلق بر برینی گوشت
 لری نی یدی لر . گلستان لر گورستان بولدی ، بازار لر مازار بولدی ، تجارت
 بر نوع کالخوز لر قولیغہ اوتدی ، ایرکک - خاتون ، اوغل - قیز ، مجبوری
 ایشلادی . ایشلاگان لر گہ کاغذ بلان نان بیر یلایدور ایشلا ماکان گہ ہیچ
 نرسہ یوق دور . کالخوز ایشلری اولدن آقساقلان ب زور بلان یوردی

ایسه ده کیین چه بر آز یولگه قویلغان بولیب کورولدی. ولیکن خصوصی حرکت بشقه، عمومی حرکت بشقه چه حاصل بیردی. هر حال ده جهان حربی دن اولگه حاصل مقداری قولغه کیلمادی. کالخور دن صونگرا، ساوخور تورولدی بربرلرینی آرقه سیدن سیلخور تورولدی وادخور تاسیس لری کینگایتیلیدی بو آرا ده سیمخور دیبینه بری تورولدی. نهایت بوزنجیر- زنجیر- خوز- خوزلرینی هر بری باشمزگه بشقه بر بلا، بشقه بر مصیبت هر بری درد اوستینغه درد بولدی، بولر هیچ کف ایماس پلان نی دهشت لیک صحنه سی بوندن کیین کورینادور. مثلاً :

سورگون فاجعه سی دن بر پرده

ترکستان لیلرینی آنا یورتیدن سوروب چقارنیش اوچون اول دن آلینغان تدبیرله ۱۹۳۰ و هم ۱۹۳۱ یل لری ده عمل گه آشیریلیدی. زمانه سیده مخفی صورته حاضر لانگان روخط گه کوره ترکستان نکت همه شهر لریده، بر تاربخ ده، برکیچه ده روخط ده گی اوی لر باسلدی. اوست اوستینغه اوچ کیچه کوندوز سیاسی اداره نی ضابط لری نظارتیده، صاچچی لر باشلیغی قومانداسیده اطراف و جوانب نی عسکر لر بلان احاطه قیلنغان بر حالده باسدی، باسدی باشلانندی و دهشتی بلان دوام ایتدی.

هر محله دن هر ایدین او شلانگان موشتموم زور (KULAK) لر عایله سیله اوزینه قراشلی اوغل- قیزی و بشقه تابع لری ایله اوی روزگار اشیای لری، قوی لری، بوزاک لری تا ووق لری قوش لری ایله همه سی

تو توب بریر که تو پلاندی. یعنی زاری، آه ناله لر کوک که چقدی. شهر کوچه
 لریده گی داد. فریاد رفت و آمد بر محشر دن عبارت بولدی.
 کوچه لرده گی عسکر لرنی اُم ریده قاتار تورگان یوک عرابه لرینی کوب
 یعنی دن اوتکانی یول یوق، باسکانی یر یوق. بود هشت لیک حادثه اوچ
 کیچه کوندوز دوام ایتدی. صونگرا اوشلانگان لرنی همه سی تو پلانغان منطقه
 لریدن تیمربول عرابه لرینی قیزیل و آگون لرینه قوی آت یوکلاغاندیک باش
 آلامان آدم یوکلاب کیچه لری جوناتیلدی بوتد هیش عملیاتی همه شهرده میای
 اداره (گیو) نی نظارتی آستیده عمل که آشیریلدی. مثال اوچون بر واقعه:
 اندجان که تابع غرباً ۱۴ کیلومتر مسافه ده عسکر دیگان بر قیشلاق دن
 تو پلانگان موشتوم زور لر و حقسنر لرنی روس لر تو تب یتیمیش. سکان آگون
 اولانگان بر پایز دنگ قیزیل و آگون لرینه یوکلا دی لر. یریم کیچه ده جوناش که
 آماده لانب هوشتاک چالغان اوت خانه نی آوازی ایشیتار. ایشیتماز
 همه و آگونه گی سورگون که جونایدورغان خلق بر آوازدن، ایرکک خاتون،
 یاش. قری، کاته. کیچیک برابر داد دیدی لر: داد. فریاد وطن دن کیتمای
 میز، یورت دن چقما میز، دآد. دآد فریاد دیب آه و فغان قیلدی لر.
 بو کو تولمکان حادثه نی تأثیری دن تیمربول مأمور لری قورقوب کیتیلر.
 کاندو کتور لر هوشتاک لرینی چالدی ماشیننه نی سور و چیلر آتش عرابه نی
 یورغوزمای جای. جابنده همه توخادی. خلق نی آه. واه لری داد. وای
 لری دوام ایتدی.

تدهیش سیاستی نی باش عامل لری گپونی امری بلان قیشلادن روس
عسکر لری یتب کیلیدی هر واکون فی آلدیده سر نیزه سینی دولایب ، واکون
دروازه لرینی ته ته ته ق قیلیب یاپدی لر دهشت ایله دوق قیلیت ریب
سحر و قتیله پانزدنی جونا تدی لر . هر شهرده بولغان واقعه هر خیل بولسه هم بربرلیغی
یقین دور . بر نوع اوختایدور همه ستم ، بر ستم دور .

روس لر نی بونداق مدش معامله لری ایله ترکستان لیلر سور ولدی ،
ایچکی روسیه که جونا تیلدی اما قیسی جاگیه کیتک انلیغی فی هیچکم بیلمایدور . فقط
بوسر نی فرقه باشلوغی بیلا دور ، گپو بیلا دور .

45 کوندن صونگر اوکراینا دن مکتوب لر کیلیدی فقط منگاکیلغان
بر مکتوب ده با جامیز یازا دور : احوال میز ، بر ترکیک اولوک دن فرقی یوق تور
آه وطن آه اندجان ، جان - جان ای قرینداش لر ! قیده سیز لر ، بیز لر دنیا
جنتی دن چقار یل دوک ، چول و بیابان که کیتر یلیدیک ، بو جای ده نان فی
جسمی هم یوق اسمی هم یوق ایکان . بیز نی حالر که خدانی رحمی کیلسون ، عقل
میزدن آداشدیر ماسون ، توفیق و هدایت میز نی زیاده ایلاب ایمان میز نی
سلامت قیلسون . سیز لردن رجامیز شوکله : بیک وقتی ده دستور خان دن
بر رقه دن نان آلوب بر خلته که تاشلا سانگیز لرایکی . اوچ هفته ده قنچه
توپلانس جمع لاب بز که بوچته بلان یباریب تورینگ لر . بشقه لر هم بز دن
یخششی ایما سدور . معلوم بولدیکه همه سورگون لر نی حالی بر بریدن بدتر دور .
سورگون سیاستی ده روس لر نی باهانه سی کوب بولدی ، جمله دن آگه

لری روسیه غه سورولوب، ایگه سیز قالغان حولی جایلرغه، سمر دن کیلغان د روس
 جایلار شدی، سولیک او نوم لیک یرلر بوش قالدی - خلق فایده لمدادی دیب
 بونداق تاشلان دیق یرلر نی هم روس کو چپانچی لر یغه فرقه طرفیدن تقسیم قیلندی .
 دینه سابق حکمدار لر، خان لر، بیک لر که عاید یرلر نی، وقف یرلر نی وارثی
 چار حکومتی بولغانی که اوخشاش چار لر نی وارثی ساویت لر حکومتی بولدی .
 او روس لر نی توتکان کو چهرمه سیاستی نکث روس لر که ایکی طرف لیک
 فایده سی بولدی : برنجی سی - ترکستانی لر نی ایچکی روسیه که وادقرا اینا که سوردی
 قیزیل ایسیر پالیزم نی مدش ظلم لری آچق عمل که آشدی . ایکنجی سی -
 سورولگن مسلمان لر نی حولی جای لر یغه، مسجد و مدرسه لری غه، یرو سولریغه
 روسیه دن کیلتر یلغان کو چپانچی لر نی یرلشد یریلدی .

ضیاء لیلر نی احساسی

توبانده ذکر قیلنا دورغان موضوع لر نی، آچینار لیک واقعه لر نی،
 دقت ایله، اعتنا بلان او قوب عبرت لانیس لر نی محترم او قوچیلر میزدن
 رجا اولنور :

قیزیل روس لر نی تعقیب لر یغه، تیرور لر یغه د چار بولغان لدن بری
 ضیاء لیلر، منور لر صنفی دور . ضیاء لیلر، روس لر نی اینک غیر جزا لر کیه معروض
 قالدی لر چنانچه عیسی قل او غلی برمدت آچق صورته محاکمه قیلنغان دن
 کیین آدم لری بلان همه سی اعدام ایتلدی خدی ر علی او غلی نی طرفدار لری ادن

سکه علم کشلیری همه سی اعدام قیلندی. خدیر علی اوغلی انعام جان اوزی
ماسکاوده قیزیل جلا در قو لیلده اولدیریلدی. اما مسکاوه، انی انتخار ایتدی
یا زیب قالدیرگان خطی هم باردیب اعلان قیلدی.

بشق بر روایت ده فرغانه لی خدیر علی اوغلی نکش سورگون اولار ق بولوندو
ماسکاوده انتخار ایدرکن بر اقمش اولدو غو مکتوبنده گی فرغانه دهقانلری
ایله ترکستان ده گی ایمپیریا لیست ساویت روسیه حکمرانلیغی آراسنده
گرچک مناسبت دایر قیدلره نه بویورولور؟

بوزات که یگر مه سنه یه یقین بر زمان ساویت روسیه حاکمیتنه خذ
ایتمش و دایما حکومت اویه لیگی و جمهور باشقانلیغی کبی مقام لرا اشغال تیمیش
و چیچیرین نکش باشقانلیغنده ایلک خارجه گیدن ساویت دیپلوماتیک
هیئتینده ترکستان تمثیل جیسی جان بازلیغی نی یامیش اولان برکمه در.

بوصورتله اوزون سنه لر قیزیل ایمپیریا لیزمه یایدیغی بوقدرت قدا
لی خدمت لرینه رغماً، برکون ماسکاوده مجبوری اقامت دهاده و غروسی
سورگونده بولندیردیغی برصیراده، بوفعالیتیلده کندی مملکتی و خلقنه نه قدر
بیوک فئالیک یامیش اولدو غونو سیزمیش اولان خدیر علی اوغلو، بوگناه
لری اوچون کندی کندیجی جزالاندیرمکده اولدو غونو، ترکستان خلقی نی و فرغانه
کولونو زحمتکش لرینی سوهن هیچ بر ترکستانلی نکش ایمپیریا لیست ساویت
حکومتی ایله ایش برلیگی یا پامیه حکمی نی بیلیریمش و حکمیدی؟ (۱)

الردن کیین چقنان قاسیموف چیلر قولغه آلیندی، همه سی اوق که
توتلدی.

منور قاری آکا باشده اولارق عبداللہ قادری، عبدالحمید چولپان
والرنی امثال - اقران لری برابر شهید بولدی لر صونگر ا فیض اللہ خوجہ
اوغلی تابع لری بلان قتل قیلندی آز کوندن کیین اکمل اکرام اوغلی اطرانیگی
ملت چي لر بلان برابر کرکیل جلا دلرینه یم بولدی لر.

روس لر، گیزی کیلغانده، کوزی آجت، وطنی فی، ملتی فی - بخشی کورگان
استقلال چیلر فی استاب تاپیب الرنی آسدی، آتدی، قامادی، اوروغی
فی هم قویمادی همه سیننی محو و نابود قیلدی، الردن بعض لری خارجنه اوزینی
آلا بیلدی. (۱)

یرلر، سولر، ملک مال لر دولت لاشدیریلدی، یوق یوق دولت
لاشدیریلادی، آنجق فرق که مال قیلندی. هر نرسه فی امریگی تاشدیریلدی.
کامونیست لر پارتیه سی شونداق جبار بولدی که یقین تأیخ ده هر قندای
کافیتالیست مملکت لرده بونداق جبارلیک واقع بولمغان دور. آکمه
دولت لشدیریلغان مال و ملک لر اشچی دهقان حکومتی نامیدن مصادره
قیلنغان آلتون لر کموش لر فی همه سی کامونیست لر فرقه سی نکث قولی بلان
قیزلر گینزال لر که لیدر لر، زعمیم لر، رئیس لر که کوب کوب معاش لر بریلدی
شوری توروغان اشچی و خدمت چیلر که نسبت قبول قیلما یورغان درجده

آز بولدی کامونیت لرنکث معاشی، آی برآی زیاده قیلندی نهایت شوخاغه
 کیلدی 300 دهقان 500 ایشچی خدمتچی کامونیت پرزنسیر گینزال ازیست
 20,000 30,000 20,000 600
 آلادرلر. اتاروسیه دهگی 250 ملیون خلق قناعت بلان کیچینا دور (۱)

صناعت لاشدیریش

ایشچی لرنی ایشلاب چقارادورغان صنایع مال لرنی طیارلاش
 اوچون واین زهگ دیگان (VOENZAG) براداره تورولدی (۲)
 یانیده کاژ آتدیل دیب برشعبه سی بار دور، ایشچی لرنی شونداق ایشلا تا دور که:
 برایشچی معین ساعت ده، معین کونده، معین مقدارده مال فی حاضرلاش که
 مجبور دور. اداره باشلوغی فرقه که منسوب برنجی کامونیت دور، ایشچی لرکه بیزگان
 نورمه سی یعنی تعین قیلغان مقداری او قدر کوب دور که او مقدارنی تمامیلد
 ایشلاب چقارش اوچون مدت جوده آند دور، بنأعلیه دیگان وقت که
 حاضرلاش ممکن ایس دور. بیچاره ایشچی لر نورمه فی تولدیریش اوچون او قدر
 جدی چالیشا دور لر که کوندوز لری - کیچه که اولاشب کیتا دور، چونکه نورمه سی
 توماسه عتاب محقق دور. کسه، کسه ایلا سوزلا شاید دور، برکشی برکشی
 ایله قول بیروب کوروشالمایدور. قول اوزاتب کوروشماق ممنوع دور.

PRIVETISTIVOVAT BEZ RUKOPAJATIY

یازیلغان تورلی لورلر ایشیک لرکه، دیوار لرکه، ایشیخانکه، آشخانکه، اداوکه

آسیغلق دور. بیچاره ایشچی لر جانی حلقومینه کیلار درجه ده محنت گه گرفتار دور لر. کاتبی اولدوغوم بواشچی لر نی بعض بر لری ایله تنها قالغان وقت لرده هرل لاشب نورمه تولدی مو؟ یا شاسون ایشچی لر، یا شاسون محنت کش لر، یا شاپر الیتار لر حکومتی دیب کولو شوب قویا میز، بو قدر، بربر یغنه صمیمی محبت لر ی بولغان لر (داهری دین) دیب قویا دور لر فقط.

ایشچی لر نی هم داغلایدورغان هم یاغلایدورغان شعار لر ایشخان لر گه آسلفان دور مثلاً: ای ایشچی لر! یخششی ایشلاکان ایشچی نی اذلاً نورمه سی وقتیده تولادور، طعام لر نی وقتیده آشایدور، وقتیده یگان طعام بدن گه سینکا دور، کوب ایشلاب چارچاب یا تسه وقتیده اولیقوکیلا دور، بوندق اولیقو جوده شیرین بولادور. بوندق چالیشقان ایشچی لر ضربدار بولادور مکافات گه نایل بولادور، بوسوز لر، لینین نی لیگسیه سیدن نمونه دور. شونکا اوخشا ش انقلابی داهی لر نی نصیحت لر ی هم کوب دور دیوار لرده بوش جای یوقدور. شونی اوندو تما سلیک کیرک دور که، وصف سیز (توبان درجه ده گی ایشچی لر) ادر ته درجه ده گی ایشچی لر، مامور لر یر لیک لردن بولادور. اما وصف لیک، یوقاری مرتبه ده گی آمر لیک مقانده گی خدمت چیلر هر مکانده هر زمان ده روس لردن بولادور.

آلتون سیاستی

اوسکان فصل لرده ذکر قیلنغان بانکه فی خلته - خلته آلتون لر نی خلق گه ساتوب الرنی ادریس لر نی یازیب آوب لیسته سینی بانکه آرقالی سیاسی دایره

که تافشر لیغان، یعنی، محترم او تو چلیزنی معلوم لری دور. او شل غسل، فی یلانان
 لر که قلمفیه چاینا تش نی وقتی کیلدی دیب سیاسی اداره طرفیدن، اود وقت
 ده گی رویخط بویونچه اوکشیلر، برکیچه ده اوی - اوی لری دن او شلانب گپو نی
 مخصوص برکشلیک (آدینا چکه) حجره لر یغه قامالدی لر. کیچه لری بعضاً
 آلتی، بعضاً اذن - اذن کشینی صحنه سی کینگ بر زال که کیلتر لیب محاکمه
 کرسی سیغه اوققوز ولادور. هر برینی ایکی یانیده گاوده لیک، قوت لیک موس
 اُرمنی عسکر لری دن تورادور میلتنق لری یوق، قول لری بوش، تیتک بر وضعیت
 ده امر که آماده ایکی کوزی صدر ده گی گپو نی آمریده جزئی بر اشارت که حاضر
 دور لر. اورته ده چوقور بر زندان بار دور. نوبت ایله سوراق که باشلانادور.
 فلانی، فلانی اوغلی! سنده قنچه آلتون بار؟ قیسی جایده؟ کیم فی قولیده؟
 اگر بوکشیده آلتون بولسه، هر نابارگیه اقرار کیلادور تو یکان (کومگان) جایله
 کیلتر یب او شبور زال که حاضر قیلا دور بشقہ لرینی کوز آلدیده تافشر اودور. اوزی
 آزاد بولیب جانی فی قوتقازوب گپو نی اداره سیدن چقب کیتادور.

صونگر اینه بری دن سورا لادور: فلانی سنده قنچه آلتون بار؟ کیلتر!
 جواباً - من آلتون فی تو شوم ده هم کور گانم یوق. من قیده یو - آلتون قیده
 دیدور. ضابط آمر - خوب صیقیشدیر اودور. او کشی هر گیز، هر گیز آلتون
 یقین کیلمایدور. ضابط فی بر اشارتی بلان، او کشینی ایکی یانیده گی صالدا
 لر آئیده ایکی طرفیدن سرسان قیلوب کوتار اودور شول دقیقه ده صحن فی اورته
 سیده گی زمان فی آغری بر تو که با سیلشی بلان آچیلادور، او آلتون یوق

دیگان کشتی زندان که آتیلادور، حالاً اوستیدن بر شیشته تیزاب تو کولگاندن
 کیمن زندان فی قافقانی ینه یا پیلادور. آلتون محاکمه سی دوام ایتب ضابط
 او چونکی شخص که سوال قیلادور. فلانی! آلتون لر قیده؟ سنده نیچه دانه آلتون
 بار؟ سوزله! اختیار اوزونگ ده، اگر راست ایتسانگ دروازه آچتی
 سن آزاد دور سن، اگر یلغان ایتب بزنی ادینا تادورغان بولسانگ اوشبو
 زندان سنی هم قبرینگ دور، تاللاب آل سنکا جور یوق، عذاب عقوبت
 یوق، شورالرحکومتی ده ظلم یوق در دیب ضابط اوشینی کوزیغه تیرمولوب
 تورادور ادا دم اگر اقرار قیلسه آلتون لر نی تافشردور اوزی آزاد بولا دور،
 اگر انکار قیلسه ویا خود حقیقت ده او کشیده آلتون یوق بولسه لحد زندان که
 آتیلادور.

بشقه لر نی محاکمه سی هم شونداق دور. اما آراده. صیراده فن فی عذاب
 لر هم بولیب تورادور، مثلاً: انکار قیلغان لر نی ایکی چیکه سیغه الیکتریک
 سیم لر نی قویا دور اوشینی کوز نوری، کوزینی قاره چیغ لر یوزی اوستیدن
 ایرغیب آتیلیب چقادور بونداق الیم عذاب دن کیمن اقرار قیلادور، آلتون
 فی بیرادور کوزدن اجر ایدور آزاد بولا دور. عکس حالده شو عذاب ده اولدیلا
 دور، قبری طیار، کفن سیز، جنازه نمازی یوق زندان که کومولادور.

گپو ضابطی ینه بر کشتی اسمی فی توتب فلانی! سویلا آلتون لر نی قیسی
 جایلر که کومدینگ دیدور. اول کشتی. قیسی آلتون فی ایتا سیز؟ آلتون
 فی اسمی سیزدن ایشتب توریب من دیب جواب قیلادور. بشو حالده ضابط

بردوسیه (دیلا) نی چقاریب قتیله زرگر لیکت بر دکانه آلتون آلوب ناب
 تور غانلغی نی یانیده بانکه دن خلته لاب آلتون آلوب کیلوب بوکشیغه
 ساکنان مأمورنی بر لیکده آلینمش صورتی نی کور سا نادور، ایتادور که
 بز سوراغان آلتون لر شو آلتون لر دور ایدری اختیار سنده یا آلتون یازندان
 بوکشی چار ناچار اعتراف ایتادور: باغ ده شفا لودرخت نی تکیده شو نچه
 آلتون بار، اوینی آستانه سینی تکیده شو نچه بار دیدور. حالا تور ت مالدت
 ضابط باش اولارق حاضر عرابه که توشب یریم ساعت ده ۲ خلته آلتون
 نی او مجلس که حاضر لانا دور. آلتون لر سانا لا دور، عددی توغری چقسه
 اولکیشی آزاد دور، اگر کم چقسه، کمی نی تابغو نچه سینه قاما قده قالا دور.
 خلاصه سی شو لکه: عذاب نی نوعی کوب دور هر خیل عقوبت لر بلان
 اقرارینی آلا دور، اقرار قیلمغان لر، یا خود آلتون بلان علاقه سی بولما گان،
 آلتون آلمانغان. آلتون سا تما گان لر ناحق یر که همت بلان او شل انکان
 بولا دور، زندان که کومولا دور. جراسی بر شیشه تیزاب دور.
 آلتون نی یو توب خار جکه (کاشغر که، افغانستان که) جو ناعنان
 کاروان لر نی ویا خود حاج که قاچکان لر نی یول دن. حدود دن او شلا
 کیلوب عذاب عقوبت که سالادور. آلتون یو تکان لر که دار وای پجریب
 اسهال بلان قار نیدن توشریب آلا دور.
 اندجان. کاشغر آراسیده گی حدود "ایریش تام" دن او توب کیتا
 دورغان حاج که تابع کاروان لر نکش آت لرینی، تیوه لرینی توختاب

اوچکون۔ تور ت کون ساقلاب دار وای پجریب حیوان لرنی قور ساق لریگی
آلتون لرنی چقارتب آلور صونگرا دن کاروان نی کاشغر که جونا تیلادور۔

دیندار لرنی جزاسی

ایچکی روسیه نی هر طرفیخه، اوکراینا که سورولگان مسلمان لرنی اورنیخه
روس لریکیلیب پرلاشدی. مسجد لرنی محراب لریگه قدر سه سه رسکی لرتولدی.
همه برتاواریش بولدی لغت لرو سچه، کتاب لرو سچه، سوز لرو سچه بعض
عادت لرو سچه بولدی. روسلاشدریش سیاستی آهسته۔ آهسته عمل
که آشدی.

نماز، روزه اورتادن کوتاریلدی. قرآن او قوش ممنوع، قربانلق یوق؛
قوی، مال صوقوم سولولمایدور، قربانلق قیلخان نی جزاسی محکمه ده دیل
لیک سورگون که محکوم، حقیقت ده قایتوب کیلایدور دیگان حکمنامه ده
اشارت (شیفیه) باردور.

برکشی زکوة بیرسه، دیا بشقه دینی عبادت لری ایله انی دیندار لغی ثاب
بولسه، انی جزاسی سبیریانی اینگ ساووق منطقه لریدن ارخنکل دلایتی دن
”کیم“ اسملیک اورمان لیک که قره غدی درخت لرنی کیسه۔ کیسه اولوش
که محکوم دور.

هر شهرده شورالرتورمه (حبسخانه) سی اوچتورت دانه دن باردورانی
دارالاخلاق دیب اسم لاندیرغان لری، بولردن بشقه تاشکند ده مخصوص

برقاماق خانه بار دور. اسی کانتر اسیونی لاگیر (KONTRATSIYANNI LAGER) دور. بوقاماقخانه، ترکستان اولکه سیده سیاسی مجرم لرنی جزاخانه سی دور. بوقاماق خانه، شوقدر تولدور که دروازه نی آغز یغنه قدر محبوس لرقاینایدور. شورالرحکومتی نکث هر قندای بر قانونیغه مخالف بولگان لرنی سیاست ایله اوغراشکان لرنی جایی بودور.

ایرکک لرنی اکثری تورمه ده، خاتون لراطلاقیله ایش ده دور لرترا موای یورغوزا دورغان لرخاتون لردن، کالخورنی فعال ایشچیلری خاتون لردن، فابریکه لرده خاتون لرتاله ده تراکتور سوروچی لرخاتون لردن، قاره ایشلر، یول لرکه اسفیلت توکوچی لرخاتون لردن مجبوری اریغ کاو لاش (۱) ایش لیه خاتون لر، خصوصاً فاخته ایشی نی قسم اعظمی نی خاتون لر بجه ده دور. خلق ده: دینی بایرام لریوق، جمعه تعطیل لریوق، یوق دور.

نادر برحکایه: تراموای سوروچی بر خاتون آی وکونی یقین بولوب ااره باشلیغی دن توغوب آلیش ادچون رخصت سوراب دور. فرقه نی پلانی که سیغایه دیب رخصت بیرماب دور بیچاره خاتون وظیفه باشیده یعنی تراموای نی هیداب تورگان وقتی ده تولناق تووب قالوب دور در حال تراموای نی توختاب آنیده توغوب توینگان یعنی، یولچی لرشاشب قالوب حیرت ده قالغان لری مشهور دور کبغل، ایشچی لرنی یا شاش طری شونداق دور بونداق حادثه لرام واقعی بولوب خلق اورگانب قالغان در. هرکیم نی مخصوص بردنتری

بولادور. بود فترگه حیاتی بونچه حکومت ایله، اداره لر بلان بولغان علاقه لرینی
آلغان مکافات لرینی، کمالیات اشیاء لرینی وقت - وقتیده یازیلیب تورادور
اود فترگه یازیلماق قالغان نرسه لر دولت نک مالی بولدی دیب فرقه نک امریکه
تافشر بلا دور فرقه استمار ایتادور.

همه اداره لرده سیاسی اداره فی بر شعبه سی (خفیه سی) بار دور همه دایره
که حکمی نافذ در کاتیکچیک مسئله لرده بو شعبه فی موافقتی آئینادور انکا کوره اجرا
قیلنادور اکثر ایش لر بو شعبه ایله تیلیفون ایله بولادور. سیاسی اداره فی حکم لری
هر بر عائله ده نافذ دور، عائله اعضا لرینی همه لری بر برگیه جاسوس دور.
هر بر جاسوس وظیفه اعتبار لیه فعال چالیشادور. مجبور قالغان وقت لریده
تهمت قیلیشدن قایتمایدور بولر طرفدن بولغان جنایت لر مسامحه قیلنادور.

حق سیز لر

سادیت لر قانونی چه؛ کامونیست تشکیلاتی که منسوب اعضا لر،
حکومت که یعنی فرقه که اطاعت قیلغان ایشچی لر، خدمت چیلر، دهقان لر
وهم یاش کاما مال لردن باشقه همه حق سز دور.

قیزیل روس لر نی نظامی کوره: سوداگر لر، دیندار لر، مللار، ایشان لر
بابا لری تا برادر تکان لر، بای لر، بای باله لری، آتاری نماز او قوغان لر، مفتی
بولگان لر، قاضی لر مکتب دار داملا لر، الرنی اوغل لری همه سی حق سز دور.
بو صنف لر هر شیدن محروم دور لر.

اوغری لر، قاراچی لر کو پایگان، قیمت چیلیک برطرف، گذران قیلش
 جوده آغیر، حیا سزلیک رواج ده، قمارخانه لر، ایچی خانه لر، و باشقه لری کیچه
 کوندوز آجتی. اخلاق سزلیک عیب ایماس، یورت بی تمیج، همه بی سرانجام
 مونداق قیین چیلیک بلان کون کورغان زمان ده آرا کونده بر میتینگه که چاقیرلا
 دور، مجبوری صورته همه، ایشی نی تاشلاب بارادور. سوزار بولسه اسکی تاس،
 ایسکی حمام دور. بلدی نی پلان لری، ییگی ریشیم لر، فرقه نی پریکا زلری او قولادور.
 یاشاسون بزرگه صریت بیرغان ماسکا و کامونیست لری، یاشاسون بزرگه رهبر
 لیک قیلغان روس کامونیست لر فرقه سی دیب نطق توکار توکاماس همه بر
 آواز دن خواه راست، خواه یلغان یاشاسون لینین نی شاگردی ستالین،
 یاشاسون فلانی دیب بی اختیار باقرادور لر.

ترکستان حادثه لر یکه عاید دوشنبه صحنه سیدن برپورده

تاجیکستان مرکزی دوشنبه شهریه واقع بولغان روس لر نی ستم لریدن بر
 واقعه نی یازیب بتون اولکه نی احوالیغه نمونه اولاراق او قوچیلر که تقدیم قیلش
 فایده لیک کورولدی. باشقه شهر لره کی ظلم دیده لر شونکا قیاس لانا دور.
 دوشنبه کافیر اتیف لر نی بریده خدمتچی ناصر - خوجه یوف تو قوسدن
 او شلاندی صونگرا گپورده قاماقده ایکا نلیغی بیلیندی.

ناصر خوجه یوف نی کورغالی گپور قاماق خانه سیغه برکالخور میسی کیلدی
 ایکای حسرتلاشب او تورگازده؛ ایشان جان داورمان پالوان دیگان کی تاشکند

تاشکند لیک مجبوس لړهم صحبت که قوشولدی .

پالوان فی قولیده کویلاک چا پان بارایدی ناصر خوجه یوف پالوان که
قاراب شو چا پان لرنی تاشلانگ ! نیمه قیلاسیز ؛ کمډن قالدی ؟ دیدی
پالوان - کیم دن قالارایدی ! اولوک دن قالدی ده . تر یک دن نیمه قیلاسی
دیدي ؛ صوکر اکا لخوز رئیس که قاراب ، رئیس آکا ! بونی قارانگت منطوم
بولساک ، قولومیز قوروق ، قارنیز آچ بولسه . کیچه نوبت چی کیلوب بزډن
چ کشینی طلب قیلدی چا پان کویلاک لرنی چقارتب ، ایشانی بلان هاید
کوز آلد میزده آلوب چقوب کیتدی . گوتم ایتب آتدی اولدیردی او شل ایکی
منطوم نی چا پان لری دور . بزساتب اوقات قیلاسیز آکا دیدی خوجه یوف
ایتدی پالوان تخمیناً ۲۵۰ چه منطوم لرنی یحتمه تون لرنی ساتب خراجات
قیلغان دور دیب تورغان ده . قضای حاجت اوچون چقغان مجبوس لمباند
کوروندی اکیوز که یقین کیلا دور لر .

پالوان بوسینونی جوزوب ، قوی فی نیزه قیلوب رئیس که قاراب منه
شولرنی همه سی بی گناه دور بز که اوخشاش اولوم که منتظر ، یحتک چا پان که
دارت بولیش فی کوتب تورغان گناه سیز مجبوس لردور .

(کابل عبدالکیم پالوان خسته عیادتی اثنا سیه)

بناکارلیک سیاستی (STROIYITEL'STV0)

سادیت لرده بناکارلیک دیمک ، اوچراغان عمارت فی بوزوش

دیمک دور. آراده صیراده براردانه سنجی عمارت تو شاد دور، بو عمارت دوت گ
تابع دور.

بنا کارلیک پلانی نکش ایچ یوزی، بنانی بوزولیشی و توزولیشی یوزده.
یوز ایچکی روسیه دن کیلغان اوروس لر نی ایش گه سالیش، الرنی ایش بلان تاین
لاش دور ساویت لر نی یگانه هد فی شول دور.

کوپه لر، جاده لر، رسته لر بازار لردن، ایش قیلنگان جای لردن توب
قالسه نگیز کورولادور روس لر گه له گه له بولوب گاه کوچه نی او طرفیغه گاه بو
طرفیغه سورولوب اوتا دور لر کاته کوچه ده سیز گه یول بیرمایدور لر. بولر همه
سی اوکر اینانی در بدر لری، سه موره بیزاری لریدر.

اونده - بونده سنجی توشکان عمارت لر هم اوچر ایدور خطی نی او توسینگز
بیلا سیز که باله لر باغچه سی، یتیم خانه، تربیه خانه، تو غوم او یلری، بوده که لر گه
خاص تربیه خانه بولردن بشقه مشرّع و غیر مشرّع باله تو عنادور غان
(RADILNAYA) بنالری باردور.

بو جایلر که مضطر بولوب کیلگان حامله لیک خاتون لر بولادور. سنجی
توغولگان باله سینی کورمای دور اسمی نی بیلمایدور فقط نومره قولیغان دور. بولسه
نسل لر نی بوزلش اوچون تورولغان بر اصول دور.

باله تو غقان خاتون لر اوز حالی بلان آواره دور. تربیه حیلر باله نی
یورگاب یوب تازه لاب بشقه براو گیه آلوب کیتادور. گاهابر باله نی
بر آنا که کیلتریب ایمیز دیریب یینه قایتاریب بوده که لر قسمیغه یرلشدیرادور.

بونداق نازک و طیفه لرنی تمام لاش اوچون مخصوص مکتب دن (قورص) دن
یتیشیب چقخان باله تربیه چی له همیشه آماده دور لر. بوندن بشقه دل لری هم
کوبدور. یازلیما دی و لیکن هوپ هوپ نامه فی مؤلفی مرحوم صابر طاهر فی اوشبو
مصرع لرنی نقلی ایله اکتفالا لب بوموضو که خامه بیرلیدی:

نیجه من دورتمده بیرین یازمنه هم اهل قلم
قورخورا ون دورتمده بیرین یازمنه هم اهل قلم
سن اگر سوز دیره سن: قورخما، قیل احوالی قلم
وضع حالکث یازلیه سه زلی زلی و بجم و بجم
اولیه بر حاله دوشرسن که تو کوکث بیز- بیز اولار!
اکنکثا گیمکه شی تا پماسان! آستار اوز اولار!

شرح: اعتنا ایله او قولوشی موجود دور.

محترم او قوچیلر که عرض اولنور که: فقیر، رومان (داستان) یازمادم، بوش
کاغذ لرنی قارالاب فلسفه قیلادم، قدر دان او قوچیلر اخلاص بلان او قوسون
له، تاریخ لر یقه آشنا بولسون له، دشمن لری بولغان روس نکث ظلم لر یقه واقف
بولسون له، انتقام اوچون حاضر لیک کورسون له، استقبال لری استقلال لری
حقیده اندیشه لیک حرکت دن بولسون له دیب یازدوم.

مسجد لر یزنی محراب لری امام سیز، مناره لری مؤذن سیز فتال دی
اولوک لر یز که جنازه او قولما دی تکفین و تجهیز قیلنما دی، کوب اولوک لر یز

دفن قیلنمادی، عرض و ناموس پائیال بولدی روس لر خلق نی سوردی، زدو لک
کبی سوردی، همه نی قل قیلدی. زمانه سی نکث فرعونی بولوب همه نی حیاتی نی
کیمیردی، ترکستانلیک لرنی روحی چوکدی، نجختی باتدی. بوشاعت لر بوستم
لر خلق نی قلبیده توز الماس جراحات بولدی.

بونداق ظالم، رحم سیز، وحشی روس لر گکشی قندای ایثانسون،
قندای اعتماد قیلسون.

ظالم اوروس لر قولیمزدن قرآن جزر لریمزنی، تیلی میزدن اللہ پیغمبر
اسم لرنی قلب میزدن ایمان لریمزنی. ضمیر میزدن عقیده لریمزنی سوکدی،
سو کما کده بو تدھیش سیاستی درنده لیک لری مدنیت نی قاره
قیزیل تاریخ لریده تسجیل قیلندی ترکستانلیک لر، تیز زمانه بو ظلم لرنی
... اونو تورمو؟ اونو تماس

آچارچیلیک

۱۹۱۹ نجی ۱۹۲۰ نجی یل آچارچیلیک بولغان خلق قینالغان یل
لردن دور حرب مناسبتیلہ اکیلغان ایکن لرنی لایقیلہ تیشدیریب بولمادی،
اکثریرلده ایکن لر عسکر آت لری نکث آیاغی آستیده قالدی حکومت،
طیار خرمان لر گه کوز تیکدی، قیزیل عسکر لر عرابه لر ایلہ کیلیب یو کلاتب
باشا قده یوق، اوراقده یوق خرمان ده حاضر بولغان لر زور ایلہ آشلق غه
ایگه چقادی.

مینور هم عادت ده گیدیک یا غمادی. ایچکی روسیه اوکراینان بونغا

کیلش توخادی، ظاهرده سبب لرنی یولی توسولدی حقیقتی فی الله تعالی
بیلا دور. هر حالده قحط چیلیک باشلاندی آدم لرنی قارنی تویمایدورغان
بولدی، اگر قارنی تولسه کوزی تویماس حالغه اوچرادی. دان یوق، گوشت
یوق، اون یوق حکومت اوقات فی و بشفه نرسه لرنی دفترچه ایله بیرادورغان

بولدی (ZABARNAYE KARTOCHKA)

کوب آدم لرنی کوزی کورماس بولدی کوز آچتی اما کورمایدور باقار کور
کوپایدی. بو بیچاره لر دوختور دن کاغذ آلا دور او کاغذ (RECHETA)
نی کورغان دن کیلین گوشت اداره سی واسموشکه بر قداق فی سکر دن بری
تقریباً 50 گرام گوشت بیرادور. اگر کوزی آچیلیماسه دوختور نی نه نجی
کاغذ یله یینه واسموشکه گوشت بیریلادور. کوزی کورا دورغان بولا دور. بو
هم عموم که ایماس آدم لر تخته کونجاره یدی لر آت لر حیوان لر یا غاچ تخته یدی
برنجی جهان صرب اسیر لری اوستریالیر، وینگر یا لیلر هر کون ایرته بلان یگی شهر دن
تورت بیش دن بولوشب تو شادور لر، توپ توپ یورادور لر، قول لریده کاته
فاخته قاف دن سالمه باراونی اوزون صافی بار سالمه فی صافی دن او شلا
بر صیاد دیک هوشیار بولوب یورادور. قلیسی جایدیه برایت یا برموشوک
کورسه لر در حال سالمه فی آتا دور آونی او شلاب قاف که سالوب قاف
فی یلکه که آرتب یینه آو که (ایت مو شوک تو قوش که) دوام ای تادور. ادا سیر
لرنی هر کونی ایشی شول دور 33/ 1932 نجی یل لری سادیت لرنک بیش
یل لیک پلانی بولغان بیوک واقعہ لردن بری یینه آچار چیلیک بولدی.

اولگی آچار چلیک یل لر یخه نسته بو آچار چلیک بدتر راق قیتخ راق
 بولدی چونکه بو قحط چلیکده سیاست نی قولی کیردی ایجا بنده دولت کیشیری؛
 صنعی بهران، صنعی آجلق، صنعی قحط چلیق قیلیب خلق نی اوز یولینده
 رام قیلا دورغان قامپولری عمل گه آشدی. آچلیک قیرغن بولکاینجه
 بولدی شودرجه ده بولدی که آدم لر، آدم کوشتی دن شور با قیلیب
 سا تا دورغان بولدی. کوچه لرده آدم لر نی اولوگی آرا صیره یا تا دور آدم لر.
 بر چیکه دن اوتب کیتا ویرا دور.

بر کون برینی یلکاسیده بر آدم نی سانی نی کوتارغان حالده ایکی صاچی
 هایداب کیتکانی کور و لمشدر.

قولنه توشمای هر کون آدم کوشتی ساتب تیرکلیک قیلغان لر بی حساب
 دور. بو آچار چلیک اوقدر شدت لیک بولدی که بو آغیر چلیک تأیرخ ده
 کور و لماغان دور. بو آچار چلیک غه نسته حضرت یوسف زمانیده گی قحط
 چلیک هیچ گف ایماس مثال اوچون تاشکندده بولغان فحج احوال لردن
 بر نمونه؛ تاشکندده تیوه سرای بار دور. بونی روس لر طرفین تورمه قیلنغان
 دور. بو تورمه ده ترکستان اولکه سیدن کیلغان تورلی قوم لر بار دور اما کولبی
 قازاق دور.

عذاب عقوبت بر طرف دن آچلیک، کسل لیک بر طرف دن
 بولوب شورا لر حکومتی نی ظلمی سبب لی هر کون بو تورمه دن چقا درغان اولوک
 هیچ اولمز سه دن عرابه ده سرترین اوتون یوکلا غاندیک قیلیب اولوک لر نی

بربرنی اوستیغه تیریب آچق دن آچق کاته جاده لردن رسته لردن آلوب قیغزین
توغری بیش آغاچده گی توریمنجی نومرلیک زاودگه آلوب بارادور.

بو اولوک لر حالاً ماشینه که تافشرلا دور. خدمت که آماده سلاخ لر
در حال اولوک لر نی آرقه سیدن ایکی قه ریش مقداریده تیری سی نی شیلیب
آلوب ماشینه که تافشرادور. ماشینه سرعت ایله تیری سی نی دسویاک
لرینی اجرا آدور بشقه همه اعضا لرینی (گوشت، یاغ، پای، بیز) دشت
قازان که سوریب باریب توپلایدور. طیارلانب تورگان ایشچی لر آدمیزادنی
گوشت یاغ لریدن مرکب خام اشیاء نی دارولربلان آرالا شتریب صابون
قیلیب قالب که تویدور، برطرفدن صندوق لر که جایلانب فرقه طرفندن
تعین قیلنغان کافرا تیف لر که جونا تیلادور. روس لر نکت برنجی بیش یل لیک
پلانی ده گی صنعی آچلق سیاستی بلان ترکستان لیلر اولوم که گنه محکوم بولدی.

• وینه ایت لر که مویشولر غه نالوک سالیندی نالوک تولاننگان ایت لر

نکت بوینیده بلدی دن بیرلیخان نومر لر آسلفان بولادور. برطرفدن 4 صابون
زاودی نی عرابه سی کوچه لرده بازار لرده ایلانب قول لریده توربلان ایت لر نی
توتوب یورادور. نومرلیک ایت لر نی ایگه لری باریب نالوک تولاننگان یعنی نی
اثبات قیلوب قایتاریب آلا دور. بشقه لری اوشل کونی صندوق لر که جایلانب
صابون بولوب کافرا تیف که اوزبک تارگ دکان لرینجه جونا تیلادور.

مخصوص ایشچی لر بار دور که الکر و ننگان قوش نی اولایدور. چنانچه
درخت ده، دیواره، دارده اولتورغان قوش که قاراب نی که اوخشاگان

بر نرسه بلان کچیک نخود دیک بر نرسه نی پوداب اوچورادور، اوزرسه توغری بارب
 قوشکه تیکادورده قوش حالاً پاتیل لاب یرکه قوشادر (*)
 بشقه لرینی شونکا قیاس قیلنسه کامونیت لرفرقه سی نی ترکستان گه
 بیرخان مدنیته آشکارا دلارق هرکیم غه معلوم بولادور .

ظلم نی نوعی وحساب لری (قیزیل لرماخلدی دن)

صنعی آچلیق؛ ۱۹۲۱/۲۲ ده اولوم حسابی بر میلیون بر یوزاون
 قورت مینگ ایدی ۱۹۳۱/۳۳ ده اوچ میلیون بولدی بواولوک لرنی
 ایکی میلیون قازاق دن ایدی (۱) آچلیق یل لیده : بخدای اکیلمادی، همه
 زراعت فخته بولدی، حیوان لركوب اسراف بولدی .
 قازاق لرنی عصیان ده؛ روس لردن ۲۳۲۵ اولوک ۱۳۸۴
 غایب بولرنی مقابلنده قازاق لردن ۶۳۷۳۴۷ اولوک ۱۶۸۰۰۰
 سبیر یاکه سورگون ۳۰۰،۰۰۰ کو چپانچی لركاشغوبشقه طرف لركه سیغندیلر
 ۵۰ قیشلاق یاندریلیب خراب قیلندی .

قیزیل لرنی ظلم لرینی یازغان بلان توگامایدور. شونداق ظلم لرنی نتیجه
 سیده همه نی اوزینه تابع قیلدی همه اطاعت ده بولدی. بوندن صونکر است
 برآز بوشاشدی، روس لرباشقه پلان بلان ایش کوردی. صنعی بهران، صنعی
آچلیک سیاستی اورنیغه ییگی بر سیاست اقتصادی سیاست چتاردی

(*) حاجی بای آکاشکندی مدینه منوره
 (۱) آلمانیه گراسیرتوشکان بر قازاق نی افاده کچه قازاق دن هلاک بولگان لراوچ بیریم میلیون ایدی .

یهودی سیاستی بولغان اقتصادی سیاست فی جاری قیلدی بواسمی N. E. P. دور . ۱۹۳۶ و ۱۹۳۸ نجی میل ده ملت چی منور لر ، ضیاء لیلردن دن بولغان قربان لر ۱۳۰۰۰ گه بالغ دور .

۱۹۲۱ ملی آغوست و سینتا بر آیلرنده والگه ایالت لرینده آچلیک صونگ حد گیه یتدی . اودوز میلیون انسان اولوم له قارشی - قارشی یه کیلدیر ساویت لر هر تور لود واسطه گه باش اوردی لر .

آج روس خلقینه فرانسه فی ماسکادده گی سفیری موسیو NALLEN کوشش لر لیه آور و پادن یاردم کیلدی HOOVER و NONSENI ۲ میلیون گودک باله لر فی اعاشه ایله اکتفا ایتمشدی .

انگلیر لر اون میلیون انگلیز آلتنو فی قرض بیردی لر (۱) و بشقه آور و پا دولت لری علی قدر الحال یاردم لرینی آیامادی لر . بو یاردم لر نکث همه سی ماسکاو قانا لیلر روس لر گه تقسیم بولدی .

ترکستان لیک لر گه نه کوک دن یاردم بولدی ونه یردن . ونه آسیادن ونه افریقادن ونه همسایه دولت لر یاردم بیردی لر .

خلاصه کلام شونداق آغیر کونلریده ترکستان لیک مسلمان لر . اسلام عالمی دن یاردم کور ماغانی دیک خرستیان عالمی دن هم یاردم کور مادی لر .

ساویت لر روسیه سی نک اخلاق بوزوش پلان لری

اخلاق دیگان فضیلت لیک مزیت لیک صفت فی اورته دن کوتاریش
اوچون ساویت لرنی قوللانغان اصول لردن بری: بر قیز ایرگه تنگیا سدن
بورون قیز لیک قتی ده بر باله توغسه، او قیزگه 500 صوم (روبله) مکافات
بیر یلا دور.

بر خاتون خواه مشروع یول بلان، خواه غیر مشروع (زنادن) بیش باله توغسه
بو خاتون گه 2000 روبلی مکافات بیر یلا دور. افساد اخلاق توغره سیده
عجیب و غریب نظام لری بار دور که یازیشدن قلم نفرت قیلادور.
روسیه ده، روسیه مدنیتی نکش فو توغرافی فی چقارغان قیزلی (پنتیر لینی)
بر حادته بولدی. بو حادته ماسکاو دیک روسیه آوروپا سیده مدنیت مرکزیده
بولدی. حادته شول دور:

کونلرنی بریده ماسکاو شهرینی بیوک جاده لریده گاهها 300 دن
زیاده و بعض ده 500 گه بالغ ایرکک. خاتون بر بر لرلیه آرا لاش همه لری
یلا نغاج آنادن توغمه بر حالده پاده. پاده بولوب توپلانب ماسکاو فی دریا
(ریکه ماسکاو) طرفیدن ایکی ایاغ لیک میمون ویا آیق لر قیافه سیغه
او خشاش بر قیافه ده نمایش قیلوب چقدی لر.

قیش فصلی، ساوق فی اینگ شدت لیک وقتی ده بومدن میمون
لر ماسکاو کوچه لرینی بازار لرینی ایلانب نمایش قیلوب اودی لر، کامونیست

پارتیه سینی امری ی ریغه کیلتر دی لر.

قیز یغراق طرفی شولکه: ایرکک خاتون برابر بعض لرینی باش لر یغه (ساج
لر یغه) و بعض لرینی کیندیک دن پست طرف ده کی اعضا لر یغه قیزیل-
قیپقیزیل لته لر (لینته) لر قیزیل کاغذ لر تا قلفغان دور. اوپارچه کاغذ لر گه
لختک پارچه لر یغه یاز یلغان شعار لر او شبدو دور.

دالای ستید DOLAY STIYD, DOLAY STIYD

یعنی بیتسون حیا، قمر اولسون حیا، بیتسون شرم، بیتسون اویات ناموس
معنایه دره.

ای انسان لر! ای مسلمان لر! ای عقلی باشیده یاش لر!

کامونیست لر نی، ساویت لر نی شعار ی شوندن عبارت دور.

محترم او قوچیلر! روس کامونیست لر نی شعاریندن، سیاسی
خطه لریدن بو قدر بیان قیلندی بولر نمونه دور دینگزدن قطره در قو یاشدن
ذره باشقه چشید لر کوب دور هر زسه اورته ده دور مشترک دور. خاتون هم
مشترک بر مال دور دیدور لر. ذاتاً آوروپاچه اولارق کامونه دیمک مشترک
دیمک دور. ساویت لر روسیه سیده گی حریت، عدالت، مساوات یگان
اصلی یهودی لردن چقغان بو شعار لر نی حاصلی، ثمره سی، اشتراکیون نی معنای
هر زسه مشترک دیمک دور.

دخی ایشچی لر حکومتی، فرالیتار لر (۱) دهقان لر حکومتی دیمک فرقه حکمدار

(۱) پرولیتاردن مراد، آنجی ماسکاف پرولیتاری، روس پرولیتاری دور.

یعنی روسیہ ایمپریالیزمی دیمک دور، ذکر قیلنغان واقعہ لردہ عدالتن هیچ
 نمونہ یوقدور. حریت دیگان یاقم لیک گفنی عملدہ کورولدی کہ روسیہ ده گی
 حریت: بر قوش نی قفص گہ قاماب قویب قوش گہ بیر ملیغان حریت گہ اوخشايدور
 کورونش ده قفص ایچنده قوش اوز کیفی چه حریت گہ سوگہ، دان گہ اگیہ دور اما
 قفس نی در چه سی محکم دور، تیر پنجره سی محکم دور قوش اسارت ده دور ساویت
 اگر چه انگلیز و فرانسوز لرنکث افریقا گہ تاینغان (SELFDETERMINATION)
 حقنی گہ طرفدار یعنی نی اعتراف قیلسه ده ترکستانی لر حقندہ بواسول نی تاینشدن
 زینہار۔ زینہار اوز اقدہ در۔ بو پرنسیف دن آیریلما سلیک اوچون شدت
 لیک سیاست ایشلا تادور، مثلاً: ترکستان عسکر لر نی ترکستان حدودی خارجہ
 اوکرایناده، ایچکی روسیہ ده خدمت گہ سالادور، ترکستان گہ بشقہ اولکہ لردن
 عسکر کیلترادر۔ روس لرنکث تیخینکٹ ایلکتر و نیک آلت لرنی ترکستان گہ
 بیز کیلتر دیک دیب قیلنغان پرو پاغانده لری بر توغرادن اصلی بولسه ده ترکستان
 نفوسی گہ قاراغانده توپہ نی گہ دده سیدہ بر قولاغ در۔ یرلی لر گہ حق تاینش خارجہ
 بر مزیت دور، اما سادیت لردہ کاتہ بر جنایت دور۔ سادیت لرنکث غایہ
 سی: ترکستانی لرنی ہر بر توغریہ ماسکاو گہ اطاعتی دور، ماسکاو لرنکث چیزگان
 چیز یعنی دن چقماسدن باقار کور گہ اوخشاب تیا کلانگان طرف غہ هیچ
 توخامای یوریشی دور، عکس حالده رئیس لری بیشیک ده بوغولادور، زیرا
 ہر قندای تقدم و ترقی ماسکاو نی فرمانی وار شادی ایلہ بولادور۔

ترکستان نی ترقی سیدن نمونہ کوریش لازم کیلسہ، بوگون کی مدنیت دورنیہ

ترکستان نکت بناری عمارت لری ایسکی طرز ده کهنه طاس - کهنه حمام دیکانیک
 کهنه طرز اوی لردورینگ طرز اوی لرهم باردور، اما بوسگی طرز اوی لرده یینگی
 کیلغان روس لراولتورادرلر - ایمپریالیست لراطلاقیله ملت فی فکرلیک
 منور بولیشی فی، بقاسی فی، راحت ده هوشیار یا شاششی فی استامایدورلر،
 ماسکاو ایمپریالیزمی ایسه دهابدتر راق دور .

روس لرنکت تارقاتکان پروپاغانده لریدن بری : سرماییه دارلر نظام
 دور، افریقا مسلمان لرینی خوار کورادر، قل دیک ایشلاتا دور، انگلیز لرفرانسه
 او بیچاره لر فی سورادر، معدن لرینی بیترو لری شیمیرادر . جور و جفا قیلادر
 دیب هایقرا دور . ولیکن روس لراوزینی کورمای دور، اولتورکان کرسی سیدن،
 ماسکاو فی استبدادیدن هیچ بحث قیلمايدور، حالبوکه حکمدار مطلق ماسکاو دور،
 عسکری برلیک، حاکمیت اطلاقیله ماسکاو دور، پارتی نکت چیز یغی در روس
 لرنکت سیاستی بومنوال ده بولوب توروب اسلام دینی که هجوم ایلد مسلمان لر فی
 ملامت قیلادر .

اصلنده سادیت لروسیه سینکت دین بلان علاقه سی یوق در،
 دین که تیش و تیرناق لری بلان قارشی در، خصوصاً اسلام دینی که زیاده راق
 قارشی دور ترکستان ده قورولغان خدا سیز لرجمعیتی فقط مسلمان لر علیهنده ایشلايدور
 فقط اسلام فی ضررینه کالفراس لر بیرادر لربشقه دین لر علیهنده گی نمائش لری
 آزدور .

بو خدا سیز لرجمعیتی نکت اسلام دینی علیهنده بیرغان قونفرانس لرینی یقین

زمانده گی سانی (5000) بیش مینگ دن آشدی.

الله تعالیٰ دن نیاز میز شو لکه مؤمن مسلمان قل لر گیه توفیق و هدایت نصیب ایلاسون بوقیزیل یا جوج لردن، کامونیزم مأجوج لریدن اوزی اسراسون آمین.

روسلر نی توتکان مد هاش سیاست لرینی یازیب توکاتب بولمایدور. فقط یقین زمانده ساویت ایمر اطور لینی دن صادر بولغان کامونیزم ریژیمی گه عاید برقرارینی محترم او توچیلر گه تقدیم ایتا میز شاید روس لر نی پرده آرقه سیغنه یا شریلغان چهره سینی کورور وروهم کامونیست لر نی مرادینی و غایه لرینی نی درجه ده اولدوغونی آنکلاغان بولور لر.

1955/ ینجی ملی ماسکاو ده توپلانغان بین الملل صنعت چیلر و یازو چیلر (محرر) لر قونفره سیده برچه کامونیست دولت لر نی اوز مملکت لریده قندای حرکت قیلش کیرک لینی نی 18 ماده ایله تثبیت قیلنغان کامونیزم اصول لرینی خلاصه سی ماهیتی ده دور.

1_ مملکتینگزده کامونیست و سانیالیست پارقی لرینی قورولوشنی تشویق ایتیب قیشیقرا سیز خلق نی تشجیع و ترغیب ایته سیز، بو پارقی لر اولدن موجود بولسه ایش بر لگی قیلا سیز.

2_ مملکت نی و خلقینگز نی ممکن قدر صنف - صنف قیلوب جنس لر گه بوله سیز. اجر اتور سیز.

3_ خوجه بین بلان - ایشچی لر آراسنده دوام لی صورتده نزاع جنجال

چقارادور سیز .

4 — کامونیزم ره ژیمی تامر آتغونچه قدر، مملکتینگزده کمونیست تملکه سینی یوق لیغی که خلق نی ایشاندیرا سیز. سیز نی قصدینگزنی و حرکت لرینگزنی فملاکان کشیلر نی بوشی ضرر لیک آدم دور، جاسوس دور دیب عیب لای سیز گنه کار قیلغای سیز .

5 — مخفی بولسون، آشکار بولسون دین دشمن لیغی قیلوب مذهب طریقت مناقشه لرینی قوزغای سیز .

6 — هر قندای ملی دعوا و حرکت قارشی سیده حس سیز، علاقه سیز بولوب کورینا سیز، ممکن بولسه آلدینی آلا دورغان نشریات ده بولاسیز. اما هر ملی بار لیغ نی بوزیش او چون غیرت قیلا سیز .

7 — سیاست، صنعت، ادبیات و هم سوز لریده سیز نی فکر لرینگز که یقین لاشماکان، کامونیست لیک که مایل بولمکان لر نی، شهرت، رغبت و سلطه لرینی امحاسی او چون کوشش قیلا سیز .

8 — خلق شیخی کوریب، ملت طرفیدن تقدیر ایدیش قهرمان لر نی نظردن ساقط بولیشی قیین دور او شنداق شخص لر که یاقین لاشب، اوزینگز که بایراق قیلوب لر نی فکر لرینی، ملاحظه لرینی اوز طرفینگزدن فال نیک قیلوب کورسا آ سیز .

9 — رومان ده، اشعار ده، یازورده، کاریکا قوره ده اساس لیک و مقصد لیک بولوب بیچی و دهقان لر نکث سفالت ده کورساتوب مبالغه

بلان تشهير ايتکاي سيز.

10 — ترجمه لر ینگزده غرب بکث کانونیست لر که ویا کامونیزم که

میلی بولغان یازوچی لر بکث اثر لرینی ترجیح ایتا سیز.

11 — اوز ملتکده که غریب طائفه سیغه دشمن لیک فیهیتی فی صوقا سیز

12 — نظام وقانون که قارشی چقغان لر فی قویب بیرا سیز، الر فی

توپالانق قیلوب عصیان چقخونچه قاراب توراسیز.

13 — مملکتینگزده ممنوع بولسه روس فیلم لر کی، مبادا ممنوع

بولسه انگامایل فیلم، تیاتر و پیس لر که بر علاج قیلوب خلق فی جلب

ایته سیز.

14 — اول لر کامونیست بولوب صونگر کامونیست لیک دن

قایکان لر فی علیهنده کامپانیه آچیب انی شترقی فی سیلب شرف سیز و

بی آبرو قیلوب محو و نابود قیلا سیز.

15 — سیندیکا لر فی یاش لر جمعیتی فی، صناعت بر لیک لرینی

وشونکا اوختاش کشی لر توپلنگان مؤسسه لر فی قولغه کیلتور و شش که

چالشغای سیز.

16 — بالخاصه معلم لر، پروفیسور لر، پارتی باشقان لر و شونداق

اعتبار لی کشیلر که، ایل که سوزی اوتا دورغان نفوذ لیک شخص لر که یاقین شاب

الر فی واسطه سیله اطرافیده کیلر فی صف لر ینگز که آلفای سیز.

لیک فی دوام ایتدیریش، سیزلر نی اساس لیکلش لرینگزدن دور .
 ۱۸ — کامونیزم فی آیت مدافعه قیلیشدن محروم بولسا لرینگز او حالده
 ساتسیالیزم فی، ساتسیالیست نشریات فی قیلا لماغان تقدیرده، ایشچی حق
 لرینی مدافعه و حمایه قیلوب عین غایه فی دوام ایتدیرغای سیزلر (★)
خصوصی برافاده، ترکستان گه عاید تاریخی واقعه لردن بعض لرینی
 آوروپا و آمریکا مؤلف لری نکث قلم لرله واقع گه خلاف اولارق روایت
 قیلتمشدر. چونکه لر فی مأخذ لری ماسکادا اثر لری دن، روس تاریخی لرین
 ساویت کرونیکی لرین بولوب بوروایت لر ایسه مغالطه ایله یازیلغان صونگرا
 دنیا گه تورلی لسانده تارقا تیلغان نشریات لردور .

جمله دن : موسیورفیکین میخائیل (RYWKIN MICHAEL)
 نک "آسیاده گی روسیه" اسم لی کتابی دور. بو کتاب فی انگلیزچه سندن بهزاد
 تانچ فی تورکجه یه ترجمه سیله ۱۹۷۵ ده استنبول ده باسکان نسخه سیدن
 بعض پارچه لر :

موسیورفیکین "آسیاده گی روسیه" اسملی کتابنده ،
 (۱) ترکستان ده گی معارف نظامندن بحث ایتب مکتب لرده
 یرلی مسلمان لر ایله روس لر نی سانی یریم یریم ایدی دیمشدر بوفاحش غلط
 درزیرا ۱۹۱۶ ده. اندجان ویشی ناچالنی اوچی لیشچی ده ۴۰۰ عدد
طلبه ایدوک نجی ایکی مسلمان بارایدی بری اوش شهرنیدن رحمت الله

سلطان اوغلی نینه بری بوقلم نی تبر آکوچی موسی ترکستانی ایردی کیین گی یل
لرده گمنازییه ده طلبه نی عددی 500 گه بلغ بولیب ایچنده بر عدد مسلمان
بارایدی او مسلمان ده بن ایدم .

(2) انور پاشا نی ترکستان گه کیلیشی نی ماسکاونی امرلیه کیلیدی دیب .
یازیب دور و حالانکه انور پاشا ماسکادون زینا ویوف ایله بر لیکهده باکوده گی
شرق ملت لر قورولتائی گه مرخص لیک صفتیله کیلغان در .
فرستی نی تافدی ، بحر حذر دن کیچری تورکمنستان یولیله بخارا گه قدم
نهاد بولغان دور .

(3) مجاهد لردن شیرمت بیک فرغانه دن چکیلیب افغانستان گه
الجا ایتدی ، صونگر اینه دن ترکستان گه قایتوب باردی دیب یازیب دور .
حالبوکه شیرمت بیک کابل ده اوزون مدت اقامت دن کیین تورکیه ده
آدانه گه کیلیب یرلاشدی تورکیه ده وفات ایتدی وطن گه تکرار قایتوب
بارمادی ، بارلیش گه بر موجب هم چقمادی .

(4) محمد امین بیک نی مرغلان ده صاچق لرباشلوغی (امینت میری)
ایدی دیب دور . بوالیسه ثابت ایمس دور ، حقیقت گه مغایر دور .

(5) فرغانه نی ترکستان دن آیری بر منطقه قیلیب کورساتب دور .
و حالانکه فرغانه آیری بر اولکه ایماسدور ؛ ترکستان اولکه سی بیش ولایت دن
عبارت دور .

(1) فرغانه ولایتی ، باش شهری خوقند (2) سردریا ولایتی باش شهری تاشکند

(۳) ټی سو ولایتی باش شهری آلمه آته (ویرنه) (۴) سمرقند ولایتی باش شهری سمرقند

(۵) زه کاپسی ولایتی باش شهری عشق آباد (مادرا، قفقاس ولایتی)

(۶) بخارا نکت امیری سید عالم خان فی انور پاشا ایله هم مسلک هم فکر ایدی دیب یازا دور حالبوکه سید عالم خان افغانستان که التا قیلغانن کیمین بخارا ده جدید لر طرفدن جمهوریت حکومتی قورولغانده انور پاشا ترکستان که تشریف بو یورغان ایدی مفکوره جهتی دن بولسه، بخارا امیری قدیم چلیکده، انور پاشا جدید چلیکده مشهور دور بلکه، انور پاشا جدید زنکت پیری و مرشدی در. امیر عالم خان ایله انور پاشانی و تابع لرینی اوت بلان سوکه او خشاب بر ایدیش ده توپلاش امکان خار جنده ایدی. اُمینخارا ایله انور پاشا بر لرینی کور مگان ایدی بناء علیه موسیور لیکین نک جملہ لری حقیقت که خلاف در.

(۷) بخارا ده قورولغان جمهوریت حکومتی نکت روس لر نی قوتیغه، روس زکاسیغه عطف قیلنب دور حالبوکه امیر نی مغلوب بولیشی، کابل که قاجیشی، جدید لر نی غالب بولیشی ایله عمل که آشدی ”آسیاده گی روسیه“ اسملی موسیور لیکین نکت کتابنده گی معلومات لر یا نگلش دور، واقعہ لر نی کور غانم بیلخانم اوچون آسیاده گی روسیه کتابنده گی یاز لیغان روایت لر نی، ذکر ی کیچکان بعض واقعہ لر نی حقیقت که مخالف ایکانلیغی فی بو مقام ده ذکر قیلیش فی وظیفم ایجابی دیب بیلدم.

بناء علیه موسیور لیکین و طرفدار لر ی طرفدن کمینه فی معذور کور سر

یژنده اولور موسیور فیکین نکث ”آسیاده گی روسیه“ اسملی کتابی ده گی واقعه
 لر و روایت لرنی اطلاقیله ساویت ماخذ لریدن آلینمیشدر. و حالانکه اورت
 آسیاده گی حادثه لرنی روسیه آوروپاسی ماسکادون آلوب یازیلغان خبر لر
 کفایت سیز دور. اما اوزی اورت آسیادن فرغانه ولایتی دن بولوب اوت
 ایچمیده، اوق ایچمیده (عرب میدانیده بولغان برترکستان لی یازوچی نکث
 سوزی دها اعتبار لیک دور، چونکه دلیل لری قوت لیک.

ذاتاً روس کرو نیک لری (واقعه نویس لری)، آوروپا مؤلف لری،
 آسیانکث جغرافیاسی، فرغانه نکث متلی مجادله تأییح لری حقننه توغری و صحیح
 معلومات صاحبی ایمسدور لر. شول سبب لی موسیور فیکین نکث مذکور
 معلومات لری صحیح ایمسدور. احترام بلان مؤلف
بو بولوم نگ ختامی مناسبتیله کیلاچک نسل لریمزگه برایی سوز:

الله تعالی نکث عنایتیله آبا و اجداد لریمزنی ظفر اوستیغه ظفر قازان
 ماسکادونی اطرافیده آت ادنیات روس ایوان لرینی، یاراسلاو لرینی بوزنینی
 ایشقه ب نیچه عصر لر الدن باج و خراج آلوب، روس لرگه حکم لری نافذ بولوب
 سلطنت قورغان لرینی سبب لری اولاً اسلام فی احکامینه ساریلیب
 اعلائی کلمه الله نیتی ایله فقط الله رضاسی اوچون آت گمینگان، قیلچ
 تاقغان بهادر بابا لریمزنی حسن نیت لری بولدی قالاویرسه غیرت لری همت
 لری سایه سیده عزیز وطن لرینی خدمتی، یورت فی محافظتی و هم خلق الله
 فی وملت فی آسائشی و آرامی اوچون قیلغان فداکار لیک لری بولدی.

وطن سیز، اسلام نکت حکم لری جاری بولمایدور، شول سبب لی وطن
لریدن برقریش هم بیرماسدن همیشه وطن لرینی مدافعه قیلیب دشمن لرینی
قورقوتب کیلغان دور لر. اوشنداق فداکار لیغ لری دوام ایتکان مدت
چه الرنی شایان ذکر خدمت لری تأریخده سبقت ایتدی قهرمان بر قوم،
بهادر، جنگ جو برملت بولوب دنیاگه تانیلدی لرجهانگیر بولدی لر،
تأریخ نی آق صحیفه لرگه یازیلدی لر. اوشجاعت لیک، ارسلان پورک
لی بابا لریمزی، شهید لریمزی الله تعالی رحمت قیلسون، جای لری جنت
بولسون، سیز- بیز لردن ده الله راضی بولسون آمین.

عزیز وطنداش لر! روس استبدادگه قارشی صونگ عصرلرده ترکشا
لی لرترکستان نی آزاد قیلیش اوچون قولیدن کیلغان هر برچاره گه باش
اوردی لر؛ فکر قوتی، قلم قوتی، قلچ قوتی نی خرجلادی لر، بیش اون یل لاب
قان توکدی لر، قحط چیلیک، آچار چیلیک گه باقمادی لر روس- ارمنی
ظلمینه مقابل ثبات کورسادی لر. یار ایتلیش اعتبارلیه فطری قهرمان لیک
جبلّی بهادر لیک لرینی میدان گه چقاردی لر، دینی ملی، سیاسی، ادبی وظیفه لرینی
آیامادی لر، قصّه کوتاه؛ ترکستان لیک لر بیش اون سنه برلاشب مقهورینی
صرف ایتدی لر ولیکن طالع کولمادی، ترکستان کامیاب بولالمادی.

نهایت عصری سلاح بلان قوت لنگان دشمن قیزیل روس لر قارشی
سیده تورالمادی، مجاهد لردن بعض لری چیت دولت لرگه التجا ایتدیلر.
قالغان لری قدرنی حسن نتیجه سینی کو قوب وطنده عمر گذار بولدی لر.

نه اوچون شونداق بولدی؟ اسیر له حاکم بولدی ده حاکم له اسیر بولدی؟ دیکان
سوال غه جواباً عرض اولنو که اراده الله شونداق ایکان، شونداق بولدی،
روس له ترکستان گه حاکم بولدی.

دین، تاریخ، تیل، عنعنه، عرف عادت یوق بولدی. معدن له کان له
واغون و اغون کر میل گه کیتدی بولر نی اور نیغه فرقه تاریخ لری، لینین هیکل لری
انقلابی لری صورت لری یرلشدیریلدی.

روس له ترکستان گه مدنیت کیلتر دیک، هنر و صنعت کیلتر دیک
دیب ادعا قیلا دور لر، حالبوکه دین سیز لیک کیلتر دی لر.

حریت کیلتر دیک دیدی لر و حالانکه اسارت کیلتر دی لر.
مساوات کیلتر دیک دیدی لر و حالانکه رذالت کیلتر دی لر.
جمهوریت و مختاریت کیلتر دیک یور لر حالبوکه غلام لیک، قل لیک
کیلتر دی لر.

دنیا بو نیچه ترقی قیلغان ملت لر نی سوئی عرفانی، اوملت دن چقناک
یتوشکان علم کشیلر نی مقدار یغه کوره اولچا نادور. آلتمش یل دن زیاده برت^{۲۰}
ترکستان لی لردن "نویل مکافات یغه" کیم نایل بولدی؟ ماسکاده برمهرد
بار اسمی و استاجنی اینستیتوت (VASTOCHNI INSTITAT) لینن

غزاده برمهرد بار اسمی: INSTITUT VASTOKOVEDENI IENNO ENUKIDZIY

دره رایکی سی هم چیت ایل خدمت چیلر یتیشدیرا دور.

عجبا! بو عالی مکتب لردن چقناک ترکستان لی لری عددی قنچه؟ کیم لر؟

الحال موجود طلبہ واری؟ دیگان سوال غہیچ یوق دیگان جواب آکنا دور
(بروقتہ ده یوق دیب جواب آلیندی ایدی)

فاختہ کافی، فختہ اولکہ سی دیب شہرتی چقغان ترکستان نکش قیسی
شہریدہ فختہ فی ایشلاب چقارا دورغان فابریکہ قورولدی، گزلامہ چقارا
دورغان قنچہ فابریکہ سی بار؟ بو سوال لرغہ قناعت نجش مثبت جوابی قور.
روس لرنی مقصدی ترکستانلی لرنی جانلیک ماکینہ (ماشینہ) سیای
ماشینہ حالندہ ایشلا تما قدر روس لرنی ایمپریالیزم نظامی، کامونیزم نک
استیلار شیریم لری بشقہ لرنی قل قیلماق در روس لرنی ایدیالوژی غایہ لری
اوز کار یلما غونچہ ترکستان نکش دین و دنیا حریتی گہ نایل بولیشی ممکن ایمدور.
بناء علیہ ہر شیڈن اول بودعوانی حل بولیشی لازم در. ترکستان لیلر صاحب
بولغان اوز حقوقیخہ قادیو شماغونچہ کوکلہ جمہوریت لرنی، اسمی جمہوریت،
حقیقت ده بر مختاریت گہ صاحب بولالماغان ساختہ جمہوریت فی قیسمتی
یوق دور بلکہ اسارت دور. بو موضوع گہ خاتمہ بیر یلور ایکان شونی علاوہ
قیلش فایده لیک کورولدی؛

ترکستان ملی مجادلہ لردن آلینغان نتیجہ شول بولدی: گیزی کیلغان
ہمایہ دولت لردن لایقیلہ یاردم و کافی امکان لرمیسر بولگان تقدیر
ترکستانلیک لرنی غیرتی و شجاعتی ایلہ روس لرنی ترکستان دن چقاریش
ممکن ایکان یعنی ثابت بولدی، شونی ایلہ برابر ترکستان فی قورقوشی اوچون
سنہ لرچہ کوراشب، وطن یولیدہ توکو لکان قان، بیر یلغان جان، ایمان

قوتی، ملت فی غیرتی، خواه اوزاق - خواه یقین زمانه کیلا دورغان نسل
لریمز که عبرت لیک بر درس بولدی. یادگار اولارق تارینده قالدی. وطن
سوه ریاشلریمز که ایز قوشدی ملت چیلر که خمیر ترش اولارق میراث قالدی
ان شاء الله کو فی کیلغانده، سخت و اقبال یار بولغانده کیلا جک نسل
فایده لانا دور لر.

شونی اونی تاسلیک کیرک دور که ترکستانلیک لر فی قانی وسوی
که او خشاب مفکوره سی هم اینیمایدور چونکه روحیغه مفکوره سیغه بیگانه
مایه آرا لاشمغان دور.

عزیز و محترم یاش لر! ای کیلا جک نسل لر! امیدیمز سیز دن دور،
سیز لر که سلام و حرمت لریم فی تقدیم ایدر، فیثانه دولت نشان لر غیزدن
آیری - آیری اوپه رم.

شونی خاطره تو تالیلیک: روس لر فی ستم لر، ساویت لر فی جور و ظلم
لر اولکان شهید لریمز فی قان لر کوز و میزدن تارکخی میزدن سیلینایدور.
آسان لیک بلان حافظه میزدن چقمایدور.

دیر لر: تاریخ عبرت آلینا دورغان و تجربه قیلنغان بر مکتب ترکستان
نکث باشیغه کیلغان مصیبت لر، فلاکت لردن شاید دنیا ده گی بشقه ملت
لر هم عبرت آلا دور لر؛

ترکستانلیک لر پریشان بولدی باشقه لر پریشان بولماسون.
ترکستان اسارت که مبتلا بولدی باشقه لر گرفتار بولماسون.

ترکستان لیک لہ ایزیلدی، شورولدی، سورولدی باشقہ لہ
بو حال لرگہ اوچر اما سون .

عزیز وطن میز ترکستان فی شأن لی، شرف لی تأیخ لرگہ مناسب
برنسل بولیش آرزوسی ذاتا یاش او سپرن یگیت لریمزنکٹ ذہن لریدہ
قرار آغان معنوی بر قدرت در هیچ قندای قوت او ذہن لرده گی عقیدہ
لرینی ینگا لماردور .

نا امید شیطان در، اسلام ده مایوس لیک یو قدور، جناب حتی
رحمتی دن اُمید کیسیلما یدر. بزرگہ قوشکان وظیفہ خطا لریمزنی تو زاتب اونکٹ
عضوی او چون استغفار ایتوب توبہ و تضرع قیلش، شونی بلان بر لیکدہ
اسباب گہ آسلیش در :

دادیم ترا از گنج مقصود نشان
گر ما نرسیدیم تو شاید برسی

عدم موفقیت ناکام لیک

کورش ده، اوروش ده موفق بولا لما سلیک قوتسز لیک دن کیلا دور.
دنیا ایشیدہ حق، و حقیقت قوت ده دیرلر، حیات غالب لر نیکی حق، قوت
لیک لر نیکی دور .

1945 ده هتلر آلمانیہ سی قوت قارشی سیدہ مغلوب بولدی.

1956 ده ماچار لر محو بولدی، قوت قارشی سیدہ ہلاک بولدی.

۱۹۶۸ ده پيڄ لږ برباد بولدي، قوت قارشي سیده برباد بولدي .
 ۱۹۷۱ ده پاکستان دن مشرقی پاکستان آیریلیدی، قوت بلان آیریلیدی.
 دنیا بونینچہ تاریخده مثال کوب دور. قیسی ملت بولسه بولسون او
 لرنی همه سی قوت سیزلیک دن عجزیدن، ضعیفی دن، ناچارلقدن تسلیم اولدی
 یورقی دن صریتی دن، استقلالی دن، آیریلیدی لږ، شو حالده معلوم بولدی که
 قوت همه زسرنی اوستیده دور. شونی اوچون هر قوم هر ملت که قوت لازم
 قوت گر آسلیش کیرک .

قوت ایله برابر همت، غیرت، امید بولیشی کیرک دور، چونکه هر
 ایش نکت وقتی وساعتی بار دور کتاب میزنکث مرحوم کمال بیک نی امید
 ویرنجی گوزل مصرع لریله ختم قیلیش نی مناسب کورولدی :
 قضا هر فیض نی هر لطف بختی وقت ایچون صاقلار
 صاقلن یاسل یتیم دن ملت ده گی ضعف بطائت دن
 جهاد قصد یله جان و مالینی فدا قیلوب، اولساک شهید، اولدور
 ساک غازی بولامیز،

روس لرنی بونی نی اوزامیز، کامونیست لرنی یورت دن چقارامیز
 دیب اوروشوب شهادت شرتی نی لږچکان شهید لریمز نی جناب حق غریق
 رحمت، شایسته جنت ایلاسون آمین بحرمت رب العالمین .

درد لیک بر شاعری قلمیدن فرغانه حسرتی

همیشه پای تخت ملک فرغانه خوقنداری مدرس لشرعیت یولیده یل باغلان ایزی
زراعت سستی ده طاق آفاق اند جان ایزی صنعت بایده زرخیز شهری مرغلان ایزی

تو گانماس صفت ایتسام اقیامت باغ فرغانه

فلک فی شیوه سیله بخت ایله اقبال کیتیمو؟ بو ترکستان ایلنده کبر و نخوت حدون آشتی مو
قیلیب بغض عدوت بر بر بغیض یا ناشتی مو عمل سیز علم اهل شکر نعمت دن آداشتی مو

شوبه بین لیک بلان بو حاله توشتی اهل فرغانه

ایتب ظلم و ستم دین شمنی فرغانه اهل غه اوروب تیشنه فریب مکر ایله اسلام خلیفه
توزوب بوساخته حریت، توشوری کوبنی دمنه یشانگ سیز دیب بو خلق فی سلطنت توردی ناسینه

سیاست علمیدن بیگانه قالدی اهل فرغانه

اوتب بر نیجه پل دن صونگرا توردی انقلاب اولدم بور در حانیدر دیب بای و عالم ایلا دی برهم
بینه تور تونجی را با سما قعه توردی قالخان کم کم قولا دیب اهل دانش لرنی ایلاب تورمه ده حکم

قور و لماق بولدی اولدم کاما مال دهل فرغانه

کوریت مال لرنی توردی هر یان دن خوج ایلا نیچه یوزمینگ گیت قور باشی لرایمانی جوش ایلاب
تیکیب مال ایله جان شربت جنت فی نوش ایلاب ولی تقدیر تغیر اولمادی هر قنچه جهدا ایلاب

قیلیب هجرت نوروس لر طلبیدن بو اهل فرغانه

خاتمه

بو خاطرہ فی یازیشدن مقصد، الوغ ترکستانہ بولغان قائل فاجہ لرنی
تاریخ کہ قید قیلش، تاریخی دشمن میز اوروس لرنی ترکستان مسلمانریزہ قیلغان
ظلم لرنی وثیقہ لرلیہ میدان کہ چھازیش ایدی. اگر اثبات قیلغان بولساک
مقصود میز کہ یتکان بولور میز ہمہ میز بختیار میز. مبادا غایہ میز کہ یقین لاشالغان
بولساک او، بیزنی کچمیلیک میز دندور.

آدم زاد قولیدن کیلغانیچہ سعی قیلش کہ مُکلف دور، قولیدن کیلغانیچہ
و خطا لرینہ معذور دور. بَشَر - شَاشِر وَالْعَصْمَةُ لِلَّهِ

هیچ خطی نیست خالی از غلط

خط تقدیر است خالی از غلط

بو اثرنی حاضر لاش کہ کامیاب بولغان لیغم جناب حق فی لطف احسانی
حقمدہ تجلی ایتکان بیوک نعمتی دور. بو حقدہ هر قنچہ شکر گذار بولسم بنہ از دور.
ذاتاً لازم کیلغان شکر فی حقیلہ ادا قیلشیدن بندہ لر قاصر دور لر. بو عبء
عاجزہ شکران نعمت او چون الفاظ ناقص دور. یارب لک الحمد و لک الشکر.
اللّٰہی اوزونک حاضر، اوزونک ناظر ہمہ الیش کہ اوزونک قادر. اِنَّکَ
عَلٰی کُلِّ شَیْءٍ قَدِیْرٌ ۝

اَللّٰهُمَّ اغْفِرْ لَہٗ وَلِوَالِدِیْہِ وَلِنَاوَلِلْمُؤْمِنِیْنَ اَجْمَعِیْنَ

صونگ سوز

ياشاد ليغز علم عصری ده، هاجرة دور میزده، سودی مملکتی ده، اوز تیلمز،
 اوز شیوه مرده ترکستان ادبیاتی دن نمونه صفتیده باسلخان بوکتاب نک، تضامن
 اسلام شعاری نک دنیا مسلمان دولت لری نیچه حسن تلقی قیلنخان بر زمان
 که تصادفی، پادشاه میز جلالت الملك خالد بن عبدالعزیزنی عهد سعادت اقرانیده
 طبعی و فشری بیز مهاجر لرا و چون بیوک بختیار لیک دور. بو ایسه بیز مهاجر لرنی
 معارف یولیده گی علمی و ادبی ترقیات دن لایقیده بهره مند ایکانلیغمز که آشکار
 بر دلیل در الهی پادشاه میزنی تختی بختی برقرار بولسون. عدلی پایدار بولسون، عسکر
 لری منصور، دشمن لری مغلوب اُردوسی مظفر بولسون. الهی مملکت آرام، خلق
 فارغبال و آسوده حال یا شاسون آمین.

اوغ ترکستان فاجعه سی کتابی نک چار روس لرنی و قیزیل روس لرنی
 ظلمی فی احتوی ایتکان.

دا مالارم بیلغان سدرنی صیلده ادا میلشدن بنده لر قاصر دور لر. بو عبد
 عاجزده شکران نعمت اوچون الفاظ ناقص دور یارب لک الحمد و لک الشکر.
 الهی اوز و نک حاضر، اوز و نک ناظر همه ایش که اوز و نک قادر. اِنَّكَ
 عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ۝

اللَّهُمَّ اغْفِرْ لَهُ وَلِإِخْوَانِهِ وَلَنَا وَلِلْمُؤْمِنِينَ أَجْمَعِينَ

BİBLİYOGRAFIYA

المصادر

- ۱ ضیاء الدین الکنالی ، اسلام مجلہ سی صائی ۲ افادینیہ نظارتی ۱۹۲۶
- ۲ محمد خاندشاہ ، تاریخ روضۃ الصفا .
- ۳ اُ . یاقوبادیکسی ، آلتون اورده ، (حسن ایرن فی فرانسوزیدین ترجمہ سی) استنبول ۱۹۵۵
- ۴ پرفیسور دوختور قورات ، قدیر مصر اوغلی نکت مسکاو مظالمی دن ۱۹۷۰ استنبول
- ۵ عبداللہ حجب بایسون ، ترکستان ملی حرکت لری . ۱۹۴۵ استنبول
- ۶ محمد مرادر مزی ، تلفیق الاخبار و تلمیح الآثار طبع اور نیویورگ ۱۹۰۸
- ۷ صابر طاہر ، هوپ ہوپ نامہ ، ۱۹۲۲ باکو
- ۸ علی فواد پاشا جبه سوی ، ماسکاف خاطرہ لری . استنبول ۱۹۵۵
- ۹ قدیر مصر اوغلی ، ماسکاو مظالمی . استنبول ۱۹۷۰
- ۱۰ " " " ماجار اختلالی
- ۱۱ آلپ ارسلان تورکش ، ینگ افق لرہ دوغود . استنبول ۱۹۷۲
- ۱۲ محمد جمیل بیہم ، العرب التترک .
- ۱۳ دوختور رضا نور ، حیات و خاطر اتم استنبول ۱۹۶۹
- ۱۴ پروفیسور زکی ولیدی دوغان ، خاطرہ لرم . استنبول
- ۱۵ سعید شامل بیک ، دیش تورک لرو ساتیا لیزم استنبول ۱۹۷۱
- ۱۶ دوختور اوقتای بیک ، تورکستان ده تورک چیلیک خلق چیلیک استنبول ۱۹۵۴
- ۱۷ پروفیسور طاہر چغتای ، ترکستان سیاحت نامہ سینک اور ترہ قوید غورگیل استنبول ۱۹۶۰

- ۱۸ عبدالعزیز چنگیز خان، ترکستان قلب آسیا طبع مصر ۱۹۴۵
- ۱۹ محمد عاطف کاشغر تاریخی استنبول ۱۳۰۰ هـ
- ۲۰ محمد موسی ترکستانی، کامونیزمک گرچک یوزی استنبول ۱۹۶۶
- ۲۱ قاضی عبدالرشید ابراهیم، عالم اسلام
- V. G. TIESENHAUSEN, SBARNIK MATERIALOV. ۲۲
- ۱۹۵۵ استنبول A. Y. YAKUBOVSKIY, ZOLOTAYA ORDA. ۲۳
- YAKUBOVSKIY, B. Y. VLADIMIRTSOV-NI GIZLI TARİHİDAN ۲۴
استنبول ۱۹۵۵
- KARAMSIN, ISTOIRE DE LA RASSIE; DANNAKLEN, } ۲۵
استنبول ۱۹۵۵
- ZOLATAYE ORDA GIZLI TARİHİDAN. }
- ۲۶ یوسف کمال بیک وطن خدمتده
- OT SULTANATE KDEMOKRATIÇESKOY TURTSI ۲۷
نین غزاد ۱۹۲۶
- THE BRITISH DOCUMENTS ON THE ORIGIN OF }
THE WAR 1896-1914 INCELEME: EROL } ۲۸
- ULUBELEN. 1967 İSTANUL. انگلیز گیزی بیلگه لرده تورکیه
- ترکستان لی معروف کشیلردن حکایه وروایه افاده لری آلینب
- مصادر که ملحق قیلنغان ذات لرنی روخطی:
- الطائف ده مقیم همشهر لردن:
- ۲۹ استاذ ابن بمین قاری (داملا) ۳۰ فضائل آب خوبی سمرقندی
- ۳۱ ادیب یعقوب خوجه اندجانی ۳۲ منهاج مخدوم اندجانی

- ۳۳ سلطان بیک تاشکندی ۳۴ حاجی اکبر مرغلانی
- ۳۵ سید عادل ایشان ۳۶ حاجی ترغونبای اندجانی
- ۳۷ آکا نجم الدین سمرقندی ۳۸ حاجی ایگمب روی میرآباد
- مکه المکرمه ده مقیم وطنداشش لردن :
- ۳۹ استاذ میر صالح مخدوم اوشی ۴۰ عبدالغافر مخدوم اندجانی (ما، سیکر)
- ۴۱ فرنی نانبای اوش لیک ۴۲ عبدالوهاب صوفی خوقند قیشلاق لیک
- ۴۳ حاجی عبدالغفور جلوانی نمکانیک ۴۴ صفاخان توره مرغلانی
- ۴۵ حاجی ترغونبای نانبای مرغلانی ۴۶ مرزا عالم جان خوقندی
- جده ده جایلک همشهر لردن :
- ۴۷ ملا عبدالرحیم قاری امام صاب ۴۸ زکریا قاری خوقندی
- ۴۹ محسن جان بای مرغلانی ۵۰ مقصود خان قاری (باشده کابل)
- مدینه منوره ده متوطن یورتداشش لردن :
- ۵۱ عباس خان قاری داملا خوقندی ۵۲ پیرمت خلفه اندجانی
- ۵۳ استاذ عطاء الله قاری الملائمکانی ۵۴ سید عبدالاحد قاری کاسانی
- ۵۵ عبدالقادر حاجی خوقندی ۵۶ حاجی بای آکا تاشکندی
- ۵۷ عبدالحکیم پالوان (کابل خسته خان سیده)

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
 الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ ۝ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ ۝
 مَلِكِ يَوْمِ الدِّينِ ۝ إِيَّاكَ نَعْبُدُ وَإِيَّاكَ
 نَسْتَعِينُ ۝ اهْدِنَا الصِّرَاطَ الْمُسْتَقِيمَ
 صِرَاطَ الَّذِينَ أَنْعَمْتَ عَلَيْهِمْ غَيْرِ
 الْمَغْضُوبِ عَلَيْهِمْ وَلَا الضَّالِّينَ ۝

التَّحِيَّاتُ لِلَّهِ وَالصَّلَوَاتُ وَالطَّيِّبَاتُ السَّلَامُ
 عَلَيْكَ أَيُّهَا النَّبِيُّ وَرَحْمَةُ اللَّهِ وَبَرَكَاتُهُ السَّلَامُ
 عَلَيْنَا وَعَلَى عِبَادِ اللَّهِ الصَّالِحِينَ أَشْهَدُ أَنْ
 لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَأَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ ۝

اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ وَعَلَى آلِ سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ كَمَا صَلَّيْتَ
 عَلَى سَيِّدِنَا إِبْرَاهِيمَ وَعَلَى آلِ سَيِّدِنَا إِبْرَاهِيمَ إِنَّكَ حَمِيدٌ مُجِيدٌ ۝

اللَّهُمَّ بَارِكْ عَلَى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ وَعَلَى آلِ سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ كَمَا بَارَكْتَ
 عَلَى سَيِّدِنَا إِبْرَاهِيمَ وَعَلَى آلِ سَيِّدِنَا إِبْرَاهِيمَ إِنَّكَ حَمِيدٌ مُجِيدٌ ۝

رَبِّ إِنِّي لِمَا أَنْزَلْتَ إِلَيَّ مِنْ خَيْرٍ فَقِيرٌ

فهرست الجزء الأول من كتاب "ترکستان فاجعه سی"

للاستاذ موسى افندی

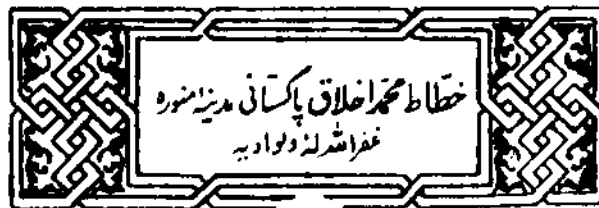
INDEX.

صفحہ	صفحہ
۳	۶۴
۵	۶۸
۶	۷۰
۷	۷۲
۸	۷۳
۱۷	۷۵
۲۰	۷۷
۲۱	۷۸
۲۹	۸۲
۳۵	۸۴
۳۷	۸۵
۴۶	۸۶
۴۸	۸۷
۵۲	۸۸
۵۵	۹۱
۵۸	۹۲
۵۹	۹۵
۶۱	

شماره	عنوان	شماره	عنوان
۹۷	مطبوعات سیاسی	۱۷۵	اند جان واقعه‌سی
۱۰۰	اسلام علیه روس لرنی نیگی بویوق لری	۱۸۰	خوننده مردکار آلدی
۱۰۵	شهر وادانسه لرنی نیگی بویوق لری	۱۸۱	سمرقنده مردکار آلدی
۱۰۶	مستشرق آستروف ایلوپی نی ترجمه‌سی	۱۸۲	تاشکند مردکار آلدی
۱۱۰	مفتی انتخاند ایکی مستشرق نیگی غایبی	۱۸۳	مردکار آلدی حادثه‌سی نک صونگی
۱۱۳	صد عظم نک مستشرق ایلیسی کی یازغان ۲۰ نجی مکتوب	۱۸۹	کابینه اعضا، لرنی بیانی
۱۱۶	روس مستشرق لرنیک سیاسی فعالیت لرنی برنونه	۱۸۴	خوننده مختاریتی و قورولوشی
۱۱۸	روس مستشرق لری نک بعض حرکت لرنی مسلمان	۱۹۲	ترکستان خریطه‌سی
	گر بولغان فایده لیک تاریخی و فقهی	۱۹۷	قورباشی ملا ایرگش
۱۲۵	مستشرق صوبلوکوف نی قرآن تفسیری کی غلام	۲۰۳	قورولغان هر تورلیک جمعیت لری
۱۲۹	روس لرنی قارشی قوزغالان	۲۱۰	علماء لری
۱۳۲	دو کچی ایشان عصیان و خطاب‌سی	۲۱۳	چارا دروس لرنیک پیشنهاد لری
۱۳۹	روسیه - ژاپونیه حربی	۲۱۵	مجاهد لری (قورباشی لری)
۱۴۶	یونانی دن قورولغان محکم شرعی لری	۲۲۶	محمد امین بیک صغانوف
۱۴۹	یونانی دن چهارلیغان قورلی گزیت لرنی مجموعه لری	۲۲۷	محمد امین بیک دوریده بولغان واقعه لری:
۱۵۱	تورک سلطان لرنی ترکستان لیلر که معنوی یارم	۲۳۹	قورباشی لرنی انگشت نما لرنی ملا عبد الرزاق
۱۵۵	جدید لری و تعلیم اصول لری	۲۴۸	فرنی قورباشی - خیر آباد فاجعه‌سی
۱۵۷	اتحاد اسلام	۲۵۲	مجاهد لرنی زمانیده مکتب لیلر نشه‌سی
۱۶۱	اصول جدید مکتب لری نک چهره‌سی	۲۵۸	ترکستانه او تور مینگ ملی عسکر
۱۶۶	عموماً مردکار آلدی فاجعه‌سی	۲۵۹	قورباشی ملا عبد الرزاق نی شهید بولیشی
۱۶۸	جیزرخ فاجعه‌سی	۲۶۳	آچینار لرنی قازاق قورباشی واقعه‌سی
۱۷۱	مرغلان واقعه‌سی	۲۶۴	نمکنان اطرافنی دن چقغان قورباشی لری

شماره	موضوع	شماره	موضوع
۲۶۵	بای توین حاجی	۳۱۹	ستالین سیاستی
۲۶۶	امان پالوان	۳۲۱	ارمنی لر
۲۷۰	ناصر خان توره	۳۲۲	آق ادروس لر فی خام طبع لر
۲۷۲	مجاهد رشیده سی	۳۲۴	شرق ملت لر قورولتانی
۲۷۴	تاریخ ده تاش صربی	۳۲۵	یشیل ادرودو
۲۷۷	سمرقند ولایتی دن چقخان قورباشی لر	۳۲۶	جمال پاشانی شهادتی
۲۸۲	محمد امین بیک روس لر آنکلا شمه سی	۳۲۷	انور پاشانی بعض فعالیتی
۲۸۶	محمد امین بیک فی اسکا بیلوف کی نطقی	۳۲۸	انور پاشا
۲۸۸	محمد امین بیک الیه شیرمت بیک کیلکاسیه ختلان	۳۳۰	بخارا پادشاهی فی تخت دن توشکانی،
۲۹۰	محمد امین بیک فی اعدام واقعه سی		افغان تفراغینه التجا قیلغانی
۲۹۲	روس لر فی ملایم سیاستی	۳۳۱	بخاراده جمهوریت قورولوشی
۲۹۶	فرغانه طلبه لر فی افغانستانده	۳۳۲	انور پاشانی آنا وطن ترکستان که قدمی
۳۰۰	قوشنی دولت لر	۳۳۴	کافرون ده قورولغان قونزو و مجاهد لر فی عهد پیمانی
۳۰۲	افغانستان فی داخلی و خارجی وضعیتی	۳۳۶	امان الله خان دن کیلغان عسکری یاردم
۳۰۵	تورکیه سلطنتی وادبک عاقبتی	۳۳۷	روس لر فی صالح تکلیف لر
۳۰۷	ماسکادنی ادیونی	۳۳۹	انور پاشانی شهادتی
۳۰۸	انگلیز لر سیاستی	۳۴۰	ملاحظه
۳۰۹	روس لر سیاستی	۳۴۲	مانداچیلر
۳۱۱	سلطنت دن میوقراط که سنی تورکیه	۳۴۳	امریکا حمایه سینی قبول قیلنغان بیان نامه
۳۱۲	ماسکادنی آفره که یاردم لر	۳۴۵	حمایه فکری سنی ملی مجادله قهرمان لر فی طرفدن
۳۱۵	۱۹۲۱ نجی ملییه گچی عسکری یاردم لیته سی		عدم قبولی
۳۱۷	تورکیه اشتراکیون فرقه سی	۳۴۸	قیزیل روس لر فی اصول لر

صفحہ	صفحہ	صفحہ
۳۵۰	ترکستان دہ احماسی	۳۹۲
۳۵۲	۵ بجی مارت فاجعہ سی	۳۹۶
۳۵۴	روس لرنی حرف سیاستی	سینی قراری
۳۵۶	حرف سیاستی دہ ماسکادنی یگی ادیوف	۳۹۹
۳۶۰	قلمقر عمل آرا لاش یگی سیاست	۴۰۲
۳۶۶	۵ یل لیک پلان	۴۰۴
۳۶۸	سورگون فاجعہ سیدن بر پردہ	اورن میزاد عالمیغہ جواب
۳۷۱	ضیاء لیلرنی احماسی	۴۰۵
۳۷۴	صناعت لاشدیریش	۴۰۷
۳۷۵	آلتون سیاستی	۴۰۹
۳۷۹	دیندار لرنی جراسی	۴۱۰
۳۸۱	حق سیزلر	۴۱۱
۳۸۲	سادتہ لہ عاید دوشنبہ صحتی دن بر پردہ	۴۱۲
۳۸۳	بنکار لیک سیاستی	۴۱۳
۳۸۶	آچار چیلیک	۴۱۷
۳۹۰	ظلم فی انواعی	۴۲۱
		خطا۔ صواب جدولی

خطا۔ صواب جدولی

خطا	صواب	خطا	صواب	خطا	صواب	خطا	صواب
بولما یرور	بولما یرور	۳	۶	بولما یرور	بولما یرور	۳	۶
عدو هم	عدو هم	۱۵	۲۱	عدو هم	عدو هم	۱۵	۲۱
بہذہ	بہذہ	۱۳	۲۸	بہذہ	بہذہ	۱۳	۲۸
بی شعور	بر شعور	۱۵	۳۳	بی شعور	بر شعور	۱۵	۳۳
یابیلان	باتیلان	۳	۳۴	یابیلان	باتیلان	۳	۳۴
اولدوغو	اولدوغو	۳	۳۴	اولدوغو	اولدوغو	۳	۳۴
خاصہ	خاصہ	۱	۳۴	خاصہ	خاصہ	۱	۳۴
شہرتی	شہرتی	۱۷	۳۸	شہرتی	شہرتی	۱۷	۳۸
دیگر	دیگر	۱۵	۳۹	دیگر	دیگر	۱۵	۳۹
سوتولخان	سوتولخان	۱۲	۴۷	سوتولخان	سوتولخان	۱۲	۴۷
قرالچہ	قرالچہ	۱	۵۰	قرالچہ	قرالچہ	۱	۵۰
برچہ	برچہ	۱۱	۵۰	برچہ	برچہ	۱۱	۵۰
نتیجہ دہ	نتیجہ	۸	۵۷	نتیجہ دہ	نتیجہ	۸	۵۷
نیزنی ناوگارا د	نیزنی یادگارا د	۱۶	۶۱	نیزنی ناوگارا د	نیزنی یادگارا د	۱۶	۶۱
آغیر جرات	آغیر جرات	۱۱	۶۲	آغیر جرات	آغیر جرات	۱۱	۶۲
تحت رحمتی دہ	تحت رحمتی	۷	۶۸	تحت رحمتی دہ	تحت رحمتی	۷	۶۸

ردیف	خطا	صواب	ردیف	خطا	صواب
۱۴۹	الحاد	اتحاد	۱۱	دقتیلہ تور تمزده	دقتیلہ تور تمزده
۱۵۰	مودّة	ومودّت دن	۱۲	بولری	بولدی
۱۵۸	اندخان	اندجان	۷	محمد امین بیک	محمد امین بیک غافری
۱۵۸	یوقارده	یوقاریده		چاپارچایدیریلیدی	چاپارچایدیریلیدی
۱۵۸	بیزینگ	بیزیم	۱۳	یارلری	یارلدی
۱۵۹	ایشمانا نگیز	ایشمانا نگیز			

من این موفوفیستم چنانکه کس ندانست
 تو هم از روی کرم است چنان بگویند که تودانی

ادبيات ايلہ تاريخ سير سيرت اهل ادب در کيسر

مؤلف نکت با سلفان کتاب لری:

☆ کتاب البیع فی ترجمہ سی (ملا علی القاری النقاہی سی دن)

☆ عقاید (حوایج الدینیہ) (منور قاری اثرین دن)

☆ ثبات العاجزین (صوفی الشریار)

☆ تعلیم و تربیة

☆ بیش مسئلہ

☆ زمزم و تاریخ

☆ صوفی اللہ یارنی وصیتی

☆ ترکستان فاجعہ سی (بڑی بون)

طبع اوچون مؤلف طرفندن حاضر لنغان ہنوز با سلفان اثر لری:

مؤلف اوز کوزی بلان کورغان قرطبہ دہ گی مسجد کبیرہ ایکی رکعت نمازا و قوغان

و ہم غناطہ فی اؤنک قلعہ سیننی تاریخ گہ یازغان

☆ اندلس سیاحت نامہ سی

☆ دنیا میسیونیر لری

☆ ترکستان فاجعہ سی ایکنجی جزو

(کاشغری صحنہ سیدن)

ملحوظة:

مصنف فی تورادورغان جایی: المدینة المنورة، شارع اباذر، خلف مسجد البخاری.
کتابگہ طالب اوچون عنوان: المدینة المنورة، شارع ابرو میہ دکان قاری عبد السلام خوقندی.

برتنجي بولوم تو گادی، بیلگان و کورگان لرم فی خاطرہ اولارق یازیلدی
 بشقہ زمان و بشقہ مکان ده ترکستان خلقی فی باشیقہ کیلغان حادثہ لر کو بدور.
 بزدن کین کیلغان لر بیلگان کورغان لرینی یازیبا الحاق قیلسه لر وظیفہ شناسلیک بولور.
 ایکنجی بولوم ده ترکستان فاجعه سی کاشغر صحنه سی دن برکورو نوشی عنوانیلہ قاره
 خطای نکت ستم لرینی، قیزیل خطای نکت ظلم لرینی، تدهیش سیاست لرینی بیان قیلنا
 دوران شاء الله رب العالمین . والله الموفق

بابا یوزیمز الوغ ترکستان ده واقع بولغان روس و چین استبدادی نکت دقت الیه
تحقیق و تدقیق قیانتان یواشده اوقولادرغان مدهش حادثه لر نی کوزیلا کورغان، واقع
باشیمده بالذات بولغان استاذ موسی ترکستانی؛

1904 ده الوغ ترکستانک فرغانه ولایتی اند جان شهریره دیندار برعائیلده
دنیا گه کیلشد. ابتدای و دینی تحصیلی فی قدیم مکتب لرده تمام لادکن صوکر
لسان درسلرگه باشلاب 1919 م. ده اند جان ده گیمنازیه دن مأذون اولمش ده
اتحاد اسلام جمعیتی گه منسوب اولارقی دینی و ملی خدمت لرله قیزیل لر نی مظالمین
قارشی دینی مجاهده دورینده لیاقتیغه کوره تورلیک غلیظه لرده بولنمشدر 1928 افغانستان
ده ایکان فارسی لسانیه واقف اولمشدر.

1929 ده مکه مکرمه و مدینه منوره ده بولغان ده عرب پیه سی تکمیل ایتو که همت
قیلشد. آنا یوزنده بولغان قیام مناسبتیه 1931 ده کاشغره بولیب شرقی
شرقی ترکستان جمهوریتی نکت قورولوشی اوچون لازم کیلغان فعالیت ده بولوب
اوزینی کورساتمشدر. کاشغره تار یخنده بزنجی دفعه اولارقی هلال احمر جمعیتی و بر خسته خانه
قوروجی ایکی شخصیتک بری موسی افندی در. صوکر کاشغره محارف نظارتیده، باش دکالت
ده مستشار اولدی صوکر امالیه ناظر لیه اورن باسار (نائب) اولارقی چالیشدی.

شرقی ترکستان حکومتی نکت انقراضی دن کیمین 1934 م. آغوست ده عائیلده
همالایانک موزلی قارلی تاغلر دن آشیب کشمیر غه سیغندی. کشمیر دن جوناب کابل گه
کیلدی اوج سنه کابلده قالدی. 1937 ده حجاز گه هجرت قیلدی. مکه مکرمه ده بخت
ایله مشغول ایکان طبعات عالمیه تمامده بولنوب علمی، ادبی، سیاسی مقال لر نشرینده
دوام ایتدی. ترجمه لریدن ایکی تالیف لر دن بیش کتابی باسدی. اوج قیسرکی لقی
اوغلی ییونی قوز اولاد باسی در عین زمانه مدینه منوره ده حجاز

دشمن فی ظلم لر نی آجق لاب کورساتکان بومنتاز ایشی محترم اوچو لر گه قیدیم ایتک
مطالع الرشید اختیار دور. اسی مؤلف گه ذخیره آخرت، صدقه جاریه دن بولسون آمین.

وَ اٰخِرُ دَعْوَانَا اِنِ الْحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِّ الْعَالَمِیْنَ